This book belongs to
THE CAMPBELL COLLECTION
purchased with the aid of
The MacDonald-Stewart Foundation
and
The Canada Council

THORNTON & SON,
Booksellers,
11 The Broad,
Oxford.

The Institute of Mediaeval Studies
LIBRARY
Toronto, Ontario
CAMPBELL
COLLECTION

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/poetaelatinimino34baeh

POETAE LATINI MINORES.

RECENSUIT ET EMENDAVIT

AEMILIUS BAEHRENS.

VOLUME N III.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXI.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

XVIII.

ITALICI ILIAS LATINA.

Epitomen Iliados sermone latino secundum Vergilium maxime Ouidiumque confecit teste uersuum 1—8 et 1063—70 parastichide Italicus quidam. quem fuisse Punicorum auctorem notum persuasit sibi qui primus artificium illud detexit Fr. Buechelerus [mus. Rhen. XXXV p. 390 sq.], minus recte, cum demum post Neronis mortem Silium poeticam auspicatum esse ex Martiali [VII 63] constet, hoc autem poema, si non ante, certe uiuo adhuc Nerone prodiisse praeeunte Lachmanno [klein. philol. Schr. p. 161 sq.] euicerit L. Muellerus [Philolog. XV p. 481]. sed licet Italici persona ignota eiusque nomen mox oblitteratum sit, opusculum ipsum iam antiquo tempore in scholas (quarum usui fortasse compositum erat) migrauisse non sine iure concludes ex Lactantio Statii interprete (cf. ad u. 1048); nam num recte in Hygini fabulis illius uestigium deprehenderit M. Schmidtius [praef. Hygini p. LI], non ita explorata est res. multifariam autem corruptum idem peruenit ad medium quod uocant aeuum, quo inde a Carolo Magno non paruo gaudebat honore; siquidem et intra a. 850—55 Ermenricus in epistula ad Grimoldum [ed. Duemmler Halis Sax. 1873 p. 10] attulit u. 7 his usus uerbis *ut apud Homerum in Iliade* et saeculo X is qui gesta Berengarii imperatoris cecinit haud paucas carminis

nostri particulas, quarum quae sunt alicuius momenti in notis excripsimus, in proprium adhibuit usum (cf. 'Forschungen zur deutschen Geschichte' XIII p. 415 sqq.); quorum uterque fere easdem quibus codices hodie superstites laborant corruptelas exhibet. et saepius in codicum latinorum catalogis saec. IX—XI compositis *Omerus* commemoratur. sed boni illi monachi cum apud Graecos uixisse Homerum legerent, mox exorta est quaestio, quisnam latina lingua expressisset carmen; quaque erant in his rebus ignorantia funditus omnia permiscente, Pindarum eo munere functum esse nescio qua usi ratiocinatione sumpserunt. unde legimus apud Benzonem episcopum Albensem in carmine circa a. 1087 confecto [Monum. Germ. XIII 599] *Pindarus seu Homerus* inter alios scriptores Romanos et apud Hugonem Trimbergensem saec. XIII uigentem in catalogo multorum auctorum *hinc minori locus est huic Homero datus, quem Pindarus philosophus fertur transtulisse latinisque doctoribus in metrum conuertisse*: cf. L. Muellerus l. l. p. 475 sqq.*). et inde ab hoc saeculo XIII Pindari nomen ita inualuit ut non solum in codices**) transiret, sed etiam

*) ad solam monachorum inscitiam cum Pindari nomen sit referendum, non altior huius erroris explicatio uidetur esse anquirenda cum eodem Muellero [mus. Rhen. XXIV 492 sq.].

**) sic in codice Vaticano-Reginensi 1708 saec. XIII—XIV ita inscribitur *Incipit liber pindari translatoris homeri* subscribiturque *Pindarus hunc librum fecit sectatus homerum; Grecus homerus erat, sed pindarus ipse latinus*; simillimeque in Vaticano-Palatino 1611 saec. XIV exeuntis in fine legitur *Pandarus hunc secum trans pontum uexit homerum, Scilicet argiuum dedit esse poema latinum*; quod faueret sententiae Wernsdorfii Pindari nomen ex Pandari corruptum esse statuentis, nisi et illud antiquioribus longe testibus confirmatum esset et facili errore nououe commento Pandarus prouenisset; et recte in codice Santeniano, qui itidem subscriptionem illam paululum deprauatam exhibet, *Pindarus* habetur ex exemplari, ut uidetur, communi. cf. et L. Muellerus praef. edit. p. 10.

postea optineret in editionibus usque ad nostrum saeculum. cum autem, ut dixi, gratia magna floreret epitome per medii aeui partem posteriorem (cuius rei testimonia adsunt et imitationes multae apud Albertum Stadensem aliosque eius temporis scriptores obuiae et grammaticus saec. XII—XIII in A. Mai auct. class. uol. VII editus) et teste Eberhardo Bethunensi Labyr. tract. III 45 sq. in scholis diligenter tractaretur, factum est ut et textus deprauatio iam in antiquitate grassata in dies magis augeretur et uetusta exemplaria usu multo detrita euanescerent fato simillimo eius quod Ouidii metamorphoses subierunt. hinc hodie non suppetit, quantum quidem scimus, codex saeculum XI antecedens, suppetunt recentes foedeque interpolati multi. elegimus autem, quibus ducibus in constituendo uerborum contextu uteremur, libros octo. qui sunt hice:

B, cod. musei Britannici Londoniensis Addit. 15601 saec. XII—XIII fol. 102—108 habens uu. 1—832. ipse contuli.

E, Erfurtanus Amplon. Nr. 20 saec. XII, de quo cf. Ritschelius opusc. III p. 842 sqq., titulo *Incipit liber Homeri* ornatus, correctores passus duos, quorum prior, si non ipse librarius, huic certe aequalis est (*m. 1*) correxitque multa pudenter prudenterque conlato exemplari quodam bono, alter saeculi fere XIV ut glossas adscripsit permultas ita textum interpolationibus deformauit (*m. 2*). ipse olim excussi, eiusdemque conlationem dedit Th. Krafftius in programmate Norimbergensi a. 1874.

F, Florentinus Laurent. plut. 68, 24 saec. XI, qui post Auianum fol. 55—74 carmen praebet inscriptione eadem atque in **E** instructum. ipse a. 1872 contuli; cf. et C. Schenkelius in annal. gymn. Austriac. a. 1875 p. 243 sqq.

G, Guelferbytanus Extr. 301 saec. XII—XIII fol.

17—29 *Incipit Homerus* inscriptus (desunt uu. 182—625). ipse contuli.

L, Leidensis Voss. L. O. 89 saec. XII, qui fol. 1—10 Catonis disticha, fol. 10—28 Auianum, fol. 29—57 nostram epitomen *(Incipit liber omeri)*, denique in fine librum paradisi exhibet. manus correctrix *(m. 2)*, haud raro difficillime a prima dinoscenda, non pauca mutauit eradendo et emendando. post Kootenum eius conlationem exhibuit L. Muellerus in Fleckeis. ann. a. 1862 p. 729 sqq.; ipse, dum apparatum criticum compono, librum pretiosissimum ob oculos habui.

M, Monacensis 19463 saec. XII a. fol. 13—35 (titulo a manu antiqua caret).

N, Monacensis 19462 saec. XI fol. 1—18 (*de bello troyano homerus* praescripsit manus rec.). ipse et M et N a. 1872 contuli; de nonnullis eorum lectionibus dubitantem me postea beniuole erudiuit Guil. Meyerus.

V, Venetus Bessar. 497 saec. XII ineuntis, inter uaria grammaticorum latinorum opuscula fol. 59—65 epitomen nostram praetereaque alia carmina minora, sed ut nihil his prosit, exhibens. ipse contuli.

Hi libri ita inter se cognati sunt ut ex uno exemplari fortasse Gallico EL, ex altero Germanico MN, ex tertio Italico FV fluxerint, paulo autem recentiores BG iam oblitterata origine saepius ab illis desciuerint. eminent autem sinceritate scripturae prae ceteris E et L; quamquam is est huius libelli status qui quominus uni libro librorumue familiae te addicas uetet, ut eligatur prudenter ex omnibus quidquid per se commendatur iubeat. sed eam legem inmensa uariarum lectionum multitudo, quae habetur in codd. supra enumeratis, mihi imposuit, ut omissis fere orthographicis ex solis EL scripturas plerasque, ex ceteris maxime memorabiles enotarem. quo negotio ita me functum esse tibi persuadeas ut nullo loco grauiore aliquid praetermitterem.

Iam ceteri codices saec. XIII—XV exarati, quorum non paucos inspeximus, praeter nouas interpolationes mendaque nil boni praebent*); neque Bruxellensis 2718 saec. XV, ut de hoc uerbis disertis tester (nam mouerat eius magnam spem nonnullis Reiffenbergius), aliud quidquam quam textum uulgarem exhibet. abiciendi denique etiam libri a Kooteno praeter L adhibiti. paucas ex illis lectiones (ς) adscripsi.

E doctis emendationi textus longum per tempus misere iacentis (solae fere editiones Fanenses a. 1505 et 1515 pauca contulerant) maxime profuere Bataui, cum Petrus Bondamus [uar. lect., 1759] tum uero Johannes Schraderus. et huius quidem auspiciis ductuque complures (Higtium prae ceteris nomino) huic poetae nauabant operam; quorum studia collegit priuisque inuentis auxit Theod. van Kooten, cuius editionem uariis iactatam fatis tandem publici fecit iuris Weytinghius [Amstelod. 1806], cum interim Wernsdorfius Poetarum lat. min. uolumini IV inseruisset epitomen. cuius denique textum selecto apparatu critico instructum emisit L. Muellerus [Berol. 1857] idemque Philologi Gottingensis l. l. amplius de locis multis disseruit; cf. et Mus. Rhen. XXII 457 sqq.

---

*) commemorandus est tamen Ambrosianus T 5 sup., qui inter alia foliis rescriptis saec. XIII habet epitomes fragmenta; cuius notitiam debeo Gustauo Loewe, qui summo cum labore scripturae specimen confecit.

---

*I*ram pande mihi Pelidae, Diua, superbi,
*T*ristia quae miseris iniecit funera Grais
*A*tque animas fortes heroum tradidit orco,

---

2 quae mis. *Higtius*: que mis. **B** ^{e}qmis. **M** qui mis. *ceteri omnes* (quonis. **V**) ‖ 3 animas *ex* -os *corr.* **EGM**, *ex* -is (*ut uid.*) **L**: animos *ceteri*

*L*atrantumque dedit rostris uolucrumque trahendos
*I*llorum exsangues inhumatis ossibus artus.
*C*onfiebat enim summi sententia regis,
*U*t primum tulerant discordi pectore pugnas
*S*ceptriger Atrides et bello clarus Achilles.
Quis deus hos ira tristi contendere iussit?
Latonae et magni proles Iouis. ille Pelasgum
Infestus regi pestem in praetoria misit
Inplicuitque graui Danaorum corpora morbo.
Nam quondam Chryses, sollemni tempora uitta
Inplicitus, raptae fleuit solatia natae
Inuisosque dies inuisaque tempora noctis
Egit et assiduis impleuit questibus auras.
Postquam nulla dies animum maerore leuabat
Nullaque lenibant patrios solatia fletus,
Castra petit Danaum genibusque affusus Atridae
Per superos regnique decus miserabilis orat,
Ut sibi causa suae reddatur nata salutis.
Dona simul praefert. uincuntur fletibus eius
Myrmidones reddique patri Chryseida censent.
Sed negat Atrides Chrysenque excedere castris

---

4 trahendas **M** trāendās (*sic*) **F** ‖ 6 Confiebat *Schraderus et Higtius*: Conficiebat **O** ‖ 7 *in marg. infer. add. m. 1* **E** | Ut primum tulerant *scripsi*: Ex quo pertulerant **B** Pertulerant ex quo *ceteri codd.* Protulerunt ex quo *Ermenricus* (*cf. p.* 3); ex quo *illius* ut *glossam esse apparet*; contulerant *uulgo* | discordi pectore **E** (*et* **V** *ex corr.*): discordia pectora *ceteri* (**V** *m. 1*) | pugnis **FV** turmas *Ermenricus* ‖ 8 Sceptri ≡ ≡ (ger. *suprascr. m. 2*) **L** Sceptrier **M** ‖ 10 proles magni **B** | illa **B** ‖ 11 Infestus *Brantsma*: Infestam **O** | regis (s *m. 2 add.*) **E** | praetoria *Schraderus et Higtius*: praecordia **O** ‖ 12 *m. 2 eiusdem aeui add.* **G** | Impl. **FV** Impleuitq; **B** ‖ 13 crises *uel* chrises *semper codd.* (*etiam* creses *sim.*) | sollemnis **V** | timpora **BFG** tempore **V**, **E** *et* **L** *m. 1* | uicta **M** uite (-ta *corr.*) **E** uite *in* uitta *corr.* **L** uitte **V** ‖ 14 Inpl. **E**: Impl. *ceteri* | solacie (a *supra* e) **L** | natae fl. s. rapta *Schraderus*; *malim* rapta heu f. s. natae ‖ 17 plangore **L** | leuauit **B** ‖ 19 genibus (q; *add. m. 2*) profusus atridis **G** ‖ 22 praefert, *sic* **O** ‖ 23 cessñt **M** ‖ 24 a castris **B**

Despecta pietate iubet; ferus ossibus imis
Haeret amor, spernitque preces damnosa libido.
Contemptus repetit Phoebeia templa sacerdos
Squalidaque infestis maerens secat unguibus ora
Dilaceratque comas annosaque pectora plangit.
Mox ubi depositi gemitus lacrimaeque quierunt,
Fatidici sacras compellat uocibus aras:
'Quid coluisse mihi tua numina, Delphice, prodest
Aut castam multos uitam duxisse per annos?
Quidue iuuat sacros posuisse altaribus ignes,
Si tuus externo iam spernor ab hoste sacerdos?
En, haec desertae redduntur dona senectae?
Si gratus tibi sum, sim te sub uindice tutus.
Aut si qua, ut luerem sub acerbo crimine poenam,
Inscius admisi, cur o tua dextera cessat?
Posce sacros arcus, in me tua derige tela:
Auctor mortis erit certe deus. ecce merentem
Fige patrem: cur nata luit peccata parentis
Atque hostis duri patitur miseranda cubile?'
Dixit; at ille sui uatis prece motus acerbis
Luctibus infestat Danaos pestemque per omnes
Inmittit populos: uulgus ruit undique Graium,
Vixque rogis superest tellus, uix ignibus arbor,

---

26 speruitq; *in* spreuitq; *m. 2 corr.* **L** ‖ 27 Contemptū **FL** Contemptu **V** Despectus **E** | phebea **L** *m. 1*, **G** ‖ 29 anosq. **L** *m. 1* | pectora **EM**: tempora *ceteri* (*in* **B** *hoc et u. superioris pars maior legi nequit*) ‖ 31 Fatidicis **O** (Vatidicis **EG**), *corr.* ς | compellit (conp. **M**) **BGLMN** | aras ŧ aures (*hoc add. m. 1*) **E**: aures *ceteri omnes* ‖ 33 Et **E** (*a corr., ut uid.*) | multos uitam **BE**: uitam multos *ceteri* ‖ 35 Sic **M** ‖ 36 defectae ς ‖ 37 Si (Sic **N**) t. s. gr. **GN** | sim] si **M** sum **N** | uindice **EFV** (**B** *suprascr.*): iudice *ceteri* ‖ 38 Aut *ex* ¦At *corr.* **E** | si qua ut *Dussenus*: si quã ut **EFLV** siquã ≡ ≡ (*eras.* ut) **B** si quas (*om.* ut) **M** siquid ut **GN** | p(o)enã **O**: poenas **GM** ‖ 39 amisi **G** *m. 1* āmisi **L** ammisi **V** admissi **FM** | cur o *om. in ras.* **L** ‖ 40 dirige **O**, *correxi* ‖ 42 quur **V** (*ut saepe*) ‖ 44 Dixit at *scripsi*: Dixerat **O** | prece uatis motus **N** motus prece uatis **B** ‖ 46 Imm. **BEGV** ‖ 47 arbor *Schraderus*: aer **O** (acer **L**, *ut uid.*) aether *uulgo*

Derat ager tumulis. iam noctis sidera nonae
Transierant decimusque dies patefecerat orbem,
Cum Danaum proceres in coetum clarus Achilles
Conuocat et causas hortatur pestis iniquae
Edere Thestoriden. tunc Calchas numina diuum
Consulit et causam pariter finemque malorum
Inuenit; effarique uerens ope tutus Achillis
Haec ait: 'infesti placemus numina Phoebi
Reddamusque pio castam Chryseida patri,
Si uolumus Danai portus intrare salutis'.
Dixerat; exarsit subito uiolentia regis:
Thestoriden dictis primum compellat amaris
Mendacemque uocat; tum magnum incusat Achillem
Inque uicem ducis inuicti conuicia suffert.
Confremuere omnes. tandem clamore represso
Cogitur inuisos aeger dismittere amores
Intactamque pio reddit Chryseida patri,
Multaque dona super; quam cunctis notus Ulixes
Inpositam puppi patrias deuexit ad arces
Atque iterum ad Danaum classes sua uela retorsit.
Protinus infesti placantur numina Phoebi.
Non tamen Atridae Chryseidis excidit ardor:

---

48 Deerat **O** (Degerat **F**) | nonae *om.* **E** *m. 1* ‖ 50 Cum *Higtius*: Tum **EFLNV** Tunc **BG** Dum **M** ‖ 51 casus **GV** ‖ 52 thestodiden **E** t(h)estoridē *plerique* (-dem **M**) | tum **NV** | chalcas **EV** calcas **L** chalchas **BG** ‖ 53 causas **BG** | laborum **L** ‖ 57 salutis] petitos *Kootenus* ‖ 59 T(h)estoridē **O** | dictis primum **O**: primum dictis *uulgo* | cōpellit **B** (**L**, *ut uid.*) ‖ 60 tum **FMNV**: tunc *ceteri* ‖ 61 conuitia **BEF** ‖ 63 inuisos — dis mittere (*uel* inuitis — dis m.) *scripsi*: inuitos — dimittere **O**, *nisi quod* inuittos **F** inui ≡ tos **L**, *quod faueret L. Muelleri commento* inuictos, *nisi uerbum per se parum aptum iam u.* 61 *praecederet* | 64 Chryseida reddere *Fanensis* ‖ 66 deuertit **L**, *corr. m. 1* | ad horas **G** ‖ 67 classes danaum **BV** ‖ *post* 68 *solus* **G** *m. rec. in marg. addit*: Et prope consumptae uires redduntur Achiuis, *quem uersum uulgo receptum eieci* ‖ 69 atridi **FGM** | criseidis (cres.) **EFGMNV**, -dis *ex*-des *m. 1 corr.* **L** criseidos **B**

Maeret et amissos deceptus luget amores.
Mox rapta magnum Briseide priuat Achillem
Solaturque suos alienis ignibus ignes.
At ferus Aeacides nudato protinus ense
Tendit in Atriden et, ni sibi reddat honestae
Munera militiae, letum crudele minatur;
Nec minus ille parat contra defendere sese.
Quod nisi casta manu Pallas tenuisset Achillem,
Turpem caecus amor famam liquisset in ąeuum
Gentibus Argolicis. contempta uoce minisque
. . . . . .
Inuocat aequoreae Pelides numina matris,
Ne se Plistheniden contra patiatur inultum.
At Thetis audita nati prece deserit undas
Castraque Myrmidonum iuxta petit et monet, armis
Abstineat dextra, e congressuque inde per auras
Emicat aethereas et in aurea sidera fertur.
Tunc genibus regis sparsis affusa capillis
'Pro nato ueni genetrix en ad tua supplex
Numina, summe parens! ulciscere meque meumque
Pignus ab Atrida. quodsi permittitur illi,

---

70 deceptus **EG**: decõptus *uel* decomptus **FLMNV** detētus (tē *ex corr.*) **B** ‖ 76 sese] se ense **BL** se hense **V** ense **N** se=se **G** ‖ 77 cauta *G. T. Suringar* ‖ 79 Mentibus **FLV** | contenta **L**; intenta *Hoeufftius* | manuque *Higtius* ‖ 80 *lacunam unius uersus significaui* ‖ 82 Ne = **L** | se Plistheniden *Bergkius Philol.* XVI *p.* 623: se (*eras.* **N**) plus thetis (t *prior ex corr.* **L**) **O**; *incredibilia anteriores proposuere* | cõtra *ita ut* cõ.*ex corr sit* **B** = = tra **N**; *num* Plisthenidis probro *?* ‖ 84 iuxta petit et monet armis **E**: praeteruolat inde per auras **E** *m. 2 suprascr., et ita in textu ceteri omnes* (p̄ceps uolat **V**), *qui u.* 85 *omittunt* ‖ 85 *solus* **E** *habet a m. 1 post* 82 *additum; huc reuocauit Ritschelius* | dextra e congressuq; inde *scripsi*: dextre congressū inde **E** dextram congressuque; inde *Ritschelius* (dextram et congressibus *Bergkius*) ‖ 86 aetherias **EFV** ‖ 87 sparsos-capillos **EM**, *et hoc m. 1 in* sparsis-capillis *corr.* **L** | effusa **E** (*corr. m. 2*) **F** efusa **M** ‖ 88 ueni **O**: uenio (o *m. 2 add.*) **L** uenit (t *m. rec.*) **M** ueni = **B** | genitrix **O** ‖ 90 Pignus *Higtius*: Corpus **O**; *num* Germen*?* | atride (a *supra* e *m. 1*) **E**

Ut flammas inpune mei uiolarit Achillis,
Turpiter occiderit superata libidine uirtus.'
Iuppiter huic contra 'tristis depone querellas,
Magni diua maris, mecum labor iste manebit.
Tu solare tui maerentia pectora nati'.
Dixit; at illa leuis caeli delapsa per auras
Litus adit patrium gratasque sororibus undas.
Offensa est Iuno 'tantum'que ait, 'optime coniunx,
Doride nata ualet, tantum debetur Achilli,
Ut mihi, quae coniunx dicor tua quaeque sororis
Dulce fero nomen, dilectos fundere Achiuos
Et Troum renouare uelis in praelia uires?
Haec tu dona refers nobis? sic diligor a te?'
Talibus incusat dictis irata Tonantem
Inque uicem summi patitur conuicia regis.
Tandem interposito lis Ignipotente resedit,
Et dapibus diui curant sua corpora largis.
Interea sol emenso decedit Olympo,
Conciliumque simul genitor dimittit *ab aula*;
Inde petunt thalamos iocundaque dona quietis.

Nox erat et toto fulgebant sidera mundo **II.**
Humanumque genus requies diuumque tenebat,

---

91 uiolarit **FLV**: uiolaret *ceteri* ‖ 92 *om.* **V**, *in marg. habent* **BEFL** *m. coaeua* (92—94 *in marg. m. aequali* **G**), *post* 96 *ponunt* **MN** ‖ 93 haec **F** | contra] dixit **BGV** (**E** *m. 2*) | tristis (e *m. 1 supra* i *alt.*) **E**: tristes *ceteri* | querelas **O** ‖ 96 leues *libri, praeter* **E** (*in quo tamen* -es *corr. m. 1*) *et* **L** ‖ 98 tandēq; **E** | coniux *libri praeter* **E** (*item u.* 100) ‖ 100 dicor tua coniunx **E** | 103 tu *Wernsdorfius*: ita **O** ‖ 105 conuitia **EG** ‖ 106 seposito (se *in ras*) **L** | Ignipotente *Higtius*: omnipotente **O** ‖ 107 *et* 109 *in* **O** *inter se locum mutare iussit L. Muellerus* ‖ 107 demittit **E** | ab aula *uulgo*: olimpo **E**, *et* **L** *qui m. 1 corr. in* olimpi, *quod habent ceteri* (holimpi **B**, olympi **V** *a m. 2 add.*); *totum u. interpolatum habet Schenkelius* ‖ II Lib. *mg. rubr.* **E** Explicit lib. I Incipit lib. II *fere* **BFNV**, *om.* **GM**, *spatium in* **L** ‖ 111 cęlo — toto **E** toto — mundo (ł celo *suprascr. m. 2*) **L** toto — celo **BV** ‖ 112 requiem — tenebant **E**

Cum pater omnipotens somnum uocat atque ita fatur:
'Vade age per tenues auras, lenissime diuum,
Argolicique ducis celeri pete castra uolatu;
Dumque tuo premitur sopitus pondere dulci,
Haec illi mandata refer: cum crastina primum
Extulerit Titana dies noctemque fugarit,
Cogat in arma uiros incautumque occupet hostem.'
Nec mora: somnus abit leuibusque per aera pennis
Deuolat in thalamos Agamemnonis: ille sopore
Corpus inundatum leni prostratus habebat.
Ad quem sic loquitur curarum operumque leuator:
'Rex Danaum Atride, uigila et mandata Tonantis,
Quae tibi missa simul delatus ab aethere porto,
Accipe: cum primum Titan emerserit undis,
Fortibus arma iube socios aptare lacertis
Et petere Iliacos instructo milite campos.'
Dixit et has repetit per quas modo uenerat auras.
Interea lucem terris dedit ignea lampas.
Conuocat adtonitus uisis Pelopeius heros
In coetum proceres remque omnibus ordine pandit.
Cuncti promittunt socias in praelia uires
Hortanturque duces; quorum rex fortia dictis
Pectora conlaudat gratesque agit omnibus aequas.
Hic tum Thersites, quo non deformior alter
Venerat ad Troiam linguaue proteruior, ultra

---

113 Cum *Higtius*: Tum **O** (Tunc **BL**) | omp̃s *plerique* (omnipudens **FL**) ‖ 114 leuissime *codd. praeter* **BN** (n **L** *m. 2 supra ras.*); aurasque *corr.* **M** ‖ 119 incauctumq; **E** ‖ 120 somnos **E** ‖ 121 agamennonis **EL** ‖ 124 danaũ ☰ ☰ **L** | atride *m. 1 in* -da *corr.* **EL** atrida *ceteri* (atrides **G**) ‖ 125 missa *uulgo*: iussa **O** | delapsus **M** ‖ 126 tytan **E** (*semper*) | se emerserit **M** ‖ 129 has *m. 2 supra lin.* **L** as **B**; *malim* hinc ‖ 131 atton. *codd. praeter* **M** | uisis **EMN**: iussis *ceteri* (-sit **F**) ‖ 134 duces *scripsi*: ducem **O** ‖ 135 cõlaudãs (-s *in ras. m. 2*) **L** | grates (*om.* que) **FL** quorum grates **V** ‖ 136 tunc **FNV** | thesidis (tersites *m. 2 suprascr.*) **E** thersitis **V** -tus **L** | non] nec **V** (**E** *m. 2 suprascr.*) ‖ 137 linguaue **G**: lingua ☰ ☰ (nec *m. 2 supra lin. praefixit*) **E** nec lingua

Bella gerenda negat patriasque hortatur ad oras
Vertere iter; quem consiliis inlustris Ulixes
Correptum dictis sceptro percussit eburno.
Tum uero ardescit conceptis litibus ira:
Vix telis caruere manus, ad sidera clamor
Tollitur, et cunctos pugnandi corripit ardor.
Tandem sollertis prudentia Nestoris aeuo
Compresssam miti sedauit pondere turbam
Admonuitque duces dictis, responsa recordans
Temporis illius, quo uisus in Aulide serpens
Consumpsit uolucrum bis quattuor arbore fetus
Atque ipsam inualido pugnantem corpore contra
Addidit extremo natorum funere matrem.
Tum sic deinde: 'senex remoror, remoramini, Achiui:
In decimo labor est, Calchas quem dixerat, anno,
Quo cadet ec Danaum uictricibus Ilion armis.'
Assensere omnes, laudatur Nestoris aetas,
Conciliumque simul dimittitur; arma parari
Dux omnis iubet atque aptari corpora pugnae.

FMNV ≡ ≡ lingua (que *m. 2 add.*) **L**; *in* **B** *hic u. dest* | proteruior, *ita* **O** | ultra *Bergkius*: alter **O** *e u. priore* ‖ 138 patrias (*om.* que) **BFLV**, *quo recepto* hortatus *conicias* ‖ 139 illustris *codd. praeter* **M** ‖ 140 eburno (t neo *m. 1 suprascr.*) **L** ‖ 141 Tunc **E** | conseptis **E** ‖ 144 sollerti **BM** sollerti ≡ **G** (sollerti — arte *Ruardius*) | 145 pondere *scripsi*: pectore **O** | 146 Amon. **E** Ammon. **FV** ‖ 146 recordãt **M**; *num* reuoluens *?* ‖ 148 uoluchrum b. quatuor **E** | fetus **V** ferus **E**: fętus *uel* foetus *ceteri* ‖ 149 inualido **GN**: ualido *ceteri* | pectore **BV** | 150 *puto* extremam in nat. ‖ 151 Tunc **BFLN** | inde **FGV** | senex *prioribus adiungunt; correxi* | remoror *scripsi*: moneor **F** moneo ≡ **L** moneo *ceteri* (*etiam* **E**); maneo *uulgo* | remoramini *scripsi*: remoneboq; (q; *m. 1 supra lin.* **EL**) *codd. praeter* **F** remonebor *et* **M** reminiscor *exhibentes;* remaneteque *uulgo* ‖ 152 quem calcas (chalcas) dix. **NV** (**M** *u.* 152 *om.*) ‖ 153 cadet ec *scripsi*: caderet **O** (cideret **N**; *an* recidet *?*) | cadęret dan̄aum uiatr. **E** ‖ 154 Assens. **O**: Consens. **E** ‖ 155 Consiliumq; *codd. praeter* **EG** ‖ 156 Dux omnis iubet atque *scripsi*: Dux iubet atque animos **O** (Rex *pro* Dux ≤) | aptari (et *supra lin. add.*) **G**: aptare et **O** | corpora *Higtius*: pectora **O**

Postera lux tacitas ut primum dispulit umbras
Et nitidum Titan radiis caput extulit undis,
Protinus armari socios iubet acer Atrides
Et petere Iliacos instructo milite campos.
Vos mihi nunc, Musae (quid enim non ordine nostis?),
Nomina clara ducum clarosque referte parentes
Et dulces patrias: nam sunt haec munera uestra.
Dicamus, quot quisque rates ad Pergama duxit,
Et coeptum peragamus opus, sitque auctor Apollo
Aspiretque libens operi per singula nostro.
Peneleus princeps et bello Leitus acer
Arcesilaus atrox Prothoenorque Cloniusque
Boeoti decies quinas egere carinas
Et tumidos ualido pulsarunt remige fluctus.
Inde Mycenaeis Agamemnon moenibus ortus,
Quem sibi delegit bellatrix Graecia regem,
Centum egit plenas armato milite puppes.
Et bis tricenis Menelai nauibus ardor
Insequitur totidemque ferox Agapenoris ira.
Quos iuxta fidus sollerti pectore Nestor
Consilioque potens gemina cum prole suorum
It ter tricenis munitus in arma carinis.

---

157 tantas **L** | depulit **O**, *corr. Higtius* ‖ 158 ≡ tulit **L**; *num* ectulit *?* ‖ 160 constructo **N** armato **E**; *totum u. ex* 128 *praue repetitum puto* ‖ 161 Incipit lib. IIII *in spatio uacuo* **L** | Nunc (Vos *m. 2 suprascr.*) **E** ‖ 162 parentes **O**: penates *uulgo* ‖ 163 nomina (munera *m. 1 suprascr.*) **E** ‖ 164 quas (as *ex corr.*, *et* quot *m. 1 suprascr.*) **L** ‖ 165 peragimus (a *supra* i *m. 1*) **E** ‖ 167 Penelaus (e *supra* a *m. 2*) **E** | Leitus *Bondamus*: lercius **BEFN** laertius **LM** lertius **G** ler≡tius (ler *ex corr.*) **V** ‖ 168 Archesilaus *fere* **O** | protenorq; **BG**: pr(a)etenorq; **FLV** protenor (*om.* que) **MN** et proteuir (nor *supra* uir *m. 2*) **E** | cloniusq; **FLV**: claniusq; (d *supra* cl. *m. 2*) **E** clonioq; **B** clonius (atq; *add. m. 2*) **G** didoniusq; **M** cremusq; **N** ‖ 169 Boetes **O** (Boeti ≡, i *ex corr.* **L**); Boeoti *Kootenus* Boeotas *Wernsdorfius* ‖ 170 remige *ex* ermige *corr.* **E** ‖ 171 agamennon **EFL** -menon **MN** ‖ 174 trigenis **BL** ‖ 177 suorum est **E** ‖ 178 It ter **L**: Est ter **FGMNV** Est cum **B** Ter (It *m. 2 suprascr.*) cum **E**

At Schedius uirtute potens et Epistrophus ingens
Gloria Myrmidonum, saeui duo robora belli,
Longa quaterdenis sulcarunt aequora proris.
Et bis uicenas Polypoetes atque Leonteus
Instruxere rates, ornatas milite forti.
Euryalus Sthenelusque . . . . et fortis in armis
Tydides ualido pulsantes remige fluctus
Bis quadragenas onerarunt milite puppes.
Ascalaphusque potens et Ialmenus, acer uterque,
Ter denas ualido complerunt remige naues.
Et bis uicenas Locrum fortissimus Aiax
Instruxit puppes totidemque Euhaemone natus.
Quos iuxta Graium murus comitatur Achilles,
Cum quinquaginta materna per aequora uectus.
Thessalici iuuenes Phidippus et Antiphus ibant
Altaque ter denis sulcarunt aequora proris.

---

179 At Schedius *Fanensis*: Ascedius **BEG** *et* (*in* Assedius *corr.*) **L** Tascedius **V** Assedius **F** Archedius **M** Ascredius **N** | epistropus *codd. praeter* **BE** ‖ 181 Longaq; terdenis (Grandia terd. **E**) **O**, *corr. Fanensis* | sulcarunt ſ: pulsarunt **O** ‖ 182—625 *om.* **G** ‖ 182 uigenas **BE** | polipoetes **M**: polibetes **O** (-tas **B** -tus **N**) | leonteus **L**: leontheus **E** leontes **FN** leontas **MV** leuteus **B** ‖ 183 honeratas **NV** o ≡ atas (ner *supra ras.*) **B** | milite multo *Schenkelius* ‖ 184 Euryalus *Bondamus et Higtius*: ≡ urripulus (eripolus *m. 2 suprascr.*) **E** Surripilus **FM** (-pulus) Susripilus **B** Euripilus **LN** (-pulus) Durripilus **V** | stenelusq; **LV**: stelenusq; *ceteri* | *inserunt* simul **E** duces **BN** (**E** *m. 2*) decus **FM** decons **V** decens (ens *ex corr.*) **L** ‖ 185 Titides **EL** *m. 1* **M** ‖ pulsantes *scripsi*: pulsarunt **O** | fluctus **E** (fructus **M**): pontum **BFNV**, *et supra ras. m. 2* **L** ‖ 186 Bis **LN**: Bisque **E** (q; *suprascr.* **L** *m. 1*) Hi **FV** Hii **M** In **B** | ornarunt **M** ‖ 187 Ialmenus *Fanensis*: thalamenus *in* thelamus *corr.* **E** thalams (*m. 1 supscr.* et iamenus, *om. in textu* et) **L** talamus (*om.* et) **M** talmeus **F** thalmenus **V** talamonius **N** talamon **B** ‖ 189 uigenas **BE** ‖ 190 Euaemone *Bondamus* (Euhaem. *Muellerus*): euchenore **O** (**V** *om.* 190) ‖ 191 murus (m *ex corr.*) **L**: durus **O** ‖ 193 Thesal. **LN** | p(o)edippus **O** (poethpus **B**; h *supra* pe **L**) | antipus (h *supra* p) **B**: antimus (p *supra* m̨) **E** antipus **NV** antibus **FL** āphius **M** ‖ 194 sulcarunt *uulgo*: pulsarunt **O**

Et tribus assumptis ratibus secat aequora Nireus,
Tlepolemusque nouem Rhodius, quos uiribus acer
Eumelus sequitur, minus una naue profectus
Quam duxit Telamone satus Salaminius Aiax.
At Prothous Magnes Tenthredone natus et una
Euboeae magnis Elephenor finibus ortus
Dulichiusque Meges, animisque insignis et armis,
Aetola de gente Thoas Andraemone natus,
Hi quadragenas omnes duxere carinas.
Et bis sex Ithaci naues sollertia duxit;
Quem sequitur totidem ratibus Telamonius Aiax,
Egregia uirtute potens; simul horrida Guneus
Ire bis undenis tendebat in arma carinis.
Idomeneus et Meriones, Cretaeus uterque,
Bis quadragenis muniti nauibus ibant.

195—198 *post* 202 *poni uult Schenkelius* (*potius ingrata uocis* aequora *repetitio eliminanda scribendo* 195 secuit freta) ‖ 195 ex Syme *Wernsdorfius* (ab Sume *Schenkelius*) | Nireus *Bondamus et Higtius*: teucer **O** ‖ 196 Tlepolemusque *Barthius*: Triptolemusq; *fere* **O** (≡ triptolim. **B** Neptolem. [triptolom. *m. 2*] **E** Striptolom. **FL** Triptolom. **V**) | rodius **O** (redius **B**) ‖ 197 Eumelus **L** *m. 1*: Eumenelus *ceteri* (Hum. **E**, *sed corr. m. 2*, -nulus **M** -neleus **B**, **N** *m. 1*, **L** *ex corr.*) | profectus *uulgo*: prouectus **O** ‖ 198 thelamone **EFMN** (*hic* thal.) | salaminius **B**, **L** *ex corr.*, **V**: telamonius (*suprascr. m. 2* salimius) **E** thelamonius **F** salamonius **N** salmonius **M** ‖ 199 At Prothous *Bondamus*: Astropus **O** (-fus **L** -pus *suprascr.* h **B** Ostrophus, *m. 2 suprascr.* Astropus, **E**) | Magnes *Schraderus et Higtius*: magno **O**, *nisi quod* et magno **M** a (et *m. 2 suprascr.*) magno **E** | thethoredone **L** *et* (testoride *m. 2 suprascr.*) **E** tec̃thorede **B** thaetore done **F** testoride **N** de c̃dine **M** thesthorede **V** ‖ 200 Euboea ae **B** Euboea ac **EFM** Euboea et **M** Eubous ac **V** Euboee (e *ult. ex corr.*) a ≡ **L**; *num in* ac *latet* ec (ex *Bondamus*) *?* | helpenor **O** (elp. **N** belp. **M**) ‖ 201 animis ≡ (*supra ras.* qui q; *m. 2*) **E** ani ≡ ≡ (mis *supra ras.*, *om.* que) **L** ‖ 202 Ethola **O** | andremone **O** ‖ 203 Hii *et* duxure **E** ‖ 204 itachi **E** ‖ 205 ratibus totidem thel. **E** ‖ 206 Guneus *Bondamus:* phineus **O** (fineus **BL** -meus **N** -ne *suprascr.* os **M**) ‖ 207 tendebat *Kootenus*: temptabat **O** ‖ 208 Idemeneus et merienes **E**

Et totidem puppes clara de gente Menestheus
Duxit Athenaeus, quot uiribus addit Achilles.
Amphimachusque ferox et Thalpius, Elide nati,
Et clara uirtute Polyxenus atque Diores.
Hi bis uicenas onerarunt milite naues.
Protesilaus agit totidem fortisque Podarces
Iustructas puppes, quot duxit Oileos Aiax.
Et septem Poeante satus dat in arma carinas.
Quem sequitur iuxta Podalirius atque Machaon,
Altaque ter denis sulcarunt aequora proris.
His ducibus Graiae Troiana ad litora puppes
Bis septem uenere minus quam mille ducentae.
Iamque citam appulerant classem camposque tenebant,
Cum pater ad Priamum mittit Saturnius Irim,
Quae doceat fortes uenisse ad bella Pelasgos.
Nec mora: continuo iussu capit arma parentis
Priamides Hector totamque in praelia pubem
Festinare iubet portisque agit agmen apertis.
Cui fulgens auro cassis iuuenile tegebat
Omni parte caput, munibat pectora thorax,

---

210 legente **E** | Menestheus *Bondamus*: menetes **EM** moenetes **L** menetis **V** monetis *ceteri* ‖ 211 quot *Schraderus*: quos **O** | addit *Wernsdorfius*: ambit **O** ‖ 212 Amphimacusq; **EM** | et *om.* **E**, *ras. in* **L** (*suprascr.* atq;) | Thalpius *Bondamus*: alpius **M** alpinus **EFLV** alpinor **N** alpinus **B** | eolide **E** ‖ 214 ornarunt **M** | naues **E**: puppes *ceteri* (**E** *m. 2 suprascr.*) ‖ 215 Prothes. **E** | podartes **EM** ‖ 216 Instructas *in* Sex duxit *corr. m. 2* **E** | quot *Schraderus*: quod **M** quos *ceteri* (quos duxit] septem quos **E** *m. 2*) | Oileos *Schraderus*: oileus **BLNV** oleius **E** oileius **F** olenius **M** ‖ 217 ≡ peante **L**: photonte **E** phetonte **N** phoetante **F** ferante **B** (Poeante-sequitur *om.* **MV**) | dat in a. carinas **E**: tulit a. carinis *ceteri omnes* ‖ 218 polidarius *codd. praeter* **EL** | machaon **EL**: met(h)eon **BFV** mecheon **M** metonta **N** ‖ 220 littora *codd. praeter* **BN** ‖ 221 semptem **E** ‖ 222 citam—classem **EL**: cite-classes *ceteri* (citi **V** cito **M**); *ceterum totum uersum spurium censet L. Muellerus, ego grauiter corruptum putans sic fere refinxerim*: Iam sese extulerant castris ‖ 223 Cum **O** (C *in* **V** *ex corr.*): Tum **M** 224 exisse *Schenkelius* ‖ 226 Primiades **E** ‖ 228 Qui **E**, *corr. m. 2* ‖

Et clipeus laeuam, dextram decorauerat hasta
Ornabatque latus mucro; simul alta nitentes
Crura tegunt ocreae, quales decet Hectoris esse.
Hunc sequitur forma melior nec fortis in armis
Belli causa Paris, patriae funesta ruina;
Deiphobusque Helenusque simul fortisque Polites,
Et sacer Aeneas, Veneris certissima proles,
Archilochusque Acamasque ferox Antenore creti.
Nec non et proles generosa Lycaonis ibat
Pandarus et magnae Glaucus uirtutis in armis;
Amphiusque et Adrastus et Asius atque Pylaeus.
Ibat et Amphimachus Nastesque, insignis uterque,
Magnanimique duces Hodiusque et Epistrophus ingens
Euphemusque ferox clarusque aetate Pyraechmes;
Cum quibus et Mesthles atque Antiphus et bonus armis
Hippothousque Acamasque iuere et Pirous una,

---

230 laeuam clipeus *uulgo* ‖ 233 nec (= nec tamen) *scripsi*: tunc, *suprascr. m. 1* non, **E** tunc *ceteri* (*nisi quod in* **L** *quid m. 2 restituerit* [qã = quam *?*] *quidque deleuerit non ita claret*) | fortibus armis *Kootenus* ‖ 235 Deiphebusq; (Deif.) **O**, *nisi quod* que *om.* **FMN** ‖ 236 cō̄ ≡ tissima (ō̄ *e corr.*) **B** gratissima ≶ ‖ 237 Archilocusq; **BLMV** (*et om.* que **F**) -lomusq; **N** | achamasq; **O** | creti **FL**, *supra ras. m. 1* **E**, *in ras.* **V**, *suprascr.* **M**: nati **BMN** ‖ 240 Amphiusque *Bondamus*: Amphionq; **O** (q; *om.* **N**; Anph. **F** Anf. **L**) | et *addidi*: *om.* **O** | adrastusq; **FLMN** | ausius **MNV** ansius **F** | Pylaeus *Bondamus*: ephialtes **O** (fialtes **N** ≡≡ altes, epi *supra ras.*, **L**) ‖ 241 Ibat et **BL**: Ibant **MNV** Ibat **F** Ibant et **E** | amphimacus **BFMN** anphimacrus **V** | Nastesque *Bondamus*: nactesq; **E** nactisq; **L** natusq; **BM** naucius **N** naciusq; **F** nautiusq; **V** ‖ 242 Hodiusque *Bondamus*: rodiusq; **O** (q; *om.* **FMN**, *supra lin. m. 1* **L**) | epistrophus **B**: epistropus **O** (-peius **E**, -fus, *sed* f *ex corr.* **L**) ‖ 243 Euphimusq; **O** (Euf. **L** Eph. **B** Euphym. **E**) | piragmes **O** (pyr. **E**, -nes **M**), *corr. Bondamus* ‖ 244 Mesthles *Bondamus*: nesteus **O** (mnesteus **E** mesteus **F** *et*, *ut uid.*, **L** *m. 1* nestes **M** menesteus **N**) | antipus *codd. prater* **BE** ‖ 245 Hippothous *Kootenus*: Ippodeus **FV** *et* (e *supra lin. m. 1*) **L** Ipodeus **N** Ipotens **M** Ipodos **E**, *quod in* -domus *corr. m. 2*, Ipodomus **B** | -que *ego*: atq; (q; *supra lin.* **L**) **O** | Acamasque iuere *ego*: athamas (atamas **BE**) uenere **O**, *sed* uete **V**, ue (e *ex corr.*) ≡≡ (nere *m. 1 supra ras.*) **L**, uɪ̄re *ex corr.* **B** | et *Wernsdorfius*: *om.* **O** | Pirous

Alcinooque sati Chromiusque atque Ennomus, ambo
Florentes aetate uiri, quos Phorcus et ingens
Ascanius sequitur, simul et Iouis inclita proles
Sarpedon claraque satus tellure Pylaemen.
His se defendit ducibus Neptunia Troia,
Uicissetque dolos Danaum, ni fata fuissent.

Iamque duae stabant acies fulgentibus armis, **III**
Cum Paris, exitium Troiae funestaque flamma,
Armatum aduerso Menelaum ex agmine cernit
Seque uelut uiso perterritus angue recepit
Ad socios amens; quem postquam turpiter Hector
Confusum terrore uidet, 'o dedecus' inquit
'Aeternum patriae generisque infamia nostri,
Terga refers? at non dubitabas hospitis olim
Expugnare toros, cuius nunc defugis arma
Uimque times! ubi sunt artes, ubi cognita nobis
Ludorum quondam uario in certamine mens est?
Hic animos ostende tuos: nihil adiuuat arma

---

idem: poyorus **B** piereus **FNV** pigereus **E** (i *supra alt.* e *m. 2*) **M** pierius (*utraque* i *ex corr.*) **L** ‖ 246 Alcinooque *amicus Kooteni*: Axinonoq; **O** (Ixinoneq; *sed* I *et* e *ex corr. m. 2* **L** Anxinonoq; **N** Anxionoq; **M** Axionoq; **F** Hesione **B**) | cromiusq; **N**: croniusq; **O** | atque *Kooteni amicus*: et **O** | eunomus **O** (euomọnus **E**, -uius **M**, -nus **B**, n *in* d *corr. m. 2* **L**) ‖ 247 phorcus (fortis *suprascr. m. 2*) **E**: forcus *ceteri* (fortis **V** *mg.*) ‖ 249 Pylaemen *scripsi*: chorebus **O** (borelus **E** *m. 2 suprascr.*) Coroebus *uulgo; sed neque hic ab Homero commemoratur et Pylaemenes iam solus restat non nominatus; inuexere illum librarii ex Vergilio;* Pylaemen *mutato paululum nomine, ut supra* Chromius *pro* Chromis ‖ 251 Uicissentq; **EL** | ni **O**: nisi **L** *solus* ‖ Lib. III *fere codd.* (*om.* **MN**) ‖ 253 Cum **EL** (*in hoc* C *fortasse ex corr.*): Dum *ceteri* | exicium **O**: excidium (*sic* **M**) *m. 1 in* exicium *corr.* **E** ‖ 257 uidet (i *supra* e *m. 2*) **E** | o **O** (≡ o **L**): pro *uulgo* ‖ 260 n̄ (*suprascr. m. 1* n̄c) **E** ‖ 261 artes *Schenkelius*: uires **O** (*ortum e priore* Uimque) ‖ 262 uario in certamine **E**: uaria in certamina *ceteri omnes* | mens (m̄s) est *scripsi*: uis est **O** uirtus ϛ *Higtius* ‖ 263 nil **B** | arma *uulgo*: armas **L** (*qui* tuo *habet, ut* s *primitus ad hanc uocem possit pertinuisse*) armis **E** *ceterique*

Nobilitas formae: duro Mars milite gaudet.
Dum iaceas in amore tuo, nos bella geremus
Scilicet et nostrum fundemus in hoste cruorem!
Aequius aduersis tecum concurret in armis
Impiger Atrides: spectet Danaumque Phrygumque
Depositis populus telis, uos foedere iuncto
Aduersas conferte manus, decernite ferro.'
Dixit. quem contra paucis Priameius heros
'Quid nimis indignis' inquit 'me uocibus urgues,
O patriae, germane, decus? nam nec mihi coniunx
Priuaque luxuria est potior uirtutis honore;
Nec uires temptare uiri dextramque recuso,
Dummodo uictorem coniunx cum pace sequatur.'
Dicta refert Hector; placuit sententia Grais.
Protinus accitur Priamus, sacrisque peractis
Foedera iunguntur; post haec decedit uterque
Depositis populus telis, campusque patescit.
Interea toto procedit ab agmine Troum
Pulcher Alexander, clipeoque insignis et hasta.
Quem contra paribus fulgens Menelaus in armis
Constitit et 'tecum mihi sint certamina' dixit;
'Nec longum nostra laetabere coniuge, quae te
Mox raptum ire gemet, tantummodo Iuppiter adsit.'
Dixit et aduersum se concitat acer in hostem.

---

267 concurret **B**: concurrat **O** ‖ 269 populos **E** ‖ 270 Aduersi **F** | et cernite *Higtius* ‖ *post* 270 **L** *mgo m. 1* (*sic*) *adicit* Quis uestrum melius sit tanta coniuge dignus, *quod num recipiendum sit delibera*, *illo* melius *apte mutato*; *in* **E** *m. 2 hoc additur* uestram nunc elenam sumat quis rectius ipsam, *quod paulum transformatum abiit in editiones pessime* ‖ 271 quem **O** (uẽ *supra ras.* **L**): quae *uulgo* ‖ 273 coniux *codd. praeter* **E** (*ut et* 276) ‖ 274 Priuaque *Wakkerus*: Paruaque **O** (Par ≡ uaq; **B**) Prauaque *Kootenus* Pronaque *uulgo* ‖ 278 accitur **EL**: accitus *ceteri* ‖ 279 hoc **L** | decedit *Brantsma*: descendit **FLV** descendit *in* discedit *m. 1 corr.* **E** discedit **BMN** ‖ 281 *num* amoto *?* ‖ 284 sint **BMN**: sunt **EFV**, *et* (u *ex corr.*) **L** ‖ 286 raptum ire gemet *scripsi*: rapuit regem et **O** (regem: **B** regem ≡ **L**) quam te mox rapuisse gemes *Wakkerus* | modo *ex* mihi, *ut uid.*, *corr.* **L**

Ille uirum forti uementem reppulit ictu
Seque gradu celeri recipit longeque frementem
Hastam deinde iacit, quam deuitauit Atrides.
Inque uicem misso fixisset corpora telo
Praedonis Phrygii, ni uastum ferrea pectus
Texisset lorica uiri septemplice tergo.
Insequitur iuxta clamor; tum aduersus uterque
Constitit et galeam galea terit et pede plantam
Coniungit, stridetque mucro mucrone corusco.
[Corpus collectum tegitur fulgentibus armis.]
Non aliter fortes nitida de coniuge tauri
Bella gerunt uastisque replent mugitibus auras.
Utque diu rigido captabant corpora ferro,
Tum memor Atrides raptae sibi coniugis instat
Dardaniumque premit iuuenem mox ense rigente;
Cedentemque retro dum desuper appetit hostem,
Splendidus extremas galeae percussus ad oras
Dissiluit mucro; gemuerunt agmina Graium.
Tum uero ardescit, quamuis manus ense carebat,
Et iuuenem arrepta prosternit casside uictor
Ad sociosque trahit; et ni caligine caeca

---

289 uementem *L. Muellerus*: uenientem **O** ‖ 292 tinxisset (fix *m. 2 suprascr.*) **E** ficx. **N** | ferro **B** ‖ 293 ni **O**: nisi **V** ni, *suprascr. m. 1* si, **L** | uasti f. pectus achiui **E** ‖ 294 tunc uersus **V** (**E** *m. 2*) ‖ 295 galea galeam **E** galeam terit galea **MN** ‖ 296 Contingit *m. 2 corr.* **L** Contingens *ex corr.* **B** | stridetque] q; *supra lin. m. 1* **E**, *om.* **L** ‖ 297 *spurium seclusit L. Muellerus* ‖ 298 de] pro **MN** ‖ 299 auram **E** ‖ 300 Utque *Hoecufftius:* Atque **O** Iamque *Kootenus* (*qui et* captarant) | rimabant **MN**; *num recte* (*cf.* 456)*?* | corpora **O**: pectora *L. Muellerus* ‖ 301 Tum **E**: Cum *ceteri* ‖ 302 rigente, *ita* **O** ‖ 303 Cedentemque *scripsi*: Cedentem **O** ‖ 304 percussit **FLV** ‖ 305 Desiluit **B**, *et ita m. 1 ex* Diss. *corr.* **E**, Disiluit **MN** ‖ 306 Tum **O**: Tum *m. 2 in* Tunc *corr.* **E** ‖ 308 sociosque trahit et ni *scripsi*: sociosq; nisi traeret **B** socios tra(h)eretq; nisi *ceteri* (nisi in **E**) sociosque trahit; quem ni *Kootenus* (quod ni *L. Muellerus*) socios trahit et nisi tum *Wernsdorfius. de producta in* trahit *ultima cf.* 257 *et* 966

Texisset Cytherea uirum subiectaque mento
Fortia rupisset laxatis uincula nodis,
Ultimus ille dies Paridi foret. abstrahit auro
Fulgentem galeam secum Menelaus et ardens
In medios mittit proceres rursumque recurrit
Et magnam ualidis contorsit uiribus hastam
In cladem Phrygii, sua quem Uenus eripit hosti
Et secum in thalamos defert testudine cultos.
Ipsa dehinc Helenam muris arcessit ab altis
Dardanioque suos Paridi deducit amores.
Quem tali postquam conspexit uoce locuta est
'Uenisti, mea flamma, Paris, superatus ab armis
Coniugis antiqui? uidi puduitque uidere,
Arreptum cum te traheret uiolentus Atrides
Iliacoque tuos foedaret puluere crines.
Nostraque (me miseram!) timui ne Doricus ensis
Oscula dissiceret; toto mihi mente reuincta
Fugerat ore color, sanguisque reliquerat artus.
Quis tibi cum saeuo contendere suasit Atrida?
An nondum uaga fama tuas peruenit ad aures
De uirtute uiri? moneo, ne rursus inique
Illius tua fata uelis committere dextrae.'

---

309 cytharea **EL** citarea (a *ex* e) **B** citharea **N** cytharia **M** | uirũ *ex* uiri **L** ‖ 314 contursit **E** ‖ 315 frigii **BL** (i *ult. ex corr.*) **V**: frigię *ceteri* (*in* **E** i *m. 1 supra* ę) | quem eripuit **MN** | arripit **BV** ‖ 316 Ac **V** Ad **F** | cultos ⸗: custos **FV** comptos **MN** tutos (tectos *m. 2*) **E** tectos *supra ras.* **B** ≡≡≡tos (cinc *m. 2 supra-scr.*) **L** tectum *ego conieci* ‖ 317 arccęrsit **E** accersit **BV** ‖ 319 Que **B**, **L** *ut uid.*; *malim* Quae ‖ 320 *an* o mea *?* ‖ 324 me *supra lin. m. 2* **L** ‖ 325 dissiceret *scripsi*: disiiceret **E** discideret **FV** diui-deret **MN** dis≡≡ceret (cu *m. 1 suprascr.*) **L** discuteret **B** | toto **EL**: totus *ceteri* (et totus **M**, mihi *omittens*, *ut et* **N**) | re-uincta *scripsi*: relicta **O** *e u. sequenti;* relictae *A. de Rooy male* ‖ 326 calor **MN**, *et ita ex* color *m. 1 corr.* **E** ‖ 327 contendere suasit **L**: suasit contendere **E** contendere iussit *ceteri* | atride (a *m. 1 supra* e) **E** ‖ 328 An **E** *m 2*, **B**: Aut *ceteri* (≡t **E**) | fama uaga **E**, *quod signis appos. corr. m. 1* ‖ 329 inique **ELN**: ini-quae *ceteri*, *nisi fallor*

Dixit, tum largis perfudit fletibus ora.
Tristis Alexander 'non me superauit Atrides,
O meus ardor' ait, 'sed castae Palladis ira.
Mox illum nostris succumbere turpiter armis
Aspicies, aderitque meo Cytherea labori.'
Post haec amplexu per mutua corpora iuncto
Incubuit membris Cygneidos; illa soluto
Accepit flammas gremio Troiaeque suasque.
Interea toto Menelaus in agmine Troum
Quaerit Alexandrum uictorque huc fertur et illuc.
Quem frater socias acuens in bella cateruas
Adiuuat et forti pulsos Phrygas increpat ore
Seruarique iubet leges Helenamque reposcit.

Cumque inter sese proceres certamen haberent, **IIII**
Concilium omnipotens habuit regnator Olympi,
Foederaque intento turbauit Pandarus arcu,
Te, Menelae, petens; laterique uolatile telum
Incidit et tunicam ferro squamisque rigentem
Dissecat: excedit pugna tremebundus Atrides
Castraque tuta petit; quem doctus ab arte paterna
Paeoniis curat iuuenis Podalirius herbis;
Atque iterum in caedes horrendaque praelia uisit.

---

331 Dixit tum **O**: Dixerat et *uulgo* | perfudit **BE**: perfundit **FL** profundens **MNV** || 333 castę **B**, *et* (s *ex* u *m. 1 corr.*) **L**: cau≡te **E** caut(a)e *ceteri* | commodis, *m. 2 suprascr.* palladis, **L** || 335 Aspiceres **M**, **N** *m. 1* | cytharea (cith.) **ELMN** || 336 amplexu **BL** (**E** *m. 2*): amplexus **EFV** (-xis **M** -sus, s *ult. eras.*, **N**) | pectora *Higtius* | iuncto **E** *m. 2:* iunctis **O** (-ti≡ **L**) || 337 Incumbit **MN** | cigneidos (*suprascr. m. 1* cineidus) **E** cineidos **BMNV** cyneidus **F** cycneidos (cneid *m. 2 in ras.*) **L** || 341 Cui **L** || 342 friges (phriges, phryges) **O** || Lib. IIII *fere* **O** (*om.* **MN**) || 344 Cumq; **LMN**: Dumque *ceteri* || 345 Concilium **L**, *et* (s *supra* c *m. 2*) **E**: Consilium *ceteri* (-mq; **MN**) || *num post* 345 *nonnulla interciderunt?* || 346 pindarus **MN** || 347 telum **L** (**E** *m. 2 suprascr.*): ferrum *ceteri* || 348 suamisq; **E** || 349 Discidit **F**; *num* dissicit? | tremeb. **EMN**: gemeb. *ceteri* || 351 Peoniis **O** (≡ eoniis **L**): Poenais **B** Poenis **V** || 352 incedens **E** | uisit *scripsi*: uictor **ELFV**,

Armauit fortes Agamemnonis ira Pelasgos,
Et dolor in pugnam cunctos communis agebat.
Bellum ingens oritur, multumque utrimque cruoris
Funditur et totis sternuntur corpora campis;
Inque uicem Troumque cadunt Danaumque cateruae.
Nec requies datur ulla uiris; sonat undique Mauors,
Telorumque uolant cunctis e partibus imbres.
Occidit Antilochi rigido demersus ad umbras
Ense Thalysiades optataque lumina linquit.
Inde manu forti Graiorum terga prementem
Occupat Anthemione satum Telamonius Aiax
Et praedurato transfixit pectora telo:
Purpuream uomit ille animam, cum sanguine misso
Ora rigat moriens. tum magnis Antiphus hastam
Uiribus aduersum conisus corpore toto
Torquet in Aiacem: telum derrauit ab hoste
Inque hostem cecidit transfixitque inguine Leucon:
Concidit infelix prostratus uulnere tristi

---

misit **E** *m. 2 suprascr. et* **F** *mgo,* uenit **MN** mitit illum **B** mittit *edd. ant.* ‖ 353 fortesq; **MN** ‖ 355 *sq. habent Gesta Bereng.* II 180 *sq.* ‖ 355 utrimq; *et* **E** *et* **L** *ex corr.:* utrumq; **O** (uirumq; **FNV**) hinc illincque *Gesta Bereng.* ‖ 357 danaumq; cadunt troumq; **MN** ‖ 358 mauors *in* bellum *corr.* **E** ‖ 359 cunctis e **O**: ex cunctis **MN** ‖ 360 *habent* **E** *m. 1 in marg. add.*, **MN**: *om. ceteri* | antiloc(h)us **EMN**, *corr. Bondamus* | demersus **MN**: dimersus **E** demissus *uulgo* | ad **E**: in **MN** ‖ 361 *om.* **B** | thalestiades (-dis *m. 2*) **E** talesiadēs **MN** thales ita des **FV** cadit sitades (cadit s *in ras. m. 2*) **L**; *corr. Bondamus* ‖ 363 Anthemione *Bondamus*: amphione **BEMN** amphy≡≡one **L** amphibione **FV** | thelam. **E** thalam **L** ‖ 364 corpora **MN** | tela **E** ferro **B** ‖ 365 cum s. misso *scripsi*: cum s. mixtam **O**; *u. ex Aen.* IX 349 *interpolatum putat Schenkelius* tum s. multo *L. Muellerus* ‖ 366 tunc **FV** | maximus **E** ‖ 367 *om.* **E**, *add. mg. m. 2* | aduersum **B** *et* (u *ult. ex corr.*) **L**: aduersam **O** | conatus **O**, *corr. Wernsdorfius* | pectore **E** *m. 2* ‖ 368 aiacem **EL**: eacidē *ceteri* | telum derrauit *scripsi*: telumq; errauit **O** ‖ 369 transfixitque *ego*: transfixit in **MN** *et* (in *supra lin.*) **V** transfixit et (*mgo* uel in) **F** cadit cinctus in **E** cadit ictus in **L** tunc ictus **B** (**E** *m. 2*) namque ictus — Leucus *Schraderus* | laucō **B** leuchon **E** ‖ 370 tristi **MN**: forti *ceteri*

Et carpit uirides moribundus dentibus herbas.
Impiger Atrides casu commotus amici
Democoonta petit teloque aduersa trabali
Tempora transadigit uaginaque horridus ensem
Eripit; ille suis moriens resupinus in armis
Concidit et terram moribundo uertice pulsat.
Iamque Amarynciden saxi deiecerat ictu
Pirous Imbrasides dederatque silentibus umbris;
Dumque auidus praedae iuuenem spoliare parabat,
Desuper hasta uenit dextra librata Thoantis,
Perque uiri scapulas annosaque pectora transit.
In uultus ruit ille suos calidumque cruorem
Ore uomit stratusque super sua palpitat arma.
Sanguine Dardanii manabant undique campi,
Manabant amnes passim; pugnatur ubique
[Inmixtis ardens amborum exercitus armis]
Et modo Troianis uirtus, modo crescit Achiuis,
Laetaque per uarios petitur uictoria casus.

Hic postquam Danaum longe cedentia uidit V

---

371 *cf. Gesta Ber.* II 213 | moribundis *Higtius* ‖ 372 *Atridae loco cum Ulixem nominet Homerus*, Hinc Laertiades *Bondamus* Imp. Aeolides *Higtius* Imp. ast Ithacus *Weytinghius coniecere* ‖ 373 Democoonta *Bondamus*: Demophonta **O** (-phoonta **EV** -phota **B**) ‖ 374 Timpora **O**, *corr.* **E** *m. 2* | transadigit **L**: transadiit **BFV** transegit **MN** (*hic* e *ex corr.*) *et* (egit *in ras.*) **E** | uaginaq; et **F** uagina et **V** ‖ 376 moribundo *Dussenus*: moribundus **O** gemibundus ς ‖ 377 Iamque Amarynciden *Schraderus*: Inq; mare egeum **O** (Inmanẽ egeum **MN**, *itaque corr.* **L** *m. 2*) ‖ 378 Pirous *Schraderus*: Impiger **O** | imb≡asides **L**: umbratides (s *supra* t) **E** umbrasides **FV** umbrisiles **N** imbrisiles **M**, *rasura in* **B** | umbras (i *supra* a) **E** ‖ 380 uibr. **E** *m. 2* ‖ 381 pannosa **M** per annosa **N**; animosaque ς | timpora **MN** tempora **B** | 383 Euomit ore **L** *m. 1* ‖ 384 dardanei **EMN** dardanai **L** *m. 1* **V** | madescunt **M N** ‖ 385 pugnatur **O**: pugna≡≡ (bat *supra ras.*) **L** pugnabat **B** ‖ 386 *uncis seclusi* (Amb. inm. ard. **M** Inmixtus amb. ard. **N**; ardet **V**, **F** *mgo*) ‖ 387 traianis **E** | modo uirtus **MN** ‖ Lib. V *fere* **O** (*om.* **M**) ‖ 389 Sic **L** (*corr. m. 2*) **N**

Agmina Tydides tumidumque increscere Martem,
In medias acies, qua plurimus imminet hostis,
Inruit et uersas prosternit caede phalanges:
Huc illuc ensemque ferox hastamque coruscat.
Bellica Pallas adest flagrantiaque ignibus arma
Adiuuat atque animos iuueni uiresque ministrat.
Atque boum ueluti uiso grege saeua leaena,
Quam stimulat ieiuna fames, ruit agmina contra
Et prostrata necat uesano corpora dente:
Sic ruit in medios hostes Calydonius heros,
Virginis armigerae monitis et numine tutus.
Conuersi dant terga Phryges; fugientibus ille
Instat et exstructos morientum calcat aceruos.
Dumque furit sternitque uiros, uidet ecce Daretis
Aduerso stantes fremibundus in agmine natos,
Phegeaque Idaeumque simul; quem cuspide Phegeus
Occupat ante graui, sed uulnera depulit umbo,
Uitatumque solo ferrum stetit: haut mora, totis
Ingentem torquet Tydides uiribus hastam
Transadigitque uiri pectus; pars cuspidis ante
Eminet, et prodit scapulis pars altera fossis.

---

390 titides **ELM** (*ut saepius abhinc*) | mortem **E**, *corr. m. 2* || 391 hotis **MN** || 393 ferox tunc ense (f. ense q̃ **N**) coruscat et asta **MN** (enseq; f. astaque **F** *ex corr. erasis uirgulis*) | cruentat **E** *m. 2* || 394 fraglantiaq; (r *supra* l *m. 2*) **E** || 396 Atque *scripsi*: Ille **O** (≡lleboum **N** Elleborum **M**) Inde *Kootenus* || 397 furit *Arntzenius* || 400 tecmine tutus (*suprascr.* t̃ numine diue) **F** || 402 exstructos **E** extructos **BV**: constructos (ex *m. 2 supra* con) **L** instructos **FMN** || 403 furit **O**: ferit ꝭ | Daretis *Bondamus*: danitis **O** (-t≡≡ **N** doanus **E** *m. 2 add.* doantis **B**, *erasum in* **L**) || 404 Aduersos **F** | fremibundus *scripsi*: furibundus **O** (*e u. priore corruptum*) || 405 Phegeaque *Higtius*: Pregeum **BE** Praege≡um **L** Pregneum **V** Pregneumq; **F** ≡egeumq; **N** Egeumq; **M** | ideumq; (yd. **E**) *codd.* | Phegeus *Schraderus et Higtius:* pr(a)eceps **O** || 406 graui **E** *et* (*erasa supra* i *uirgula* s *indicanti*) **L**: grauis *ceteri* || 407 Uibratumq; **E** *m. 2* | stat **E**, *corr. m. 2* || 409 Transadigitq; **L** (**B** *ita ut* g *erasa sit*): Transadiitq; **EFV** Transaegitq; (e *m. 2 in ras.*) **N** Transegitq; **M** || 410 Inminet **L** ≡minet (Im *m. 2 supra ras.*) **E** Imm. **FV** | prodiit **E** | fossos **E**, *corr. m. 2*

Hunc ubi fundentem calidum de pectore flumen
Uersantemque oculos animamque per ora uomentem
Conspexit frater, stricto celer aduolat ense
Germanique cupit fatorum existere uindex.
Sed neque uim saeui nec fortia sustinet arma
Tydidae contraque tamen defendere temptat.
Ut uolucris, derepta sui cum corpora nati
Accipitrem laniare uidet nec tendere contra
Auxilium nec ferre suo ualet anxia nato,
Quodque potest, leuibus plangit sua pectora pennis:
Sic hostem Idaeus germani caede superbum
Spectat atrox miseroque nequit succurrere fratri;
Et nisi cessisset, dextra cecidisset eadem.
Nec minus in Teucros armis furit alter Atrides
Insequiturque acies et ferro funera miscet.
Obuius huic fatis occurrit ductus iniquis
Infelix Hodius, quem uastae cuspidis ictu
Sternit et ingenti scapulas transuerberat hasta.
Hinc ferit Idomeneus aduersa parte ruentem
Maeoniden Phaestum; cuius post funera Atrides
E Strophio genitum Stygias demittit ad umbras.

---

411 de corpore **MN** ‖ 414 capit (cupit *m. 1 suprascr.* **E** | uictor **F** ‖ 417 uolucer **O** (ut cris *supra* cer *m. 2* **E**) | derepta *Wernsdorfius*: decepta **BFV** decerpta **MN** de≡ta (p *in ras., ut uid.*, cerp *m. 2 supra ras.*) **L** discerta (*m. 2 in* decerpta *corr.*) **E** discerpta *Barthius* | corpora **O**: uiscera *uulgo* ‖ 419 neque **EFLV** ‖ 420 plaudit **FL** (sua pulsat pectora **MN**) ‖ 421 ydens (u *supra* n) **E** ‖ 423 ni *m. 1 in* nisi *corr.* **E** ni **BFV** ‖ 425 alter] ater (*mg.* acer) **E** ater *supra lin. add. m. 1* **L** *ita ut iterum* l *supra* at *sit addita* ‖ 427 Hodius *Bondamus*: rodius **O** ‖ 428 ingentes **B** | transfixerat **E** *m. 2* ‖ 429 ferit *Schraderus*: petit **O** | ydomeneũ **E** idomeũ (ne *m. 2 supra* meũ) **L** idomeneũ (-oũ **M**) **MN** idoneũ **V** idoneũ ex **B** ‖ 430 Maeoniden Phaestum *Schraderus*: Meridione satum **EFV** Me≡≡one≡satum (e sat *ex corr.*) **L** Merione satum **B** *et* (satus) **MN** | pro funere **BFV** | Atrides *Schraderus et Higtius*: laetus **O** ‖ 431 Estrepio **O** (Estripio **MN** Et strepio **B**), *corr. Schraderus* (*nisi quod* Et Str.) | dimittit **O** (dimisit **E** *m. 2*)

Meriones Phereclum uibrata perculit hasta,
Pedaeumque Meges; tum uastis horridus armis
Eurypylus gladio metuentem Hypsenora fundit
Et pariter uita iuuenem spoliauit et armis.
Parte alia uolitat sinuoso Pandarus arcu
Tydidenque oculis inmensa per agmina quaerit.
Quem postquam Troum sternentem corpora uidit,
Horrida contento derexit spicula cornu
Et summas humeri destrinxit acumine partes.
Tum uero ardescit iuuenis Calydonius ira
In mediasque acies animosi more leonis
Fertur et Astynoum magnumque in Hypirona tendit:
Cominus hunc gladio, iaculo ferit eminus illum.
Inde premit Polyidon Abantaque cuspide forti
Et notum bello Xanthum uastumque Thoonem.
Post hos infestos Chromiumque et Echemona telo

---

432 Merionis puerum **O**, *corr. Schraderus* | uibrata perculit *idem*: librata percutit **O** ‖ 433 Pedaeumque Meges *Schraderus*: Pregeumq; megestus **O** (Perg. **MN** Pregneū quoq; mestus **V** megestus, e *supra* tu, **L**) | tum uastis *L. Muellerus*: uastis **E** uastisque *ceteri*, *unde* uastis atque *conieci* | horrendus **E** *m. 2* ‖ 434 Euripilus **E** (o *supra* alt. i) **FV** Eurupilus **L** Euriphilus **MN** -pides **B** | metuentem *scripsi*: uetuentem **MN** uenientem **BL** (**E** *m. 2*) uehementem **EFV** fugientem *Higtius* uementem *L. Muellerus* | Hypsenora *Bondamus*: (h)erpedona **O** (herp *ceteris erasis et* enora *m. 2 suprascr.* **L** elpenora *m. 2* **E**) | fudit **BEMN** ‖ 435 iuuenem uita **BFV** ‖ 436 uolitant **E**, *corr. m. 1* | pindarus **EMN** ‖ 438 uibit (d *supra* b) **E** ‖ 439 direxit **O**, *correxi* ‖ 440 distrinxit **O** (-git **FLV**, -guit **E** *m. 1 suprascr.*), *corr. Higtius* | arundine **B** ‖ 441 Tum **O**: Tunc *uulgo* ‖ 442 medias (*om.* que) **EFL** *m. 1* **V** | forte (*suprascr. m. 1* more) **E** ‖ 443 Astynoum *Bondamus*: astronium **O** (-naum **L** astranomũ **F**) | in *L. Muellerus*: *om.* **O** | Hypirona *Bondamus*: hypenora **E** (el *m. 2 supra* hy) hyponora **L** hipenora **F** alpenora **MN** iponora **B** erpenora **V** | tendit *L. Muellerus*: fundit **O** ‖ 444 Comminus **O** (*ut et infra*) ‖ 445 polidona **O** (pal. **E** *m. 2*), *corr. Bondamus* ‖ 446 t(h)oantum **O** (-tem **E** *m. 2* **MN**), *corr. idem* ‖ 447 croniumq; **BEV** cronumq; **L** cordiumq; **M** cormumq; **N** cornumq; **F** | et stemona **O**, *corr. Bondamus utrumque*

Proturbat celeri pariterque ad Tartara mittit.
Tu quoque Tydidae prostratus, Pandare, dextra
Occidis, infelix, accepto uulnere tristi,
Dextera qua naris fronti coniungitur imae.
Dissipat et cerebrum galeae cum parte reuulsum
Ossaque confossi spargit Tydeius ensis.
Iamque manum Aeneas simul et Calydonius heros
Contulerant iactisque inter se cominus hastis
Undique rimabant inimico corpora ferro
Et modo cedebant retro, modo deinde coibant.
Postquam utrique diu steterant nec uulnera magnus
Qua daret infesto Tydides ense uidebat,
Saxum ingens, medio quod forte iacebat in agro,
Bis seni quod uix iuuenes tellure mouerent,
Sustulit et magno conamine misit in hostem.
Ille ruit prostratus humi cum fortibus armis;
Quem Uenus aethereas genetrix delapsa per auras
Excipit et nigra corpus caligine texit.
Non tulit Oenides animis nebulasque per ipsas
Fertur et in Uenerem flagrantibus irruit armis
Et neque quem demens ferro petat inspicit ante

---

448 Perturbat **E** *m. 2*, **BFV** ‖ 449 pindare **E** (*corr. m. 1*) **MN** pandere **LV** ‖ 451 Dextera **BE**: Dexta (er *m. 2 suprascr.*) **L** Dextra *ceteri* ‖ 453 confossi **B**, *et* **L** *ita ut* i *ex corr. m. 2 sit*: confossa **O** | Tydeius *Heinsius*: titideus **O** (tytidius *in* tydeus *m. 2 corr.* **E** tytydius, i *ex corr.*, **L**) ‖ 454 Iamque] Tunc **E** *m. 2 suprascr.* Tumq; **B** Tuncq; **V** ‖ 455 iactisque *Kootenus*: iactis **O** ‖ 456 rimabantq; i. uiscera **MN** ‖ 458 utrimq; **L** uterq; **BEF** | steterat **E** ‖ 459 infesta **MN** ‖ 461 mouerent ς: mouebant **O** leuarent **B** (**L** *m. 2 suprascr.*) ‖ 462 conamine] *nonne* conisu *restituendum* (*ut et Ouid. met.* III 60) *?* ‖ 463 humi **E**: humo *ceteri* (**E** *m. 1 suprascr.*) ‖ 464 aetherias **L** | genitrix **O** | dilapsa **BE** (*in hoc corr. m. 2*) ‖ 465 Accipit **O**, *corr. Higtius* | tegit **MN** condit **V** ‖ 466 Oenides *uulgo*: eonides **O** (e⁼⁼nides, n *ex corr.*, **L** c lides **B** titides **N**) | animos **V** animo ⁼ (s *eras.*) **B** animo **MN** ‖ 468 Et **BLN**: Sed *ceteri* (Nec quoque **V**) | ante **L** *ita ut* te *sit ex corr.* hostem **B** (**E** *m. 2 corr. suprascr.*) armis **F** (**M** *suprascr.*) aruis **V**

Caelestemque manum mortali uulnerat hasta.
Icta petit caelum terris Cytherea relictis
Atque ibi sidereae queritur sua uulnera matri.
Dardanium Aenean seruat Troianus Apollo
Accenditque animos iterumque ad bella reducit.
Undique consurgunt acies et puluere caelum
Conditur horrendisque sonat clamoribus aether.
Hic alius rapido deiectus in aequora curru
Proteritur pedibusque simul calcatur equorum;
Atque alius uolucri traiectus pectora telo
Quadrupedis tergo pronus ruit; illius ense
Deiectum longe caput a ceruice cucurrit;
Hic iacet exanimis fuso super arma cerebro:
Sanguine manat humus, campi sudore madescunt.
Emicat interea Ueneris pulcherrima proles
Densaque Graiorum premit agmina nudaque late
Terga metit gladio funestaque praelia miscet.
Nec cessat spes una Phrygum fortissimus Hector
Sternere caede uiros atque agmina uertere Graium.
Ut lupus in campis pecudes cum uidit apertis,
Non actor gregis ipse comes, non horrida terret
Turba canum; fremit esuriens et neglegit omnes
In mediosque greges auidus ruit: haut secus Hector
Inuadit Danaos et territat ense cruento.

---

470 citharea **EMN** (*in* **L** *prior* e *ex corr.*) ‖ 471 sidereo — marti **O**, *corr. Higtius* ‖ 472 Dardaniumq; **FMN** (q; *in* **L** *erasum*) | eneā **O** ‖ 473 praelia mittit **F** ‖ 474—482 *habent Gesta Bereng.* I 195—202 ‖ 475 Conditor **E**, *corr. m. 1* ‖ 476 Hic **BL**: Hinc **E** Hinc *ceteri* | in aequore cursu ⸗ *Gesta Bereng.* ‖ 477 Conteritur **E** *m. 2* Prostratus **F** | pedibus simul **N** *et* (simul et) **M** | calcatus *Gesta Bereng.* ‖ 478 uolucri] rapido **MN** | pectora **B** (**L** *m. 2 suprascr.*): corpora **O** tempora *Gesta Bereng.* ‖ 480 Cornipedis *Gesta B.* ‖ 481 Sic **FL** (*corr. m. 2*) **V** ‖ 484 Cunctaq; **F** ‖ 487 atque] simul **F** ‖ 488 uidet **MN** (*in* **L** *alt.* i *ex corr. m. 2*) ‖ 489—91 canum *habent Gesta Bereng.* II 163—65 ‖ 489 Nec (nō *m. 2 suprascr.*) **E** | actor ⸗: auctor **O** *Gesta Bereng.* (pastor **E** *m. 2*; *in* **M** u *suppuncta*) ductor *uulgo* ‖ 490 fremit *Higtius*: premit **O** ‖ 491 fuit **L**

Deficiunt Graiorum acies, Phryges acrius instant
Adtolluntque animos: geminat uictoria uires.
Ut uidit socios infesto cedere Marti
Rex Danaum, sublimis equo uolat agmina circum
Hortaturque duces animosque in praelia firmat.
Mox ipse in medios audax se proripit hostes
Oppositasque acies stricto diuerberat ense.
Ut Libycus cum forte leo procul agmina uidit
Laeta boum passim uirides errare per herbas,
Adtollit ceruice iubas sitiensque cruoris
In mediam erecto contendit pectore turbam:
Sic ferus Atrides aduersos fertur in hostes
Infestasque Phrygum proturbat cuspide turmas.
Uirtus clara ducis uires accendit Achiuum,
Et spes exacuit languentia militis arma:
Funduntur Teucri, Danai laetantur ouantes.
Tandem hic Aenean inmisso tendere curru
Conspicit Atrides strictoque occurrere ferro
Conparat et iaculum, quantas furor ipse mouebat,
Uiribus intorquet, quod detulit error ab illo
Pectus in aurigae stomachoque infigitur alto:
Ille ruens ictu media inter lora rotasque
Uoluitur et uitam calido cum sanguine fundit.
Ingemit Aeneas curruque animosus ab alto
Desilit et ualido Crethonaque cominus ictu

---

493 Diffugiunt **MN** ‖ 494 Att. *codd. praeter* **FM** | que *om.* **BM** ‖ 495 *post* 487 *in* **E** *ponitur* | marti ς: marte **O** (-tę **F**) ‖ 497 animos **MN** ‖ 500—504: *cf. Gesta Bereng.* I 207—210 ‖ 505 Infestamq; — turmam **MN**; Infestaque *uel* Infestusque *Kootenus* | perturbat **BV** ‖ 509 eneã **O** (eneamq; **E** enea **V**) | inmisso] iñ (= inde) misso **MN** dimisso **V** admisso **E** *m. 2* | contondere **B** contendere **F** | cura **L** *m. 1* ‖ 511 Apparat **B** Et parat **F** | quantas *Hoeufftius*: quantum **O** (quantus **L** *m. 2 ex corr.*) quantis *Higtius* | mouebat **BFN** (*in hoc* n *supra* u): monebat *ceteri* ‖ 512 detulit *Schraderus et Higtius*: depulit **O** ‖ 515 fundit *m. 1 ex* fudit *corr.* **E** fudit **MN** ‖ 517 Crethonaque *Higtius*: cretheona **O** (*sic m. 1 ex* crethona *corr.* **E** caetona, e *supra* to, **B**)

Orsilochumque ferit, quorum post funera uictus
Paphlagonum ductor Menelai concidit armis,
Antilochique Mydon; post hos Iouis inclita proles
Sarpedon subiit funestaque praelia miscet.
Quem contra infelix non aequis dimicat armis
Tlepolemus magno satus Hercule, sed neque uires
Hunc seruare patris nec tot potuere labores,
Quin caderet tenuemque daret de corpore uitam.
Saucius egreditur medio certamine belli
Sarpedon, fraudisque subit commentor Ulixes
Et septem iuuenum pulcherrima corpora fundit.
Hinc pugnat patriae columen Mauortius Hector,
Illinc Tydides: sternuntur utrimque uirorum
Corpora per campos et sanguine prata rigantur;
Pugnat bellipotens casta cum Pallade Mauors
Ingentemque mouet clipeum, quem sancta uirago
Egit et extrema percussum cuspide caedit

---

518 Tersilocumq; **O** (Tors. **B** Thers. **L** Thersilochumq; **E**), *corr. Bondamus* | pro funere **BFV** | uictus **B** (*sic*): uictor **O** ‖ 519 Paflagonum **B**: Paflagonem **O** (Plasf. **MN** falagonum **E** *m. 2 suprascr.*) | condidit **EFL** (*corr. m. 2*) **V** ‖ 520 Antilocumq; (-chumq; **E**) milon **O**, *corr. Bondamus* ‖ 521 subiit funestaq; prelia **B**: in bella subit funestaq; **E** (*cf. u. seq.*) ≡ bella ≡≡≡ funestaq; praelia **L** (bellum *corr. m. 2*) in bella funesta prelia **MN** bellumq; & funera praelia **F** bellum funestaq; prelia **V**; *apparat glossam* in bella *additam ad* subiit *turbarum fuisse causam* ‖ 522 Prelia quem contra non equis uiribus audet **E** *latius serpente interpolatione* ‖ 523 Str≡tolomus **B** Sriptolemus (Triptolomus *corr. m. 1*) **E** Striptolopus **F** Striptolemus **L** Triptolomus **MN** Triptolemus **V**; *corr. Bondamus* ‖ 525 tenuem (q; *add. m. 2*) **E** tenuem daret et **B** ‖ 527 fraudis subiit **E** ‖ 528 fudit **EN**=529 Hic **B** | pu. pat. columen **FMNV**: pu. pat. culmen **L** pu. pat. lumen **B** pat. pu. lumen (culmen *m. 2*) **E** ‖ 530 Illic (n *suprascr.*) **L**, **E** *m. 2* Illuc **F** ‖ 533 sacra **E**; *locum misere foedatum sic fere restituerim secundum Homerum*: Ingentemque egit pinum, quam s. u. Mouit (= submouit); Aegide *pro* egit *Wernsdorfius*, Oenidae *pro* egit et *Schenkelius* ‖ 534 percussit **F** percussus **V** perculsum ς | cedi ≡ **L** laedit ς; laesit *Kootenus*

Attonitumque simul caelum petere inde coegit;
Hic ille aethereo queritur sua uulnera regi
Saucius et magni genitoris iurgia suffert.

Interea magnis Acamantem uiribus Aiax **VI.**
Interimit, uastumque capit Menelaus Adrastum
Et rapit ad classes manibus post terga reuinctis,
Ut uiuo ducat laetos ex hoste triumphos.
Incumbunt Danai, cedit Troiana iuuentus
Tergaque nuda tegit; sensit Mauortius Hector,
Pro Danais pugnare deos ualidasque suorum
Uirginis armigerae subduci numine uires,
Continuoque petit muros Hecubamque uocari
Imperat et diuae placari numina suadet.
Protinus elatas innuptae Palladis arces
Iliades subeunt: festis altaria sertis
Exornant caeduntque sacras ex more bidentes.
Dumque preces Hecube supplex ad templa Mineruae
Pro caris genetrix natis et coniuge fundit,
Interea Glaucus stricto decernere ferro
Cum Diomede parat nomenque genusque roganti,
Qui sit et unde, ferus magnis cum uiribus hastam

---

535 appetere **MN** petit **L** | inde *scripsi*: ipsa **O** illa ς; *an* ilico cogit *?* ‖ 536 etherio **EL** ‖ *post* 537 *librum* VI *incipit* **O** (*om.* **LM**) ‖ 538 achamantem **O** ‖ 540 posterga **B** ‖ 541 uiuo ducat *Higtius*: uiuo ducant **E** ui deducant **LNV** (**E** *m. 2*) inde ducant **B** deinde ducant **M** ducant auidi **F**; *malim* ciuis (-es) ducant ‖ 548 elatas *scripsi*: armatas **O** auratas *Sterkius* (arquatas *uel* ornatas *L. Muellerus*) ‖ 549 festisque **MN** ‖ 550 *habet* **L** *in marg. m. 1 post* 546 | ex more **L** *mg.*: ad templa **O** *e u. seq.* | bidentes] minerue **FM** ‖ 551 *om.* **FV**, *add. in marg. m. 1* **E** (*uerba* Cumque — supplex *in ras.* **L**) | Tumq; **E** Cumque **L** | hecube **L** *in ras.*: hecuba *ceteri* (eccuba **B**) Hecabe *L. Muellerus* ‖ 552 genitrix *codd. praeter* **N** ‖ 553 claucus **BFV** ‖ 554 nomen **MN** (q; *in* **L** *supra lin. m. 1*) ‖ 555 Qui (*ex* Qus *corr.* **F**) sit **O**: Quis sit **B**, *et* **L** *ita ut altera* s *a m. 2 sit addita* | ferus *ego*: ferat **O** (fuerat **F**) ferox *L. Muellerus* fuat *Schenkelius*

Mittere temptabat, temptanti Aetolius heros
'Quo ruis?' exclamat 'quae te, scelerate, furentem
Mens agit inparibus mecum concurrere telis?
Hospitis arma uides, Ueneris qui uulnere dextram
Perculit et summo pupugit certamine Martem.
Pone truces animos infestaque tela coherce'.
Post haec inter se posito certamine pugnae
Commutant clipeos inimicaque praelia lincunt.
Colloquium petit interea fidissima coniunx
Hectoris Andromache paruumque ad pectora natum
Astyanacta tenet; cuius dum maximus heros
Oscula cara petit, subito perterritus infans
Conuertit timidos materna ad pectora uultus
Terribilemque fugit galeam cristasque comantes.
Utque caput iuuenis posito detexerat aere,
Protinus infantem geminis amplectitur ulnis
Attollensque manus 'precor, o pater optime' dixit,
'Ut meus hic, pro quo tua numina natus adoro,
Uirtutes patrias primis imitetur ab annis'.

VII

Haec ait et portis acies petit acer apertis;
Una deinde Paris. postquam in certamina uentum est,

---

556 temptanti temptabat **MN** ‖ 560 pupugit **O** (*alt.* u *in* **L** *ex corr.* purus **B** *ita ut* r *et* s *ex corr. sint*): pepulit *Schraderus* (*ex* repulit *uulgato*) | certamine *num rectum ?* ‖ 563 inuisaque **E** *m. 2* | lincunt **L**: iungunt **E** linqunt **E** *m. 2 cum ceteris* (mutant **B**) ‖ *post* 563 *librum* VII *incipiunt* **O** (*etiam* **L**: *cf. ad u.* 537; *om.* **M**), *per errorem cum in archetypo numerus post* 574 *collocandus hic collocatus sit* ‖ 564 coniux *codd. praeter* **E** ‖ 566 Asti=nacta (o *supra ras. m. 2*) **E** Astianacta *ita ut tertia* a *ex corr. sit* **L** | tenens **MN** (**L** *ita ut* ns *ex corr. sit*) | heros] hector **EMN** ‖ 567 cara (*uel* pura) *scripsi*: parua **O** (praua **F**) *e u.* 565 ‖ 569 cristamq; comantem **FV** comantes *m. 1 ex* -tas *corr.* **E** ‖ 570 Atque *et* **E** *et* **L** *m. 1* ‖ 572 pater *in ras. m. 1 add.* **E** o pater *supra lin. m. 1* **L**, *m. rec.* **N** precor o precor **F** rector precor **V** precor iupiter **B** ‖ 573 Ut m̄s **LV** Unicus **B** ‖ Lib. VII *om.* **O**: *cf. ad* 563 ‖ 575 bellum **E** ‖ 576 in **O**: ad *uulgo*

Protinus in medium procedit maximus Hector
Graiorumque duces inuictis prouocat armis.
Nec mora: continuo fraudis commentor Ulixes
Et ferus Idomeneus et notus gente paterna
Meriones Graiumque simul dux acer Atrides
Aiacesque duo clari et speciosus in armis
Eurypylus magnoque Thoas Andraemone natus
Quique manum Ueneris uiolauit uulnere tristi
Procedunt; aberat nam Troum terror Achilles
Et cithara dulci durum lenibat amorem.
Ergo ubi deiectis auratam regis Atridae
Sortibus in galeam magnus processerat Aiax,
Principio iactis committunt praelia telis,
Mox rigidos stringunt enses et fortibus armis
Decernunt partesque oculis rimantur apertas
Et modo terga petunt, duros modo fortibus ictus
Depellunt clipeis; ingens ad sidera clamor
Tollitur et uastis inpletur uocibus aether.
Non sic setigeri exacuunt feruoribus iras
Pectoribusque fremunt uastis, modo dentibus uncis
Alterni librant cladis et uulnera miscent:

(in *om.* **M** certamine *scribens*; *in* **N** *hic u. a m. rec. additus*) | est *m. 2 in* **L** *additum* ‖ 577 processit **MN** ‖ 580 Ac *in* At *corr.* **F** (Et *mgo*) At **V** Icferus **B** | idum. *m. 1* **E** | notus] iunctus *Weytinghius* ‖ 582 duo clari et *scripsi*: duo claris **O** (duos **V** clarisq; **L** duris **MN**) duo et claris *L. Muellerus* ‖ 583 Euripulus **B, E** *m. 2* ‖ 585 aberat iam *ex* aberant nam *corr.* **E** | troium **E** | achillis **E** *a m. 1 add.* ‖ 586 durum — amorem *Kootenus*: diuum — amores **O** duros — amores *ed. Fanensis* ‖ 587 deiectus **BE** delectis **L** ‖ 588 pr(a)ecesserat **FV** ‖ 589 iactis (tis *ex corr.*) **L**: iaculis **E** iacula **B** iaculans *ceteri* | committunt **EL**: mittunt **B** committit *ceteri* | telis] missis **E** (et pr. miscent **B**) ‖ 591 apertis **O**, *corr. Schraderus et Higtius* ‖ 594 implentur (n *deleta*) **E** ‖ 595 stridoribus *Sterkius*; *an* frendoribus *?* ‖ 596 fremunt *Kootenus*: petunt **O** ruunt *L. Muellerus* | modo; *num* mox *?* ‖ 597 Alterniq; **V** Alternos **E** *m. 2* | uibrant **F** | cladis *scripsi*: gladios **O** ictus *Wakkerus* | praelia **MN** | *totum u. inclusit Wernsdorfius*

Fortia terga tremunt spumantque fera ora uicissim,
Fumiferae nubes concrescunt, fulgura et ignes
Iactantur magnoque inplentur murmure siluae.
[Talis Priamides similisque Eacides armis.]
Tandem animis armisque furens Telamonius Aiax
Insignem bello petit Hectora, quaque patescit
Nuda uiri ceruix, fulgentem derigit hastam:
Ille ictum celeri praeuidit callidus actu
Tergaque summisit ferrumque umbone repellit.
Sed leuis extremas clipei perlabitur oras
Cuspis et exiguo ceruicem uulnere libat.
Acrius inpugnans rursus consurgit in hostem
Priamides nec iam ferro Telamone creatum,
Sed magno saxi iactu petit; at ferus Aiax
Ingentem clipeo septemplice reppulit ictum
Et iuuenem saxo percussum sternit eodem.
Quem leuat exceptum Grais inimicus Apollo,

---

598 tremunt *Kootenus*: premunt **O** (petunt **MN**; terga premunt *supra ras.* **B**) | spumant **MN** spumamq; **B** | fera *scripsi*: per **O** ‖ 599 Fumiferas (e *supra* as *m 2*) **E** Fumigere (g *et alt.* e *ex corr.*) **L** | concrescunt *scripsi*: concretaq; **O** (cō=ctaq **B** concreta **MN** et crebri **E** *m. 2*) | fulgura et ig. **E**: fulguraq; ig. **BFL** fulgura in ig. **V** fulmina et ig. **MN** (fulminis ig. **E** *m. 2*) ‖ 600 magnoque impl. murm. **L** (*et sic* **E** *m. 2 corr.*): impl. magno quoque murm. **E** magno impl. (inpl.) sic murm. **BFV** (*in hoc* sic *supra lin. m. 2*) magno inpl. tum murm. **MN** ‖ 601 *spurium agnouere Schraderus et Higtius* (similis **F**, **M** *m. 1*; q; *m. 1 sub lin. add.* **L**) ‖ 602 animo **MN** | armisq; **E**: teloq; *ceteri* (telo *ex corr. m. 2* **L**) ‖ 603 patescit **L**: patebat **EFMN** petiuit **BV** ‖ 604 dirigit **O** (diripit **V** deprime **B**, *ut uid.*), *correxi* | hastam *L. Muellerus*: ensem **O** ‖ 605 *om.* **LV**, *in marg. habent* **BFE** (*hic eius uice in textu hunc u. praebet*: Cedebat iuueni paulum mauortius heros, *quod uoci* actu *interpretandae adscriptum*) | actu *scripsi*: ictu **F** astu **BEMN** | 608 Cuspis *L. Muellerus*: Ensis **O** ‖ 609 Acrior **MN** (**L** *ita ut* or *m. 2 ex corr. sit*) | inpugnans *Wernsdorfius*: in pugnam **O** (ůpugnam **B**, *unde* at pugnans *conicias*, aduersum **E**) ‖ 610 nec iam **BV**: iam nec *ceteri* | cretum **FV** ‖ 611 at] ů (= ut) **B** ‖ 612 Ingentis clipe ≡ (o *supra ras.*) **L** | repulit **BLMN**

Integrat atque animum; iam rursus ad arma coibant
Stringebantque iterum gladios, cum fessus in undas
Coeperat igniferos Titan inmergere currus
Noxque subire polum: iuxta mittuntur, utrosque
Qui dirimant a caede uiros; nec segnius illi
Deponunt animos. tum bello maximus Hector
['Quae te terra uirum, qui te genuere parentes?
Uiribus es proles generosa atque inclita' dixit.
At contra referre parat Telamonius Aiax
'Hesione de matre uides Telamone creatum;
Nobilis est domus et fama generosa propago'.
Hector ut Hesionae nomen casusque recordat]
'Absistamus' ait, 'nam uis communis utrique est';
Et prior Aiacem deaurato munerat ense
Inque uicem, quo se bellator cinxerat Aiax,
Accipit insignem uario caelamine balteum.
Post haec extemplo Troum Danaumque cateruae
Discedunt, caelumque tegit nox atra tenebris.
Inplentur dapibus largis Bacchique liquore
Atque auidi placido tradunt sua corpora somno.
Postera cum primum stellas Aurora fugarat,
In coetum uenere Phryges; tum maximus Hector
Cum sociis memorans hesternae funera caedis

---

615 Integrat atque **E**: Integrat et **MN** Integratq; (q; *supra lin.* **L**) *ceteri* | ad] in **E** ‖ 616 Stringebant **O** (q; *add.* **E** *m. 2*); *an* Stringentes *?* ‖ 618 subire simul **MN** (polo *ille m. 1*, *hic m. rec. suprascr.*) | mittuntur utrimque *Weytinghius*, *quod placet* ‖ 620 tum, *ita* **O** ‖ 621—626 *interpolatos inclusit Kootenus* ‖ 622 es] o *Santenus* | generosa proles **MN** ‖ 623 Et **L** | conferre **E** | paret **L** ‖ 624, 23 *ponit* **B** ‖ 624 Hesiona *uel* Esiona *codd.* ‖ 625 *om.* **B** ‖ 626 *hic iterum incipit* **G** | ut **O** (hic **V**, *mgo* ut): et *uulgo* | ut audiuit esionę n. c. r. **MN** (*num* Hesionae *glossa est* ?) | recordat **GL**: recordans *ceteri* ‖ 627 nam uis *scripsi*: sanguis **O** uirtus *L. Muellerus* | est **MN**: *om. ceteri* ‖ 628 deaurato **V**: aurato *ceteri praeter* **E**, *qui* falcato (aurato · i · deaurato *suprascr. m. 2*) *praebet interpolate* ‖ 630 uario] miro **E** ‖ 631 hec **O**: et **L** hoc **F** *om.* **G** (Postq; e **B**) | extimplo **BEG** extinplo **MN** | troium **E** ‖ 632 teget **MN** ‖ 635: *cf. Gesta Bereng.* III 90 ‖ 637 eternae **MN**

Suadet ut inuictis Helene reddatur Achiuis
Praedaque quae duros Menelai mulceat ignes;
Idque placet cunctis. tum saeuo missus Atridae
Pertulit Idaeus Troum mandata; neque ille
Aut animum praedae aut dictis accommodat aures,
Ultro etiam castris Idaeum excedere iussit.
Paruit is monitis iterumque ad castra reuersus
Troica contemptum duro se reddit ab hoste.
Interea Danai confusa caede suorum
Ingentes struxere pyras collectaque passim
Fortia tradiderunt sociorum corpora flammis;
Tum renouant fossas et uallum robore cingunt.

VIII

Ut nitidum Titan radiis patefecerat orbem,
Conuocat in coetum superos Iouis et monet omnis,
Ne contra sua dicta uelint contendere diui.
Ipse per aethereas caeli delabitur auras
Umbrosisque simul consedit montibus Idae;
Inde acies uidet Iliacas dextraque potenti
Sustinet auratas aequato pondere lances
Fataque dura Phrygum casusque expendit Achiuum
Et Graium clades grauibus praeponderat armis.
Interea Danaos ingenti concitus ira
Priamides agit et totis grauis imminet aruis,
Unum quippe decus Phrygiae; turbantur Achiui

---

638 Suasit **E** *m. 2* | (h)elena **O** ‖ 640 tum, *ita* **O** ‖ 641 troium **E** | nec **E** *m. 2* ‖ 643 cedere **MN** ‖ 644 is **B**: his *ceteri* (hic **MN**) ‖ 645 Troica **MN**: Troi(a)e *ceteri* | reddit (narrat *m. 1 suprascr.*) **E** ‖ 646 confusa **E**: confusi *ceteri* (i *in* **L** *ex corr. m. 2*) *et* **E** *m. 2* ‖ 648 tradiderant **O**, *corr. Higtius* ‖ 649 Dum **E** Tunc **L** Et **MN** | fossas (*alt.* s *ex corr.* **L**)] uires **BFGV** | robora **E** | firmant **G** ‖ Lib. VIII *fere* **O** (*om.* **GMN**) ‖ 650 Et **E** (*corr. m. 2*) **L** | nitidis radiis titan **MN** radiis titan **L** ‖ 651 mouet **E**, *corr. m. 1* | omnes **L** *ex corr.*: armis **O** (orbem **G**) ‖ 653 etherias **L** ‖ 654 Imbros. (I *ex corr.*) **E**, *corr. m. 2* ‖ 655 Unde **B** I=nde **G** ‖ 657 expendet **E**, *corr. m. 2* ‖ 658 armis] ulnis *Schenkelius* ‖ 660 grais **MN** | armis **O** *e u.* 658, *correxi*

Doricaque ingenti complentur castra tumultu.
Hortatur socios muris inclusus Atrides
Languentesque animos iuuenum in certamina firmat.
Princeps Tydides ardentibus emicat armis,
Per mediosque hostes inmani turbine fertur.
Hic illi occurrit fatis Agelaus iniquis,
Telum inmane manu quatiens, quem maximus heros
Occupat et duro medium transuerberat ense.
Hinc Phrygas Aiacis uastis protectus in armis
Teucer agit spargitque leues in terga sagittas.
Gorgythiona ferum letali uulnere fundit,
Mox alias acies petit aurigamque superbi
Hectoris obtruncat. quem saxo Troius heros
Occupat excussoque extentum proterit arcu:
Ast illum fidi rapiunt de caede sodales
Prostratumque leuant. ruit undique turbidus Hector
Aduersaque acies inuersas cuspide terret.
Sic rursus Danai turbati caede suorum
Conuertunt, iterumque leues in castra cateruae
Confugiunt portasque obiecto robore firmant.
At Phryges obsidunt inclusos aggere Graios
Excubituque premunt muros flammisque coronant.

---

663 murisq; **BFMN** ‖ 664 que *om.* **FLMNV** ‖ 666 que **E**: *om. ceteri* | inmani≡ **E** ‖ 667 Tunc **MN** | Agelaus *Bondamus*: egeus **O** (egẽs **B**) ‖ 670 Hin **L** Hic **FM** | friges **O**, -gas *corr.* **E** *m. 2* | contentus **B** | ab armis *Wernsdorfius* ‖ 671 spargit (q; *add. m. 1*) **E** sparsit **L** (agitq; leues torquetq; in t. **F**); spargensque *Kootenus* ‖ 672 Corithiona *fere* **O** (Corint(h)iona **FV**; Cretheona **E** *m. 2*), *corr. Bondamus* | ferumq; l. u. fudit **MN** ‖ 674 Pectoris **E** | troiius **L** troicus **M** (**E** *m. 2*) ‖ 675 excussoq; **LMN**: excussumq; *ceteri* (q; *om.* **F**) | extentum *scripsi*: extento **FGV** (**E** *m. 2*) exteto **B** ex toto **EL** incautum **MN** ‖ 676 Atq; **MN** | rapitur **L** ‖ 678 Aduersaq; **L**: Aduersasq; *ceteri* | inuersas *scripsi*: inuersa **O** (inuiso [*m. 2 in* inuisa *corr.*] **E** uniuersa **B**) infesta *uulgo* ‖ 679 *om.* **B** | Sic *L. Muellerus*: Sed (*uel* S;) **O** ‖ 681 portasque *uulgo*: pórtas **O** ‖ 683 Excubitoq; **L** (Excubiisq; **E** *m. 2*) | muros premunt **MN**

Cetera per campos sternunt sua corpora pubes
Indulgentque mero curasque animosque resoluunt.

Attoniti Danaum proceres discrimine tanto **VIIII**
Nec dapibus releuant animos nec corpora curant,
Sed miseri sua fata gemunt. *tamen hoste repulso*
Legatos mittunt dextramque hortantur Achillis,
Ut ferat auxilium miseris. Thetideius heros
Nec Danaum capit aure preces nec munera regis
Ulla referre cupit; non illum redditus ignis
Aut intacta suo Briseis corpore mouit:
Irrita legati referunt responsa Pelasgis.
[Et dapibus curant animos lenique sopore.]

Ulterius tenebrae tarde labentibus astris **X**
Restabatque super tacitae pars tertia noctis,
Cum Danaum iussu castris Aetolius heros
Egreditur sociumque sibi delegit Ulixem,
Qui secum tutae sublustri noctis in umbra
Scrutetur studio, quae sit fiducia Troum
Quidue agitent quantasue parent in praelia uires.
Dumque iter horrendum loca per non nota pauentes

---

684 sternit **BG** ‖ 685curasque *Higtius*: curas **O** (curãq; *ita* **B** *unus*) | animosq; *m. 1 ex* - moq; *corr.* **E** ‖ *librum* VIIII *hic incipiunt* **EL**, *om. ceteri* ‖ 688 miseri] maesti *Kootenus* | tamen hoste **E** mox hoste **GMN** atq; hoste **B** sic hoste **V** hosteque **FL**; *inutilia coniecere; fortasse* ortuque (*uel* Phoeboque) reducto ‖ 690 Thetideius *Dussenus*: tetidius (at teciius *m. 2 corr.*) **E** at t(h)etideus *fere ceteri* (at theti≡ ≡us **L** attecius **B** at thidideius **G** at thedidis **M**); Nereius *Kootenus* at Thessalus *L. Muellerus* ‖ 692 referre cupit *codd.*, *praeter* **E** ferre accepit (*corr. m. 2*) *et* **L** ferre cepit (ref. capit **B**) | nec enim illum **G** ‖ 693 *malim* Atque intacta ‖ 695 *inclusi* (Hi *pro* Et *Weytinghius*) ‖ X Lib. **E**, Lib. VIIII **BFV** (*om. ceteri*) ‖ 696 Alterius **B** Alterius noctis **E** *m. 2*; Altera transierat *Wernsdorfius* | tardis **BELV** (tarđ **F**) ‖ 699 Aggreditur **E** ‖ 700 tutae *scripsi*: tacit(a)e **O** *e u.* 697 (tacito *uulgo*) | sublustre **L** sublustrę **E** sublustris **B** ‖ 702 parent] habeant **E** ‖ 703 Cumq; **EL** | per non nota *scripsi*: per notata **O** (noctata **L** nocturna **B**, **E** *m. 2* secreta **G** -dumq; loca per nota **V**)

Carpebant, uenit ecce Dolon, quem Troia pubes
Miserat, ut Danaum sollerti pectore uires
Perspiceret sensusque ducum plebisque referret.
Quem procul ut uidit socius Diomedis Ulixes,
Abdiderunt occultantes sua corpora furtim
Post densos frutices, dum spe percussus inani
Tros Eumediades cursu praecederet illos,
Ne facile oppressus gressum in sua castra referret.
Post ubi transierat fidens animoque manuque,
Prosiluere uiri iuuenemque euadere cursu
Conantem capiunt ferroque manuque minantur.
Ille timore pauens 'uitam concedite' dixit:
'Hoc unum satis est; quodsin perstatis in ira,
Quanta ex morte mea capietis praemia laudis?
At si cur ueniam tacitis exquiritis umbris:
Maxima Troia mihi currum promisit Achillis,
Si uestras cepisset opes. haec dona secutus
In dubios casus, coram quod cernitis ipsi,
Infelix cecidi. nunc uos per numina diuum,
Per mare, per Ditis fluctus obtestor opaci,
Ne rapere hanc animam crudeli caede uelitis.
Haec pro concessa referetis dona salute:
Consilium Priami totam remque ordine gentis
Expediam Phrygiae'. postquam quid Troia pararet

---

704 dolon **GL**: delon *ceteri* ‖ 705 solerter **L** ‖ 706 Aspic. **B** Prospic. **MN** ‖ 708 Abdiderant (Add. **L**) **O**, *corr. Heinsius* ‖ 709 perculsus **E** (*corr. m. 2*) **G** confixus **B** ‖ 710 Tros Eumedides *Schraderus* (Eumediades *L. Muellerus*): Troius eumenides **O** (Troianus iuuenis **E** Eumenides troi≡lus- **V**) ‖ 711 oppressum **MN** | in **BGV**: *om.* **EL** ad **MN** (gressus in castra **F**) ‖ 712 transierant fidi **L** ‖ 714 rapiunt **E** | manuque *e u.* 712 *?* (inmane *?*) ‖ 716 quodsin *scripsi*: quod (sed *m. 2*) si≡ **E** sic (*om.* quod) **L** quodsi *ceteri* | iram **MN** ‖ 718 At **B**: Aut **O** | sicut **L** ‖ 719 promittit **GV** ‖ 720 fregisset *Kootenus* ‖ 721 quod **L**: quos *ceteri* (cum **B**) ‖ 723 fructus **E**, *corr. m. 1* ‖ 726 Priami totam remque *scripsi*: uobis priami totam remq; **L** priami uobis remq; **BMN** priami regis remq; **FGV** priami remq; omnem ex **E**

Cognouere uiri, fauces mucrone recluso
Pertundunt iuueni: post haec tentoria Rhesi
Intrant atque ipsum somno uinoque sepultum
Obtruncant spoliantque armis fusosque per herbam
Exanimant socios; tum tristi caede peracta
Praeda umeros onerant, multo candore nitentes
Thracas equos rapiunt, quos nec praecederet Eurus
Nec posset uolucri cursu superare sagitta.
Inde iterum Argolicas primae sub tempore lucis
Ad classes redeunt, quos Nestoris excipit aetas
Ac recipit portis. postquam sua castra tenebant,
Facta duci referunt: laudat Pelopeius heros,
Fessaque iocundae tradunt sua membra quieti.

Lux exorta uiros in pristina bella remisit, **XI**
Instaurantque animos recreato milite pugnae
Dardanidum Danaumque duces: uolat undique nubes
Telorum et ferro ferrum sonat, undique flictu
Inter se strident mucrones: instat utrimque
Densa acies, mixtusque fluit cum sanguine sudor.
Tandem feruenti Danaum rex concitus ira
Antiphon ingenti prostratum uulnere fudit

---

728 reclusas **G** ‖ 729 Pertundunt *scripsi*: Detrudunt **O** (-dant **B**) Detruncant ς Diffindunt *L. Muellerus* | iuuenis **BFGV** (**E** *m. 2*) | temptoria regis **MN** (Rhaesi *om.* **B**) ‖ 730 Instant **E**, *corr. m. 2* ‖ 731 Optr. **G** | armis *scripsi*: uiros **O** (*om.* **B**) | herbas **E** ‖ 732 tum, *sic* **O** (tristi tum **B**) ‖ 733 hum. *codd. praeter* **L** | *malim* multo et ‖ 734 Thracas *uulgo*: Traces **O** (Tracis **G**) ‖ 735 uolucris **MN** ‖ 736 iterum] quidem **E** | primo **E** *m. 2* | tempora **BN** ‖ 737 excipit **MN**: accipit *ceteri* (suscipit **L**) ‖ 740 Fusaq; **L** ‖ *librum* XI *hic incipiunt* **EL**, X **BFV** (*om.* **GMN**) ‖ 741 Luxit terra **L** ‖ 743 Dardanium (i *in* **E** *m. 1 suprascr.*) **O**, *corr. ed. Fanensis* ‖ 744 Telorumq; **MN** | *uerba* et ferrum — 746 acies *habent gesta Bereng.* II 272—74 | et **FMNV**: *om.* **BEGL** | ferrum ferro **BMN** *gesta Bereng.* | flictu *scripsi*: mixtis **O** *gesta Ber.* (*saltim* mixti) ‖ 745 stridens **E** | mucronibus **O** *gesta Ber., correxi* | utriq; **L** ‖ 746 intusq; fluit **MN** ‖ 748 Antiphonem (-thifonem **E**) **O**, *corr. Kootenus* | fūdit **E** *solus*

Pisandrumque simul fratremque ad bella ruentem
Hippolochum; post hos gladio petit Iphidamanta.
Hic regis dextram frater ferit; ille dolore
Acrior accepto fugientem Antenore natum
Persequitur traxitque ferox cum uulnere poenas.
Hector tum pugnae subit acri concitus ira
Priamides et percussos agit undique Graios;
Nec Paris hostiles cessat prosternere turmas
Eurypylique femur contento uulnerat arcu.

Incumbunt Troes, fugiunt in castra Pelasgi **XII**
Uiribus exhaustis et uastis undique firmant
Obicibus muros, tum saxo Martius Hector
Perfringit portas ferrataque robora laxat.
Inrumpunt aditus Phryges atque in limine primo
Restantes sternunt Graios ualloque cateruas
Deturbant, alii scalas in moenia poscunt
Et iaciunt ignes: praebet uictoria uires.
De muris pugnant Danai turresque per altas
Saxa uolant, subeunt acta testudine Troes
Ascenduntque aditus et totis uiribus instant.

---

749 Pisand. *Bondamus*: T(h)esand. **LFV** T(h)essand. **BEG** (Thesanūq; **MN**) ‖ 750 Hippolochum *Bondamus*: Hypolitum **L** Yppolytum **E**, (h)ip(p)olitum *fere ceteri* | petit Iphidamanta *Heinsius*: petit amphidomanta **E** *m. 2 suprascr.* petit āphidamantē **G** *m. 2 in ras.*, ferit ille dolore **E** *ceterique omnes* (*cfr. u. seq.*) | 751 *om. codd., add.* **E** *m. 2*, **G** *m. 2* | Hic regis **G** *m. 2*: Hinc fratris **E** *m. 2* | frater ferit *Santenius*: gladio ferit **E** *et* **G** *m. 2* (Hic frater regis d. f. *Kootenus*) ‖ 752 fatum **L** ‖ 753 Prosequitur **LMN** | ferox| simul **B** graues ς | *malim* e uulnere (cum sanguine ς) ‖ 754 acri concitus *in ras.* **E**: acriq; incitus *ceteri* (acri inc. **B** acriq; concitus **N** *m. rec. corr.* acri quoque concitus **M**) ‖ 757 Euripiliq; **O** (Euriph. **MN** Euripuliq; **B**) ‖ XII **EL**, XI **FV**, *om. ceteri* ‖ 758 troies **E** ‖ 759 exausto et factis **L** ‖ 760 tum] cum **EGL** ‖ 762 aditu *L. Muellerus* ‖ 764 Proturbant **E** | in] ad **MN** | ponunt **BFGV** (**E** *m. 2*) ‖ 766 pubesq; per **L** (turresque *om.* **B**) ‖ 767 acta **G**: facta **O** | troies **E** ‖ 768 totis *uulgo*: portis **O** (portas **L** portas uiribus intrant ς)

Turbati fugiunt omnes iam castra Pelasgi
Et scandunt puppes; urguet Troiana iuuentus
Telaque crebra iacit: resonat clamoribus aether.

Neptunus uires Danais animumque ministrat. **XIII**
Pugna ingens oritur, furit istinc hostis et illinc,
Dextraque Idomenei cadit Asius; Hector atrocem
Amphimachum obtruncat, nec non occumbit in armis
Anchisae gener Alcathous, quem fuderat ense
Magnanimus ductor Rhythieus; tum feruidus hasta
Deiphobus ferit Ascalaphum mergitque sub umbras.

Hector ubique ferox uiolento pectore saeuit, **XIV**
Quem saxo ingenti percussum maximus Aiax
Reppulit et toto prostratum corpore fudit.
Concurrit Troiana manus iuuenemque uomentem
Sanguineos fluctus Xanthi lauere fluento.
Inde iterum ad pugnam redeunt, fit maxima caedes
Amborum, et manat tellus infecta cruore.
Polydamas ualido Prothoenora percutit ictu,
Archilochumque Antenoriden Telamonius Aiax,

---

769 iã *ego*: in **O** hinc *Wakkerus* ‖ 770 turres **MN** (*corr. in utraque m. 2*) ‖ XIII **EL**, XII **FV**, *om. reliqui* ‖ 773 Pugnant ignes **L** ‖ 774 Dextraque Idomenei *uulgo*: Dextra idumenei **B** Dextra idamenei **E** Dextra idomenti **L** Dextra idomenei **N** Idomenei (Idonei **M**) dextra *ceteri* ‖ 775 Amphimac(h)rum **FGV** -macumq; **EMN** (Truncat et amfigrachum **B**) | procumbit **BG** ‖ 776 alchatus (o *supra* tus *m. 2*) **E** ‖ 777 *om.* **L** | ret(h)eus *codd.*, *corr. Kootenus* ‖ 778 Deifebus (-phebus, -phoebus) *codd.* | ascelap(h)um **GFLV** | umbra **FV** umbris **E** *m. 2* ‖ XIIII **EL**, XIII **FL**, *om. reliqui* ‖ 779 ubi **L** ‖ 781 Repulit **ELN**: Depulit *ceteri* | prostrato **E** ‖ 782 Concurrit **O**: Occurrit (Conc. *m. 2*) **E**, *unde* Accurrit *L. Muellerus* ‖ 783—85 *abscissi in* **G** ‖ 785 et manat **O**: exmanat **L** manat≡ **E** | infacta cruorẽ **L** ‖ 786 Polimadas **E** Palidomas **L** | prot(h)enora *codd.* (-tenera **FV**) | perculit **EMNV** | 787 Amphiloc(h)umq; *fere* **O**, *corr. Bondamus*

Boeotumque Acamas Promachum, quem sternit atrocis
Penelei dextra; inde cadit Priameia pubes.

XV

Acrius adsurgunt Troes; at Achaica turba
[Instaurantque manus, cedit Pelopea iuuentus]
Pulsa metu uallumque et muros aggere saeptos
Transiliunt, alii fossas uoluuntur in ipsas.
Aduolat interea Danaum metus impiger Hector.
Confugiunt iterum ad classes Agamemnonis alae
Atque inde aduersis propellunt uiribus hostem.
Fit pugna ante rates; saeuit Mauortius Hector
Et poscit flammas totamque incendere classem
Apparat; huic ualidis obsistere uiribus Aiax,
Stans prima in puppi, clipeoque incendia saeua
Sustinet et solus defendit mille carinas.
Hinc iaciunt Danai robustae cuspidis hastas,
Illinc ardentes taedas Phryges undique iactant:
Per uastos sudor pugnantum defluit artus.

XVI

Non ualet ulterius cladem spectare suorum
Patroclus subitoque armis munitus Achillis
Prouolat et falsa conterret imagine Troas.

---

788 Betheumq; *uel* Boetheumq; *codd.* (Betheneumq; **E** *m. 2*), *corr. Bondamus* | achamas **O** | promachumq; sternit **O** (-chumq; quoque st. **E** -chumq; quem st. **N** -chumq; ≡ st. **G** -cum st. **B**) | atrocis **BL** (*ut uid.*): atrocẽ (*ult. litt. in ras.*) **E** atrocem *ceteri* ‖ 789 Poenaelie **L** Penelię **V** -lie **G** ‖ 790 adsurg. **L**: assurg. *ceteri* (insurg. **MN**) | at **V**: ad **BF** et **EMN** (& *in ras.* **G**); *quid* **L** *praebeat dinosci nequit* (*7* = et, *si recte uidi*) | achaica **FL**: achaia *ceteri* | turba *scripsi*: bella **O** ‖ 791 *om.* **O**, *add.* **E** *mg. m. 2* (pelopeia); *unde inclusi* ‖ 793 fossas — ipsas **MN**: fossa (-sa≡ **F**) — ipsa *ceteri* ‖ 795 Effugiunt **E** *hic et post* 815, *ubi hunc u. repetit* (*unde* Et fugiunt *conicias*) | agamennolis (m *supra* l *m. 2*) **E** | saeuit] se **L** | 796 hostes **G** ‖ 797 ad naues (ante rates *suprascr. m. 2*) **E** ‖ 799 hinc **EFM** ‖ 804 Sudor per fessos (*sed punctis a m. 1 appositis* p f. s. *corr.*) **E** ‖ XVI **EL**, XV **FV**, *om. reliqui* ‖ 807 Prouolat **B** (**E** *m. 1 corr.*): Prouocat **EL** Aduolat *ceteri* (Auolat **F**) *et* **E** *m. 2* | consternit **L** (*unde* consternat *Kootenus*) | troias **E**

Qui modo turbabant Danaos animoque fremebant,
Nunc trepidi fugiunt: fugientibus imminet ille
Proturbatque ferox acies uastumque per agmen
Saeuit et ingenti Sarpedona uulnere fundit
Et nunc hos cursu nunc illos praeterit ardens
Praeliaque horrendi sub imagine uersat Achillis.
Quem postquam socias miscentem caede cateruas
Turbantemque acies respexit feruidus Hector,
Tollit atrox animos uastisque inmanis in armis
Occurrit contra magnoque haec increpat ore:
'Huc age nunc conuerte gradum, fortissime Achilles:
Iam nosces, ultrix quid Troica dextera possit
Et quantum in bello ualeat fortissimus Hector.
Nam licet ipse suis Mauors te protegat armis,
Inuito tamen haec perimet te dextera Marte'.
Ille silet spernitque minas animosaque dicta,
Ut quem mentitur uerus credatur Achilles.
Tunc prior intorquet collectis uiribus hastam
Dardanides, quam prolapsam celere excipit actu
Patroclus redditque uices et mutua dona;
. . . . . .
Quod clipeo excussum uiridi tellure resedit.

---

808 animosq; **L** animisq; **MN** | 810—812 *abscissi in* **G** || 810 Perturb. **FL** (**E** *m. 2*) | ferax **L** || 811 Saeuit ς: Sternit **O** Feruit *L. Muellerus* | ingentem **F** | fudit **ELN** || 812 cursu **O**: curru ς | pr(a)eterit **FLV**: proterit *ceteri* || 817 hunc **BGV** hec uerba incr. **L** || 818 age nunc *uulgo*: age huc **O** | Achille *Santenius* || 819 quid — dextera *in ras.* **E** | troica *codd. praeter* **E** troię *et* **L** troia *praebentes* | poscit **LN** || 820 in bello, *ita* **O** | possit **BFGV** || 821 Iam **FV** | ille **E** || 823 Illiscilet sternitq; **L** || 824 Atq; ment. **L** || 825 prius **G** primum **V** || 826 celere (*in* celer *corr.*) **B**: celeri **O**, *quod ob metricas rationes in* celer *mutauit F. Froehdius* | actu *scripsi*: ictu **O** (astu **B** hictu **L**) || *post* 827 *addunt* **M** Obicit et saxum ingenti cum pondere missum, **N** Obicit et saxum cum ingenti pondere magnum, **E** *mg. m. 2* Uiribus extortis telum contorsit in hostem Obicit et saxum multo cum pondere missum (*in* **L** *uersus a m. 2 inter lineas additus iterum est erasus*) || 828 Quam — excussam **B**

Tunc rigidos stringunt enses et cominus arma
Inter se miscent, donec Troianus Apollo
Mentitos uultus simulati pandit Achillis
Denudatque uirum; quem bello maximus Hector
Pugnantem falsis postquam deprendit in armis,
Irruit et iuuenem nudato pectore ferro
Traicit et uicto Uulcania detrahit arma.

Uindicat extincti corpus Telamonius Aiax **XVII**
Oppositoque tegit clipeo. Priameia pubes
Laetitia exultat, Danai sua funera maerent.

Interea iuuenis tristi cum pube suorum **XVIII**
Nestorides in castra ferunt miserabile corpus.
Hic Pelidae aures ut dirus uerberat horror,
Palluit infelix iuuenis; calor ossa reliquit,
[Membra simul lacrimans materno nectit amictu
Deflens Aeacides tristi de caede sodalis.]
Unguibus ora secat, comptos dein puluere crines
Deformat scinditque suas de pectore uestes
Et super extincti prostratus membra sodalis
Crudeles fundit questus atque oscula figit.

---

829 arma **E**: armis *ceteri* (**E** *m. 2*) | 832 Denudat utrum **L** 833 deprehendit **L** || 834 pectora *Barthius* (iuueni n. pectora *Higtius* nudatum pectora *Kootenus*) || 835 uictor **B** (**E** *m. 2*) | detrahit] detulit **L** (*et suprascripto* t detrahit **G**) traicit **B** || XVII **EL**, XVI **F**, *om. ceteri* (836—38 *abscissi in* **G**) || 836 Vendicat **O** | thelam. **E** || 837 priamea **L** || 838 uulnera **BMN** || XVIII **EL**, XVII **F** XVI **V**, *om. reliqui* || 840 Nect. **L** | refert **FG** tulit **M** || 841 Hic **BEN**: Tunc **FGMV** Nunc **L** | Pelidae aures ut dirus uerberat *scripsi*: ut pelid(a)e (-des *m. 1 in* -dis *corr.* **E**) aures diuerberat **O** (pelide hic aures **G**, di=uerberat **N**) ut Pelidae deuenerat horror ad aures *Kootenus* (a. u. P. deuenerat h. *L. Muellerus*) || 842 iuuenis *om.* **F** (*unde* subitus calor *Schenkelius*) || 843 *sq. ut spurios inclusit Kootenus* || 843 Tristia m. simul **B** | nectit| tersit **G** || 844 eacide **L** | tristis **BEFG** || 845 comptos dein *scripsi*: comptosq; in **O** (cũtosq; in **L** que *om.* **BMV**) || 846 scinditque suas *Wakkerus*: scindit firmas **O** (frnas **M**) || 847 properatus **L** || 848,49 fundit questus lacrimeque **E**, *media add. m. 2*

Mox ubi depositi gemitus lacrimaeque quierunt,
'Non inpune mei laetabere caede sodalis,
Hector' ait, 'magnoque meo, uiolente, dolori
Persolues poenas atque istis uictor in armis,
In quibus exultas, fuso moriere cruore.'
Post haec accensus furiis decurrit ad aequor
Fortiaque arma Thetin supplex rogat: illa relictis
Fluctibus auxilium Uulcani protinus orat.
Excitat Aetnaeos calidis fornacibus ignes
Mulciber et ualidis fuluum domat ictibus aurum.
Mox effecta refert diuinis artibus arma;
Euolat inde Thetis. quae postquam magnus Achilles
Induit, in clipeum uultus conuertit atroces.
Illic Ignipotens mundi caelauerat arcem
Sideraque et liquido redimitum lumine Olympum,
Omnes et terras et cinctum Nerea circum;
Astrorumque uices dimensaque tempora noctis,
Quattuor et mundi partes, quantum Arctus ab Austro

---

849 *fortasse ex u.* 30 *interpolatus* | deposite **L** deposuit **F** (*mg.* ŧ depositi) depulsi **G** | gemitus **MN**: questus *ceteri e u. priore* (*an* luctus *?*) ‖ 851 magnasque **MN** | dolore **E** (*corr. m. 2*) **GMN** ‖ 852 ictor istis **L** ‖ 853 moriente **E**, *corr. m. 2* ‖ 855 thetis **F** (*in hoc* s *punctata*) **LV** ‖ 857 ethneos *plerique codd.* (atheneos **L**) ‖ 858 Mulcifer **O** | calidis **E** | ictibus *Kootenus*: ignibus **O** ‖ 859 refert] ferens **E** *m. 2* ‖ 860 Euolat **O**: Aduolat **G** Deuolat *aut* Auolat *L. Muellerus* | inde thetis *in ras.* (ad thetin *m. 2*) **E**: et thetli (*uel* thedi) **L** et thetis *ceteri* (ergo thetis gauisa in tẽtibus armis Obtulitq; nato **B**); Et donat thetidi ς; *malim* Euhanti Thetidi ‖ 861—63 *abscissi in* **G** ‖ 863 *sq. interpolatos putat Kootenus* | liquido redimitum lumine Olympum *scripsi*: liquidas (-dis **FLV**) redimitas undique nymphas **O** liquido redimitas lumine Nymphas *Santenius* (*at his infra demum est locus*) ‖ *post* 863 **O** *habet hunc uersum* Fecerat et mira liquidas Nereidas arte (liq. mira **MN**; mire **BEGV** mirę **F**; nereidos **BEGLV**; arces **BEGV** arce **L** arcę **F**; arte *corr.* **E** *m. 2*): *cf.* 873 ‖ 864 Omnes et (ac) terras *scripsi*: Oceanum terris (in t. **E** *m. 2*) **O** | et **O**: sed **E** *om.* **L** | nereia **L** ‖ 865—67 *habent Gesta Bereng.* I 108—110 ‖ 865 Astror. **EG**: Annor. *ceteri*, *Gesta Bereng.* ‖ 866 arctus **E** (o *supra* u *m. 2*) **G** *Gesta Bereng.* artos **B** arcton **V** artus *ceteri*

Et quantum occasus roseo distaret ab ortu,
Lucifer unde suis, unde Hesperus unus uterque
Exoreretur equis, et quantus in orbe mearet
. . . . . .
Luna caua et nitida lustraret lampade caelum;
Addideratque fretis sua numina, Nerea magnum
Oceanumque senem nec eundem Protea semper,
Fecerat et liquidas mira Nereidas arte
Tritonesque feros et amantem Dorida fluctus;
Terra gerit siluas horrendaque monstra ferarum
Fluminaque et montes cumque altis oppida muris,
In quibus exercent leges annosaque iura
Certantes populi; sedet illic aequus utrisque
Iudex et litem discernit fronte serena.
Parte alia resonant castae paeana puellae
Dantque choros molles; haec dextra tympana pulsat,
Illa lyrae graciles extenso pollice chordas
Percurrit septemque modis modulatur amoenis

---

867 *om.* **L** *m. 1* | distaret] consistat *Gesta Bereng.* ‖ 869 Exoriatur **EL** (*in hoc corr. m. 1*) Exoriretur *ceteri* | aquis **B** | quantus **G**: quantūs **E** quantum *ceteri* (quantum quoque, *om.* et, **V**); quantus Sol. o. m. *Wernsdorfius* | in ore **L** | *lacunam unius uersus statuit L. Muellerus sic fere explendam* Phoebus, ut inferius fraterno curreret igni ‖ 870 c(a)elum **O**: terras *uulgo* ‖ 872 prothea **O** ‖ 873 *hic om. codd.* (*cf. ad* 863) *praeter* **EL**, *qui eum ita ut exhibui iterum ponunt post* 874, *ante quem traieci* (**L** *fere euanidum habet*) ‖ 874 feros *ex* ferox *corr.* **E** | doria **E**, *corr. m. 2* ‖ 875 Terregeſ̃ **N** Terga gerunt **FM** Tergageſ̃ (a *ex corr.*) **V** | *malim* lustra fer. ‖ 877 annosaq; **M**: animosaq; *ceteri* (aniosaq; **B**), *nisi quod de* **L** *non constat* ‖ 879 decernit **BE** | serenus **E**; seuera *Heinsius* ‖ 880—83, 85, 88 *habent Gesta Bereng.* I 64—69 (880 *inmutatum*) ‖ 880 castum (*suprascr.* ŧ castę) **F** ‖ 881 haec *uulgo*: et **O** *Gesta Bereng.* | dextra tympana *uulgo*: dextera timpana **M** timpana (tymp.) dextera *ceteri*, *Gesta Bereng.* | pulsant **MN** pulsaṇt **V** ‖ 882 Illa] Atque *Gesta Bereng.* | *in hoc u. desinit* **B** ‖ 883 modis **L**: modos *ceteri* | modulantur **E** | amoenis ϛ: auenis **O** *Gesta Bereng.*; *sed quid hic auenae?* (*his retentis* septem illa *Krafftius* septemue *Schenkelius*)

Stamina compositum mundi resonantia motum.
Rura colunt alii, sulcant grauia arua iuuenci
Maturasque metit robustus messor aristas
Et gaudet pressis inmundus uinitor uuis;
Tondent prata greges, pendent in rupe capellae.
Haec inter mediis stabat Mars aureus armis,
Post quem diua potens belli; circaque sedebant
Sanguineis maestae Clotho Lachesisque quasillis.

Talibus ornatus donis Thetideius heros **XVIIII**
In medias acies inmani turbine fertur,
Cui uires praebet cum casta Pallade Iuno
Dantque animos iuueni; contra Cythereius heros
Occurrit feruens; sed enim non uiribus aequis,
Aeacidae nec erat conpar; tamen ira coegit
Conferre inuictis iuuenem cum uiribus arma.
Quem nisi seruasset magnarum rector aquarum,
Ut profugus laetis Troiam repararet in aruis

884 Stamina compositum *scripsi*: Carmina **O**, *tum* componunt **EFGV** componit **LMN** Carm. compositum *Wakkerus* | mota **E** motu **FV** motus **G** (*de* **L** *non constat*); *totum uersum spurium habet L. Muellerus* ‖ 887 uinitor inmundus **E**, *corr. m. 1* ‖ 888 pendentque *Gesta Bereng.* ‖ *post* 888 *lacunam statuit L. Muellerus* ‖ 889 mediis **O**, *nisi quod* me≡us (di *supra ras.*, *et* mediis *infra lin.*) **E**: medius *uulgo* ‖ 890 Post quem **E**: Quem **FMNV**, *om.* **G** (*de* **L** *non constat*) | diua potens belli *scripsi*: diua potens (poesis *m. 2 suprascr.*) reliquę **E** diua poesis reliqu(a)e **FMNV** (*cum glossa* atropos *ad* diua **MN**) Diua potens atropos circa reliquęq; **G** (**L** *euanidus*) | circa (q; *add. m. 2*) **E** | sedebat **MN** ‖ 891 cloto **EGMN** glotho **L** | quasillis *scripsi*: capillis **O** cucullis *Hauptius* | *post* 891 *addit* **G** Cloto colum baiolat. lachesis trahit. atropos occat. ‖ XIX **EL** XVIII **F**, *om. ceteri* ‖ 892 donis] armis **E** | thetideis **E** thetideus **LV** t(h)idideus **FMN** ‖ 894 Qui **L** | cum casta **O**: casta cum (*transp. m. 2*) **E** ‖ 895 que *om.* **FGLV** | contra **EV**: huic contra **LMN** (**E** *m. 2*) huic **F** huic (*in* hunc *corr.*) tunc **G** ‖ 896 Occurrit feruens *scripsi*: Concurrit (O *supra* Con *m. 2*) forte **E** Occurritq; uiro *ceteri* (uiros **L**) | sed enim non **E** et enim non **L**: sed non cum *ceteri* (**E** *m. 2*) ‖ 897 erat compar *Spondanus*: corpus erat **O** (opus **V**, *corr. mg.*) ‖ 899 ni **GV** ‖ 900 Nec (ut *suprascr. m. 2*) **E** Et **L** | profugus

Augustumque genus claris submitteret astris,
Non carae gentis nobis mansisset origo.
Inde agit Aeacides infesta cuspide Teucros
Ingentemque modum prosternit caede uirorum,
Sanguinis Hectorei sitiens; at Dardana pubes
Confugit ad Xanthi rapidos perterrita fluctus
Auxiliumque petit diuini fluminis; ille
Instat et in mediis bellatur gurgitis undis.
Ira dabat uires; stringuntur sanguine ripae
Sparsaque per totos uoluuntur corpora fluctus.

At Uenus et Phrygiae gentis tutator Apollo **XX**
Cogunt in Danaos Xanthi consurgere fluctus,
Ut fera terribili miscentem praelia dextra
Obruat Aeaciden: qui protinus undique totis
Expatiatur aquis et uasto gurgite praeceps
Uoluitur atque uirum torrentibus inpedit undis
Praetardatque gradus; ille omni corpore saeuas
Contra pugnat aquas aduersaque flumina rumpit
Et modo disiectos umeris modo pectore uasto
Propellit fluctus. quem longe prouida Iuno
Asseruit, rabidae qua cederet ictibus undae.

---

letus *m. 1 in* -gis letis *corr.* **E**; Latiis *Bondamus* | armis **O**, *corr. Barthius* ‖ 901 Angustumq; **MN** ‖ 902 Hec (non *m. 2 suprascr.*) **E** T≡ **L** | carae *Kootenus*: clarae **O** *e u. priore* ‖ *post* 902 **E** *addit* Ni se proriperet curruq; innisus abiret ‖ 903 adit **E** ‖ 904 que *om.* **L** ‖ 905 sitiens] cedens **L** ‖ 907 Effugit **E** ‖ 908 A≡statq; et in (d *in ras.*) **L** | pugnatur **FGV** ‖ 909 Era **L** | uires **O**: cunctis (uires *m. 1 suprascr.*) **E** *e glossa* | tinguntur **FGMN** (**E** *m. 2*) ‖ 910 uoluitur **L** | corpora] sanguine **EV** (pectora **E** *m. 2*) | campos **MN** ‖ XX **EL**, XVIII **F** XIIII (*sic*) **V**, *om. ceteri* ‖ 911 Et **L** ‖ 914 Irruat **MN** ‖ 915 Expatiatur *ed. Fanensis*: Expediatur **O** (Imped. **FG**, **E** *m. 2*) | et ƽ: set *uel* sed **O** (qui **E**, *corr. m. 2*) ‖ 916 Soluitur **E** (*corr. m. 2*) **G** | torquentibus i. armis **MN** ‖ 917 Predaratq; **E**, *corr. m. 2* ‖ 918 auersaq; flumine **L** | rupit **E** ‖ 919 disiectos **N**: disiectis **L** diectos (e *m. 2 supra* di) **E** deiectos *ceteri* ‖ 920 quem (*sic*) longe nā prouida **L** ‖ 921 Asseruit **O**: Admonuit **E** Seruauit **V** | rabidae *ego*: rapidae **O** | qua **L**:

Sanctaque pugnarunt inter se numina diuum.
Rursus agit Phrygias ingenti caede cateruas
Horridus Aeacides bellique ardore resumpto
Funereas acies horrendaque praelia miscet.
Non illum uis ulla mouet; non saeua fatigat
Pectora pugnando; uires successus adauget.
Percussi dubitant trepida formidine Troes
Aut intra muros exhausta paene salute
Defugiunt portasque obiecto robore firmant.

Unus tota salus in quo Troiana manebat **XXI**
Hector adest, quem non durae timor undique mortis
Nec patriae tenuere preces, quin obuius iret
Et contra magnum contendere uellet Achillem.
Quem procul ut uidit tectum caelestibus armis,
[Ante oculos subito uisa est Tritonia Pallas]
Praemetuit clausisque fugit sua moenia circum
Infelix portis; sequitur Nereius heros.
In somnis ueluti, cum pectora terret imago,
Hic cursu super insequitur, fugere ille uidetur,
Festinantque ambo; gressum labor ipse moratur:

---

quia **FV** quo **MN** ne **G** tandem (*del. m. 2*) quod **E** | ictibus **G**: ignibus **O** (*om.* **E**, *add. m. 2*) imbribus *L. Muellerus* ‖ 926 mouit **L**; tenet **E** *m. 2* | fatigat ⊆: fatigant **O** fatiscunt *L. Muellerus* ‖ 927 pugnando **L**: bellando *ceteri* (-ntum **E**) | succensus **E**, *corr. m. 2* ‖ 929 Aut **EFLV**: Atque *ceteri* (**E** *m. 2*) | inter **FMNV** ‖ 930 Defugiunt *ego*: Dum fugiunt **L** ≡ffugiunt (ff *in ras.*, Con *suprascr. m. 2*) **E** Confugiunt *ceteri* Aufug. *Muellerus* ‖ XXI **EL**, XX **F**, *om. reliqui* ‖ 931 tanta **E** ‖ 932 nec **V** | duri **G** durum **F** | mortis ⊆: matris **O** (o *supra* a *m. 2* **E** martis **G**) ‖ 936 *ex* 647 *interpolatum eiecit Barthius* ‖ 937 *m. 1 in marg.* **E** | Praemetuit *L. Muellerus*: Permetuit **O** (Pertimuit **GMN**) ‖ 938 *erasus in* **G** ‖ 939 p. terret imago *scripsi*: p. terruit ira **O** pes tardatur ituro (frustratur iturum) *Eldikius* pectore ferbuit ira *L. Muellerus* ‖ 940 Sic **L** | cursu] rursus **F** ‖ 941 gressusq; laborq; mor. **MN** | ipse] ille **FV**

Alternis poterant insistere coepta periclis,
Nec requies aderat: timor hinc, hinc concitat ira.

Spectant de muris miseri sua fata parentes **XXII**
Pallentesque uident tum primum cedere natum,
Quem iam summa dies suprema luce premebat.
Huic subito ante oculos similis Tritonia fratri
Occurrens iuuenem simulato decipit ore.
Nam dum Deiphobi tutum se credidit armis,
Transtulit ad Danaos iterum sua numina Pallas.
Concurrunt iactis inter se cominus hastis
Inuicti iuuenes: hic uastis intonat armis,
Ille hostem ualidum nequicquam umbone repellit;
Alternisque feros uitant congressibus ictus.
Sudor agit riuos, ensem terit horridus ensis,
Conlatusque haeret pede pes et dextera dextrae.
Hastam iam manibus saeuus librabat Achilles
Inque uirum magnis emissam uiribus egit;
Quam praeterlapsam uitauit callidus Hector.
Exclamant Danai. contra Priameius heros
Libratum iaculum Uulcania torquet in arma.

---

942 Alterus **L** Alterius **E** (*corr. m. 2*) **M** | properant *uel* perstant *Higtius*; *prius puto uerum*, *sed ut restet adhuc emendandum* periclis; *totum u. spurium putat L. Muellerus* ‖ 943 timor hinc hinc c. ira *scripsi*: timor undique c. iras **O** (furor *pro* timor *uulgo nihilo melius*) ‖ XXII **EL**, XXI **F** XVIII **V**, *om. reliqui* ‖ 945 Pallentemq; **O**, *correxi* | tum primum cedere *scripsi*: supremo (suppr.) tempore **O** extremo tempore **S**, *quo non tollitur inepta cum u. seq. tautologia* ‖ 946 *om.* **N**, *add. mg. m. rec.* | premebant **E** ‖ 949 Iam **G** | dum **S**: tum **EGM** tunc **L** cum *ceteri* | deiphebi **O** | credit in armis **LMN** (cre≡dit **N**) ‖ 953 *om.* **E**, *add. m. 2 mg.* | hastam *et* ualido *Kootenus* ‖ 954 feros uitant *scripsi:* ferox mutat **O** feros mutant **S** ‖ 957 *sic* **LMN** (*nisi quod pro* iam, *quod posui,* quam *habent*): *om.* **FGV** Interea ualidam thetidius extulit hastam **E** (*quod interpolationis arguit absonum* interea) ‖ 958 emisit u. hastam **G** (**E** *m. 2*) u. hastam **F** *quoque* ‖ 959 Quem propter lassam **L** ‖ 961 Libratum (*m. 1 ex* -uit *corr.*) **E**: Uibratum *ceteri* (**E** *m. 2*)

Nec successus adest; nam duro inflectitur auro
Desiliitque mucro; gemuerunt agmina Troum.
Concurrunt iterum collatis fortiter armis
Inque uicem duros euitant cominus enses.
Nec suffere ualet ultra iam sorte suprema
Instantem Aeacidem defectus uiribus Hector;
Dumque retrocedit fraternaque rebus in artis
Respicit auxilia et nullam uidet esse salutem,
Sensit adesse dolos: quid agat? quae numina supplex
Inuocet? et toto languescunt corpore uires
Auxiliumque negant; retinet uix dextera ferrum,
Nox oculos inimica tegit nec subuenit ullum
Defesso auxilium; pugnat moriturus et altos
Corde petit gemitus. instat Nereius heros
Turbatumque premit procul undique, tum iacit hastam
Et medias rigida transfixit cuspide fauces.
Exultant Danai, Troes sua funera maerent.
Tum sic amissis infelix uiribus Hector
'En concede meos miseris genitoribus artus,
Quos pater infelix multo mercabitur auro:
Dona feres uictor. Priami nunc filius orat
Te primus, dux ille ducum, quem Graecia solum
Pertimuit: si nec precibus nec uulnere uicti
Nec lacrimis miseri nec clara gente moueris,
Afflicti miserere patris, moueat tua Peleus

963 Desiliit ≡ **L** Disiliitq; **E**: Disiluit **MN** Dissiluit *reliqui* (*om.* que) ‖ 966 ualet iam *L. Muellerus* | ultro **E** *m. 2* | iam sorte suprema **M**: iam sortē ≡≡≡ **N** sortemq; supremam *reliqui* ‖ 967 Instantem (-temq; **V**) eacidem **O**: Horruit instantem **E** (*propter illud* sortemq;) | defectus *uulgo*: defectis **O** defessis *L. Muellerus* ‖ 971 heu *pro* et *idem* (in ƨ) ‖ 974 Defesso *ex* Defenso (*sic* **L**) *corr. m. 1* **E** | alto ≡ **F** (*et ita Higtius*) ‖ 975 petit *Kootenus*: premit **O** ‖ 976 tum **EMN**: tunc *ceteri* ‖ 978 merent **L**: deflent **EFGV** plangunt **MN** ‖ *post* 978 *librum* XVIIII *incipit* **V** ‖ 979 Dum **L** ‖ 980 En **G**: Et **EL** At **F** Nunc **MON** (Inquit. cede **V**) ‖ 983 primus *scripsi*: priamus **O** (priami *ex* -mus *corr.* **E**) ‖ 984 munere uicti **F** munere uictus **GV** (**E** *m. 2*) ‖ 986 moneat **MN**

Pectora pro Priamo, pro nostro corpore Pyrrhus.'
Talia Priamides; contra quem durus Achilles
'Quid mea supplicibus temptas inflectere dictis
Pectora, quem possem discerptum more ferarum,
Si sineret natura, meis absumere malis?
Te uero tristesque ferae cunctaequae uolucres
Diripient, auidosque canes tua uiscera pascent.
Haec ex te capient Patrocli gaudia manes,
Si capiunt umbrae.' dum talia magnus Achilles
Ore truci iactat, uitam miserabilis Hector
Reddidit. hunc animi nondum satiatus Achilles
Deligat ad currum pedibusque exsanguia membra
Ter circum muros uictor trahit: altior ipsos
Fert domini successus equos. tum maximus heros
Detulit ad Danaos foedatum puluere corpus.
Laetantur Danai, plangunt sua uulnera Troes
Et pariter corpus deflent cum funere raptum.

Interea uictor defleti corpus amici **XXIII**
Funerat Aeacides pompasque ac munera ducit.
Ter circa tumulum miseros rapit Hectoris artus
Et uarios cineri ludorum indicit honores.
Tydides cunctos curru pedibusque feroces

---

987 nostro pectore **L** ‖ 988 quem contra **MN** ‖ 990 direptum **FGLV** (**E** *m. 2*) ‖ 991 meis te abs. **FNV** ‖ 992 tristemq; **FV** (**E** *m. 2*) ‖ 993 auidique **O**, *corr. van Dorp* | pascant **E** ‖ 995 sapiunt **G** ‖ 996 iactant **E** iacta≡t **F** ‖ 997 Reddit **L**, **V** *m. 1* Reddit et **F** ‖ 998 Perligat (al *supra* Per *m. 2*) **E** ‖ 999 altius **M**, **N** *ex corr.* alcius **G** ‖ 1000 succensus **E** ‖ 1001 Retulit **E** ‖ 1002 uulnera *scripsi*: funera **E G M** corpora *ceteri* pectora *Kootenus* ‖ 1003 corpus **MN**: captos *ceteri* (captum **E** *m. 2*) | raptum *ego*: captum **MN** tristi (corpus *m. 2*) **E** mestos **FLV** mesti **G** muros *uulgo* ‖ XXIII **EL**, XXII **F** XIII (*sic*) **V**, *om. reliqui* ‖ 1004 defletum ≤ ‖ 1005 ac munera *ego* (et munera *L. Muellerus*): ad funera **O** in funere *Schenkelius* ‖ 1006 Ter **MN**: Tum *ceteri* ‖ 1007 uarios] rapidos **L** uapido ≡ **F** uapido **V** | inducit **E** *m. 2* ‖ 1008 Titides (Thyt., Titydes) *codd. more solito* | cunctos *scripsi*: tyrsin **E** thyrsum **F** thyrsim **G L** tirsim **M V** tirph sim **N**; *quod nescio quod monachale commentum inculcatum est, ubi* cunctos *ante* curru *inter-*

Aeolides superat; luctando uincitur Aiax,
Cuius decepit uires Laertius astu;
Caestibus aduersos cunctos superauit Epeos
Et disco fortis Polypoetes depulit omnes
Merionesque arcu; tandem certamine misso
In sua castra redit turbis comitatus Achilles.

XXIIII

Flent miseri amissum Phryges Hectora, totaque maesto
Troia sonat planctu; fundit miseranda querellas
Infelix Hecube saeuisque arat unguibus ora;
Andromacheque suas scindit de pectore uestes,
Heu tanto spoliata uiro! ruit omnis in uno
Hectore causa Phrygum, ruit et defessa senectus
Afflicti miseranda patris, quem nec sua coniunx
Turbaque natorum nec magni gloria regni
Oblitum tenuit uitae, quin iret inermis
Et solum inuicti castris se redderet hostis.
Mirantur Danaum proceres, miratur et ipse
Aeacides animum miseri senis; ille trementes
Affusus genibus tendens ad sidera palmas
Haec ait 'o Graiae gentis fortissime Achilles,
O regnis inimice meis, te Dardana solum

---

cidit | curru *Kootenus*; cursu **O** (curtu **L** casu **N**) | feroces *scripsi*: ferocem **O** fugacem *Higtius* ‖ 1009 Aeolides *scripsi*: Merionem **E** ≡ erion et **L** Merionē *ceteri* (Meronē **M**) | ludendo **MN** ‖ 1010 laercius **G** (**E** *m. 2*) lertius **V**: ilercius **ELN** illercius (-tius) **FM** | hastur **L** acer *in ras.* **F** ‖ 1011 aduersos **LV**: aduersis *ceteri; puto* aduersum Euryalum | epeos **EL**: ephebus (-bos **F**) *ceteri* (**E** *m. 2*) ‖ 1012 fortis **L**: forti *ceteri* | polibetes **O**, *corr. Bondamus* ‖ 1013 q; *om.* **E**, *add. m. 2* ‖ 1014 turbam **E** *m. 2* ‖ XXIIII **EL**, XXIII **F** XXI **V**, *om. reliqui* ‖ 1016 querelas **O** ‖ 1017 hecubę **E**: (h)ecuba *ceteri* (eccuba **L**); Hecabe *L. Muellerus* | seuitq; **E** ‖ 1018 scindens **FMV** sindit **N** (scindit *m. 1 ex* scidit *corr.* **E**) | de **EG**: a *ceteri* ‖ 1020 ruit et **F**: fuit hoc **V** cecidit *ceteri* | defensa **FV** defecta **N** ‖ 1023 Abitum t. uitte **L** ‖ 1024 redderet] reddire **L** dederat **MN** ‖ 1028 Hoc **L** | Achille *Santenus* ‖ 1029 Omi regnis inimices dm̃eis **L**

Uicta tremit pubes, te sensit nostra senectus
Crudelem nimium: nunc sis mitis semel, oro,
Et patris afflicti genibus miserere precantis
Donaque quae porto miseri pro corpore nati
Accipias; si nec precibus nec flecteris auro,
In senis extremis tua dextera saeuiat annis:
Saltim scaeua pater comitabor funera nati.
Non uitam mihi nec magnos concede fauores,
Sed funus crudele mei: miserere parentis
Et pater esse meo mitis de uulnere disce.
Hectoris interitu uicisti Dardana regna,
Uicisti Priamum: sortis reminiscere uictor
Humanae uariosque ducum tu respice casus'.
His tandem precibus grandaeuum motus Achilles
Alleuat a terra corpusque exsangue parenti
Reddidit Hectoreum, post haec sua dona reportat.
It patriam Priamus tristisque ex more suorum
Comparat exequias supremaque funera ducit.
Tum pyra construitur, quo bis sex corpora Graium
Quadrupedesque adduntur equi currusque tubaeque
Et clipei galeaeque ocreaeque Argiuaque tela.

1031 mitis semel *scripsi*: mitissimus **O** mihi mitior **S** || 1032 afflictis **GV**; affixi *Kootenus* affusi *Higtius* | rebus *ex corr.* **G** | *post hunc u.* **E** *m. 2 addit* Insuper hoc aurum tibi quod pro corpore dono || 1036 Saltem *codd. praeter* **EFG** | scaeua *scripsi*: saeua **O** | pater *supra lin. m. 1* **E** | conabor **L** || 1037 Non (Ne **V**) uitamq; mihi **FV** | concedere **GL** cede **FV** (concedis **E** *m.* 2) | fauores *scripsi*: labores **E** honores *ceteri* (**E** *m. 2*) || 1039 mei **G**: meum *ceteri omnes* | precantis **E** *m. 2* || 1040 pater *corruptum?* patris *uel* precor *Schenkelius* | uulnere *L. Muellerus*: corpore **O** (pectore **N**) || 1042 duum tu *ceteris omissis* **L** || 1043 precibus motus (pr. mores **L** motus precibus **MN**) grandeuus **O**, *corr. van Dorp* || 1046 It p. *Barthius*: In p. **O** (In p. it *L. Muellerus*) | tristesque *codd. praeter* **G** || 1048—51 *adfert Lactantius ad Statii Theb.* VI 121 (Homerus in funere Hectoris dicit) || 1048 Tunc *Lact.* | quo **L**, *Lact.*: quę **E** qua *ceteri* || 1049 Quadrupedesque *Lact.*: Quadrupedes **O** (Consequitur traduntur **E** Quadrupedes aduitur ped, *hoc* ped *expuncto,* **L**) || 1050 ocreaeque *scripsi*: cau≡eq; **F** caueq; **V** (cau(a)e **EGL** *Lact.* cane **MN** | arg≡iag; **N** argiaq; **M**

Haec super ingenti gemitu componitur Hector:
Stant circum Iliades matres manibusque decoros
Corrumpunt crines laniataque pectora plangunt
(Illo namque rogo natorum funera cernunt),
Tollitur et iuuenum magno cum murmure clamor
Flebilis: ardebat flamma namque Ilion illa.
Inter quos gemitus laniato corpore coniunx
Prouolat Andromache mediosque inmittere in ignes
Se cupit Astyanacta tenens, quam maesta suarum
Turba rapit *comitum*; contra tamen usque resistit,
Donec conlapsae ceciderunt robora flammae
Inque leues abiit tantus dux ille fauillas.
*S*ed iam siste gradum finemque inpone labori,
*C*alliope, uatisque tui moderare carinam,
*R*emis quam cernis stringentem litora paucis.
*I*amque tenens portum metamque potentis Homeri,
*P*ieridem comitata cohors, summitte rudentes;
*S*anctaque uirgineos lauro redimita capillos,
*I*psa, tuas depone lyras, ades, inclita Pallas,
*T*uque faue cursu uatis iam, Phoebe, peracto.

1051 Et super **MN** ‖ 1053 Corrumpunt *L. Muellerus*: Aptũpurit **L** Abrumpunt *ceteri* (Arr. **V**) | corpora **F** | plaudunt **GV** ‖ 1055 uulnere **L** ‖ 1058 mediosque **EL**: medios *ceteri* | in **BV**, **E** *et* **F** *m. 1 supra lin.*: *om.* **LMN** (inmitteret **M**) ‖ 1059 maesta *Kootenus*: iussa **O** | suarum **L**: suorum *ceteri* ‖ 1060 comitum *addidi*: *om.* **O** (tristis *add.* ς) | contraq; tamen **MN** ‖ 1063 labori *ex* -ris *corr.* **E** ‖ 1064 Caliope **MN** Calliopeę **L** | carinas **L**, *ut uid.* ‖ 1065 Quam (**E**: Quem *ceteri cum* **E** *m. 2*) cernis paucis stringentem litora remis (rhenus **E**, *corr. m. 1*) **O**; *propter parastichidem traieci* remis; paucis *in* rauca *mutauerim* ‖ 1066 Namq; **FGL** | tenet **FG** (**E** *m. 2*) ‖ 1067 Pieridum **O**, *correxi* ‖ 1069 Ipsa (= *era, scil. Calliope*) **O**: Musa *Weytinghius* ‖ 1070 uatis **O**: uates **L** uati ς ‖ Explicit liber Homeri *plerique subscribunt* (**E** *m. 2*: Carminis homerus metam deponit ouanter, **L** Explicit, *caret subscr.* **V**)

XVIIII.

INCERTI CARMINA BUCOLICA.

I.

THAMYRA. LADAS. MIDA.

TH. Te, formose Mida, iam dudum nostra requirunt
Iurgia: da uacuam pueris certantibus aurem.
MI. Haud moror; et casti nemoris secreta uoluptas
Inuitat calamos: imponite lusibus artem.
TH. Praemia si cessant, artis fiducia muta est.
LA. Sed nostram durare fidem duo pignora cogent:
Vel caper ille, nota frontem qui pingitur alba,
Vel leuis haec et mobilibus circumdata bullis

Duae eclogae, quas initio imperii Neronei esse uindicandas certissime euicerunt Peiperus Buechelerus Hagenus, extant in codice Einsidlensi 266 *saec.* X *p.* 206 *et* 207 (**E**), *unde primus edidit in Philologi Gottingensis uol.* XXVIII *p.* 338 *sqq. Hermannus Hagenus, qui retractauit operam in Fleckeiseni annalibus a.* 1871 *p.* 139 *sqq. scripserunt de eisdem Peiperus in programmate gymnasii Magdalenensis Uratislauiensis a.* 1870 *p.* 29 *sqq., Buechelerus musei Rhenani uol.* XXVI *p.* 235 *sqq.* (*cf. et p.* 491 *sqq.*), *Ribbeckius ibid. p.* 406, *denique ego ipse in Fleckeis. ann. a.* 1872 *p.* 355 *sqq.*; *apud Riesium sub numeris* 725 *et* 726 *habentur.*

In titulo Thamira **E** ‖ 1 formosa **E** ‖ 2 Iurgia da *Hagenus*: Iuria dam **E** ‖ 3 casti *scripsi* (*cf. Tac. Germ.* 40): cusu **E** lusu *Hagenus* ‖ 5 *Ladae dat Peiperus false* (*deleto u.* 6 **LA**) | nulla *Hagenus et Ribbeckius* ‖ 7 nota — alba *Hagenus*: notam — albam **E** ‖ 8 Uelle uis hęc ex (*suprascr.* ł et) nobilibus **E**, *corr. Hagenus*

Fistula, siluicolae munus uenerabile Fauni.
TH. Siue caprum mauis uel Fauni ponere munus,
Elige utrum perdas; set erit, puto, certius omen
Fistula damnato iam nunc pro pignore dempta.
LA. Quid iuuat insanis lucem consumere uerbis?
Iudicis e gremio uictoris gloria surgat.
TH. Praeda mea est, quia Caesareas me dicere laudes
Mens iubet: huic semper debetur palma labori.
LA. Et mi sidereo cor mouit Cynthius ore
Laudatamque chelyn iussit uariare canendo.
MI. Pergite, io pueri, promissum reddere carmen;
Sic uos certantes deus adiuuet! incipe, Lada,
Tu prior; alternus Thamyras imponet honorem.
LA. Maxime diuorum caelique aeterna potestas,
Seu tibi, Phoebe, placet temptare loquentia fila
(Carmine uti uirgo furit et canit ore coacto,
Fas mihi sit uidisse deos, fas prodere mundo) —
Seu caeli mens illa fuit seu solis imago:
Dignus utroque stetit *dux* ostro clarus et auro
Intonuitque manu. talis diuina potestas,
Quae genuit mundum septemque intexuit orbis

---

9 Fistola **E** | munus uenerabile *scripsi*: munus et memorabile **E** ‖ 11 set (*uel* at) *scripsi*: et **E** nec *Ribbeckius in personarum distributione ab* **E** *decedens* | omne **E** ‖ 12 *sitne* damnato *an* clamnato *in* **E** *dubium est* | dempta *scripsi*: empta est **E** dempta est *Guil. Schmitzius* prompta est *Peiperus* ‖ 13 in uanis *Ribbeckius* ‖ 17 mi s. cor mouit *temptaui*: me s. corrumpit **E**, *unde* corrupit *Peiperus* percussit *Hagenus* commulsit *Ribbeckius* commouit *ego olim* (respexit *fere desiderat Buechelerus*) | tincius, *suprascr.* t cintius, **E** | *malim* oestro ‖ 18 celin **E** ‖ 19 carmen, r *supra lin.* **E** ‖ 21 alternis *Hagenus* | tamyras **E** | imponit **E**, *correxi*; imponat *Hagenus* ‖ 22 caelique *idem*: ceterique **E** ‖ *ante* 23 **TH** *et ante* 26 **LA** *habet* **E**, *deleuit Hagenus* ‖ 23 temtare *Peiperus*: emitare **E** ‖ *uersum qui est* 24 *in* **E** *post* 31 *traieci* ‖ 25 Carmine uti *scripsi*: Carminibus **E** ‖ 26 mundo *Hagenus eoque:* mundum **E** ‖ 28 utraque *Peiperus* | dux *addidi*: *om.* **E** deus *add. Peiperus* Nero stetit *Buechelerus* stetit, stetit *doctus anonymus* ‖ 30 orbis *Hagenus*: oris **E**

Artificis zonas et totas miscet amore,
It cytharae modulis primordia iungere mundi;
Talis Phoebus erat, cum laetus caede draconis
Docta repercusso generauit carmina plectro:
Caelestes ulli si sunt, hac uoce locuntur!
TH. Huc huc, Pierides, uolucri concedite saltu:
Hic Heliconis opes florent, hic uester Apollo est!
Tu quoque Troia sacros cineres ad sidera tolle
Atque Agamemnoniis opus hoc ostende Mycenis!
Iam tanti cecidisse fuit! gaudete, ruinae,
Et laudate rogos: uester uos tollit alumnus!
Uenerat ad modulos doctarum turba sororum,
. . . . . .
Venerat en et Maeonides, cui plurima barba
Albaque caesaries pleno radiabat honore.
Ergo ut diuinis implentur uocibus aurae,
Candida flauenti discinxit tempora uitta
Caesareumque caput merito uelauit amictu.
Haud procul Iliaco quondam non segnior ore
Stabat et ipsa suas delebat Mantua cartas.

* * *

31 totas *scripsi*: toto **E** totum *Riesius* || 24 It *scripsi*: Et **E** | citare **E** || 32 phoebus, e *supra lin.* **E** || *uersum qui* 35 *est in* **E** *post* 41 *traieci* || 37 eliconis **E** || 38 Tum quoque **E**; *malim* Tuque o | sacros *ex* sacres *corr.* **E** || 39 agamemnonis **E** || 35 sororum *Hagenus*: sonarum **E** || 42 *totus et* 43 *ex maiore parte nunc culpa bibliopegi male cultro abusi desunt in* **E**: 42, *nisi fallor, Musarum descriptionem continuit*; 43 *meo Marte explere studui ad indicandam sententiam*; *qua non perspecta u.* 44 Albaque *uarie inmutabant* || 45 implentur — aurae *scripsi*: impleuit aures **E** (auras *Hagenus*) || 46 discinxit *Hagenus*: distinxit **E** || 47 uelauit *Peiperus*: celabit **E** (-uit *Hagenus*) || *nulla in* **E** *lacuna*; *Midae iudicium desiderat recte Hagenus*; *quamquam fortasse nec Thamyrae carmen perfectum. ceterum etiam* 36—49 *Ladae tribuit doctus anonymus mus. Rhen.* XXVI *p.* 492: *at quid certantes canere uellent, ipsi indicarunt u.* 15 Caesareas laudes (= 22—34) *et u.* 17 laudatam chelyn (= 36—49).

II.

GLYCERANUS. MYSTES.

GL. Quid tacitus, Mystes? — MY. curae mea gaudia turbant:
Cura dapes sequitur, magis inter pocula surgit
Et grauis anxietas laetis incumbere gaudet.
GL. Non satis accipio. — MY. nec me iuuat omnia fari.
GL. Forsitan imposuit pecori lupus? — MY. haud timet hostes
Turba canum uigilans. — GL. uigiles quoque somnus adumbrat.
MY. Altius est, Glycerane, aliquid, non quod patet: erras.
GL. Atquin turbari sine uentis non solet aequor.
MY. Quod minime reris, satias mea gaudia uexat.
GL. Deliciae somnusque solent adamare querellas.
MY. Ergo si causas curarum scire laboras —
GL. Quae spargit ramos, tremula nos uestiet umbra
Ulmus, et en tenero corpus summittere prato
Herba iubet: tu dic, quae sit tibi causa tacendi.
MY. Cernis ut adtrito diffusus cespite pagus
Annua uota ferat sollemnisque inchoet aras?
Spirant templa mero, resonant caua tympana palmis,
Maenalides teneras ducunt per sacra choreas,
Tibia laeta canit, pendet sacer hircus ab ulmo
Et iam nudatis ceruicibus exuit exta.

In titulo Gliceranus **E** ‖ 6 sonus **E** ‖ 7 gliceranę **E** | non quod patet *scripsi*: non non pater **E** non hoc, pater *Riesius* ‖ 10 Diliciae **E** ‖ 11 labores **E** | *post* 11 *lacunae signa ponit Hagenus*; 11 *post* 15 *traicit Riesius*; *at interrumpit apte Glyceranus alterius uerba* ‖ 12 **GL** *hic omissum ad u.* 13 *habet* **E** ‖ 13 Ulmus et in (en *ego*) *Buechelerus*: Uetimus et **E** (Uetimus *ex* Ulmus *suprascripto* et *ortum puta*) En (Uel *Hagenus*) thymus *Peiperus* ‖ 15 cespite pagus *scripsi*: cortice fagus **E** cortice Bacchus *Hagenus* (*quod non quadrat ad sequentia*) | 16 inchoet *scripsi*: inbuet **E** inbuat *Hagenus* induat *Peiperus* ‖ 19 Minalides (ae *supra prior.* i) **E** ‖ 20 Tybia **E** | extra, u *supra* ex, **E**

Ergo nunc dubio pugnant discrimine nati
Et negat huic aeuo stolidum pecus aurea regna?
Saturni rediere dies Astraeaque uirgo
Tutaque in antiquos redierunt saecula mores.
Condit secura totas spe messor aristas,
Languescit senio Bacchus, pecus errat in herba,
Nec gladio metimus nec clausis oppida muris
Bella tacenda parant; nullo iam noxia partu
Femina quaecumque est hostem parit. arua iuuentus
Nuda fodit tardoque puer domifactus aratro
Miratur patriis pendentem sedibus ensem.
Est procul a nobis infelix gloria Sullae
Trinaque tempestas, moriens cum Roma supremas
Desperauit *opes* et Martia uendidit arma.
Nunc tellus inculta nouos parit ubere fetus,
Nunc ratibus tutis fera non irascitur unda;
Mordent frena tigres, subeunt iuga sueta leones:
Casta faue, Lucina: tuus iam regnat Apollo!

---

21 nunc *scripsi*: num **E** non *Hagenus olim* | dubie (t o *supra* e) **E** | *puto* de crimine (*quod fortasse ad Britannicum Claudii successorem legitimum pertinet*) ‖ 22 solidum **E**, *corr. Hagenus* ‖ 23 rediere dies redit astrea certos **E**, *corr. Hagenus* ‖ 24 Tutaque *scripsi*: Totaque **E** ‖ 25 secura totas *scripsi*: securas tota **E** securus tota *Hagenus* (tuta *Riesius*) ‖ 26 bacuspecus **E** ‖ 27 opida **E** ‖ 31 ensem *suprascr.* t errat **E** (*num uestigium lectionis* pendentia — aera *?*) ‖ 32 Est *scripsi*: Sed **E** | sille **E** ‖ 33 tempesta **E** ‖ 34 Desperabit **E** | opes *add. Peiperus*: *om.* **E** ‖ 35 foetus **E** ‖ 37 tygres **E** | subeunt *Guil. Schmitzius et Peiperus*: subient **E** | sueta *scripsi*: seua **E** ‖ 38 *cf. Uergilii ecl.* IV 10 | Finit *subscribit* **E**.

XX.

CALPURNII ECLOGAE.

Imperii Neronei initio (id quod post Sarpium docuit Hauptius in commentatione saepius laudanda, quam insertam habes eius opusculis, t. I p. 358—406) Calpurnius septem carmina bucolica scripsit, Vergilium ita secutus ut tamen circa artem metricam secundum aetatis suae placita seuerior multo austeriorque existeret. quae carmina ut iam antiquo aeuo suos habuere admiratores (quippe imitator eorum Nemesianus), ita regnante Carolo Magno doctis hominibus ualde placuerunt, ut ostendit Naso, eius aeui poeta, a Duemmlero nuper [Zeitschr. f. Deutsch. Alterth. XVIII p. 58 sqq.] editus: cf. quae disserui mus. Rhen. XXX p. 627 sq. fortasse autem tum temporis grammaticus aliquis quattuor Nemesiani eclogas adiecit Calpurnio. quae coniunctio et in eis qui aetatem tulerunt codicibus optinet et ut oblitterato illius nomine iam huic tota collectio adscriberetur uulgo effecit.

Librorum manuscriptorum tria sunt genera. et principem quidem locum optinet codex quidam Germanicus hodie deperditus, quem G significaui. in codice Harleiano 2578, qui saeculo XV uel XVI scriptus inter uaria et antiquorum et recentium carmina eclogas nostras continet, post has folio 49ª haece leguntur: *collatus accuratissime hic codex cum illo uetustissimo: quem Thadeus Ugoletus pannoniae regis bibliothecae praefectus e germania secum attulit. et cum illo*

quem Iohannes boccaccius propria manu scripsisse traditur bibliothecae sancti spiritus florentini dicatum et cum plerisque aliis: ubi titulum et operis diuisionem: multa etiam carmina reperimus. et quod ad priora uerba, simillima subscriptio habetur in codice Riccardiano L. III num. XIV in 4; nam postquam in fine Calpurnii adnotatum est: *ex uetustissimo codice e Germania allato hic est transcriptus titulus: finis Bucolicorum Calphurnii. Aurelii Nemesiani Poetae Carthaginensis Ecloga prima etc.*, in huius fine haec habentur: *contuli ego Nicolaus Angelius hunc codicem cum multisque aliis et cum illo uetustissimo codice, quem nobis Thadeus Ugoletus Parmensis Pannoniae Regis Bibliothecae praefectus e Germania allatum accommodauit, in quo multa carmina**) *sunt reperta anno salutis* 1492. porro Angelus Ugoletus cum circa a. 1500 Parmae ederet eclogas, eisdem fere uerbis et Thadaei codice se usum esse affirmat et inter Calpurnii Nemesianique carmina distinguit. codices autem commemorati Harleianus Riccardianusque, cum ad uulgaris notae textum paucas lectiones ex membrana Germanica fortuito excerptas adscribant aut cum illo contaminent, ad rem quidem criticam nullius sunt momenti, sed ipsis tamen lectionibus excerptis demonstrant, quinam codicum saeculo XV in Italia scriptorum ex G fluxerint. nimirum et scripturas illas et illam inter amborum poetarum opuscula diuisionem praeferunt duo libri:

g, codex Gaddianus plut. 90, 12 inf. [cf. Bandinius, biblioth. Gaddian. catal.], saeculo XV fere medio in carta scriptus, qui optime exemplar uetustum exhibet. in fronte cum hunc gerat titulum *Egloge Calfurnii adnemesianum cartaginiensem*, in fine tamen Calpurnii praebet: *Explicit sexta* [cf. appar. crit.] *egloga*

*) *carmina* accipe *uersus*; quorum non pauci sane ex G primum prodiere.

Calphurii. Aureliani nemesiani Cartaginensis egloghe incipiunt. ipse a. 1872 excussi. cum hoc gemellus est, quamquam deterior aliquantulum:

n, codex Neapolitanus musei Borbonici CCCLXXX [cf. Ianellii catalogus p. 254 sq.], paulo ante saeculum XV medium in membrana scriptus, titulis carens (nam manus recens saec. XVI, quae et in textu multa correxit, in initio *Calpurnii eclogae* et postea *Nemesiani eclogae* adscripsit), sed subscriptionem hance: *Aurereliani Nemesiani Cartaĝ bucol'. Explicit. Deo gratias Amen* habens. contuli a. 1872.

Ex horum igitur consensu efficitur libri G memoria. inde autem quod g et n longe ante Thadaei Ugoleti tempus scripti sunt, uidemus G iam ineunte saeculo XV a docto quodam Italo in Germania inuestigatum descriptumque esse.

Secundum sibi uindicant locum libri quidam Gallici, scilicet P, Parisinus 8049, de quo cf. Buechelerus in Petronii edit. mai. p. XX sq., qui in media parte, saeculo XII quam equidem attribuo, post Petronium inde a fol. 25[a] habet praemisso titulo *Incipit egloga* Calpurnii carmina usque ad IV 12, ubi reliquo paginae spatio uacuo relicto desinit; ipse a. 1875 contuli*). — hic etiam nominanda sunt excerpta in libris Parisinis 7647 saec. XII—XIII fol. 114 et 17903 saec. XIII fol. 74 (*Par.*), qui post laudem Pisonis [cf. uol. I p. 222 sq.] praemissa inscriptione *Calpurnius* (*Scalpurius* alter) *in bucolicis* nonnullos uersus ex Calpurnii Nemesianique eclogis habent.

Tertium denique genus est librorum uulgarium

*) coniunctissimus cum hoc Parisino fuisse uidetur codex a Poggio in Britannia repertus, de quo ille haec ad Niccolum a. 1423 scribit: *mittas ad me oro Bucolicam Calpurnii et particulam Petronii, quas misi tibi ex Britannia*; cf. Hauptius l. l. p. 372. fortasse est is liber quem Bituricum in Petronio uocat Pithoeus.

saeculo XV in Italia scriptorum, qui omnes redeunt ad communem archetypum multifariam corruptum interpolatumque et cum P cognatum. qui utrum Poggii Britannicus an Boccaccii ille codex ab Harleiani scriba commemoratus fuerit, mihi discernere non licet; nam hic quidem sine dubio a. 1471 una cum plerisque Boccaccii libris incendio est consumptus [cf. Bluhmii iter ital. II 91]. uellem, comparatis quam plurimis apographis Italicis ubique certo possem indicare archetypi illius scripturas. sed cum olim in Italia uersans harum eclogarum codices ita peruoluerem ut num cum G cohaererent mihi liqueret, postea ubi his libris Italicis in textu recensendo aliquem saltim locum esse intellexi erratum pristinum non plane resarcire potui. contuli scilicet quos tunc nancisci licuit codices Vossianum L. Q. 107 fol. 68—88, Rehdigeranos I. 4. 10 fol. 4—24 et I. 4. 11 fol. 3—27; porro Rud. Ehwaldi benignitati debeo Gothani 55 (qui desinit in Calpurnii VII 65) scripturas accurate enotatas. his adiungens quaecumque priores e suis codicibus attulerant, in uniuersum quidem de Italicorum (quos siglum I denotat) lectionibus certior sum factus, sed restant tamen nonnulli loci, quibus iure meo dubitem. optandum est igitur ut quis iuniorum, cui Italiam permigranti ea data est potestas, codicibus quam plurimis diligenter anquisitis Italicorum archetypum secundum artis praecepta ita restituat ut iam quid ad hunc quid ad correctores sit referendum appareat. quamquam enim ad ipsum textum parum inde est redundaturum, tamen ipsa certa scientia prodest iuuatque.

Post editiones Burmanni [Poet lat. min. I. 541 sqq.], Wernsdorfii [P. l. m. II 73 sqq.], Chr. D. Beckii [Lipsiae 1803] et Glaeseri [Gottingae 1842] scripserunt de Calpurnii Nemesianique eclogis Hauptius l. l. et Iac. Maehly in appendice ad librum de Sophoclis Oedipo Col. conscriptum [Basil. 1868 p. 101 sqq].

I.

[Corydon. Ornytus.]

C. Nondum solis equos decliuis mitigat aestas,
Quamuis et madidis incumbant praela racemis
Et spument rauco feruentia musta susurro.
Cernis ut ecce pater quas tradidit, Ornyte, uaccae
Molle sub hirsuta latus explicuere genista?
Nos quoque uicinis cur non succedimus umbris?
Torrida cur solo defendimus ora galero?
O. Hoc potius, frater Corydon, nemus, antra petamus
Ista patris Fauni, graciles ubi pinea denset
Silua comas rabidoque caput leuat obuia soli,
Bullantes ubi fagus aquas radice sub ipsa
Protegit et ramis errantibus implicat umbras.
C. Quo me cumque uocas, sequor, Ornyte; nam mea Leuce,
Dum negat amplexus nocturnaque gaudia nobis,
Peruia cornigeri fecit sacraria Fauni.
Prome igitur calamos et si qua recondita seruas.
Nec tibi defuerit mea fistula, quam mihi nuper
Matura docilis compegit harundine Ladon.
O. Et iam captatae pariter successimus umbrae.

Titulus deest in **GP**; interlocutores corydon et ornitus *similiaue nonnulli ex* **I** *praefigunt* ‖ 1 Nundum **P** | decliuis **gIP**: declinis **n**, *ut uoluit Heinsius* ‖ 2 Quatinus **I** *ex parte* | praeda **P** ‖ 3 iniusta **P** ‖ 4 ornyce **P** ornite **GI** | baccae **g** ‖ 5 Molle sub **IP**: Molliter **G** | yrsuta **P** ‖ 6 subced. **g** ‖ 8 coridon **G** corridon **P** | antra **G**: ista **IP** ‖ 9 Ista **G**: Antra **IP** | gracilis **I** | denset (-ent **n**) **GP**: densat **I** *ex parte maiore* ‖ 10 rabidoque *scripsi lectt. lat. p.* 35: rapidoque **O** | capu **g** ‖ 11 ubi] ut (*mgo* at et) **g** ‖ 12 Protegit *ex* -gis *corr.* **g** | errrantes **g** | 13 uacas **P** | sequor **gIP**: sequar **n** *solus* | leuce **GP**: *uarie corruperunt* **I** ‖ 14 noturnaq; **g** ‖ 15 Preuia **P** ‖ *ante* 16 Ornitus **I** *plerique* ‖ 16 chal. **g** ‖ 17 mea **GP**: noua **I** *plerique* ‖ 18 Natura **P** | docili ≡ **n** | arundine **g** | ladon **GP**: lydon **I** ‖ 19 *sqq. Ornyto dat* **P**: *nota carent* **GI** (*ex quibus nonnulli* Cor. *ante* 20) ‖ 19 En *Maehly* | captata (*mgo* at cap-

Sed quaenam sacra descripta est pagina fago,
Quam modo nescio quis properanti falce notauit?
Aspicis ut uirides etiam nunc littera rimas
Seruet et arenti nondum se laxet hiatu?
C. Ornyte, fer proprius tua lumina: tu potes alto
Cortice descriptos citius percurrere uersus;
Nam tibi longa satis pater internodia largus
Procerumque dedit mater non inuida corpus.
O. Non pastor, non haec triuiali more uiator,
Sed deus ipse canit: nihil armentale resultat,
Nec montana sacros distinguunt iubila uersus.
C. Mira refers; sed rumpe moras oculoque sequaci
Quamprimum nobis diuinum perlege carmen.
O. 'Qui iuga, qui siluas tueor, satus aethere Faunus',
Haec populis uentura cano: iuuat arbore sacra
Laeta patefactis incidere carmina fatis.
Uos o praecipue nemorum gaudete coloni,
Uos populi gaudete mei: licet omne uagetur
Securo custode pecus nocturnaque pastor
Claudere fraxinea nolit praesepia crate:
Non tamen insidias praedator ouilibus ullas
Afferet aut laxis abiget iumenta capistris.
Aurea secura cum pace renascitur aetas
Et redit ad terras tandem squalore situque
Alma Themis posito iuuenemque beata sequuntur
Saecula, maternis causam qui uicit Iulis.

---

tate) **g** | pariter *om.* **P** | subcess. **g** || 20 sacro **g** | descripta **IP** (**n** *mgo m. rec.*): depicta **G** || 21 qui **n** || 22 litera **n P** || 23 seru&t et **P** || 24 Ornite **O** | altos **G** || 25 Codice destrictos **g** | sycios **P** || 28 hoc **I** | triuiali **IP**: tibi uili **G** || 29 resultat **O**: resultant *pauci* **I** || 30 *om.* **g** | Non **I** | distinguntnP || 31 *in marg. add. post* 32 *in* **n**, *qui* oculosq; || 35 fatis *Ulitius*: fagis **O** || 38 pecus *om.* **P** | noturnaq; **g** || 39 frasinea **P** || 41 Afferret **P** || 42 *habent* **IP**: *om.* **G** (*in* **n** *add. mgo m. rec.*) | sincera *Burmannus* Saturni *Friesemannus* || 43 reddit **P** || 44 temis **g** thenis **P** || 45 maternis *ex* maturnis *corr.* **n** | uicit **GP**: lusit **I** | iulis **O**: in ulnis *edd. ant.*

Dum populos deus ipse reget, dabit impia uictas
Post tergum Bellona manus spoliataque telis
In sua uesanos torquebit uiscera morsus
Et, modo quae toto ciuilia distulit orbe,
Secum bella geret: nullos iam Roma Philippos
Deflebit, nullos ducet captiua triumphos;
Omnia Tartareo subigentur carcere bella
Inmergentque caput tenebris lucemque timebunt.
Candida pax aderit; nec solum candida uultu,
Qualis saepe fuit ceu libera Marte professo,
Quae domito procul hoste tamen grassantibus armis
Iubila diffudit tacito discordia ferro:
Omne procul uitium simulatae cedere pacis
Iussit et insanos Clementia contudit enses.
Nulla catenati feralis pompa senatus
Carnificum lassabit opus, nec carcere pleno
Infelix raros numerabit curia patres.
Plena quies aderit, quae stricti nescia ferri
Altera Saturni referet Latialia regna,
Altera regna Numae, qui primus ouantia caede
Agmina, Romuleis et adhuc ardentia castris
Pacis opus docuit iussitque silentibus armis
Inter sacra tubas, non inter bella, sonare.
Iam nec adumbrati faciem mercatus honoris

---

46 deus] reget **g**, *sed corr.* | uictas **GP**: uinctas **I** ‖ 47 Post'-gum (= Pos tergum) **P** ‖ 48 uesano — morsis (u *supra* i *punctatam*) **n** ‖ 50 philipos **nP** ‖ 51 *om.* **I** | Defiebit **P** | triumpos **P** ‖ 52 subiguntur **P** subdentur **I** *ex parte* | bella *num sanum?* ‖ 53 Inm. **g**: Imm. **nI** Imuerguntque **P** | capu **g** capud **P** ‖ 55 Quali *Burmannus* | ceu (*uel* quasi) *scripsi*: quae **O**, quam (*ut et u. seq.*) *Barthius* cum *bis Beckius* | profuso **g** ‖ 56 grasantibus **n** crassantibus **gI**; cessantibus *Heinsius*, *quo accepto* palam *pro* tamen *Maehly* ‖ 57 Iubila *Godofr. Hermannus*: Publica **O**, *quo seruato* confodit t. praecordia f. *Maehly* | diffugit **I** *ex parte* ‖ 59 contudit **GP**: condidit **I** ‖ 60 cathenati **P** ‖ 61 lassabit **I**: laxabit **gP** lassabis (ss *ex corr. ?*) **n** ‖ 63 quam (*mgo* aſ que) stripti **g** ‖ 64 referet (-rent **g**) **G**: reuocet **IP** | lacialia **P** ‖ 68 Intra — intra **g**

Nec uacuos tacitus fasces et inane tribunal
Accipiet consul; sed legibus omne reductis
Ius aderit moremque fori uultumque priorem
Reddet, et afflictum melior deus auferet aeuum.
Exultet quaecumque notum gens ima iacentem
Erectumue colit boream, quaecumque uel ortu
Uel patet occasu medioue sub aethere feruit.
Cernitis ut puro nox iam uicesima caelo
Fulgeat et placida radiantem luce cometem
Proferat? ut liquidum niteat sine uulnere plenus?
Numquid utrumque polum, sicut solet, igne cruento
Spargit et ardenti scintillat sanguine lampas?
At quondam non talis erat, cum Caesare rapto
Indixit miseris fatalia ciuibus arma.
Scilicet ipse deus Romanae pondera molis
Fortibus excipiet sic inconcussa lacertis,
Ut neque translati sonitu fragor intonet orbis
Nec prius ex meritis defunctos Roma penates
Censeat, occasus nisi cum respexerit ortus.'

C. Ornyte, iam dudum uelut ipso numine plenum
Me quatit et mixtus subit inter gaudia terror.
Sed bona facundi ueneremur numina Fauni.

O. Carmina, quae nobis deus obtulit ipse canenda,

---

70 uanos *Burmannus* | fases **P** | et inane **GP**: etiamne **I** || 71 redutus **g** || 73 auferet **GI**: afferet **P** (*et ita* **n** *corr.*) || 74 quacumque **g** | nothum — giacentem **P** || 75 Erectumque **O** (Erept. **P**), *correxi*; Euectumue *Heinsius* | quacumque **g** || 76 feruit **gP**: seruit **nI** || 77 uigesima **g** || 78 placidum radianti **I** | comethem **g** || 79 niteat *Ulitius*: mutat **G** mittat **P** nutet **I** *ex parte* (nutat, mutat, mittat *ceteri*) nictet *Barthius* | plenus **P**: sidus **GI** || 80 Numquid **G**: Non quod **IP** (Non per **I** *ex parte*) | cruento **GP**: cremato **I** || 82 ñ talis *ex* natalis *corr.* **P** || 84 Sedis (*mgo m. rec.* scilicet) **n** | ipse deus, *suprascr.* ille, **P** || 85 accipiet **g** excipient **P** || 87 ex **IP** (**n** *m. rec. suprascr.*): a **G** || 88 Sentiat **I** *pauci* | ocasus **P** | resperserit **g** || 89 Ornite **O** | uelu **g** uelit **P** | plenum **GP**: plenus **I** || 90 quatit **IP**: petit **g** querit **n**, *unde* ferit *conicias* | mistus **g** || 92 **O**. *om.* **P**, **I** *ex parte* | ipsa **n** *om.* **g**

Dicamus teretique sonum modulemur auena:
Forsitan augustas feret haec Meliboeus ad aures.

II.

[Idas. Astacus. Thyrsis.]

Intactam Crocalen puer Astacus et puer Idas,
Idas lanigeri dominus gregis, Astacus horti,
Dilexere diu, formosus uterque nec impar
Voce sonans. hi cum terras grauis ureret aestas,
Ad gelidos fontes et easdem forte sub ulmos
Conueniunt dulcique simul contendere cantu
Pignoribusque parant: placet, hic ne uellera septem,
Ille sui uictus ne messem uindicet horti;
Et magnum certamen erat sub iudice Thyrsi.
Affuit omne genus pecudum, genus omne ferarum
Et quaecumque uagis auium ferit aera pennis.
Conuenit umbrosa quicumque sub ilice lentus
Pascit oues, Faunusque pater Satyrique bicornes;
Affuerunt sicco Dryades pede, Naides udo,
Et tenuere suos properantia flumina cursus;
Desistunt tremulis incurrere frondibus Euri
Altaque per totos fecere silentia montes:

---

93 teritiq; **n** tereaque **P** ‖ 94 melibeus **gP** | aures **GI**: auras **P** | Explicit prima **g**

II. *Continuatur priori in* **P**, *nullus titulus in* **G**; *personas praefigunt* **I** *ex parte* ‖ 1 ntantam, *omissa litt. initiali*, **P** | crocalē **P** crocalem **g** crotalem **n**; (crocalen, crocalem, crotalen, crotalem **I**) | ydas **gP** *itidemque u.* 2 ‖ 2 orti **GP** ‖ 3 nec *Modius*: sed **O** ‖ 4 hii cum terras **G**: terras hi(ii) cum **I** hīc (*om.* cum terras) **P** ‖ 5 ulmos **IP**: umbras **G** ‖ 6 contendere *ex* condendere *corr.* **g** ‖ 7 hic ne *scripsi*: hic ut **O** ‖ 8 uendicet **n** | orti **GP** ‖ 9 tyrsi **GP** (**n** *in* tyrso *corr.*): thyrso (tyrso, *sim.*) **I** ‖ 10 pecorum (*suprascr.* at pecudum) **g** ‖ 11 auium *Barthius*: altum **O** ‖ 12 illice **n** | lentus *scripsi lect. lat. p.* 36: lentas **O** ‖ 13 satiriq; **g** ‖ 14 Affuerant **GP**, **I** *ex parte* | driades **GP** | naides **P**: naiades **GI** (nayades **g**) | ubo **P** ‖ 16 euri] cris **P**

Omnia cessabant, neglectaque pascua tauri
Calcabant, illis etiam certantibus ausa est
Daedala nectareos apis intermittere flores.
Iamque sub annosa medius consederat umbra
Thyrsis et 'o pueri me iudice pignora' dixit
'Irrita sint moneo: satis hoc mercedis habete,
Si laudem uictor, si fert obprobria uictus.
Et nunc alternos magis ut distinguere cantus
Possitis, ter quisque manus iactate micantes.'
Nec mora: decernunt digitis, prior incipit Idas.
I. Me Siluanus amat, dociles mihi donat auenas
Et mea frondenti circumdat tempora taeda.
Ille etiam paruo dixit mihi non leue carmen:
'Iam leuis obliqua crescat tibi fistula canna.'
A. At mihi Flora comas pallenti gramine pingit
Et Matuta mihi noua poma sub arbore fundit.
'Accipe' dixerunt Nymphae 'puer, accipe fontes:
Iam potes irriguos nutrire canalibus hortos.'
I. Me docet ipsa Pales cultum gregis, ut niger albae
Terga maritus ouis nascenti mutet in agna,

---

18 negletaque **n P** neglettaq; **g** ‖ 18, 19 cessabant illis certantibus *mediis uerbis et illo* etiam *omissis* **I** ‖ 20 intramittere **g** ‖ 21 Iam sub **P** | annosa — umbra **G P**: umbrosa — ulmo **I** | medius] meolus **P** ‖ 22 Tyrsis **n** Tirsys **g** Tyrsi **P** Thyrsus **I** | indice pignor **P** | 23 satis — 24 uictus *habent exc. Paris.* ‖ 23 hoc **I** *Par.*: hac **P** hic **G** | habete *Kempferus*: habeto **n I**, *et* **P** *ita ut* **t** *supra lin. sit addita*, habento **g** habetis *Par.* ‖ 24 feret **g** | obprob. **P**, **I** *ex parte*: obrob. **g** opprob. **n**, **I** *ceteri, Par.* | uictor **P** ‖ 25 distingere **P** ‖ 26 quique **g** | iactare **P** (**I** *ex parte*) ‖ 27 decernunt **G**: discernunt **I P** | ydas **G** ‖ 29 teda **G** deda **P** ‖ 30 Ille cerā **P** | paruo **G P**: paruo hoc **I** ‖ 31 *puto* Iam teres | crescat **G P**: crescit **I** crescet *Maehly* | cana **P** ‖ 32 At m. flora **G**: Et m. flore **I P** | pallenti *A. de Rooy*: parienti **O** | pingit (= *ornat*) **G P**: spargit **I** cingit *Hauptius* ‖ 33 Matuta mihi *Ascensius*: matura mihi **O** mihi matura *edd. ant.* | noua poma *scripsi*: pomona **g** (**n** *mgo m rec.*) poma **n** pomena **P** peram(o)ena **I** | ardore **P** | fundit *Titius*: ludit **O** plaudit *Hauptius* ‖ 35 Iam **G P**: Nam **I** | inriguis **P** irriguis **I** | mutare **I** | ortos (-tus **n**) **G P** ‖ 36 decet **g** ‖ 37 mutat **g**; misceat agnae *Maehly*

Quae neque diuersi speciem seruare parentis
Possit et ambiguo testetur utrumque colore.
A. Non minus arte mea mutabilis induit arbos
Ignotas frondes et non genitalia poma:
Ars mea nunc malo pira temperat et modo cogit
Insita praecoquibus subrepere persica prunis.
I. Me teneras salices iuuat aut oleastra putare
Et gregibus portare nouis, ut carpere frondes
Condiscant primoque recidere gramina morsu,
Ne depulsa uagas quaerat fetura parentes.
A. At mihi cum uulsis radicibus arida tellus
Pangitur, irriguo perfunditur area fonte
Et satiatur aqua, sucos ne forte priores
Languida mutata quaerant plantaria terra.
I. O si quis Crocalen deus afferat! hunc ego terris,
Hunc ego sideribus solum regnare fatebor;
Secernamque nemus dicamque: 'sub arbore numen
Hac erit; ite procul — sacer est locus — ite profani.'
A. Urimur in Crocalen: si quis mea uota deorum
Audiat, huic soli, uirides qua gemmeus undas
Fons agit et tremulo percurrit lilia riuo,
Inter pampineas ponetur faginus ulmos.
I. Ne contemne casas et pastoralia tecta:
Rusticus est, fateor, sed non et barbarus Idas.
Saepe uaporato mihi cespite palpitat agnus,
Saepe cadit festis deuota Parilibus agna.
A. Nos quoque pomiferi laribus consueuimus horti

---

40 mirabilis i. arbor **P** ‖ 43 pessica **P** ‖ 44 iuuat *ex* iuuas *corr.* **g** ‖ 45 nouis **G**: nouas **IP** ‖ 46 Cōdiscant **P** | germina **n** ‖ 47 uagas *Scaliger*: uagos **O** | factura **P** foetura **n** ‖ 48 At **G**: Et **IP** | uulsis (*uel* furuis) *Burmannus*: fuluis **O** | arida **G**: altera **IP** ‖ 49 Panditur **I** | irigno **P** ‖ 50 succos **Pn** ‖ 52 crocalem **g** crotalem **n** talē **P**; *uariant* **I** ‖ 53 ego *om.* **P** ‖ 54 Secernamque *Gronouius obss.* 3, 13: Decernamque **GP** Dicam namque **I** ‖ 55 Hac *Ulitius*: Hoc **O** | prophani **g** ‖ 56 crocalē **nP** crochalem **g** | nota **P** ‖ 57 Audeat **P** | uirides etiā gēmes **n** ‖ 58 percurit **n** ‖ 60 contempne **GP** ‖ 61 et **GP**: est **I** | ydas **g** ‖ 63 palilibus **I** ‖ 64 orti **GP**

Mittere primitias et figere liba Priapo,
Rorantesque fauos damus et liquentia mella;
Nec sunt grata minus, quam si caper imbuat aras.
I. Mille sub uberibus balantes pascimus agnas,
Totque Tarentinae praestant mihi uellera matres;
Per totum niueus premitur mihi caseus annum:
Si uenias, Crocale, totus tibi seruiet annus.
A. Qui numerare uelit, quam multa sub arbore nostra
Poma legam, tenues citius numerabit arenas.
Semper olus metimus, nec bruma nec impedit aestas:
Si uenias, Crocale, totus tibi seruiet hortus.
I. Quamuis siccus ager languentes excoquat herbas,
Sume tamen calathos nutanti lacte coactos:
Vellera tunc dabimus, cum primum tempus apricum
Surget et a tepidis fiet tonsura Kalendis.
A. At nos, quos etiam praetorrida munerat aestas,
Mille renidenti dabimus tibi cortice chias,
Castaneasque nuces totidem, cum sole Decembri
Maturis nucibus uirides rumpentur echinni.
I. Num, precor, informis uideor tibi? num grauis annis?
Decipiorque miser, quotiens mollissima tango
Ora manu primique sequor uestigia floris
Nescius et gracili digitos lanugine fallo?
A. Fontibus in liquidis quotiens me conspicor, ipse
Admiror totiens. etenim sic flore iuuentae

---

65 figere **GP**: fundere **I** fingere *edd. uet.* ‖ 67 sunt **GP**: fore *uel* fere **I** ‖ 68 balantes **GP**: palantes *similiaue* **I** ‖ 70 niuens **P** ‖ 71 crochale **g** | seruiat **P** | annus **O**: ornus **I** *pauci, unde* hornus *edd. uet.* ‖ 73 tenues citius **g**: tenues cuius **P** citius tenues **nI** | ennumerab **P** | arenas **O**: aristas *uulgo* ‖ 74 holus **n** | metitur **P** | prima **P** ‖ 75 seruiat **P** | ortus **GP** ‖ 76 langentes exquoquat **P** exoquat **n** ‖ 77 Sum̄e **G** | tamen] t'ra **n** | calatos **G** ‖ 79 halendis **P** ‖ 80 At **GP**: Et **I** | p̄torida **P** | numerat **G** (*corr.* **g** *mgo*) ‖ 81 renitendi **n** redempti **P** renitenti **I** | tibi] cū **g** | chias **G**: cymas **P** thilas *uel similia* **I** ‖ 82 Canasteasque mices **P** | decembri **G**: nouembri **IP** ‖ 83 echinni, *ita* **O** ‖ 84 Nunc — nunc **P** ‖ 85 Deciriorque **P** Decrepitusque **I** *ex parte* ‖ 88 quociens **n**, *om.* **g**, quoties **P** | ipse **G**: esse **IP**

Induimur uultus, ut in arbore saepe notaui
Cerea sub tenui lucere Cydonia lana.
I. Carmina poscit amor, et fistula cedit amori.
Sed fugit ecce dies reuocatque crepuscula uesper.
Hinc tu, Daphni, greges, illinc agat Alphesiboeus.
A. Iam resonant frondes, iam cantibus obstrepit arbos:
I procul, o Doryla, riuumque reclude canali
Et sine iam dudum sitientes irriget hortos. —
Uix ea finierant, senior cum talia Thyrsis:
'Este pares et ob hoc concordes uiuite; nam uos
Et decor et cantus et amor sociauit et aetas.'

III.

[Iollas. Lycidas.]

I. Numquid in hac, Lycida, uidisti forte iuuencam
Ualle meam? solet ista tuis occurrere tauris,
Et iam paene duas, dum quaeritur, eximit horas;
Nec tamen apparet. duris ego perdita ruscis
Iam dudum nullus dubitaui crura rubetis
Scindere, nec quidquam post tantum sanguinis egi.

---

90 Induimur *Heinsius*: Induimus **O** ‖ 91 sub tãtu lucẽ **P** | cinodia **g** cynodia **n** scydonea **P** ‖ 92 p̄sit **P** | et *scripsi mus. Rhen.* XXVII *p.* 186: nec **O** | cedit **O**: sistit **I** *ex parte* sordet (*seruato* nec) *Hauptius* ‖ 94 dap̄ni **g** dām **P** | illi ne **P** | alphesibeus **GP** ‖ 95 cratibus **I** *ex parte* | arbos *ex* arbor *corr.* **n** arbor **P** ‖ 96 Hic procul **P** | o **gI**: y **n**, et **P** i *Hauptius* | dorila **GP** (*in* **g** *post* dorida *expunctum*): dorida *uel* dirida **I** | riuumque *scripsi*: primumque **O** plenumque *Hauptius* | canali *scripsi*: canale **G** canalem **IP** ‖ 97 sicientes **P** sacientes **n** | origet **P** | ortos **GP** ‖ 98 tyrsis **gP** tirsis **n** ‖ 99 Ite *Burmannus*; *malim* Arte | ab hoc **I** *pauci* | inuite **P** ‖ 100 sosciauit **P** sotiauit **g** | Explicit secunda **g**

III. *Continuatur priori in* **P** *ita ut* **N** *littera sit distincta; interuallum sine inscriptione in* **G** *et* **I**, *qui ex parte titulos praefigunt* ‖ 1 Nc̄quid **P** ‖ 2 ista **GI**: illa **I** | thauris **g** tãtis **P** ‖ 3 exumit oras **P** ‖ 5 nullus *Heinsius*: nullis **O** (multis **g**, *sed corr. in marg.*) ‖ 6 nec quicquam **nI** nequisquam **P** | tamtum **g** fantum **P**

L. Non satis attendi: nec enim uacat. uror, Iolla,
Uror, et inmodice: Lycidan ingrata reliquit
Phyllis amatque nouum post tot mea munera Mopsum.
I. Mobilior uentis o femina! sic tua Phyllis:
Quae sibi, nam memini, si quando solus abesses,
Mella etiam sine te iurabat amara uideri.
L. Altius ista querar, si forte uacabis, Iolla.
Has pete nunc salices et laeuas flecte sub ulmos.
Nam cum prata calent, illic requiescere noster
Taurus amat gelidaque iacet spatiosus in umbra
Et matutinas reuocat palearibus herbas.
I. Non equidem, Lycida, quamuis contemptus, abibo.
Tityre, quas dixit, salices pete solus et illinc,
Si tamen inuenies, deprensam uerbere multo
Huc age; sed fractum referas hastile memento.
Nunc age dic, Lycida: quae noxam magna tulere
Iurgia? quis uestro deus interuenit amori?
L. Phyllide contentus sola (tu testis, Iolla)
Callirhoen spreui, quamuis cum dote rogaret:
En, sibi cum Mopso calamos intexere cera
Incipit et puero comitata sub ilice cantat.
Haec ego cum uidi, fateor, sic intimus arsi,

---

7 atendi **P** | nec **G**: neque **IP** | yolla **gP** (*semper*) ‖ 8 immod. **n** | licidan **n** licidam **g** licidã **P** | reliquid **P** ‖ 9 Phillis **GI** Phit **P** (*sic u.* 10) | uulnera **I** | ĩ opsũ (sũ *supra lin.*) **P** ‖ 10 Mobilior — femina *habent exc. Par.* ‖ 11 nemini **n** ‖ 13 q̄rat **P** | uocabis **n** uacabit **I** *ex parte* ‖ 16 spatiatus **I** ‖ 17 reuocat, *mgo* aī ruminat, **g**; *num* renouat *?* ‖ 18 quauis **G**, *num recte ?* | contemptus **P**: contentus **GI** | adhibo **P** ‖ 19 Titire **g** | dicit **g** dixi **I** *ex parte* | solus **O**: l(a)etus **I** *ex parte*, *unde* laeuus *Barthius* ‖ 20 inuenias **g** | depressam **n** depressa **P** ‖ 21 sed **IP**: si **G** | refferas **n** | astile **g** ‖ 22 lucida **P** | noxam *scripsi*: nos tam **G** uos tam **IP**; *liberius* uobis tanta fuere *Maehly* | māna **P** ‖ 23 deus *spatio relicto om.* **g** ‖ 24 Phillide **O**, *ut et postea* | contemptus **P** | sola tu **GP**: tu solus **I** | es *in fine addunt* **IP**, *om.* **G** ‖ 25 Calyorẽ **g** Calliorẽ **n** Calliroen **P**, **I** *plerique* | spreui] spiritũ *suprascr. m. rec.* speciem) **n** ‖ 26 sibi **IP**: ibi **G** | calamus **P** ‖ 27 illice **n** ‖ 28 Hoc **I** | dum **n**

Ut nihil ulterius tulerim. nam protinus ambas
Diduxi tunicas et pectora nuda cecidi.
Alcippen irata petit dixitque: 'relicto
Improbe, te, Lycida, Mopsum tua Phyllis amabit.'
Nunc penes Alcippen manet; ac ne forte negetur,
A! uereor; nec tam nobis ego Phyllida reddi
Exopto quam cum Mopso iurgetur anhelo.
I. A te coeperunt tua iurgia; tu prior illi
Uictas tende manus; decet indulgere puellae,
Uel cum prima nocet. si quid mandare iuuabit,
Sedulus iratae contingam nuntius aures.
L. Iam dudum meditor, quo Phyllida carmine placem.
Forsitan audito poterit mitescere cantu;
Et solet illa meas ad sidera ferre Camenas.
I. Dic age; nam cerasi tua cortice uerba notabo
Et decisa feram rutilanti carmina libro.
L. 'Has tibi, Phylli, preces iam pallidus, hos tibi cantus
Dat Lycidas, quos nocte miser modulatur acerba,
Dum flet et excusso disperdit lumina somno.
Non sic destricta marcescit turdus oliua,
Non lepus, extremas legulus cum sustulit uuas,
Ut Lycidas domina sine Phyllide tabidus erro.

---

29 Et **P** ‖ 30 Deduxi **I** ‖ 31 Accipe uirata **P** ‖ 32 theliocida ĩ opsū **P** | mossum **g** | amabat **P** ‖ 33 alcipē **P** | hac **g** | negetur **GP**: uagetur **I** ‖ 34 Ah **n** Hac **g** Ha **P** ‖ 35 cum **g**: quod **nIP** | iungetur **I** *ex parte*; quam ne M. iungatur *Heinsius* | hanelo **g** amhelo **n** anelo **P** ‖ 36 O te ceperunt **G** ‖ 38 nocet *uulgo*: nocent **O** | iuuabis **n**, *corr. m. rec.* ‖ 39 iratas *Heinsius* | contingat nūptius **g** | aures, i *supra* e *punctatam*, **P** ‖ 42 a sydera **P** ‖ 43 nam **IP**: nunc **G** | ceras **I** *ex parte* | tua] mea **P** | notato *m. rec. in* notabo *corr.* **n**, notabo *ita ut* bo *ex corr. sit* **P** ‖ 44 decissa **P**; Atque incisa *Heinsius* ‖ 45 **L.** *om.* **P** | palidus **n** ‖ 46 quas **n** | modulatus **P** | acerba, *suprascr.* t auena *m. rec.*, **n** ‖ 47 disperdit **GP**: dispergit **I** ‖ 48 destricta (dist. **g**) **GP**: destructa **I** | marcessit **P** macrescit **I** | tardus **P** ‖ 49 legulis **g** | subst. **P** ‖ 50 Et **P** | philide **P** | turbidus **g**

Te sine, uae misero, mihi lilia nigra uidentur
Nec sapiunt fontes et acescunt uina bibenti.
At si tu uenias, et candida lilia fient
Et sapient fontes et dulcia uina bibentur.
Ille ego sum Lycidas, quo te cantante solebas
Dicere felicem, cui dulcia saepe dedisti
Oscula nec medios dubitasti rumpere cantus
Atque inter calamos errantia labra petisti.
A dolor! et post haec placuit tibi torrida Mopsi
Uox et carmen iners et acerbae stridor auenae?
Quem sequeris? quem, Phylli, fugis? formosior illo
Dicor, et hoc ipsum mihi tu iurare solebas.
Sum quoque diuitior: certauerit ille tot haedos
Pascere quot nostri numerantur uespere tauri.
Quid tibi, quae nosti, referam? scis, optima Phylli,
Quam numerosa meis siccetur bucula mulctris
Et quam multa suos suspendat ad ubera natos.
Sed mihi nec gracilis sine te fiscella salicto
Texitur et nullo tremuere coagula lacte.
Quod si dura times etiam nunc uerbera, Phylli,
Tradimus ecce manus: licet illae uimine torto,
Si libet, et lenta post tergum uite domentur,
Ut mala nocturni religauit brachia Mopsi
Tityrus et furem medio suspendit ouili.

---

51 Desine **P** | ue **nP** ‖ 52 sapient **P** ‖ 53 uenies **g** ‖ 54 sapiet **g** ‖ 55 te **G**: tu **IP** ‖ 57 ne m. dubitanti **P** ‖ 59 Ah **G** Ha **P** | post hoc **I** ‖ 60 iners **G**: inexs **P** inops **I** | et crebrae **n** ‖ 61 filla **P** ‖ 62 iurare **GP**: narrare **I** ‖ 63 edos **g** hedes **P** ‖ 64 quod **P** ‖ 65 nostri **P** | sis **n** ‖ 66 meis] mors **P** | bucchula **g** buccula **P** | multris **g** multis **n** in ultrix **P** ‖ 67 Et qui **n** ‖ 68 ne **P** | gracili *edd. ant.* | ficella **P** ‖ 69 Toxitur **g** | nullo — lacte **GP**: nulla — lactis **I** ‖ 70 Quo si **P** ‖ 71 ille uimine **IP** *et, nisi quod* uigm., **g** illē uimine **n**; illae et uim. *uulgo* ‖ 72 Si libet *Burmannus*: Scilicet **O** Si placet *Maehly* | p̄tergum *ita ut* t *supra lin. sit addita* (= pos tergum) **P** ‖ 73 Ut **I**: Ui **GP** (Uī **n**) | male *Glaeserus* | not. **g** ‖ 74 Tytirus **gP** Titurus **n** | furem medio **G**: medio furem **IP**

Accipe, ne dubites, meruit manus utraque poenas.
His tamen, his isdem manibus tibi saepe palumbes,
Saepe etiam leporem decepta matre pauentem
Misimus in gremium; per me tibi lilia prima
Contigerunt primaeque rosae: uixdum bene florem
Degustarat apis, tu cingebare coronis.
Aurea sed forsan mendax tibi munera iactat,
Qui metere occidua ferales nocte lupinos
Dicitur et cocto pensare legumine panem:
Qui sibi tunc felix, tunc fortunatus habetur,
Uilia cum subigit manualibus ordea saxis.
Quod si turpis amor precibus, quod abominor, istis
Obstiterit, laqueum miseri nectemus ab illa
Ilice, quae nostros primum uiolauit amores.
Hi tamen ante mala figentur in arbore uersus:
'Credere, pastores, leuibus nolite puellis;
Phyllida Mopsus habet, Lycidan habet ultima rerum." —
Nunc age, si quidquam miseris succurris, Iolla,
Perfer et exora modulato Phyllida cantu.
Ipse procul stabo uel acuta carice tectus
Uel propius latitans uicina saepe sub horti.

---

75 dubites G: dubita IP ‖ 76 Hys g | is isdem P hys hysdem g his hisdem n | palombes P palumbos I *ex parte* ‖ 77 *puto* deserta ‖ 78 gremium G: gremio IP ‖ 79 Contigerant (Conting. P) O, *corr. Burmannus* | uirdum P ‖ 80 Degustabat O, *corr. Heinsius* ‖ 81 Aureas P | iactast n ictat g ‖ 82 Qui metã P | occiduas, *sed* s *deleta*, g; occiduo — sole *Maehly* ‖ 83 tecto n ‖ 84 tunc — tunc IP: tum- tunc G tum — tum *edd. ant.* ‖ 85 cum] tunc P | hordea I *ex parte* | sulcis *Scaliger* ‖ 86 si cupis P | quod] que n *solus* ‖ 87 Ost. g Obsteterit P | leque miser m⁷estemus P ‖ 88 primum nostros I ‖ 89 Hii n Hy g Hic P | signentur *Heinsius* ‖ 91 Philida P (*ut et* 93) | habet G: amat IP | lycidan n *m. rec. corr.*: lycidàs (lic.) O ‖ 92 quicquam nP | miseros P | iola n ‖ 95 uicini *Oudendorpius* | s(a)epe sub orti GP: s(a)epe sub ara I; sepibus *Ulitius*

I. Ibimus: et ueniet, nisi me praesagia fallunt.
Nam bonus a! dextrum fecit mihi Tityrus omen,
Qui redit inuenta non irritus ecce iuuenca.

IV.

[Meliboeus. Corydon. Amyntas.]

M. Quid tacitus, Corydon, uultuque subinde minaci
Quidue sub hac platano, quam garrulus astrepit umor,
Insueta statione sedes? iuuat algida forsan
Ripa leuatque diem uicini spiritus amnis?
C. Carmina iam dudum, non quae nemorale resultent,
Uoluimus, o Meliboee; sed haec, quibus aurea possint
Saecula cantari, quibus et deus ipse canatur,
Qui populos urbesque regit pacemque togatam.
M. Dulce quidem resonas, nec te diuersus Apollo
Despicit, o iuuenis, sed magnae numina Romae
Non ita cantari debent, ut ouile Menalcae.
C. Quidquid id ist, siluestre licet uideatur acutis
Auribus et nostro tantum memorabile pago;
Nam mea rusticitas, si non ualet arte polita
Carminis, at certe ualeat pietate probari.
Rupe sub hac eadem, quam proxima pinus obumbrat,

---

96 ueniesI | falunt n ‖ 97 a dextrum *ego*: adextro O (a dextra I *ex parte*; adexstro n) en dextrum *Ulitius* | titurus n tytirus g tyturus P | Explicit tertia g

IV. *Interuallum sine titulo in* GP; *uarie inscribunt* I *ex parte* ‖ 1 coridon nP ‖ 2 platano IP patula G | garulus G | obstr. g | umor P: humor *ceteri* ‖ 3 Insueta G: Inseta P, *sic uel* Insecta *similiterue* I | algida *scripsi*: humida O *e u. priore* ‖ 4 annis gP ‖ 5 memorale P | resultet g ‖ 6 melibee G (*ut semper*) | possunt nI ‖ 8 urbesque (-bisque I *ex parte*) O: urbemque n ‖ 9 apolo n ‖ 10 Desp. G: Resp. IP Respuit *Burmannus* | numina GP: munera I ‖ 11 menalce GP ‖ 12 Quicquid P, *qui in hoc uersu desinit* ‖ 14 *et* 15 *habent exc. Par.* ‖ 14 Nam *scripsi*: Nunc G *Par.* Dum I | politi *Burmannus* ‖ 16 *om.* g | quam maxima n

Haec eadem nobis frater meditatur Amyntas,
Quem uicina meis natalibus admouet aetas.
M. Iam puerum calamos et odorae uincula cerae
Iungere non cohibes, leuibus quem saepe cicutis
Ludere conantem uetuisti fronte paterna?
Dicentem, Corydon, te non semel ista notaui:
'Frange, puer, calamos et inanes desere Musas;
I, potius glandes rubicundaque collige corna,
Duc ad mulctra greges et lac uenale per urbem
Non tacitus porta. quid enim tibi fistula reddet,
Quo tutere famem? certe mea carmina nemo
Praeter ab his scopulis uentosa remurmurat echo.'
C. Haec ego, confiteor, dixi, Meliboee, sed olim:
Non eadem nobis sunt tempora, non deus idem.
Spes magis arridet: certe ne fraga rubosque
Colligerem uiridique famem solarer hibisco,
Tu facis et tua nos alit indulgentia farre;
Tu nostras miseratus opes docilemque iuuentam
Hiberna prohibes ieiunia soluere fago.
Ecce nihil querulum per te, Meliboee, sonamus;
Per te secura saturi recubamus in umbra
Et fruimur siluis Amaryllidos, ultima nuper,
Ultima terrarum, nisi tu, Meliboee, fuisses,
Litora uisuri trucibusque obnoxia Mauris
Pascua Geryonis, liquidis ubi cursibus ingens

---

17 meditatus **I** | amintas **G** ‖ 18 āmouet **n** ‖ 20 non **G**: nunc **I** ‖ 22 coridon **G** | te non **G**: non te **I** ‖ 24 I **G**: Et **I** | rubicondaq; **n** ‖ 25 ad *supra lin. add. m. rec.* **n** | multra **G** ‖ 27 tutere **G**: taceare (tacere) **I** tueare *edd. ant.* ‖ 28 remunerat **g** ‖ 31 fragra **G** ‖ 32 solaret **n** ‖ 35 yberna **g** | soluere **G**: pellere **I** ‖ 37 in antra umbra **n** ‖ 38 amarill. **g** amarylidos **n** ‖ 39 Littora (Litora **g**) terrarum *et* 40 Ultima uisuri (-ra **n**) **O**; *uocabula* Littora *et* Ultima *traiecit Hauptius* (*opusc.* I 362) ‖ 40 trucibusque **G** (*sic*): trucibus **I** *fere omnes*; *nimis seuerus Hauptius non tolerando hanc lenissimam synaloephen* ‖ 41 geryonis **n** gerionis **g**: germani (-nis) **I**

Dicitur occiduas impellere Baetis arenas.
Scilicet extremo nunc uilis in orbe iacerem,
A dolor! et pecudes inter conductus Iberas
Irrita septena modularer sibila canna;
Nec quisquam nostras inter dumeta Camenas
Respiceret; non ipse daret mihi forsitan aurem,
Ipse deus uacuam longeque sonantia uota
Scilicet extremo non exaudiret in orbe.
Sed nisi forte tuas melior sonus aduocat aures
Et nostris aliena magis tibi carmina rident,
Uis, hodierna tua subigatur pagina lima?
Nam tibi non tantum uenturos dicere uentos
Agricolis qualemque ferat sol aureus ortum
Attribuere dei, sed dulcia carmina saepe
Concinis, et modo te Baccheis Musa corymbis
Munerat et lauro modo pulcher obumbrat Apollo.
Quod si tu faueas trepido mihi, forsitan illos
Experiar calamos, here quos mihi doctus Iollas
Donauit dixitque: 'truces haec fistula tauros
Conciliat: nostroque sonat dulcissima Fauno.
Tityrus hanc habuit, cecinit qui primus in istis
Montibus Hyblaea modulabile carmen auena.'
M. Magna petis, Corydon, si Tityrus esse laboras.
Ille fuit uates sacer et qui posset auena
Praesonuisse chelyn, blandae cui saepe canenti

---

42 bethis **g** beris **n**: bactrus **I** | har. **n** || 43 extremo **I**: externo **G** || 44 intra c. hiberas **n** || 46 quicquam **G** | inter nostras **n** || 50 auocat **I** *ex parte* || 51 magna **n** || 53 solum **I** | dicere **n**: discere **g** noscere **I** | uentos **G**: nimbos **I** || 56, 57 modo — lauro *om.* **I** *ex parte* || 56 bacheis **n** bacheys **g** | corimbis **G** || 57 pulcer **g** || 58 Quod tu si **G**, **I** *ex parte* || 59 here quos mihi doctus **G**: heri (*uel* et heri) quos doctus **I** | yollas **g** || 61 nostrosq; **n** || 62 Titirus **G** || 63 hibl. **n** | modulabile carmen **I**: carmen modulauit **g** carmen mulamine (ad *supra* mu, *et* bile *post* -mine *supra lin. add. m. rec.*) **n**, *unde* carmen modulabile *non obstante puto elisione conicias* || 64 coridon **g** | titurus **n** titirus **g** || 66 Person. **I** | chelin **n** chelim **g** | blande **I**

Adlusere ferae, cui substitit aduena quercus.
Quem modo cantantem rutilo spargebat acantho
Nais et implicitos comebat pectine crines.
C. Est — fateor, Meliboee, — deus: sed nec mihi Phoebus
Forsitan abnuerit; tu tantum commodus audi:
Scimus enim, quam te non aspernetur Apollo.
M. Incipe, nam faueo; sed prospice, ne tibi forte
Tinnula tam fragili respiret fistula buxo,
Quam resonare solet, si quando laudat Alexin.
Hos potius, magis hos calamo sectare canales
Et preme qui dignas cecinerunt consule siluas.
Incipe, ne dubita. uenit en et frater Amyntas:
Cantibus iste tuis alterno succinet ore.
Ducite, nec mora sit, uicibusque reducite carmen;
Tuque prior, Corydon, tu proximus ibis, Amynta.
C. Ab Ioue principium, si quis canat aethera, sumat,
Si quis Atlantiaci pondus molitur Olympi:
At mihi, qui nostras praesenti numine terras
Perpetuamque regit iuuenili robore pacem,
Laetus et augusto felix adrideat ore.
A. Me quoque facundo comitatus Apolline Caesar
Respiciat, montes neu dedignetur adire,

---

67 Adl. **n**: All. **gI** || 68 cantatem **g** | acanto **n** achanto **I** || 69 Nays *et* pettine **g** | implicitas — comas **I** *ex parte* || 71 Forsitam **n** | annuerit **I** || 72 Dicimus en **I** *ex parte* | quam te *edd. ant.*: quia te **O** || 75 alexim **g** || 76 Hos potius **I**: Hospicius **g** Hospicium **n** | magis hos calamos **G** calamos magis hos **I**; calamo *scripsi* || 77 Et preme **G**: Prome *uel* Pro me **I** Per me *uulgo* Pro re *Burmannus* || 78 uenit en et **I**: en et (*om.* uenit) **g** ueñ et **n** | amintas **n** aminctas **g** || 79 succinet *edd. ant.*: subcinit **g** sucinit (a *supra alt.* i *m. rec.*) **n** succinat **I** (*ut uid.*) || Ducite *Barthius*: Dicite **O** | nec] ne **I** *ex parte* || 81 aminta **n** amyntha **g** || 82 A ioue **g** | canat **G**: canit **I** | sūmat **G** || 83 athlantiati **g** -ciaci **n** | pondus mol. **G**: mol. pondus **I** | olimpi **G** || 84 mihi **G**: nunc **I** || 85 corpore **g** || 87 Me **G**: Te **I** | apoline **n** || 88 ne **g**

Quos et Phoebus amat, quos Iupiter ipse tuetur:
In quibus Augustos uisuraque saepe triumphos
Laurus fructificat uicinaque nascitur arbos.
C. Ipse polos etiam qui temperat igne geluque,
Iupiter ipse parens, cui tu iam proximus esse,
Caesar, ouas, posito paulisper fulmine saepe
Cresia rura petit uiridique reclinis in antro
Carmina Dictaeis audit Curetica siluis.
A. Aspicis, ut uirides audito Caesare siluae
Conticeant? memini, quamuis urgente procella
Sic nemus immotis subito requiescere ramis,
Et dixi: 'deus hinc, certe deus expulit euros.'
Nec mora; Parrhasiae sonuerunt sibila cannae.
C. Aspicis, ut teneros subitus uigor excitet agnos?
Utque superfuso magis ubera lacte grauentur
Et nuper tonsis exundent uellera fetis?
Hoc ego iam, memini, semel hac in ualle notaui
Et uenisse Palen pecoris dixisse magistros.
A. Scilicet omnis eum tellus, gens omnis adorat,
Diligiturque deis, quem sic taciturna uerentur
Arbuta, cuius iners audito nomine tellus
Incaluit floremque dedit; cui silua uocato
Densat odore comas, stupefacta regerminat arbos.

---

90 uisuraque **G**: uisurus **I** uisurae *Ulitius* || 91 fructificat (frutif. **n**) **G**: fructiferat **I** fructiferant *Ulitius* fructificant *Burmannus* en fruticant *Hauptius* || 93 ipse] ille *Heinsius* | esse **G**: ipse **I** || 94 ouas *scripsi*: habes **G** habes *uel* abis **I** abes *Ulitius* ipsi C. agis *Heinsius* ades *Burmannus* aues *Doruillius* | posito **I**: *om.* **G** || 95 Cresia **O**: Cressia *uulgo* | iura **n** | reclusus **I** *ex parte* || 96 diteis **n** | audiit **g** | curētia **n** currentia **I** *ex parte* || 98 nemini **n** || 99 Scit deus **I** *ex parte* || 100 hinc **I**: hic **G** || 101 Parrhasiae *Heinsius*: farsalie **g** pharsalie **n**, pharsaliae *uel* pharsalis **I** | sonuerunt *edd. ant.*: soluerunt **O** || 103 Usque **n** || 104 exundent **g**: exsudent **n** exudent *uel* exundet **I** || 105 ego iam **I**: ego nam **n** enim nam **g** | uale **n** || 106 uenisse] uerse **g** | palen (-lem) **I**: panem **G** | dixisse, *mgo* at duxisse **g** || 107 Semel, *suprascr. m. rec.* Scilicet, **n** || 109 inhers **n** || 110 nouato *edd. ant.*, *recte puto* || 111 odora *Ulitius* | tepefacta *Heinsius* | regraminat **g**

C. Illius ut primum senserunt numina terrae,
Coepit et uberior sulcis fallentibus olim
Luxuriare seges tandemque legumina plenis
Uix resonant siliquis; nec praefocata malignum
Messis habet lolium nec inertibus albet auenis.
A. Iam neque damnatos metuit iactare ligones
Fossor et inuento, si fors dedit, utitur auro;
Nec timet, ut nuper, dum iugera uersat arator,
Ne sonet offenso contraria uomere massa,
Iamque palam presso magis et magis instat aratro.
C. Ille dat, ut primas Cereri dare cultor aristas
Possit et intacto Bromium perfundere uino,
Ut nudus ruptas psallat calcator in uuas
Utque bono plaudat paganica turba magistro,
Qui facit egregios ad peruia compita ludos.
A. Ille meis pacem dat montibus: ecce per illum,
Seu cantare iuuat seu ter pede laeta ferire
Gramina, nullus obest: licet et cantare choreis
Et cantus uiridante licet mihi condere libro,
Turbida nec calamos iam surdant classica nostros.
C. Numine Caesareo securior ipse Lycaeus
Pan recolit siluas et amoena Faunus in umbra
Securus recubat placidoque in fonte lauatur
Nais et humanum non calcatura cruorem

---

112 primo **G** | ramnna, *suprascr. m. rec.* numina, **n** || 113 Cepit **G** | su(c)cis **I** || 114 penis **g** || 115 Uis **g** || 116 inhert. **n** || 117 dampnatos **g** | tractare *Maehly* || 119 seruat **g** || 120 sonat **g** || 121 et **G**: ac **I** || 122 primus **g** || 123 *om.* **g** | Posset **n** | bromum **n** || 124 raptas **g** | psalat **n** saliat **I** *ex parte* | in uuas, *ita* **O**; ad uuas *Ulitius* calcet uindemitor uuas *Heinsius* ruptis — in uuis *Glaeserus* || 125 Utque bono (nouo **g**) plaudat (*ex* -det *corr.* **n** *m. rec.*) paganida (placanda **g**) turba **G**; paganica *corr. Burmannus*; Ut quoque turba bono plaudat saginata **I** || 128 pede] penta **n** | leta **g**: lenta **nI** || 129 Gramina *edd. ant.*: Carmina **O** | nullus obest **G**: nonnullas **I** | coreis **n** corehis **g** || 131 iam surdant **G**: ex(s)urdant **I** | clacica **g** || 132 Lycaeus *edd. ant.*: lyeus **g** lieus **n** ly(a)eo **I** Lycaeas *Heinsius* || 134 lauato **g** || 135 Nays **g** ||

Per iuga siccato uelox pede currit Oreas.
A. Di, precor, hunc iuuenem, quem uos (neque fallor) ab ipso
Aethere misistis, post longa reducite uitae
Tempora uel potius mortale resoluite pensum
Et date perpetuo caelestia fila metallo:
Sit deus et nolit pensare palatia caelo!
C. Tu modo mutata seu Iupiter ipse figura,
Caesar, ades seu quis superum sub imagine falsa
Mortalique lates (es enim deus): hunc, precor, orbem,
Hos, precor, aeternus populos rege! sit tibi caeli
Uilis amor coeptamque, pater, ne desere pacem!
M. Rustica credebam nemorales carmina uobis
Concessisse deos et obesis auribus apta;
Uerum, quae paribus modo concinuistis auenis,
Tam liquide, tam dulce cadunt, ut non ego malim,
Quod Peligna solent examina fingere, nectar.
C. O mihi quae tereti decurrent carmina uersu
Tunc, Meliboee, meum si quando montibus istis
Dicar habere Larem, si quando nostra uidere

---

136 pede uelox **n** ‖ 137 Dii **G** | neque **G**: nisi **I** | fallor **gI**: falet **n** ‖ 139 reuoluite *Heinsius* ‖ 142 Tu modo mutata *scripsi*: Tu quoque mutata **O** Tu commutata *Hauptius* Tu rogo mut. *Maehly* ‖ 143 ymag. **G** ‖ 144 es enim *Glaeserus*: etenim **G** | etenim hunc rege (cole) deprecor *uel* uiuas et hunc precor **I** ‖ 145 Hos **I**: Nos **G** ‖ 146 ceptamque **G**; certamque *Hoeufftius* | pacem **G**: terram **I** ‖ 148 deas **G**, *corr. in* **n** *m. rec.* | acta **g** 149 que paribus **g** quē paribus **n**; quae paribus *in* **I** *quoque genuina lectio, uarie deinceps deprauata, fuisse uidetur* (quae imparibus *pauci*) ‖ 150 liquidum **nI** | cadunt *Burmannus*: canunt **O** sonant *edd. ant.* ‖ 151 peligna **G**: peluina (pleuina) **I** | solent **G**: sonant **I** legunt *edd. ant.* parant *Hauptius* | fingere *scripsi*: lambere **O** ‖ 152 O mihi **I**: Olim **G** | quae tereti (teriti **g**) **G**: quam tenero **I** | decurrunt **I** ‖ 153 Tunc (Tum) **I**: Nunc **G** | meum *scripsi*: sonant **O** *ex interpretamento uocis* decurrent; sonent *uulgo*; *Hauptius sic totum locum scripsit* quam tereti decurrens carmine uersus T. M. sonet | quando mont. **g**: quando in mont. **nI**

Pascua contigerit! uellit nam saepius aurem
Inuida paupertas et dicit: 'ouilia cura!'
At tu, si qua tamen non aspernanda putabis,
Fer, Meliboee, deo mea carmina: nam tibi fas est
Sacra Palatini penetralia uisere Phoebi.
Tum mihi talis eris, qualis qui dulce sonantem
Tityron e siluis dominam deduxit in urbem
Ostenditque deis et 'spreto' dixit 'ouili,
Tityre, rura prius, sed post cantabimus arma'.
A. Respiciat nostros utinam fortuna labores
Pulcrior et meritae faueat deus ipse iuuentae!
Nos tamen interea tenerum mactabimus haedum
Et pariter subitae peragemus fercula cenae.
M. Nunc ad flumen oues deducite: iam fremit aestas,
Iam sol contractas pedibus magis admouet umbras.

V.

[M i c o n.]

Forte Micon senior Canthusque, Miconis alumnus,
Torrentem patula uitabant ilice solem,
Cum iuueni senior praecepta daturus alumno
Talia uerba refert tremulis titubantia labris:
'Quas errare uides inter dumeta capellas
Canaque lasciuo concidere germina morsu,

---

155 Contingat **G**: Contigerit **I** | *uerba* uellit — 156 cura *habent exc. Par.* | nam] michi *Par.* || 156 dicit **G** *Par.*: dixit **I** | ouilia *Heinsius*: uilia **O** *Par.* || 157 At *uulgo*: Et **O** || 160 Tum *pauci* **I**: Tu **O** || 161 Tytiron **g** Titiron **n** || 162 deis *Heinsius*: deos **O** || 163 Titire **g** | cantabis et *uel* cantabitis *Heinsius* || 164 uestros **n** || 166 iantabimur (*mgo* aɬ mactabimus) **g** iactabimus **n**, *corr. m. rec.* | edum **g** || 168 premit *Heinsius* furit *Maehly* | aestus *Ulitius*` || 169 cum tactas **g** || Explicit quarta **g**

V. *Interuallum sine titulo in* **G**; *ex* **I** *nonnulli uarie inscribunt* || 1 michon **n** | chantusq; **n** cantusq; **g** | alũpnũ **g** || 2 ilice **g** illice **n**: arbore **I** || 3 alũpno **g** || 6, 7 *ponunt* **I**: 7,6 **G** (6 *post* 8 *traicit Maehly*) || 6 Uanaque **G** | laxiuo **g** | germina **n**: gramina **gI**

Canthe puer, quos ecce greges a monte remotos
Cernis in aprico decerpere gramina campo,
Hos tibi do senior iuueni pater: ipse tuendos
Accipe. iam certe potes insudare labori,
Iam pro me gnauam potes exercere iuuentam.
Aspicis ut nobis aetas iam mille querellas
Afferat et baculum premat inclinata senectus?
Sed qua lege regas et amantes lustra capellas
Et melius pratis errantes mollibus agnas,
Percipe. uere nouo, cum iam tinnire uolucres
Incipient nidosque reuersa lutabit hirundo,
Protinus hiberno pecus omne mouebis ouili.
Tunc etenim melior uernanti germine silua
Pullat et aestiuas reparabilis incohat umbras,
Tunc florent saltus uiridisque renascitur annus,
Tunc Uenus et calidi scintillat feruor amoris
Lasciuumque pecus salientes accipit hircos.
Sed non ante greges in pascua mitte reclusos,
Quam fuerit placata Pales. tum cespite uiuo
Pone focum geniumque loci Faunumque Laresque
Salso farre uoca; tepidos tunc hostia cultros
Imbuat: hac etiam, dum uiuit, ouilia lustra.
Nec mora, tunc campos ouibus, dumeta capellis
Orto sole dabis, simul hunc transcendere montem
Coeperit ac primae spatium tepefecerit horae.

---

7 Chante **n** Caute **g** ‖ 8 germina **n** ‖ 10 certo *unus ex* **I** ‖ 11 iauam **n** | iuuencam **g** ‖ 12 *et* 13 *hab. exc. Par.* ‖ 12 aetas iam **G**: iamdudum **I** *Par.* | querelas **O** *Par.* ‖ 14 *post* 15 *ponit* **n** | Sed que **n**, *corr. m. rec.* ‖ 15 montibus **g** molibus (*corr. m. rec.*) **n** ‖ 16 titinire (*corr. m. rec.*) **n** cecinere **g** ‖ 17 Incipiunt **I** | lutabit **G**: habitabit **I** locabit *Scriuerius* | yrundo **G** ‖ 18 yberno *et* monebis **g** ‖ 19 melior — silua **G**: tota — silua **I** totus — saltus *Hoeufftius* | germine *Burmannus*: gramine **O** ‖ 20 incoat **g** inchoat **n**; induit *Wernsdorfius* ‖ 21 saltus *ego*: siluae **O** *e u.* 19; tiliae *Maehly* ‖ 23 Laxiu. *et* yrcos **g** ‖ 25 fuerat **n**, *corr. m. rec.* | tu **n**, **I** *ex parte* ‖ 26 foci f. laremque **I** ‖ 27 *malim* tumque ‖ 28 hac **G**: ac **I** | uiuat **G** ‖ 29 *malim* tum ‖ 30 transcendere **G**: accedere (*ut uid.*) **I** ‖ 31 Ceperit **G** | ac **G**: et **I** | primum **g**

At si forte uaces, dum matutina relaxat
Frigora sol, tumidis spument tibi mulctra papillis:
Implebis quod mane fluet; rursusque premetur
Mane quod occiduae mulsura redegerit horae.
Parce tamen fetis: ne sint compendia tanti,
Destruat ut niueos uenalis caseus agnos;
Nam tibi praecipuo fetura colatur amore.
Te quoque non pudeat, cum serus ouilia uises,
Si qua iacebit ouis partu resoluta recenti,
Hanc humeris portare tuis natosque patenti
Ferre sinu tremulos et nondum stare paratos.
Nec tu longinquas procul a praesepibus herbas
Nec nimis amotae sectabere pabula siluae,
Dum peragit uernum Iouis inconstantia tempus.
Ueris enim dubitanda fides: modo fronte serena
Blandius arrisit, modo cum caligine nimbos
Intulit et miseras torrentibus abstulit agnas.
At cum longa dies sitientibus afferet aestus
Nec fuerit uariante deo mutabile caelum,
Iam siluis committe greges, iam longius herbas
Quaere; sed ante diem pecus exeat: humida dulces
Efficit aura cibos, quotiens fugientibus euris
Frigida nocturno tanguntur pascua rore
Et matutinae lucent in gramine guttae.
At simul argutae nemus increpuere cicadae,
Ad fontem compelle greges; nec protinus herbas

---

32 relaxet **g** || 33 spument tibi multra **g** *et* (mulctra) **I**: spument trimulcra **n** (tibi *m. rec. supra* tri); spumantia mulctra *Barthius* || 34 Implebit *Hauptius* | mane fluet (-ent **g**) **G**: messe fluat **I** || 35 quid **g** || 36 nec **I** *ex parte* || 38 colatur **I**: coletur **G** || 40 iacebis **g** || 41 patenti *uel* tepenti **I**: parenti **G** || 42 paratas **n**, *corr. m. rec.* || 44 Nec minus **I** *ex parte* | pascua **g** || 45 peragit **I** (**n** *m. rec.*): peragunt **G** || 46—48 *habent Par.* || 46 erit *pro* enim *Par.* | modo fronte] dubitanda *Par. alter* || 48 tonsoribus *Par. prior* | astulit **g** || 49 sitientibus **I** *ex parte*: sitientes **GI** || 52 sed] quod **g** || 54 noturno **g** | tinguuntur **I** *ex parte* || 55 germine **n**, *corr. m. rec.*

Et campos permitte sequi, sed protegat illos
Interea ueteres quae porrigit aesculus umbras.
Uerum ubi decliui iam sera tepescere sole
Incipit atque seri uidebitur hora premendi,
Rursus pasce greges et opacos desere lucos.
Nec prius aestiuo pecus includatur ouili,
Quam leuibus nidis somnos captare uolucris
Cogitet et tremulo gemibunda fritinniat ore.
Cum iam tempus erit maturas demere lanas,
Sucida iam tereti constringere uellera iunco,
Hircorumque iubas et olentes caedere barbas,
Ante tamen secerne pecus gregibusque notatis
Consimiles include comis, ne longa minutis,
Mollia ne duris coeant, ne candida fuscis.
Sed tibi cum uacuas posito uelamine costas
Denudauit ouis, circumspice, ne sit acuta
Forpice laesa cutis, tacitum ne pustula uirus
Texerit occulto sub uulnere: quae nisi ferro
Rumpitur, a! miserum fragili rubigine corpus
Arrodet sanies et putria contrahet ossa.
Prouidus (hoc moneo) uiuentia sulphura tecum
Et scillae caput et uirosa bitumina portes,

---

58 Uel **I** *ex parte* | sed **G**: sine **I** | illas **n**, *corr. m. rec.* || 59 esculus **O** || 60 decliui **I**: decliuis **G** declini *Heinsius* | sera (= *uesper*) *scripsi*: nona **O**; *sed quid horae cenatoriae per aestatem cum tepore solis occidentis?* rura — incipient *Maehly* || 61 Incipit atque seri *scripsi*: Incipiet serique **G** Incipiet seraeque **I** | premendi **G**: merendae **I** || 64 sõpnos **g** | uolucris **gI**: uolucres **n** || 65 et tremulo tremebundo fruniat ore **G**, *corr. Glaeserus* (*qui et* queribunda); et (ac *pauci*) tremuli tremebunda coagula lactis **I** *ex* III 69; ac tremulo iam non fringutiat ore *Maehly* || 66, 67 *sic ponit* **G**: *inuerso ordine* **I** || 66 maturas **G**: maternas **I** || 67 sucida **g**: Succida **nI** || 68 Hyrcorumq; **g** Hircet̄q; **n** || 70 comis *Burmannus*: comes **g** comas **nI** | 73 Denudabit **I** Denudarit *Burmannus* || 74 Forpice **G**: Forfice **I** || 75 oculto **G** || 76 rubidine **g** || 77 Arrodet **G**: Corrodet **I** | putria **G**: putrida **I** | contrahit **g** (*et sic* **n** *m. rec. corr.*) || 78 haec **I** *ex parte* | moneo ut uiu. **n** || 79 uirosa **G**: buctata *similiaue* **I** | portes **G**: porta **I**

Uulneribus laturus opem; nec Brutia desit
Pix tibi: tu liquido picis unguine terga memento,
Si sint rasa, linas. durae quoque pondera massae
Chalcanthi coquito lentumque bitumen aheno,
Impressurus oui tua nomina; nam tibi lites
Auferet ingentes lectus possessor in armo.
Nunc etiam, dum siccus ager, dum feruida tellus,
Dum rimosa palus et multo torrida limo
Aestuat et fragiles nimium sol puluerat herbas,
Lurida conueniet succendere galbana saeptis
Et tua ceruino lustrare mapalia fumo.
Obficit ille malis odor anguibus: ipse uidebis
Serpentum cecidisse minas: non stringere dentes
Ulla potest uncos, sed inani debilis ore
Marcet et obtuso iacet exarmata ueneno.
Nunc age uicinae circumspice tempora brumae
Qua ratione teras. aperit cum uinea saepes
Et portat lectas securus circitor uuas,
Incipe falce nemus uiuasque recidere frondes.
Nunc opus est teneras summatim stringere uirgas,
Nunc hiemi seruare comas, dum permanet humor,
Dum uiret et tremulas non excutit Africus umbras.
Has tibi conueniet tepidis fenilibus olim
Promere, cum pecudes extremus clauserit annus.

---

80 Uulneribus **G**: Ulceribus **I** | daturus **g** || 81 Pix *scripsi*: Pia **G** Dura **I** Pura *Burmannus* | tu *addidi*: *om.* **O** | picis] simul **I** *ex parte* | inguine **n** || 83 sunt **n** | durae **G**: uini **I** | pondere **n** (*corr. m. rec.*), **I** *ex parte* | massae **G**: melle *uel* molle **I** | Chalcanthi *Hauptius*: Argenti **O** | aeno **G** || 84 tu nomina **g** | lites **I**: letes **n** lethes **g** || 85 ingenti **I** *ex parte*; ingratas *Maehly* | luctus **g** | in armo] ouili **I** *ex parte* || 86 Nunc **G**: Tunc **I** | sicus **g** || 88 nimius *edd. ant.* | uulnerat *Heinsius* || 89 septis **O** || 90 limo **g** || 91 Obficit *Maehly*: Obfuit **O** | ille **G**: iste **I** || 95 Tunc **I** *ex parte* || 96 teras *scripsi*: geras **O** feras *Heinsius* regas *Maehly* | sepes **O** || 97 At **n** | circitor **G**: uinitor **I** (**n** *m. rec. suprascr.*) || 98 nimiasque *Heinsius* || 99 Tunc **I** || 100 Nunc hiemi (-is **g**) **G**: Tum (*uel* Tunc) debes **I** || 101 affricus **n** || 102 Has tibi *edd. ant.*: Ast tibi **O** | cũueniet **n** | trepidis **g**

Huc tibi nitendum est, labor huc in tempore noster
Gnauaque sedulitas redit et pastoria uirtus.
Ne pigeat ramos siccis miscere recentes
Et sucos adhibere nouos; licet horrida nimbis
Instet hiems nimioque gelu niuibusque coactis
Incursare uetet nemus et constringere frondes,
Tu tamen aut laeues hederas aut molle salictum
Ualle premes media. sitis est pensanda tuorum,
Canthe, gregum uiridante cibo: nihil aridus illis,
Ingenti positus quamuis strue, prosit aceruus,
Uirgea si desint liquido turgentia suco
Et quibus est aliquid plenae uitale medullae.
Praecipue gelidum stipula cum fronde caduca
Sterne solum, ne forte rigor penetrabile corpus
Urat et interno uastet pecuaria morbo.
Plura quidem meminisse uelim, nam plura supersunt.
Sed iam sera dies cadit et iam sole fugato
Frigidus aestiuas impellit Noctifer horas.'

VI.

[Astylus. Lycidas. Mnasyllus.]

A. Serus ades, Lycida: modo Nyctilus et puer Alcon
Certauere sub his alterno carmine ramis

---

104 Huc — huc *scripsi*: Hoc — hic **G** Sic — hoc **I** Hac — hinc *Glaeserus* | nitendum est **I** uidendum **g** nectendum **n** (*om.* est) ‖ 105 redit **G**: uenit **I** | pastoralia (*mgo* credo pastoria melius) **g** pastoralia **n** ‖ 106 Ne **G**: Nec **I** | sucis miserere **g** ‖ 107 succos **nI** | licet horrida *Martellius*: ne torrida **O** dum torr. *Hauptius* ‖ 108 hyems **g** ‖ 109 Incursare uetet *Hauptius*: Incuruare uelit **G** Incuruare uelis **I** ‖ 110 leues ederas **g** ‖ 111 premens **g** | media **G**: gelida **I** ‖ 112 Cante **g** Chante **n** ‖ 113 quauis **g** ‖ 114 desinit **n** | succo **nI** ‖ 116 stipula cum *Glaeserus*: stipule cum **G** stipulis et **I** ‖ 117 Sterne **I**: Sint ne **n** Sint (*2 litt. spatio uacuo*) **g** ‖ 118 pecuaria **G**: penetralia **I** ‖ 119 monuisse **I** ‖ Explicit quinta **g**

VI. *Interstitium sine titulo in* **G**; *uarie inscribunt* **I** *ex parte* ‖ 1 licida **G** (*semper*) | nictilus **G** (*semper*) ‖ 2 hys **g**

Iudice me, sed non sine pignore. Nyctilus haedos
Iuncta matre dedit; catulum dedit ille leaenae
Iurauitque genus, sed sustulit omnia uictor.
L. Nyctilon ut cantu rudis exuperauerit Alcon?
Astyle, credibile est, si uincat acanthida cornix,
Uocalem superet si dirus aedona bubo.
A. Non potiar Petale, qua nunc ego maceror una,
Si magis aut docili calamorum Nyctilus arte
Aut cantu magis est quam uultu proximus illi.
L. Iam non decipior: te iudice pallidus alter
Uenit et hirsuta spinosior hystrice barbam;
Candidus alter erat laeuique decentior ouo
Et ridens oculis crinemque simillimus auro,
Qui posset dici, si non cantaret, Apollo.
A. O Lycida, si quis tibi carminis usus inesset,
Tu quoque laudatum nosses Alcona probare.
L. Uis igitur, quoniam nec nobis, improbe, par es,
Ipse tuos iudex calamos committere nostris?
Uis conferre manum? ueniat licet arbiter Alcon.
A. Uincen tu quemquam? uel te certamine quisquam
Dignetur, qui uix stillantes, aride, uoces
Rumpis et expellis male singultantia uerba?
L. Fingas plura licet: nec enim potes, improbe, uera
Exprobrare mihi, sicut tibi multa Lycotas.

---

3 sed *om.* **g** | nictilis **n** ‖ 4 dedit] dee≡ **n** | Laconem *uel* Lacaenae *Heinsius* ‖ 5 subst. **g** ‖ 6 Nictilē **n** | ut] et **I** *ex parte* | *in fine adieci interrogandi signum* ‖ 7 si **G**: ut **I** | acantida **g** achantica (d *supra* c *alt. m. rec.*) **n** ‖ 8 sic *Heinsius* | accidona **n**, *corr. mg. m. rec.* ‖ 9 Non **G**: Te **I** | Petale *uulgo*: crocale **g**, *sic uel* crotale **I** clōcale **n** | ego *om.* **n**, *add. m. rec.* ‖ 10 magna aut **n**, *corr. m. rec.* | nictilis **n** ‖ 12 non **G**: nunc **I** | palidus **n** ‖ 13 istrice **g** histrice **nI** | barbam **g**: barba **nI** ‖ 14 leuiq; **G** ‖ 17 adesset **I** ‖ 18 nosses *Hauptius* (*opusc.* III 565): posses **O** | alterna (o *supra* er *m. rec.*) **n** ‖ 19 ne uobis i. pares **g** ‖ 20 nostros **n**, *corr. m. rec.* ‖ 21 manus **I** *ex parte* ‖ 22 Uincen *Glaeserus*: Uinces **G** Uincere **I** ‖ 23 uis (x *supra* s *m. rec.*) stilantes **n** | aride **I**: arida **G** ‖ 24 expellit **g** ‖ 25 uera **g**: uerba **n**, uerba *uel* uerbo **I** ‖ 26 Exprobare **G** | licotas **G** lycontas *sim.* **I**

Sed quid opus uana consumere tempora lite?
Ecce uenit Mnasyllus: erit (nisi forte recusas)
Arbiter inflatis non credulus, improbe, uerbis.
A. Malueram, fateor, uel praedamnatus abire
Quam tibi certanti partem committere uocis.
Ne tamen hoc impune feras: en aspicis illum,
Candida qui medius cubat inter lilia, ceruum?
Quamuis hunc Petale mea diligat, accipe uictor.
Scit frenos et ferre iugum sequiturque uocantem
Credulus et mensae non improba porrigit ora.
Aspicis, ut fruticat late caput utque sub ipsis
Cornibus et tereti pendent redimicula collo?
Aspicis, ut niueo frons inretita capistro
Lucet et a dorso, quae totam circuit aluum,
Alternat uitreas lateralis cingula bullas?
Cornua subtiles ramosaque tempora molles
Implicuere rosae rutiloque monilia torque
Extrema ceruice natant, ubi pendulus apri
Dens sedet et niuea distinguit pectora luna.
Hunc, sicutque uides, pignus, Mnasylle, paciscor
Perdere, dum sciat hic se non sine pignore uinci.
L. Terreri, Mnasylle, suo me munere credit:
Aspice, quam timeam! genus est, ut scitis, equarum

---

27 quas (id *supra* as *m. rec.*) **n** ‖ 28 mascillus **g** *semper, qui hic in marg.* at Mesanus; massillus **n**; manasyllus, *ut uid.*, **I** | recuses **g** ‖ 29 inflatis **G**: insta nunc **I** ‖ 30 praedam(p)natus **G**: praedam nactus **I** ‖ 31 palmam *Heinsius* | comittere **g** ‖ 32 Ne—feras **G**: Nec—feres **I** | hec **g** ‖ 34 Hunc quamuis *Nodellius* ‖ 35 Sit **g** ‖ 36 mensa **g** mensem **n** | improbe **g** ‖ 37 fruticet **g**, **I** *ex parte*, fruticem **n** | capud **g** capit **n** ‖ 38 pendent **G**: lucent **I** ‖ 39 uineo **n** | inr. **g**: irr. *ceteri* ‖ 40 etiam adorso **n** ‖ 41 latialis **g** ‖ 42 sutilibus molles ramosa corollis *Heinsius* | moles **n** ‖ 44 Extrema *ex* Exterma *corr.* **n** | natant (-ent **g**) **G**: notant **I** ‖ 46 Hunc sicutque uides pignus Mnasylle *scripsi*: Hunc si cumq; uides pignus mascille **g** Hunc (ego *suprascr. m. 2*) sic cũq; uides mnasille **n** Hunc ego qualemcumque uides in ualle **I** ‖ 47 Perdere (n *supra* r *prior. m. rec.*) **n**: Prodere **g** Pendere **I** ‖ 48 mnasille **n** ‖ 49 quem **n**

Non uulgare mihi; quarum de sanguine ponam
Uelocem Petason, qui gramina matre relicta
Nunc primum teneris libauit dentibus: illi
Terga sedent, micat acre caput, sine pondere ceruix,
Et tornata breui substringitur ungula cornu,
Ungula, qua uiridi sic exultauit in aruo,
Tangeret ut fragiles, sed non curuaret, aristas:
Hunc dare, si uincar, siluestria numina iuro.
M. Et uacat et uestros cantus audire iuuabit.
Iudice Mnasyllo contendite, si libet: istic
Protinus ecce torum fecere sub ilice Musae.
A. Sed, ne uicini nobis sonus obstrepat amnis,
Gramina linquamus ripamque uolubilis undae.
Namque sub exeso raucum mihi pumice lymphae
Respondent et obest arguti glarea riui.
L. Si placet, antra magis uicinaque saxa petamus,
Saxa, quibus uiridis stillanti uellere muscus
Dependet scopulisque cauum sinuantibus arcum
Imminet exesa ueluti testudine concha.
M. Uenimus et tacito sonitum mutauimus antro:
Seu residere libet, dabit ecce sedilia tophus,
Ponere seu cubitum, melior uiret herba tapetis.
Nunc mihi seposita reddantur carmina lite;
Nam uicibus teneros malim cantetis amores:
Astyle, tu Petalen, Lycida, tu Phyllida lauda.

---

50 uulgare **G**: iugale **I** ‖ 51 ueloci **I** *ex parte* | pethason qui gramine **g** ‖ 52 tenerũ **g** | illi **I**: illa **G** ‖ *post* 52 *uulgo additur*: Pes leuis, adductum latus, excelsissima frons est, *quod omittit* **O** ‖ *uu.* 53—56 *habent Par.* ‖ 53 capud **g** ‖ 54 toruata *Par. prior* ‖ 55 qua **g**: quam **n** quae **I** que *Par. prior* qui *Par. alter* ‖ 56 sed] si **n** ‖ 57 Huc **n** ‖ 59 mascillo **g**: me sane **nI** | ista *Heinsius* ‖ 60 ylice **g** ‖ 61 annis **g** ‖ 67 scrupisque *Heinsius* | *puto* simulantibus ‖ 68 Iminet **g** | conca **g**; exesae — conchae *Heinsius* ‖ 69 mutauimus **G**: mutabimus **n** *corr.* ructabimus *uel* turbabimur *sim.* **I** ‖ 70 dabit **I**: dabis **G** | thophis **G** ‖ 71 tapetis **G**: lapillis **I** ‖ 74 Astile **G** | Lycida tu *edd. ant.*: tu lycida (lic.) **O** | phillida **G**

L. Tu modo nos illis (iam nunc, Mnasylle precamur)
Auribus accipias, quibus hunc et Acanthida nuper
Diceris in silua iudex audisse Thalea.
A. Non equidem possum, cum prouocet iste, tacere.
Rumpor enim, Mnasylle: nihil nisi iurgia quaerit.
Audiat aut dicat, quoniam cupit; hoc mihi certe
Dulce satis fuerit, Lycidam spectare trementem,
Dum te teste palam sua crimina pallidus audit.
L. Me, puto, uicinus Stimicon, me proximus Aegon
Hos inter frutices tacite risere uolentem
Oscula cum tenero miscere uirilia Mopso.
A. Fortior o utinam non nunc Mnasyllus adesset!
Efficerem, ne te quisquam tibi turpior esset.
M. Quid furitis, quo uos insania tendere iussit?
Si uicibus certare placet, sum non ego uobis
Arbiter: hoc alius possit discernere iudex.
Et uenit ecce Micon, uenit et uicinus Iollas:
Litibus hi uestris poterunt imponere finem.

VII.
[Lycotas. Corydon.]

L. Lentus ab urbe uenis, Corydon; uicesima certe
Nox subit, ut nostrae cupiunt te cernere siluae,

---

75 illis **G**: ipsi (*uel* ipse) **I** | mnasile **n** | precamur *supra* petamus *expunctum* **g** ‖ 76 excipias **I** | hunc **I**: hinc **G** | acanthyda **g** acondita **n** ‖ 77 talea **G** thalia **I** *ex parte*; Galesa *Heinsius* ‖ 78 prouocet iste **I**: prouocat ille **G** ‖ 79 mnasille (mascille **g**) nihil **G**: merito nihil hic **I** ‖ 80 aud **n** ‖ 81 licidam **G** ‖ 82 te teste **g**: te stante **nI** | carmina **I** | palidus **n** ‖ 83 sic micon **g** | egon **G** ‖ 85 miscere *scripsi*: simulare **O** mutare *Maehly* ‖ 86 non nunc *Beckius*: nondum **O** | mastylus **g** *hic*, mnasellus **n** ‖ 87 ne (nec **n**) te quisquam tibi **G**: ne tibi (etiam) quisquam **I**; *pro* tibi *fortasse praestat* sibi ‖ 88 quo **G**: quae **I** ‖ 89 Si] Sic *Wernsdorfius* | sum *scripsi*: sed **O** sic *Barthius* ‖ 90 hoc *om.* **n** | poscit **g** ‖ 91 en *Heinsius* | yollas **g** ‖ 92 hy **G** ‖ *sine subscriptione* **g** (*cf. seq. carminis finem*)

VII. *Sine titulo* **G**; *uarie inscribunt* **I** *ex parte* ‖ 1 uigesima **g** uicessima **n** ‖ 2 subit *scripsi*: fuit **O** ruit *Heinsius*

Ut tua maerentes expectant iubila tauri.
C. O piger, o duro non mollior axe, Lycota,
Qui ueteres fagos noua quam spectula mauis
Cernere, quae patula iuuenis deus edit arena.
L. Mirabar, quae tanta foret tibi causa morandi,
Cur tua cessaret taciturnis fistula siluis
Et solus Stimicon caneret pallente corymbo:
Quem sine te maesti tenero donauimus haedo.
Nam, dum lentus abes, lustrauit ouilia Thyrsis,
Iussit et arguta iuuenes certare cicuta.
C. Sit licet inuictus Stimicon et praemia diues
Auferat, accepto nec solum gaudeat haedo,
Uerum tota ferat quae lustrat ouilia Thyrsis:
Non tamen aequabit mea gaudia; nec mihi, si quis
Omnia Lucanae donet pecuaria siluae,
Grata magis fuerint quam quae spectauimus urbe.
L. Dic age dic, Corydon, nec nostras inuidus aures
Decipe: non aliter certe mihi dulce loquere
Quam cantare soles, quotiens ad sacra uocatur
Aut fecunda Pales aut pastoralis Apollo.
C. Uidimus in caelum trabibus spectacula textis
Surgere, Tarpeium prope despectantia culmen;
Emensique gradus et cliuos lene iacentes
Uenimus ad sedes, ubi pulla sordida ueste
Inter femineas spectabat turba cathedras.
Nam quaecumque patent sub aperto libera caelo,
Aut eques aut niuei loca densauere tribuni.
Qualiter haec patulum concedit uallis in orbem

---

3 Ut **G**: Et **I** | sibila **I** *ex parte* || 4 o d. non mollior **G**: et d. iam durior **I** | licota **G** || 6 edit **G**: ardet **I** | arena **I**: in umbra **G** || 8 taciturnus **g** || 9 fallente **I** *ex parte* | corimbo **n** || 10 edo **g** || 11 abes] herus **g** | tirsis **n** || 13 Sit licet *Itali*: Scilicet **O** || 14 non **I** | edo **g** || 15 tyrsis **g** || 18 spectauimus *Heinsius*: spectamus in **O** || 20 Decipe *scripsi*: Despice **O** || 21 cantare **G**: certare **I** | soles *edd. ant.*: solet **O** | uocantur **I** *ex parte* || 23 testis **g** || 25 Emensique *Schraderus*: Immensosque (Inm. **g**) **O** | diuos **G**, **I** *ex parte* || 26 ad] in **g** || 30 hoc **g** | contendit **I**

Et sinuata latus resupinis undique siluis
Inter continuos curuatur concaua montes:
Sic ibi planitiem curuae sinus ambit arenae
Et geminis medium se molibus alligat ouum.
Quid tibi nunc referam, quae uix suffecimus ipsi
Per partes spectare suas? sic undique fulgor
Percussit. stabam defixus et ore patenti
Cunctaque mirabar necdum bona singula noram,
Cum mihi iam senior, lateri qui forte sinistro
Iunctus erat, 'quid te stupefactum, rustice', dixit
'Ad tantas miraris opes, qui nescius auri
Sordida tecta, casas, et sola mapalia nosti?
En ego iam tremulus et uertice canus et ista
Factus in urbe senex stupeo tamen omnia: certe
Uilia sunt nobis, quaecumque prioribus annis
Uidimus, et sordet quidquid spectauimus olim.'
Balteus en gemmis, en illita porticus auro
Certatim radiant; nec non, ubi finis arenae
Proxima marmoreo praebet spectacula muro,
Sternitur adiunctis ebur admirabile truncis
Et coit in rotulum, tereti qui lubricus axe
Impositos subita uertigine falleret ungues
Excuteretque feras. auro quoque torta refulgent
Retia, quae totis in arenam dentibus extant,

32—34 *om.* I, *ut uid.* ‖ 32 curuatur, *mgo* ał curuantur, g ‖ 33 ibi *Barthius*: tibi G | harenae n ‖ 34 mollibus n ‖ 35 subfec. g ‖ 37 parenti n ‖ 38 Conctaq; n Cuntaq; g | bene *Heinsius* noua *Burmannus* (*at cf. Miscell. nostra Critica p.* 115) ‖ 39 Cum G: Tum *uel* Tu I | iam *scripsi*: tum G dum *uel* cum I | sinixtro g | 40 Quid te *uulgo*: Qui me G Quid me I Quid tu *Ulitius* ‖ 41 Ad] Non g ‖ 42 tesqua *Burmannus* ‖ 43 iam G: tam I | et O: tum *uulgo* | et ipsa *Friesemannus* ‖ 45 Villia n ‖ 46 sordet] scribet g | quicquid n ‖ 47 Baltheus g ‖ 48 ne g | ubi I: tibi G | harenae G (h *expuncta in* g) ‖ 49 praebet G: peragit (-at) I ‖ 50 Cernitur *Glaeserus*; *malim* Tenditur ‖ 51 Et] *fortasse* Nam | cogit n colit I *ex parte* | rotulum I *ex parte*: rutilum G, I *ceteri*, rotulam *uel* ruplum *Lipsius* | qui G: qua I | axe *uulgo*: axem O axis *edd ant.* ‖ 52—54 *om.* I *ex parte* ‖ 52 urgues g ‖ 54 harenam g

Institute of Mediaeval
CAMPBELL
COLLECTION

Dentibus aequatis; et erat (mihi crede, Lycota,
Si qua fides) nostro dens longior omnis aratro.
Ordine quid referam? uidi genus omne ferarum,
Hic niueos lepores et non sine cornibus apros,
Hic raram siluis etiam, quibus editur, Alcen.
Uidimus et tauros, quibus aut ceruice leuata
Deformis scapulis torus eminet aut quibus hirtae
Iactantur per colla iubae, quibus aspera mento
Barba iacet tremulisque rigent palearia setis.
Nec solum nobis siluestria cernere monstra
Contigit: aequoreos ego cum certantibus ursis
Spectaui uitulos et equorum nomine dictum,
Sed deforme pecus, quod in illo nascitur amne,
Qui sata riparum uernantibus irrigat undis.
A trepidi, quotiens se discindentis arenae
Uidimus in partes, ruptaque uoragine terrae
Emersisse feras; et in isdem saepe cauernis
Aurea cum fuluo creuerunt arbuta nimbo.

L. O felix Corydon, quem non tremebunda senectus
Impedit! o felix, quod in haec tibi saecula primos
Indulgente deo demittere contigit annos!
Nunc, tibi si propius uenerandum cernere numen
Sors dedit et praesens uultumque habitumque notasti,

---

55 auratis *Ulitius* | creda **n**, *corr. m. rec.* ‖ 56 nostra **g** ‖ 57 qui **g**, *num recte* (= *quomodo*) *?* | omne **I**: esse **G** (e͞e *pro* o͞e) ‖ 58 Hinc **g** ‖ 59 Hic raram **G**: Nycticanam *sim.* **I** ‖ 59 alcem **n** ‖ 60 thauros **n** ‖ 61 scopulis **g** | hyrtae **g** ‖ 64 Non **I** *ex parte* | mostra **g** ‖ 65 aequoreos **I**: aequoreis **G** | concert. **g** ‖ 66 dictum **G**: dignum **I** ‖ 67 quod in illo **g**: quod nillo **n**; *uarie corrupti* **I** | amne **g**: amni **nI** ‖ 68 uernantibus **G**: uenientibus **I** ‖ 69 Ah **G** | se discindentis *scripsi*: sodi scendentis **g** sol discedentis **n** nos descendentis **I** sola discedentis *Hauptius* | har. **G** ‖ 70 in partes] inuerti *Hauptius* in praeceps *Maehly* | ructaq; **g** ‖ 71 ferat **g** | et in hysdem **G**: et in iisdem *uel* et eisdem **I** | cauernis **G**: latebris **I** ‖ 72 fuluo *scripsi*: subito **G** croceo **I** | nimbo (-bro **n**) **G**: libro **I** ‖ 74 coridon **G** | *num* pronos *?* ‖ 75 dimittere **O**, *corr. Barthius* ‖ 76 proprius **G** ‖ 77 Fors *Heinsius*

Dic age dic, Corydon, mihi, quae sit forma deorum.
C. O utinam nobis non rustica uestis inesset:
Uidissem propius mea numina! sed mihi sordes
Pullaque paupertas et adunco fibula morsu
Obfuerunt. utcumque tamen conspeximus ipsum
Longius; ac, nisi me uisus decepit, in uno
Et Martis uultus et Apollinis esse probatur.

---

78 coridon **G** | mihi quae sit *Burmannus*: quae sit mihi (modo **I** *ex parte*) **O** ‖ 79 obesset *Hauptius* (*opusc.* III 621) ‖ 80 proprius **G** ‖ 81 adeso *Ulitius* aheno *Burmannus* ‖ 82 Obfuerant (Off. **n**) **G** ‖ 83 decepit uisus **I** ‖ 84 uultus **I**: uisus **G** *e u. priore* | apolonis **n** | probatur *scripsi*: putatur **O** putaui *uulgo* notaui *Modius* notatur *Hauptius* ‖ Explicit sexta egloga Calphurii **g**, *in quo scilicet sexta et septima pro uno numerantur. secuntur in codicibus eglogae Nemesiani.*

XXI.

Q. SERENI SAMMONICI

LIBER MEDICINALIS.

Q. Sereni, quem codices nominant quemque Serenum Sammonicum fuisse iure sumunt docti ut tamen sitne pater an filius intellegendus dubitent (pro illo stat Meyerus in artis botanicae historia II 209 sqq., pro hoc ex. gr. Teuffelius hist. litt. rom. p. 898 edit. tertiae), Q. Sereni igitur Sammonici liber medicinalis ex Plinii maxime historia naturali compositus ut aetatem tulerit, debetur ei studio quo qui sub Carolo Magno uixere docti antiquitatis Romanae monumenta fauente imperatore uindicabant ab interitu. quippe tum exemplar illius sat uetustum protractum diuulgatumque. ad quod (0) redeunt duae librorum hodie superstitum classes, quarum priorem eamque longe meliorem conformat:

A, codex ciuitatis Turicensis 78 (olim 451) saeculi IX in forma quadrata, qui post uaria scripta prosaica fol. 57 sqq. habet Serenum praemisso hoc carmine sat memorabili:

Incipiunt uersus.

Herbarum species, pulchros cum germine flores
Virgultique comas lente radice reuulsas,
Si tu lentifluos uiridi de cortice sucos
Atque salutiferas uires uel nomina nosse
Iure uelis, animis satagis seruare secundis, 5

Hunc librum legito, subtili mente reuolue.
Sic rerum poteris gnarus cognoscere causas,
Quicquid humus gignit uel quid fert marmora ponti,
Quicquid arena fouet [-it *cod.*], quae magni glarea Nili,
Squamigerasque uagas uitreo sub fonte cateruas,
Quicquid ad astra uolat, quae reptant pectore terras,
Quae uescant rapido frendentes aera saltu,
Messis aromaticae maniplos oriente relatos,
Balsama gratiflua fragranti pistica nardi,
Quin etiam poteris placito languentibus haustu
A domino dominante piam prestare medellam.
Inclitus inuictum Christi uirtute tropheum
Qui regit, haec fieri Karlus rex namque modestus
Mandat, ut in saeclis rutilet sophisma futuris;
Legit enim famulus stilo animoque Iacobus.

quos uersus apparet praefixos fuisse uolumini, quod haud paucos scriptores Romanos cum certo consilio congestos complexum iussu imperatoris erat confectum. et Macri quidem de herbis carmen*) et Theriaca et Ornithogoniam (cf. Ouidii trist. IV 10, 43) innuere uidentur uu. 1—4, 11, 12; Pontica (et fortasse eadem quorum initium habetur infra Nr. XXXII) u. 10 indicat; Halieutica et Cynegetica (et quidni Ouidii Gratii Nemesiani opuscula eodem illo uolumine comprehensa sumamus?) ostendit, nisi fallor, u. 8; denique ut omittam alia, quae eruent ut spero doctiores, u. 15 sq. significat Serenum, qui agmen olim clausit. sed ad codicem nostrum ut redeam, qui ex thensauris illis nihil nisi Iacobi prologum et Serenum seruauit, post carmen illud legitur: *Incipiunt capitula. I Ad capitis curationem — LXII Verucis tollendis* (ultimo capite

*) nam hoc certe demonstrari potest etiamtunc superfuisse, siquidem et is qui secundo Catonis distichorum libro tum praefixit prologum u. 2 sq. dicit *quod si mage nosse laboras Herbarum uires, Macer haec tibi carmina dicit* et is qui saeculo X *de uiribus herbarum* scripsit cur 'Macer Floridus' audiat hinc patefacit. neque Walahfridum Strabonem in Hortulo suo tam egregium poetam extitisse arbitror, nisi uatis Augustei exemplar habuisset ob oculos.

omisso), quorum titulorum indici fere ubique conuenit cum inscriptionibus in ipso textu singulorum capitum fronti praefixis; sequiturque statim fol. 59 sqq. liber noster medicinalis*), quem excipiunt ut poemation *Rustice lustriuage*, ita post alia *Quid tibi mors faciam* et *Luciola effigies* et Catonis disticha (fol. 96—103), porro inter alia a nostro proposito aliena et medii aeui scholia in Sammonicum (fol. 114—116) a Reussio l. l. edita et carmina nonnulla minora, scilicet *Tantum uina nocent* et *Collis sum* et *Urbs quae tantum alias* et 'Conflictus ueris et hiemis'; tum post medii aeui uersiculos et (fol. 118) *Clio gesta canens* et *Fonte lauat genitor* sequitur fol. 127—148 Prisciani periegesis, quae continuatur uariis XII sapientium carminibus (fol. 148—153); haec excipiunt alia ad meas res non pertinentia: cf. Orellius in indice lectionum uniuers. Turic. a. 1835—36. codicem, qui passus est correctorem fere aequalem, cuius manus (*m. 2*) difficile interdum a prima dinosci potest, ipse totum contuli Ienae.

Ex Iacobi collectione praeter **A** factum est alterum libri medicinalis apographum multo et neglegentius et mendosius (B), quod repraesentant codices hice:

b, Vossianus L. Q. 33 saec. X, de quo diligenter disseruit Keilius gramm. lat. III p. 389—91. habentur ibi fol. 73—75 *uersus Lactantii de aue foenice*, fol. 114—115 carmen de ponderibus, fol. 132 fabula Pasiphaes, fol. 133 illud *Clio gesta canens* et *Rure morans quid agam* et 'uersus de duodecim uentis', fol. 135—144 Prisciani periegesis, fol. 144—154 post indicem

*) uarias in hunc lectiones ex **A** iam enotauit F. A. Reuss in programmate uniuers. Wirceburgensis a. 1836, cui titulus est 'lectionum Samonicearum particula I'. quod nuperrime demum nanctus ubi cum mea conlatione comparaui, Reussium quidem permultas scripturas aut omisisse aut parum recte rettulisse uidi, sed nonnullis locis etiam de meae conlationis fide dubitaui. de quibus ut certiorem me faceret rogatus H. Bluemnerus Turicensis beniuole iterum codicem inspexit.

capitum *Incipit liber exametricus de medicina quinti sereni lege feliciter*, fol. 155—158 Catonis disticha, fol. 159 *uersus de filomella*, fol. 176 Scotti cuiusdam uersus de alphabeto. ipse contuli.

c, Parisinus 9347 saec. X fol. 49—57: *Incipit liber Quinti Sereni. Incipiunt capitula* eqs. ipse excussi.

d, Parisinus 4839 saec. X (cf. praef. ad Nemes.) fol. 26—48 *Liber Quinti Sereni Incipiunt capitula* eqs. ipse contuli.

e, Parisinus 2772 saec. X—XI fol. 28 sqq. Serenum habet. ipse excussi.

f, Bruxellensis 5658 saec. X—XI omisso et titulo et capitum indice Serenum praebet. contuli usque ad u. 865.

g, Parisinus 8048 miscell. fol. 56—62 saec. XI praemisso indice Serenum usque ad u. 460 habet. contuli.

h, Barberinus IX 29 saec. XI inter multa scripta medica fol. 266—274 carmen nostrum cum titulo *Quinti Sereni aueteris* inserit. excussi.

Senensis F. V. 8 saec. XI post Ambrosii Hexaemeron: *Incipit liber medicinalis Quinti Sereni* (om. indice). ipse euolui et uu. 1—25 descripsi.

Qui libri omnes in uersibus omissis et lectionibus permultis ita contra A consentiunt ut eorum communis origo in propatulo sit. cum autem in textu constituendo A tamquam ducem primarium sequi par sit, apparet plane esse superfluum, totam lectionis uarietatem ex ceteris codicibus adferre. itaque omissis fere singulorum erroribus sordibusque ipsum B, ubi fieri licuit, exhibui. hoc autem apparatu instructus libros recentes (ς) ab anterioribus in usum uocatos (Paterbornensem saec. XIII ex ipso Turicensi, nisi fallor, descriptum et Vratislauiensem ac Lipsiensem saec. XV aliosque) tuto neglegere posse mihi sum

uisus. — ex editionibus commemorandae Burmanni [Poet. lat. min. II p. 185 sqq.], Ackermanni [Lipsiae 1786], Weberi [corp. poet. lat. p. 1174 sqq.].

Phoebe, salutiferum, quod pangimus, adsere carmen
Inuentumque tuum prompto comitare fauore.
Tuque potens artis, reduces qui tradere uitas
Nosti et sub caelum manes reuocare sepultos,
Qui colis Aegeas, qui Pergama quique Epidaurum,
Qui quondam placida tectus sub pelle draconis
Tarpeias arces atque inclita templa petisti,
Depellens taetros praesenti numine morbos:
Huc ades et, quicquid cupido mihi saepe locutus
Firmasti, cunctum teneris expone papyris.

I. Càpiti medendo.

Balsama si geminis instillans auribus addas,
Tum poteris alacrem capitis reparare uigorem;

Incipit praefatio **A** Oratio auctoris libelli *litt. maiusc.* **B** (I oratio a. l. **b** or. oratoris lib. **f** libelli *om.* **e** belli **c**). *praemittunt huic titulo* **cdfg** (*et* **f** *quidem in fine praecedentis paginae separatos*), *postponunt praefationi* (*u.* 10) **eh** *hos uersus*:

Membrorum series certo deducta tenore
Ut stat, ita adsimilis medicinae defluit ordo.
Principio celsa de corporis arce loquamur

(*in quibus u.* 2 Ut stat ita ads. **f**: Ut stet ads. **cdegh** Ut stet, nam ads. *uulgo*): *quos uersus om.* **Ab** *Senensis interpolatos scilicet a classis* **B** *genitore et uel in optimis huius exemplaribus recte contemptos* ‖ 2 promto (p *supra* mt *add.*) **A** ‖ 3 artis **A**: artus **B** *Sen.* | reduces — uitas **O**: reducem — uitam *uulgo* ‖ 4 Nosti et sub caelum *scripsi*: Nosti et in c(a)elum **O** Noscis ς Nosti seu coelo *uulgo* ‖ 5 aegeas **Ab** egeas **h**: aegias **cdeg** aegeas (*alt.* e *ex corr.*) **f** agias *Sen.* ‖ 6 qoondam (v *supra prior.* o) **A** | placida **O**: placidi *uulgo* placita *Ranzouius* ‖ 7 inclyta **f** ‖ 8 tr&ros **A** tetros **B** ‖ 9 cupido **O**: cupide *uulgo* | locutus **O**: roganti *uulgo* ‖ 10 cunctum] nunc tu ς; iunctum *Heinsius* | papiris **A** *et fere* **B** (papilis *in* papillis *corr. Sen.*) ‖ *tit.* I (II **b**) capiti medendo *litt. maiusc.* **B**: I Ad capitis curationem **A** ‖ 12 Tunc alacrem poteris *L. Muellerus d. r. m.* 324

Uel quae septenis censentur gramina nodis
Utiliter nectes uel corno ex arbore sertum;
Puleiumue potens una super aure locabis,
Aut illud mixto coctum clementer aceto
Cauta nare trahes; seu uisco lintea nexo
Induces fronti seu tritae gramina mentae;
Spongia cum tepidis adnexa liquoribus imbris
Profuit aut hedera ex oleo colata uetusto;
Profuit et cocleis frontem tractare minutis.
Si nocuit cerebro uiolentia solis aperto,
Saepe chelidonia ex acido perducta liquore
Sanauit; prosunt et amica papauera somno,
Si prius in lento madefacta terantur oliuo.

II. Hemicranio medendo.

Portio si capitis morbo temptatur acuto,
Alia diuersam lana contecta per aurem
Inducta prosunt et eodem balsama pacto;
Alia uel ternis piperis terna addita granis
Trita linis: certam dabit haec tibi cura salutem.

---

13 Velq. (ue *supra* q. *add.*) **A** ‖ 14 nectes **Ab** *Sen.*: nectis *ceteri* **B** ‖ 15 Puleiumue **Abg**: Poleiumue **cdef** Polleiumue **h** Pulegiũue *Sen.* ‖ 16 mixto coctum ⊆: mixto coquas **O** (quoquas **A** *m. 1* **f**) mixto recoquens *uulgo* ‖ 17 Cauta] Auta **e** Aut a **b** (*corr. m. 2*) **fh** ≡≡≡a *Sen.* | nexo *uulgo*: necto **O** (*om.* **e** nocte **b** n≡≡≡to *Sen.*) tecto *ed. uet.* ‖ 18 Induces **Ab** *Sen.*: Inducis *ceteri* **B** | mentae **B**: mente **A** *Sen.* ‖ 19 Spungea **A** | ligoribus **A**(**bf** *m. 1*) ‖ 20 colata **O**: decocta **b** *in ras. m. rec.*, *uulgo* ‖ 21 clocleis **A** ‖ 23 Sępę celidonia **A** ‖ 25 terantur **Abh**: terentur *ceteri* **B** *Sen.* coquantur *uulgo* ‖ *tit.* II **A**, *pauci* **B**: III *plerique* **B** (*et sic deinceps in numeris, quod iam non adnotabo*) | Emigranio (Hem.) medendo **B**: Ad emigranium medendo (*sic*) **A** ‖ 27 Allia **fgh**, *m. ead. corr.* **c** (*et sic u.* 29) | lanaṁ **A** ‖ 29 terna **Abh**: terdena *ceteri* **B** | granis **A** (**b** *et* **f** *ex corr.*): grana **B** ‖ 30 linis **Abefh**: lines **cdg** (**b** *ex corr.*)

III. Porrigini depellendae.

Est insensibilis morbus, sed noxia forma,
Cum caput inmensa pexum porrigine ningit,
Copia farris uti frendentibus edita saxis.
Hanc poterit maluae radix decocta leuare;
Aut tu fenuculum nitrumque et sulphura uiua
Contere, deinde caput permixtis ablue cunctis;
Furfuribusue nouis durum miscebis acetum,
Ut uarios crines tali des unguine puros.
Prodest et tarda demptus testudine sanguis,
Et prodest cedro demissus ab arbore sucus.
Desinet interea glomerari farrea nubis
Cessabitque grauis crebrae porriginis imber.

IV. Capillo tingendo.

Quos pudet aetatis longae, quos sancta senectus
Offendit, cupiunt properos abscondere canos
Et nigrum crinem fuco simulare doloso,
His prodest acri contrita cupressus aceto
Uel frons lentisci uel tristia poma sabuci;
Lumbrici quoque terrestres miscentur oliuo
Et iuuenem praestant rediuiuo flore capillum.
Praeterea niueum poterit depellere uultum

---

tit. Porrigini dep. **bcf**: Prorigini dep. **d** Prurigini dep. **egh** Ad pruriginem depellendam **A** ‖ 31 sed ſ: et **O** | formae ſ | 32 exum **A**; *num* nexum? | porrig. **Ab**: prorig. *uel* prurig. *ceteri* (prurig. *litt.* ru *ex corr.* **f**) | ninguit **A** ‖ 35 fenuculum **Ah**: feniculum *ceteri* **B** | sulfura *plerique* **B** ‖ 36 ablue **O**: obline *uulgo* ‖ 37 Furforibusue **A** Sulphuribusue **be** Surfuribusue *m. 1 in* Sulfuribusue (*sic* **h**) *corr.* **f** ‖ 38 de s. unguine **b** des anguine **f** de sanguine **cdg** de sanie **h** ‖ 39 caedro **bcf** | demissus **Ae**: dimissus **B** ‖ 40 nubis **B** nuuis **A**: nubes **c** ‖ 41 Cessauitq; **A** | purig. **e** prurig. **g** (**f** *pro uar. lect.*) prorig. **h** ‖ *tit.* Ad capillos tingendos **A** (tinguendo *nonnulli* **B**) ‖ 43 senectas **A** ‖ 44 *fortasse* properosque | abcondere (s *supra* bc) **A** ‖ 46 acri **c** *corr.*: agri **A** acro **B** ‖ 50 uultum **Abdg**: uultum crinẽ **c** crinem *in ras. m. 2* **f**, **h** crinem *ex* crimen *corr.* **e**

Resina ex facili cera uiscoque coacta.
Ad rutilam speciem nigros flauescere crines
Unguento cineris, praedixit Plinius auctor.
Si praegnans artus captiui soricis edit,
Dicuntur fetus nigrantia lumina fingi.

V. Phthiriasi arcendae.

Noxia corporibus quaedam de corpore nostro
Progenuit natura, uolens abrumpere somnos,
Sensibus et monitis uigiles intendere curas.
Sed quis non paueat Pherecydis fata tragoedi,
Qui nimio sudore fluens animalia taetra
Eduxit, turpi miserum quae morte tulerunt.
Sylla quoque infelix tali languore peresus
Corruit et foedo se uidit ab agmine uinci.
Saepius ergo decet mordax haurire sinapi,
Uel nitro ac sale permixtis acidoque liquore
Laxatis (ut sint simul alia) tangere corpus,
Aut lacrimis ederae aut suco perducere cedri;
Quin etiam furfur mixto medicatur aceto.
Unda maris lendes capiti deducet iniquas,
Et quicquid crebri defendit silua capilli.

VI. Prurigini, papulis et scabie arcendis.

Inlotus sudor uel copia nobilis escae
Saepe graui scabie correptos asperat artus.

---

52 tutilam **A**^{c} || 53 Plinius *uulgo*: tullius **O**; *fortasse librarius erat memor Tullii Marci medici, cuius dicta nuper edidit H. Hagenus in progr. Bernensi a.* 1880 *p.* 9 *et* 12 || 54 captiuis orici sedit **A** || 55 fętus *uel* foetus *plerique* **B** || *tit.* Thiriasi arcend(**a**)e **B**: Ad phytirias inarcendas **A** || 58 incendere *uulgo* || 59 *malim* Et quis | fere cydis **O** (ferecydis, fere cidis, fere ydis *nonnulli* **B**) || 60 tetra **O** || 62 Sylla **O**: Silla **bfh** || 63 fedo **A**, *multi* **B** | uici≡ (n *supra* ic) **A** || 64 aurire **A** (**B** *pauci*) || 66 adsint *Burmannus* || 67 edere **A**: heder(a)e **B** || 69 deducet **O**: deducit *uulgo* || *tit.* P. p. et scabie (**be**: scabiae **fh** scabia **cdg**) arc. **B**: Pruriginiscabiis et pup≡ulis arc. **A** || 71 nec copia *Burmannus* uel inopia *Constantinus* | aescae **Acefg** || 72 correptus **A**

Ergo lutum prodest membris adhibere fricatis,
Quod facit ex asino saccatus corporis umor.
Nec pudeat tractare fimus, quod bucula fudit.
Stercoris ex porco cinerem confundito lymphis:
Sic pauidum corpus dextra parcente foueto.
Proderit ex oleo puluis, quem congerit alte
Dulcibus ex latebris patiens formica laborum.
Conuenit hinc tepido lita tradere corpora soli.
Feruentes papulas oleo curato liquenti;
Aut acido Baccho miscebis farra lupini
Atque hinc in calido percurres membra lauacro.
Pruritus autem salsos leuat umor aceti,
Siue maris rabidi sudor cocleaeque minutae,
Quarum contactu perimetur acerba libido.

VII. Phrenesi et capiti medendo.

Ex uitio cerebri phrenesis furiosa mouetur
Amissasque refert frendens amentia uires.
Siue calens febris iactatos exedit artus
Siue meri gustus seu frigoris efficit aura,
Conuenit e calidis pecudum pulmonibus apte
Tempora languentis medica redimire corona.
Inlotis etiam lanis suffire memento
Cerritum; saepe horrendi medicantur odores,

---

73 menbris **A** (*ita fere semper*) | frigatis **A** ‖ 74 saccatus *Turnebus*: siccatus **O** | umor **df**: humor **A** *cum ceteris* **B** ‖ 75 fimus *scripsi* (*cf.* 350, 599, 714): fimum **O** | quod **O**: quem *uulgo* | fu=dit **A** ‖ 77 scabidum *Turnebus* ‖ 78 altum **h** ‖ 81 oleo *uulgo*: papiro **O** (papyro **e**) sapyro *Hummelbergius; latet aliquid* ‖ 82 achido **A** ‖ 83 percurrens **O**, n *expuncta in* **e** ‖ 84 Pruritus *ex* Priritus *corr.* **A** | humor **A** *cum multis* **B** ‖ 85 rabidi *Riuinus*: habidi **A** auidi **B** auidi *in ras.* **f**, *qui* rapidi (*sic uulgo*) *m. 2 suprascr. habet* ‖ 86 acerua **Abcdh** (acerba, b *ex corr.* **f**) ‖ *tit.* Frenesi **O** | medendo **Ab**: purgando (*uel* -dis) *ceteri* **B** ‖ 87 crebri **A** | frenesis **O** ‖ 89 frebris iactatas excedit **A** ‖ 91 Conuenit e cal. **c** *m. rec.*: Conuenit cal. **O** (at **f** *m. 2 add.*) Conueniet ς ‖ 92 medicare dimere **A**, *corr. m. rec.*

Atque ideo sanos etiam curarier est par.
Purgatur cerebrum mansa radice pyrethri,
Ungitur et sucis, dederit quos parua sabucus,
Expressusque hederae mandatur naribus umor
Aut mixtum rutae cerebro stillatur acetum.
Non semper praesens dolor est sanabilis: ergo
Cura magis prodest uenturis obuia morbis.

VIII. De fluore capillorum et maculis capitis tollendis.

Defluit expulsus morbo latitante capillus,
Si raro lauitur; seu uis epota ueneni
Seu Salamandra potens nullisque obnoxia flammis
Eximium capitis tactu deiecit honorem.
Nonnumquam uariant maculae, paruisque parumper
Orbibus aspersum ducit noua uulnera tempus.
Uipereae pellis cinerem *his addito rebus,
Roboreasue pilas ursino iungito seuo
Vel testudineo mala permulceto cruore.

VIIII. Humoribus et perfrictionibus sedandis.

Saepe ita peruadit uis frigoris ac tenet artus,
Vt uix quaesito medicamine pulsa recedat.
Si ranam ex oleo decoxeris, abice carnem,

---

95 ideo; *num* isdem? | etiam **A b**: *om.* **B** *ceteri* || 96 ŧ mansa *sic* **A**: missa **B**; *duplex fuit in archetypo lectio* | piretri **A** pyretri **B** (peretri, pyriti, piretri *pauci*) || 97 Unguitur **B** || 98 humor **A**, *multi* **B** || 99 stillatur **O**: instillatur *uulgo* || 100, 101 *post* 94 *transp. Morgagnius* || *tit.* De fluxu capillorum *cet. om.* **A** || 103 lauitur ⸗: la⸗uetur (b *eras.*) **A** lauetur **B** (labitur e) || *post* 105 *Barthius Adu.* 26, 27 *'e membranis' hos uersus inserit* Seu calamistra, rudes inflectere docta capillos, Radices sterili faciunt torpere calore; *aliquot uu. in hoc cap. desse etiam Ackermannus putat* || 106 macula **A** || 107 Viuę pereę **A** | cinerem **O**: cineres *uulgo; latet uitium in* his rebus; *fortasse* aegris membris || 109 Ruboreasue **O**, *corr.* ⸗ | saeuo **A** *cum paucis* **B** || *tit.* senandis (d *supra* n *m. rec.*) **A** sedandis **b**: medendis *ceteri* **B**

Membra foue suco. parili ratione rigorem
Vrticae semen perceptaque frigora uincit.
Et ceruina potest mulcere medulla rigorem.
Decoctum raphani semen cum melle uorabis;
Siue fel ursinum tepefacta dilue lympha:
Proderit hoc potu; seu cassis ostrea testis
Usta dabit cinerem, qui pro sale sumptus in escis
Decutit en gelidum calefacto uertice uirus.
Nonnullus liquidum sugit mulsumque sinapi
Atque palato agitat, pariter retinensque uomensque.
Alia nonnulli mandunt oleiue liquore
Perfundunt calido cerebrum; nasique latebras
Quidam lactucae credunt prodesse sapores.
Curandi modus hic et suauis et utilis idem est.

X. *Elephantiasi propellendae.*

Est elephans morbus tristi quoque nomine dirus,
Non solum turpans infandis ora papillis,
Sed cita praecipitans funesto fata ueneno.
Huic erit aduersus cedri de cortice sucus
Mustelaeque cinis uel fusus sanguis ab illa.
Nonnulli dixere serum prodesse bibendo.
Mentastri folium potu adposituque salubre est;
Nec frustra bulbos et sulphura iungit aceto,

---

114 suco *addidi*: *om.* **O** Unguine *uulgo ante* Membra *addunt* | rigorem **O**: ualebit *uulgo* (*in* **f** *inter* ratione *et* rigorem *lac. 6 litt.*) ‖ 115 Orticae **A** (**B** *pauci*) | uincit **ς**: uincis **O** uincet *uulgo* ‖ 117 rafani **O** ‖ 119 pota **A**; fotu *Keuchenius* ‖ 121 Decutit en *scripsi*: Decutit et **O** Decutiet, iet *ex corr.* **f** ‖ 122 sugit **ς**: subit **O** sumit *uulgo* | senapi **A** ‖ 123 Atque palato *uulgo*: Palatoque **O** palato *in finem uersus reicit L. Muellerus d. r. m.* 288 | agitat *uulgo*: agit & **A** agit et *uel* agitet **B** | uomensque *uulgo*: mouensque **O** ‖ 124 mandent **O**, *corr.* **f** *m. 2* ‖ *tit.* Elefantiasi (-sa **A**) **O** | propellenda **A** ‖ 128 elefans **O** | nomine **ce**: numine **A** *ceterique* **B** ‖ 131 cędri **A** ‖ 134 Mentrasti **A** | adposituque *et* **c** *et* **e** *ex corr.*: adpositaque **B** ad posituaq. **A** ‖ 135 bulbus **A** | iungit **ς**: iungis **O** | acoeto **e** aceto (o *ex corr.*) **f**: aceti **A** *et ceteri* **B**

Qui cupit horribiles ad pristina reddere uultus.
Praeterea nitrum debes cum melle iugatum
Spargere lacte bouis, uarias sic ungere frontes.
Cerussam et cartam, quam gens Aegyptia mittit,
Ture simul misceque oleo, quod flore rosarum
Conditum est: line sic faciem, sic redde salutem.

XI. Cutis et faciei uitiis propellendis.

Inuida si maculat faciem lentigo decoram
Nec prodesse ualent naturae dona benignae,
Erucam atque acidum laticem simul inline malis
Proderit et bulbus mellis dulcedine uictus,
Crudaue dulcacido miscebis rapa liquori.
Sanguine uel leporis morbus delebitur oris.
Frons salicis cum flore suo contrita medetur.
Saepiolae cineres ex ossibus omnia leuant.
Cygneos adipes hilaro misceto Lyaeo:
Omne malum propere maculoso ex ore fugabis.
Horrebit si liuor atrox aut nigra cicatrix,
Attrito sapone genas purgare memento,
Rugarum sulcos lentisci mastice tendens.
Si uero uitium est quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere saliua
Seu folio platani, quod mansum mane uorabis.
Foeda fluunt curui quae purgamenta cameli
Urentur cineremque dabunt, iungentur aceto
Mascula tura simul, diuinaque cura ualebit.

---

136 *habet* **A**: *om.* **B** *omnes* | cupit **A**: cupis *uulgo* || 138 ≡ ungere **A** || 139 chartam **A** *hic contra morem; sic uel* cartham *uel* cartam **B** | quam **f** *ex corr.*: qua **A** quae **B** || 140 Ture **O**: Tunde *uulgo* | oleoque **O**: oleumque *uulgo* || 142 maculat **Ab**: maculet *ceteri* **B** | lentico **A** || 145 dulcidine **A** || 150 Cigneos **O** (Coeneos **g** Cicneos **f**) | hilaro **O**: hilari **c** *corr.* **g** | lyeo **A**: lieo **B** (*quod iam non adnotabo*) || 154 mastice, *ita* **O** | tendens *uulgo*: tende ≡ s **A** tendes **B** || 155 inpete **A** impite *nonnulli* **B** || 156 matituna **A** || 157 uorabis **f** *m. 2*: donabis **O** (domabis **c** *corr.*)

XII. Aurium uitiis succurrendis.

Cum saeuus teneras dolor alte sauciat aures,
Fraxinea in flammis fundit quem talea sucum
Instillas siue obscenos ex uirgine rores
Aut sucum ex folio, dederit quem populus alba.
Saepe chelidoniae rapidum sociatur acetum,
Adiunctoque nitro procedit cura salubris.
Mentastri liquor expressus conducere fertur.
Infectum uiolis oleum bene consulit auri.
Annosa rubros si legeris arbore uermes,
Ex oleo tere: sic tepidos infunde dolenti.
Si uero obstrusa sensus morietur in aure,
Lumbricos terrae seuumque ex ansere rauco
Excoque: uel ueterem poteris dissoluere morbum.
Fella bouis surdis etiam prodesse loquuntur,
Si iungas olidae graue quod minxere capellae.
Si uero incautas animal penetrauerit aures,
Proderit admixto pauidi fel muris aceto.
At si lympha nocens peruaserit, anseris aptus
Inmittetur adeps ceparum non sine suco:
Qui grauis est oculis, sensum tamen auribus auget.
Uis et Phoebigenae diuinam discere curam?
Siqua uel annosis confecta doloribus auris
Plectitur, hoc uno medicamine cuncta ualebit.
Alia tu septem numero septemque lupinos
Ceruinam dabis in testam, tum Delphica frondis

---

161 a≡lte **A** ‖ 162 talia **A** ‖ 163 Instillas **O**: Instilles *uulgo* Instilla *Ranzowius* ‖ 165 tepidum *Burmannus* ‖ 167 Mentastra (i *supra* ra) **A** ‖ 169 Annosa *ita ut* a *ex corr. sit.* **Acdf** Annoso *ceteri* **B** *praeter* **g** (ŧ annoso, i *supra* so, **A** *mg. m. 2*) ‖ 171 obstrusa **O**: obtusa *uulgo* obtrusa *aliae edd.* | morietur **O**: remoretur *uulgo* ‖ 172 saeuumq; **A** (*nonnulli* **B**) ‖ 173 uel — dissoluere **O**: sic — depellere *uulgo* ‖ 174 locuntur *pauci* **B** ‖ 178 At] ŧ aut *suprascr. m. 2* **A** ‖ 179 s≡uco **A** ‖ 181 foebigenę **A** ‖ 182 Siqua *Constantinus*: Sitque **O** ‖ 183 *habet* **A**: *om.* **B** *omnes* ‖ 184 tu **A**: tum **B** | ŧ totidemque lupinos *mg. m. 2* **A** ‖ 185 Ceruinam *scripsi*: Ceru≡tiam (ŧ ceruitiam *suprascr. m. 2*) **A** Ceruciam **B** Cer-

Addatur, mixto totum feruescat aceto:
Doctus eris tepidos illinc inmittere rores.

XIII. Oculorum dolori mitigando.

Summa boni est alacres homini contingere uisus,
Quos quasi custodes defensoresque pericli
Prospiciens summa natura locauit in arce:
Sic tamen, ut nullos paterentur desuper ictus
Atque supercilio pauidi tegerentur opaco.
Sed dolor inmeritum lumen si forte lacessit,
Lana madens oleo noctu conectitur apte
Uiuentisue nepae lumen gestatur amicum.
Ex folio caulis cineres confractaque tura
Et laticem Bacchi fetae cum lacte capellae
Desuper induces atque una nocte probabis.
Hyblaei mellis sucus cum felle caprino
Subueniunt oculis dira caligine pressis.
Uettonicae mansus siccabit lumina sucus.
Si tenebras oculis obducit pigra senectus,
Expressae marathro guttae cum melle liquenti
Detergere malum poterunt uel uulturis atri
Fella, chelidonio fuerint quae gramine mixta.
Haec etiam annosis poterunt succurrere morbis.
Fel quoque de gallo mollitum simplice lympha
Exacuit puros dempta caligine uisus.
Siue columbarum fimus admiscetur aceto,

---

uitiam **f**) Muriceam *Hummelbergius* Puniceam *alii* | testum **A** | tum **B**: cum (ŧ tum *suprascr. m. 2*) **A** | delfica **O** ‖ 186 feruiscat aceto (ŧ oliuo *suprascr. m. 2*) **A** ‖ *in titulo* dolores (*sed* mitigando) **A** ‖ 197 faetae **A** (foetae *nonnulli* **B**) ‖ 199 Hyblei **O** | sucus **O**: suci *uulgo; at cf. Neue lat. Form.* I *p.* 527 [2] | felle] ŧ lacte *mg. m. 2* **A** ‖ 200 prensis (s *supra* n) **A** ‖ 201 Uetton. **e** Ueton. **h**: Uitton. **A** *cum ceteris* **B** | siccauit **A** ‖ 205 celidonio **A** chelidonio **B** *plurimi*: chelidonię **b** | quae **O**: quis *uulgo* | gramine **O**: gramina *pauci* **B** ‖ 208 Exacuit **O**: Exacuet *uulgo* ‖ 209 admiscetur *uulgo*: miscetur **O**

Seu fel perdicis parili cum pondere mellis.
Uina chelidoniae simili ratione iugantur
Efficiuntque suo praeclaros unguine uisus,
Aspera quin etiam mulcent et rupta reducunt.
Si genus est morbi miserum, quod lumen adurit,
Hic calor infuso mitescit lacte canino.
Si tumor insolitus typho se tollet inani,
Turgentes oculos uili circumline caeno.
Anguibus ereptos adipes aerugine misce,
Hi poterunt ruptas oculorum iungere partes.
Si uero horrendum ducent glaucomata peplum,
Spiritus alterius prodest, qui grana cumini
Pallentis mandens uisus exalat in ipsos.

XIV. Dentium uitio et oris fetori medendo.

Haud facile est acrem dentis tolerare laborem,
Quo magis est aequum medicam pernoscere curam.
Cum Baccho uiolas incoxeris, ore teneto.
Mansus item prodest sucis oleaster acerbis:
Hinc oscedo fugit, linguae quoque uulnera cedunt.
Cum uino piper et nitro tepidum inde dolenti.
Saepe chelidoniae suco uel lacte capellae
Sanescunt dentes aut tauri felle iuuantur.
Aut acidi latices clauso uoluuntur in ore.
Manditur apta rubus gingiuis et bona labris.

---

210 parili **A** (*pauci* **B** *ex corr.*): pari **B** ‖ 211 Una (i *suprascr.*) **A** | chelodoniae (i *supra prior.* o) **A** | iugatur (n *supra* at) **A** iungantur *multi* **B** ‖ 216, 17 *habet* **A**: *om.* **B** (*post* 222 *uulgo extant*) ‖ 216 tyfos (fo *ex corr.*) et olet **A**, *correxi*; se tollat *uulgo* ‖ 217 *num* uituli *?* | circumlina (e *supra* a) **A** ‖ 218 erugine **O** ‖ 219 ruptas **A**: raptas **B** ‖ 220ducunt e *corr.* | claucom. **A** | peplum *uulgo*: plumbum **O** limbum *Heinsius* ‖ 221 cymini **A** ‖ *in titulo* foetori **A** fetore *uel* faetore *multi* **B** ‖ 223 laborem **A**: dolorem **B** (ł dolorem **A** *m. 2 suprascr.*) ‖ 225 bacho **A** *cum multis* **B** | incox. **A**: decoq. **B** ‖ 226 aceruis **A** *et multi* **B** (*in nonnullis corr. m. 2*) ‖ 229 celidonię **A** | lactąe **A** ‖ 231 laties (c *suprascr.* ie) **A**

Lentiscus myrtusque emendant oris odorem.
Quod uero adsumpsit nomen de dente fricando,
Ceruino ex cornu cinis est; aut ungula porcae
Torrida uel cinis ex ouis, sed non sine uino,
Muricis aut tosti uel bulbi extincta fauilla.
Ambitiosa putas? sunt ista salubria cunctis.
Exesos autem dentes si forte quereris,
Ure fimum muris, patulis et hiatibus adde;
Uel cinerem dentis ceruini extinguere aceto
Conuenit atque cauis inmittere partibus apte.
Prodest et puluis lumbrici corpore tosto.
Ora ambusta cibo sanabis lacte canino.
Saepe etiam gelida gingiuas collue lympha,
Dentibus ut firmum possis seruare uigorem.
Si uero infandum proserpit ad intima uulnus,
Permisceto salem parili cum pondere turis,
Hinc tractato locum: miram experiere medellam.
Aut tu sume pilam, quae caudis haeret ouinis:
Haec siccata dabit molles et fracta farinas;
Huius et adtritu taetrum mulcebitur ulcus.

XV. Uuae faucibus collo et quae mollienda sunt medendis.

Aegrescunt tenerae fauces, cum frigoris atri
Uis subiit uel cum uentis agitabilis aer
Uertitur atque ipsas flatus grauis inficit undas;
Uel rabidus clamor, fracto cum forte sonore
Plenum radit iter. sic est Hortensius olim
Absumptus; causis etenim confectus agendis

---

233 emendat **A** ‖ 234 fricgando **A** ‖ 238 Ambiciosa **A** | cunctas (i *supra* a) **A** ‖ 245 gengiuas *aliquot* **B** | limfa **A** ‖ 248 parali (i *supra alt.* a) **A** ‖ 250 *habet* **A**: *om.* **B** | tu〓 **A** | ouilis **A** ‖ 251 molles **Ab**: mollis *ceteri* **B** (*in* -les *pauci corr.*) ‖ 252 tetrum **O** ‖ *in titulo* collo *om.* **A**, *qui et* sanandis *pro* medendis ‖ 253 agri (c *supra* g) **A** ‖ 256 facto **A** ‖ 257 Plenum **O**: Planum *uulgo* | ortensius **bd** (**cfg** *ex corr. m. 2*): ostensius **A** *cum ceteris* **B**

Obticuit, cum uox domino uiuente periret
Et nondum extincti moreretur lingua diserti.
Ergo omni studio quaeres inhibere dolorem.
Simplicibus lymphis confunditur aerium mel,
Additur excussus niuea similagine furfur:
Decocta haec clauso simul exercentur in ore.
Praeterea fauces extrinsecus unguere prodest
Ursino et tauri seuo cerisque remissis,
Omnia quae geminis aequabis lancibus ante.
Disce etiam miram ex humili medicamine curam.
Attiaco melli iunges agreste papauer
Decoctumque simul mandes mansumque uorabis.
Crinitae porri radices quinque coquantur,
Hinc aqua non feruens uoluatur fauce sonora,
Nec tamen in stomachum descendat gutta patentem.
Si uero adflictam languor deiecerit uuam,
Tunc horas aliquot pronus recubare memento;
Aut illam puluis tosti releuabit anethi
Aut cinis ex coclea uel torrida brassica flammis.
Angina iam uero mixtum sale poscit acetum,
Quod refert clauso uersatum agitare palato.
At si ceruices durataque colla rigebunt,
Mira loquor, geminus mulcebitur unguine poples:
Hinc longum per iter neruos medicina sequetur;

---

261 quaeres **B**: quaeris **A** | inhebere (i *supra prim.* e) **A** || 262 limphis **A** || 264 clauso, o *ex* a *corr.* **A** || 265 ungere **A** (*pauci* **B**) || 266 tauri **c** *corr.*: taurino **O** | sebo (u *supra* b) **A** || 267 gemi≡nis **A** || 268 humili] *t* uili *suprascr. m. 2* **A** || 269 Attiaco **A** *cum plerisque* **B**: Atciaco **be** Actiaco *uulgo* | iunges **b**: iungis **A** iungas *ceteri* **B** || 273 sthomacum **A** || 274 adflictum **A** || 276 releuabit **A**, *corr. m. 2* | aneti **O** || 277 coclea, co *supra lin.* **A** || 278 Angina uero mixtum **O** (*sic*, *nisi quod* Anguina **c** Angina *supra* i *posita* u **f** Angine **b**), *quod* iam *inserendo correxi.* Uerum angina sibi mixtum *uulgo*, Angina uero sibi m. *L. Muellerus comm. Lucil. p.* 267 || 280 *sqq. continuantur prioribus in* **O**; *in* **A** *m. 2 in marg. adposuit* De rigore ceruicis; *uulgo nouum caput incipiunt* || 280 Aut **A** || 281 loquor **A**: loquar **B** || 282 pariter *nonnulli* **B**

Anseris aut pingui torpentia colla fouebis.
Inditur et ualido multum lens cocta in aceto
Aut caprae fimus ex bulbo aut ceruina medulla:
Hoc etiam inmotos flectes medicamine neruos.
Quos autem uocitant tolles, attingere dextra
Debebis, qua gryllus erit pressante peremptus.

XVI. Tussi et choleribus medendis.

Noxia si cholerum penitus saeuire uenena
Perspicies, cocta lactucae fronde leuabis.
Proderit et caules adsumere saepe madentes.
Interdum fauces tussi quatiuntur atroci:
Alia tum sumis decocta et melle peruncta,
Semina uel raphani permixto dulcia melle.
Aut si fraxinea semen de fronde reuellis,
Interiora uora, uetitus contingere dente.
Ouum melle teres domitum feruentibus undis
Marrubiumue potens: haec faucibus optima sumes
Frenabisque grauem facili medicamine tussim.

XVII. Stomacho et digestioni.

Qui stomachum regem totius corporis esse
Contendunt, uera niti ratione uidentur.
Huius enim ualidus firmat tenor omnia membra
Aut contra eiusdem franguntur cuncta dolore.

---

283 torpentia *uulgo*: torrentia **O** ‖ 284 Inditur et *scripsi*: Inlitur (-tus **b**) et **O** Inlinitur **A** *mg. m. 2* ‖ 285 ex bulbo **Ab**: et bulbo *ceteri* **B** et bulbi *uulgo* ‖ 287 Quas **A** ‖ 288 grillus **O** ‖ *tit.* coleribus **O** senandis (d *supra prior.* n) **A** ‖ 289 colera (-re **b** *ex corr.*, -rę **e**) penitus **O** penitus cholerum *uulgo* | se≡uire **A** ‖ 293 sumis **O**: sumes **e** *ex corr.*, *uulgo* ‖ 294 Semina — rafani — melle **O**: Semine — mella *uulgo* ‖ 296 Interiora **A**: Integriora **B** ‖ 297 Cum **A** ‖ 298 Marriuiumue (u *supra prior.* i) **A** ‖ 299 Frenauisq. *et* facile **A** | tussem *plurimi* **B** ‖ *tit.* digestioni *ex* degestione *corr.* **A** | medendo *uulgo addunt* ‖ 300 totius& corporis **A** ‖ 303 Aut **O**: At *uulgo* Et ꝛ

Quin etiam, nisi cura iuuat, uitiare cerebrum
Fertur et integros illinc auertere sensus.
Lactucae semen nigrae, quod lignea pila
Triuerit, admixto ieiunus sumito melle;
Sed coclear trinum gustu tibi sufficit uno.
Aut tritum semen raphani mulsumque iuuabit;
Siue duae partes absinthi ac tertia rutae
Decoctis potantur aquis siliquaeque madentes;
Semina uel marathri fetae cum lacte capellae;
Puleium quoque decoctum curabit amice.
Et potu et fotu stomacho conducit acetum.
Seu cocleas undis calefactas ac prope uictas
Suppositis torre prunis uinoque garoque
Perfusas carpes: prodest magis esse marinas.
At male digestis si crapula saeuiet escis,
Ex pipere et calida florem de rore marino
Ebibe; seu salibus piper adde et tenue cuminum,
Quae coctis iunges epulis et rapta uorabis.
Aut cubitum pergens sucum cape tristis aceti.
Uentriculus mergi iactus sale *teriacusque*
Tosto pane super, piperis quoque puluere multo
Miscetur: capies diuinum munus in istis.

---

304 etiam ṭ nisi ṣi c. iuuạt (e *supra* a) **A** ‖ 308 trinum *uulgo*: trino **O** | uno *in* unum *corr.* **A** (unum **c** *m. rec.*, **h**) ‖ 309 rafani **O** ‖ 310 ac **O**: et *uulgo* ‖ 312 maratri faetae **A** | lacte pupellae **A** ‖ 313 Poleium *multi* **B** | coq. decoctumq. curabit (iuua *supra* cura) **A** ‖ 315 cṛocleas **A** | cala (e *supra* a *alt.*) factas **A** ‖ 316 torrere **A** ‖ 317 carpes **O**: cape **b** *ex corr.* | prodest ϛ: sed prodest **O** | mạgiṣ **A** ‖ *inter* 317 *et* 318 **A** *marg.* ad digestionē *litt. maiusc. nullo in textu interstitio* ‖ 318 male *in* mala *corr.* **A** ‖ 320 E≡bibe **A** Et bibe *aliquot* **B**; *num* Ecbibe *?* ‖ 320 et] ac **A** | cyminum **A** ‖ 321 iunges *ego*: tanges **O** (-gis **b**) tingues *uulgo* | ạepulis ac r. **A** ‖ 322 Aut, t *supra lin.* **A** ‖ 323 iactus **B** (actu *in* iactu *corr. m. 2* **b** tactus **h** tact≡is **e** mergi iactus sale *totum in ras.* **f**): lactis (*suprascr.* ṭ iactus) **A** | salterica (*prior* a *ex* e *corr.*) usq. (o *supra* u) **A** (*qui ad* salterica *in marg. adscribit* salmoria); sale eriacusq; **bef** salteriacusq; **cdg** sale grauauiusq; **h** sale tritus et ustus *uulgo* ‖ 324 piperi *aliquot* **B** ‖ 325 Miscetur **A**: Miscentur **B**

Proderit hoc stomacho, uictas et concoquet escas:
Grana peregrini piperis diffindito quinque,
Nicolao molli quae mane inserta capesses.

XVIII. Felli, uomitu et phthisi arcendis.

Lutea si crescent et cunctis noxia fella,
Alia parua nouem, piperis tot permole grana,
Quae cyatho diluta gari mandesque bibesque;
Haec iterum septena capis, post denique quina.
Praeterea caules, si frondet passa, sabuci,
Decoctos sale permisces ac iungis oliuo:
Tum capis ac tali purgas medicamine fella.
Prosunt et pelagi latices, quos pondere iusto
Dulcibus adsocias lymphis mellique liquenti.
Et niueus prodest ex ubere sucus asellae,
Si tepido uino infundas, ac mella piperque.
At uomitum radix narcissi pota mouebit.
Si uero phthisis annoso sedet inproba morbo,
Intritas uino cocleas hausisse iuuabit.
Proderit et ueteris seui pila sumpta suilli,
Quos capulas quoque perducit medicina salubris.

---

326 concoquet *ex* conquoq& *corr.* **A**: concoquit **B** ‖ 327 diffundito **A**; defundito *Hummelbergius* ‖ 328 Nicolao **B**: Nicolo (a *suprascr. alt.* o) **A** Niliaco *uulgo* | molli **B**: molli (e *supra* o) **A** | capesses **A**: capessis **B** ‖ *tit.* Felli uomitu (-to **A**) **O**: Fellis uomitui *uulgo* | thisi **A** thisi *uel* pthisi **B** | arcendis *om.* **A** ‖ 329 crescent **O**: crescunt *uulgo* ‖ 330 piperis (ŧ ro *supra* eri) **A** ‖ 331 ciato **O** ‖ 332 capis *uulgo*: capes **O** (capies **h**) ‖ 333 caules si ⊆: caule si **O** | passa **A**: parua **B** | sabucus (i' *supra* us) **A**, sabucis (samb.) **B**, *unde* sabuci *restitui*; sabucus *uulgo* ‖ 334 Decoctos *uulgo*: Decocto **A** Decocta (-tę **b**) **B** | permisces **A**: permiscis **B** (*sed* -scis *in* **b** *ex* -sces *corr.*) | spargis (*mg.* iungis) **A** ‖ 335 Tum ⊆: Tunc **O** | purgas medicamine fella **A**: auxilio fella horrida purgas **B** (*et* **A** *m. 2 suprascr.*) ‖ 339 uino **A**: uinum **B** ‖ *inter* 339 *et* 340 **A** *marg.* Ad uomitum ‖ 340 Ad **O** | parta (*suprascr.* ŧ pota) medebit **A** ‖ *inter* 340 *et* 341 **A** *marg.* Ad phisim ‖ 341 physis (t *supra* ph) **A** ptisis **B** (ti≡sis *in ras.* **f**) ‖ 342 iubabit **A** ‖ 343 seui **c** *m. rec.*: seu **A**, *om.* **B** (eciā *add.* **b** *m. 1*) ‖ 344 *sic ut dedi corrupte* **O** (producit *pauci* **B**); Carne asinae seuoque ca-

XVIIII. Mammis sanandis uel stringendis.

Ubera fecundo ualde lactentia suco
Saepe sibi noxae nimium manando fuerunt:
Faece igitur ualida saeui reprimentur aceti.
Post partum tumidas iniuste adsurgere mammas
Interdum aspicies: harum mala commemoratur
Murinum fimus ex pluuio sedare liquore.
Sin autem clausas penitus dolor angit acerbus,
Lumbricis terrae turgentes ungue corymbos.
Si castigatas studium est praestare papillas,
Ex hederae sertis ambas redimire memento
Protinus et raptas fumis mandare coronas;
Anseris aut seuum pariter cum lacte tepenti
Aut ouum inlinito, tulerit quod garrula perdix.
Praeterea pluuio decocta papauera rore
Haerescant, multis post absoluenda diebus.
Uis et Phoebigenae caelestia sumere dona,
Ubera cum taetris laniata doloribus horrent?
Nauis ramentum et quae nomine prassion herba est
Et quae uulgari sermone insana uocatur
(Graecus hyoscyamon propria scit dicere lingua)
Nec non et calami radix lapathique legumen
Mixta dabunt miras, experto crede, medellas.

---

prae *uulgo audacissime;* Quae scapulas *eqs. Aldus* ‖ 345 ualde **O**: multum *uulgo* | lactentia **A**: lactantia **B** ‖ 346 noxae **Ae**: noxa **B** *ceteri* | fuere **A** ‖ 347 Fece **O** | seui **A**: duri **B** | reprimuntur **A** ‖ 348 iniustę **A** ‖ 349 commemoratur (t ~ *supra* u, = -tum) **A** ‖ 350 Murinus *uulgo* ‖ 351 paenitus d. angita ceruus **A** ‖ 352 corimbos **O**, *quos* **A** *marg. explicat* capita mammarum ‖ 353 papillas **O**: mamillas *uulgo* | 354 heder(a)e **O**: hedera *uulgo* | redimere **A** *cum multis* **B** ‖ 355 mandere **A** ‖ 356 saeuum **A** | capellae (*suprascr.* t tepenti) **A** ‖ 357 illinito *uulgo*: inlinitum **A** inlitum **B** ‖ 359 Haerescant *uulgo*: Herescunt **O** | absolu. **O**: dissolu. *uulgo* ‖ 360 foebigenę **A** ‖ 361 tetris **O** ‖ 362 Nauis **A**: Habis **B** (Nabis **b** *corr.*, **h**) ‖ 364 hyosciamum **A** | propria scitǫ **c**: propria scito **B** proprias cito **A** ‖ 365 calami radix **A**: calemis (calamis) adeps **B** | lapahtiq. **A** lapatique **B** ‖ 366 dabis (t bunt *suprascr.*) **A** ‖ *tit.* Reiectione **A** (*multi* **B**) | restr.] abstinentiae **A** abstinendi (-dis) **B**

XX. Reiectioni cibi aut sanguinis restringendae.

Si stomachus nondum concoctas expuit escas
Et magis atque magis uitium rediendo ualescit,
Alia caedemus crebrumque trahemus odorem.
Sin etiam rutilus refertur pectore sanguis,
Sorbitio mentae, raphanus uel cocta iuuabit.
Saepe lapis teritur (specularem nomine dicunt)
Et mixtis hauritur aquis sistitque cruorem.
Uritur interdum raptus de subere cortex,
Et cinis ex calido prodest epota Lyaeo;
Ouorum cinis aut coclearum aut denique melis
Aut cinis ex salicum ramis prodesse putatur;
Aut platani pilulas acri infundemus aceto:
Nullus erit sanguis, quem non cibus iste moretur.

XXI. Iecoris et lateris uitiis medendis.

Si mollis iecoris fibras dolor angit acerbus,
Protinus ex mulsa potanda elelisphacus herba est;
Sumitur aut semen, quod fraxinus alta profudit,
Uulturiiue iecur uel ius perdicis apricae.
Praeterea simili dragma pix dura piperque
Franguntur, sic in mollito puluere iuncta

---

367 sthomacus (h *supra* c) **A** | non (t̄ con *suprascr.*) coctas **A** | expuet **A** ‖ 368 Ac **A** | rediendo *scripsi*: redolendo **A** recolendo **B** reuomendo *uulgo* ‖ 369 cedemus **A** (*et fere* **B**) ‖ 370 *num* Sin autem *?* | referetur **A** ‖ 371 Sorbitium **B** | ment(a)e rafanus **O** | iuuabit, t̄ b *supra alt.* u, **A** ‖ 372 speculare *uel* -ri *pars* **B** | dicunt **A**: dictus **B** ‖ 373 Hic (*& suprascr.*) **A** | auritur **A** ‖ 374 derubore cortix **A** ‖ 376 melis *Morgagnius*: mellis **O** ‖ 377 ex salicum **A**: e salicum **B** (ex alicum d̄) ‖ 378 pilula sacri **A** ‖ 380 mollis **A**: molles **B** | iecyris (o *supra* y) **A** | angit acerbus **A**: (h)auriet acer **B** ‖ 381 lelis facus **A**, lelisfagus **b** lelifagus *ceteri* **B** | herba est saliua (= saluia *?*)**A** ‖ 382 aut **A b**: et *ceteri* **B** | quod] q. **A** ‖ 383 Uulturiiue *scripsi* (-riique *Heinsius*): Uulturisue (Ult. *uel* -torisue) **B** *ita ut in* **b** s *a m. 2 uideatur addita* Uulturisq. **A** | apricae t̄ discis **A** ‖ 384 dracma *uel* dracina **B** | piperque *ex* perperque *corr.* **A**

Egelidis miscentur aquis recreantque bibentem.
Absinthi quoque decocti potabitur humor.
Si latus inmeritum morbo temptatur acuto,
Accensum tinguens lapidem stridentibus undis
Hinc bibis; aut aceris radicem tundis et una
Cum uino capis: hoc praesens medicamen habetur.
Quid referam multis conposta Philonia rebus?
Quid loquar antidotos uarias? dis ista requirat,
At nos pauperibus praecepta dicamus amica.
Nec non et iecoris quaeretur fibra lupini
Iungeturque simul costum foliumque piperque:
Diluta haec duro dantur potanda Lyaeo.
Est et uis morbi, quod telum commemoratur,
Cum subito dolor insanus furit incitus ictu:
Persicus huic potum e nucleo dabit interiore;
Quae mihi cura satis casu monstrante probata est.

XXII. Spleni curando.

Quando lien tumido circumligat ilia uinclo
Et plenum splenis demonstrant membra rigorem,
Mollibus ex hederae tornantur pocula lignis:
Hinc trahet adsuetos aeger quoscumque liquores.
Aut uiridis coctorum holerum potabitur unda.

---

387 Absenti **A** ‖ 389 tinguens **O**: tingues (*erasa supra* e *uirgula*) **b** ‖ 392 conposita **A** | ≡filonia (t̄ c *m. 2 supra* f) **A**: cilonia **B** (c *in* s *corr. m. 2* **b**) ‖ 393 antidotum uariis **B** | dis *Riuinus et Gesnerus:* quis **O** (*& add. supra lin. m. 2* **A**) | istas **A** ‖ 394 Ad (S; *m. 2 suprascr.*) **A** | dicamus (*id est, damus*), *sic* **O** ‖ 396 Iungenturque *uulgo* ‖ 397 Diluta haec *scripsi*: Dilutaq. **A**, *sic uel* Diluta qu(a)e **B** | duro **e h** (*cf. c.* 45 *et* 49): dura (o *supra* a *m. 2*) **A** diro *ceteri* **B** (t̄ diro, *sic* **c g**) ‖ 400 Persicus **A**: Persicum **B** Persicon *uulgo* | enu≡eleo (t̄ c *supra med.* e) dabit **A**: e nuce dabitur (*uel* datur) **B** ‖ 403 demonstrat **A** ‖ 404 hedere **A**: (h)edera **B** | tornantur **h**: torrantur **e f** tostantur **A** *cum ceteris* **B** tornentur *uulgo* ‖ 405 trah& (t̄ is *supra &*) **A**: trahis **B** ‖ 406 coctarum **B** *ex parte*

Proderit et sucto fluuialis hirudo cruore,
Siue myrica potens seu ros cum pane marinus;
Aut hederae sucus potu adpositusque iuuabit.
Nec non intactam ferro quam uideris alnum,
Huic liber eripitur ferro sine decoquiturque,
Donec uictarum pars tertia subsit aquarum:
Hinc medico potu pulsus dolor omnis abibit.
Nonnulli memorant consumi posse lienem,
Siqui eruum semper ieiuno sumpserit ore.
Arida ficus item feruente domatur aceto
Et trita inlinitur, uel splen adponitur haedi.
Marrubium in uino potum prodesse loquuntur.
Praeterea piper ac nepetae cum flore et anethum
Nicolausque, apio ac boletus iungitur una:
Horum decoctos latices potare salubre est.
Puleium, abrotonum nitida cum mastice coctum
Et thymbrae speciem, quam commemorant cephaloten,
Praedixit spleni deus Idae posse mederi.
Dulcia Plautus ait grandi minus apta lieni.
Splen tumidus nocet et risum tandem addit ineptum,
Ut mihi Sardonicis uideatur proximus herbis,
Inrita quae miseris permiscent gaudia fatis.

---

407 Prodest (t erit *suprascr.*) **A** | et sucto *ego*: exuecto **A** exueto **B** (exueto **c**) exsucto *uulgo* | hirundo **O**; n *suppunxit* **c** || 408 mirica **A** *cum plerisque* **B** || 409 apposituque *uulgo* || 415 Siquis eruum **O** (erum **be** serum **f** enim **g**), *correxi*; Eruum si s. i. sumpseris *uulgo* || 416 dometur **A** || 417 haedis (t addis *add. m. 2*) **A** || 418 Marruuium **A** || 419 cicer (*suprascr.* t piper) **A** | et nepitae cum flor& **A** | anetum **O**; h *supra* t *in* **b** || 420 Nicholausq. apio (r *supra* q. *scr.*) ac boletus **A** Nicolausq; rapio ac boletus **B** (≡apio **f** apio **e**): Capparis atque apium buglossaque *uulgo* || 422 abrotanum **O** (aprot. **A**) | mastice, *sic* **O** || costum **A**; *num* tostum? || 423 Et thymbrae *ego*: Etymbre **A** Ac t(h)ymbrae *fere* **B** | quam] q: **A** | cefalotem **A**, *sic uel* cephalotẽ **B** || 424 Idae *uulgo*: idem **O** || 425 plaustus **d** *et*, s *priore suppuncta*, **c** || 426 et **A** (**c** *m. rec.*): *om.* **B** (ac **dg**) | tandem *scripsi*: tamen **O** | addet **A**; edit *Burmannus* || 427 sardonicis **A**: sard(a)eis **B** Sardois *uulgo* | proximus, *suprascr.* t amarior **A** || Inritaq. **Ab**

Dicitur exectus faciles auferre cachinnos
Perpetuoque aeuo frontem praestare seueram.

XXIII. Praecordiis sanandis.

Languida si duro turgent praecordia morbo,
Miscetur mulsae farris sextarius una
Nec non et lini tunsum siliquaeque legumen:
Haec decocta simul nondumque tepentia nectes.
Aut quae poma Cydon Cretaeis misit ab oris,
Cocta lines, durum ut possis mollire tumorem.
Ocima praeterea bulbiue linuntur amari.
Proderit et lymphis corpus mersare marinis.
Quin etiam catulum lactantem adponere membris
Conuenit: omne malum transcurrere fertur in illum;
Cui tamen extincto munus debetur humandi.
Humanos quoque contactus mala tanta sequuntur,
Et iunctus uitium ducit de coniuge coniunx.
Quod superest styraci, iunges ramenta carinae,
Quodque decem ex rebus confit simul atque uocatur,
Masticis addentur fractae iam mollia farra:
Talibus auxiliis praecordia fota resident.

XXIIII. Lumbis et renibus sanandis.

Cum saeuit penitus haerens iniuria lumbis,
Igne lapis candens datur exultantibus undis:
Hoc poteris potu tristem superare dolorem.
Aut pice cum molli nitrum sulphurque et acetum

---

431 Languida **A e**: Liquida *ceteri* **B** ‖ 432 una **B**: undae ŧ una **A** unus *uulgo* ‖ 435 Autq. poma cidon **A** ‖ 436 lines **A**: teres **B** ‖ 437 Ocyma *codd. praeter* **A b** ‖ 439 lactantem **O**: lactentem *uulgo* | adpondere **A** ‖ 442 quoque] quia ꝙ ‖ 443 Et, V *supra* E, **A** (Vt **b**) | ducet **A** ‖ 444 stiraci iunges **A**: thyracii ungues *fere* **B**; thridaci *uulgo* ‖ 445 decem *ex* decim **A** | confit (*mg.* ŧ cefi) **A**: coefi *uel* coephi **B** (cęsi **b**) | uocari (ŧ tur *supra* ri) **A** ‖ 446 mollia **A**: milia **B** ‖ 447 fota **A**: tuta **B** ‖ 448 poenitus **A**; penitis *uulgo* ‖ 450 tristem potu *uulgo* ‖ 451 molli **A**: melli **B** (melle **b h**)

Sucida lana rapit contacta calentibus isdem:
Proderit hanc aegris crebro perducere membris.
Aut caput asparagi cum uino sume uetusto
Seu mauis adpone: modus conducit uterque.
Aut adipe inmixtum lumbis inducito sulphur.
Saepe chelidoniam cum suco Palladis addes
Farraque quae tremulis prosunt sudantia flammis.
Fertur amygdalinae sucus nucis esse bibendus:
Pinsitur haec tepidoque absorbitur indita fonti.
Aut tres ex uino cocleas feruescere coges
Cumque suis domibus franges; piperis quoque grana
Ter quina adicies potuque iuuaberis illo.
Furfur item parca fuerit cum feruidus unda,
Post oleo madidus saccis inmittitur aptis,
Quos uix passuris urentes addito membris.
Prodest ceruinae uiolens natura medullae;
Nec nocuit ciceris cocti potasse liquorem;
Aut mixtam teneris madidamque elelisphagon undis
Contere tumque simul cum mastice confer anethum

---

452 cadentibus **B** ‖ 454 Aut, ut *supra lin. add.* **A**, *ut saepius* | asparagi, *tertia* a *infra lin. add.* **A** (aspargi **dfg**, *om.* **e**) ‖ 456 adipe **d**: adipem **B** (adipen **f** adipi **g**) pidē **A**, *quod in* apide *corr. m. 2*, *quae et* adipem *suprascr.* | inmixtum **A**: mixtum **B**; *num* inmixto*?* ‖ 457 *om.* **B** | celidoni (am *suprascr. m. 2*) **A** | pallidis (a *supra prior.* i) **A** ‖ 459 amigd. **O** | *post* nucis *duae litt. erasae in* **A** ‖ 460 Pins& **A** (Pinsetur, i *supra* e *m. 2*, **b**) | haec **O**: ac *uulgo* | tepidoque *scripsi*: tepido isq; **A** *duplicis lectionis cum uestigio* tepidisque **B** (-dis quae *pauci*) | absorbitur *fere* **B** (*ex* -betur *m. 2 corr.* **b**): absorbi (*& add. supra lin. m. 2*) **A** | indita fonti (ŧ addita limpis *add. m. 2*) **A**: addita lymphis **B** ‖ 461 cogis **B** ‖ 462 frangis **B** ‖ 463 quina **A**: quinque **B** ‖ 465 saccis **A**: sucis **B** ‖ 466 Quos **A**: Quae **B** | suis, *suprascr.* uix, **A** | addite **B** ‖ 467 uiolens **Ab**: uiolans *ceteri* **B** ‖ 468 potasse **B**: liquasse **A** *praua adsimilatione* (libasse *L. Muellerus d. r. m.* 452) ‖ 469 madidamq; lelis facon (lilisfagon *uel* bilisf. **B**) undis **O**: maluam contundito porris *uulgo* ‖ 470 Contere tumque *scripsi*: Contereturque *in* Conteriturque (*sic* **B**) *corr.* **A** | anetuum **A** anetum **B** *praeter* **b**

Quodque decem ex rebus conponi est nomine clarum:
His continge locum; deus haec mihi certa probauit.

XXV. Ventris dolori mitigando.

Si dolor insanus tota desaeuit in aluo,
Heminis tribus in lymphae ualidam coque rutam
Atque apium, donec duplex pars desit aequarum:
Potus erit medicus non detractante palato.
Praeterea niuei sterilis testa uritur oui;
Quae postquam in taetram fuerit conuersa fauillam,
Ex calidis potatur aquis et pota medetur.
Nec non iungenda est utero noua uirga myricae:
Inlaesa haec ferro terraque intacta geratur.
Aut medio uentris prodest adspargere terram,
Quam signauerunt uestigia pressa rotarum.
Proderit et puluis facili sub cardine raptus.
Quin etiam ec lymphis tritum potare cuminum
Conueniet; quod iam nobis documenta probarunt.
Menta quoque hoc pacto medicos dabit hausta sapores.
Coeliacos autem recreabis pane salubri,
Quem madido farre efficies ac mollibus ouis;
Quorum testa fero prius euanescat aceto

---

471 ex **A**: *om.* **B** | conponi est nomine *scripsi*: conponi (comp.) ex nomine **B** compones (es *ex corr.*) nobile **A** | clarum est **B** ‖ 472 continge (ti *ex corr.*, *et suprascr.* t contunse) **A**: contonsę (v *supra alt.* o) **b** contuse *uel* contusi *ceteri* **B** ‖ *in tit.* dolore **B** ‖ 474 Hae minis **A** | lympha **O**, *corr. Ranzouius* | ualidam coque (quoque *nonnulli* **B**) rutam **O**: tu decoque tritum In uino prius hyssopum, ualidam quoque rutam *uulgo* ‖ 475 Atque **Ab**: At *et* Aut *et* Ast *ceteri* **B** | pars duplex **B** ‖ aquarum **B**: in aqua **A**; *num* aquai? ‖ 476 detranctante **A** ‖ 478 posquam (t *add. m. 2*) **A** | fauillam (t rinam *suprascr.*) **A**: farinam **B** ‖ 480 In lęso **A** | teratur **A**, *et* **B** *praeter* **b**, **f** *m. 1*, **h** ‖ 482 adspargere (d *in* s *corr.*) **A**: aspargere *et* aspergere **B** ‖ 485 ec *ego*: et **B** & ex **A** | cyminum **A** ‖ 488 Coeliacos *uulgo*: Cyliącos **A** Corniliacos **b** Corneliacos *ceteri* **B** (**A** *mg. pro uar. lect.*) | recreabunt **A** ‖ 489 farrae **A** ‖ 490 euanescat **A**: euanescere **B**

Refert et teretes bulbos mollire terendo
Cumque his Lenaei durum potare fluentum.

XXVI. Hydropisi depellendae.

Corrupti iecoris uitio uel splenis acerbus
Crescit hydrops aut cum siccatae febre medullae
Atque auidae fauces gelidum traxere liquorem.
Tum lympha interius uitio gliscente tumescit,
Secernens miseram proprio de uiscere pellem.
Conueniet tenerae radix decocta sabuci,
In geminis calidi cyathis potanda Lyaei.
Fraxineum semen cum Bacchi rore bibendum est.
Nec non adposito curantur dropace membra,
Qui subito raptos uentos sucosque reuellit.
Nec non et tepidis conuolues corpus harenis;
Adposituque leues nepetae gustuque iuuabunt.
Saepe et scillino pelluntur noxia Baccho.
Elleboro bene purgatur lymphaticus error,
Aut huius uice sementis scopulosa genestae
Miscetur mulsis et cautis ducitur undis.

---

491 pulbos **A** | tenendo **B** (-dum **b** terrendo **h**) ‖ 492 lyei (*mg.* **t** linei) **A** lenei *uel* linei **B** ‖ *in tit.* Hidropi **A, B** *ex parte* ‖ 493 acer-uus **A, B** *ex parte* ‖ 497 proprio **A**: propius (-rius) **B** ‖ 499 calidi *uulgo*: calidis **O** | cyatis **O** ‖ *in uu.* 500—512 *ordinem quem praebet* **A** *secutus sum: summae in edd. turbae* ‖ 501 dropice **A** ‖ 502 *om.* **B** ‖ su≡cosq. mire reuellit **t** cosmireuellit **A** ‖ *uu.* 503 —510 *post* 519 *habent* **B** ‖ 503 *post* 508 *repetit* **A** | Nec non et tep. *uulgo*: Nec non et intep. **A** (interp. *posteriore loco*) Hoc etiam intep. **B** (etiam *m. 2 add.* **b**) | conuolues *uulgo*: conuolu& **A** *priore*, cum uolu& et *posteriore loco* conuoluere **B** | corpus **A**: certus **B** ‖ 504 Adpositoq. **A** Adpositamque **B** | leues dabis (*om.* **b**) nepetaq; iuuabit **B** ‖ 505 et scillino **A**: s; mellino (i *supra* **e**) **b** sed in illino **c** sed in illo **e**, **f** *ex corr.*, **h** (**d** *om. u.*) ‖ 506 bene **O**: quoque *uulgo* | purgatur **A**: cogatur **B** (coquatur, *m. 2* ut purgatur *suprascr.* **b**) ‖ 507 sementis **e**, **f** *ex corr.*: semen **A** *cum ceteris* **B** | scopulosa **e**: scopolosa **A** scopulas(a)e **B** *ceteri; uocabulum nondum sanare potui* | genest(a)e **B**: egenestate **A** ‖ 508 Mulcetur, **t** miscetur *suprascr.*, **A** | educitur **B**

Est qui praeualido fricto sale miscet aceti
Atque olei sucus refricatque albentia membra
Aut calido filicis radicem mollit Iaccho,
Unguine quo frangit uires languoris aquosi.

XXVII. Ventri molliendo.

Saepe cibi specie, uitio uel corporis ipso,
Potibus aut duris restricta morabitur aluus.
Uincetur talis mora gramine mercuriali,
Cuius aquam cocti minimo cum melle bibemus.
Prunaque conueniunt, quae mittit clara Damascus.
Multos praeterea medici conponere sucos
Adsuerunt; pretiosa tamen cum ueneris emptum,
Falleris frustraque inmensa nomismata fundes.
Quin age et in tenui certam cognosce salutem.
Aut igitur tectum lana subponis alumen
Aut edis in patinis tenerae decocta sabuci
Uel cum lacte caprae salsum mulsumque capessis.
Crede tamen potum meliorem lactis equini:
Dicitur hic dulces asinae praeuincere sucos.
Siluestris fici lacrimam prodesse loquuntur.
Quodque ratis melius uerbis dicemus Horati,
Mitulus et uiles pellunt obstantia conchae.

---

509 praeualidum **O**, *correxi* | fricto **A**: frixo **B** | miscit **A** | aceti *ego*: acetis **A** acetum **B** ‖ 510 oleo (i *supra alt.* o) **A** | sucus (*cf. u.* 199) **A**: suco **B** | refricatq. **A**: recreat (*om.* que) **B** ‖ 511 A calida **A**, *in quo* Aut *saepe in initio abbreuiatur* A., *sed omisso interdum puncto* | mollit ia(c)cho **B**: mollita baccho t iaccho **A** ‖ 514 adiris (*mg.* aut duris) **A** ‖ 519 Adseuerant (*supra scr.* t suer) **A** ‖ *post* 519 *secuntur* 503—510 *in* **B** ‖ 520 fundens **B** *ex parte maiore* ‖ 522 Aigitur **A** | supp. **B** ‖ 523 in platanis (*mg.* t in patenis) **A** | tenere **A**: teneris **B** ‖ 524 cum *uulgo*: tu **O** (cu, t *supra* c, b) | capesses **B** *praeter* b ‖ 526 dulces **A**: ualidos **B** (*et ita* t ualidos **A** *mg.*) ‖ 528 *Horat. serm.* II 4, 28 | ratis *Heinsius*: satis **O** patris *Burmannus* catis *Paldamus* tuis *Lachmannus ad Lucr. p.* 15 Quod uatis *Peerlkampius ad Hor. od.* II 6, 24 | orati **A** ‖ 529 Mitulus, *sic* **O** (*leniter errant pauci* **B**) | pellent **B**

Sed cocleas prius est urtica aut furfure pasci;
Purior hinc gustus noxa sine mouerit aluum.
Saepe thalassomeli adiecto cumulauimus imbri:
Haec purgant, parili fuerint si pondere micta.

XXVIII. Solutioni uentris et dysenteriae conpescendae.

Tam uarii casus mortalia saecla fatigant,
Ut sint diuersis obnoxia corpora morbis.
Saepe etenim nimio cursu fluit impetus alui:
Frenatur, mixto cum feruet brassica uino
Aut cerasi uictum longo iam tempore pomum.
Sucus amineae uitis cum pane medetur;
Uel bene permixtum calida potatur acetum:
Uile quidem facili factu, tamen utile poto.
Ni laedent medica data purgatoria dextra,
Adiecto piperis medicatur puluere calda.
Sin autem longo decurrent intima fluxu
Atque inmane malum multo iam tempore gliscet,
Torridus ex uino cortex potabitur oui.
Ramentum niuei credunt prodesse elephantis.
Arbore Pyramea cortex derepta coquetur
Axe sub aetherio, tum nigro mixta Lyaeo
Inmensum poterit potu retinere fluorem.
Numinis aut iussu cedrim cum mastice misces

---

530 ortica ut **A** ‖ 532 talassomeli (-lli) **B** thalassomelli **A** | adiecto **O**: iuncto *L. Muellerus d. r. m.* 200 | comul. **A** ‖ 533 Hac prosunt **A** ‖ *tit.* dyssenterica c̃pescenda **A** ‖ 534 uarios **A** ‖ 535 Aut (t̃ ut *supra*) **A** | menbris t̃ morbis **A** ‖ 537 Frenat commixto **B** ‖ 538 cerasit **A** ‖ 539 aminei uitis c. p. medetur achiui (*mgo* albus) **A**, *unde conicias eiecto* uitis *scribendum esse* aminei — Iacchi | 541 Velle quidem **A** | factu ƨ: tactu **A** facto **B** | poto **Ac**: puto **bdh** poni **e** pato (v *supra* o) **f** opinor *uulgo* ‖ 452 Ni *scripsi*: Si **O** | laedunt *uulgo* | medica data **A**: medicata (modicum tum, medicamenta) **B** ‖ 545 gliscet *ego*: glescit, *suprascr.* crescit, **A** gliscit **B** ‖ 546 corti ex **A** ‖ 547 elephantis *uulgo*: elefanti (-phanti) **O** ‖ 548 piramia cortix (e *supra ult.* i) **A** | direpta **O** ‖ 549 tum **A**: sic **B** | nitro **A** ‖ 551 Nom. (v *supra* o) **A** | caedrim **A**: c(a)edrum **B** | cum **e**, **f** *m. 2*: *om.* **A** in **B** | masticae **A**

Mollitamque picem et rasum de nauibus unguen.
Languida quo fidens medicamine membra fouebis.
Proderit et pueris, quos dentis origo fatigat,
Castaneas coxisse nuces et sorba uetusta
Atque apium caulesque, rubus quos fundit acuta:
Potio quae fluidam consumpta morabitur aluum.

XXVIIII. Lumbricis et taeniis aspurgandis.

Quid non aduersum miseris mortalibus addit
Natura, interno cum uiscere taenia serpens
Et lumbricus edax uiuant inimica creanti?
Quod genus adsiduo laniat praecordia morsu.
Saepe etiam scandens obpletis faucibus haeret
Obsessasque uias animae concludit anhelae.
Ergo cinis cornu ceruini proderit haustus
Uel nepetae tritum ex uino uel lacte capellae;
Nec non et sucus medici potatur aceti.
Prodest praeterea cum Baccho Persica frondis.
Democritus memorat mentae conducere potum.
Sumitur abrotonum nec non et uile melanthum.
Alia per sese sanant aut uis coriandri.
Quin et marrubium decoctum haustumque iuuabit.
Puleiumue potens et agreste iugatur anethum:
Synthesis haec prodest unda mollita calenti.

---

552 unguem **A** unguẽ **B** *plerique* ‖ 553 fouebis (ŧ t *supra* s): fouebit **B** ‖ 554 dentis **B**: uentris **A** ‖ 556 rubos (v *supra* o) q. fudit aceta (o ŧ o *supra alt.* a, *sic*) **A** ‖ 557 Potioq. (ue *supra* q.) fluuidam **A** ‖ *tit.* tineis **O** | purgandis *uulgo* ‖ 558 addit, *suprascr.* ŧ edit, **A** ‖ 559 internum **A** | uiscera tinea **O** ‖ 560 creanti **A** ‖ 562 oblepis **A** oppletis **B** *praeter* **b** ‖ 563 animae **A** (ŧ uite *suprascr.*): uitae **B** | ≡anẹhlae (h *erasa*) **A** ‖ 564 *sq. unus om.* **b** ‖ 565 nepit(a)e **O** ‖ 566 potantur **A** ‖ 568 Democritus (a *supra* u, *sic*) **A** | 569 Simitur (v *supra pr.* i) **A** | abrotanum **B** ‖ 570 Alia, *alt.* l *supr. lin. add.*, **A** | uis **A**: ius **B** | melantum **A** (*et pauci* **B**) | coriandri (r *prior in* l *corr.*) **A** ‖ 571 iuuabis **A** ‖ 572 iungatur *multi* **B** | anetum **A**, **B** *praeter* **b** ‖ 573 Sinth. **A**

XXX. Colo sedando.

Cum colum, inuisum morbi genus, intima carpit,
Mande galeritam uolucrem, quam nomine dicunt,
Aut pauidi leporis madefacta coagula pota.
Siue apio nepetas tereti cum mastice iunge,
Nec non et species ambas halantis anethi,
Quarum decoctos patiens haurito liquores.

XXXI. Vessicae et calculo purgando.

Si cui uessicae tardus cunctabitur humor,
Haec mora rumpetur uino peruicta uetusto.
Proderit ex paruis acinos potare sabucis
Aut hederae sucum aut lacrimosi trita sinapi.
Nec non resinas ex Oricia terebintho
In speciem eruiliae paruos glomerabis in orbes,
Quos ternos tepida mixtos hausisse medella est.
Quondam etiam nimio praeceps urina fluento
Inrigat exuuias obscenoque inficit imbre:
Tum leporis cerebrum ex uino potare licebit.
Si dolor internam uessicae concoquet aluum,
Subueniet radix frondosae epota cupressi

---

574 colum *scripsi*: colus **O** | gerum, nis (*sic*) *supra* rum, **A** || 575 gale uitam **O** (gulę uictum, e *supra prim.* u, **b**) || 577 tereti *ex* teritum *corr.* **A** | iunge **Ab**: iunges (-as) *ceteri* **B** || 578 ambas **O**: semper *uulgo* | halantis **A**: alentis **b** at(h)lantis *ceteri* **B** || 579 decoctus **A** || *tit.* cauculo **A** | et urinae prouocandae (urī prouoc̄ **b**) *addunt* **B** || 580 uesicae *fere* **B** *ubique* || 581 uincetur (rump *suprascr.*) **A** || 582 Prodest **B** || 583 senapi (i *supra* e) **A** || 584 Oricia] orscia et **A**, *et similia* **B** | terebinto **O** (*ex* -bento *corr.* **A**) || 585 herbilię (*mg.* ŧ iruilie) **A** | glomerabit (-uit) **B** || 588 Inr. (r *supra* n) **A** | infigit (c *supra* g) **A** inrigat **B** *praeter* **b** | imbri **B** || *post* 588 **B** *addunt*: Ergo cinis proderit hausto uel nepate suco Datum ex uino tritum uel lacte capelle, *quae ex* 564 *sq. praue repetita et in edd. uarie mutata recte om.* **A** || 589 licebit ŧ debebit **A**: debebit **B** (decebit *pauci*) iuuabit *uulgo* || 590 Si *ex* Sed *corr.* **A**: Sed **B** (*qui post* uesicae *addunt* si) | conquoq̄t **A** conquoquit *uel* concoquit **B** || 591 rad. frond. *uulgo*: frond. rad. **O**

Puleiumue potens domitum feruentibus undis.
Si uero in lapides densus conuertitur humor,
Qui retinent cursus gemitumque dolore frequentant,
Saxifragam seu spongiten succurrere credunt.
Praeterea semen myrti siluestris Iaccho
Atque oleo mixtum bibitur, nec desit acetum,
Uinaque sumantur fricto condita cumino;
Siue palumborum capitur fimus acre ferorum,
Dulcacidis sparsum sucis trituque solutum;
Nec non obscenus caprae potabitur humor:
Obruet hic morbum labefactaque saxa remittet.

XXXII. Conceptioni et partui.

Inrita coniugii sterilis si munera languent
Nec sobolis spes est multos iam uana per annos,
Femineo fiat uitio res necne silebo:
Hoc proterit magni quartus monstrare Lucreti.
Sed natura tamen medicamine uicta potenti
Saepe dedit fetus studio curante paratos.
Aut igitur leporis consumit femina uuluam
Aut, ouis in stabulis fractas cum ruminat herbas,
Pendentem spumam molli deducit ab ore
Atque illam meminit mixto potare Falerno.
Mercurialis item capitur communiter herba,

---

ad 593 **A** *mg.*: Ad calculosos ‖ 594 retinet — frequentat **B** ‖ 595 Saxifragum **A** | seu spongiten *Hummelbergius*: seus (seu *pauci*) fongiten **B** fesso iugiter **A** *aperta interpolatione* ‖ 596 mirti **A**, **B** *ex parte* | yacco **A** ‖ 598 sumentur **A** | cymino **A** ‖ 599 acre (care **A**, *sed mg.* ŧ acre) ferorum **O**: aeriorum *uulgo* (fimus *pro neutro tertiae declin. usurpatum*, *cf. ad u.* 75) ‖ 600 sparsus — solutus *uulgo* | tritumq; (o *supra* um) **A** tritoque **B** ‖ 601 Nen (c *supra* n) **A** ‖ 602 Obruit — remittit **B** | hinc morbos **A** ‖ 603 sterelis **A**, *et fere* **B** ‖ 604 Nec **O**: Et ꝛ | iam (*suprascr.* dum) **A**: dum **B** ‖ 606 quartus magni **B** ‖ 607 uita≡ (ita *in ras.*) **A** | potenti est **B** ‖ 608 foetus **A** *semper* (*partim sic*, *partim* fętus **B**) | paratus **A**; patratos **d** ‖ 612 memini **B** ‖ *inter* 613 *et* 614 **A** *mgo*: Ad tenendum parꝫ (= partum)

Si cubitum noctu coniunx festinat uterque.
Atque ubi iam certum spondet praegnatio fetum,
Ut facili uigeat seruata puerpera partu,
Dictamnum bibitur, cocleae manduntur edules;
At cui, cum menses octo ille moratus in aluo est,
Iam rumpit thalamos et nexus soluit inertes,
Pulei *quoque amico conuenit imbre repenti*,
Cuius opem ueram casus mihi saepe probarunt.
Quin etiam stercus supponunt uulturis atri,
Sentiat ut minime, partus quod proximus urguet;
Oua etiam rutae et fragili miscentur anetho,
Quae diluta leui Baccho atque exhausta medentur.

XXXIII. Profluuio cuiusque sanguinis et matrici.

Si modicus pleno manat de corpore sanguis,
Subuenit; at nimius cum uita funditur ipsa.
Quapropter multo naris completa cruore
Cum fluit, adtritus cimex conducit odore.
Lana oleo madefit, sed nondum lauta, rosato:
Haec datur in nares uel claudit densius aures.
Contritis prodest cocleis perducere frontem
Aut galli cerebro uel sanguine tingue columbae.

---

614 Sic **B** *ex parte* ‖ 615 spondit **B** ‖ 616 partum **B** *plerique* ‖ 617 Diptamnum **B** | mandantur **B** ‖ 618 At *edd. uet.*: Aut **O** ‖ cui cum *scripsi*: qui olim **A** olim (dolim *duo*) **B** | menses octo (minus *add. mg.*) **A**: menses minus octo **B** | ille *addidi*: *om.* **O** | est **O**: *om. uulgo* ‖ 619 Iam rumpit *scripsi*: Inrumpit **O** Dirumpit *uel* Erumpit *Morgagnius* | 620 *dedi ut extat in* **A**; *pro* imbre repenti *habent* **B** inbrotus (imbr., impr.); *summa licentia usi anteriores, ut Ranzouius* P. q. iam purgari conuenit imbre, *Keuchenius* Puleio admixto uenit embryo nectus aceto (bene *pro* quoque *Aldus*) ‖ 623 quod *solito compendio* (vam *suprascr.*) **A**: quam **B** quum *uulgo: coniceres* quom, *nisi serioris aetatis latinitati illud* quod *conueniret* ‖ 625 leui baccho **A**: simul uino **B** (*et ita suprascr.* **A**) ‖ *tit. post* matrici *uulgo addunt* subueniendae ‖ 629 cimix *fere* **B** | odorem **O** ‖ 632 conducere **B** ‖ 633 Agalli caerebrum **A** | tingue *uulgo*: mite **A**, *sic uel* mitte **B**

Quo nisi subprimitur sanguis, potandus et ipse est.
Praeterea Phariis caput emetire papyris:
Detrahe quod superest, illo genitalia necte.
Femineas illinc prodest uincire mamillas,
Menstruus inmenso si profluet impete sanguis.
Sucida lana malos remoratur subdita cursus,
Mortua quin etiam producit corpora partu.
Sed quaecumque fluit uis inmoderata cruoris,
Subereus cortex calidis potatur in undis
Ante minutatim studio uincente terendus.
Pulei calido purgatur femina potu;
Sed si forte cruor clausa cunctabitur aluo,
Aut molles nepetae aut rutae quacumque bibentur;
At si puniceos fundet uessica liquores,
Marrubium ex passo tritum perfunditur undis:
Hi poterunt haustus rutilum purgare colorem.
Relliquias partus dictamni detrahet herba.
Quod si feminei properabit sanguinis imber,
Est qui frusta molae percussu decutit uno,
Quorum aliquod lanis tectum ad praecordia nectit,
Haec simul incantans: sisti debere cruorem,
Ut lapis ille uiae solitos iam destitit orbes.

---

634 Quo *scripsi*: Quod **O** ‖ 635 fariis **O** | metire *fere* **B** | papiris **A**, **B** *multi* ‖ 636 supra est **A** | illo *uulgo*: alio **O** ‖ 637 prodest illinc **B** | uincire *ex* uincere (*sic pauci* **B**) *corr.* **A** ‖ 638 profluit **B** ‖ 640 partum **A**; *num* partus? ‖ 641 quecumq. **A**: quocumq; **B** (quodc. **h**) quac. *uulgo; num* quando usque? ‖ 642 Subernus **O** (Sup. *pauci* **B**); *num forma recta?* ‖ 646 quaecumque *uulgo* ‖ 647 At **A**: Aut **B** | pumiceos **A** | fundit **B** ‖ 648 parso *uel* sparso **B** ‖ 650 dictamni *uulgo*: l(a)eta tibi **O** (**A** *mg.* ŧ letauia) | detrahit **B** *praeter* **b** ‖ *post* 650 *nonnulla uidentur intercidisse* ‖ 651 femineo **A** | properauit **Ab** ‖ 652 frustra **O**, r *suppuncta in* **Ac** | percusso **A** (*pauci* **B**) ‖ 653 nectet **A** ‖ 654 cruorem, *mg.* ŧ flu, **A** (fluorem **b**) ‖ 655 solitus **A**

XXXIIII. Internecandis quae oculos impediunt.

Mobilis hirsutas horret lasciuia saetas
Et gaudet rapto nudari flore pilorum.
Sed bona nonnumquam uellendi causa uidetur,
Corpora cum releuat ratio manifesta salutis.
Namque oculos infesta pilorum tela lacessunt;
Quodque illis dederat uallum natura tuendis,
Inde inimica seges proprios desaeuit in orbes.
Ergo locum crinis uulsi continge cruore,
Quem dat auis, tremulis simulat quae pellibus alas,
Sanguine uel ricini, quem nigro de cane uelles.
Praeterea quascumque uoles auertere saetas
Atque in perpetuum rediuiua obcludier ala,
Corporibus uulsis saniem perducito ranae,
Sed quae parua situ est et rauco garrula questu.
Nec non e stagnis cessantibus exul hirudo
Sumitur et uiuens Samia torretur in olla:
Haec acidis unguit permixta liquoribus artus
Euulsamque uetat rursus procrescere siluam.

XXXV. Omnibus obscenis medendis.

Dicendum et quae sit membris medicina pudendis.
Languidus antiquo purgatur penis Iaccho
Ac super inlinitur fecundae felle capellae.
Mane nouo myrti frondes commandere prodest,

---

titulum dedi ex **B** (oculis): Pilis quibusque internecandis *bis* **A** || 659 releuat (leu *ex corr.*, *ut uid.*) **A**, **e**, **f** *ex corr.*: reuelat *ceteri* **B** || 660 infecta **B** | lacessunt (c *supra alt.* s) **A** || 661 uallum *uulgo*: ualidum **O** || 663 crineis **A** || 664 pellibus ductilus alas (*glossa* prasor *supra* alas) **A** || 665 *om.* **B** || 666 *num* quacumque? | auellere **A** || 667 obcludier *ex* obcluder& *corr.* **A**: obcludere **B** | ala **A**: tela **B** || 669 q. (ve *suprascr. m. 2*) par uasit ueste & trauco garrula **A** || 670 exul] exos *multi* **B** | hirundo **B** (ł hirudo **c** *m. rec.*): harundo **A** || 672 unguit **A** || 673 Auuls. **B** | procrescere **B**: procedere **A** || 675 Languidi santiquo uino p. penes (iacco *add. m. 2*) **A**; curatur *Wouuerius* duratur *Burmannus* || 677 nouo *uulgo*: nouoym **A** nouum **B**

Cui dolet, atque illas in uulnus despuat ipsum.
Faece etiam uini genitalia lauta leuantur,
Et tumidos testes Nereia lympha cohercet,
Uel bulbi ec mulso uel cera inmixta cupresso;
Aut faba cum tepidis Bacchi decocta fluentis.
Ramicis inmensum fertur cohibere tumorem
Far madidum lymphis ferali ec fronde cupressi;
Unde etiam potu frons haec memoratur amica.
Sin autem existet duratis glandibus inguen,
Proderit induci cocleas cum melle minutas.
Obscenos si pone locos noua uulnera carpent,
Horrentum mansa curantur fronde ruborum.
At si iam ueteri succedit fistula morbo,
Mustelae cinere inmisso purgabitur ulcus,
Sanguine uel ricini, quem bos gestauerit ante.
Herba chelidoniae fertur cum melle mederi,
Herbaque cum seuo foliis de mille uocata.

XXXVI. Ischiae et articulari morbo.

Saepius occultus uicta coxendice morbus
Perfurit et gressus diro languore moratur.
Populus alba dabit medicos de cortice potus;
Nec non et tenerae gracili de fronde genestae
Arreptos caules acidoque liquore madentes
Sumere conueniet, rubiam quoque ducere potu
Aut ex Bithyno cocleas haurire Lyaeo.

---

678 Qui **O** ‖ 679 Fece **O** | uini (o *supr. alt.* i) **A** | lauatur **B** ‖ 680 Et **B**: Au(t *suprascr.*) **A** ‖ 681 ec *ego*: et **A** ex **B** | cypr. **A** ‖ 682 Afaba **A** | trepidis **A** ‖ 684 lymphis et feralis (-les **A**) fronde **O**, *correxi* (lympha *uulgo*) | cypr. **A** ‖ 685 amic(a)e **B** ‖ 686 exsistit durus tibi gl. **B** (durum *uulgo*) ‖ 688 pene **A** ‖ 690 fistola **A** ‖ 692 uel **A**: que *uel* quem **B** (uelue **h**) ‖ 693 chelidonia **A** ‖ 694 foliis *supra lin.* **A** ‖ *tit.* Sci(a)e **O** ‖ 695 occulta **A** | coxendrice **A** consendice **B** (consc. **h**) ‖ 697 cortice, *mg.* ‡ corpore **A** ‖ 699 madentes (e *supra* a) **A** ‖ 700 potum **A** ‖ 701 ex bithino *fere* **B**: ex bithomo (v *supra* i, im *supra* om) **A** in aminaeo *uulgo* | aurire **O**, *corr. in paucis* **B**

Si uero articulos tabes inimica per omnes
Haeserit, ex ficu betas cum melle ligabis;
Uel pelagi latices, simul et Baccheia dona
Sumere curabis: nimio sed parcito uino.
Ennius ipse pater, dum pocula siccat iniqua,
Hoc uitio tales fertur meruisse dolores.

XXXVII. Furunculo medendo.

Cum sanguis nimius puri permixtus atroci
Aestuat et papulas alte sustollit acutas,
Resinam misces et saxis hordea fracta:
Conspersa haec tepidis adponere conuenit undis.
Uis et hyoscyamum cerae seuoque iugatum
Nectere? non minus haec poterit medicina iuuare.
Praeterea fimus, ex gallo quod legeris album,
Imbribus ex acidis fidens adpone dolenti.
Auribus aut pecudis molles expromito sordes,
Unguine quo fotis dabitur medicina papillis.

XXXVIII. Carboni tollendo.

Horrendum magis est perimit quod corpora, carbo:
Urit hic inclusus, uitalia rumpit apertus.
Hunc ueteres olim uariis pepulere medellis.
Tertia namque Titi simul et centesima Liui
Carta docet, ferro talem candente dolorem
Exactum aut poto raporum semine pulsum;

---

703 cum **O**: ac *pauci* **B** ‖ 704 laticices **A** ‖ 705 partito (c *supra prior.* t) **A** ‖ 708 *ita* **A** (*nisi quod* cũ *supra* per *scriptum*): Anguis iniquus urit puro commixtus a. **B** ‖ 710 Resina **A** ‖ 712 hyosesam uincere (*uel* uinere) *fere* **B** ‖ 714 Praeterea fimus **A**: Praeterea fimum **B** Praetereaque ꝭ | album **O**: albo *uulgo* ‖ 716 pecudum **B** ‖ *tit.* medendo *uulgo* ‖ 718 Horrendum — quod **A**: Horrendus — qui **B** | perimet **A** ‖ 719 apcertybus (*suprascr.* t apertus) **A** acerbus **B** ‖ 720 olim **A**: quondam **B** (**A** *mg. pro uar. lect.*) | pepulere (*suprascr.* t caue) **A**: cauere **B** | medellis, *prior* l *punctata in* **A** ‖ 723 Exsectum *uulgo* | ac potu **A** | pulsus **B**

Ni fieret, dixit uix septem posse diebus
Uitam produci: tanta est uiolentia morbi.
Dulcacidum laticem cum lini semine iunge
Atque fimum Paphiae pariter compone columbae,
Hinc line duratas partes et clausa uenena.
Praeterea triti reserant adoperta lupini.
Nonnullus calcem uiuam dissoluit aceto
Fumantemque niuem papulis apponit acerbis.
Est qui gallinae perducat stercore corpus.
Alia uel piperi iuste commixta linuntur.
Pythagorae cognata leui condita cumino
Proderit aut madido fermentum polline turgens.

XXXVIIII. Panoi, uomicae et strumae depellendae.

Sunt alii, quos dura mouet natura, tumores
Non minus horrendi, sed non ita perniciosi,
Uomica qualis erit uel eidem proxima quaedam.
Simplice resina miscebimus hordea tunsa
Et mulsos amnes et purgamenta columbae:
His bene decoctis languentia membra fouentur.
Mollis odorato faba iungetur coriandro:
Proderit adpositum mollitque aperitque tumorem.
Aut de phasganio radix decocta palustri,
Quae salis admixto tundetur condimento,

---

724 Nifiçeret **A**: Inficeret **B** Infecti *uulgo* | dixit (cens *suprascr.*) **A**: dicens **B** | bis (*suprascr.* uix) **A** ‖ 726 cum lini] cumini **B** *fere* | iunge *uulgo*: iunges **O** ‖ 727 pafię par. **A**: par. paphiae **B** ‖ 729 et operta **B** *praeter* **b** ‖ 731 niuem **O**: illam *uulgo* | apponet aceruis (b *supra* u) **A** ‖ 733 iuste **A**: parce **B** (**A** *mgo pro uar. lect.*) ‖ 734 Putagore (y *supra* u) **A** | cognata, *suprascr.* ł faba, **A** | cymino **A** ‖ 735 aut **A**: et **B** | madida (*prior* a *ex corr.*) fermentur **A** ‖ *tit.* Pani **B** ‖ 736 dira mouit **B** *fere* | tumoris **O** ‖ 737 pernitiosi **A** ‖ 738 Vomice **B** | erat **A** | quaedam (quidam **B** *ex parte*)] struma *Burmannus* ‖ 742 faba iungetur **A**: iungatur faba **B** | coliandro (l *ex corr.*, *ut uid.*) **A** ‖ 743 Prodest (ri *supra* s) **A** | adpositu *uulgo* ‖ 744 fasganio **O** ‖ 745 condime memento **A**

Proderit et mansum quod traxeris arbore uiscum.
Gramen hyoscyami cerae seuoque uetusto
Concilia mixtisque locos perduce dolentes.
Exercere etiam iusserunt corpora prisci.
Ouum defundes in fictile, deinde putamen
Marrubii suco implebis, post melle liquenti
Omnia consociata tepenti prospera potu
Sumantur: reserantque malum purgantque leuantque.

XL. Igni sacro demouendo.

Est etiam morbi species quae dicitur ignis,
Languida quod multo torrentur membra calore.
Uel tu uicino seuum bouis igne remittes
Mollitumque lines uel oloris faecibus oua,
Sed non cocta, dabis: sic torrida membra fouebis.
Lumbricos terrae mixtos inducis aceto,
Aut parili noua ruta modo, sed iungis oliuum;
Ouaque cum betis prosunt super inlita tritis;
Allia dant cinerem sociandum oleoque garoque,
Unguine quo gliscens deponet flamma furorem.
Saepe chelidoniae pars candida iungitur oui,
Quae modico potu, sed ualde trita, capesses,
Admiscere memor lymphas amnemque Falernum.

---

747 hyosciami **A** ‖ 749 iusserunt corpora prisci **A**: corpus medicina potens est **B** (*et* **A** *mgo pro uar. lect.*) ‖ 750 defundes *uulgo*: infundens **A** defundis **B** | potamen **A**, **B** *ex parte* ‖ 753 Sumuntur **B** ‖ *tit.* dimouendo **A** ‖ 755 quod **A**: quo **B** ‖ 756 remittis **B** *praeter* b *m. 1* ‖ 757 odoris fecibus **O** ‖ 758 feruida (*mgo* t torrida) **A** | fouebit **B** ‖ 759 Lumbricos **O** (v *supra* o ef) | mixtos inducętur (is *supra* etur) **A**: mixto inducetur **B** ‖ 760 iunges (i *supra* e) **A** ‖ 762 Alia **B** *pauci* | sociandum **A** e: sociando **B** *ceteri* sociato *uulgo* ‖ 763 quod **B** | deponit **A** ‖ 764 celid. **A**, **B** *ex parte* | candido (a *supra* o) **A** ‖ 765 mandico **A** | potu sed ualde tr. *Ranzouius*: potus edualle tr. (*suprascr.* t uili) **A** potu sed uili detr. **B** ‖ 766 falerni **B**

XLI. Podagrae depellendae.

Quae dabo iam rabidae medicamina digna podagrae,
Cui ter tricenas species Epidaurius ipse
Dixit inesse deus? requiem tamen indere morbo
Fas erit et tristem saltem mulcere dolorem.
Ergo age et abreptum salicis frondemque librumque
Cum uino tere, tum contractos perline neruos.
Aut, cum prima mali sese ostentabit origo,
Feruida non timidis tolera cauteria plantis
Seminecisue hirci reserato pectore calces
Insere: sic dirae reprimes primordia pestis.
Aut si corruptus persederit altius humor,
Trita cupressus ibi Baccho iungetur acerbo,
Panibus et teneris, cohibebitque addita questus.
Parua sabucus item est hircino conlita seuo,
Triticeaeque acido manantes amne farinae,
Aut nitido ranae decoctum uiscus oliuo
Siue chelidoniae sucus sale mixtus aceto.
Sunt quibus adposita siccatur hirudine sanguis.
Non audita mihi fas sit, sed lecta referre:
Hoc quidam grauidus morbo per tempora messis
Uicino plantas frumenti pressit aceruo
Euasitque grauem casu medicante dolorem.

XLII. Vulneribus ferro aut uerberibus factis.

Naturae uitiis medicas obiecimus artes:
Nunc et fortunae iaculis obsistere par est.

---

tit. Podagri medendi **A** ‖ 767 Quae dabo iam *scripsi*: Quedam etiam (*inter utrumque suprascr.* t sunt) **A** Quaedam sunt **B**, Quaenam sint *Scaliger* | rapidę **A** ‖ 768 Cui tetrigenas *fere* **B** ‖ 769 morbum **A** ‖ 771 arreptum **B** | salicis, *mg.* t felicis **A** ‖ 772 tum (t sic *suprascr.*) **A**: sic **B** ‖ 773 malis **A** ‖ 774 tumidis **A** ‖ 776 reprimis **B** ‖ 779 cohibebit (*om.* que) **B** ‖ 780 est **A**: *om.* **B** | condita **A** ‖ 782 nitidum **B** ‖ 783 celid. **A** ‖ 784 herund. **A** hirund. **B** ‖ 785 sit fas **B** ‖ 786 grauidus *scripsi*: rabidus **O** raptus *et* captus *edd. uet.* ‖ 787 frumento **A** ‖ *tit.* aud **A** ‖ 789 medicatas *fere* **B** | obicimus **A** ‖ 790 pars est **A**

Si cui forte chalybs teneros uiolauerit artus,
Necte adipes uetulos et tritam chamaecisson,
Nec pudeat luteae stercus perducere porcae.
Sin autem saeuo laceratum est uerbere corpus,
Tum lixiua cinis ceras dissoluit et oua,
Admixtoque oleo uibices conprimet atras.
Si uero infrenus manat de uulnere sanguis,
Purpura torretur conchyli perlita fuco,
Huius et atra cinis currentem detinet undam.
Uerrucae quoque desectae frenare cruorem
Dicitur ambustus Tyrio de uellere puluis.
Praeterea nimios reserati uulneris amnes
Feniculi cinis adstringit uel fimbria porri.
Siue fimus manni cum testis uritur oui
Et reprimit fluidos miro medicamine cursus.

XLIII. Vulneribus quibuscumque casibus factis.

Quam magno humanae mala pondere conditionis,
Tam multae innumeri species mihi uulneris adsint,
Ut nequeam proprias cunctis adscribere curas.
Isdem igitur monitis casus sanabimus omnes,
Sic tamen, ut nullus medicinam luserit error.
Ergo, modus quicumque obtinget uulneris atri,
Contritus cum melle dabit medicamina bulbus;

---

791 calybs (*mgo* lapis) **A**: lapis **B** ‖ 792 Hedera necte adipes uituli simul camecissum (trita *supra* came, *et* t *supra* c *in* cissum) **A**, *unde* Necte hederam atque adipes uituli simul et chamecissum *L. Muellerus d. r. m.* 358; *sed est* hedera *glossa*; chametisson *fere* **B** ‖ 794 est *om.* **B** ‖ 795 lexiua **O** ‖ 796 uiuices *fere* **B** uiuifices **A** | conprimit **B** ‖ 798 conquili (chi *supra* qui) **A** | suco **b** ‖ 799 curr.] to *supra* cu **A** ‖ 801 ambuste (us *supra* e) cyrio (t *supra* c) **A** ‖ 803 Fenic. **A**: Penic. **B** ‖ 805 fluuidos **A** ‖ 806 Quam magno — pondere (= *multitudine*) *scripsi*: Quam magna — pondera **A** Cum magnae (-na) — pondera **B** ‖ 807 innumeris **A** | *malim* adsunt ‖ 809 Hisdem **A** | sanabimus **A**: animabimus **B** armabimus *uulgo* ‖ 810 luserit **A**: cluserit *uel* clauserit *fere* **B** ‖ 811 quiscumque **O** | obtingit **B** ‖ 812 bulbus, i *supra* us, **A**

Herbaque, quae nomen foliis de mille recepit,
Adpositu prodest adipi permixta uetusto.
Sucida cum tepido nectetur lana Lyaeo
Ambustaeue cinis complebit uulneris oras,
Concludet uero uel frons uel ramus ab ulmo;
At sucis hederae pulcrescit foeda cicatrix.

XLIIII. Hominis uel simiae morsu.

Siue homo seu similis turpissima bestia nobis
Uulnera dente dedit, uirus simul intulit atrum,
Uettonicam ex duro prodest absumere Baccho;
Nec non et cortex raphani decocta medetur,
Si trita admorsis fuerit circumlita membris.

XLV. Serpentium morsibus et ad uirus excludendum.

Cuspide non quisquam, longae neque caede sarissae,
Fulmine non gladii, uolucris nec felle sagittae,
Quam cito uipereo potis est adfligier ictu.
Quare aptam discamus opem sucosque medentes.
Qui nocuit serpens, fertur caput illius apte
Uulneribus iungi: sanat quae sauciat ipsa,
Ut Larissaea curatur Telephus hasta.

---

813 foliis nomen **B** ‖ 814 Adposita **A**e Adposito *ceteri* **B** ‖ 815 nectetur **A**: conectitur **B** ‖ 816 compleuit **A**, *ita uel* conpleuit **B** *ex parte maiore* | horas **A**: ora **B** ‖ 817 Concludit **B** ‖ 818 Ad **A** | pulcrhęscit uęhit foeda **A** ‖ *tit.* Homini **A** | uel **A**: ac **B** ‖ 820 mente (d *supra* m) **A** ‖ 821 Vetton. (B *supra* V) **A**: Veton. *fere* **B** | adsumere **B** ‖ 822 raf. c. **A**: c. raf. **B** ‖ 823 circumdata (lita *suprascr.*) **A** ‖ *tit.* et ad uirus *ego*: et uipere uirus **B** (*ex glossa ortum* uipere); **A** *totum titulum omittens haec praebet* De (*om. index*) ictibus scorpii et morsibus uel muris aranei caeci: *cf. ad seq. caput* ‖ 824 longa neq. decę **A** | sarisse **A**: lariss(a)e **B** (ŧ cede larisse **A** *mg.*) ‖ 825 uolucres **A** ‖ 826 affl. **A** ‖ 827 discamus (ŧ di *supra* dis) **A**: dicamus **B** | sucos (q; *supra lin. add. m. 2*) **A** ‖ 828 Qui **A**: Quem **B** (Quę b) Cui *Aldus* ‖ 829 quae (q; *pauci* **B**) **O**: quem *uulgo* | sautiat **A** ‖ 830 curatus *uulgo* | ithelefus (l *ex corr., mg.* ŧ telefus) **A**

Proderit et caulem cum uino haurire sabuci
Aut coctum raphani librum tritumque ligare
Siue etiam celsa folium de mole cupressi;
Manabit lactens caprifici sucus opellam;
Aut tithymallus atrox uulnus contrita perunguet.
Carduus est nondum doctis fullonibus aptus:
Ex illo radix tepido potatur in amni.
Ceruino ex fetu diluta coagula uino
Sumuntur, quae res membris agit atra uenena.
Aut ferulae radix potatur in imbre Lyaei
Uettonicaeue leues, gallinae aut iura uetustae.
Si uero horrendum uulnus fera iecerit aspis,
Urinam credunt propriam conducere potu.
Uarronis fuit ista senis sententia; nec non,
Plinius ut memorat, sumpti iuuat imber aceti.
Dicendum et quae sit praecox medicina timenti;
Cautio namque potest diros praeuertere morsus.
Si iecur exsectum tardo de uulture portes,
Erucis aut si totos perduxeris artus,
Quas prius adtritas uehementi adspargis aceto.
Aut tu ceruina per noctem in pelle quiesces
Aut genere ex ipso dentem gestabis amicum.
Toxica praeterea qua sint pellenda medella,
Expediam. sanguis poterit prodesse caninus,
Qui facili potu antidotos imitatur honestas.

832 rafani **O** ‖ 833 excelsa **B** | mole, *alt.* l *supra lin.*, **A** ‖ 834 Manauit **O** Mandabit *Aldus*; *num* Aptabit *?* | opellam **O**: ofellam *uulgo* ‖ 835 titimalus **A** | perunguet, u *alt. supp. puncta in* **A** ‖ 836 est **O**: et *uulgo* | foll. **A** ‖ 839 foetu **A** | diluta **A**: commixta **B** (**A** *mgo pro uar. lect.*) ‖ 841 Veton. *fere* **B** | gallinea (*erasa supra alt.* a *uirgula*) **A** aut *omisso* ‖ 842 fecerit *uulgo* | aspes **A** ‖ 846 precox (t̄ cors *suprascr.*) **A**: praecors **B** ‖ 847 peruertere **A** ‖ 848 iecor **B** ‖ 850 adspargis **A**: spargit *fere* **B** spargis **f** *ex corr.* ‖ 851 quiescis **B** ‖ 852 gestabis **A**: portabis **B** (**A** *mgo*) ‖ 853 medela **Ab** ‖ 855 antidotus *plerique* **B** | imitatur (*mgo* medicatur) **A**: meditatur (-catur **h**) **B** | honestas *uulgo*: honestos (*ita ut alt.* s *a m. 2 addita*, *supra alt.* o *posita sit* v̄) **A** honestam **B** (honestos **cd**)

Uis et mirificos cautus praediscere odores,
Accensis quibus arcetur taeterrima serpens?
Aut styracem torres aut diri uulturis alam
Uel nepetam aut frondem rigidae stirpemque myricae.

XLVI. Ictibus scorpii et morsibus muris caeci uel aranei.

Sunt minimae specie, sed dirae uulnere pestes,
Quae magis in tenui latitantes corpore fallunt;
Scorpius ut grauis est et araneus. haec mala semper
Captant securos multa iam nocte sopores;
Et documenta dedit nobis prostratus Orion,
Magna quod exiguis perimantur saepe uenenis.
Quod si uulnus atrox incussit scorpius ardens,
Continuo rapitur, tunc digna caede reuulsus
Uulneribusque aptus fertur reuocare uenenum.
Aut calidis pelagi lymphis loca laesa fouentur
Siue meri potu dissoluitur inproba pestis.
Ad cunctos autem morsus ictusque minorum
Caseus aptus erit pauidae de lacte capellae,
Cumque hoc absumi debebit origanus herba:
Haec duo mirificis curabunt icta medellis.
Nec non fenuculo calidum adnectetur acetum
Aut uiuum sulphur sicci cum faece Lyaei.
Exiguo piperis cerebrum conspargito galli,

---

857 teterr. **ef**, *et* (t ue *supra pr.* te) **A**: ueterr. *ceteri* **B** ‖ 858 torreus **A** | stiracem **A**, **B** *ex parte* | diri (v *supra pr.* i) **A**, duri *fere* **B** ‖ 859 nepetem (a *supra ult.* e) **A** | miricę **A**, *et fere* **B** ‖ *titulum hic om.* **A** (*cf. ad cap. praec.*), *sed* XLVI *add. mgo;* aranearum **B** (-orum **b**) ‖ 860 specie *scripsi*: species **O** | uulnera pestis **B** *praeter* **b** ‖ 861 fallunt **e**, *et* (a *supra* u) **A**: fallant *ceteri* **B** ‖ 862 mala **A**: male **B** ‖ 863 muta ς ‖ 866 Quod si **A**: Et quod **B** | scorpius **e**, *et* (on *supra* us) **A**: scorpion *ceteri* **B** ‖ 867 rapitur (ca *supra* ra) **A**: capitur **B** | caede reuulsus **A**: credereclusus **B** (*et* **A** *mgo pro uar. lect.*) ‖ 870 impr. **A**, **B** *ex parte* ‖ 872 pauidę (*mgo* rapide) **A**: rabid(a)e *et* rapid(a)e **B** simae *uulgo* foetae *Hummelbergius* ‖ 874 medelis **A** ‖ 875 fenuculo **A**: peniculo **B** (**A** *suprascr. pro uar. lect.*) | 876 sicca *uulgo* | fece **O** ‖ 877 galli] melli *fere* **B** ‖ 878 senescent (a *supra pr.* e) **A** | dolore (*mgo*

Quo lita sanescent depulso membra dolore.
Sin autem muris nocuit uiolentia caeci,
Quae sola signauit uoluendis orbita plaustris,
Inline: mira datur uili de puluere cura.

XLVII. Subitaneo dolori, febri atque ostocopo.

Nonnumquam existit subiti noua causa doloris,
Cuius origo latet, certis reprimenda medellis.
Namque chelidoniam mixto sale nectere prodest
Uelleraque infuso recalentia sulphure sanant.
Ostocopum lento conducit melle perungi.
Sin autem calidae depascent corpora febres,
Tunc apii sucus leni sociatur oliuo:
Membra lines, fotuque ferus mulcebitur ignis.
Nec spernendus adeps, dederit quem bestia meles.
Seminecis cerui lacrimam inmiscere liquori
Conuenit atque artus illinc mulcere calentes.
Febribus aut longis galli noua iura uetusti
Subueniunt, tremulis etiam medicantia membris.

XLVIII. Quartanae typo remediando.

Nec tu crede leuem dilato tempore febrem,
Quae spatium sibi dat, magis ut cessando calescat,
Letali quae grassatur quartana calore,
Ni medicas adhibere manus discamus et herbas.

ŧ pudore) **A** || *tit.* oscopoto (*suprascr.* ostocopo) **A** || 883 certis (ŧ ueris *suprascr.*) **A**: ueris **B** | medelis **A** || 884 nectere certum ē prodest **A** || 885 sulphura prostant (*suprascr.* sanant) **A** || 886 condecet (*mgo* ŧ conducit) **A** | perungui **B** || 888 appii **A** || 889 lines *uulgo*: line (e *ex corr., iterum* e *suprascr.*) **A**, line **B** || 890 melis *uulgo* || 891 miscere **B** || *post* 892 *uulgo addunt haec ab* **O** *omissa*: Sic lacerat morbum bilemque reuoluit in aluum. Praeterea chymum stomacho desiccat iniquum, Quae magis atque magis promittunt corpora claudi || 893 aut **O**: at *uulgo* || 894 *habent* **A b**, *om. ceteri* **B** || *tit.* remediandi **A** (*ut et ante* 923) || 897 Loctali quoque **A** ||

Alia non pudeat terno cum cimice trita
Et diluta mero mediis haurire diebus;
Aut teneram iecoris murini ducere fibram,
Quattuor ut duri iungantur scripula Bacchi.
Mira est absinthi cum simplice potio lympha.
Sume tribus digitis adprensum semen anesi,
Tantundem marathri nec mulsum desit aceti,
In cuius cyatho praedicta salubriter hauris.
Maeoniae Iliados quartum subpone timenti,
Aut leporis trepidi diluta coagula trade.
Prodest et potu, set mulsus, Doridis humor.
Quidam etiam miranda ferunt, ueniente calore
Iurantes ludum Ueneris munusque petendum.
Sed prius est oleo paruas feruescere ranas
In triuiis illoque artus perducere suco.

XLVIIII. Tertianae typo remediando.

Est etiam alternis febris rediuiua diebus,
Tempora discernens quasi iustae pondere librae.
Ut possis igitur talem prohibere furorem,
Inuolues cera sine caudis grana cumini
Puniceaeque indes pelli colloque ligabis.
Pulei ramus lanae uelatus amictu
Tempore suspecto medicos praebebit odores.

---

899 Alia, *alt.* l *suprascr.* **A** | cimite, c *supra* t, **A** || 901 teneram (*mgo* facile) **A**: facilem **B** || 904 adprehensum **A** | anisi *Keuchenus* (anesi *ego*): aneti **O**; *cf. Plin.* 20, 194; *Plin. secund.* III 15 || 905 maratri **A**, *et fere* **B** || 906 ciato **A** || 907 Ly meonię iliados quartum **A** Quartum ly meoniae iliadis quartum **B** *ex parte* (*in alia parte turbae*) | subpone **B**: suppore (n *supra* r) **A** || 908 di≡luta **A** || 909 potu set *scripsi*: potus et **O** potus sed *uulgo* || 912 paruas **A**: partus *et* parcus **B** | peruescere **A** | ranas *ed. uet.*: curas **A** rana **B** ranae ƽ || *tit.* typore mediandi **A** || 914 recidiua *Heinsius* || 915 pondera **B** || 917 sine caudis (claudis) **B**: sine causis **A** pallentis *uulgo* | cymini (y *ex corr.*) **A** || 918 Punicee q̄ **A** || 919 ramus **e**: ramum **O** (*num hoc seruato* uelabis *?*) ||

Praeterea tritus cimex sorbendus in ouo:
Horridus adtactu, sed gustu commodus apto.

L. Cottidianae typo remediando.

At qui continuis non cessat adire diebus,
Sed tantum certas morbus discriminat horas,
Triticeum metuit granum, si credere dignum est,
Quod latitans fracto fuerit sub pane repertum.
Nec non ossa iuuant saeptis inuenta domorum:
Conuenit haec tereti pendentia subdere collo.
Multaque praeterea uerborum monstra silebo:
Nam febrem uario depelli carmine posse
Uana superstitio credit tremulaeque parentes.

LI. Hemitritaeo depellendo.

Mortiferum magis est, quod Graecis hemitritaeon
Uulgatum uerbis; hoc nostra dicere lingua
Non potuere ulli, puto, nec uoluere parentes.
Inscribis cartae quod dicitur abracadabra
Saepius et subter repetes, sed detrahe summam,
Et magis atque magis desint elementa figuris
Singula, quae semper rapies, et cetera figes,
Donec in angustum redigatur littera conum:
His lino nexis collum redimire memento.
Nonnulli memorant adipem prodesse leonis.
Coraliumue utero sicco conectere felis

---

921 tr. c. sorbendus **A**: c. potatur tr. **B** ‖ 922 apto (v *supra* o) **A** ‖ 923 At que **A** ‖ 930 dipelli **A** ‖ *tit.* Hemitritio **A** -teo **B** ‖ 932 greci hemitriteo (n *supra lin. add.*) **A** ‖ 933 Uulgatur **B** | hunc nostri **B** | discere **A** ‖ 935 Inscribes *Riuinus* | abrata (ca *supra* ta) dabra **A** ‖ 936 repetis **B** | et **A** | summam **O**: summae *Constantinus* ‖ 937 Ut *idem* ‖ 938 pinges *uel* finges *Burmannus* ‖ 940 redimere (i *supra alt.* e) **A** ‖ *post* 941 *uulgo addunt* Coralium atque crocum corio connectito felis, *quem u. om.* **O** ‖ 942 Coraliumue utero *scripsi*: Coralium uero **O** | sicco conectere felis *scripsi*: si cocco (t ll *supra* cc **A**, cocto **cd**) nectere uelis **O** ‖

Nec dubites illi ueros miscere smaragdos,
Adsit baca teres niueo pretiosa colore:
Talia languentis conduces uincula collo,
Letalesque abiget miranda potentia morbos.

LII. Fracturis et luxis sanandis.

Infandum dictu cunctis procul absit amicis,
Sed fortuna potens omen conuertat in hostes.
Uis indigna nouo si sparserit ossa fragore,
Conueniet cerebrum blandi canis addere fractis,
Lintea deinde superque indutas nectere lanas,
Saepius et sucos conspargere pinguis oliui:
Bis septem credunt coalescere cuncta diebus.
Aut ueteri Baccho caprae fimus inde petulcae:
Hoc reserat clausum, trahit haerens, sanat apertum.
Si uero caput infestus conliserit ictus,
Ex oleo necti uestis debebit arachnes:
Nesciet haec illinc, nisi cum sanarit, abire.
Quod si luxa suo decedunt membra tenore,
Urere femineos crines ac iungere seuum
Congruit ac tali medicamine mota ligare.
Aut maluam ex pingui tritam adposuisse iuuabit.
At si conclusum seruauit tibia uulnus,

---

943 Nec **O**: Ne *uulgo* | illi ueros **A**: illo ueros **B** illi uirides *uulgo* (*cf. Lucr.* II 805 *ibique Lachm.*) | s≡maragdos **A** ‖ 944 *habet* **A**: *om.* **B** | Ad (t *supra* d) si (s *alt. supra lin.*) baga **A**, *corr. Vossius* ‖ 945 languenti *uulgo* | conduces *scripsi*: conducere **O** conducent *uulgo* ‖ 946 Loet. **A** | abiget **A e**: abiges *ceteri* **B** abigent *uulgo* ‖ *uulgo ponunt capita* 52 *et* 53 *post* 54 *et* 55: *secutus sum* **O** ‖ 948 omnem **A** ‖ 951 indutas **A**: inductu **B** inductas *uulgo* ‖ 952 sucos (t i *supra* o) **A** | consp. (a *supra* con.) **A** ‖ 953 coalescere **A**: inualescere **B** (**A** *mg. pro uar. lect.*) ‖ 954 adde (t in *supra* ad) **A** ‖ 955 reserat (t aperit *suprascr.*) **A**: aperit **B** ‖ 956 ignis ictus (*m. 2*) **A** ‖ 958 haec *add. supra lin. m. 2* **A** ‖ 959 luxo **A** | decedent **B** ‖ 960 Prourere **B** | fem. (i *supra* e) **A** | adiungere **A** | seuum **A**, *et fere* **B** ‖ 961 Congruet **B** ‖ 962 malum — tritum **B** | iuabit, *ita* **A** ‖ 963 At **O**: Aut **b**

Stercus ouis placidae iunges adipesque uetustos,
Pandere quae poterunt ulcus patuloque mederi.

LIII. Neruis incisis uel dolentibus et contractis.

Haud quisquam credet disiectos uulnere neruos
Ad solitum rursus reuocari posse uigorem;
Sed prodest terrae lumbricos indere tritos,
Quis uetus et rancens sociari axungia debet.
Si uero occultus neruos dolor urit inertes,
Uulturis excisos adipes rutamque remittes
Aut ceram et tali recreabis languida fotu;
Conuenit et calidis pelagi perfundier undis;
Carica uel betis lento cum melle iugetur,
Aut Baccho madefacta Ceres cum fronde cupressi,
Quo poteris fotu recreare rigentia membra.
Sin autem subito replicantur corpora morbo,
Contractos reuocat neruos caro sumpta columbae.

LIIII. Aegris somno adsciscendo.

Non solum miseros taeterrima febris adurit,
Sed super optato pergit uiduare sopore,
Ne prosint placidi, caelestia munera, somni.
Carta igitur, uariis pinxit quam littera uerbis,
Uritur, inde cinis calido potatur in amni.
Prodest puleium capiti substernere magnum;
Prodest et mixtam lymphis potare cupressum;
Palladiis itidem sucis, quos flore rosarum

---

964 iungis **B** *praeter* **b** ‖ 966 dissectos ⊆ ‖ 968 addere **A** ‖ 970 occultos **A** (**bh**) ‖ 971 remitte **B** ‖ 972 recreabit **A** ‖ 973 pelagi calidis **B** | confundier **A** ‖ 974 iugatur **B** ‖ 976 Quod **A** ‖ 978 reuocat (n *supra* at) **A** reuocant **b** ‖ 979 teterr. **O**: deterr. *uulgo* ‖ 982 quam pinxit **B** ‖ 984 Proderit et magnum capiti substernere puleium **O** (substerne *uel* -ni *pauci* **B**); *corr. Aldus, nisi quod pro* magnum *in fine posuit* saepe; *uulgo seruato uerborum ordine* fulcrum *pro* puleium ‖ 985 mixtum **A** | cypr. **A** ‖ 986 item **B** *praeter* **e**

Condieris, iungis madidum tritumque papauer:
Quo lita frons facilem praebebit nocte quietem.
Nec non mandragorae gustu sopor additur altus.
Dilue praeterea glomeramina, quae gerit intus
Clausa aries inter geminae coxendicis umbras,
Inde soporati ducentur gutture potus.

LV. Lethargiae expellendae.

Diximus hanc sortem miseris mortalibus esse,
Ut saepe inter se mala sint contraria morbi.
Denique nonnumquam somno sic membra grauantur,
Ut coniungatur leto sopor altus acerbo.
Ergo leui flamma torrentur cornua caprae,
Quo nidore grauem dispellunt lumina somnum.
Aut ueneris labrum quae dicitur herba bibetur,
Quae teritur prius et uino confusa liquescit.
Conueniunt acidis euphorbia mixta fluentis,
Gramina uel rutae, gemina si nare trahantur.
Quidam dira iubent, septeno cimice trito
Ut uitientur aquae cyathusque bibatur earum:
Haec potiora putant quam dulci morte perire.

LVI. Comitiali morbo depellendo.

Est subiti species morbi, cui nomen ab illo
Haesit quod fieri prohibent suffragia iusta.

---

987 Condieris iungis (*mg.* ŧ iungis et inmiscis) **A**: Iunges (**b**: -gis *ceteri*) et inmisces (-cis, -sis) **B** | madid *litterae ex corr.* **A** ‖ 988 faciem prebebit (ŧ s *supra* t) **A** ‖ 990 Delue **B** *praeter* **b** ‖ *tit.* Litargiae **A**, *sic uel* Letargiae **B** | 996 loeto **A** | acerua **A** aceruo *et* acerbo **B** ‖ 998 dispellent **B** depellent *uulgo* ‖ 999 librum (a *supra* i) **A** | q. d. h. dicetur (ŧ bibetur *suprascr.*) **A**; bibatur *Aldus* ‖ 1001 euforbia **O** | morba (ŧ mixta *suprascr.*) **A** ‖ 1002 trahentur **b** ‖ 1003 Quae (*comp.*) dam (v *supra alt.* a) **A** | cymice **A** ‖ 1004 ciatusq; **A**, *et fere* **B** ‖ 1005 perirent **B** *praeter* **b** ‖ *tit.* depellendo *om.* **B** ‖ 1006 illo **A**: illo est **B** ‖ 1007 Haesit quod **A**: Quod **B** | prohibent s. i. **A**: nobis s. i. recusant **B**

Saepe etenim membris atro languore caducis
Concilium populi labes horrenda diremit.
Ipse deus memorat dubiae per tempora lunae
Conceptum, talis quem saepe ruina profudit.
Prodest cum ueteri Baccho fel uulturis atri,
Sed coclear plenum gustatu sufficit uno
Seu cruor ex Progne mixtus cum polline turis;
Aut apium elixum aut conditum melle fel agni;
Marrubiumue pari confusum pondere mellis,
Cui tu terna dabis gustu coclearia in uno.
Aptus mustelae cinis est et hirundinis una;
Praeterea pluuias, hominis quas calua supinas
Excepit proiecta sinu; consumere prodest.
Aut lapis ex nido, uaga quem congessit hirundo,
Uellitur, et nexu fouet attollitque iacentem.
Pellitur, ut fama est, gustu quoque languor anethi.

LVII. Regio morbo depellendo.

Regius est uero signatus nomine morbus,
Molliter hic quoniam celsa curatur in aula.
Huic rubia ex mulsa fertur conducere lympha;
Alia trita dabis uino madefacta calenti;
Uellera cum uiuo suffiri sulphure prodest.

1008 acri ꞩ ‖ 1009 Consilium **B** | peremit ŧ diremit **A** ‖ 1011 quem (*suprascr.* ŧ quę) **A**: qu(a)e **B** | semper uiua (*suprascr.* sepe ruina) **A** | profundit **B** (**A** *suprascr. pro uar. lect.*): *totus locus iustam aut emendationem aut interpretationem desiderat* ‖ 1012 atri ŧ ampli **A**: ampli **B** ‖ 1013 gustatu (-tum b) **O**: gustu tibi *uulgo* ‖ 1014 Seu **A**: Aut **B** ‖ 1017 tu *om.* **B**, *add. supra lin.* **A** ‖ 1018 est *om.* **B** ‖ 1019 supina *uulgo* supino *Caesarius* ‖ 1022 aut (*suprascr.* et) **A** | fouit *fere* **B** ‖ 1023 aneti *fere* **B** aneto **A** ‖ *tit.* pellendo **B** ‖ 1024 uero sublimi (*mg.* ŧ signatus) **A**; *num* uere sublimi *?* ‖ 1026 rubię **A** | limpha **A** ‖ 1028 uino (v *supra* n) **A**: uino **B** | suffuri (i *supra alt.* u) **A** suffire *fere* **B** | sulphore **A**

LVIII. Infantibus dentibus uel strige inquietatis.

Nudum hominem primo mundi natura profudit;
Insuper excruciat, niueis cum dentibus armat.
Collo igitur molli dentes nectentur equini,
Qui primi fuerint pullo crescente caduci;
Aut teneras cerebro gingiuas inline porci
Aut leporis niueoue hirtarum lacte caprarum.
Praeterea si forte premit strix atra puellos
Uirosa inmulgens exertis ubera labris,
Alia praecepit Titini sententia necti,
Qui ueteri claras expressit more togatas.

LIX. Conbusturis igne uel frigore.

Sunt diuersa quidem mala frigoris atque caloris,
Sed tamen amborum simili nocet ulcere uirus:
Illa quoque usta putes, quae sunt niue laesa rigente.
Conuersa in cinerem platani pila curat utrumque;
At uero ambustum flammis, qui candidus oui
Sucust inest, pinna inductus sanare ualebit.
Aut tu sucosae cinerem perducito lanae;
Aut uiuam ex oleo ueteri conponito calcem;
Hordea uel franges atque oui candida iunges,
Adsit adeps porcae: mira est haec forma medellae.
Utere praeterea pariter seuumque capellae
Iunge chelidoniis, ac sic line uulnera, sucis.

---

tit. dentibus **A**: stridentibus **B** | stiga **A** striga *fere* **B** || 1029 primum **B** | mundi (-do e) **O**: mater *uulgo* || 1030 armet (a *supra* e) **A**: armet **B** || 1031 Colligitur (o *supra* li) **A**, Colligitur **B** *praeter* b || 1032 primum (i *supra* um) **A** || 1033 teneris — gingiuis **B** | cerebro (um *supra* o) **A**: cerebrum **B** || 1034 niueoue (v̄ *supra* o) hirtarum (bibitur cum *suprascr.*) **A**: niueum bibitur cum **B** | caprino **B** || 1037 Alia (*alt.* l *supra lin.*) **A** || 1038 togatas (v *supra alt.* a) **A** || *tit.* Combusturis igni **B** || 1041 putas **B** || 1044 penna (e *ex* i *corr.*) **A** || 1045 *sq.* Aut] A, *supra uirg. erasa, bis* **A** | sucus ad cinerem **A** || 1046 ueteri (uini *suprascr.*) **A**: uini (-no) **B** || 1048 medelę **A** || 1049 *habet* **A**, *om.* **B** || 1050 celid. **A** b

Quodque rigens ussit glacies, axungia simplex
Mulcet, et ex facili grata est medicamine cura.

LX. Uenenis prohibendis.

Ut tutus fias infestae fraude nouercae
Uel quicumque tuo carpetur liuidus auctu,
Non expectatis eat obuia cura uenenis.
Ante cibos igitur iuglandis fetus edatur;
Produnt electri uariantia pocula uirus;
Praeterea coctae querno cum cortice lymphae
Conueniunt potu demersaue ficus oliuo;
Saepe etiam raphanum praedixit numen edendum.
Antidotus uero multis Mithridatia fertur
Consociata modis; sed magni scrinia regis
Cum raperet uictor, uilem deprendit in illis
Synthesin et uulgata satis medicamina risit.
Bis denum rutae folium, salis et breue granum,
Iuglandesque duas, tereti tot corpore ficus,
Haec oriente die parco conspersa Lyaeo
Sumebat, metuens, dederat quae pocula matri.

LXI. Uenenis datis.

Si nequit infandum praeuertere cautio uirus,
Proximus ille gradus data pocula pellere cura.
Lacte asinae placidaeque bouis prodesse loquuntur;
Uettonicam ex parco sumunt plerique Lyaeo.

1051 rigens (ec *supra* ig) **A**: recens **B** | hausit (sus *supra* hau) **A** ‖ 1054 auctu *uulgo*: actu **O** ‖ 1056 foetus **A** ‖ 1057 uirus (e *supra* u) **A** uirus **b**: uires *ceteri* **B** ‖ 1059 dimersaue **B** *praeter* **b** ‖ 1060 rafanum **O** ‖ 1061 Antidotos **A** | mitridatia **A** mitribatia *fere* **B** ‖ 1062 magnus **B** ‖ 1063 ueim (t̄ uilem *suprascr.*) deprehendit **A** ‖ 1064 Sinth. **O** ‖ 1066 tereti tot **A**: teret (-ti) cum **B** totidem cum *uulgo* | ficos **A** ‖ 1067 consparsa *pauci* **B** ‖ 1068 q̄ **b** q; **A**: quod *ceteri* **B** | mater *uulgo* ‖ 1069 Si *ex* Sa *corr.* **A** | ne quid **A** ‖ 1070 cogit (cura *suprascr.*) **A** ‖ 1072 Uett. (B *supra* U) **A** Ueton. *fere* **B** | parco *Heinsius*: paruo **O**

Quod si ederae sucum, quae truncos implicat altos,
Instilles labris, poterunt haud ulla nocere
Pocula, quae quisquam saeuis uitiauerit herbis.
Si quis hyoscyamum gustarit, lacte capellae
Exhausto rabidos poterit mulcere furores.

XLII. Uulneribus ec recidiuo curandis.

Uulnera tabescunt spatio uitiata uetusto
Curaque nil prodest nec ducitur ulla cicatrix.
Sed tamen herbarum tam mira potentia pollet,
Ulceris annosi sinus ut coalescere possit,
Marrubium si tute coquas illoque liquore
Uulnus atrox foueas, cineres uel harundinis altae
Inducas leporisue adspersa coagula uino
Aut hederam Baccho decoctam aut semen anethi
Aut cineres alni tardo cum melle ligentur;
Lumbrici terrae poterunt conducere uulnus
Aut facilis lapathi coma latior ulcera purgat;
Conmiscetur adeps, sed non ullo sale tactus;
Pinea praeterea uiuo cum sulphure cortex
Et pice cum spissa iam perdita membra reponit.

1073 hederae *fere* **B** | sucum **Ab**: *om. ceteri* **B** | q̄ *ex* quo *corr.* **A** (*om.* **b**) | implicat artus (*suprascr.* ł mollicat altos) **A** mollicat altos **B**: *latet aliquid* ‖ 1074 labris *ego*: paruis **O** pateris *uulgo* ‖ 1076 hyosciamum **O** ‖ 1077 Exhaustos subito (ł rabidos *suprascr.*) **A** ‖ *tit.* ec recidiuo *scripsi*: et rei dubiae **A** et redubiae **B** et re dubia *uulgo* ‖ 1078 uetusto ł dierum **A**: dierum **B** ‖ 1080 pellet **B** ‖ 1081 annos si (*in* -osi *corr.*) sinus (us *a m. 2 add. et* ł i *suprascr.*) **A** | et **B** *praeter* **b** | posset **A** ‖ 1082 tute c. **A**: tu c. **B** tu rec. *uulgo* ‖ 1083 cineresq; (ł *supra* q;) **A** | hirundinis **B** ‖ 1085 aut **Ab**: et *ceteri* **B** | aneti **O** ‖ 1086 cineris **A** ‖ 1088 laphati **A** lapati **B** | coma latior *uulgo*: cumulatior **O** (*fortasse hoc retento* frondis *pro* facilis [*sic et* **A**] *restituendum*) ‖ 1089 Commiscetur **A**: Commixtus **B** Et commixtus *uulgo* | non ullo (**b**: non nullo *ceteri*) sale tactus **B**: sed non nullos adiacet actus **A**; *latet aliquid* ‖ 1090 uino (v *supra* n) **A** ‖ 1091 conspissa (non spissa) **B** | reposcit ł reponit **A**

LXIII. Uerrucis tollendis.

Interdum existit turpi uerruca papilla.
Hinc quondam Fabio uerum cognomen adhaesit,
Qui solus patriae cunctando restituit rem.
Id poterit uitium sanguis curare lacertae
Aut urina canis cum terra inducta madenti
Aut herbae sucus, quae lactea nomine fertur.
Est tithymallus item tali satis apta medellae.
Si rupta inmensos fundet uerruca cruores,
Purpureo triti cineres de uellere prosunt,
Quod fuerit uero conchyli sanguine tinctum.

LXIII. Haemorrhoidibus medendis.

Excruciant turpes anum si forte papillae,
Agrestis prodest radix superaddita porri,
Ne uiolet sanum, iuglandis fragmine clausa.
Sal niueum sumes, Beticum quem nomine dicunt,
Dulcia cumque nigra iunges fuligine mella
Adponesque super: pellit medicina dolorem.

---

tit. Uerucis **A** *ind.* ‖ 1093 fabio (v *supra* b) **A** fauio **B** *praeter* **b** | agnomen **A** ‖ 1097 lactea n. fertur **A**: fertur n. lecher (lether **h**) **B** lathyr *uulgo* ‖ 1098 Est (st *a m. 2 corr.*) **A**; Et *uulgo* ‖ 1099 fundit **B** ‖ 1000 Serica purpureos ≡ ≡ ≡ cineres (*suprascr.* ł triti) de uellere (re *supra lin. add.*) prosunt **A** ‖ 1001 concili **A**, *sic uel* conchili **B** ‖ *tit.* Emorroidis **Ah** Emoruidis *fere ceteri* **B** ‖ 1104 Ni **B** *praeter* **b** | sanum *uulgo*: sana **O** | ingl. (v *supra* n) **A** | 1105 quod *uulgo* (Baetis quod *L. Muellerus d. r. m.* 358) ‖ 1107 Adponisque **O** ‖ Ex łb Quinti Sereni feł am̄. *litt. maiusc.* **A** Explic̄ lib medicinalis Quinti Sereni feliciter *litt. mai.* **b** (*et similiter alii* **B**).

XXII.

INCERTI
SEPTEM SAPIENTIUM SENTENTIAE
SEPTENIS UERSIBUS EXPLICATAE.

I. Bias Prieneus.

Quaenam summa boni est? mens quae sibi conscia recti.
Pernicies homini quae maxima? solus homo alter.
Quis diues? qui nil cupiet. quis pauper? auarus.
Quae dos matronis pulcherrima? uita pudica.

XXII. *Extat hoc opusculum falso inter Ausonii carmina* (*quorum codices illud non agnoscunt*) *receptum in codicibus* **A** (*Laudiano Misc.* 87 *saec.* XI *fol.* 175 *sq.*), **B** (*Parisino* 9344 *saec.* XI *fol.* 41: *cf. mus. Rhen.* 31 *p.* 91), **C** (*Laurentiano plut.* 37, 25 *saec.* XIV *fol.* 33 *sq.*); *quibus libris a me excussis adieci eos quos Woelfflinus Publili Syri p.* 149 *adhibuit, scil.* **D** (*Parisinum S. Germ. lat.* 1044 *saec.* XI), **E** (*Basiliensem B. X.* 35 *saec.* XIII), **F** (*Bambergensem saec.* XIII); *praeterea uu.* 1—7 *habentur in codice Uorauensi* 111 *saec.* XII *fol.* 51 *ita ut singuli uersus singulis sapientibus sint dati, cuius notitiam debeo Wattenbachio, qui codicem descripsit noui Archiuii* II *p.* 401 *sqq; nonnullos uu. adfert Walterus Burleius de uita et moribus philosophorum* || *titulum om. Uor.* | sapientum **DEF** philosophorum **C** | sept. u. expl. *om.* **D** | expedite **C** | *post haec habent* in quis aliquid ipsarum est obseruatum **AB** Ipsorum est obseruatum **E** ipse est modus **F**, *pergunt* **ABEF** ut bini ultimi uersus (uers. ult. **B**) per antitheta finiantur; **C** *pergit* quorum prior bias prieneus sic exorsus est | Bias Pr. *om.* **C** perieneus **A** perithneus **B**; *nominum corruptelas in* **F** *obuias non adfero* || 1 est **ABD**: *om. ceteri* | que sibi **C** *Uor.*: *om.* **AB** semper **DEF** (mens sibi bonae rectitudinis conscia *Burleius s. u. Bias*) || 2 hominis **F** || 3 Qui **C** | cupiat *uulgo* || 4 *om. Uor.* | matronae **F**

Quae casta est? de qua mentiri fama ueretur.
Quod prudentis opus? cum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? non posse et uelle nocere.

II. Pittacus Mitylenaeus.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciet.
Bono probari malo quam multis malis.
Demens superbis inuidet felicibus,
Demens dolorem ridet infelicium.
Pareto legi, quisque legem sanxeris.
Plures amicos re secunda comparas,
Paucos amicos rebus aduersis probas.

III. Cleobulus Lindius.

Quanto plus liceat, tam libeat minus.
Fortunae inuidia est inmeritus miser.
Felix criminibus non erit hoc diu.
Ignoscas aliis multa, nihil tibi.
Parcit quisque malis, perdere uult bonos.
Maiorum meritis gloria non datur,
Turpis saepe datur fama minoribus.

IV. Periander Corinthius.

Numquam discrepat utile ab decoro.
Plus est sollicitus magis beatus.

---

5 est *om.* **E** ‖ 6 Quid **EF** | sapientis *Uor.* | possis **D** ‖ 7 Quod **ABC** ‖ *tit.* Pytacus **C** | mithillenus **A** mitilenus **B** mytileneus **C** ‖ 8 *cf. Burleius s. u. Pythagoras* | Loqui non licebit **E** | nesciat **D** ‖ 10 *hic omissum in fine add.* **B** | superbus **C** | 12 Parcito **B** | quisquis **C** ‖ 13 compares **CD** ‖ 14 proba **C** probes *Erasmus* | *tit.* Cleobolus **C** | lydius **AB** lundius **C** ‖ 15 tam] tanti (ti *ex corr.*) **A** tanto *Burleius, qui s. u. Cleob. hunc u. affert* ‖ 16 inuidiae **E** | imm. **AB** ‖ 17 hic diu **AB** homo diu **C**; nullus erit diu *uulgo* ‖ 19 prodere **C** | bonos] malos **E** *om.* **F** ‖ 20 Maior meritis **C**, *qui* 19 *et* 20 *transponit*, Maior uirtutis **F** ‖ *tit.* Ephirius Periander **C** ‖ 22 a **CE** | decore **ABC** ‖ 23 solicitus **C**

Mortem optare malum est, timere peius.
Faxis, ut libeat, quod est necesse.
Multis terribilis caueto multos.
Si fortuna iuuat, nihil labores;
Si non adiuuat, hoc minus labores.

V. Solon Atheniensis.

Tunc beatam dico uitam, cum peracta fata sunt.
Par pari iugator coniunx: quicquid impar, dissidet.
Non erunt honores umquam fortuiti muneris.
Clam coarguas propinquum, propalam laudaueris.
Pulcrius multo est parari quam creari nobilem.
Certa si decreta sors est, quid cauere proderit?
Siue sunt incerta cuncta, quid timere conuenit?

VI. Chilon Lacedaemonius.

Nolo minor me timeat despiciatque maior.
Uiue memor mortis, item uiue memor salutis.
Tristia cuncta exsuperas aut animo aut amico.
Tu bene si quid facias, nec meminisse fas est;
Quae bene facta accipias, perpetuo memento.
Grata senectus hominist, quae parilis iuuentae;
Illa iuuenta est grauior, quae similis senectae.

---

24 est **AB**: *om. ceteri* ‖ 25 Fac sis **AB** Fac sicut **F** ‖ 26 caueto multos **ABDF**: multos caueto **C** timeto multos **E** ‖ 27 nihil labores *scripsi*: nihil laboris **DF** nil laboris **AB** multum laboris **E** caueto tolli **C** ‖ 28 *om.* **D** | Si non adiuuat **ABEF**: Si fortuna iuuat **C** Si f. tonat *uulgo* | h. m. labores *scripsi*: h. m. laboris **ABEF** caueto mergi **C** ‖ 29 dico beatam **C** | fata **C**: facta **ABDE**, *om.* **F** | sint **ABC** ‖ 30 iugator *uulgo*: iugato *codices* | impar ẽ **C** ‖ 31 fortuti **A** fortuita (*et antea* honoris) **EF** ‖ 32 propalam **AB**: palam **C** quem palam **D** sed palam **EF** ‖ 33 est **D**: *om. ceteri* ‖ 34 est *om.* **D** | caueri **ABD** | poterit **AB** | 35 timeri **AB** ‖ *tit.* Philon **C** ‖ 37 item u. memor.] inmemor ut sis uiue **C** uti sis memor et *uulgo* ‖ 38 exuperas **BC** exsuperans **D** ‖ 39 quid *om.* **C** | nec (= ne quidem) **ABDEF**: non **C** ‖ 40 *om.* **C** ‖ 41 hominist *scripsi*: hominis **ABEF** homini **CD** | quae *om.* **C** | similis iuuentus **AB** ‖ 42 iuuenta] iuuentus **CF** senectus **E** | est *om.* **C** | gratior **EF** | senecta **AB**

VII. Anacharsis Scytha.

Turpe quid ausurus te sine teste time.
Uita perit, uitae gloria non moritur.
Quod facturus eris, dicere distuleris.
Crux est, si metuas, uincere quod nequeas.
Cum uere obiurgas, sic inimice iuuas;
Cum falso laudas, sic et amice noces.
Nil nimium. satis hoc, ne sit et hoc nimium.

---

tit. Anacharsis Scytha (schita **A** scitha **E** scythes **DBF**) *codd. praeter* **C** Thales Milesius (*sic uulgo*) *inscribentem* ‖ 43 *cf. Burleius s. u. Anarch.* ‖ 44 uitae *scripsi*: mortis *codices omnes* ‖ 45 Quid **C** | sustuleris **C** ‖ 47 obiurgas **AB**: obiurges *ceteri* | inunicę **A** ‖ 48 laudas **ABC**: laudes *ceteri* | sic et amice (-cę) **ABC**: tunc et amice (*sic*) **DEF** ‖ 49 satis hoc **ABDEF**: satis ẽ **C** | nec sit **AB**, *qui* finiunt *subscribunt.*

XXIII.

CLAUDII AD LUNAM.

Luna decus mundi, magni pars maxima caeli,
Luna iugus Solis splendor, tuus ignis et humor,
Luna parens mensum numerosa prole renascens:
Tu biiugo stellante polos ab Sole gubernas,
Te redeunte dies fraternus colligit horas;
Te pater Oceanus renouato respicit amne,
Te spirant terrae, tu uinclis Tartara cingis;
Tu sistro renouas brumam, tu cymbala quassas;
Isis, Luna, Cora esque Ceres tu, Iuno, Cybelle!
Alternis tu nomen agis sub mense diebus

Extat hoc carmen in codice **P***arisino* 4841 *saec.* X, *in quo Riesium A. L.* 723 *sequor, fol.* 92 *post Bedae orthographiam* (*sequuntur Alcuini, Bedae, Clementis carmina, unde inscriptio recens in Burmanni schedis Heidelbergensibus teste Riesio obuia* Alcuini uet. (uel *?*) et Clementis *explicatur*); *tertii fere saeculi esse res ipsa clamat* || Carmen Claudii de luna *inscribit* **P**, *correxi* || 2 iugus *scripsi*: iugum **P** | tuus *scripsi*: uas **P** fax *Burmannus* (*Anth. L.* V. 15) uis *Hauptius* (*opusc.* I p. 301) uagus *Buechelerus* || 3 numerosa prole *idem*: numerus a sole **P** numeris a sole *dubitanter Hauptius* || 4 Tu biiugo *scripsi*: Ast ubi iugo **P** Ast biiugo *Burmannus* Tu biiugos *Riesius et Buechelerus* | polos ab *scripsi*: polo sub **P** || 5 fraternus *scripsi*: fraternas **P** alternas *Riesius* || 6 amne (*uel* amni) *scripsi*: axa **P** axe *Pithoeus* || 7 stringis *Burmannus* || 8 renouans **P**, *corr. Pithoeus;* remoues *Buechelerus* || 9 Issis **P** | Cora esque Ceres tu *scripsi*: choris caelestis **P** Chloris, caelestis *Burmannus* Ceres caelestis *Hauptius* | cibile **P** (Cybebe *Hauptius*) || 10 *et* 11 *ut Hauptio ita mihi obscuri*

Et rursum renouas alterni lumina mensis.
Tunc minor es, cum plena uenis; tunc plena resurgens,
Cum minor es: crescis semper, cum deficis orbe.
Huc ades et nostris precibus dea blandior esto
Luciferisque iugis concordes siste iuuencas,
Ut uoluat fortuna rotam, qua prospera currant.

---

11 *num* alterni limina mensis ? ‖ 12 resurgis *coni. Riesius* ‖ 14 ūris = uestris **P** ‖ 15 Luciferique *Pithoeus* | iuuencas *Pithoeus*: iuci≡as **P** *teste Pithoeo* iuuer≡os **P** *teste Riesio* (*unde hic* iuuencos *coni.*) ‖ 16 Et u. f. r. quae *Pithoeus.*

XXIV.

INCERTI AD OCEANUM.

Undarum rector, genitor maris, arbiter orbis,
Oceane o placido conplectens omnia fluctu,
Tu legem terris moderato limite signas,
Tu pelagus quodcumque facis fontesque lacusque.
Flumina quin etiam te norunt omnia patrem,
Te potant nubes ut reddant frugibus imbres;
Cyaneoque sinu caeli tu diceris oras
Partibus ex cunctis inmensas cingere nexu.
Tu fessos Phoebi reficis sub gurgite currus
Exhaustisque die radiis alimenta ministras,
Gentibus ut clarum referat lux aurea solem.
Si mare, si terras caelum mundumque gubernas:
Me quoque cunctorum partem, uenerabilis, audi,
Alme parens rerum, supplex precor. ergo carinam
Conserues, ubicumque tuo committere ponto

XXIV. *extat in codice* **P***arisino* 13026 *saec.* IX—X *in praef. ad Auiani fabulas describendo fol.* 76^{b} *sq.; cf. Burmanni Anth. lat.* V 113 *et Wernsdorfius* IV *p.* 314 *sq.* (*Ries.* 718) ‖ Incipit de oceano **P** ‖ 1 Uudarum **P** ‖ 2 Oceane o *Heinsius*: Oceano **P** | fluctu (*uel* ponto) *Wernsdorfius*: *om.* **P** *spatio relicto*; cursu *uel* motu *Burmannus* ‖ 3 limite *Heinsius*: limine **P** ‖ 5 te norunt *Burmannus*: tenēr (= tenerunt) **P**, *cuius uocabula solitis compendiis scripta iam non adnoto* ‖ 6 Te potant *Wernsdorfius*: T‾ptant **P** *uirgula inter* e *et* p *media*, *ut et* Temptant *et* Te portant *possis accipere; sed hoc sine dubio uoluit scriba* ‖ 7 celi **P** ‖ 8 inmensas *scripsi*: inmensa **P** inmenso *Burmannus* | *malim* iungere ‖ 9 fesso **P**, *corr. Heinsius* | sub *scripsi*: si **P** in *Heinsius* | gurgitae **P** ‖ 10 Exaustisq; **P** | almenta **P**

Hanc animam, transire fretus et currere cursus
Aequoris horrisoni sortis fera iussa iubebunt:
Tende fauens glaucum per leuia dorsa profundum,
Ac tantum tremulo crispentur caerula motu,
Quantum uela ferant, quantum eximat otia remis;
Sint fluctus, celerem ualeant qui pellere puppem,
Quos numerare libens possim, quos cernere laetus;
Seruet inoffensam laterum par linea libram,
Et sulcante uiam rostro submurmuret unda.
Da pater, ut tute liceat transmittere currum,
Perfer ad optatos securo in litore portus
Me comitesque meos. quod cum permiseris esse,
Reddam quas potero pleno pro munere grates.

---

16 fretus et currere *scripsi*: fer& ediscurre **P** fretum (freta *Riesius*) et discurrere *Burmannus*, *unde* discurrere gyris *Buechelerus* (*at cf. u. seq.* iussa iubebunt) ‖ 17 horrison **P** | sortis *Burmannus*: sortem **P** ‖ 19 cerula **P** ‖ 20 eximat *scripsi* (*mus. Rhen.* XXXII 226): si nat **P** sinat *uulgo* sint *Riesius sine sensu* ‖ 21 pupem **P** ‖ 23 par *Buechelerus*: pars **P** ‖ 24 Et *Wernsdorfius*: Te **P** ‖ 25 liceant **P**, *corr. Heinsius* | currum (= *nauem*) *scripsi*: cursum **P** cursu *Buechelerus* ‖ 26 portas **P**, *corr. Heinsius* ‖ 27 permisseris **P** | ipse *Burmannus* ‖ 28 plenas *Meyerus* | promu grates **P**, *corr. Heinsius*

XXV.

INCERTI CELEUMA.

Heia, uiri, nostrum reboans echo sonet heia!
Arbiter effusi late maris ore sereno
Placatum strauit pelagus posuitque procellam,
Edomitique uago sederunt pondere fluctus.
Heia, uiri, nostrum reboans echo sonet heia!
Annisu parili tremat ictibus acta carina.
Nunc dabit arridens pelago concordia caeli
Uentorum motu praegnanti currere uelo.
Heia, uiri, nostrum reboans echo sonet heia!
Aequora prora secet delphinis aemula saltu
Atque gemat largum, promat seseque lacertis,
Pone trahens canum deducat *et* orbita sulcum.
Heia, uiri, nostrum reboans echo sonet heia!
Aequore flet Corus: *uocitemus* nos tamen heia.

XXV. *Extat hoc celeumatis antiqui exemplum unicum in codice Berolinensi, olim Santeniano* [*mss. Diez.* B 66] *saec.* VIII *uel* IX *p.* 279 *sine titulo* (*praecedit Columbani ad Fedolium epistula*), *unde secundum L. Muelleri apographon edidi in Analectis Catullianis p.* 77 (*cf. et E. Duemmler in Hauptii Z. f. d. A. N. F.* V 144) ‖ 2 effisi *codex*, *corr. L. Muellerus* | sereno, *sic cod.* ‖ 6 dabit arridens *scripsi*: dabitur ridens *cod.* ‖ 8 pregnanti concurrere *cod., correxi* ‖ 10 delfines *cod.* ‖ 11 Atque *L. Muellerus*: Et que *cod.* | gemet *cod., correxi* ‖ 12 et *addidi*: *om. cod.* ‖ 13 echo *cod.* ‖ 14 *ex mea coniectura dedi*: åchoresultet portus nos tamen heia *cod.* Et chorus exultet Portuni: n. t. h. *Peiperus mus. Rhen.* XXXII 523

Conuulsum remis spumet mare: nos tamen heia.
Uocibus adsiduis litus resonet: *tamen* heia.

---

16 tamen *add. Muellerus*: *om. cod.* ‖ *post* 16 Heia naheia heleia naheia heiana heia eleia *addidit in codice bonus quidam monachus* ‖ *medii aeui imitatio habetur apud Muratorium Antiq. Ital.* III 709 *et in carmine christiano, quod ex codice Vossiano Gr. Q.* 7 *saec.* X *fol.* 40 *sq. edidit Duemmlerus in noui archiuii uol.* VI *p.* 190 *quodque ad Columbanum, ut uidetur, referendum ab hac stropha incipit*

En siluis caesa fluctu meat acta carina
Bicornis Hreni, et pelagus perlabitur uncta.
Heia, uiri, nostrum reboans echo sonet heia!

desinit in stropha octaua hace:

Rex quoque uirtutum rerum fons summa potestas
Certanti spondet, uincenti praemia donat.
Uestra, uiri, Christum memorans mens personet heia!

XXVI.
INCERTI.

Iustius inuidia nihil est, quae protinus ipsum
Auctorem rodit excruciatque animum.

XXVII.
INCERTI.

Nereides freta sic uerrentes caerula tranant,
Flamine confidens ut notus Icarium.
Icarium notus ut confidens flamine, tranant
Caerula uerrentes sic freta Nereides.

XXVIII.
INCERTI.

Uersus in quo totae XXIII litterae continentur.

Sic fugiens, dux, zelotypos quam karus haberis.

XXVI *extat in codice Einsidlensi* 326 *saec.* X *fol.* 90, *unde edidit Th. Mommsenus mus. Rhen.* IX *p.* 298. *adfert Hieronymus uol.* VII *p.* 568 *Uall. his uerbis*: pulchre quidam de neotericis Graecorum uersum transferens elegiaco metro de inuidia lusit dicens: Iustius — animum (*cf. Hauptius opusc.* III *p.* 338) ‖ *sine titulo Einsidl.* ‖ 2 Auctorem rodit — animum *Hieron.*: Corrodit auctorem — animam *Einsidlensis, in quo sine interuallo sequitur Damasi carmen christianum* Titire tu fido *eqs.*

XXVII *extat in codice musei Britannici Reg.* 15. B. XIX. *saec.* IX—X *fol.* 101 (*cf. quae dixi mus. Rhen.* XXXI *p.* 95) *sine titulo. commemorat Diomedes p.* 517 *K. ita*: reciprocum neoterici, si non fallor, nouum protulerunt, ut per duos uersus duo alii recurrant, ut in illis uersibus: Nereides — Nereides; *cf. et Marius Uictorinus p.* 114 *K.* ‖ 1, 3 tranat *Uictorini codices* ‖ 2, 3 nothus *codex Britannicus* ‖ 4 Coerula *idem*

XXVIII *extat in codice Ueneto Bessar.* 497 *saec.* XII *fol.* 58^{b} (*ante Homerum latinum*), *unde nunc primum edo, nisi fallor* ‖ *tit.* tote uiginti tres litere ‖ quam Icarus *codex, quod correxi*

XXVIIII.

INCERTI AD PANEM.

Rustice lustriuage capripes cornute bimembris
Cinyphie hirpigena pernix caudite petulce
Saetiger indocilis agrestis barbare dure
Semicaper uillose fugax periure biformis
Audax brute ferox pellite incondite mute
Siluicola instabilis saltator perdite mendax
Lubrice uentrisonax inflator stridule anhele
Hirte hirsute biceps fallax niger hispide sime
Scabrens ariole spurce bruticle fatucle!

XXX.

INCERTI AENIGMA.

Collis sum collisque fui collisque manebo;
Tertia si pereat littera, sexta manet.

XXVIII *extat in* **T***uricensi* 78 (*olim* 451) *saec.* IX *fol.* 82 (*post Serenum Samon.*) *sine titulo, in* **S***angallensi* 899 *saec.* X *sine inscriptione* (*cf. Iaenickius in Fleckeis. ann.* 1868 *p.* 391); *in* **P***arisino* 8094 *saec.* XI *fol.* 56 *cum titulo* Ouidius Naso in amatoria arte de Pan pastore dicit (*apud Riesium A. L.* 682); *itidem Ouidio tribuunt recentes codices haud pauci* (*ut Monac.* 454 *fol.* 94: Ouidius in rusticum). *commemorat Liudprandus relat. de legat. Constant.* 10 *u.* 1 *et* 4, *in Antapodosi* 5, 32 *uu.* 2—3. *cf. L. Muellerus et Hertzbergius in Fleck. ann.* 1866 *p.* 396 *et p.* 788 ‖ 2 Cynife **ST** Cinife **P** | hyrpegena **P**; hircigena *Riesius coni.* | petulę **S** p&ulae **T** ‖ 3 S&iger **ST** Sitiger **P** ‖ 4 uilose **P** ‖ 5 brute *om.* **T** | mutae **ST**; muto *Hertzbergius* ‖ 6 Siluicula **P** ‖ 7 uentisonax *codd., correxi* | anelae **ST** anhelle **P** ‖ 8 Hirce **P** Hyrt(a)e hyrsute **ST** | fallax hispidissime niger **ST** niger hispidissime fallax **P**, *corr. L. Muellerus* ‖ 9 *om.* **P** (*et recentiores codd.*) | Scabrens *scripsi*: Scrans **ST** Sons *uel* Pan *uel* Intonse *Hertzb.* | ariole (*uel* arbusticula) *idem*: aridus iol(a)e **ST** (*ortum ex* aridus *suprascr.* iole) | bruticle *ego*: brutiole **S** bruciole **T** | fatucle *Hertzbergius*: fatude **S** fataucle **T** | finit **S**

XXX. *extat hoc aenigma, quod his fere temporibus uindi-*

XXXI.

INCERTI DE HIPPPOLYTO.

Fonte lauat genitor, quem crimine polluat uxor,
Et puerum refouet, quem iuuenem perimat.

Ante suum gremium portat portatus alumnum:
Unum gestat equus, sed duo terga premunt.

Mergitur Hippolytus mersurus amore nouercam;
Quem quia fata iuuant, flumina nulla nocent.

In causa Hippolyti uersa est natura parentum:
Saeua nouerca fouet, quem pater ipse necat.

---

cauerim, in eodem Turicensi fol. 116 *sine titulo* (*mgo.* at), *ubi praecedunt qui antiqui esse possunt uersiculi:*

Tantum uina nocent quantum non uipera laedit:
Inde tremor membris atque inde obliuio mentis.

habetur aenigma (*cuius λύσις est* Haemus = hamus = S) *teste I. Kleinio mus. Rhen.* XXIII *p.* 191 *etiam in cod. Reginensi* 421 *saec.* XI, *in quo u.* 2: Littera sexta perit, tertia sicque manet *minus bene scribitur.*

XXXI *inuenitur eiusdem Turicensis fol.* 118 *sine titulo; sunt sententiae antithetis splendidae ex maiore epyllio excerptae, ut docet alterum distichon per se uix apertum* ‖ 1 polluat (*cf. u.* 2) *scripsi*: polluit **T** polluet *Riesius* (*Anth. lat.* 688) ‖ 3 suum *ex* soũ *corr.* **T** ‖ 5 ippolitus **T** (*et u.* 7 ippoliti) | nouercam *scripsi*: nouercae **T** (*hoc seruato* moriturus *Riesius*) ‖ 6 *nonne potius* Quem, q. f. nocent, f. n. iuuant *?* | facta, c *suppuncta*, **T**

XXXII.

INCERTI PONTICON PRAEFATIO.

Tethya marmoreo fecundam pandere ponto
Et salis aequorea spirantis mole cateruas
Quaeque sub aestifluis Thetis umida continet antris
Coeptantem, Uenus alma, foue, quae semine caeli
Parturiente salo, diuini germinis aestu

Hoc carmen post Solinum extat in **A**, *codice Parisino* 6810 *saec.* X *sine titulo; in* **B**, *Parisino* 6831 *saec.* X *cum inscriptione* uersus peracti operis; **C**, *Parisino* 4873 *saec.* XI *praemissa anagraphe* Item C. Iulii Solini poliistor ponticon: *cf. praefatio Mommseni p.* XL *sqq., cui debeo collationes. ipse contuli* **D**, *Parisinum* 8319 *miscellaneum, qui fol.* 49 *saec.* XI *hos uersus* (*omisso titulo*) *habet ab eodem quo* **C** *librario scriptos: cf. M. Bonnetus in Fleckeiseni annal. a.* 1877 *p.* 272. *nihil noui conferunt codices Autunensis* 39 *et Uaticanus* 1478 (*hic insignis inscriptione*: item Gai Iulii Solini siue garamanti ponticon). *duae classes* **A** *et* **BCD** *paris ad textum constituendum momenti sunt, etsi praeualet* **A**. — *fragmentum casu adnexum Solino fortasse ad Nemesianum referendum; certe non cum Wernsdorfio* (I *p.* 153—163) *tribui debet Uarroni Atacino, sermonis proprietatibus* (*cf.* 3 aestifluus, 6 sanguinare) *serius aeuum et auctorem Africanum euincentibus. cf. Anth. l. Burm.* V 113, *Meyeri* 234 ‖ *uersuum ordinem hunc habent* **BD**, *ut uu.* 1 *et* 2 *praepositis iam* 3 *post* 13, 4 *post* 14 *et sic usque ad finem collocentur* ‖ 1 tethia **CD** tithya **A** tithia **B** | fecundam **A**: fecitclam **B** fecit dea **CD** (*ex* fecũdã *ortum*) | pondere **B** ‖ 2 aequorea *scripsi*: (a)equoreas **O** (-reus **B**), *quo seruato* molle *Salmasius*; aequorei *Pithoeus* | spiratis **A** ‖ 3 aestifluo (i *supra* o) is (*ex* u *corr.*) **D** | Thetis *om.* **C** | humida **D** ‖ 4 Coeptantem uenus **A**: Ceptante (Cęptantę **D**) meniis **BCD** | quae **A**: *om.* **BCD** | somine **B** ‖ 5 *uerba* diuini germinis aestu *ad sequentia traxi* | *in* aestu *uoce desinit* **C**

Spumea purpurei dum sanguinat unda profundi,
Nasceris e pelago, placido dea prosata mundo!
Nam cum prima foret rebus natura ferundis
In foedus conexa suum, ne staret inerti
Machina mole uacans, tibi primum canduit aether,
Astrigera et facies nitido gemmauit Olympo.
Te fecunda sinu tellus amplexa resedit
Ponderibus librata suis, elementaque iussa
Aeternas seruare uices. tu fetibus auges
Cuncta suis, totus pariter tibi parturit orbis.
Quare, diua, precor, quoniam tua munera paruo
Ausus calle sequor, uitreo de gurgite uultus
Dextera prome pios et numine laeta sereno
Pierias age pande uias: da Nerea molli
Pacatum candere freto uotisque litata
Fac saltem primas pelagi libemus harenas.
Uos quoque, qui resono colitis caua Tempea coetu

* * *

---

6 purpurei — profundi *Lindenbrogius*: purpureis — profundis **O** ‖ 8 ferundis *scripsi*: profundis **O** (*etiam* **D**) *e u.* 6; creandis *Salmasius* ‖ 9 In foedus **A**: In fidus **D** Insidiis **B** ‖ 10 uacans **A**: cauans **BD** | canduit *scripsi*: candidit **BD** candidus **A** ‖ 11 Astrigera et facies *scripsi*: Astrigeram faciem **O**; *sed* gemmauit *actiua significatione positum defendi nequit*; *meliusque aether candescens et Olympus astriger discernuntur* ‖ 13 librata **BD**: fundata **A**; *recte Meyerus confert Ouidium met.* I 13 | iussa **A**: uisa **BD** ‖ 14 Aeternas *Barthius*: Aetherias **O** | auges *uulgo*: augens **O** ‖ 15 *Lindenbrogius Lucret.* I 4 *confert* ‖ 17 uitreo] uit hinc **B** ‖ 19 da **A**: cla **BD** ‖ 20 candere *scripsi*: gaudere **O** | 22 quae *Buechelerus* | coetu *Pithoeus*: cytu **O**

XXXIII.

NEMESIANI CARMINA QUAE SUPERSUNT.

De M. Aurelio Olympio Nemesiano Carthaginiensi Flauii Uopisci in uita Numeriani c. 11 [p. 221 Peteri] hoc extat testimonium: *uersu autem* (Numerianus) *talis fuisse praedicatur ut omnes poetas sui temporis uicerit. nam et cum Olympio Nemesiano contendit, qui halieutica cynegetica et nautica scripsit quique omnibus coronis* [sic uulgo: *colonis* codd.] *inlustratus emicuit.* in quibus uerbis pro *nautica* Bernhardy coniecit *ixeutica*, ego respectu carminis XXXII reposuerim *pontica*; certe *bucolica*, quode facile quis cogitet, nimis recedit a litterarum uestigiis. haec autem bucolica siue non nouisse siue ut leuioris materiae carmina consulto omisisse uidetur Uopiscus.

Ex Nemesiani poematis quae ad nos peruenerunt ita composui ut primo loco exhiberem *eclogas* per medium aeuum adnexas Calpurnio; cuius de codicibus editionibusque quae supra p. 65 sqq. dicta sunt itidem ad nostrum pertinent.

Deinde dedimus *Cynegetica*, quorum particulam seruatam debemus, ut multa alia, Gallicorum monachorum sedulitati*). codices uetustos iam ab Hauptio

*) extat in libro Hincmari archiepiscopi Rhemensis ad Hincmarum episcopum Laudunensem c. 24 locus sat grauis, unde etiam in scholis haec Cynegetica lecta fuisse discimus; quem ilico subiciam: *tuis compilationibus confuso et, sicut ipse*

indicatos adhibui **A**, Parisinum 7561 miscellaneum, qui foliis 13—18 saeculo X scriptis sine titulo carmen praebet; porro **B**, Parisinum 4839 saec. X, cuius fol. 1—20 Prisciani periegesis, fol. 20—26 Nemesianus, fol. 26—48 Serenus Sammonicus leguntur (quem librum praeter inutilium uariarum lectionum cumulum nihil fere boni continentem lubenter abicerem, nisi aetas ut respiceremus cogere posset uideri). his libris a me conlatis addidi ex Hauptii apparatu codicem nouicium **C**, Uindobonensem 3261 (phil. 335) saec. XVI, qui fol. 43 sqq. Ouidii Halieutica, fol. 48 sqq. Nemesianum, fol. 58 sqq. Gratii Cynegetica praebet. nimirum haec tria opuscula in una membrana scripturae langobardicae coniuncta olim ex Gallia in Italiam attulit Actius Sincerus Sannazarius; cuius exemplaris pars Gratium Ouidiumque conplectens cum ipsa nobis seruata sit, Nemesianus tantum apographo illo hodie suppetit; cf. Hauptius praef. p. XXII sqq. ceterum **C** recentem et sine dubio hic illic a docto scriba correctum par est postponi librorum uetustorum **A** et **B** consentientium auctoritati. — inter editiones prae ceteris commemoratione dignae sunt Wernsdorfii [P. L. M. I 85 sqq.] et Hauptii [Ouidii Halieutica ectr. p. 43 sqq., cf. et opusc. I 403].

Denique in fine et fragmenta duo, ad quae Phil-

---

dixisti, praepostero ordine positis et nunquam in eodem statu manentibus aliter respondere non potui, nisi, ut uenatores ferae lustra sequentes agere auditu et lectione puer scolarius in libro qui inscribitur kynegeticon Carthaginensis Aurelii didici, hac illacque discurrendo, retrograda etiam uestigia repetendo, anfractus tuos uestigando explicare studerem: quod adhuc mihi erit necessarium facere et in explicanda de inceptis ratione et in ostendenda causali actione de his, quae admisisti et pro quibus tibi et ecclesiae tibi commissae scripsi, contra quae inregulariter subscriptionem, quin potius tuam nouam praesumptionem adiens 'mille uias tristesque labores discursusque citos, securi praelia ruris' et sincero corde lites domesticas subire compellar.

ippus Kohlmannus liberaliter nobiscum communicauit quaecumque ex Lactantii codicibus enotauerat, et incertae fidei de aucupio uersus adiecimus.

I. ECLOGAE.

Ecloga prima.

[Timetas. Tityrus.]

Tim. Dum fiscella tibi fluuiali, Tityre, iunco
Texitur et raucis inmunia rura cicadis,
Incipe, si quod habes gracili sub arundine carmen
Compositum. nam te calamos inflare labello
Pan docuit uersuque bonus tibi fauit Apollo.
Incipe, dum salices haedi, dum gramina uaccae
Detondent, uiridique greges permittere campo
Dum ros et primi suadet clementia solis.
Tit. Hos annos canamque comam, uicine Timeta,
Tu iuuenis carusque deis in carmina cogis?
Diximus et calamis et uersum aptauimus olim,
Dum secura hilares aetas ludebat amores.
Nunc album caput et ueneres tepuere sub annis,
Iam mea ruricolae dependet fistula Fauno.
Te nunc rura sonant; nuper nam carmine uictor

Aureliani nemesiani Cartaginensis egloghe incipiunt **g**, *sine titulo* **n**, *post Calpurnii* VII 84 *uterque*; *itemque* **I**, *qui ex parte uarie inscribunt* ‖ 1 Tim. *om.* **g** | titire **G** ‖ 2 raris **g** | inmunia **g**: in mutua **n**; *de* **I** (imitantur, imitatur, resonant tua, *sim.*) *non liquet*; rumpuntur *Hauptius* ‖ 3 harund. **n** ‖ 5 flauit **g** ‖ 6 edi **g** ‖ 7 Detondet **g** Detonderet **n** | uirdiq; **n** ‖ 8 Dum **G**: Et **I** ‖ 9 comam (-a **n**) **G**: meam **I** | uicine timeta **n** *m. rec.*: uicine timere **G** mihi care senectam **I** ‖ 10 carisque **g** ‖ 11 et uersũ aptauimus *scripsi*: et uersu cantauimus **G** uersus (-su) cantauimus (et *omisso*) **I** calamo et uersu cant. *Barthius* uersus mandauimus *Heinsius* ‖ 12 ylares **g** illares **n** | ludabat **n**, *corr. m. rec.* | 13 campud **g** | tepuere **n** *et* (*ita ut ante* t *littera sit expuncta*) **g**, *qui in marg.* at. uenus intepuere *habet*: stupuere **I** ‖ 14 Iam **I**: Nam **G** ‖ 15 carmine uictor (-ctos) **I**: carmina uictor **G**

Risisti calamos et dissona flamina Mopsi
Iudice me. mecum senior Meliboeus utrumque
Audierat laudesque tuas sublime ferebat;
Quem nunc emeritae permensum tempora uitae
Secreti pars orbis habet mundusque piorum.
Quare age, si qua tibi Meliboei gratia uiuit,
Dicat honoratos praedulcis tibia manes.
Tim. Et parere decet iussis et grata iubentur.
Namque fuit dignus senior, quem carmine Phoebus,
Pan calamis, fidibus Linus aut Oeagrius Orpheus
Concinerent totque acta uiri laudesque sonarent.
Sed quia tu nostrae laudem deposcis auenae,
Accipe quae super haec cerasus, quam cernis ad amnem,
Continet, inciso seruans mea carmina libro.
Tit. Dic age; sed nobis ne uento garrula pinus
Obstrepat, has ulmos potius fagosque petamus.
Tim. Hic cantare libet; uirides nam subicit herbas
Mollis ager lateque tacet nemus omne: quieti
Aspice ut ecce procul decerpant gramina tauri.
Omniparens aether et rerum causa, liquores,
Corporis et genetrix tellus, uitalis et aer,
Accipite hos calamos atque haec nostro Meliboeo
Mittite, si sentire datur post fata quietis.

---

16 disona **n** | carmina **g** ‖ 17 melibeus **G** *semper* ‖ 20 priorum **G** ‖ 22 dicit **n** ‖ 23 Tim. *om.* **g** | et *om.* **n** ‖ 25 fidibus sid (*suprascr.* linus *m. rec.*) **n**: fidibusq; lydus **g** fidibusque Linus **I** | aut oeagrius **n**: aut egrius **g** modulatibus **I** ‖ 26 totque **G**: atque **I** | sonabant (*mgo* sonarent at melius) **g** ‖ 27 laudem **G**: musam **I** ‖ 28 *deest, ut uid., in* **I**, *qui u. seq.* quercus *pro* seruans ‖ 28 super hoc *Heinsius* | annem **g** ‖ 30 garula **n** cartula (*mgo* at garula) **g** ‖ 31 obstrepet **n** | has hulmos **g** | fagosue **I** *ex parte* ‖ 32 Tim. *om.* **g** | subicit **n**: subigit **gI** (suggerit *pauci*); *num* subrigit *?* ‖ 33 lacteq; **n** | late tacet et **g** | pecus *Burmannus, quo accepto malim* iacet ‖ 35 Omne parens **g** ‖ 36 genetris **n** genitrix **g** ‖ 37 hos (hoc **g**) cantus **G**: hos calamos **I** ‖ 38 Mittite *in initio* **I**: *post* datur **G** (mitite **g**)

Nam si sublimes animae caelestia templa
Sidereasque colunt sedes mundoque fruuntur:
Tu nostros aduerte modos, quos ipse benigno
Pectore fouisti, quos tu, Meliboee, probasti.
Longa tibi cunctisque diu spectata senectus
Felicesque anni nostrique nouissimus aeui
Circulus innocuae clauserunt tempora uitae.
Nec minus hinc nobis gemitus lacrimaeque fuere
Quam si florentes mors inuida carpéret annos.
Nec tenuit tales communis causa querellas.
Heu, Meliboee, iaces letali frigore segnis
Lege hominum, caelo dignus callente senecta
Concilioque deum. plenum tibi ponderis aequi
Pectus erat. tu ruricolum discernere lites
Assueras, uarias pacans mulcendo querellas.
Sub te ruris amor, sub te reuerentia iuris
Floruit, ambiguos signauit terminus agros.
Blanda tibi uultu grauitas et mite serena
Fronte supercilium, sed pectus mitius ore.
Tu calamos aptare labris et iungere cera
Hortatus duras docuisti fallere curas.
Nec segnem passus nobis marcere iuuentam
Saepe dabas meritae non uilia praemia Musae.
Saepe etiam senior, ne nos cantare pigeret,
Laetus Phoebea dixisti carmen auena.
Felix o Meliboee, uale! tibi frondis odorae
Munera dat lauros carpens ruralis Apollo;

42 fouisti **I**: nouisti **G** ‖ 43 conctisq: **n** ‖ 46 hic **g** ‖ 47 Qua **n** | carperet **G**: pelleret **I** ‖ 48 renuit *Martellius* | comunis **n** | querelas **O** (*et* 53) ‖ 50 callente (*uel* sapiente) *scripsi*: canente **O** ‖ 53 pacans *Maehly*: patiens **O** (paciens **n**); patiens mulcensque *Ulitius* sapiens mulcere *Burmannus* | mulcedo **g** ‖ 54 ruris **O**: iuris *Martellius* | iuris (*supra* ruris *expunctum* **g**) **G**: iusti **I**, **n** *mg. m. rec.* ‖ 56 uultu **n**: uultus (*sed* s *expuncta*) **g**, **I** | seuera *Martellius* | 58 attare **g** | et iungere **G**: coniungere **I** ‖ 59 Hortatus **G**: Oratus **I** | falere **n** ‖ 61 Sedabas **I**, *ut uid.* ‖ 63 duxisti *Heinsius* | carmina **g** ‖ 64 frontis honora *Maehly*

Dant Fauni, quod quisque ualet, de uite racemos,
De messi culmos omnique ex arbore fruges;
Dat grandaeua Pales spumantia cymbia lacte,
Mella ferunt Nymphae, pictas dat Flora coronas:
Manibus hic supremus honos. dant carmina Musae,
Carmina dant Musae, nos et modulamur auena:
Siluestris te nunc platanus, Meliboee, susurrat,
Te pinus; reboant te, quidquid carminis Echo
Respondet, siluae; te nostra arbusta locuntur.
Namque prius siccis phocae pascentur in aruis
Insuetusque freto uiuet leo, dulcia mella
Sudabunt taxi, confusis legibus anni
Messem tristis hiems, aestas praestabit oliuam,
Ante dabit flores autumnus, uer dabit uuas,
Quam taceat, Meliboee, tuas mea fistula laudes.
Tit. Perge, puer, coeptumque tibi ne desere carmen.
Nam sic dulce sonas, ut te placatus Apollo
Prouehat et felix dominam perducat in urbem.
Iamque hic in siluis praesens tibi fama benignum
Strauit iter, rumpens liuoris nubila pennis.
Sed iam sol demittit equos de culmine mundi,
Flumineos suadens gregibus praebere liquores.

---

66 phauni **n** ‖ 67 messi (*cf. Neuius* I *p.* 214) *Maehly*: messe **G** campo **I** messo *Burmannus* ‖ 68 cimbia **n** ‖ 70 honor **n** ‖ 71 et **g**: *om.* **n** te **I** ‖ 72 te nunc **G**: nunc te **I** ‖ 73 reboant *scripsi*: reboat **O**, *quod nonnulli cum* pinus *coniungunt praue* | tunc quicquid **n** ‖ 74 Respondet **n**: Respondent **gI** | arbusta *Hauptius*: armenta **O** | locuntur (loqu. **n**) **G**: sequuntur **I** ‖ 75 focae **g** | nascentur **I** | in herbis aruis **n** ‖ 76 Insuetusque *Heinsius*: Uestitusque **G** Hirsutusque **I**, *ut uid.* ‖ 77 confusus **g** ‖ 78 praestabit *Hauptius*: tractabit (-uit **n**) **O** iactabit *Burmannus* | oliuam **G**: oliuas **I** ‖ 80 Quae **n** ‖ 81 Tit. *om.* **g** Coridon **n** | ceptumque tibi ne **G**: coeptum tibi iam ne (nec, neu) **I** ‖ 82 dulce canis **g** ‖ 83 in **G**: ad **I** | urbem *ex* orbem *corr.* **n** ‖ 84 Iamque *Heinsius*: Namque **O** | huc e siluis *Hoeufftius* ‖ 85 inter **n** | pennis **G**: plena **I** ‖ 86 dimittit **O** ‖ Explicit prima **g**

Ecloga secunda.

[Idas. Alcon.]

Formosam Donacen puer Idas et puer Alcon
Ardebant rudibusque annis incensus uterque
In Donaces uenerem furiosa mente ruebant.
Hanc, cum uicini flores in uallibus horti
Carperet et molli gremium compleret acantho,
Inuasere simul Uenerisque imbutus uterque
Tum primum dulci carpebant gaudia furto.
Hinc amor et pueris iam non puerilia uota:
Quis anni ter quinque, increscit cura iuuencae.
Sed postquam Donacen duri clausere parentes,
Quod non tam tenui filo de uoce sonaret
Sollicitumque foret pinguis sonus, improba ceruix
Suffususque rubor crebro uenaeque tumentes,
Tum uero ardentes flammati pectoris aestus
Carminibus dulcique parant releuare querella;
Ambo aeuo cantuque pares nec dispare forma,
Ambo genas laeues, intonsi crinibus ambo.
Atque hi sub platano maesti solatia casus
Alternant, Idas calamis et uersibus Alcon.
I. Quae colitis siluas, Dryades, quaeque antra, Napaeae,
Et quae marmoreo pede, Naiades, uda secatis

II. *Interuallum sine titulo in* **G**; *uarie inscribunt* **I** *ex parte* | 1 donacem **n** | ydas **g** || 2 rudibus annis **I** || 3 furiata **I** || 4 ualibus **n**; callibus *Godofr. Hermannus* | orti **G** || 5 achanto **n** acanto **g** || 6 uenerisque (-rique) imbutus **I**: ueneris imbutus **G** || 7 Tunc **I** *pauci* || 8 Hic **g** | iam non *edd. uet.*: iam nunc **O** | puerillia **n** || 9 increscit cura iuuencae *scripsi*: hiemes et cura iuuentae **O** actae t. q. hiemes et c. i. *Heinsius* et primae c. i. *Burmannus* quis — quinque *parenthesi includens* et cruda iuuenta *Hauptius* || 10 donacē **n** || 12 Solic. **n**; Sollicitusque *Ulitius* | pinguis sonus **G**: linguis onus **I** || 13 crebo **g** || 15 querela **O** || 16 cantu aeuoque **n** || 17 leues **G** | intonsis *edd. uet.* || 18 Atque hi sub *scripsi*: Atque hic sub **G** Atque sub hac **I** Atque haec sub *Glaeserus* || 19 ydas **g** || 20 driades **G** | atque antra **n** | napee **G** || 21 secatis **n**: secantes **g**; *fluctuant inter utrumque* **I**

Litora purpureosque alitis per gramina flores:
Dicite, quo Donacen prato, qua forte sub umbra
Inueniam, roseis stringentem lilia palmis?
Nam mihi iam trini perierunt ordine soles,
Ex quo consueto Donacen expecto sub antro.
Interea, tamquam nostri solamen amoris
Hoc foret aut nostros posset medicare furores,
Nulla meae trinis tetigerunt gramina uaccae
Luciferis, nullo libarunt amne liquores;
Siccaque fetarum lambentes ubera matrum
Stant uituli et teneris mugitibus aethera complent.
Ipse ego nec iunco molli nec uimine lento
Perfeci calathos cogendi lactis in usus.
Quid tibi, quae nosti, referam? scis mille iuuencas
Esse mihi, nosti numquam mea mulctra uacare.
Ille ego sum, Donace, cui dulcia saepe dedisti
Oscula nec medios dubitasti rumpere cantus
Atque inter calamos errantia labra petisti.
Eheu! nulla meae tangit te cura salutis?
Pallidior buxo uiolaeque simillimus erro.
Omnes ecce cibos et nostri pocula Bacchi
Horreo nec placido memini concedere somno.
Te sine, uae misero, mihi lilia nigra uidentur
Pallentesque rosae nec dulce rubens hyacinthus,

---

22 purpureos (*om.* que) **I** | gramina **I**: litora **G** || 23 Dicite quo donacen prato **g**: Dicite quo prato donacē p̄ro **n** *ita ut tria prima uocabula a m. rec. sint* Dicite quo prato donacen **I** || 25 Nam me — petierunt **I**, *ut uid.* || 26 donacẽ **n** | ambro **g** || 27 nostri tamquam **g** || 28 Hic **g** | nostros posset **G**: posset rapidos (rabidos *pauci*) **I**, *et sic corr.* **n** *m. rec.* || 28 ternis **g** || 30 Luceferis **g** | nullo libarunt *Glaeserus*: nullo libar **n** nullo sudarunt **g** nullo lamberunt **I** || 31 labentes **n** || 32 ethera **g**: aera **nI** || 33 molli iunco **I** | uigmine **g** || 36 multra **g** || 37 Ille **G**: Idas ille **I** | cui dulcia (d. c. **n**) **G**: cui **I** || 40 Eheu *edd. ant.*: Heu **n** Heu heu **g**, *sic uel* En heu **I** | te tangit **I** || 42 bacchi **I**: uini **G** || 43 sompno **g** sono **n** || 44 ue **G** || 45 rubens **I**: rubensque **G** | iacintus **G**

Nullos nec myrtus nec laurus spirat odores.
At si tu uenias, et candida lilia fient
Purpureaeque rosae, dulce atque rubens hyacinthus;
Tunc mihi cum myrto laurus spirabit odores.
Nam dum Pallas amat turgentes sanguine bacas,
Dum Bacchus uites, Deo sata, poma Priapus,
Pascua laeta Pales, Idas te diligit unam. —
Haec Idas calamis. tu, quae responderit Alcon
Uersu, Phoebe, refer: sunt curae carmina Phoebo.
A. O montana Pales, o pastoralis Apollo,
Et nemorum Siluane potens, et nostra Dione,
Quae iuga celsa tenes Erycis, cui cura iugales
Concubitus hominum totis conectere saeclis:
Quid merui? cur me Donace formosa reliquit?
Munera namque dedi, noster quae non dedit Idas,
Uocalem longos quae ducit aedona cantus;
Quae licet interdum, contexto uimine clausae
Cum paruae patuere fores, ceu libera ferri
Norit et agrestes inter uolitare uolucres,
Scit rursus remeare domum tectumque subire,
Uiminis et caueam totis praeponere siluis.
Praeterea tenerum leporem geminasque palumbes
Nuper, quae potui, siluarum praemia misi.
Et post haec, Donace, nostros contemnis amores?

---

46 mirtus **G** ‖ 47 At tu si **I** ‖ 48 Purpuresq; (e *supra* s) **n** | dulce atque rubens *scripsi*: dulce rubensque **g** tunc dulce rubensque **n** et (*uel* tunc) dulce rubens **I** ‖ 49 *post* 45 *ponit* **g**, *qui* spirabat ‖ 50 dum **I** (**n** *ex corr.*): cum **G** ‖ 51 bacus **n** | uites **I**: uuas **G** (bacchus deus uuas et *ponit* **g**); *num* Uuas dum Bacchus *?* | Deo *Glaeserus*: deus et **O** (cls et **n**) Ceres et *aut* Tellus *Ulitius* ‖ 52 diliget **I** *ex parte* ‖ 53 poeta *praemittit* **n** | Hic i. c. tuq; respondis a. **n** ‖ 54 curae *Hauptius* (*onusc.* I *p.* 142): aurea **O** ‖ 57 ericis **g** ‖ 58 connectere **O** | sedis **n** ‖ 59 donacē **n** | reliquid **g** ‖ 61 addona **n** ‖ 62 contesto **g** contexo **n** | uigmine **g** | clausae *Hauptius:* clausa **O** ‖ 63 paruae] caueae *Maehly* | liberara **n** | 64 Norit *Wernsdorfius*: Nouit **O** | agres **g** ‖ 66 Uigminis **g** | notis *Heinsius* ‖ 69 contempnis **g**

Forsitan indignum ducis, quod rusticus Alcon
Te peream, qui mane boues in pascua duco.
Di pecorum pauere greges, formosus Apollo,
Pan doctus, Fauni uates et pulcher Adonis.
Quin etiam fontis speculo me mane notaui,
Nondum purpureos Phoebus cum tolleret ortus
Nec tremulum liquidis lumen splenderet in undis:
Quod uidi, nulla tegimur lanugine malas,
Pascimus et crinem; nostro formosior Ida
Dicor, et hoc ipsum mihi tu iurare solebas,
Purpureas laudando genas et lactea colla
Atque hilares oculos et formam puberis aeui.
Nec sumus indocti calamis: cantamus auena,
Qua diui cecinere prius, qua dulce locutus
Tityrus e siluis dominam peruenit in urbem.
Nos quoque te propter, Donace, cantabimur urbi,
Si modo coniferas inter uiburna cupressos
Atque inter pinus corylum frondescere fas est. —
Sic pueri Donacen toto sub sole canebant,
Frigidus e siluis donec decedere suasit
Hesperus et stabulis pastos inducere tauros.

---

70 Forsitam **n** | quod] quia **g** ‖ 71 peream **G**: cupiam **I** | duco **g**: ducas **n** ducam **I** ‖ 72 pecorum] precor **n** ‖ 73 Fauni uates **I**: uates fauni (q; *supra lin. add.* **g**) **G** | pulcher apollo **g** ‖ 74 etiam] omnes **g** ‖ 75 Nundum **n** | cum **I**: dum **G** | ortus, *sic* **O** ‖ 76 tremulum *supra* tenerum *expunctum* **g** | splenderet lumen **I** ‖ 77 tegimur perlanguine **n** ‖ 78 Pascimur **I** *pauci* ‖ 79 iurare **G**: narrare **I** ‖ 80 collo **n** ‖ 81 *om.* **n** ‖ 82 indoctis **n** ‖ 83 *om.* **I**, *ut uid.* | loquutus **n** ‖ 84 Tytirus et (*pro* ec *?*) **g** | in **G**: ad **I** ‖ 85 donacē **n** | cantabimus **O**, *corr. edd. ant.* ‖ 87 Atque, *sic* **O** | pinus **g**: pinos **nI** | corilum **G** ‖ 88 donacem **G** ‖ 89 decedere *scripsi*: descendere **n** discedere **g**, *utrumque habent, ut uid.*, **I** | suauit **g** ‖ 90 Esperus **g** ‖ Explicit secunda **g**

Ecloga tertia.

[Pan.]

Nyctilus atque Micon nec non et pulcher Amyntas
Torrentem patula uitabant ilice solem,
Cum Pan uenatu fessus recubare sub ulmo
Coeperat et somno laxatas sumere uires;
Quem super ex tereti pendebat fistula ramo.
Hanc pueri, tamquam praedem pro carmine possent
Sumere fasque esset calamos tractare deorum,
Inuadunt furto; sed nec resonare canorem
Fistula quem suerat nec uult contexere carmen,
Sed pro carminibus male dissona sibila reddit,
Cum Pan excussus sonitu stridentis auenae
Iamque uidens 'pueri, si carmina poscitis' inquit,
'Ipse canam: nulli fas est inflare cicutas,
Quas ego Maenaliis cera coniungo sub antris.
Iamque ortus, Lenaee, tuos et semina uitis
Ordine detexam: debemus carmina Baccho.'
Haec fatus coepit calamis sic montiuagus Pan:
'Te cano, qui grauidis hederata fronte corymbis
Uitea serta plicas quique udo palmite tigres
Ducis odoratis perfusus colla capillis,
Uera Iouis proles; nam cum post sidera caeli

III. *Interuallum sine titulo in* **G**; *uarie inscribunt* **I** *ex parte* ‖ 1 Nictilus **G** | amynthas **g** amintas **n** ‖ 2 illice **n** ‖ 4 laxatas **g**: lassatas **n I** (lassatus *pauci*) ‖ 5 ex tereti **g**: *om.* **n** *spatio relicto* (teriti *suprascr. m. rec.*) e tereti **I** ‖ 6 Hanc pueri tamquam **I** (**n** *m. rec. suprascr.*): *om.* **G** *spatio relicto* | praedem *Titius*: praedam **O** | posset **g** ‖ 7 Sumere fasque **I**: Sumersasque **g** . . . . . fasque (sinnere *supra lac. m. rec.*) **n** | 8 Inuadet **n**, *corr. m. rec.* | canorem **O**: canorum *edd. uet.* ‖ 9 suerat **G**: *de* **I** (sueuit, fuerat *nonnulli*) *non liquet* ‖ 10 sibila dissona **I** *ex parte* ‖ 11 Cum **G**: Tum **I** ‖ 15 lenee **G** ‖ 16 bacho **n** ‖ 17 Hoc **n** | fatus coepit **I**: cepit fatus **G** ‖ 18 grauidus **n** | corimbis **G** ‖ 19 plicans **n** | quique udo **G**: qui quando **I** ‖ 20 odoratis — capillis **G**: odorato — capillo **I** ‖ 21 nam cum *scripsi*: iam tunc **O** nam tunc *Burmannus*

Sola Iouem Semele uidit Iouis ora professum,
Hunc pater omnipotens, uenturi prouidus aeui,
Pertulit et iusto produxit tempore partus.
Hunc Nymphae Faunique senes Satyrique procaces,
Nosque etiam Nysae uiridi nutrimus in antro.
Quin et Silenus paruum ueteranus alumnum
Aut gremio fouet aut resupinis sustinet ulnis,
Euocat aut risum digito motuue quietem
Allicit aut tremulis quassat crepitacula palmis.
Cui deus arridens horrentes pectore setas
Uellicat aut digitis aures astringit acutas
Adplauditue manu mutilum caput aut breue mentum
Et simas tenero collidit pollice nares.
Interea pueri florescit pube iuuentus
Flauaque maturo tumuerunt tempora cornu.
Tum primum laetas extendit pampinus uuas:
Mirantur Satyri frondes et poma Lyaei.
Tum deus 'o Satyri, maturos carpite fetus'
Dixit 'et ignotos proni calcate racemos.'
Uix haec ediderat, decerpunt uitibus uuas
Et portant calathis celerique elidere planta
Concaua saxa super properant: uindemia feruet
Collibus in summis, crebro pede rumpitur uua
Nudaque purpureo sparguntur pectora musto.

---

22 *post* professum *punctum uulgo* ‖ 24 Pertulit **G**: Protulit **I** | iusto **I**: iusso **n** uiso **g** ‖ 25 phauniq; **n** | saturiq; **n** ‖ 26 nysae **G**: nymphae **I** ‖ 27 ueteranus *O. Schubertus* (*Ritschelii acta soc. philol. Lips.* II 481): ueneratus **O** | alumpnum **g** ‖ 29 Euocat aut (aut euocat *cum signis transponendi* **n**) **G**: Et uocat ad **I** | motuue *Glaeserus:* motuque **O** ‖ 30 *om.* **I** ‖ 32 affringit **n** ‖ 33 Applauditue **I**: Aut plauditue **G** (*ex* Atpl.) ‖ 34 simas **n**: summas, *mgo* aſ simas, **g** summas **I** | police **n** ‖ 35 iuuenta **I** iuuentas *Heinsius* ‖ 36 crine *Maehly* ‖ 37 leues **I** *pauci*; fetas *Burmannus* | extendit **g**: ostendit **n I** ‖ 38 dona *edd. uet.* | liei **n** ‖ 39 saturi **n** | fetus **G**: fructus **I** ‖ 40 ignitos *Maehly* | proni *scripsi*: pruni **g** primi **n** pueri **I** ‖ 41 hoc **g** ‖ 42 calatis **n** | elidere **G**: illidere **I** ‖ 43 Cum caua **n** | uendemia **n** ‖ 45 Nudaque **I**: Rubraque **G**

Tum Satyri, lasciua cohors, sibi pocula quisque
Obuia corripiunt: quae fors dedit, occupat usus.
Cantharon hic retinet, cornu bibit alter adunco,
Concauat ille manus palmasque in pocula uertit,
Pronus at ille lacu bibit et crepitantibus haurit
Musta labris; alius uocalia cymbala mergit
(Excipit aes potum saliensque liquore resultat);
Atque alius latices pressis resupinus ab uuis
Ebibit, inque humeros et pectora defluit humor.
Omnia ludus habet cantusque chorique licentes;
Et Uenerem iam uina mouent: raptantur amantes
Concubitu Satyri fugientes iungere Nymphas
Iamiamque elapsas hic crine, hic ueste retentat.
Tum primum roseo Silenus cymbia musto
Plena senex auide non aequis uiribus hausit.
Ex illo uenas inflatus nectare dulci
Hesternoque grauis semper ridetur Iaccho.
Quin etiam deus ille, deus Ioue natus ab ipso,
Et plantis uuas premit et de uitibus hastas
Integit et lynci praebet cratera bibenti.'
Haec Pan Maenalia pueros in ualle docebat,
Sparsas donec oues campo conducere in unum
Nox iubet, uberibus suadens siccare fluorem
Lactis et in niueas astrictum cogere glebas.

---

46 Cum **n** | lassiua **g** ‖ 47 qu(a)e **G**: quod **I** | occupat *Ulitius*: hoc capit **I** arripit **G** ‖ 48 Cantarum **g** Cantharam **n** ‖ 49 que *om.* **n**, **I** *pauci* ‖ 50 aurit **g** ‖ 51 Multa **n** | uocalia (uenalia) **I**: uocabula **G** | cymbula (cimb. **n**) **G** ‖ 52, 53 *transponunt inter se uet. edd.* ‖ 52 Excipit aes potum *scripsi*: Excipit at potus **O** (ac potus *et* ac potu **I** *ex parte*) Excipit; at potis *uulgo* | saliensque liquore **g**: saliens liquor ore **n I** ‖ 53 pressus **n**; *num* pressat (*u.* 54 Spumeus *posito*)*?* ‖ 54 Ebibit *scripsi*: Euomit **G** Spumeus **I** ‖ 55 corique **G**: chorosque **I** ‖ 56 amanti **g** ‖ 57 Concubitum **n** ‖ 59 sileneus **n** ‖ 60 ausit **n** ‖ 62 Externoq; **g** | iacho **n** hiaco **g** ‖ 63 ioue satus ab ipso **g** ioue prosatus ab ipso **n**; *fluctuant inter* natus ab *et* prosatus *et* pronatus **I** ‖ 64 astas **g** ‖ 65 Ingerit **I** | clatera **n** ‖ 68 fluorem **O**: liquorem **I** *pauci* ‖ Explicit tertia **g**.

ECLOGA QUARTA.

[Lycidas. Mopsus.]

Populea Lycidas nec non et Mopsus in umbra,
Pastores, calamis ac uersu doctus uterque
Nec triuiale sonans, proprios cantabat amores.
Nam Mopso Meroe, Lycidae crinitus Iollas
Ignis erat; parilisque furor de dispare sexu
Cogebat trepidos totis discurrere siluis.
Hos puer ac Meroe multum lusere furentes,
Dum modo condictas uitant in uallibus ulmos,
Nunc fagos placitas fugiunt promissaque fallunt
Antra nec est animus solitos ad ludere fontes.
Cum tandem fessi, quos torridus ederat ignis,
Sic sua desertis nudarunt uulnera siluis
Inque uicem dulces cantu dixere querellas.
M. Inmitis Meroe rapidisque fugacior Euris,
Cur nostros calamos, cur pastoralia uitas
Carmina? quemue fugis? quae me tibi gloria uicto?
Quid uultu mentem premis ac spem fronte serenas?
Tandem, dura, nega: possum iam uelle negantem.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
L. Respice me tandem, puer o crudelis Iolla.
Non hoc semper eris: perdunt et gramina flores,

IV. *Interuallum sine titulo in* G; *uarie inscribunt* I *ex parte* ‖ 1 licidas G ‖ 2 et G: ac I ‖ 4 licid(a)e G | yolla g ‖ 5 erant *Heinsius* ‖ *post* 6 g *habet u.* 13 (*qui iterum suo extat loco*) ‖ 7 luxere parentes furentes n (*unde* pauentes *Glaeserus*) 8 Nam g | condictas I *pauci*: conductas O ‖ 9 placidas (*mgo* placitas) g | premissaq; n ‖ 10 animus I: animos (s *expuncta*) g arons (*m. rec. suprascr.* at animus) n, *quod ex* aīos *ortum puta* | ad ludere *scripsi*: adludere n alludere *ceteri* ‖ 11 Cum G: Tum I | torridus *scripsi*: durus G lusus (-xus) I | ederat O: adederat *uulgo* ‖ 13 cantu dixere O: cantu duxere I *ex parte* | querelas O ‖ 16 uicto] luso *uel* spreto *Burmannus* ‖ 17 mentem G: ueniens I, *ut uid.* ‖ 18 nega G: negas I | possum non uelle O; iam *pro* non *scripsi*; non possum nolle *edd. ant.*; possum nunc uelle *Ulitius* ‖ 19 leuant e. c. curas *habent exc. Par.* ‖ 21—24 *habent Par. cum titulo* ad superbientem de pulcritudine ‖ 21 hec n,

Perdit spina rosas nec semper lilia candent
Nec longum tenet uua comas nec populus umbras:
Donum forma breue est nec se quod commodet annis.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
M. Cerua marem sequitur, taurum formosa iuuenca,
Et Uenerem sensere lupae, sensere leaenae
Et genus aerium uolucres et squamea turba
Et montes siluaeque, suos habet arbor amores:
Tu tamen una fugis, miserum tu prodis amantem.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
L. Omnia tempus alit, tempus rapit: usus in arto est.
Uer erat, et uitulos uidi sub matribus istos,
Qui nunc pro niuea coiere in cornua uacca.
Et tibi iam tumidae nares et fortia colla,
Iam tibi bis denis numerantur messibus anni.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
M. Huc, Meroe formosa, ueni: uocat aestus in umbram.
Iam pecudes subiere nemus, iam nulla canoro
Gutture cantat auis, torto non squamea tractu
Signat humum serpens: solus cano. me sonat omnis
Silua, nec aestiuis cantu concedo cicadis.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
L. Tu quoque, saeue puer, niueum ne perde colorem
Sole sub hoc: solet hic lucentes urere malas.
Hac age pampinea mecum requiesce sub umbra;

---

unde hic *conicias* | eris **I** *Par*: erit (herit **n**) **G** | germina **n** | florem **G** (*corr. in* **n** *m. rec.*) || 22 Perdunt **n** *solus* || 24 se quod **G** *Par.*: se tibi **I** | commodet *Par.*: commodat **O** || 28 aereum **n** | uolucres et **I**: uolucrum et **n** uolucrum tum **g** | sua mea **n** || 29 arbos amoris **n** || 30 prodis **G**: perdis **I** || 31 quisque — curas *om.* **g** || 32 *habent Par.* | arcto **g** *Par.* || 35 mares **n** | et **G**: iam **I** || 36 tibi bis] tribis **n** | deni **g** | messibus **I**: mensibus **G** || 37 quod — curas *abhinc semper om.* **g** || 38 uocat estus in umbram *habent Par.* | umbra **I** || 39 subiere **I**: subeunt **n** subeunte **g** || 42 concede **n** || 44 Tuq; saeue **n** || 45 solet **G**: sed et **I** | luentes **n** | urere **G**: uertito **I**, *ut uid.* || 46 Hac **g**: Hic **n I**

Hic tibi lene fluens fons murmurat, hic et ab ulmis
Purpureae fetis dependent uitibus uuae.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
M. Qui tulerit Meroes fastidia lenta superbae,
Sithonias feret ille niues Libyaeque calorem,
Nerinas potabit aquas taxique nocentis
Non metuet sucos, Sardorum gramina uincet
Et iuga Marmaricos coget sua ferre leones.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
L. Quisquis amat pueros, ferro praecordia duret,
Nil properet discatque diu patienter amare
Prudentesque animos teneris non spernat in annis,
Perferat et fastus. sic olim gaudia sumet,
Si modo sollicitos aliquis deus audit amantes.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
M. Quid prodest, quod me pagani mater Amyntae
Ter uittis, ter fronde sacra, ter ture uaporo,
Incendens uiuo crepitantes sulphure lauros,
Lustrauit cineresque auersa effudit in amnem,
Cum sic in Meroen totis miser ignibus urar?
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.
L. Haec eadem nobis quoque uersicoloria fila
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas;
Cantauit, quo luna tumet, quo rumpitur anguis,

---

47 Hoc **n** | fluens **I**: uirens **G** (*num recte?*) ‖ 47 ab ulmis **I**: habundans **G**, *unde* ad undas *Glaeserus* (*conicias* abunde) ‖ 50 tuleris **g** | fastida **n** | lenta **G**: longa **I** ‖ 51 libieq; calorem **G**: libycosque calores **I** ‖ 52 Nerynas **g** ‖ 53 succos **n I** | Sardorum **G**: Sardoaque **I** | germina uiuet **n**; iunget *Heinsius* ‖ 54 iuga — sua **G**: sua — iuga **I** ‖ 56 curet **g** ‖ 57 diu] diri **n** ‖ 58 annos **n** | speret *Maehly* ‖ 59 summet **G** ‖ 60 solic. **n** | audit *om.* **n** ‖ 63 uitis **G** | frondes **n** | thure **n** ‖ *uu. qui sunt in* **O** 64 *et* 65 *transposuit Hauptius* ‖ 65 Incendes **n** ‖ 64 auersa (d *supra* au) **n**, aduersa **g I** *ex parte* ‖ 66 meroem **g**; Meroe *Heinsius* | uratr **n**: uror **g** arsi **I** ‖ 68 quoque **G**: quae **I** | uersucolaria **n** ‖ 69 micale **n** ‖ 70 quo Luna *Burmannus*: qua luna **g** quod luna **n I** (colubrina *pauci*) | timet **I** *ex parte* | quo **I** (corrump. *pauci*): quod **n** qua **g** ‖ Explicit quarta **g**; *de subscriptione in* **n** *cf. supra p.* 67

Quo currunt scopuli, migrant sata, uellitur arbos.
Plus tamen ecce meus, plus est formosus Iollas.
Cantet, amat quod quisque: leuant et carmina curas.

II.

CYNEGETICA.

Venandi cano mille uias hilaresque labores
Discursusque citos, securi praelia ruris,
Pandimus. Aonio iam nunc mihi pectus ab oestro
Aestuat: ingentes Helicon iubet ire per agros,
Castaliusque mihi noua pocula fontis alumnus
Ingerit et late campos metatus apertos
Imponitque iugum uati retinetque corymbis
Implicitum ducitque per auia, qua sola numquam
Trita rotis. iuuat aurato procedere curru
Et parere deo: uirides en ire per herbas
Imperat: intacto premimus uestigia musco;
Et, quamuis cursus ostendat tramite noto
Obuia Calliope, facilest insistere prato
Non placito, rudibus qua luceat orbita sulcis.
Nam quis non Nioben numeroso funere maestam
Iam cecinit? quis non Semelen ignemque iugalem
Letalemque simul nouit de paelicis astu?
Quis magno recreata tacet cunabula Baccho,
Ut pater omnipotens maternos reddere menses
Dignatus iusti complerit tempora partus?

Incipit Maurelii Menesini Kartaginensis cynegeticon *litt. maiusc.* **B** M. Aurelii Nemesiani Carthaginensis cynegeticon *litt. maiusc.* **C**; *om.* **A** ‖ 1 hylaresque **B** ‖ 2 proelia **A** ‖ 3 ostro **B** ‖ 5 alumnus *Ulitius*: alumno **O**, *quo seruato* Castaliique *Pithoeus* ‖ 6 metatus **A**: meatus **B** metatur **B** *mg. m. rec.* **C** ‖ 7 corimbis **B** ‖ 8 Inpl. **B** ‖ 10 parcere *et* uiridaes **B** ‖ 12 *huc posuit Pithoeus*: *post* 24 *habent* **O** ‖ 13 calliopę **B** | facilest *Pithoeus*: faciles **O** | parto **B** ‖ 14 Non placito *scripsi*: Complacito **O** | lucet **B** ‖ 15 moben **B** 16 cecinis **B**, *corr. m. rec.* ‖ 17 Laetalemque (*in* **A** *prior* a *suppuncta*) **A B** | pelicis **A B**: pellicis **C** | artu **B**; aestu *Burmannus* ‖ 20 complerit *uulgo*: compellere **O**

Sunt qui sacrilego rorantes sanguine thyrsos
(Nota nimis) dixisse uelint, qui uincula Dirces
Pisaeique tori legem Danaique cruentum
Imperium sponsasque truces sub foedere primo
Dulcia funereis mutantes gaudia taedis.
Biblidos indictum nulli scelus; impia Myrrhae
Conubia et saeuo uiolatum crimine patrem
Nouimus, utque Arabum fugiens cum carperet arua
Iuit in arboreas frondes animamque uirentem.
Sunt qui squamosi referant fera sibila Cadmi
Stellatumque oculis custodem uirginis Ius
Herculeosque uelint semper numerare labores
Miratumque rudes se tollere ad aera pinnas
Post epulas, Philomela, tuas; sunt ardua mundi
Qui male temptantem curru Phaethonta loquantur
Extinctasque canant emisso fulmine flammas
Fumantemque Padum, Cycnum plumamque senilem
Et flentes semper germani funere siluas.
Tantalidum casus et sparsas sanguine mensas
Condentemque caput uisis Titana Mycenis
Horrendasque uices generis dixere priores.
Colchidos iratae sacris imbuta uenenis
Munera non canimus pulchraeque incendia Glauces,

---

21 sacrilegos orantes **A B** ‖ 22 Notaninis **B** ‖ 23 Pyraeique **B** Pisaei (*om.* que) **A** ‖ 24 fodere **B** ‖ 26 myrrae **B** ‖ 27 Concubia **B** Connubia **C** | psaeudouio -latum **B**; foedo *uel* scaeuo *Ulitius* ‖ 30 quis quã osi **A** qui squi so^{s}i (s *suprascr. m. rec., ut uid.*) **B** ‖ 31 uiginis **B** ‖ 32 *num forte post* 25 *ponendus, cum* numerare *parum ad sequentia faciat?* | que **A** *m. rec.* **C**: *om.* **AB** ‖ 33 se tollere ad aera (*siue* aethera) *scripsi*: s&oller&acerea **A** retollere aurea **B** se tollere terea **C**; *sed gratior Terei circumscriptio*; sustollere *Burmannus* (rudi s. t. T. pinna *Heinsius*) ‖ 34 philomella tua sunt **A** philomelatu aī **B**; *recte* **C** ‖ 35 tētantem **B** | curru *uulgo*: currus **O** | ph(a)etonta **O** | loquuntur **C** ‖ 36 emisso **AB**: é misso **C** | flumine **B** ‖ 37 cicnum **AB** | palmamque **B** ‖ 41 Horrendaque **B** ‖ 43 puchreque **B** | incendia *Pithoeus*: ingentia **O**

Non crinem Nisi, non saeuae pocula Circes,
Nec nocturna pie curantem busta sororem:
Haec iam magnorum praecepit copia uatum,
Omnis et antiqui uulgata est fabula saecli.
Nos saltus uiridesque plagas camposque patentes
Scrutamur totisque citi discurrimus aruis
Et uarias cupimus facili cane sumere praedas;
Nos timidos lepores, inbelles figere dammas
Audacesque lupos, uulpem captare dolosam
Gaudemus; nos flumineas errare per umbras
Malumus et placidis ichneumona quaerere ripis
Inter harundineas segetes faelemque minacem
Arboris in trunco longis praefigere telis
Implicitumque sinu spinosi corporis erem
Ferre domum; talique placet dare lintea cursu,
Dum non magna ratis, uicinis sueta moueri
Litoribus tutosque sinus percurrere remis,
Nunc primum dat uela notis portusque fideles
Linquit et Adriacas audet temptare procellas.
Mox uestros meliore lyra memorare triumphos
Accingar, diui fortissima pignora Cari,
Atque canam nostrum geminis sub finibus orbis
Litus et edomitas fraterno numine gentes,
Quae Rhenum Tigrimque bibunt Ararisque remotum
Principium Nilique uident in origine fontem;
Nec taceam, prima quae nuper bella sub Arcto

---

45 curantem **A**: purantem **B** furantem **C** ‖ 46 iam *om.* **B** ‖ 48 Nos **C**: Non **AB** ‖ 49 notisque *Heinsius* ‖ 50 facile **B** ‖ 51 imb. **C** ‖ 52 Audeces (*om.* que) **B** ‖ 53 Gaude amus **B** ‖ 54 placidis *ex* placidas *corr.* **C**; placitis *ed. uet.* | Icneumona **C**: sicnheumona **A** sicu humona **B** ‖ 55 arund. **C** | felemque **B** ‖ 56 profiger& olis **A**, tolis **B** *quoque*; *num* contis? ‖ 57 Implicitamque *et* erem **B** ‖ 58 cursu (= *cursui*) *scripsi*: curae **O**, *quod non quadrat in imaginem*; cymbae *Heinsius* ‖ 59 Cum *Johnsonus* | suaeta **B** ‖ 62 Hadr. **C** ‖ 63 Mox **C**: Vox **AB** | triumfos **B** | 65 gemini *Heinsius* | 67 Queienum **B** ‖ 68 uident *Johnsonus*: bibunt **O** *e u. priore* | 69 prima *scripsi*: primum **O**; *intellege Sarmatiam*; *cf.* XXXVII 1 in primo oriente

Felici, Carine, manu confeceris, ipso
Paene prior genitore deo, utque intima frater
Persidos et ueteres Babylonos ceperit arces,
Ultus Romulei uiolata cacumina regni;
Inbellemque fugam referam clausasque pharetras
Parthorum laxosque arcus et spicula nulla.
Haec uobis nostrae libabunt carmina Musae,
Cum primum uultus sacros, bona numina terrae,
Contigerit uidisse mihi: iam gaudia uota
Temporis inpatiens sensus spretorque morarum
Praesumit uideorque mihi iam cernere fratrum
Augustos habitus, Romam clarumque senatum
Et fidos ad bella duces et milite multo
Agmina, quis fortes animat deuotio mentes:
Aurea purpureo longe radiantia uelo
Signa micant sinuatque truces leuis aura dracones.
Tu modo, quae saltus placidos siluasque pererras,
Latonae, Phoebe, magnum decus, heia age suetos
Sume habitus arcumque manu pictamque pharetram
Suspende ex humeris, sint aurea tela, sagittae,
Candida puniceis aptentur crura cothurnis,
Sit chlamys aurato multum subtegmine lusa
Conrugesque sinus gemmatis balteus artet
Nexibus, implicitos cohibe diademate crines.
Tecum Naiades faciles uiridique iuuenta
Pubentes Dryades Nymphaeque, unde amnibus umor,

---

70 Felicia **A** ‖ 71 Poene **C** | pater **B** ‖ 72 babylonis coeperit artes **B** ‖ 73 Uultus rumulei *et* regna **B** ‖ 74 Imb. **C** ‖ 75 arcos **A**, *corr. m. rec.* | muta *ed. uet.* ‖ 76 uobis *Pithoeus*: nobis **O** ‖ 79 imp. **C** | spretorq; memoratum **A** spretos memoratũ **B**; *recte* **C** ‖ 81 Angustos **B** ‖ 84 Purpurea **B** ‖ 86 placidas **B**; placitos *Heinsius* ‖ 87 Lato ≡ e **A** ‖ pheebe **A** phebe **B** | eia **C** ‖ 88 pictumque **B** ‖ 89 sunt **B** ‖ 90 coturnis **AB** ‖ 91 clamys **B** chlamis **A** | subtemine **A** | luso **A C** ‖ 92 Corr. **B** | arctet **C** ‖ 93 implicatos *et* deademate **B** ‖ 94 naides **AB** | facile **B** facilem (s *m. rec. supra* m) **A** ‖ 95 driades **B** | anibus **B** | umor **A**: humor **A** *m. rec.* **B C**

Adsint et docilis decantet Oreadas Echo.
Duc age, diua, tuum frondosa per auia uatem:
Te sequimur, tu pande domos et lustra ferarum.
Huc igitur mecum, quisquis percussus amore
Venandi damnas lites rabidosque tumultus
Ciuilesque fugis strepitus bellique fragores
Nec praedas auido sectaris gurgite ponti.
Principio tibi cura canum non segnis ab anno
Incipiat primo, cum Ianus, temporis auctor,
Pandit inocciduum bissenis mensibus aeuum.
Elige tunc cursu facilem facilemque recursu,
Seu Lacedaemonio natam seu rure Molosso,
Non humili de gente canem. sit cruribus altis,
Sit rigidis, multamque trahat sub pectore lato
Costarum sub fine decenter prona carinam,
Quae sensim rursus sicca se colligat aluo,
Renibus ampla satis ualidis diductaque coxas,
Cuique nimis molles fluitent in cursibus aures.
Huic parilem summitte marem, sic omnia magnum,
Dum superant uires, dum laeto flore iuuentas
Corporis et uenis primaeuis sanguis abundat.
Namque graues morbi subeunt segnisque senectus
Inualidamque dabunt non firmo robore prolem.
Sed diuersa magis feturae conuenit aetas:
Tu bis uicenis plenum iam mensibus acrem
In Uenerem permitte marem; sit femina, binos

---

96 dociles **B** (**A** *m. rec. corr.*) | decantet Oreadas *uulgo*: dicant oreades **AB** decantet oreades **C** || 98 domos **C**: dolos **A** solos **B** || 99 Huc *Ulitius*: Hinc **O** | mecum **A** *m. rec.* **C**: metum **AB** || 100 rabidosque (*uel* pauidosque) *Ulitius*: auidosque **O** | tumultos **B** || 101 strepidus **A**, *corr. m. rec.* || 102 auido **A C**: auide **B** auidus *uulgo* || 103 signis abanni **B** || 104 iaus **B** || 107 lacedem. **A B** | moloso **B** | 109 rigidus **B** | suppectore **A** || 112 deductaque **BC** || 104 summitte **A**: sumite **B** submitte **C** | sicom̃a **AB** || 115 loeto **B** | iuenta **B** || 116 primę uis **B** primaeuis (u *m. rec. supra alt.* i) **A** primaeui **C** | habundat **B** || 118 robore **A**: robure **B** corpore **C** || 119 Si **B** | foeturae **B** || 121 promitte **B**

Quae tulerit soles. haec optima cura iugandis.
Mox cum se bina formarit lampade Phoebe
Ex quo passa marem genitalia uiscera turgent,
Fecundos aperit partus matura grauedo,
Continuo largaque uides strepere omnia prole.
Sed, quamuis auidus, primos contemnere partus
Malueris; mox non omnes nutrire minores.
Nam tibi si placitum populosos pascere fetus,
Iam macie tenues sucique uidebis inanes
Pugnantesque diu, quisnam prior ubera lambat,
Distrahere inualidam lassato uiscere matrem.
Sin uero haec cura est, melior ne forte necetur
Abdaturue domo, catulosque probare uoluntas,
Quis nondum gressus stabiles neque lumina passa
Luciferum uidere iubar, quae prodidit usus
Percipe et intrepidus spectatis annue dictis.
Pondere nam catuli poteris perpendere uires
Corporibusque leues grauibus praenoscere cursu.
Quin et flammato ducatur linea longe
Circuitu signetque habilem uapor igneus orbem,
Inpune ut medio possis consistere circo:
Huc omnes catuli, huc indiscreta feratur
Turba: dabit mater partus examen, honestos
Iudicio natos seruans trepidosque periclo.

---

122 iugandi **B** ‖ *hic in* **O** *secuntur* 224—230, *quos traiecit Hauptius* (*Schradero obss. p.* 86 *sqq. uiam praemonstrante*) ‖ 123 renouarit *Heinsius* | lamphade phebe **B** ‖ 125 Foec. **C** ‖ 126 streperae **B** ‖ 127 contempnere **A B** ‖ 129 fętus **B** foetus **C** ‖ 130 tenues (i *supra alt.* e) **B** | succique **B C** | manes (ī *supra* m) **B** ‖ 131 quisnam **C**: quis non **A B** (*in hoc* t qui *supra* quis) ‖ 133 Sin., autem hęc cura., tibi est melior **B** ‖ 135 gressu **C** | stabilis **B** | lumine (t a *supra* e) passo (t a *supra* o) **B**; pansa *Heinsius* ‖ 137 adnue **C** ‖ 138 poteres **B** ‖ 139 que **A** *m. rec.* **C**: *om.* **A B** | cursus **B**, *Ulitius* ‖ 141 Circuitusign& **A** Circuitus igne& **B** *omisso* que, *quod recte addit* **C** ‖ 142 Imp. **A C** | ut *Johnsonus*: in **O** ‖ 144 examen **O**: examine *uulgo* ‖ 145 Indicio **B**; Exitio *Scaliger* | trepidosque *scripsi*: trepidoque **O**

Nam postquam conclusa uidet sua germina flammis,
Continuo saltu transcendens feruida zonae
Uincla, rapit rictu primum portatque cubili,
Mox alium, mox deinde alium. sic conscia mater
Segregat egregiam subolem uirtutis amore.
Hos igitur genetrice simul iam uere sereno
Molli pasce sero (passim nam lactis abundans
Tempus adest, albent plenis et ouilia mulctris),
Interdumque cibo Cererem cum lacte ministra,
Fortibus ut sucis teneras complere medullas
Possint et ualidas iam tunc promittere uires.
Sed postquam Phoebus candentem feruidus axem
Contigerit tardasque uias cancrique morantis
Sidus init, tunc consuetam minuisse saginam
Profuerit tenuesque magis retinere cibatus,
Ne grauis articulos deprauet pondere moles.
Nam tum membrorum nexus nodosque relaxant
Infirmosque pedes et crura natantia ponunt,
Tunc etiam niueis armantur dentibus ora.
Sed neque conclusos teneas neque uincula collo
Inpatiens circumdederis noceasque futuris
Cursibus inprudens. catulis nam saepe remotis
Aut uexare trabes, laceras aut mandere ualuas
Mens erit, et teneros torquent conatibus artus
Obtunduntue nouos adroso robore dentes
Aut teneros duris inpingunt postibus ungues;
Mox cum iam ualidis insistere cruribus aetas
Passa, quater binos uoluens ab origine menses,

---

146 conclausa **A** ‖ gremina **B** ‖ 147 salturans cendens **B** ‖ 148 port&que **B** ‖ 150 sobolem **B** ‖ 151 genitrice **B C** ‖ 152 habundans **B** ‖ 154 cibos *Heinsius*; *malim* nouo ‖ 155 succis **C** ‖ 157 Sed **AB**: Sunt **C** ‖ 158 morantes **B** ‖ 161 Nec **A** | deprauet **C**: degrauet **A B** | podere **B** ‖ 163 nutantia **B** ‖ 165 conclausos **A B** ‖ 166 Imp. **A C** | circumderis **B** ‖ 167 impr. **C** ‖ 168 uexet rabies **B** | mandere *Heinsius*: pandere **O** | ualuas **C**: uuluas **A B** ‖ 170 not ≡os (h *supra ras. m. rec.*) **A** ‖ 171 infringunt *Heinsius* ‖ 172 cum iam *uulgo:* iam cum **O**

Inlaesis catulos spectauerit undique membris,
Tunc rursus miscere sero Cerealia dona
Conueniet fortemque dari de frugibus escam,
Libera tunc primum consuescant colla ligari
Concordes et ferre gradus clausique teneri.
Iam cum bis denos Phoebe reparauerit ortus,
Incipe non longo catulos producere cursu,
Sed paruae uallis spatio saeptoue nouali.
His leporem praemitte manu, non uiribus aequis
Nec cursus uirtute parem, sed tarda trahentem
Membra, queant iam nunc faciles ut sumere praedas.
Nec semel indulge catulis moderamina cursus,
Sed donec ualidos etiam praeuertere suescant
Exerceto diu, uenandi munera cogens
Discere et emeritae laudem uirtutis amare.
Nec non consuetae norint hortamina uocis,
Seu cursus reuocent, iubeant seu tendere cursus.
Quin etiam docti uictam contingere praedam
Exanimare uelint tantum, non carpere sumptam.
Sic tibi ueloces catulos reparare memento
Semper et in paruos iterum protendere curas.
Nam tristis morbi, scabies et sordida uenis
Saepe uenit multamque canes discrimine nullo
Dant stragem: tu sollicitos inpende labores
Et sortire gregem suffecta prole quotannis.
Quin acidos Bacchi latices Tritonide oliuo
Admiscere decet catulosque canesque maritas
Unguere profuerit tepidoque ostendere soli,

---

174 catulis **A** | spectauerit *Iohnsonus*: spectaueris **O** ‖ 175 miserere **B** ‖ 176 dare **B** | aescam **A B** ‖ 179 phoebę **A** phereparauerit **B** ‖ 181 septoque **B** septoue **C** ‖ 182 praemite manũ **B** ‖ 183 s& **B** ‖ 184 sũmere **A B** ‖ 185 Nec **C**: Ne **A B** | moderamine **O**, *corr. Heinsius* ‖ 187 munera *Ulitius*: munere **O** (numere **B**) ‖ 191 Quam **B** ‖ 192 Examinare **B** | carperae suptam **B** ‖ 193 Sit, *suprascr.* t sic, **B** ‖ 195 tristis (-cis **B**) **O** ‖ 197 imp. **C** ‖ 198 subfecta **C** ‖ 199 occidos **B** | oliuo **O**: oliua *uulgo* ‖ 201 Ungere **B**

Auribus et tineas candenti pellere cultro.
Est etiam canibus rabies, letale periclum.
Quod seu caelesti corrupto sidere manat,
Cum segnes radios tristi iaculatur ab aethra
Phoebus et attonito pallens caput exserit orbe
(Sed magis, ignicomi candentia terga leonis
Cum quatit, hoc canibus blandis inuiscerat aestus),
Exhalat seu terra sinu, seu noxius aer
Causa mali, seu cum gelidus non sufficit umor
Torrida per uenas concrescunt semina flammae:
Quicquid id est, imas agitat sub corde medullas
Inque feros rictus nigro spumante ueneno
Prosilit, insanos cogens infigere morsus.
Disce igitur potus medicos curamque salubrem.
Tunc uirosa tibi sumes multumque domabis
Castorea, attritu silicis lentescere cogens;
Ex ebore huc trito puluis sectoue feratur,
Admiscensque diu facies concrescere utrumque:
Mox lactis liquidos sensim superadde fluores,
Ut non cunctantes haustus infundere cornu
Inserto possis Furiasque repellere tristes
Atque iterum blandas canibus componere mentes.
Sed non Spartanos tantum tantumue Molossos
Pascendum catulos: diuisa Britannia mittit
Ueloces nostrique orbis uenatibus aptos.
Nec tibi Pannonicae stirpis temnatur origo,

202 tinias **A**[1]**B** | candendi **A**, *corr. m. rec.* ‖ 203 la&ale (o *supra pr.* a *m. rec.*) **A** loetale **B** ‖ 204 coel. **C** | manant **A** ‖ 205 iaculantur **C** ‖ 206 adt. **B** | exerit **B C** | orbi *Burmannus* ‖ 207 Sed *scripsi*: Seu **O** | ignocomi≡ (*erasa* s) **B** ‖ 208 hoc] hos *Scaliger* ‖ 209 *puto* Exhalans | sinu *Scaliger* sinus **O** | sue **B** ‖ 210 humor **A** *m. rec.* **B C** ‖ 212 id est imas **A** *m. rec.* **C**: id imas **A** & (*suprascr.* t c) audimas **B** ‖ 215 medicus (t os *supra* us) **B** ‖ 216 sumas m. donabis **B** ‖ 217 attritu, *prima* t *supra lin.*, **B** adtr. **C** | scilicis **B** ‖ 218 Exebreo **B** ‖ 219 faties **B** ‖ 222 posis **B** ‖ 224—230 *post* 122 *in* **O** ‖ 124 spartanos **C**: partanos (h *m. rec. supra* ta) **A** parthanos **B** | molosos **A B**, *corr. in* **A** *m. rec.* ‖ 227 tempnatur **A B**

Nec quorum proles de sanguine manat Hibero.
Quin etiam siccae Libyes in finibus acres
Gignuntur catuli, quorum non spreueris usum.
Quin et Tuscorum non est extrema uoluptas
Saepe canum. sit forma illis licet obsita uillo
Dissimilesque habeant catulis uelocibus artus,
Haud tamen iniocunda dabunt tibi munera praedae,
Namque et odorato noscunt uestigia prato
Atque etiam leporum secreta cubilia monstrant.
Horum animos moresque simul naresque sagaces
Mox referam; nunc omnis adhuc narranda supellex
Uenandi cultusque mihi dicendus equorum.
Cornipedes igitur lectos det Graecia nobis
Cappadocumque notas referat generosa propago
Armata et palmas nuper grex omnis auorum.
Illis ampla satis leui sunt aequora dorso
Inmodicumque latus paruaeque ingentibus alui,
Ardua frons auresque agiles capitisque decori
Altus honos oculique uago splendore micantes,
Plurima se ualidos ceruix resupinat in armos,
Fumant umentes calida de nare uapores,
Nec pes officium standi tenet, ungula terram
Crebra ferit uirtusque artus animosa fatigat.
Quin etiam gens ampla iacet trans ardua Calpes
Culmina, cornipedum late fecunda proborum.
Namque ualent longos pratis intendere cursus,

---

229 libiaes **B** Lybies **C** ‖ 230 Giruntur (t cinguntur *suprascr.*) **B** ‖ 231 uolunptas **B** ‖ 232 sit *Barthius*: est **O** | froma **B** | uallo **A**, *corr. m. rec.* ‖ 234 prede **B**: praeda **A C** ‖ 235 hodorato **B** ‖ 236 Adque **A** | conabula **B** ‖ 237 Honorum **B** ‖ 238 suppellex **A** ‖ 239 aequorum **B** ‖ 240 Graecia **C**: gratia **A B** ‖ 242 *corruptus*; Armenti et palmas numeret *Gronouius*, *alii alia* ‖ 243 leuis sunt aequorã dorsi **B** ‖ 244 prauisque ingenibus aluis **B** ‖ 245 capitisque decori *scripsi*: capitisque decoris **A** captuque decoris **B** capitique decoro **C** ‖ 246 spendore **B** ‖ 247 s≡e (*post* e *m. rec. supra lin.* u *add.*) **A** seu **B** | resopinat **B** ‖ 248 hum. **C** ‖ 250 uirtutisque **B** ‖ 252 cornupedum **B** | secunda **B** foec. **C** ‖ 253 parthis **B** | incendere **A B** | currus **B**

Nec minor est illis Graio quam in corpore forma,
Nec non terribiles spirabile flumen anheli
Prouoluunt flatus et lumina uiuida torquent
Hinnitusque cient tremuli frenisque repugnant,
Nec segnes mulcent aures, nec crure quiescunt.
Sit tibi praeterea sonipes, Maurusia tellus
Quem mittit (modo sit gentili sanguine firmus)
Quemque coloratus Mazax deserta per arua
Pauit et assiduos docuit tolerare labores.
Nec pigeat, quod turpe caput, deformis et aluus
Est ollis quodque infrenes, quod liber uterque,
Quodque iubis pronos ceruix deuerberet armos.
Nam flecti facilis lasciuaque colla secutus
Paret in obsequium lentae moderamine uirgae:
Verbera sunt praecepta fugae, sunt uerbera freni.
Quin et promissi spatiosa per aequora campi
Cursibus adquirunt commoto sanguine uires
Paulatimque auidos comites post terga relinquunt.
Haud secus effusis Neri per caerula uentis,
Cum se Threicius Boreas superextulit antro
Stridentique sono uastas exterruit undas,
Omnia turbato cesserunt flamina ponto:
Ipse pater fluctus spumanti murmure feruens

268: Ausonius grat. act. 27: 'mirabamur poetam, qui infrenos dixerat Numidas (*Verg. Aen.* IV 41), et illum alterum, qui ita collegerat ut diceret in equitando uerbera et praecepta esse fugae et praecepta sistendi.'

---

255 terribilis spiritale **B** | flumen **C**: numen **AB** | anhelae **O**, *corr. Ulitius* ‖ 256 saltus **B** ‖ 258 Haec **A** *m. 1* ‖ 259 macrus tellus **B** ‖ 261 coloratur **AB**, *corr. in* **A** *m. rec.* | Mazux *Salmasius* ‖ 264 infren ≡ es **A** frenies **B** | liber *om.* **B** ‖ 265 que *om.* **B** | deuerberet **AB**: diuerberet **C** euerberat *Burmannus* (iubas pronis — armis *Johnsonus*) ‖ 266 lasciuiaque **B** | sequutus **C** ‖ 269 promisi **B**; permissi *Heinsius* ‖ 271 terga, t *supra lin. add.*, **B**; *num* post terga? | relingunt **B** (*pro* relincunt) ‖ 272 neri **A**: nerei **A** *m. rec. corr.* **BC** ‖ 273 threitius **B** ‖ 276 pater fluctus (*id est Neptunus*) *scripsi*: super fluctus **O** | marmore *Heinsius*

Conspicuum pelago caput eminet, omnis euntem
Nereidum mirata suo stupet aequore turba.
Horum tarda uenit longi fiducia cursus,
His etiam emerito uigor est iuuenalis in aeuo.
Nam quaecumque suis uirtus bene floruit annis,
Non prius est animo quam corpore passa ruinam.
Pasce igitur sub uere nouo farragine molli
Cornipedes uenamque feri ueteresque labores
Effluere aspecta nigri cum labe cruoris.
Mox laetae redeunt in pectora fortia uires
Et nitidos artus distento robore formant;
Mox sanguis uenis melior calet, ire uiarum
Longa uolunt latumque fuga consumere campum.
Inde ubi pubentes calamos durauerit aestas
Lactentesque urens herbas siccauerit omnem
Messibus umorem culmusque armarit aristas,
Hordea tum paleasque leues praebere memento:
Puluere quin etiam puras secernere fruges
Cura sit atque toros manibus percurrere equorum,
Gaudeat ut plausu sonipes laetumque relaxet
Corpus et altores rapiat per uiscera sucos.
Id curent famuli comitumque animosa iuuentus.
Nec non et casses idem uenatibus aptos
Atque plagas longoque meantia retia tractu
Addiscant raris semper contexere nodis
Et seruare modum maculis linoque tenaci.
Linea quin etiam, magnos circumdare saltus

---

277 Conspicum pelato **A**, *corr. m. rec.* | ęminet **B** ‖ 278 Nereidum **C**: Naidum **AB** ‖ 279 *om.* **B** ‖ 280 uirgo est **B** | iuuenilis **C** ‖ 282 passa *uulgo*: posse **O** ‖ 283 feuragine **B** ‖ 284 Cernip. **A**, *corr. m. rec.* | uapores *Heinsius* ‖ 285 Efflue **B** | tabe *ed. uet.* ‖ 286 laete **C** ‖ 287 robure **B** ‖ 290 Indubi **B** ‖ 291 Lactantesque **A** *m. rec.* **C** | uirens haerbas **B** ‖ 292 humorem **A** *m. rec.* **C** | aestas (*mgo* ŧ aristas) **B** ‖ 293 Ordea **C** | pa≡leasque **A** ‖ 295 toros manibus *ita ut* r *et* m *a m. rec. correctae sint* **A** toto scenibus **B** ‖ 296 plauso **B** ‖ 297 uiscere succos **B** ‖ 299 hisdem **B** iidem **C** ‖ 300 recia **B** ‖ 301 Atdiscant **B** | contraxere **B** ‖ 303 Linaea **B**

Quae possit uolucresque metu concludere praedas,
Digerat innexas non una ex alite pinnas.
Namque ursos magnosque sues ceruosque fugaces
Et uulpes acresque lupos ceu fulgura caeli
Terrificant linique uetant transcendere saeptum.
Has igitur uario semper fucare ueneno
Curabis niueisque alios miscere colores
Alternosque metus subtegmine tendere longo.
Dat tibi pinnarum terrentia milia uultur,
Dat Libye, magnarum auium fecunda creatrix,
Dantque grues cycnique senes et candidus anser,
Dant quae fluminibus crassisque paludibus errant
Pellitosque pedes stagnanti gurgite tingunt.
Hinc mage puniceas natiuo munere sumes:
Namque illic sine fine greges florentibus alis
Inuenies auium suauique rubescere luto
Et sparsos passim tergo uernare colores.
His ita dispositis hiemis sub tempus aquosae
Incipe ueloces catulos inmittere pratis,
Incipe cornipedes latos agitare per agros.
Venemur dum mane nouum, dum mollia prata
Nocturnis calcata feris uestigia seruant.

---

307 fulgora **A** | coeli **C** ‖ 308 septum **O** ‖ 310 Curabis (*uel* Curato) *Hauptius*: Cura tibi **O** Curam athibe *Lachmannus* ‖ 301 tendere *Ulitius*: tempore **O** ‖ 313 libyę **A** libię **B** Lybie **C** | foec. **C** ‖ 314 gruues **B** | cicnique **A B** | anscer **B** ‖ 317 Huic magne **B** | murice *Barthius* ‖ 322 partis **B** ‖ 324 molia **B** ‖ Finit. m. aurelii nemesiani Kartaginiensis cynegeticon *litt. maiusc.* **A** *itemque* (*nisi quod* Karthaginensis) **C** uersus codicis. CCC. XX. V. aur̃ recte numerorimanr̃: ~ *litt. maiusc.* **B**

III. FRAGMENTA.

1. *Lactantius ad Statii Theb.* 5, 389: Abiunctis quidam hyphen legunt, diuisis. sic in Olympio 'abiungere Luna Iunices.' cui contrarium est coniungere.

2. *Idem ad Theb.* 2, 58: Philosophi lunam terram esse dicunt, quae circa nostrum hoc solum circulo altiore suspensa est. haec autem omnia corpora maiora [*ita codd.*: *om. uulgo.*] gignit, utpote quae uicina sit caelo. poetae denique omnes asserunt leonem de his polis ortum, quem Hercules prostrauit, ut etiam Olympus [Olympius *Wernsdorfius*] ait, quare [quasi *uulgo*] proximus sit terris et ultimus.

IV. UERSUS DE AUCUPIO.

Et tetracem, Romae quem nunc uocitare taracem
Coeperunt. auium est multo stultissima. namque
Cum pedicas necti sibi contemplauerit adstans,
Immemor ipse sui tamen in dispendia currit.
Tu uero adductos laquei cum senseris orbes
Appropera et praedam pennis crepitantibus aufer.
Nam celer oppressi fallacia uincula colli
Excutit et rauca subsannat uoce magistri
Consilium et laeta fruitur iam pace solutus.
Hic prope Peltinum ad radices Apennini

Gybertus Longolius in dialogo de auibus (*Coloniae excudebat Io. Gymnicus a.* 1544) *p. E* 2ª *scribit*: Nemesiani poetae authoritas, qui de aucupio Latinis uersibus conscripsit, me in hanc sententiam perduxit (*tetracem esse urogallum*). descripserat autem furtim in bibliotheca porcorum Saluatoris Bononiensis uersus aliquot Hieronymus Boragineus Lubecensis, magnae spei adolescens, cum quo Bononiae et Ferrariae aliquandiu communi uita uixi: ex iis ego quosdam cum opus erit historia, tibi recitabo (*secuntur* 1—18) ‖ 2 namque *C. Gesnerus*: nunquam *Longolius* ‖ 10 Pelt(u)inum *Buechelerus*: Pentinum *Longolius* Pontinum *Ulitius* | ad *addidi*: *om. Longolius* et *Hauptius* radicibus *Buechelerus*

Nidificat, patulis qua se sol obicit agris,
Persimilis cineri dorsum, maculosaque terga
Inficiunt pullae cacabantis imagine notae.
Tarpeiae est custos arcis non corpore maior
Nec qui te uolucres docuit, Palamede, figuras.
Saepe ego nutantem sub iniquo pondere uidi
Mazonomi puerum, portat cum prandia, circo
Quae consul praetorue nouus construxit ouanti.

Cum nemus omne suo uiridi spoliatur honore
Fultus equi niueis siluas pete protinus altas
Exuuiis: praeda est facilis et amoena scolopax.
Corpore non Paphiis auibus maiore uidebis.
Illa sub aggeribus primis, qua proluit humor,
Pascitur, exiguos sectans obsonia uermes.
At non illa oculis, quibus est obtusior, etsi
Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat:
Impresso in terram rostri mucrone sequaces
Vermiculos trahit et uili dat praemia gulae.

---

11 obiicit *Longolius* ‖ 12 collum *Gesnerus* ‖ 13 notae] guttae *Ulitius* ‖ 17 Mazonomi *Gesnerus*: Mazonoim *Longolius* | circo *Burmannus*: cirro *Longolius* ‖ 19—28 *idem F* 2ª (*de ascalopa*): Nemesianus scolopacem cum Herodiano appellat, et huius uenationem mox post otidem quibusdam notis similem statim describit. Aristoteles illius pennas attageni similes plane asseuerat. magnitudine gallinulae, rostro longo, cursu celeri, addit et φιλάνθρωπον esse. Nemesianus columbae quantitatem illi assignat, rostrum oppido quam longum, oculos pro corporis mole uastiores, obtusum oculorum uisum. Herodianus syluestrem perdicem interpretatur. Nemesiani uersus, si quis expetit, sunt: ‖ 20 syluas *Longolius* ‖ 21 facilis praeda est et amoena *Riesius* ‖ 28 atque gulae d. pr. uili *Wernsdorfius* et dat uilia pr. g. *Riesius* ‖ *idem Longolius habet fol. B* ª Neque hoc mirandum est, cum uideamus Aristotelem et Aelianum apud Graecos, Romanorum uero Plinium et Nemesium (*sic*) nulla in naturae parte describenda ieiuniores quam in auium historia.

XXXIIII.

CATONIS DISTICHA.

Ex magna collectione distichorum moralium, quae saeculo p. Chr. n. tertio*) in scholarum ut uidetur usum conscripsit Cato quidam (neque enim nomen ipsum effictum puto, sed potius effingendi materiam praebuisse aeuo posteriori), aetatem tulerunt lacerae reliquiae. sub finem saeculi quarti sylloge illa hominum litteratorum manibus fuit trita teste Vindiciano archiatrorum comite in epistula ad Valentinianum Imp. [cf. ad dist. II 22, 2]. nec medio deinde aeuo fauorem illum elanguisse docent et Columbanus, qui in saeculi VI et VII confinio inde carmen suum monostichon fere totum compilauit [cf. infra p. 213], et porro Carolus Magnus (siue potius Alcuinus) in quodam opusculo Catonis uersus commemorans [cf. ad dist. II 31]. hoc autem imperatore regnante doctus quidam nouam instituit distichorum editionem additis in singulos libros prologis. nam ut uersiculi illi, qui libris II et III et IV sunt praefixi, ex consentienti doctorum opinione ab ipso poeta profecti non sunt

*) certe ante Constantinum Magnum uixisse Catonem nostrum euicit Cannegieterus p. 437 editionis Arntzenianae. Scaligero autem auctore cur Commodi potius et Seueri imperio uindicemus eundem quam temporibus posterioribus, nulla adest causa.

sed medio debentur aeuo (in memoriam mihi reuocauerunt Iacobi carmen supra p. 103 sq. exhibitum), ita et praefationem cum sententiolis subiectis tum libro I praepositam puto ab eodem grammatico, qui prisci Catonis Censorii ad filium praecepta recordans epistulam finxit et sententiolas aliunde sumpsit (nam fuisse illis temporibus circumlatas gnomas prosaicas ad ueterem Catonem relatas constat: cf. Woelfflinus Philol. IX 681 sq. et in program. Erlangensi a. 1878), cum eiusdem qui disticha scripsit esse putaret. sed quo diligentius aeuo Carolingico lectitabatur, eo magis corrupta turbata decurtata euasit collectio, ut quam Columbanus (ut certo sumere licet) adhuc integram legit eadem iam saeculo octauo exeunte uasta esset fragmentorum moles, quamquam etiam tunc expers saeuae deprauationis postea inuectae. quam condicionem nobis aperit liber distichorum hodie quidem antiquissimus idemque pretiosissimus, scilicet

A, codex bibliothecae capitularis Veronensis 163 saeculo IX ineunte exaratus, qui post Claudianum et carmen de aue Phoenice fol. 30 usque ad finem disticha exhibet hoc ordine: titulum *Incp. dicta marci catonis ad filium suum* et praefationem, quam praestat perspicuitatis gratia integram adscribere: *Dum aduerterem plurimos grauitate murum errare succurrendum opioni* (*opinioni* m. 2) *eorum consulendum famae aestimaui maxime istis gloriose uiuere et honeste mori contingere quae ista facienda atque imitanda esse perscripsi ut facti eorum uita cognoscaes. igitur praecepta is legat qui intellegit. legere enim et non intellegere neglegere est,* hanc igitur praefationem excipiunt sententiolae (ita: 1—3, 7—13, 16—18, 20—23, 5, 6, 24, 25, 37, 38, 57, 39—41, 30, 45, 26—29, 54, 52, 32—34, 55, 46—48, 50, 51, 42, 35, 36, 14, 15), tum disticha ipsa: I 2; I 8 et 9; IV 23; I 10; I 13 et 14; Append. 3 et 4; I 12; Append. 5; IV 24 et 25; II 8; I 28; I 15—27;

Append. 6; I 30 et 31; Append. 7 cum I 32, 2 coniunctus; *Expl. lib. pri. incp. lib. sec.*; praef. libri II; IV 11; II 17 et 18; II 19, 1 et IV 30, 1 coniuncti; II 20 et 21; Append. 8; II 22; IV 29, 2; *Exp. lib. sec. inc. lib. terti.* IV 30, 2; II 23—25; II 26, 1 et 27, 1; II 10; IV 31—33; II 28; IV 36; IV 35; II 29; II 31; III 1; praef. libri IV; Append. 9; *Expl. lib.* III. *inc. lib.* IIII; praef. libri III; III 2—5; IV 37; III 6 et 7, 1, in quo desinit codex. uides, librum cetera egregium optimasque lectiones multas seruantem et excerpta pro totius ambitu modica exhibere et in ordine distichorum summas prae se ferre turbas; quamquam cum etiam ceteri libri genuinum ordinem non seruauerint, quanta sit Veronensis scribae culpa diiudicari nequit. disseruit de hoc libro eiusque apographon primus exhibuit C. Schenkelius in gymnas. Austriac. annal. a. 1873 p. 485 sqq. [dissertationem C. Cipollae in Italorum 'Rivista di filologia' a. 1880 p. 517 sqq. nondum uidi].

In tali autem statu cum disticha tum temporis circumferrentur, mirandum non est quod fere circa idem saeculi IX initium qui opem ferret extitit. hic quam speciem formamque distichis dedit, ea in uniuersum quidem mansit per medii aeui saecula insecuta habeturque in codicibus qui quidem adhuc innotuerunt omnibus*). et primum quidem disticha sede incerta

*) unus Scaliger habuit codicem eiusdem atque **A** praestantiae. scribit ille: 'in libro uetustissimo Simeonis Bosii, iuridici Lemouicensis, titulus ita conceptus erat: *Dionysii Catonis disticha de moribus ad filium.* solus ille codex bonae notae repertus est memoria nostra. reliqui ut sequiorum saeculorum ita mendosiores'. non licet, puto, Scaligero haec diserte testanti negare fidem, ut fecerunt multi. nam et illud in titulo additum (a grammatico Carolingico) *ad filium*, quod nisi in antiquissimis codd. **A** et **B** non apparet, librum illum re uera uetustissimum fuisse ostendit. a Scaligero autem, quem ex generoso saeculi sui more nihil accuratius retulisse dolemus, conlationem accepisse puto Scriuerium; hunc enim membranam

errantia in certum redegit ordinem; sed in ea opera codice usus libri **A** simillimo, ut suspicor, genuinum ordinem restituere neque potuit neque uero uoluit. nam ut omisit quae minus sibi placerent (cf. quae ex **A** prodierunt), ita multa detruncata et iam monostichorum uice fungentia recidit abiecitque. deinde uerba tradita ita inmutauit ut non solum corrupta studeret sanare, sed etiam quae gentilem sentiendi consuetudinem prae se ferrent ad christianae religionis praescripta transmutaret. hanc recensionem, uulgarem deinde textum factam, hodie quidem repraesentant duae codicum classes, quarum prioris meliorisque fragmentum extat:

B, codex Matritensis [Cajon 14 Nr. 22, 40] saec. IX, qui fol. 75 et 76 (de ceteris cf. Partschius ad Corrippum p. L sq.) disticha praebet usque ad I 27, 1. ceterum notanda est in hoc codice Hispanico scriptura 'quum', de qua cf. Fr. Ruehlius act. societ. philol. Lips. IV p. 376 sqq. et H. Hagenus mus. Rhen. 34, 501; eadem etiam bis terue in **E** conspicua saepiusque in **F** in 'cum' correcta. quodsi in codicis Parisini 8320 saec. X titulo Cato audit 'Cordubensis' [cf. Hauthal praef. p. V], equidem mirum attributum ad tenuem Hispanicae huius codicum familiae originis memoriam rettulerim. — Matritensis libri apographum, quod extat in codice Berolinensi L. F. 448, V. Rose beniuole mihi utendum transmisit.

Ceterum optandum est fore ut eiusdem generis

---

adhibuisse praeclaram, ex ea una re fit manifestum quod solus distichon nostro tempore ex **A** protractum Append. 9 in sua habet editione. sed frustra num etiam nunc alicubi Scaligeri Scriueriique cartae ad Catonem spectantes latitarent circumspexi. quid quod ne ipsam quidem Scriuerii editionem (a. 1646 Amstelodami teste Arntzenio praef. p. XXII excusam typis), quamquam in sex Batauorum bibliothecis praecipuis quaesitam nancisci licuit? agnoscisne illius 'habent sua fata libelli' ueritatem?

liber integer ex Hispaniae aliqua bibliotheca in lucem protrahatur; nam egregiae aliquot lectiones, quas fragmentum **B** suppeditat, demonstrant quantum ex integro exemplari lucis sit exorturum distichis eis quae in **A** non extant; nam huius similem librum aliquando erutum iri uix licet sperare.

Ab alio quodam recensionis modo adumbratae exemplari deteriore originem repetunt libri, ut nunc sunt res, plenam collectionem nobis suppeditantes hice:

C, codex Turicensis 78 saec. IX supra p. 105 descriptus, fol. 96—103 Catonem continens. qui ut cognatis suis, de quibus statim dicam, paulo inferior est eo quod plurimis locis corrector primae manus lectiones oblitterauit, ita notabilis est quam maxime additamentis quibusdam ex diuerso plane codice sumptis. ex quo librarius et post II 2, 1 christianae uersus conformationi subiecit ueterem ethnicam et inter II 4 et II 5, porro post II 7, 1 pannos inseruit ut nota plura ita pauca noua disticha praebentes [cf. l. l. appar. crit.]: nimirum aderant etiam tum uetusta distichorum exemplaria, confirmantque panni illi id quod liber **A** docet, partem tantum collectionis pristinae in nouam recensionem esse receptam. praeter meam collationem adhibui apographon Turicensis a Zarnckio in libri sui 'der deutsche Cato' [Lipsiae 1852] p. 174 sqq. datum. cum **C** plane gemellus est:

D, codex scholae medicinalis Montepessulanae 306 saec. IX fol. 11—13, de quo nuper disputauit L. Fontainius in Gallorum annalibus laete efflorescentibus 'Revue de philologie' a. 1880 p. 177 sqq. (sed ut locis nonnullis non recte eius scripturas adferret) quemque intercedente summo Batauorum a rebus externis ministerio huc transmissum ipse Groningae contuli. — ex hoc descriptus est Catonis textus in Vossiani L. Q. 33 saec. X foliis 156—159 accurate a me ante excussis obuius.

E, codex Vossianus L. Q. 86 saec. IX in uol. IV accuratius describendus fol. 84—86, cuius uarias lectiones iam exhibuit H. J. Muellerus in 'symbolis ad emendandos scriptores latinos' (program. Berolin. a. 1876). ipse contuli.

F, codex Ambrosianus C 74 sup. olim Bobiensis saec. X in fine (de ceteris cf. Peyron, Cicer. fragm. p. 176) Catonem habens. ipse excussi.

Hi quattuor libri (inter quos ex una parte **C D**, ex altera **E F** artius cohaerent), modo numquam a prima manu recedas, consensu suo fideliter illud ex quo fluxerunt exemplar reddunt. sed eae quas in **C E F** manus altera multis locis intulit correcturae haud raro insipidae indicio sunt quam numquam medio aeuo in his distichis studium textum planum restituendi defatigatum sit. iam ceteri codices, quorum inde a saeculo X non paruus pullulauit numerus, in uniuersum ita cum **C D E F** congruunt ut ad idem cum his exemplar non redire non possint, sed eam ob causam sunt posthabendi quod textum familiae suae iam non purum sed correcturis illis saepius rarius receptis inquinatum praebent; certe nullum inueni qui aeque ac quattuor illi adhibiti per omnia id ipsum seruauerint quod communem fontem habuisse artis diplomaticae ratio aperit. itaque abieci codices Reginensem 1560 saec. X a me excussum*), Reginenses 1578 saec. X et 2078

*) memoria dignus est hic liber eo nomine quod Remigii in Catonem commentarium (fol. 137 sqq.) sterilissimum exhibet ab hisce uerbis excipientem: *Tria sunt requirenda in initio uniuscuiusque libri: persona uidelicet, locus et tempus. sed istius Catonis persona ignoratur, quamuis nomen sciatur. duos Catones legimus fuisse, unum Uticensem ab Utica ciuitate, ubi mortuus fuit, alterum Censorium; sed neuter illorum fuit iste Cato. locus in eo cognoscitur, quia scimus eum Romanum fuisse; tempus, quia moderno tempore fuit post Virgilium et Lucanum, unde ex illorum labris sumpsit exempla. scripsit autem hunc librum ad filium suum, insinuans ei rationem bene uiuendi.*

saec. IX—X a Mauio mihi conlatos ex parte, Cottonianum [Vesp. D. VI] saec. X—XI in scriptura saxonica; abieci etiam libros Parisinos a Hauthalio [edit. Berolin. a. 1869] in usum uocatos; ex quibus nullus aetate antecedit saeculum X, mentione dignus est unus 2772 saec. X—XI (S apud Hauthalium) paucis locis comparato optimae notae libro uetusto singulares lectiones exhibens, sed in ceteris gregem sequens. nequiores etiam codices saeculis XI—XIV exarati. quamquam cum semper uigeret illo aeuo amor Catonis coniunctaque cum hoc amore cupiditas emendandi textum, quid mirum est inueniri in hoc illoue recentiorum librorum aliquotiens scripturas bonas ex coniectura scilicet repertas? totum gregem litterula ς in apparatu notaui.

Uix est quod moneam, etiam eis qui inde a saeculo fere XII Catonem uerterunt in linguas recentiores non praesto fuisse meliores libros mss. quam qui uulgarem secuntur recensionem.

Quae norma autem in edendis distichis fuerit sequenda, facile apparet. primo loco ponenda erat collectio a codicibus **B C D E F** ς exhibita, ut tamen in uerborum emendatione, ut par erat, quam maxime urguerem optimi ducis **A** uestigia. huic appendicis instar secundo loco adicienda erant quae ex Veronensi et Turicensi accedunt disticha in illam collectionem uulgarem non recepta.

III. Extant in codicibus compluribus *collectionis monostichorum* particulae quaedam, quas facile intellegitur fluxisse ex una eademque ueterum sententiarum sylloge medio aeuo instituta. cui quid facerent cum priores nescirent, ego sine cunctatione ad Catonis disticha rettuli. nimirum cum exeunte saeculo VIII (ut supra monui) admodum turbata essent disticha, ita

quidem ut saepe uno uersu priuata legerentur aut uersus cohaerentes discissi extarent (uide modo libri Veronensis statum condicionemque), idem ut puto uir doctus, qui uulgarem distichorum collectionem instituit, discerpta illa membra in alteram monostichorum syllogen coniunxit; in qua quod bis terue integra disticha se posuisse non intellexit ille, facilem et explicationem et excusationem habet. ita autem recte me statuere, duobus patet argumentis. nam et Turicensis liber in pannis illis insertis et Columbanus habent quae in monostichis nostris leguntur. quid quod in codicum titulis tenerum eius rei inest uestigium?

In constituendo horum monostichorum textu mihi adfuerunt codices hice:

A, Vaticano-Palatinus 239 saec. X (quo usus est A. Maius class. auctt. V p. 461 quemque mihi contulit A. Mauius) praemisso titulo *Incipiunt sententiae generales in singulis uersibus* habet hos uu. 1—3, 5—8, 10, 12, 14, 15, 18—21, 24, 27, 34, 36—49, 25, 26, 32.

B, Vaticano-Reginensis 711 saec. XI fol. 46 sub titulo *prouerbia phylosophorum* habet uu. 1, 4, 5, 9, 17, 25, 21, 53, 24, 65, 14. contulit mihi Mauius.

C, Vaticano-Reginensis 300 saec. XI fol. 77 sine titulo habet uu. 1—14, 17—35, 65, 36, 66, 37, 38, 68, 75, 39 (et 40 a m. 2 additum). Mauius contulit.

D, Parisinus 8069 saec. XI (de quo cf. uol. IV) tribus locis inserta habet sine titulo monosticha, scil. fol. 3 uu. 35, 51—55, 31, 26, 30; tum interpositis alienis fol. 3 fin. et 4 in. uu. 14, 16—19, 25, 56—59, 42, 44, 60—63; tum fol. 127 uu. 4, 5, 7, 27, 28, 34, 65, 37, 64. ipse contuli. — cum hoc cognatus est Burmanni Petauianus proprio pretio destitutus.

E, Vorauensis 111 saec. XII, de quo post Wattenbachium [noui Archiuii II 401 sqq.] disseruit C. Schenkelius in studiis Vindobonensibus II 299, qui fol. 51 cum inscriptione *uersus Platonis translati de greco* habet

1—14, 17—30, 32—35, 65, 36, 37, 67, 38, 68, 75, 40, 76, 56, 64, 77, 57, 78, 58, 59, 42, 44, 69, 47, 62, 70, 63, 71—74 cum disticho finali in apparatu exhibito. cuius gemellus est Vindobonensis 2521 saec. XII fol. 141 [ann. gymn. Austriac. a. 1864 p. 576], cuius tamen ut deterioris decurtatique lectiones adferre iam non est opus.

F, Marbodi codex S. Gatian. Turonensis 164 in Hildeberti et Marbodi ed. Benedictin. p. 1634, qui sub titulo *prouerbia Catonis* habet uu. 1—14, 18, 20—40, 64—68 (et quidem 65 post 35, 66, post 36, 67 post 37, 68 post 38).

Nolui autem ab eo ordine, quem praeeunte Pithoeo (qui uu. 1—35 primus dedit) nuperrimus constituit editor [A. L. 716], recedere, cum praesertim genuinum collectionis primariae ordinem satis certo restituere non liceat.

IV. Edidit Canisius in Thesauro suo (editione a Basnagio Amstelodami 1725 curata utor, ubi extat uol. I p. 769 sqq.) ex codice Frisingensi*) *Columbani* carmen monostichon uersibus 207 constans. quod praeter ipsius Columbani praecepta sancta continet purum putum Catonem hic illic inmutatum. nam si ea quae in huius distichorum collectione uulgari quaeque in monostichorum sylloge deprehenduntur desumpseris, restant apud patrem sanctum quae non minus colorem gerant uere antiquum congruantque in omnibus cum Catonis poesi. non dubitaui igitur huic quae uindicanda sunt uindicare, praesertim cum ex nouis libri Veronensis uersibus (cf. II append.) nonnulli etiam apud Columbanum extent. hoc autem Catonis supplementum (et quam

*) ita inscriptus est Frisingensis: *Incipit libellus cuiusdam sapientis et ut fertur beati Columbani*, in quo inest memoria, ex Catone scilicet 'sapiente' Columbanum opusculum suum compilasse.

magnum olim fuerit opus Catonianum integrum comparatis inter se eis quae Columbanus ex uulgari collectione et monostichis habet et eis quae iam restant concludere pronum est) et plenius et emendatius euasisset, si non Canisii textu sed comparatis Columbani codicibus quam plurimis inniti potuissem. sed quoniam unius hominis non est omnia administrare, speramus mox extiturum esse qui haec nostra studia continuet et, si ita opus, corrigat.

I. COLLECTIO DISTICHORUM UULGARIS.

[Cum animaduerterem, quam plurimos grauiter in uia morum errare, succurrendum opinioni eorum et consulendum famae existimaui, maxime ut gloriose uiuerent et honorem contingerent. nunc te, fili karissime, docebo, quo pacto morem animi tui conponas. igitur praecepta mea ita legito, ut intellegas. legere enim et non intellegere neclegere est.

Marci Catonis ad filium salutem *litt. mai. rubr.* **B** Incipiunt libri Catonis philosophi *litt. mai.* **D**; *tit. om.* **C**; *totum prologum om.* **E F**; *de prologi habitu qui est in* **A** *cf. supra p.* 206 || 2 in uia **B C** ς *omnes*: I ĥ *sic* **D**; *fortasse secundum* **A**, *qui* grauitate murum *habet*, *restituendum* prauitate morum || 3 famae *ex* **A** *adsciui*: fore **B C D** ς *omnes* | existimaui *spatio reliquo lineae uacuo* **B** | ut] v (*sic*) **D** | *fortasse secundum* **A** (*cf. supra*) *restituendum* gloriose uiuere et honeste mori contingerent || 4 Karissime (K̄m̄e **B**) *codd. mei* | monebo **D** || 5 morem animi tui *codd. mei*: mores tui animi ς *Hauthaliani fere* || 6 precepta (*m. 2 suprascr.* pugna pro patria) **B** | mea ita] m' l (*sic*) **D** | ut] v (*sic*) **D** || 7 et non] 7 ~ (*sic*) **D** | nec legere **C**: neglegere *ceteri* | *post* est *addunt* Itaque **B** *m. 2*, *ceteri omnes*; *mihi consensus libri* **A** *cum* **B** *m. 1 hanc uocem primitus defuisse demonstrat.*

Sententiolis iterum Incipit Marci Catonis ad filium libr. I *litt. mai. rubr. praefigit* **B**. *eum quem supra exhibuimus ordinem*

Deo supplica.
Parentes ama.
Cognatos cole.
Datum serua.
Foro parce.
Cum bonis ambula.
Antequam uoceris, ne accesseris.
Mundus esto.
Saluta libenter.
Maiori concede.
Magistratum metue.
Verecundiam serua.
Rem tuam custodi.
Diligentiam adhibe.
Familiam cura.
Mutuum da.
Cui des, uideto.
Conuiuare raro.
Quod satis est, dormi.
Coniugem ama.
Iusiurandum serua.
Uino tempera.
Pugna pro patria.
Nihil temere credideris.
Meretricem fuge.
Libros lege.
Quae legeris, memento.
Liberos erudi.
Blandus esto.
Irascere ob rem *grauem*.
Neminem riseris.
In iudicio adesto.
Ad praetorium stato.
Consultus esto.
Virtute utere.
Trocho lude.

---

praebent **B**, *Parisinus* 2772 *et* 8093, *Vossianus l. o.* 15 *saec.* XI *fol.* 62^{b} *solum prologum habens* (*de* **A** *cf. supra*): **C D** *hunc praebent ordinem* 1—4; 5, 16; 6, 17; 18 *et sic porro usque* 37, 48; 49—56 (*nisi quod* 14, 25 *om.* **C**) *causa ex columnarum ratione perspicua* ‖ 1 D' (*sic*) **D** | suplica **B D** ‖ 3 Cognatus **A** ‖ 5 Furo **A** | parce **A**: pare **B** ς para **C D** ς ‖ 6 ambola **A** ‖ 7 *ita* **C D** ς: Ante ne quanne accesseris **A** Nunquam (te uoceris *suprascr. m. 2*) ne accesseris **B** Ad nequam ne accesseris *Paris.* 2772 ‖ 10 Moiori **B**, *in quo* con *ante* cede *erasum* | concide **A** ‖ 11 Magistratum **B** Magistratu **A**: Magistrum *ceteri* (*et sic* **B** *m. 2 suprascr.*) ‖ 14 adibe **B** ‖ 16 Mutuam **B** ‖ 18 Conuiuare **A**: Conuiu≡a (*erasa* i) **B** Conuiuia **C D** Conuiua ς Conuiua sis *Vossianus l. o.* 15 ‖ 21 serua *om.* **A** ‖ 22 te tempera ς *pauci* ‖ 24 Nihil **A C D** ς: Nil **B** *Voss. l. o.* 15 ‖ 25 fuge] caue **A** ‖ 28 Libero **A** ‖ 30 Irascere ob rem **A B C D**: uel irasci ab re **B** *m. 2 suprascr.* (*sic uel* Irasci ob rem ς) | grauem *addidi*: *om.* **A B** noli **B** *m. 2* **C D** ς (*scilicet proprio conamine lacunam explentes*) riseris (ir *m. 2 add. supr. lin.*) **B** irriseris ς ‖ 32 iudicio **A C** ς: iudicium **B D** ς ‖ 33 sta (to *m. 2 suprascr.*) **B**; Ad praetorium stans conuiciari caue *Scriuerius* ‖ 34 *fortasse* Consultor ‖ 35 Utere tua uirtute *Scriuerius* ‖ 36 Troco **A B**

Aleam fuge.
Litteras disce.
Bono benefacito.
Tute consule.

Maledicus ne esto.
Existimationem retine.
Aequum iudica.
Nihil mentire.

Iracundiam rege.
Parentem patientia uince.
Minorem ne contempseris.
Nihil arbitrio uirium feceris.
Patere legem, quam ipse tuleris.
Benefici accepti esto memor.
Pauca in conuiuio loquere.
Miserum noli inridere.
Minime iudica.
Alienum noli concupiscere.
Illud adgredere, quod iustum est.
Libenter amorem ferto.

Liberalibus stude.]

LIBER I.

Si deus est animus, nobis ut carmina dicunt,
Hic tibi praecipue sit pura mente colendus.

38 Litteris **B** ‖ 39 Bono] Bion≡ (*supra ras.* uel is) **B** ‖ 40 Tute *corruptum uidetur* ‖ 42 Extimationem (s *supra* xt) **B** ‖ 42 Equm **B** ‖ 44 Nicil **B** ‖ 45 Iracundiam rege **A B**: Iracundiam temporale rege **C** Ir. tempera uel rege **D** ⊰ (*solum* tempera *pauci* ⊰) ‖ 46 Parente **A** *m. 1* | patientia **A**: pacienter **B** patienter **C D** ⊰ ‖ 47 ne] non **C** ‖ 43 arbitrio **B** arbitrium (io *m. 2 corr*) **A**: arbitrii **C D** ⊰ ‖ 49 Patere **B** ⊰: Pati **C D** ⊰ ‖ 50 memor esto ⊰ *pauci* ‖ 51 conuiuia **C** | loqui **A** ‖ 52 inridere **A**, ⊰ *pauci*: ridere **B C D** ⊰ ‖ 53 ludica **C** ‖ 54 Alienum noli] Aliena ne **A** | concupiscere **B** ⊰: concupisci **C D** ⊰ concupieris **A** ‖ 55 Illut **B** | adgredere *scripsi* (aggredere *Paris.* 2772): ad≡≡ (*erasum fortasse* in) gredere **B** adore (agore *m. 2 corr.*) de re **A** stude agere **C D** ⊰ ‖ *post* 56 explicit **B** Explicit praefatio **D** ‖ 57 *in solo* **A** *extat.*

Marci Catonis ad filium *litt. mai. rub.* **B** *iterum* Incipit liber primus catonis philosophi *litt. mai.* **D** Incipit liber Catonis primus *litt. mai.* **E F**; *om* **C** ‖ 1 *sic codd.* (*nisi quod* et, *suprascr.* est, **E**); *sed* **C** *postea in additamento post* II 7, 1 *ita u.* 1 *praebet*: Si dꝫ omp̄s nobis est ut c. d., *unde hic restitueris*: Si deus omnipotens, nobis ut carmina dicunt | 2 praecipuę **C** *hic*

2. Plus uigila semper neu somno deditus esto;
   Nam diuturna quies uitiis alimenta ministrat.
3. Uirtutem primam esse puto, conpescere linguam:
   Proximus ille deo est, qui scit ratione tacere.
4. Sperne repugnando tibi tu contrarius esse:
   Conueniet nulli, qui secum dissidet ipse.
5. Si uitam inspicias hominum, si denique mores,
   Cum culpant alios: nemo sine crimine uiuit.
6. Quae nocitura tenes, quamuis sint cara, relinque:
   Utilitas opibus praeponi tempore debet.
7. Clemens et constans, ut res expostulat, esto:
   Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
8. Nil temere uxori de seruis crede querenti:
   Semper enim mulier quem coniux diligit odit.
9. Cum moneas aliquem nec se uelit ille moneri,
   Si tibi sit carus, noli desistere coeptis.
10. Contra uerbosos noli contendere uerbis:
    Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.

---

2 *habet* **A** | **1** neu **A**: nec *ceteri mei* ne ≼ | **2** uiciis **D** ministra **A** ‖ **3** *ita Columb. mon.* 115: magna quidem uirtus nostrae est moderatio linguae | **1** puta ≼ *pauci* ‖ **4, 1** Spernere pugn. **CDF** (Noli repugn. **C** *post* II 7) | esse *ita ut* se *a m. 2 in ras. sit* **B** | **2** dessidet **D** *m. 1* dissedet **E** *m. 1* ‖ **5, 1** uitam insp. hominum *ex* uita consp. omnium *corr.* **B** | inspiciā **E** *m. 1* | **2** Cum (*ex* Quum *corr.* **B**) culpant *omnes mei*: Cum *uel* Non culpes ≼ *nonnulli* Ne culpes *Scriuerius* Quid culpas *uir d. ap. Arntzenium* | alios *ex* eos *corr.* **D** | crimene (e *alt. add. m. 2*) **B** | uibit **B** uiuit *in* uiuunt *m. 2 corr.* **E** ‖ **6, 1** *post* sint *erasum* tibi *in* **E** | **2** opibus] *puto* gratis | tempore *ex* -ra *corr.* **B** ‖ **7, 1** Clemens et constans **B**: Constans et lenis **B** *m. 2 suprascr.*, **CDEF** ≼ | expostolat **D** ‖ **8—10** *habet* **A** ‖ **8, 1** Nihil **D** | uxuri **A** *m. 1* | **2** Semper (*m. 2 in* Sepe *corr.* **B**) enim **AB**: Sep&enim **C** S(a)epe etenim *ceteri omnes* | m. q. c. d.] coniux seruum quem diligis **A** | udit (o *supra* u) **E** ‖ **9, 1** Cum (*ex* Quum) moneas **B**, *Par.* 2772: Cum (que *add. m. 2*) mones **A** Cumque mones **CDEF** ≼ *plerique* | ne se uult **A** (uult *ex* uelit *corr.* **E**) | **2** *sic habet Columb. mon.* 15: Ut moneas carum n. d. amicum | sit carus *ex* carus est *m. 2 corr.* **A** | *post* desistere *erasum* re *in* **E** | ceptis **BCE** ‖ **10** *habet Columb. mon.* 101, 102 | **1** uerbosus **C**, **E** *m. 1* | **2** datur multis *Columb.* | animis **D**

11. Dilige sic alios, ut sis tibi carus amicus;
Sic bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur.
12. Rumores fuge neu studeas nouus auctor haberi;
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
13. Spem tibi polliciti certam promittere noli:
Rara fides ideo est, quia multi multa locuntur.
14. Cum te aliquis laudat, iudex tuus esse memento;
Plus aliis de te quam tu tibi credere noli.
15. Officium alterius multis narrare memento;
At quaecumque aliis benefeceris ipse, sileto.
16. Multorum cum facta senex et dicta reprendis,
Fac tibi succurrant, iuuenis quae feceris ipse.
17. Ne cures, si quis tacito sermone loquatur:
Conscius ipse sibi de se putat omnia dici.
18. Cum fueris felix, quae sunt aduersa caueto:
Non eodem cursu respondent ultima primis.
19. Cum dubia et fragilis nobis sit uita tributa,
In morte alterius spem tu tibi ponere noli.

11, 2 bonis *ex* bonus **B** | ne **BE**: neę **D** ne≡**C** nec **F**; *an* bonum ut non te*?* | dam≡na **C** ‖ **12—28** *habet* **A** ‖ **12**, 1 Rumore **E** *m. 1* | caue **A** | neu studeas *scripsi*: ne studeas **A** ne (nec **D**) incipias *ceteri omnes* | aberi **B** | 2 nulli *post prius* nocet *ponit* **A** | loquutũ **C** ‖ **13**, 1 polliciti **A**: promissi **BCDE** promissam **F** (*et sic* **CE** *m. 2 corr.*) | 2 idem (*sic*) est — locuntur *m. 2 in ras.* **B** ‖ **14**, 1 Quum **B** | tuus *omnes mei* (*nisi quod* tibi **A** *m. 1*): tu *Hauthalius error*e | 2 alios (o *ex corr.*) **B** | tu *om.* **B** *relicto inter* te *et* quam *spatio* ‖ **16**, 2 At quaecumque *scripsi*: Et quaecumque **A** Atque cum *ceteri codd. mei* (*nisi quod* Atq; aliis cum tu **C**; cũ *in* e$\bar{\text{t}}$ *corr.* **E** *post* aliis *supra lin. m. 2* cum tu *scripto*); Atque aliis quantum *uel* cum tu ꝭ | aliis *om.* **A** ‖ **16**, 1 facta *in ras.* **B** | senes **AB** | ac dicta **A** | reprendis **B**: rep̃hindas **A** recenses *ceteri omnes* | 2 succurrunt iubenis **B** ‖ **17**, 1 Ne cures **AB**: Ne≡cu≡res **C** Neccures **D** Nec ures **E** Nec u≡res **F** | qui **A** | 2 sibi *ex* tibi *corr.* **B**; *litterae* ibi d *euanidae in* **A** ‖ **18**, 1 *habet Columb. mon.* 110 | Quum **B** Si **A** | *litterae* uae s *euanidae in* **A** | sint **E** *m. 1*, **F** | cabeto **B**, **D** *m. 1* | 2 *ad* eodem **E** *m. 2 mgo* simili | respodent **A** ‖ **19**, 1 Quum **B** Qũ **A** | nobis sit **A**: sit nobis *ceteri omnes* | 2 morte **A** (*et ita* **BC** *ex corr.*): mortem *ceteri codd.* | tu *om.* **A** *m. 1*

20. Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus,
Accipito laetus, plene et laudare memento.
21. Infantem nudum cum te natura crearit,
Paupertatis onus patienter ferre memento.
22. Ne timeas illam, quae uitae est ultima finis:
Qui mortem metuit, quod uiuit, perdit id ipsum.
23. Si tibi pro meritis nemo succurrit amicus,
Incusare deos noli, sed te ipse coerce.
24. Ne tibi quid desit, quod quaesisti, utere parce;
Utque, quod est, serues, semper tibi desse putato.
25. Quod dare non possis, uerbis promittere noli,
Ne sis uentosus, dum uir bonus esse uideris.
26. Qui simulat uerbis nec corde est fidus amicus,
Tu quoque fac simules: sic ars deluditur arte.

20, 1 quum **B** | dat **BCD**: det **AEF** | amicus] accipias **B** | 2 laetus **A**: placide *ceteri omnes* | plene *ex* plane *corr. m. 2* **AB** | et **A**: *om. ceteri* (*nisi quod* **E** *ante* plene *habet cum paucis* ς) ‖ **21**, 1 ndum **A** *m. 1* | quum **B** | creauit **A** crea〓rit **E** ‖ **22**, 1 Ne timeas] Noli timere **A** | illa **C** | uitae *om.* **A** uita **CD**, **E** *m. 1* | 2 metuit] timet **A** | uibit **B** | perdit *ante* quod uiuit *habet* **A** | perdit id *ex corr.* **C** perdidit **DEF** | ipiat (*an* ipsut *?*) *obscure* **B** ‖ **23** *u.* 2 *ante u.* 1 *ponit* **A** | 1 meretis **A** *m. 1* | succurrit **A**: respondet **BE** ς respondit **CDF** ς | 2 deos **A**: deum *ceteri omnes* | set **B** | ipse] ipsum **A**, **B** *m. 1* | coherce **D** (**F** *corr.*) ‖ **24**, 1 quid *om.* **A**; *malim* post | quod quaesisti *scripsi*: quod quaeris **A** quod queris (*post hoc rasura* 3 *uel* 4 *litt.*, quesitis *m. 2 corr.*) **B** quod qu(a)eris hoc **CDE**, *et ita uidetur habuisse m. 1* **F**, *in quo inter rasuras* quesitis *corr.*; quaesitis ς *multi* | 2 Utque quod] Ut quidquid **A** Q . . que quod **B** *duabus litt. euanidis*, *unde* Quoque quod *conicias* | tibi **A** (*in* **BCE** *add. supra lin. m. 2*): *om. ceteri codd. mei* | deesse *codd. omnes* (de. e͞e **D**), *correxi* | put, *ceteris extinctis* **B** ‖ **25**, 1 *habet Columb. mon.* 24 | dare non possis *Columb.*: praestare potes **AB** *cum ceteris omnibus* | uerbis promittere noli *scripsi*: nec bis (*ex* uis *corr. m. 2*) promittere noli **A** noli promittere uerbis *Columb.* ne bis (his **B**) promiseris ulli *ceteri omnes* | 2 uentusus **A** | uir b. esse uideris *scripsi*: uis b. esse uideri **A** uis b. ipse uideri **B** *cum ceteris codd.* (dum〓uis **E** uidere **F** *m. 1*) ‖ **26**, 1 ne corde **B** | firmus **A** | 2 Huic *Withofius* | simules *Scriuerius*: similes **C** simile **AB** *cum ceteris* simili *Arntzenius* | si *ceteris extinctis* **B**

27. Noli homines blando nimium sermone probare:
Fistula dulce canit, uolucrem dum decipit auceps.
28. Cum tibi sint nati nec opes, tunc artibus illos
Instrue, quo possint inopem defendere uitam.
29. Quod uile est, carum, quod carum, uile putato:
Sic tu nec cupidus nec auarus nosceris ulli.
30. Quae culpare soles, ea tu ne feceris ipse:
Turpe est doctori, cum culpa redarguat ipsum.
31. Quod iustum est petito uel quod uideatur honestum;
Nam stultum petere est quod possit iure negari.
32. Ignotum notis noli praeponere amicis:
Cognita iudicio constant, incognita casu.
33. Cum dubia in certis uersetur uita periclis,
Pro lucro tibi pone diem, quicumque sequetur.

27, 1 blandos an **A** | *litterae* ando ni *obscuratae in* **B** | probare] serbare **B**, *qui in hoc u. desinit* | 2 uolucrem, *ita codd. omnes* | dum **A** (**E** *ex corr.*): cum **CD**, **E** *m. 1*, **F** ς | **28**, 1 nec *ex* neque *corr. in* **CF** (neque ς) | tunc *m. 2 ex* his *corr.* **A** | 2 quo **ADE**: quo *ex* que *corr.* **C** que **F** | possunt **C** ‖ **29**, 2 tu *Scriuerius*: tibi *codd. omnes* | ullis **E** *m. 1* ‖ **30** *habet* **A**, *u.* 1 *Columb. mon.* 111 | solis **A** | haec tu *Columb.* | 2 rectori (*ex* recturi *m. 2 corr.*) **A** | redarguat *ego*: arguat **A** redarguit *ceteri codd.* ‖ **31** *habet* **A** | 1 uel] et **A** | onestum **F**, on. *in* hon. *m. 1 corr.* **E** | 2 petere est **EF**: est petere **ACD** ς (est petere id ς *unus*) | possis i. negare **A** ‖ **32**, 1 *habet Columb. mon.* 141 *ita*: Ign. noto numquam praeponas amico, *quo ad restituendam genuinam formam uersus foede in codd. corrupti sum usus* | Ignotumq; **C** | notis noli *scripsi*: tibi noli **CDEF** ς (tu *post* tibi *supra lin. m. 2 add.* **CE**; tibi tu *uel* tibimet *uel* nolito ς *nonnulli*) | amicis *scripsi*: notis *codd. omnes*, *quod primitus in margine correcturae causa adnotatum mox genuinum* amicis *depulit* | *u.* 2 *habet ita* **A** *ut uersum alienum* (*append.* 7) *praeponat pro u.* 1 | constat **A** ‖ **33**, 1 incerti〓s **C** incertis **D** ς *pauci* | uersantur (an *in ras.*) *m. 2 in* -setur *corr.* **E** | 2 quicumque **CD** ς *plerique*: quicūq; *in* quęcūq; *corr.* **F** quocumq; *in* quicumq; *corr.* **E** *m. 1* quocumque ς *pauci* | sequetur *Par.* 2772 *m. 1*, *Reginensis* 2078 *m. 2 in ras.*: laboras **CDEF** ς *plerique*; *sed in additamento post* II 7 1 **C** *habet* sęquatur laboras, *ueri uestigio seruato*

34. Uincere cum possis, interdum cede sodali,
Obsequio quoniam dulces retinentur amici.
35. Ne dubita, cum magna petes, inpendere parua:
His etenim pressos contingit gloria raro.
36. Litem inferre caue, cum quo tibi gratia iuncta est:
Ira odium generat, concordia nutrit amorem.
37. Seruorum culpa cum te dolor urguet in iram,
Ipse tibi moderare, tuis ut parcere possis.
38. Quem superare potes, interdum uince ferendo;
Maxima enimst hominum semper patientia uirtus.
39. Conserua potius, quae sunt iam parta, labore:
Cum labor in damno est, crescit mortalis egestas.
40. Dapsilis interdum notis et largus amicis
Cum fueris, dando semper tibi proximus esto.

34, 1 cede **E**, **F** *ex corr.* ꝭ (**C** *suprascr.*): uince **CD** ‖ 35 dubita **CEF** ꝭ: dubites **D** ꝭ (*et ita et* **C** *et* **E** *corr. m. 2*; dubitas **F** *corr.*) | petes **D** ꝭ: petis *in* petas *corr.* **C** petas **EF** ꝭ | 2 pressos contingit gloria raro *scripsi*: rebus coniungit gratia caros *codd. omnes, sine sensu* (*ortum ex parte e u. seq.*) ‖ **36**, 2 *habet Columb. mon.* 113 ‖ **37**, 1 culpa≡ **F** ꝭ: culpas **CD**, *et* **E** *ita ut* pa *ex corr. sit* (culpis **C** *corr.*, ꝭ; ob culpas **E** *m. 2 supra lin. corr.*, ꝭ) | urg≡et **C** | in] *&* **C** ad ꝭ (*ex libris a me inspectis nullus*) ‖ **38**, 1 uince ferendo] *suprascr.* cede sodali **C** (*ex* 34, 1) | 2 enim est hoīum *scripsi*: enim horum **D**; *et ita* **C**, *in quo* h *in* m *correcta est*, *m. 1*; enim morum (*post hoc* ẽ *m. 2 supra lin.*) **E** ≡morum (nā *supra ras., et* est *post* morum *add. supra lin.*) **F** enim morum *uel* enim morum est ꝭ *plerique* ‖ **39**, 1 parta **EF** ꝭ: porta **CD** ꝭ *pauci*, *unde* posta *conicias* | 2 dam≡no **C** dampno **E** | aegestas **E** ‖ **40** Dapsilis, si *in ras.* **F** (Dapasalis, *ut et praecedentium uu. et sequentis initia, in ras.* **E**) | largus *edd. uett.*: carus *codd.* (car≡us, ca *ex corr.* **C**; cari≡s **F**) | amicis *ex* amicus *corr.* **EF** | 2 Cum ꝭ: Dum **CDEF** ꝭ | dando *Par.* 2772 *m. 1*, *Regin.* 2078 *in ras.*: felix *codd. ceteri omnes, quod ortum uidetur ex* I 18, 1, *ut re uera* **C** *supra* semper — esto *adscripsit* quę sunt aduersa caueto ‖ Explicit liber primus **D**

LIBER II.

[Telluris si forte uelis cognoscere cultus,
Uergilium legito; quodsi mage nosse laboras
Herbarum uires, Macer haec tibi carmina dicit;
Si Romana cupis et Punica noscere bella,
Lucanum quaeres, qui Martis praelia dixit;
Si quid amare libet uel discere amare legendo,
Nasonem petito; sin autem cura tibi haec est,
Ut sapiens uiuas, audi quae discere possis,
Per quae semotum uitiis deducitur aeuum:
Ergo ades et quae sit sapientia disce legendo.]

---

1. Si potes, ignotis etiam prodesse memento:
   Utilius regno est, meritis adquirere amicos.
2. An di sint caelumque regant, ne quaere doceri:
   Cum sis mortalis, quae sunt mortalia, cura.

II. *om. titulum* **C** Incipit liber II (secundus) **DEF**; *uu.* 1—6 *habet* **A** ‖ 1 cognuscere **A** ‖ 2 Verg. *codd. mei* (*m. 2* Virg. *corr. in* **CDF**) | magis **F** mauis **A** | nosse *codd. omnes* | laboras (-ra **A**) *codd.*: labores ς *pauci* ‖ 3 haec **A**: *om. ceteri* (has *uulgo*) | carmina *codd., nisi quod altera* a *in* **EF** *in* e *correcta est* | dicet *uulgo* ‖ *post* 3 *Pithoeus inserit* Corporis ut possis cunctos depellere morbos ‖ 4 romam uelis et p. cognuscere **A** | ciuica *pro* punica *Scriuerius*; *recte hoc tuetur Vonckius coniciens, Lucani codicem* 'de bellis Punicis' *inscriptum horum uu. auctori fallacias fecisse: cf. H. Blassius mus. Rhen.* XXXI *p.* 134; *nonnulla post u.* 4 *intercidisse suspicabatur C. Barthius* ‖ 5 Luganum **A** | quae res **D** | matis **A** | proelia **D** ‖ 6 libet] uelis **A** | amara **D** ‖ 7 cura tibi haec est **E** *m. 2*: tibi cura haec est **DEF**, *et ita sine dubio primitus* **C**, *qui correxit* hec est tibi cura *in rasuris* ‖ 8 audi≡ **C** audiq: **E** ‖ 10 ades, a *ex corr.* **E** ‖ *huic prologo sine interuallo adhaerent disticha in codd.* ‖ **2**, 1 *sic habent codd. omnes*: Mitte arc(h)ana dei caelumque inquirere quid sit, *nisi quod* **C** *unus post eum* (*ante u.* 2) *inserit*: An dii sint caelum qui (i *ex corr.*) regant nequęre doceri; *et hanc alteram uersus formam genuinam puto, cum prior illa colorem christianum prae se ferat* | 2 sunt *ex* sint *corr.* **E**

3. Linque metum leti; nam stultum est tempore in omni,
   Dum mortem metuas, amittere gaudia uitae.
4. Iratus de re incerta contendere noli:
   Inpedit ira animum, ne possis cernere uerum.
5. Fac sumptum propere, cum res desiderat ipsa;
   Dandum etenim est aliquid, dum tempus postulat aut res.
6. Quod nimium est fugito, paruo gaudere memento:
   Tuta mage est puppis, modico quae flumine fertur.
7. Quod pudeat, socios prudens celare memento,
   Ne plures culpent id quod tibi displicet uni.
8. Nolo putes prauos homines peccata lucrari:
   Tempore si peccata latent, et tempore parent.
9. Corporis exigui uires contemnere noli:
   Consilio pollet, cui uim natura negauit.
10. Cui scieris non esse parem, pro tempore cede:
    Uictorem a uicto superari saepe uidemus.
11. Aduersum notum noli contendere uerbis:
    Lis uerbis minimis interdum maxima crescit.

3, 1 maetum **E** | loeti **CE** liti **D** | in omni *uix sanum*; *num* in arto (*in breui quod uiuimus spatio*) *?* | 2 metuas, i *supra* a *m. 2*, **C** ‖ **4, 1** condere **E** *m. 1* | 2 Imp. **F** | possit **F** ⸗ possis *ita ut ult.* s *ex corr. sit* **E** ‖ *inter* **4** *et* **5** *inserit* **C** IV 5 *et append.* **1** ‖ **5, 2** aliquit **E** | postolat **CD** ‖ **6, 1** fugitur **D** | 2 mage (m *supra lin. m. 2*) **D** mage≡ **C**, *in quo* est *post* puppis *supra lin. additur m. 2* | pupis **F** | flamine *maluit uir doctus saec.* XVII ‖ **7, 1** pudat **D**, *et* (e *supra* da *scr.*) **C**; *malim* Quod maculat socios, pr. *eqs.* | sotios **C** | caelare **D** | *u.* 2 *om.* **C**, *qui eius loco inserit*: *monost.* 53, IV 26, I 33, *append.* 2, I 1, I 4 ‖ **8** *habet* **A** | Noli putare malos *male* **A** | 2 Tempore si *scripsi*: Temporibus *codd. omnes* | et tempora **AC** ‖ **9, 1** contempnere **D** ‖ **10** *habet* **A** | **1** Cui te scieris **A** | parem pro **A**: parem te **EF** ⸗, *et* (mte *ex corr.*) **C**, parente **D**; *apparet ex* **A** *ceterisque, in exemplari uetustissimo* te *glossam adscriptam fuisse, diuersis illam locis insertam* | caede **E** cede (e *ex corr.*) **F** corde **D** cordę (cede *mgo*) **C** | 2 saepe superari **A** superare **D** ‖ **11, 1** Aduersus ⸗ | 2 Lis (L *ex corr.*) **E** ⸗: His **CDF** ⸗ | uerbis minimis (nimis **D**) **CDE**: rebus minimis **F** (rebus **E** *suprascr.*) | crescit (un *supra* i)

12. Quid deus intendat, noli perquirere sorte:
Quid statuat de te, sine te deliberat ille.
13. Inuidiam nimio cultu uitare memento:
Quae si non laedit, tamen hanc sufferre molestum est.
14. Forti animo ferto, cum sis damnatus inique:
Nemo diu gaudet, qui iudice uincit iniquo.
15. Litis praeteritae noli maledicta referre:
Post inimicitias iram meminisse malorum est.
16. Nec te conlaudes nec te culpaueris ipse;
Hoc faciunt stulti, quos gloria uexat inanis.
17. Utere quaesitis modice: cum sumptus abundat,
Labitur exiguo, quod partum est tempore longo.
18. Insipiens esto, cum tempus postulat ipsum:
Stultitiam simulare ioco, cum tempore laus est.
19. Luxuriam fugito, simul et uitare memento
Crimen auaritiae; nam sunt contraria famae.
20. Nolito quaedam referenti credere saepe:
Exigua est tribuenda fides, qui multa locuntur.

F ς: crescunt *ceteri codd. mei* (cernunt *in* **E** *suprascr.*) ‖ **12**, 2 Quod **F**, **E** *m. 1* ‖ **13**, 1 *habet Columb. mon.* 141 | nimi≡ocultu **D** culta (u *supra* a) **E** | 2 hunc **F** | modestum **E** *m. 1* | est *in fine addunt codd. mei* ‖ **14**, 1 ferto *scripsi*: esto *codd., nisi quod* **C** *erasit supraque rasuram* maneas *m. 2 habet* (Esto forti animo *uel* Esto animo forti ς *pauci*) | cum sis] fueris *m. 2 suprascr.* **E** | dampn. **C** | 2 qui, i *ex corr.* **C** | iud. uincit iniquo ς: iniquo iud. uincit *codd. mei*, ς (**E** *m. 2 punctis supra uerba illa appositis quem uerborum ordinem uoluerit non liquet*), *nisi quod* **D** uincit *corr. ex* uincens; *unde* sub iniquo iud. uincens *conicias* ‖ **15**, 1 Lites **C** | inimi≡cias (mi *et* ci *ex corr.*) **C** ‖ **16**, 1 culpaberis **EF** | 2 quos *m. 2 in ras.* **E** ‖ **17** *habet* **A** | 1 cum sumptis **C** consumptus **D** | habundat **CF** habundent **A** | 2 Lauitur **A** | parcum **D** part≡um **C** ‖ **18** *habet* **A** | 1 cum *codd. mei*: dum ς *pauci* | te (*del. m. 2*) tempus **A** | postolat **A** *m. 1*, **D** | ipsum **A**: aut res *ceteri codd.* (*cf.* II 5, 2) | 2 ioco *scripsi*: loco *codd.* (o *alt. ex corr.* **C**) | cum tempore laus est **A**: prudentia summa est *ceteri codd.* ‖ **19**, 1 *habet* **A** (*adiunctus pro u.* 2 *ei* IV 30, 1) | Luxoriam **F** ‖ **20—29** *habet* **A** ‖ **20**, 1 Nolito **A**: Noli tu *ceteri codd.* | saepe **A**: semper *ceteri codd.* | 2 est *codd.*: his *edd. uet.* | loquuntur **D** loquentur (u *supra* e, n *ex corr.*) **E** loquī, *ut uid.* **F**

21. Quae potus peccas, ignoscere tu tibi noli;
Nam crimen uini nullum est, sed culpa bibentis.
22. Consilium arcanum tacito committe sodali,
Corporis auxilium medico committe fideli.
23. Successus nolito indigni ferre moleste:
Indulget Fortuna malis, ut uincere possit.
24. Prospice, qui ueniant casus, hos esse ferendos:
Nam leuius laedit, quidquid praeuidimus ante.
25. Rebus in aduersis animum submittere noli:
Spem retine; spes una hominem nec morte relinquit.
26. Rem, tibi quam noris aptam, dimittere noli:
Fronte capillata, post est Occasio calua.
27. Quod sequitur specta quodque imminet ante uideto:
Illum imitare deum, partem qui spectat utramque.

21, 1 *habet Columb. mon.* 139 | Quae potus (potu *m. 2 corr.*) peccas **A**: Quae putas quae peccas **D** Quae potu ≡≡≡ peccas (u *ex corr.* **C**) **CF** Cum potes (v *supra* e) peccatum (s *supra* at) **E** Peccasti solus *Columb.* | ignuscere **A**, *corr. m. rec.* | 2 uini nullum **A**: nullum uini *ceteri* | est *om.* **F**, est *ante* uini *posuit* **E** *m. 2* ‖ **22**, 1 *habet Columb. mon.* 140 | Cons. arcanum (archanum **CDEF**) *codd.*: Quod tacitum cupias *Columb.* | sudali **A** | 2 *habet Vindicianus in epist. ad Valentinianum* II (illud Catonis), *Columb. mon.* 154 (permitte) | auxilio **A** *m. 1* | medico *om.* **A** (socio *m. 2*, medico *m. rec.*), *ex* modico *corr.* **DE** ‖ **23**, 1 Successos (u *supra* o) **C** | nolito indigni (*uel* indignos) *scripsi*: indigni nolito **A** indignos noli tu **D** ⪯ *et*, *nisi quod* in *erasum*, **C** indignos noli (tu *m. 2 add.*) **EF** tu noli indignos ⪯ *pauci* | 2 uincere **A**: laedere *ceteri codd.* ‖ **24**, 1 casus hos **A**: hos casus *ceteri codd.* | ferendus **A** ferendum **C** | 2 leuius *in fine u. ponit* **E** | quicquid *codd. praeter* **A** | praeuidemus **A** prouidimus **D** prou. *in* praeu. *corr.* (q̄uid.) **C** ‖ **25**, 1 submittere **AD** (**E** *m. 2 suprascr.*): suspendere **EF** sub(spendere *in ras. m. 2*) **C** | 2 Spes una retinet hominem nec in morte r. **A** ‖ **26**, 1 noris *scripsi*: noscis **CDEF** ⪯ (nosces *pauci*) scieris **A** | promittere **A** | 2 *om.* **A** | post est *Scriuerius*: post haec *codd.* postica *Withofius* ‖ **27**, 1 *habet Columb. mon.* 161 (Consilio mentis q. i. a. u.) | expecta **CD** | iminet **E** inminet **D** | te uideto *obscurata in* **A**, *qui om. u.* 2 | 2 d≡m̄ **D** | patrem — utrumque **CDEF** ⪯, *corr. in rec.* ⪯ *paucis* (utr≡nq; **C**) | expectat **CD**

28. Fortius ut ualeas, interdum parcior esto:
Pauca uoluptati debentur, plura saluti.
29. Iudicium populi numquam contempseris unus:
Ne nulli placeas, dum uis contempnere multos.
30. Sit tibi praecipue, quod primum est, cura salutis;
Tempora nec culpes, cum sit tibi causa doloris.
31. Somnia ne cures; nam mens humana quod optat,
Dum uigilat, uerum per somnum cernit id ipsum.

LIBER III.

[Hoc quicumque uolet carmen cognoscere lector,
Cum praecepta ferat quae sunt gratissima uitae,
Commoda multa feret; sin autem spreuerit illud,
Non me scriptorem, sed se fastidiet ipse.]

1. Instrue praeceptis animum, ne discere cessa;
Nam sine doctrina uita est quasi mortis imago.

28, 1 parcior **A** ς: partior **DE** ς patior **C** *et*, r *supra* at, **F** | 2 uoluptati **EF**: uoluntati **CD** uolontati **A** ‖ **30**, 1 *ita habet Columb. mon.* 137 Sit tibi cura tuae tota uirtute salutis, *quod reposito* tuta *praeplacet* | salutis *ex* salitis **E** | 2 Tempora **E** *m. 2*, ς: Tempore **CDE** ς Tempor *ult. litt. euanida* **F**; *malim* Te ipsum ne | nec *codd.*: ne ς *pauci* | sit *codd.*: sis ς *pauci* ‖ **31** *habet* **A**, *adfert Caroli Magni opus contra synodum* (*ed. Heumannus Han.* 1731 *p.* 391): ait enim philosophus Cato: somnia — ipsum | 1 ne **A** ς, *Carolus*: nec **CDEF** ς | nã *ex corr.* **F** | 2 Cum *Carolus* | uigilat *codd. omnes* (Dum uigilat *in ras.* **E** uigila, n *supra* a, **F**), *Carolus*: uigilans *edd. uet.* | uerum *scripsi*: sperat *codd. omnes cum Carolo, uitio perantiquo ex glossa uocis* optat *orto* | *post u.* 2 **C** *repetit* IIII 49, 2 ‖ Explicit liber II **D**

III. Incipit liber III (tertius) *litt. mai.* **DEF**; *om.* **C** ‖ *prologum ita habet* **A**; *ceteri codices omnes interponunt distichon primum inter u.* 2 *et* 3 ‖ 1 quaecumque **D** | uolet *Schenkelius*: uult **A** uoles **DEF** ς uelis **C** ‖ 3 Commodo **A**, **D** *m. 1* | feret **A**: feres *ceteri codd.*, *qui et* spreueris ‖ 4 se fastidiet **A**: te neglexeris *ceteri codd.* (rem sed — ipse *totum in ras. m. 2* **E**) | ipse *omnes codd.*: ipsum ς *pauci* ‖ **1** *extat in* **CDEF** ς *post prologi u.* 2, *huc transposuit Scaliger*; *et* **A** *illud separatum exhibet* | 1 Instre (u *suprascr. m. 2*) **A** | nec ς *pauci*; *an* neu *?* | cessa **A**: cesses *ceteri codd.*

2. Cum recte uiuas, ne cures uerba malorum:
   Arbitrii non est nostri, quid quisque loquatur.
3. Productus testis, saluo tamen ante pudore,
   Quantumcumque potes, celato crimen amici.
4. Sermones blandos blaesosque cauere memento:
   Simplicitas ueri forma est, laus ficta loquentis.
5. Segnitiem fugito, quae uitae ignauia fertur;
   Nam cum animus languet, consumit inertia corpus.
6. Interpone tuis interdum gaudia curis,
   Ut possis animo quemuis sufferre laborem.
7. Alterius dictum aut factum ne carpseris umquam,
   Exemplo simili ne te derideat alter.
8. Quod tibi sors dederit tabulis suprema notato,
   Augendo serua, ne sis quem fama loquatur.
9. Cum tibi diuitiae superant in fine senectae,
   Munificus facito uiuas, non parcus, amicis.

2—7, 1 *habet* **A** ‖ **2**, 1 *habet Columb. mon.* 92 (Si tu recta facis n. c. u. m.) | recta **A** | nec **CE** ς | 2 Arbitrii (ῑ *supra ult.* i **E**) non est nostri **EF** ς: Arbitrii non est nisi **D** Arbitrii nostri non est **C** ς Arbitrio non est nostro **A** ‖ **3**, 1 Productis **D** | testes salua **A** | pudore ς: pudore≡ **C** pudorem **DEF** pudo *ceteris euanidis* **A** (*ut et u. seq.* mici) | 2 Quantumquoque **D** (*pro* -quomque *?*) | *distichon sic restituerim* Pr. t. celato crimen amici Q. potes, salua tamen ante pudorem ‖ **4**, 1 blesosque cauere **CDEF** ς: ethlesos uitare **A**, *unde* ut des, uitare *conicere pronum est* | 2 ueri] siuiri **A** | forma *Barthius*: fama *codd. omnes* norma *Scriuerius* | laus (= *adulatio*) f. loquentis **A**: fraus f. loquendi **CDEF** ς ‖ **5**, 1 Segniciem **C** Signitiem **D** | uita **D** ‖ **6**, 2 animo *ex* -mῦ *corr.* **E** | quamuis **D**; *desidero uocabulum* recreato *exprimens* (*num* animo iuueni *?*) | laborē *ex* -res *corr.* **E** ‖ **7**, 1 dictum aut factum ς *pauci*: dicto aut facto **A** factum ac dictum *ceteri codd.* (*nisi quod in* **D** uel *ante* ac *erasum est*) | ne **A** ς: nec *ceteri codd.* | umquam] us *ceteris euanidis* **A**, *hic desinens* | 2 Exemplo, o *ex corr.* **D** | nec **F** ne≡ **E** ‖ **8**, 1 Quae **E** | sors, *sic codd.* | subprema **EF** | 2 Augendos **C** | Auge seruando *uel* Augendo cura ne segnem *Withofius* ‖ **9**, 1 senectus **C** | amicis ς: amicus **CDF** ς amicos (os *ex corr.*) **E**; *Withofius maluit*: M. uiuas caris, non parcus, amicis, *quod nescio an commendet Columb. mon.* 155 Dum poteris, caro benefac tu semper amico

10. Utile consilium dominus ne despice serui:
Si prodest, sensum nullius tempseris umquam.
11. Rebus et in censu si non est quod fuit ante,
Fac uiuas contentus eo quod tempora praebent.
12. Uxorem fuge ne ducas sub nomine dotis,
Nec retinere uelis, si coeperit esse molesta.
13. Multorum disce exemplo, quae facta sequaris,
Quae fugias: uita est nobis aliena magistra.
14. Quod potes, id temptato, operis ne pondere pressus
Subcumbat labor et frustra inceptata relinquas.
15. Quod factum scis non recte, nolito silere,
Ne uideare malos uelle inritare tacendo.
16. Iudicis auxilium sub iniqua lite rogato:
Ipsae etiam leges cupiunt ut iure rogentur.
17. Quod merito pateris, patienter ferre memento,
Cumque reus tibi sis, ipsum te iudice damna.

10, 1 *habet Columb. mon.* 93 | dominus (*compend.*) *ex corr.* **EF** | dispice≡ (i *in* e *corr.*) **D** despice (e *in* i *corr.*, *sed m. 2 rursus* e *suprascr.*) **E** | 2 Si prodest sensum nullius *scripsi*: Nullius si prodest sensum *codd.* (Nullũ si pr. seruum **C** *corr.*, Nullius sensum si pr. **E** *m. 2*, *uulgo*) | tempseris **EF** ς: contempseris **CD** ς (**F** *m. 2*) ‖ **11, 1** Rebus et in censu *mire dictum; fortasse* Rebus in aduersis | antea **D** ante≡ **CE** | 2 contemptus **DF** contenptus *ex* contemptus *corr.* **E** ‖ **12, 1** nec, c *ex corr.* **E** ‖ **13, 1** exemplis **C** | 2 *libere mutat Columb. mon.* 112 | uitae nobis **D** | ali≡ena **C** ‖ **14, 1** temptato ς *pauci*: tenta **CDF** tempta (-ptat *m. 2*) **E** tentes *edd. uet.* | p̄sus **E** *m. 1* | 2 inceptata *scripsi*: mutata *codd. mei* temptata ς *nonnulli* | relinques **C** ‖ **15, 1** Quod factum scis *scripsi*: Quod nosti (-tis **F** *et*, s *euanido,* **D**) factum *codd.* | non recte **CD** ς: non recte (e *alt. ex corr.*) **F** non rectũ (e *m. 2 supra* ũ) **E** | nolito ς *pauci*: nolo **C** nolo *in* noli *corr.* **D** noli **EF** | 2 Ne uidere *et* **C** *et* **D** *m. 1* | uelle inritare *scripsi*: imitare (*in* -ari **C** *et* **F** *corr.*, -ari **E** ς) uelle *codd.* ‖ **16, 1** Iudici consilium **E**, *corr. m. 2* | iniqua lite *scripsi*: iniquitate *codd. mei* (iniqua lege **E** *m. 2 suprascr.*, ς; *nescioquid corr.* **F** *m. 2*) | 2 rogentur (*i. e. adeantur*) *scripsi*: regentur **CDF** (*ita ut alt.* e *in* a *correxerint* **CD**) regantur, *m. 1* regentur *suprascr.* (*del. m. 2*), **E** ‖ **17, 1** pacienter **CD** | 2 dampna **E**

18. Multa legas facito, tum lectis neglege multa;
Nam miranda canunt, sed non credenda poetae.
19. Inter conuiuas fac sis sermone modestus,
Ne dicare loquax, cum uis urbanus haberi.
20. Coniugis iratae noli tu uerba timere;
Nam lacrimis struit insidias, cum femina plorat.
21. Utere quaesitis, sed ne uidearis abuti:
Qui sua consumunt, cum dest, aliena secuntur.
22. Fac tibi proponas, mortem non esse timendam:
Quae bona si non est, finis tamen illa malorum est.
23. Uxoris linguam, si frugi est, ferre memento;
Namque malum est, non uelle pati nec posse tacere.
24. Aequa diligito caros pietate parentes,
Nec matrem offendas, dum uis bonus esse parenti.

LIBER IV.

[Semotam a curis si uis producere uitam
Nec uitiis haerere animi, quae moribus obsunt,

18, 1 legis, a *supra* i, **C** | facito tum lectis *scripsi*: factorum lectis **CD**, **E** *m. 1*, facito perlectis **E** *m. 2*, **F** ς | neglege *ueterem scholiastam testari confirmat Barthius*: perlege *codd. omnes* perline *Erasmus* ‖ **19**, 1 *habet Columb. mon.* 42 | conuiuas **F** conuiua **E** *m. 1* | facsis, si *ex corr. m. 2*, **C** | modestos (v *supra* o) **E** | 2 Nec **E** | dum ς | urbanis (v *supra* i) **C** ‖ **20**, 2 lacrimas (i *supra* a *alt.*) **C** | instruit *codd.*, *corr. in* **C** *et* **E** *m. 2* | dum ς ‖ **21**, 1 abiti *ita ut supra prior.* i *posita sit* v **D** *et* **F** | 2 deest *codd.*, *correxi* | secuntur **E**: sequuntur **F** sequentur **CD** (*ex* sequontur *?*) ‖ **22**, 1 proponas *in* propenis *m. 2 corr.* **C**, *in* **E** *m. 2 ex* propenas *corr.* | 2 finis *in ras.* **C** finire **D** | est *om.* **E** *m. 1* ‖ **23**, 2 tacere] carere *Withofius*, *recte puto* ‖ **24**, 1 Aequa (*ex* Aeque *corr.*) diligito caros **E**, *et ita qui hunc u. in ras. habet* **F**: Egra diligit caros **D** Dilige non caros egra *totum in ras. m. 2* **C** | 2 esse parenti *add. m. 2* **E** ‖ Explicit liber III **D**.

Incipit liber IIII (quartus) **DEF**, *om.* **C**; *prologum habet* **A** *cum hac uersuum collocatione*: 3, 1, 4, 2 ‖ 1 Semotam a curis si uis *scripsi*: Semota (-tam *m. 2*) a uitiis si uis **A** Securam quicumque cupis **CDEF** ς | producere **A**: perducere **CDE** ς ducere *in* deducere *m. 2 corr.* **F** ‖ 2 erere **A** *m. 1* | animi **A**: animos

Haec praecepta tibi saepe esse legenda memento:
Inuenies, quo te possis mutare, magistrum.]

---

1. Despice diuitias, si uis animo esse beatus;
   Quas qui suspiciunt, mendicant semper auari.
2. Commoda naturae nullo tibi tempore derunt,
   Si contentus eo fueris quod postulat usus.
3. Cum sis incautus nec rem ratione gubernes,
   Noli Fortunam, quae non est, dicere caecam.
4. Dilige olens nardum, sed parce; defuge odorem,
   Quem nemo sanctus nec honestus captat habere.
5. Cum fueris locuples, corpus curare memento:
   Aeger diues habet nummos, se non habet ipsum.
6. Uerbera cum tuleris discens aliquando magistri,
   Fer patris imperium, cum uerbis exit in iram.
7. Res age quae prosunt; rursus uitare memento,
   In quis error inest nec spes est certa laboris.
8. Quod donare potes, gratis concede roganti;
   Nam recte fecisse bonis, in parte lucrorum est.

---

ceteri codd. (animum ς) | quae *ex* qui *corr. et* **C** *et* **E**: qui **A** *cum ceteris codd.* | obsunt **A**: obsint *ceteri codd.* ‖ 3 saepe esse legenda *scripsi*: semper legenda *codd. omnes* (relegenda **E** *m. 2 corr.*, ς *pauci*) | 4 *sic restitui*: Inuenies quod te ipsum uitare magistrum **A** Inuenies aliquid (-quit **E**) quod te (*in ras.* **C**) uitare magistro *ceteri codd.* (*quibus ducibus* quo uitae utare *Scriuerius* quo tute utare *Hauthalius*) ‖ 1, 1 Dispice **CE** | beatos **F** *m. 1*, o *ex corr. et* u *supra* o **E** | 2 suspiciunt ς *pauci*: suscipiunt *codd.* ‖ 2, 1 deerunt *codd.*, *correxi* | 2 contemptus **F**; Si fueris contentus eo *Scriuerius* | postolat (v *supra alt.* o) **D** ‖ 4, 1 olens nardum *scripsi*: denarium *codd.* te ornari *Cannegieterus* | defuge odorem *scripsi*: dilige formam *codd.* (*sed eidem u.* 2 Quem) | 2 curat habere *Withofius* ‖ 5, 1 locuplex **CF**, *et* (s *supra* x) **D** | 2 se⁼ (*erasa* d) **D** se *in* set *m. 2 corr.* **E** (sed ς); Eger d. nummos habet **C** *post* II 4, *ubi hoc distichon repetit*; D. h. n., aeger se non h. i. *Scriuerius* ‖ 6, 1 Uerbera **C** *et* **E** *m. 2*: Uerba *codd. mei* | discen⁼ (do *supra ras. m. 2*) **C** dicens **D** | 2 *habet Columb. mon.* 22 (dum *pro* cum) ‖ 7, 1 rursum (s *supra* m) **D** | 2 quib; (b; *ex corr. m. 2*) **C**; quibus ς ‖ 8, 1 roganti] *nonne* merenti *?* | 2 lucrorum *edd. uet.*: lucrosum *codd.*

9. Quod tibi suspectum est, confestim discute quid sit;
Namque solent, primo quae sunt neclecta, nocere.
10. Cum te detineat Ueneris damnosa libido,
Indulgere gulae noli, quae uentris amica est.
11. Cum tibi praeponas animalia bruta timore,
Unum hominem scito tibi praecipue esse timendum.
12. Cum tibi praeualidae fuerint in corpore uires,
Fac sapias: sic tu poteris uir fortis haberi.
13. Auxilium a notis petito, si forte labores;
Nec quisquam melior medicus quam fidus amicus.
14. Cum sis ipse nocens, moritur cur uictima pro te?
Stultitia est morte alterius sperare salutem.
15. Cum tibi uel socium uel fidum quaeris amicum,
Non tibi fortuna est hominis sed uita petenda.
16. Utere quaesitis opibus, fuge nomen auari:
Quid tibi diuitias, si semper pauper abundes?
17. Si famam seruare cupis, dum uiuis, honestam,
Fac fugias animo, quae sunt mala gaudia uitae.
18. Cum sapias animo, noli ridere senectam;
Nam quoicumque seni puerilis sensus inhaeret.

9, 2 neclecta **CF**: neglecta **DE** ς ‖ **10**, 1 det. uen. damn. libido (uoluptas *add. m. 2*) **C**: det. libido uen. dāpn. uoluptas **D** det. uen. dāpn. (dān. **F** *m. 1*) uoluptas **E F** ς | gule *totum in ras. m. 2* **C**, *ex* quile *corr.* **D** ‖ **11** *habet* **A** | 1 bruta *Arntzenius*: cuncta **A** *cum ceteris codd.* | preponas *in* proponas *et* **C** *et* **E** *m. 2 corr.* | timore **D**: timere **A** *ceterique codd.* | 2 Unum praecipue scito tibi hominem esse t. **A**, *quod correxi* (praecipue tibī scito h. e. t. *Schenkelius minus bene*); Unum praecipio tibi plus hominem esse t. **CDEF** ς ‖ **12**, 2 pateris **C** ‖ **13**, 1 laboras ς | 2 Ne **C** ‖ **14**, 1 nocens quis uict. (moritur cur *supra* quis *m. 2*) **E**, *in* **F** *rasura post* moritur, *supra quam* cur *m. 2* ‖ **15**, 1 Quum **E** Cum *ex corr.* **F** | sotium **CD** | quaeris *om.* **F** *m. 1* | 2 uita putanda *Scriuerius* probanda *Arntzenius* ‖ **16**, 1 *habet Columb. mon.* 99 | 2 diuitias si semper **DF**: diuitiae≡ (e *ex corr.*) si semper **C** diuitie≡ (ie *ex corr.*) si semper **E** diuitiae prosunt si ς | abundes **CD** habundes **E**: habundas (a *alt. ex corr.*) **F** ‖ **18**, 1 Cum *ex corr.* **F** | sapis **C** | irridere ς | 2 cuicumque (quoic. *ego*) seni *edd. uet.*: quocumque sene *codd.* quicumque senet *Scaliger* (senex *Scriuerius*) | pueri bis *Withofius* | inhaeret *scripsi*: in illo est *codd.*

19. Disce aliquid; nam cum subito Fortuna recessit,
Ars remanet uitamque hominis non deserit umquam.
20. Prospicito tecum tacitus quid quisque loquatur:
Sermo hominum mores et celat et indicat idem.
21. Exerce studio quamuis perceperis artem:
Ut cura ingenium, sic et manus adiuuat usum.
22. Multum uenturi ne cures tempora fati:
Non metuit mortem qui scit contempnere uitam.
23. Disce sed a doctis, indoctos ipse doceto:
Propaganda etenim est rerum doctrina bonarum.
24. Hoc adhibe uitae quo possis uiuere sanus:
Morbi causa mali est, nimia est quaecumque uoluptas.
25. Laudaris quodcumque palam, quodcumque probaris,
Hoc uide ne rursus leuitatis crimine damnes.
26. Tranquillis rebus semper diuersa timeto,
Rursus in aduersis melius sperare memento.

19, 1 cum *ex corr.* **F** | recessit **CDF**: recedit (di *ex corr. m. 2*) **E** ꝛ ‖ **20**, 1 Prosp. *in* Persp. *m. 2 corr.* **C** Presp. **E** | tecum *edd. uet.*: cuncta *codd.* | quid *ex* quę *m. 2 corr.* **E** quid (o *supra* i) **F** | 2 *prius* et *eras.* **C** | caelat **D** | iudicat (u *ex corr.*) **C** ‖ **21**, 1 studio *Schenkelius*: studium *codd.* assiduo quam tu perc. *Scaliger* | 2 usum] uirum **D** u̯iru̯m ipsum **C** ‖ **22**, 1 *malim* Ne cures mult. uent. | fa≡ti **C** ‖ **23—25** *habet* **A** ‖ **23**, 1 *habet Columb. mon.* 100 | sed *ex* set *corr.* **D** sed (d *ex corr.*) **C** | 2 *inmutatum habet Columb. mon.* 12 | est *codd. mei*, ꝛ: *om. uulgo* | bonorum **ACD**, *sed in omnibus corr. m. 2* ‖ **24**, 1 Hoc adhibe uitae quo possis u. s. *scripsi*: Hoc adhiue quod possis u. s. **A** Hoc bibe quo (quod *m. 2 corr.* **CEF**) possis (sis *ex corr.* **C**) si uis (suus **C**) tu (*om.* **F** *m. 1*) uiuere (*ex* -uire *corr.* **D**) s. *ceteri codd.* | 2 *habet Columb. mon.* 16 | mali est nimia est *ego*: mali est nimia **A** mali est **CD**, *et* **E**, *in quo* ẽ *erasum et* nāq; ē *add. supra lin. m. 2*, mali (ē *supra lin. add.*) **F** mali nimia est ꝛ *Columb.* | homini quęcumq; uoluptas *totum in rasura* **C** ‖ **25**, 1 quodcumque **A** (**E** *m. 2* ꝛ): utcumq; **DEF** dictuque *in ras. m. 2* **C** | probaris **C** *in ras.*, **E** *et* **F** *ex corr. m. 2*: probare **D**, **E** *et* **F** *m. 1* damnaris **A** | 2 Hoc uide, *m. 2* Serua *suprascr.*, **E** | rursus **AC**: rursum *ceteri* | leuit. *ex* ceuit. *corr.* **D** | crimina damnis **A** | dampnes **E**, **F** *m. 2* ‖ **26**, 1 semper diuersa *scripsi*: semper aduersa *codd. mei* (que sunt **E** *m. 2 supra* semper; *et* quę

27. Discere ne cessa: cura sapientia crescit,
Rara datur longo prudentia temporis usu.
28. Parce laudato; nam quem tu saepe probaris,
Una dies, qualis fuerit, ostendit, amicus.
29. Non pudeat, quae nescieris, te uelle doceri:
Scire aliquid laus est, culpa est nil discere uelle.
30. Cum Uenere et Baccho lis est et iuncta uoluptas:
Quod lautum est, animo conplectere, sed fuge lites.
31. Demissos animo et tacitos uitare memento:
Quod flumen placidum est, forsan latet altius unda.
32. Dum fortuna tibist rerum discrimine praua,
Alterius specta cui sit discrimine peior.
33. Quod potes, id tempta; nam litus carpere remis
Utilius multo est quam uelum tendere in altum.

---

sunt a. caueto **C** *post* II 7, *ubi hoc dist. repetit*) | tim *reliquis euanidis* **D** caueto **E** *m. 2 suprascr.* ‖ **27, 1** *ita habet Columb. mon.* 49: Plurima discenti semper s. cr. | cessa *in* cesset *corr., ut uid.*, **D** cessa *in* cesses *corr. m. 2* **EF** necesse scura **C** | crescit ex crescat *corr. m. 2* **F** ‖ **28, 1** namq: ≡u (t *supra ras.*) **E** | **2** *habet Columb. mon.* 138 (fuerint — amicos, *quod probauerim reposito u. priore* quos) | die **F** | ostendit *in* -det *corr.* **E** *et* **F** *m. 2* ‖ **29, 1** Non pudeat quae nes *in ras.* **C** | Non **CDE**: Ne **F** (*si recte contuli*) ꝭ | docere (*ut uid.*) **D, F** *m. 1* doceri, i *ex corr.* **C** | 2 aliquit **E** | nihil **CD** | uellē **C** ‖ **30—33** *habet* **A** ‖ **30, 1** lis est et iuncta **EF**: lis est sed iuncta **CD** est seiuncta (*om.* lis) **A**, *unde malim* Baccho est iuncta et seiuncta uol. | 2 Quod est, *suprascr.* lautum est *m. 2*, **E** | lautu *in ras.* **C**; laeto **A**, *ut malim* laetum | conplecte tu (tu *in ras.*) **C**, sed *eraso* ‖ **31, 1** Dimissos **ACD** | animis **A** | 2 Quod] Si **F** *in ras.* | placidum est flumen forsan latet alcius unda *totum in ras.* **C** fluit mens pl. ē sed nocet *ceteris euanidis* (id ipsum *fortasse*) **D** flu≡men≡ pl. ē sed nocet id ipsum *expunxit* **E**, *qui mg. m. 2 adposuit uersum correctum*, flumen≡ pl. ē forsan latet altius unda (tius unda *m. 2 ?*) **F** fl. pl. est forsitan manet altius unda **A** ‖ **32, 1** Dum **A**: Cum *ceteri* (*ex corr.* **F** Quū **E**) | tibist rerum *scripsi*: rerum tibi sit **A** tua rerum tibi *ceteri codd.* (tibi *om.* **F**, tibi r. tua **E** *m. 2 corr.*, ꝭ) | discrimine praua *scripsi*: discrimine peior **A** (peior *e u. seq.*) displicet ipsi *ceteri codd.* | 2 *in mg. m. 2* **E** | ≡specta **C** exspecta **D** | cui] cum **A** qui **E** *mg.* | sis **CD** sit *ita ut* t *ex corr. m. 2 sit* **EF** | peior *euanidum in* **D** ‖ **33, 1** potest **A** | 2 Utilius multo est **A**: Tutius est multum **E**

34. Contra hominem iustum praue contendere noli;
Semper enim deus iniustas ulciscitur iras.
35. Ereptis opibus noli maerere dolendo,
Sed gaude potius, tibi si contingat habere.
36. Est iactura grauis quaesitum amittere damno;
Sed tibi cum ualeat corpus, superesse putato.
37. Tempora longa tibi noli promittere uitae:
Quocumque incedis, sequitur mors corporis umbra.
38. Ture deum placa, uitulum sine crescat aratro:
Ne credas gaudere deum, cum caede litatur.
39. Cede locum laesus Fortunae, cede potenti:
Laedere qui *potuit*, poterit prodesse aliquando.
40. Cum quid peccaris, castiga te ipse subinde:
Uulnera dum sanas, dolor est medicina doloris.
41. Damnaris numquam post longum tempus amicum:
Mutauit mores, sed pignora prima memento.
42. Gratior officiis, quo sis mage carior, esto,
Ne nomen subeas quod dicunt officiperdi.
43. Suspectus caue sis, ne sis miser omnibus horis;
Nam timidis et suspectis aptissima mors est.

Tutius est **C** Tutius esto **D** Totiust≡ (multo *suprascr. m. 2*) **F** Tutius est multo ꝯ | uelum, *litt.* uel *obscuratae in* **A** ‖ **34**, 1 Noli c. h. i. c. praue **C** ‖ **35—37** *habet* **A** ‖ **35**, 2 si tibi **A** | contingat **A**: continget **D**, **F** *m. 1* contingit **E** (**F** *m. 2 corr.*), *et* **C** *ita ut* a *supra alt.* i *m. 2 scripserit* ‖ **36**, 1 quaesitum — damno **A**: quae sunt — dam(p)nis *ceteri codd.* | āmittere **C** | 2 *ita habet* **A** (*nisi quod* ualeat seper, *quod correxi*; ualeas semper *Schenkelius*): Sunt quaedam quae ferre decet patienter amice (**D** *in fine euanidus*, amicum *corr. m. 2* **E** *et* **F**) *ceteri codd. parum apte* ‖ **37**, 2 incedis **A**: ingrederis *ceteri codd.* | umbram **E** ꝯ (**D**, *ut uidetur*) ‖ **38**, 1 Thure **C** | placa, ca *supra lin. m. 2*, **F** | aratrho **C** | 2 gaudere **D**: placare *totum in ras. m. 2* **C** placare **E** *et* (*alt.* a *ex* e) **F** | dum *uulgo* ‖ **39**, 1 Cęde — cęde **F** | locu (*erasa supra* u *uirgula*) **C** loco **E** | potente (i *supra alt.* e) **C** | 2 qui poterit (*inter utrumque* potuit *suprascr. m. 2*) **E**: qui poterit **DF** qui potuit (ui *ex corr.*) **C** | *post* aliquando *addunt m. 2* **C** *et* **F** ualebit ‖ **40** *habet Columb. mon.* 95 *et* 96 | 1 ipse *om.* **F** *m. 1* ‖ **41**, 1 Dampn. **E** | 2 pignera **EF** ‖ **42**, 1 mag≡e **D** | 2 quo **E** | officiperdi≡ **E** ‖ **43**, 1 caue sis *Withofius*: ca≡ueris (*erasa* **b**)

44. Cum seruos fueris proprios mercatus in usus
Et famulos dicas, homines tamen esse memento.
45. Quam primum rapienda tibi est occasio prona,
Ne rursus quaeras iam, quae neglexeris ante.
46. Morte repentina noli gaudere malorum:
Felices obeunt, quorum sine crimine uita est.
47. Cum coniux tibi sit, ne res et fama laboret,
Uitandum ducas inimicum nomen amici.
48. Cum tibi contigerit studio cognoscere multa,
Fac discas, multa a uita te scire doceri.
49. Miraris uersus nudis me scribere uerbis?
Hoc breuitas fecit, sensu uno iungere binos.

II. CODICUM TURICENSIS ET VERONENSIS APPENDIX.

1. Laetandum est uita, nullius morte dolendum;
Cur etenim doleas, a quo dolor ipse recessit.

D caueas *et* **C** *et* **E** *ita ut* ea *ex corr. sit* cabeas (v *supra* b, *et* a *alt. ex corr.*) **F** | oris *codd. mei* | abtissima **C** | mors ē (s ē *a. m. 2 corr.*) **E** ‖ **44**, 1 Cum *ex corr.* **F** | seruos fueris proprios **D** ς: seruos proprios fueris **EF** fueris proprios famulos *totum in ras.* **C** ‖ **45**, 1 prona *scripsi*: prima *codd.* | iam quae *scripsi*: quae iam *codd.* | neglexeras **D** ‖ **47**, 1 coniunx **E** | ne (c *supra* e) **C** *et* **F** | laboret *ex* -ores *corr.* **E** ‖ **48**, 2 discas *ita ut* cas *ex corr. sit* **C** *et* **E**, *ex* distat *corr. m. 2* **F**: distat **D** | multa a uita *scripsi*: multa uita *codd.* | te scire *scripsi*: nescire *codd.* | doceri **EF**: docere **C** (**D** *utrum hoc an illud habeat dispicere nequii*) ‖ **49** *Scriuerius inscribit* Epilogus | 1 uersus — uerbis **D**: uerbis — uersus **C** *ita ut et* bis *et* sus *ex corr. sint* uerbis — uersus **EF** | 2 *habet* **A** | Hoc breuitas fecit, *sic omnes codd. mei* | sensu uno iungere *scripsi*: sensu (-sum *m. 2 corr.*) coniungere **A** sensus coniungere *ceteri codd.*, *nisi quod* **C** *post* II 31, *ubi u.* 2 *repetit* sensū coniungere *praebet* | bonos **C** binis (o *supra alt.* i) **D** ‖ Explicit lib. IIII. catonis **D** Explicit quartus **E**, *carent subscriptione* **CF**

II. 1 *habet* **C** *post* II 4; *cf. infra Coll. Monost.* 54 *sq.* | 1 Letanda est **C** | 2 Cur enim doleas eū a quo **C** ‖ *post* II 7, 1 **C** *primo u.* Dulcis enim — laborem (*cf. infra Coll. Monost.* 53), *deinde ha-*

2. Quod scieris opus esse tibi, dimittere noli;
   Oblatum auxilium stultum est dimittere cuiquam.
3. Perde semel, socium ingratum quom noueris esse;
   Saepe dato, quom te scieris bene ponere dona.
4. Dissimula laesus, si non datur ultio praesens:
   Qui celare potest odium, pote laedere quem uult.
5. Qui prodesse potest, non est fugiendus amicus,
   Si laesit uerbo: bonitas sine crimine nil est.
6. Contra hominem astutum noli uersutus haberi:
   Non captare malos stultum est, sed uelle cluere.
7. Dat legem natura tibi, non accipit ipsa.
8. Quod tacitum esse uelis, uerbosis dicere noli.
9. Fortunae donis paruum tribuisse memento:
   Non opibus bona fama datur, sed moribus ipsis.

III. COLLECTIO MONOSTICHORUM.

Utilibus monitis prudens adcommodet aurem.
Non laeta extollant animum, non tristia frangant.
Dispar uiuendi ratio est, mors omnibus una.

---

bet **2**, *in quo* scieris esse tibi opus *exhibet* ‖ *reliqua ex* **A** *desumpta* ‖ **3**, 1 Perde semel socium quem ingr. cognou. (cog *del. m. 2*) e. **A**, *correxi* (Perdideris *temptauit Schenkelius*) | 2 *in rasura scriptum admodum obscurum habet* **A**, *haec enucleauit Schenkelius*: Pe . . . . to bonis scieris bene (ne *del. m. 2*) ponere aequius addes, *unde quae posui erui* ‖ **4**, 2 caelare potest o. post est ledere **A**, *corr. Schenkelius* ‖ **5**, 1 *habet etiam Columb. mon.* 25 (*iterumque* 109) | 2 nihil est **A**; *an* nulla est *?* ‖ **6**, 2 uelle cluere (*i. e. uelle inde gloriam nancisci*) *scripsi*: uelle nocere **A** *sine sensu* ‖ **8** Quod tacitum esse uis dicere noli **A**, *quod correxi* (uelis aliis tu d. *Schenkelius*) ‖ **9** *ante cognitum* **A** *iam Scriuerius exhibuit* | 1 donis paruum tribuisse *Schenkelius*: donis semper paruisse **A** damnis semper parere *Scriuerius* | 2 *habet etiam Columb. mon.* 36 | fama datur *Columb., Scriuerius*: uitatur **A** | ipsis **A**, *Scriuerius*: almis *Columb.*

III. *De codd. cf. supra p.* 212 ‖ 1 *om.* **D** | accommodet **E** accommodat **B** adcomodet (a *m. 2 supra* e) **C** | aures **C** *m. 2* ‖ 2 (*Columb.* 103) *om.* **BD** | non] nec **E** | s *ante* tristia *erasa in* **C** ‖ 3 *om.* **BD**

Grande aliquid caueas timido conmittere cordi.
Numquam sanantur deformis uulnera famae.
Naufragium rerum est mulier male fida marito.
Tu si animo regeris, rex es; si corpore, seruus.
Proximus esto bonis, si non potes optimus esse.
Nullus tam parcus, quin prodigus ex alieno.
Audit quod non uult, qui pergit dicere quod uult.
Non placet ille mihi, quisquis placuit sibi multum.
Nulli seruitium si defers, liber haberis.
Uel bona contemni docet usus uel mala ferri.
Ex igne ut fumus, sic fama ex crimine surgit.
Paulisper laxatus amor decedere coepit.
Splendor opum sordes uitae non abluit umquam.
Improbus officium scit poscere, reddere nescit.
Inridens miserum dubium sciat omne futurum.
Mortis imago iuuat somnus, mors ipsa timetur.
Quanto maior eris, tanto moderatior esto:
Alta cadunt odiis, parua extolluntur amore.
Criminis indultu secura audacia crescit.
Quemlibet ignauum facit indignatio fortem.
Diuitiae trepidant, paupertas libera res est.

---

4 *om.* **A** | Grandem **D** | modico **B** | corda **C** ‖ 5 deformes uullnera **A** | formae **C** ‖ 6 *om.* **BD** | malefida (*sic* **A**) *m. 2 in* malefica *corr.* **C** ‖ 7 *om.* **B** | animo *m. 2 ex* animarū *corr.* **C** | seruis **D** ‖ 8 (*Columb. mon.* 104) *om.* **BD**, *in marg. sup. m. 2* **C** *habet* (*ut et u.* 9) | obtimus **A** ‖ 9 *om.* **AD** | quam **C** ‖ 10 *om.* **B** | Audit *m. 2 ex* Aut *corr.* **E** ‖ 11 *om.* **AB** | placuit *in* placeat *corr. m. 2* **C** ‖ 12 *om.* **BD** | Nulli **E**: Iuris **A** Iuri **CF** | si defers *scripsi*: defers si **E** defer sic **A** defer (differ **C**) si *ceteri* | aberis **C** *m. 1* ‖ 13 *om.* **AB** | contempni **DE** contempnit *in* -ptum *m. 2 corr.* **C** | ferre **D**, *et sic ex* ferri *corr.* **E** ‖ 14 Exigui (*pro* Ex igni) **A** ‖ 15 *solus habet* **A** | decedere potest **A**, *correxi* (quibit *Maius*) ‖ 16 *soli habent* **AD** ‖ 17 *om.* **AF** | offitium **D** ‖ 18 *om.* **B** | Irridens **DE** | omne sciat **D** ‖ 19 *om.* **BF** | inmago **C** | uiuat **D** | tenetur **D**, *et* **E** *m. 1* ‖ 20 *om.* **BD**, *habet Columb. mon.* 105 (*ubi* tu cautior *pro* moderatior) ‖ 21 Alta] Magna **E** | ostiis **C** *m. 1* ‖ 22 *om.* **ABD** | audatia **C** ‖ 23 *om.* **AB** | Quaelibet **C**; *malim* Quamlibet | fatit indignacio **D** ‖ 24 *om.* **D** | Diuicię **E**

Haut homo culpandus, quando est in crimine casus.
Fac quod te par sit, non alter quod mereatur.
Dissimilis cunctis uox uultus uita uoluntas.
Ipsum se cruciat, te uindicat inuidus in se.
Semper pauperies quaestum praediuitis auget.
Magno perficitur discrimine res memoranda.
Terra omnis patria est, qua nascimur et tumulamur.
Aspera perpessu fiunt iocunda relatu.
Acrius appetimus noua quam iam parta tenemus.
Labitur ex animo benefactum, iniuria durat.
Tolle mali testes: leuius mala nostra feremus.
Saepe labor siccat lacrimas et gaudia fundit.
Tristibus adficiar grauius, si laeta recorder.
Quid cautus caueas, aliena exempla docebunt.
Condit fercla fames, plenis insuauia cuncta.
Doctrina est fructus dulcis radicis amarae.
Cum accusas alium, propriam prius inspice uitam.
Qui uinci sese patitur pro tempore, uincit.
Dum speras, seruis, cum sint data praemia sensis.

---

25 Haut **AD** Haud (tanto *m. 2 suprascr.*) **C**: Non **BE** Tunc **F** | captandus **A** | quanto **C** *m. 2 corr.* | casus] lapsus **E** ‖ 26 *om.* **B** | quod *ex* quam *et* par sit *ex* prassit *corr. m. 2* **C** | *num* quod moneat te *?* ‖ 27 *om.* **B** | cunctos **A** ‖ 28 *om.* **AB** | uendicat **E**; *nonne* se uind. — in te *?* ‖ 29 *om.* **ABD** | pauperis *ex* perpauperis *corr.* **C** | perdiu. **C** *m. 1* ‖ 30 *om.* **AB** | perfic. **E**: confic. **CDF** ‖ 31 *om.* **ABE** | omnis **CDF**: hominis *Pithoeus* ‖ 32 *om.* **BD** | perpessu, *prior* s *supra lin.* **A** ‖ 33 *om.* **ABD** | quam **F**: cum **E** q̄ **C** | parte **C** ‖ 34 *om.* **B** ‖ 35 *om.* **AB** ‖ 36 *om.* **BD** | dolor sicut **A** | fundunt **AC** ‖ 37 *om.* **B** | affitiar **D** afficior **E**, *et sic* **C** *qui uocem m. 2 addit* | grauis **D** | recordor **E** recordes (or *m. 2 supra* es) **C** ‖ 38 *om.* **BD** | Quod **E** | cantus **C** *m. 1* | nocebunt **E** ‖ 39 *om.* **BDE** | fames **C**: famis **A** ‖ 40 *om.* **BD** | Doctrina est **C**: Doctrina ēe **A** Doctrine ē **E** | radicis **E**: radices **A** indicis **C** ‖ 41 *solus habet* **A** (*Columb.* 106) | Cum accusas **A** (Cumque alium censes *Columb.*): Accusans *Maius* | prior *Columb.* | uitam **A**, *Columb.*: mentem *Maius* ‖ 42 *om.* **BCF** | patitur pro *m. 1 in ras.* **A** ‖ 43 *solus habet* **A** | cum data sint **A** | sensis *scripsi*: saeuis **A** seruis *Maius male*

Nemo ita despectus, quin possit laedere laesus.
Ille nocet grauius, quem non contemnere possis.
Quod metuis cumulas, si uelas crimine crimen.
Consilii regimen uirtuti corporis adde.
Cum uitia alterius satis acri lumine cernas
Nec tua prospicias, fis uerso crimine caecus.
Suffragium laudis quod fert malus, hoc bonus odit.
Si piget admissi, committere parce pigenda.
Quod nocet interdum, si prodest, ferre memento:
Dulcis enim labor est, cum fructu ferre laborem.
[Laetandum est uita, nullius morte dolendum:
Cur etenim doleas, a quo dolor ipse recessit?]
Spes facit illecebras uisuque libido mouetur.
Non facit ipse aeger, quod sanus suaserit aegro.
Ipsos absentes inimicos laedere noli.
Ulcus proserpit, quod stulta silentia celant.
Nemo reum faciet, qui uult dici sibi uerum.
Uincere uelle tuos satis est uictoria turpis.
Nonnumquam uultu tegitur mens tetra sereno.
Quisque miser casu alterius solatia sumit.
Uera libens dicas, quamquam sint aspera dictu.
Uir constans quicquid coepit complere laborat.
Iniustus, qui sola putat proba quae facit ipse.

---

44 *om.* **BCF** | dispectus qui non **A** | lesûs ledere possît **E** | 45, 46 *solus* **A** *habet* | Ille etiam grauius nocet **A**, *corr. Maius* || quem non contemnere *scripsi*: quem contempnere **A** quem tu cont. *Maius* || 47 *habent* **AE** || 48, 49 *distichon solus habet* **A** | cernas *Maius*: cernis **A** || 49 uerso *scripsi*: uerus **A** uero *Buechelerus* || 50 *solus habet* **A** || 51, 52 *solus habet* **D** || 51 amissi **D** || 53 *habent* **BD** (*et Turicensis supra p.* 235 *not.*) || 54—55 *habet* **D** (nullis); *cf. supra Append. Distich. p.* 235 || 56—59 *habent* **DE** || 56 illecebra **D** | usuque **E** || 57 eger *ex* piger *corr.* **E** || 59 silencia **D** || 60 *et* 61 *solus* **D** *habet* || 60 re≡um fatiet qui uul **C** || 62—64 *habent* **DE** || 62 Nunquam **D** | tecta **E** || 63 solacia **D** | rimat **E** || 64 *hab.* **DEF** || 65 *hab.* **BCDEF** | laboret **B** *m. 1* || 66 *hab.* **CF** | Inuitus (s *supra* it *m. 2*) **C**; *nec displicet* Inuisus | probae facit (e *m. 1 deleta*) **C**

Omne manu factum consumit longa uetustas.
Haut multum tempus mentis simulata manebunt.
Quidquid inoptatum cadit, hoc homo corrigat arte.
Durum etiam facilem facit assuetudo laborem.
Robur confirmat labor, at longa otia soluunt:
Ut niteat uirtus, absit rubigo quietis.
Sat dulcis labor est, cum fructu ferre laborem.
Magni magna parant, modici breuiora laborant.
Ne crede amissum, quicquid reparare licebit.
Non pecces tunc, cum peccare inpune licebit.
Tristis adest messis, si cessat laeta uoluptas.
Absentum causas contra maledicta tuere.

IV. EX COLUMBANO QUAE UIDENTUR CATONIS ESSE.

Corporis exsuperat uires prudentia mentis.
Ne tua paeniteat caueas uictoria temet.
Uir bonus esse nequit nisi qui siet omnibus aequus.
Non tu quaeso iocis laedas nec carmine quemquam.

---

67 *hab.* **CEF**, *idemque* 68, *in quo* Haut multum **E**: Haud ullum **CF** | mentis **E**: uanitas **CF** bonitas *Riesius* grauitas *uel* uirtus *Buechelerus* | manebunt *ex* manebit (*sic* **CF**) *corr.* **E** || 69—74 *solus habet* **E** || 69 Quidquid *ex* Quicquid **E** | arte *Uindobonensis gemellus*: ante **E** || 70 *sic* **E**: facit assuescendo *Uindob.* || 73 (= 53) *delendus* || 75 *habent* **CE** | Nec rede **C** || 76—78 *solus* **E** || 76 *melius* tum || 77 cesset **E**, *correxi* | uoluntas **E**, *correxi* || *finiunt* **E** *et gemellus Uindobonensis in hoc disticho fortasse antiquo*:

> Debile saepe caput totum dat debile corpus,
> Set firmum faciunt fortia membra caput.

cuius u. 1 tot dat tibi **E** || *u.* 2 Set *ego*: Et **E** *Uindob.* | faciunt firmum **E**

IV. *cf. supra p.* 213 || 1 = *Col. bis* 10 *et* 120 (*hic* excellit *et* sapientia); *num παράφρασις distichi* IV 12 *?* || 2 = *Col.* 21 || 3 = *Col.* 29 || 4 = *Col.* 32 (quaeso *num genuinum ?*)

Sit seruus mentis uenter, sit serua libido.
Eripe, si ualeas, non suggere tela furenti.
Saepe nocet puero miratio blanda magistri.
Cum sapiente loquens perpaucis utere uerbis.
Egregios faciet mentis constantia mores.
Felix, qui causam loquitur prudentis in aurem.
Tantum uerba ualent, quantum mens sentiat illa.
Non erit antiquo nouus anteferendus amicus.
Moribus egregiis facias tibi nomen honestum.
Cui prodest socius, qui non prodesse probatur?
Res se uera quidem semper declarat honeste.
Actibus aut uerbis noli tu adsuescere prauis.
Praemeditata animo leuius sufferre ualebis;
Quae subito aduenient, multo grauiora uidentur.
Felix, alterius cui sunt documenta flagella.
Praemia non capiet, ingrato qui bona praestat.
Omnis paulatim leto nos applicat hora.
Ante diem mortis nullus laudabilis exstat.
Doctor erit magnus, factis qui quod docet implet.
Quod tibi uis fieri, hoc alii praestare memento;
Quod tibi non optes, alii ne feceris ulli.
Corripe prudentem: reddetur gratia uerbis.
Plus tua quam alterius damnabis crimina iudex.
Sis bonus idque bonis, laesus nec laede nocentem.
Uir prudens animo est melior quam fortis in armis.

---

5 = *Col.* 34 ‖ 6 = *Col.* 39 ‖ 7 = *Col.* 40 (miratio *scripsi*: miseratio *Frising.*) ‖ 8 = *Col.* 46 ‖ 9 = *Col.* 54 ‖ 10 = *Col.* 58 ‖ 11 = *Col.* 59 ‖ 12 = *Col.* 61, *ubi* 62 *subicitur* Difficile inuenies uerum fortassis amicum (*quod molesto illo* fortassis *apte emendato num coeat cum priore in distichon uide*) ‖ 13 = *Col.* 63 ‖ 14 = *Col.* 65 (socius *scripsi*: socio *Frising.*) ‖ 15 = *Col.* 68 (seuera *Frising., correxi*) ‖ 16 = *Col.* 70 ‖ 17 *et* 18 = *Col.* 75, 76 *in distichon coniunxi* (17 animo *et* ualebis *scripsi*: quidem *et* ualebunt *Frising.*) ‖ 19 = *Col.* 79 (cui sunt *alius liber*: cuius *Frising.*) ‖ 20 = *Col.* 80 ‖ 21 = *Col.* 82 ‖ 22 = *Col.* 83 ‖ 23 = *Col.* 85 ‖ 24 *et* 25 = *Col.* 86 *et* 88 *in distichon coniunxi* (25 *num* optas *?*) ‖ 26 = *Col.* 91 ‖ 27 = *Col.* 107 ‖ 28 = *Col.* 108 (atque *Frising., correxi*) ‖ 29 = *Col.* 119 (*cf. distich.* IV 12)

Diuitias animo iniustas attendere noli.
Semper auarus amat mendacia furta rapinas.
Inuidiae maculat famam mala pestis honestam.
Nil sine consilio facias: sic facta probantur.
Instanter facias, sors quae tibi tradat agenda.
Improperes numquam, dederis munuscula siqua.
Omnia pertractet primum mens uerba loquelae.
Sic nouus atque nouum uinum ueterascat amicus.
Alma dies noctem sequitur somnosque labores.
Tempora dum uariant, animus sit semper honestus.
Corripe peccantem, noli at dimittere, amicum.
Obseruat sapiens sibi tempus forte loquendi;
Insipiens loquitur spretum sine tempore uerbum.
Iam magnum reddis modico tu munus amico,
Si ipsum ut amicus amas: amor est pretiosior auro.
Diues erit semper, dure qui operatur in agro;
Otia qui sequitur, ueniet huic semper egestas.
Omnibus est opibus melior uir mente fidelis.
Qui bona sectatur, prima bene surgit in hora.
Multorum profert sapientis lingua salutem.
Hostili in bello dominatur dextera fortis.
Lingua ligata tibi multos acquirit amicos.
Diligit hic natum, uirga qui corripit illum.

---

30 = *Col.* 121 ‖ 31 = *Col.* 133 ‖ 32 = *Col.* 142 ‖ 33 = *Col.* 143 ‖ 34 = *Col.* 146 (tradit *?*) ‖ 35 = *Col.* 152 (*de uerbo* improperare *cf. Petron.* 38) ‖ 36 = *Col.* 153 (Omnia *scripsi*: Omnis *Frising.*) ‖ 37 = *Col.* 156; *praecedit hic uersus*: Dum poteris, benefac caro tu semper amico, *sequitur hic*: Rebus in aduersis numquam dimittis (*?*) amicum ‖ 38 = *Col.* 159 (somnosque *scripsi*: sic dona *Frising.*) ‖ 39 = *Col.* 160 ‖ 40 = *Col.* 171 (at *ego*: et *Frising.*), *cui Col. subiungit ex sua puto fabrica*: Corripere est melius notum quam perdere amicum ‖ 41 *et* 42 = *Col.* 174, 75 *in distichon coniunxi* (41 forte *scripsi*: in ore *Fris.*) ‖ 43 *et* 44 = *Col.* 188, 89 *coniunxi* (43 reddas, 44 Semper amicus amat *Fris.*, *correxi*) ‖ 45, 46 = *Col.* 190, 91 *consociaui* (45 dure semper *Frising.*, *correxi*) ‖ 47 = *Col.* 192 ‖ 48 = *Col.* 199 ‖ 49 = *Col.* 200 ‖ 50 = *Col.* 201 (Hostili *scripsi*: Hostibus *Frising.*) ‖ 51 = *Col.* 203 (ligata tibi *scripsi*: placata sibi *Fris.*), *cui Columb. subicit suam scil. sententiam*: Pone tuis uerbis uectes serasque loquelis ‖ 52 = *Col.* 207.

XXXV.

CATONIS DE MUSIS UERSUS.

Clio gesta canens transactis tempora reddit.
Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urguet.
Comica lasciuo gaudet sermone Thalia.
Melpomene tragico proclamat maesta boatu.

Hoc carmen, quod eius qui disticha scripsit esse certe potest, huic subiunxi; *extat in codicibus* **A** (*Turicensi* 78 *saec.* IX *fol.* 118); **B** (*Caroliruhensi* 36 f. *saec.* IX—X *fol.* 19), **C** (*Vossiano L. Q.* 33 *saec.* X *fol.* 133), **D** (*Cantabrigiensi collegii S. Trinit. O.* 4. 11 *saec.* X—XI *fol.* 96) *a me conlatis*, **E** (*Parisino* 7930 *saec.* XI *fol.* 204) *apud Riesium A. L.* 664; *etiam in aliis codicibus haud paucis legitur, ut tamen noui nil adferant*; *in deliciis erant hi uersus per medium aeuum, unde et habentur in A. Mai mythogr.* II *c.* 24 (*ordine uu. inuerso*) *et a Papia maximam partem adferuntur. cf. Anth. lat. Burmanni* I 74, *Meyeri* 617—619 ‖ *inscribunt* Nomina musarum **A** Uersus Catonis de musis uel nominibus philorum **B** Incipiunt uersus Catonis philosophi de nouem musis **C** Nomina nouem musarum et uersus (*uoluitne* usus *?*) earumdē **D** Uersus de VIIII musis et nomina earum **E**; *et similiter ceteri codd.* ‖ *praemittunt codd.* (*et* **A** *quidem in marg., ceteri ante uersus*) *haec medio scilicet aeuo assuta*: Clio historias (ist. **B** yst. **D**), Euterpe tibias, Thalia (talia **CD**) com(o)edias, Melpomene trag(o)edias, Terpsichore (terpsych. **C**, -core **B**) psalterium (spalt. **B**), Erato (-tho **BD**) geometricam (*ex* -triam *corr.* **B**, geumet. **C**), Polymnia rhetoricam (reth. **AC**), Urania astrologiam (-logiam *ex* -ligiam *corr.* **A**), Calliope (Caliope **AC**) litteras; *tum* Incipiunt uersus *addit* **B** | 2 Dulciloques **E** | urget **BCD** ‖ 3 Comicolas ciuo **A** | lasciuio **E**, *qui et* talia (t̤alia, h *suprascr.* **C**) ‖ 4 Melpone (me *supra* on *m. 2*) **A** | tragico **DE**: tragica **ABC** | mesta *fere codd.* (mestu **D**)

Terpsichore affectus citharis mouet impetrat auget.
Plectra gerens Erato saltat pede carmine uultu.
Signat cuncta manu loquiturque Polymnia gestu.
Urania *arce* poli motus scrutatur et astra.
Carmina Calliope libris heroica mandat.
Mentis Apollineae uis has mouet undique Musas,
In medioque sedens complectitur omnia Phoebus.

---

5 Terpsicore **BD** (h *in* **C** *supra lin. add.*) | cytharis **ACD** | impetrat *scripsi*: imperat *codd. omnes* ‖ 6 Plecta **E** | eratho **BDE** | casmine **A** ‖ 7—9 *ita ponunt* **DE**: 8, 9, 7 *collocant* **ABC** *et ceteri omnes* (*in Angelicano* V. 3. 22 *saec.* XI *hic est ordo*: 7, 6, 8, 9); *et sic uulgo, cum tamen turbas ipsum praemissum ostendat* ‖ 7 loquitur (*om.* que) **E**; loquitur Polyhymnia *uulgo edd.* | polimnia **BD** polimnia **E** ‖ 8 Urania arce poli *scripsi*: Urania poli *codd. omnes* (poliq. **B**), Uranie caeli *uulgo uiolentissime*; *intercidisse uoculam, quod codicum scriptura paene clamat, iam sensit libri cuiusdam Vossiani nouicii librarius* Uranie ipsa poli *contra artem simul usumque horum uu. reponens*; poli *pariter cum* arce *et* motus *uocabulis coniungas* ‖ 9 caliope **AC** ‖ 10 apollonee **A** appoll. **C** | 11 medioque sedens *scripsi*: medio residens *codd. omnes* (*aut* 10 *aut* 11 *spurium putat Riesius*) ‖ *inter* 10 *et* 11 **DE** *inserunt*: Diuus apollo nouem musarum nomina signat, *addunt eidem post* 11: Cerne superficiem lector pariterque medullam (medelam **D**).

XXXVI.

EPITAPHIUM UITALIS MIMI FILII CATONIS.

Quid tibi, mors, faciam, quae nulli parcere nosti?
  Nescis laetitiam, nescis amare iocos.
His ego praeualui toto notissimus orbi,
  Hinc mihi larga domus, hinc mihi census erat.
Gaudebam semper. quid enim, si gaudia desint,
  Hic uagus ac fallax utile mundus habet?
Me uiso rabidi subito cecidere furores;
  Ridebat summus me ueniente dolor.
Non licuit quemquam curis mordacibus uri
  Nec rerum incerta mobilitate trahi.
Uincebat cunctos praesentia nostra timores

Carmen, quod distichis Catonis fere subiungunt codices **A** (= *Turicensis* 78 *fol.* 95: *cf. supra p.* 105), **B** (= *Reginensis* 2078 *saec.* IX—X *fol.* 121), **C** (= *Parisinus* 2772 *saec.* X—XI *fol.* 96), **D** (= *Reginensis* 1414 *saec.* XI *fol.* 12), **E** (= *Parisinus* 8319 *saec.* XI *fol.* 54), *hic loci exhibere est uisum, cum quae fides librorum inscriptioni sit habenda certo erui nequeat. — in* **AD** *meis, in* **CE** *Hauthalii* (*praef. Cat. dist. p.* VII) *Riesique* (*A. L.* 683), *in* **B** *Mauii collationibus sum usus. — extat apud Burm. A. L.* IV 20, *Mey.* 1173. — *titulo caret* **A**; *sicut dedi, habet* **D**; Epitafium filii Cat(h)onis **BC** Epitaphiũ Uitalis mimi **E** ‖ 1 tibi *om.* **D** ‖ 2 *adfert Ermenricus in epistula ad Grimoldum* (*p.* 10 *Duemml.*) *sic*: in epitaphio filii Catonis Censorini dicentis, *ad stabiliendum* nescis *trochaicum* | amara *coni. Burmannus* ‖ 3 ergo **B** | notiss. *in* nitidiss. *corr. m. 1* **A** | urbi **BC** ‖ 4 caesus **B** cesus **C** ‖ 5 semper] mihi **D** ‖ 6 uagis **BC**; *nonne potius* malus *?* ‖ 7 uiro **BC** uero **D** | rabiti **B** | cicidere **D** ‖ 8 Ridebã **D** ‖ 9 curis mordacibus uri *scripsi*: mordacibus urere curis *codd.* (ordac. **B** curris **B**, **C** *m. 1*) ‖ 10 nobilitate **E**

Et mecum felix quaelibet hora fuit.
Motibus ac dictis, tragica quoque ueste placebam
Exhilarans uariis tristia corda modis.
Fingebam uultus, habitus ac uerba loquentum,
Ut plures uno crederes ore loqui.
Ipse etiam, quem nostra oculis geminabat imago,
Horruit in uultus se magis isse meos.
O quotiens imitata meos per femina gestus
Uidit et erubuit totaque muta fuit!
Ergo quot in nostro uiuebant corpore formae,
Tot mecum raptas abstulit atra dies.
Quo uos iam tristi turbatus deprecor ore,
Qui titulum legitis cum pietate meum:
'O quam laetus eras, Uitalis' dicite maesti,
'Sint tibi di tali, sint tibi fata modo'.

---

12 ora **ABC** ‖ 13 traica **B** | ueste *Buechelerus*: uerba *codd.* uoce *Pithoeus* | placebat *in* -bā *corr. m. 1* **C** placebunt **D** ‖ 14 Exilarans *codd. praeter* **D** | tristia *ex* tristicia *m. 2 corr.* **B** tristitia **CE** ‖ 15 Angebam **CD** | loquentū **E** *corr.*: loquentur *codd.* ‖ 16 crederis *codd., nisi quod in* **A** e *supra* i *m. 1 est positum*; crederēs *tam ferendum quam u.* 2 nescĭs ‖ 17 nostris **D** ‖ 18 uultus — meos *codd.*: uultu — meo *Maius* | ≡isse (is *ex* n *corr.*) **A**, *uti uoluit Burmannus*: ense **BCD** ≡esse (*prior* s *ex corr.*) **E** ‖ 19 quoties **AB** ‖ 20 imitata *ita ut* ta *alt. supra lin. sit* **A** imita **BC** | meos per femina *scripsi*: meo≡ se≡ femine **A** (*qui in marg. habet* R, *id est* require) meos es semina **BCD** meo se femina **E** | gestus *ego*: gestu≡ **A** gestu *ceteri* ‖ 20 tota≡quem (*erasa* m) **B** tota quem **C** tota que≡ **E** | muta *scripsi*: mata **CD** *et* (o *supra prior.* a, = mota) **E** nata **B** compta **A** *interpolate* ‖ 21 Ego **B**, **C** *m. 1* | quod **B**, *et* **C** *m. 1*, *ut uid.*; quot *m. 1 ex* qui *corr.* **A** | uiuebant *Goetzius* (*Ritschelii acta soc. phil. Lips.* V *p.* 320): uidebantur *codd.* (uideantur **E**) ridebant *Hauthalius* | corpora (e *supra* a) **A** ‖ 22 raptas *Pithoeus*: raptor *codd.* (rapitor **E**) | ad radies **B** ‖ 23 Quod **CD** ‖ 24 titulum *Burmannus et Schraderus*: tumulum *codd.* | mecum **B**, *et ita ex* meum *corr. m. 1* **A** ‖ 26 di tali *scripsi*: uitalis *codd.*, *nisi quod* uitalis *m. 1 in* dii tales *corr.* **A** | fata *Heinsius*: laeta *codd. e glossa.*

XXXVII.

[LACTANTII]

CARMEN DE AUE PHOENICE.

Epyllion, quod infra extat, per medium aeuum diligenter lectitatum indeque multifariam corruptum (cuius rei testimonium praebet iam incertus saeculi VII grammaticus, qui de dubiis nominibus scripsit, apud Keilium uol. V p. 571 sqq.) continent codices ad communem archetypum (0) redeuntes hice:

A = Parisinus 13048, olim Sangermanensis, saeculo VIII scriptura langobardica exaratus, inter Venantii Fortunati poemata fol. 47^{a}—48^{b} uersus 1—110 sine titulo exhibens. quem librum a prioribus neglectum, a me a. 1875 conlatum, in memoriam philologorum reduxi epistolio ad Fr. Ritschelium dato et musei Rhenani uol. XXX p. 308 sq. inserto.

B = codex bibliothecae capitularis Veronensis 163, saec. IX, continens Claudianum maxime (cf. et supra p. 206), cuius post Phoenicem legitur nostrum carmen fol. 14^{a}—19^{b} cum hac inscriptione *Item Lactatii de eadem aue.* librum, de quo cf. L. Jeepius Claudiani sui uol. I p. XXXII sq., ipse excussi a. 1873 iterumque nonnullos locos examinaui a. 1876. — lectiones, quas manus altera (*m. 2*) saeculi XIV uel XV corrigendo intulit, plerumque uilissimae.

C = Vossianus L. Q. 33 saec. X, de quo cf. supra

p. 105, fol. 73ª—75ᵇ *uersus Lactantii de aue Phoenice* habet. ipse contuli.

Ab his libris, ex quibus praeter minutissima quaedam omnes lectiones accuratissime sunt adnotatae, tota textus recensio pendet. quibus codices interpolatos, quia et horum specimen praebere non inutile uisum est et nonnullis certe locis non sine commodo comparari possunt, adieci

D = codicem Cantabrigiensem [Bibl. Uniuers. Gg. 5. 35], saeculi XI, qui inter multa poemata christiana fol. 168ª — 170ᵇ habet Phoenicem praemisso titulo: *Incipit libellus defenice. paradisi ut fertur habitatrice. Quidam ferunt Lactantium. hunc scripsisse libellum.* excussi a. 1875. cum quo ad idem exemplar redit:

E = Bodleianus F. 2. 14 saec. XII fol. 126ᵇ—128ᵇ sine inscriptione libellum continens; ipse contuli.

Ex **D** et **E** dedi scripturae uarietatem selectam, omissis singulorum corruptionibus interpolationibusque haud raro foedissimis. quibus addere possem Parisinum 8091 saec. XII (fol. 124—126) et eiusdem aetatis Bruxellensem 5331 (fol. 132) plane illis gemellos, si quidquam noui aut fructuosi afferrent. nec minus tuto abicere licet innumerabilem copiam librorum saeculo XIV maximeque XV scriptorum, quorum specimen si desideras in Martinii editione habes. pauca, quae correctiora in his leguntur ex Italorum coniecturis, siglum ς designat.

Phoenix num Lactantii Firmiani, celeberrimi scriptoris ecclesiastici, opus genuinum sit necne, multi inde a longo tempore quaesiuere. nam ne codicibus praepropere demus fidem, obstat ipsum poema a christiano sentiendi more, si in uniuersum spectas, alienum. non defuere quidem quibus lucus ille, quem in primo oriente situm praedicant uu. 1—29, paradisum in memoriam reuocaret; perperam id quidem, cum neque uersus ipsi ad hanc imaginem mente concipiendam inuitent

neque ignotum sit, ex priscorum maximeque Graecorum de terris praesertim orientis miraculosis narrationibus tales fluxisse descriptiones, quin ipsos scriptores christianos ad harum similitudinem suas de paradiso opiniones conformasse: cf. E. Rohde libri 'der griechische Roman' inscripti pgg. 176—219. porro quod ad chiliasmum Firmiani prouocant, cum u. 59 mille uitae anni aui Phoenici dentur (cf. Riesius mus. Rhen. XXXI p. 446 sqq.): iuuat adponere Taciti [ann. VI 28] uerba *de numero annorum uaria traduntur*; *maxime uulgatum quingentorum spatium; sunt qui adseuerent mille quadringentos sexaginta unum interici.* unde et Martialis [ep. V 7, 2] *decem saecula* et Plinius [XXIX 1, 29] post millesimum annum redire alitem commemorantes facile demonstrant cur posterioribus (ut etiam Claudiano et Ausonio) numero rotundo *mille* uti praeplacuerit. neque quidquam ad diiudicandam quaestionem contulisse puto Hermannum Dechent ex Firmiani scriptis similes locutiones congerendo [mus. Rhen. XXXV p. 39 sqq.]; nam praeter commune utriusque scriptoris tempus certi nihil comprobant. ita autem sese res habet: paucissima, quae aliquo modo uideri queant scripta esse ab homine christiano (enotauit haec Ebertus libri 'Geschichte d. christlich-lateinischen Litteratur' p. 97, sed ut ipse, sicut par erat, nihil ponderis eis adtribueret), eiusmodi sunt ut a gentili non minus bene possint profecta esse. contra cum tot carminis loci quasi ultro offerrent ansam Phoenicis fabulam ad christianae fidei praecepta adaptandi, mirandum profecto foret si auctor christianus hanc occasionem adeo spreuisset. deinde uero ipsa ales tamquam Phoebo sacra tanta cum cura describitur et ad Phoebi honorem totum libelli exordium ita spectat, uix ut negare possis — nullo quidem si praeiudicio teneris — de ethnicismo poetae sacris fortasse Mithriacis imbuti. at, inquiunt, nihilne tu das auctoritati

Gregorii Turonensis, qui in libelli de cursu stellarum ante a. 582 compositi [edidit Fr. Haasius a. 1853 in progr. Vratislauiensi] capite eo, quo de septem miraculis mundi agitur, carmen nostrum accurate enarratum diserte tribuit Lactantio? ego uero quid de hac re statuam aperturus hic ponam ipsius Gregorii uerba non inutiliter cum poemate nostro conferenda: *tertium est quod de Phoenice Lactantius refert. magna est, ait, corpore et decora plumis unguibusque et oculis; quae alterius auis non est iuncta consortio nec uincta coniugio. nam et nescire homines manifestum est, cuius sit generis, masculus an femina siue neutrum* (*u.* 163). *haec postquam mille transierit annos, petit locum omnibus locis mundanis celsitudine praeminentem, in quo habetur lucus uiridi coma, uerno hibernoque perdurans, in cuius medium fons est magnus et ubertate profluus et lenitate praeclarus* (25); *huius in litore arbor nobilis reliquas luci arbores proceritate praecellens; in huius arboris uertice haec auis de diuersis pigmentorum generibus construit sibi 'seu nidum siue sepulchrum'* (77) *insedensque in medio eius ore odoramenta adtrahit seque ex his tegit; tunc diuersis modulis incipit cantus effundere suaues ac de nido exiliens aquarum se undis inmergit; quod cum ter quaterque repetierit, ascendit iterum super nidum adtrahitque denuo super se odoramenta, quae detulit; emicante autem sole primum ei iubar ingerit ignem, adprehensumque nidum totum integre concrematur; tunc puluis exustus ad se colligitur et in unam massam quasi in oui specie conglobatur; ac exinde iterum surgens resumpta uita nutritur, nec cuiquam homini, dum implumis est, pascere cura est* (110): *tantum rore caelesti nutrita ad pristinam speciem reuocatur, et ipsius figurae eisdem plumis eodemque colore reparata progreditur, ut prius fuerat ante mortem. quod miraculum resurrectionem humanam ualde firmat et ostendit, qualiter homo luteus redactus in puluere sit iterum de ipsis fauillis tuba canente resus-*

citandus. non dubitauerunt inde ab Hauptio [edit. Ouidii Halieut. praef. p. XXXVII] uiri docti, quin id quod manibus tenemus carmen ob oculos habuerit Gregorius. quod mihi nunc quidem (nam olim et ipse huius eram particeps opinionis) longe secus uidetur. aspice enim quae quantaque sit differentia. apud nostrum e luco in hunc mundum auis moritura euolat (u. 69 sqq.), apud Gregorium appetit ipsum lucum; tum fons uiuus in hoc situs ad Phoebi sacra pertinet apud poetam gentilem, apud episcopum Turonensem ad auis recreationem*); in Syria arborem altam ad extruendum nidum Phoenici electam noster uult esse positam, Gregorius in litore riui lucum perfluentis. unde sua quisque sponte semel admonitus perspicit christianam fabulae transmutationem: in paradiso et adiuuante aqua sacra alitem renascentem fecerunt patres ecclesiastici. compara etiam cetera: habes sententiarum ordinem saepe diuersum, in aliis quoque rebus quae non congruant (ut Phoebi auxilium aui moribundae praestitum, in quo Claudianus facit cum Lactantio Gregoriano); sola uerba hic illic concinunt, quamquam hic concentus non est alius quam qui carmini nostro cum Claudiani epyllio est communis: certae dictiones poeticae utrobique occurrunt. in tanta autem discrepantia iam nemo puto contendet, Gregorium id quod possidemus poema sua expressisse enarratione. quem equidem censeo respexisse Firmiani librum hodie deperditum. hic enim teste Hieronymo [uir. ill. 80] composuit *ὁδοιπορικὸν de Africa usque Nicomediam, hexametris scriptum uersibus* (puto, cum sub Diocletiano Nicomediam, ad docendam rhetoricam acciretur), in quo Phoenicis fabulam inserere latiusque persequi potuit ita ut christianum colorem induceret descriptioni ei

*) hinc apparet quam peruerse Th. Birtius mus. Rhen. XXXIV p. 9 Gregorii uerbis ita abusus sit ut in carmine nostro inter u. 92 et 93 hiare textum diceret.

quam paulo ante exhibuerat gentilis nostri libelli auctor fere aequalis*). quodsi Firmiano notum fuisse statuimus nostrum carmen, illa et in rebus differentia et in nonnullis orationis flosculis congruentia explicatur. iam Claudianus (quem tota quaestione iterum cum cura perpensitata nunc imitatorem potius fuisse intellego) utrorumque uersus memoria tenens ita in suo de Phoenice opusculo respexit ut ethnici poetae uestigiis magis incedens pauca tamen a christiano sumere non dedignaretur, ceterum in sensibus poeticis illo quidem grandior augustiorque. Firmiani autem uersus par est ipsum Gregorium nouisse; sed eidem cum tempore insecuto perirent, anonymi scriptoris gentilis fetus casu seruatus in illius nomen transferebatur a monachis externa quadam similitudine decipi se patientibus et ad quorum notitiam Firmianiani carminis memoria peruenisset.

Ex editionibus maxime commemorandae Burmanniana [Claudiani p. 1035 sqq.], Wernsdorfiana [P. L. M. III p. 298 sqq.], A. Martinii [Lunaeburgi 1825], H. Leyseri [Quedlinburgi 1839], A. Riesii [in Ieepii Claudiano II p. 211 sqq.]. de singulis locis scripserunt: Fr. Ritschelius in mus. Rhen. a. 1873 p. 180 sqq.; ego ipse in Fleckeis. ann. a. 1872 p. 51 et 361 sq., ibid. a. 1873 p. 63 sq., mus. Rhen. a. 1874 p. 200 sq.; G. Goetzius [acta societ. philol. Lips. V p. 319 sqq.]; H. Klappius in progr. gymn. Wandsbeckiani a. 1875; denique Th. Birtius in mus. Rhen. XXXIV p. 7 sqq.

*) nam quamuis optimorum exemplorum studiosus fuerit noster in uersibus pangendis, non tamen desunt in sermone quae quo saeculo ille floruerit demonstrent. huc referas *uel* u. 118 pro *et* positum et serioris temporis ad usum formatum uocabulum *magnities* u. 145, modo hoc recte sit traditum.

Est locus in primo felix oriente remotus,
  Qua patet aeterni maxima porta poli,
Nec tamen aestiuos hiemisue propinquus ad ortus,
  Sed qua sol uerno fundit ab axe diem.
Illic planities tractus diffundit apertos,
  Nec tumulus crescit nec caua uallis hiat,
Sed nostros montes, quorum iuga celsa putantur,
  Per bis sex ulnas imminet ille locus.
Hic Solis nemus est et consitus arbore multa
  Lucus perpetuae frondis honore uirens.
Cum Phaethonteis flagrasset ab ignibus axis,
  Ille locus flammis inuiolatus erat;
Et cum diluuium mersisset fluctibus orbem
  Deucalioneas exsuperauit aquas.
Non huc exsanguis Morbi, non aegra Senectus
  Nec Mors crudelis nec Metus asper adest
Nec Scelus infandum nec opum uesana Cupido
  Aut Ira aut ardens caedis amore Furor;
Luctus acerbus abest et Egestas obsita pannis
  Et Curae insomnis et uiolenta Fames.
Non ibi tempestas nec uis furit horrida uenti
  Nec gelido terram rore pruina tegit;

---

2 patit **A** | poli] caeli **C** ‖ 3 hiemesue **B** hiemisu≡e **C** | hortus **A** ‖ 4 uerbo **A** | axe *ex* axo *corr.* **C** ‖ 5 defundit **B** ‖ 7 *habet gramm. d. dub. nom. p.* 581, 12 (tri *pro* nostros *ibi codd.*) ‖ 8 imminet **O**: eminet *unus* **C** | illę **A** ‖ 9 solus nemos **A** ‖ 10 perpetuo **D E** ‖ 11 faetontaeis **A** phaetonteis **B** foetanteis **C** ‖ 14 Deocalioneas **A** Diocallioneas **B** Deucaloneas **C**; *recte* **D E** | exup. **A** (**B** *m. 2 corr.*) ‖ 15 ex sanguis **A** ex≡angues (s *eras. m. 2*) **B** exsangues **D E** | morbus **C** *solus* | senetus **C** ‖ 16 nec M. a. a. *habet gramm. d. dub. nom. p.* 583, 32 | adest **A B**: adit **C D E** adhesit *ex utroque conflatum gramm.* ‖ 17 uaesana **A B** ‖ 18 Aut Ira *scripsi*: Aut metus **O** *e. u.* 16 (mętus **A**); Aut Mars *edd. uet.* Uenus *Oudendorpius* Pauor *Goetzius* Letum *Riesius* Huc meat *Birtius* | cedis **A**: cedit **B D E** adit **C** ‖ 19 aceruus **A B** | aegestas **A B** (*corr. in hoc m. 2*) gestas (e *praefixit m. 1*) **C** ‖ 20 in somnis **A**: insomnes *ceteri* | et] nec **A** ‖ 21 tempes, *om.* tas, **A** | furet **C** ‖ 22 gelida **A** | proina **B**

Nulla super campos tendit sua uellera nubes
Nec cadit ex alto turbidus umor aquae.
Est fons in medio, quem uiuum nomine dicunt,
Perspicuus, lenis, dulcibus uber aquis;
Qui semel erumpens per singula tempora mensum
Duodecies undis inrigat omne nemus.
Hic genus arboreum procero stipite surgens
Non lapsura solo mitia poma gerit.
Hoc nemus, hos lucos auis incolit unica Phoenix,
Unica, si uiuit morte refecta sua.
Paret et obsequitur Phoebo ueneranda satelles:
Hoc Natura parens munus habere dedit.
Lutea cum primum surgens Aurora rubescit,
Cum primum rosea sidera luce fugat,
Ter quater illa pias inmergit corpus in undas,
Ter quater e uiuo gurgite libat aquam.
Tollitur ac summo considit in arboris altae
Vertice, quae totum despicit una nemus,
Et conuersa nouos Phoebi nascentis ad ortus
Expectat radios et iubar exoriens.
Atque ubi Sol pepulit fulgentis limina portae
Et primi emicuit luminis aura leuis,

---

23 *habet gramm d. dub. nom. p.* 593, 26 (tendet *codd.*) | Nullaq; per c. tendunt **D E** | uellere **A** ‖ 24 *adfert gramm. de dub. n. p.* 580, 23 (auit *pro* cadit) | umor **B**: humor *ceteri omnes* ‖ 25 Est *scripsi*: Sed **O** (*quo seruuato post* medio *addunt* est ς *uulgo*) | uiuũ *ex* uinũ *corr.* **C** *m. 1* ‖ 26 Perspicuus et lenis **D E** | iugibus *Heinsius* ‖ 27 sing. temp. mensum] singulis nubes **A** | mensium **E** ‖ 28 irrigat **C** (**B** *m. 2 corr*) ‖ 29 Hoc **D E** | arboreum] eum *supra lin. m. 1* **C** arborem **A** | *post* procero *m. 2* de *add.* **B** ‖ 31 locus **B** (lucus *m. 2 corr.*) | fenix **A C** foenix **B** ‖ 32 si (= siquidem) *scripsi*: sed **O** quae *Francius* ‖ 33 Paret **B D E**: Parit **A C** | foebo **A C** | ueneranda *scripsi*: memoranda **O** | satelles, *ita* **B** *quoque* ‖ 34 mu≡nus (*erasae 2 litt.*) **C** ‖ 37 pia in mergit **A** | undaṇs **C** ‖ 38 curgite **B** *m. 1* ‖ 39 considit **D**: consedit **A B C E** | arboṛe altae **A** ‖ 40 dispicit **A D** ‖ 41 foebi **C** ‖ 42 Ex pectus **A** ‖ 43 At quae **A** | ubi *m. 2 ex* ibi *corr.* **C** | pepullit **A** ‖ 44 laeuis **A**

Incipit illa sacri modulamina fundere cantus
  Et mira lucem uoce ciere nouam,
Quam nec aedoniae fauces nec tibia possit
  Musica Cirrheis adsimulare modis
Et neque olor moriens imitari posse putetur
  Nec Cylleneae fila canora lyrae.
Postquam Phoebus equos in aperta effudit Olympi
  Atque orbem totum protulit usque means,
Illa ter alarum repetito uerbere plaudit
  Igniferumque caput ter uenerata silet.
Atque eadem celeres etiam discriminat horas
  Innarrabilibus nocte dieque sonis,
Antistes luci nemorumque uerenda sacerdos
  Et sola arcanis conscia, Phoebe, tuis.
Quae postquam uitae iam mille peregerit annos
  Ac sibi reddiderint tempora longa grauem,
Ut reparet lapsum spatiis uergentibus aeuum,

---

45 modolamina **A B** ‖ 46 uoce ciere **A**: uoce uerere **B** uoce referre **C** uociferare **D E** | noua **C** ‖ 47 ędoneae **A**: Iduoneae **B** aidoneae **C** idoneae **D E** | fauces *scripsi*: uoces **O** (uocis **A**) *e u. priore* ‖ 48 cirrheis **B**: cirreis **C E** cerreis **A** cyrreis **D** | adsimolare **A** assimulare **E**: assimilare *ceteri* ‖ 49 Et *scripsi*: Sed **O** | nec **D E** | holor **A** | ≡moriens (*erasa* o) **C** | imitare . . . se **A** (*om.* pos) | putatur **B E** ‖ 50 cillineę **A** cilleneae **B E** cyllineae **C**, *recte* **D** | fila c. l. *habet gramm. d. d. n. p.* 578, 26 | luere **A** lirae **C D** ‖ 51 phoeuus **A** foebus **C** | effudit **A**: diffudit **B** diffundit **C** refu≡dit **D** defudit **E** ‖ 52 orbem] ortum *uel* aurum *conieci*; axem *Goetzius mus. Rhen.* 31, 477 | pertulit ς prot. Oceano *Heinsius* | means] medos **B**; osque micans *Goetzius* ‖ 53 alarum, l *supra lin.* **B** ‖ 54 Igniferum quae **A** | ueneranda **D E** ‖ 55 At quae **A** | celeris **A** ‖ 56 Inennarrab. **B** Enarrab. **E** | noctae diequae **A** ‖ 57 Antistis **A** Antiştites (i *prior ex* e *corr.*) **C** | nemorum luci **D E** | -que uerenda **A**: -que ueneranda **B** ueneranda *ceteri* ‖ 58 archanis **C** | phoebae **A** foebe **C** ‖ 59 mile **A** millae **C** | pergerit **B** ‖ 60 sibi *Hoeufftius* (*peric. crit. p.* 160): si **A** se **B C D E** Et sic *Barthius*; *'ipsa sibi auis propter senium molesta fit'* | reddiderint **C D E**: reddiderent **A** reddiderunt **B**; *cf. Claudiani Phoen.* 27 ubi — retorserit ‖ 61 repararet **B** | lassum ς | spatiis] fatis **C** *solus*

Adsuetum nemoris dulce cubile fugit;
Cumque renascendi studio loca sancta reliquit,
Tunc petit hunc orbem, mors ubi regna tenet.
Derigit in Syriam celeres longaeua uolatus,
Phoenicen nomen cui dedit ipsa uetus,
Securosque petit deserta per auia lucos,
Sicubi per saltus silua remota latet.
Tum legit aerio sublimem uertice palmam,
Quae Graium Phoenix ex aue nomen habet,
In quam nulla nocens animans prorepere possit,
Lubricus aut serpens aut auis ulla rapax.
Tum uentos claudit pendentibus Aeolus antris,
Ne uiolent flabris aera purpureum
Neu concreta noto nubes per inania caeli
Submoueat radios solis et obsit aui.
Construit inde sibi seu nidum siue sepulchrum:
Nam perit ut uiuat, se tamen ipsa creat.
Colligit huic sucos et odores diuite silua,
Quos legit Assyrius, quos opulentus Araps,
Quos aut Pygmeae gentes aut India carpit

---

62 Assuetum **C** | nemus et **D E** | cubicule **C** ‖ 63 reliquid **A B** relinquit **C D** ‖ 64 Tunc **O**: Tum **C** | mors *uulgo*: mox **O** ‖ 65 Dirigit **O**, *correxi* | celeres, le *supra lin.* **B** ‖ 66 Fenicẽ **D E**: Fenice **B** Phoenicis **A** Fenicis **C** Phoenices *edd. uet.* | uetus **D E**: uaetus **A** uetustas **B C** Uenus *Heinsius* ‖ 67 Securosque *scripsi*: Secretosque **O** *nimia cum tautologia* | lucus **B** ‖ 68 Sic ubi post **D E**; Hic ubi per *edd. uet.* | saltus *m. 1 ex* sastus *corr.* **B** | silua] illa *Heinsius* sola *Oudendorpius* ‖ 69 Cum **A** | aereo **B E** ‖ 70 graium **A**: gratum *ceteri* | foenix **B** fenix **C** | auae n. habuit **A** ‖ 71 In quam **C**: Id quam **A** It qua **B D** Et qua **E** | prorepere **A**: proripere **B** prorumpere *ceteri* ‖ 73 Cum **D E** | uentus **A** | claudent pandentibus **B** | eulos **A** ‖ 74 fabris **B** | púporeum **A** purpereum **B** ‖ 75 congreta **B** | noto **A**: notus **B** nothus *ceteri* notis *Heinsius* ‖ 76 redios **A** radius **C** | obsit aui ς: bosi taui **A** ussit aui **B C** (*foede interpolati* **D E**) ‖ 77 sepulchum **A** ‖ 78 sed tamen **B C**; tamen *non intellego, fortasse* semet et ipsa ‖ 79 huic *scripsi*: hinc **O** huc *Riesius* | odoris **A** ‖ 80 opolentus **B** ‖ 81 pigmee **A** pigmaee **B** pigmae (e *inter* m *et* ae *supra lin.*) **C**

Aut molli generat terra Sabaea sinu.
Cinnamon hic auramque procul spirantis amomi
Congerit et mixto balsama cum folio.
Non casiae mitis nec olentis uimen acanthi
Nec turis lacrimae guttaque pinguis abest.
His addit teneras nardi pubentis aristas
Et sociat myrrae uim, Panachaea, tuae.
Protinus instructo corpus mutabile nido
Vitalique toro membra uieta locat.
Ore dehinc sucos membris circumque supraque
Inicit exequiis inmoritura suis.
Tunc inter uarios animam commendat odores,
Depositi tanti nec timet illa fidem.
Interea corpus genitali morte peremptum
Aestuat et flammam parturit ipse calor,
Aetherioque procul de lumine concipit ignem:
Flagrat et ambustum soluitur in cineres.
Quos uelut in massam cineres umore coactos

---

82 mollit **A** | terras abea **A** ‖ 83 Cinnamon **A**: Cinnamomum **B D E** Cynnamoum **C** | hinc ς | auram quae **A** | spir.] spumantis **C** ‖ 84 Congregat **D E** ‖ 85 caseae mitęs **A** | mittis **C** | uimena canthi **A** | achanti **B C** (*in* **B** ti *supra lin.*) ‖ 86 lagrimae **B** | gutta quae **A** ‖ 88 sociat **A**: socia **C** sociam *ceteri* | myrr(a)e **O** | uini **C** | Panachaea (*pro* Panchaea) ς: panacheę **A** panachea **B C E** pana chea *alt.* e *supra* che *addita* **D** panacea ς Nabathaea *Leyserus* | tuę **A**: ture **C** turis **B** thuris **D E** tuam ς *uulgo* ‖ 89 Protinus instructo *Francius*, *ego*: Protinus instructos **A** His protinus structis **B** Protinus instractis **C** (instratis **E** his stratis **D**) Prot. huic tradit *Klappius* in stragis *Birtius* | mobile **C** (motabile **D E**) ‖ 90 Vitali quae **A** Nidaliq; **C** | uieta *Heinsius*: quieta **C D E** quiete **A B** ‖ 91 sucus **A** | -quae supra quae **A** circum quaq; supra (r *supra lin.*) **C** ‖ 92 exsequiis **B** obsequiis **D E** | *num* ut (= *tamquam*) moritura*?* ‖ 93 *sq. ante* 91 *sq. ponit Klappius*; *lacunam ante* 93 *statuit Birtius* ‖ 93 Huic *Klappius* | inter] in **A** | odoris **A** ‖ 94 *in marg. m. 1 habet* **B** | Depositi **B D E**: Depositam **A C** | tibet **A** ‖ 95 Interea] Interimit **A**, *unde conieci* Interit; at | mortae **A** ‖ 96 *habet gramm. d. d. n. p.* 577, 14 | protulit ς ‖ 97 concepit **A** ‖ 98 cineres **D E**: cinerem **A B C** ‖ 99 uelut (uelud **B**) *corruptum uidetur*: lux *ego*, deus *Klappius*

Conflat; et effectum seminis instar habet.
Hinc animal primum sine membris fertur oriri,
Sed fertur uermi lacteus esse color.
Ac uelut agrestes, cum filo ad saxa tenentur,
Mutari tineae papilione solent,
It tener in densum duratus tempore certo
Seque oui teretis colligit in speciem;
Inde reformatur quali fuit ante figura
Et Phoenix ruptis pullulat exuuiis.
Non illi cibus est nostro consuetus in orbe
Nec cuiquam inplumem pascere cura subest;
Ambrosios libat caelesti nectare rores,
Stellifero tenues qui cecidere polo.
Hos legit, his alitur mediis in odoribus ales,
Donec maturam proferat effigiem.
Ast ubi primaeua coepit florere iuuenta,

---

coniecimus | cineres (-ris **B**) *e u. priore uel e glossa irrepsit*: natura *proposuit Ritschelius* nocturno *ego* (caelesti ς) | umore *Ritschelius*: in more **A B C** in morte **D** in monte **E** sine more *Heinsius* natura *Buechelerus* anima orbe *Birtius* | coactus **A C** ‖ 100 effectu **A**, *unde* effectus *conieci* (effecti **D**) | habent ς ‖ 102 uermi **B**: uerni **A** uermis *ceteri* | lactibus **A** ‖ *uu. qui sunt in* **O** 107 *sq. ante* 103 *traieci* (*minus bene ante* 105 *posuit Leyserus*) ‖ 107 uelud **C** | agrestis — tenetur **D E** | cum solo **C** | taxa *Thomasius* ‖ 108 Mutari **B**: Mutare **A** Motare **C** Motari **D E** | tineae *Didacus Couarruuias*, *episcopus Segobiensis*, *teste Thomasio*: pinnae **A B** pennae *ceteri* | papilione **D**: papiliones **A B** papilionis **C E** ‖ 103 It tener *nunc scripsi*: Creuerit **O** Crescit (Creuit) in ς Crescit, ut *ego olim* Creuit ubi *Klappius* | in densum *scripsi*: in mensum **A** inmensum **B C** (in massam **D E**); *fuisse qui* in mensum *explicaret*: *in iustam mensuram!* | duratus *scripsi*: subitus **A B** (*sic*) subito **C** subito cum **D E** coiit, sub *ego olim* sopitur *Klappius* ‖ 104 Seque ut oui **D E** Sese oui *Heinsius* | teritis **C** | collegit **B** ‖ 105 quali *Heinsius*: qualis **O** ‖ 106 foenix **B** fenix **C** | pululat **B** | exubiis **A C** exuuis **B** ‖ 109 illic ibus **A** | est *om.* **C** | consuetus *scripsi*: concessus **O** ‖ 110 cuique impl. **B** | *in uerbis* cura subest *desinit* **A** ‖ 111 Ambrosius, o *supra* u *m 1*, **B** ‖ 112 teneri ς ‖ 113 in doloribus **B** ‖ 115 Has ubi (i *supra lin.*) — coeperit — iuuentus **C**

Euolat ad patrias iam reditura domus.
Ante tamen, proprio quicquid de corpore restat,
Ossaque uel cineres exuuiasque suas
Unguine balsameo myrraque et ture soluto
Condit et in formam conglobat ore pio.
Quam pedibus gestans contendit Solis ad urbem
Inque ara residens ponit in aede sacra.
Mirandam sese praestat praebetque uerendam:
Tantus aui decor est, tantus habundat honor.
Praecipuus color est, quali sunt, sidere Cancri
Mitia quae corio, Punica, grana tegunt,
Qualis inest foliis, quae fert agreste papauer,
Cum pandit uestes flore rubente nouo.
Hoc humeri pectusque decens uelamine fulget,
Hoc caput, hoc ceruix summaque terga nitent;
Caudaquę porrigitur fuluo distenta metallo,
In cuius maculis purpura mixta rubet;

---

116 domos **C** ‖ 117 patrio *siue* prisco *Wernsdorfius* | quidquid, d *prior supra lin.*, **B** ‖ 118 Ossa quae **C** ‖ 119 murraq; *prior* r *supra lin. 1* **C** | soluto **C**: soluta **D E** solo **V** (*m. 2 in* sabeo *corr.*) sabaeo ꝭ ‖ 121 Quę **E** | genstans **C** | urbem *ed. Gryphiandri a.* 1618: ortus **O** *e u.* 41; arces *Leyserus* ‖ 122 ara **B**: arma **C** alma **D E** | ponit *edd. uet.*: promit **O** | sacra *ex* sagra *corr.* **B** *m. 1* ‖ *uu.* 123—150 *puto post* 58 *ponendos esse* ‖ 123 uerendam *scripsi*: uehentes **B** uehentis **E** uehementes **C** (melodem **D**!) uidenti *uulgo*; *uiolenta coniecere* ‖ 124 aui *Heinsius*: ubi **B** ibi **C D E** ‖ 125 Praecipuus *scripsi*: Principio **O** Puniceus *Heinsius* Purpureus *Burmannus* | quali sunt *scripsi*: qualis sub **O** | sidere Cancri *scripsi*: sidere (-rę **C**) caeli **O** cortice (uellere) laeui *Heinsius* ‖ 126 Mittia **C** | quae corio *Goetzius*: qu(a)e croceo **B E** qui croceo **C D** quem croceum *Heinsius* | pumica **C** | tegunt *Heinsius*: legunt **O** qui — tegit *Leyserus* ‖ 127 *uerba* quae — papauer *habet gramm. d. d. n. p.* 586, 23 (fer *codd.*) ‖ 128 *puto* uestem; *intellege calathum* | flore **O** (*ipsius scil. papaueris*): Flora *uulgo* | nouo *temptaui*: caelo **B C** polo **B** *m. 2 corr.* **D E** (Flora) rubente solo *Heinsius* ruente gelo (*i. e. hieme abeunte*) *ego olim* ‖ 129 humerus **D E** humeros *Oudendorpius* | que *sub lin. m. 1 add.* **C** ‖ 131 porregitur **B**, *corr. m. 2* | fuluo **B C**: flauo **D E** | distenta **B C**: distincta **D E**

Alarum pennas lux pingit discolor, Iris
  Pingere ceu nubes desuper acta solet;
Albicat insignis mixto uiridante zmaragdo
  Et puro cornu gemmea cuspis hiat;
Ingentes oculos credas geminos hyacinthos,
  Quorum de medio lucida flamma micat;
Arquata est rutilo capiti radiata corona
  Phoebei referens uerticis alta decus;
Crura tegunt squamae fuluo distincta metallo,
  Ast ungues roseo tinguit honore color.
Effigies inter pauonis mixta figuram
  Cernitur et pictam Phasidis inter auem.
Magnitiem, terris Arabum quae gignitur, ales
  Vix aequare potest, seu fera seu sit auis.
Non tamen est tarda, ut uolucres quae corpore magno
  Incessus pigros per graue pondus habent,

---

133 Alarum *Ritschelius*: Harum **B C** Harum inter **D E** | pinnas **B** | lux pingit *scripsi*: insigne **B C** insigneq; **D E** | discolor, Iris *scripsi*: desuper iris alis **B** superaris **C** desuper iris **D E**: *apparet pro* discolor *scriptum esse* desuper *a librario ad simile uocabulum u. sequentis oculis aberrante*; *Ritschelius* insigne desuper *interpolatum ex uu.* 134, 135 *putat ex. gr.* fulgor conluminat *proponens* || 134 Pinguere **B** | nubes ς: nubem **O** | acta *Heinsius*, *ego*: aura **O** alta ς || 135 insigne **B** | mixtis **C** | zmar. **C** (**D** *corr.*): smar. **B D E** || 136 Et patulo *Heinsius* | cornu, r *punctata* (= conu) **D** || 137 *habet gramm. d. n. p.* 580, 29 | oculos **D E** *gramm.*: oculi **B C** (*unde* oculi reddunt *ego olim*) | hyachintos **B** hiacincthos **C** || 138 lucidã **C** || 139 Arquata est *scripsi*: Aequataq; **O** (Aequat aq; **C**) Aptatur *Oudendorpius* (*sic uel* Aptata est *Ritschelius*) Arquatur *post me Klappius* | rutilo *scripsi:* noto **B D** notho **C** nota **E** croceo *Klappius* summo *uel* nitido *Ritschelius* || 140 Foebei **B**, **C** *ex* Foeboę *corr.* || 141 Grura **B** | fuluo **C**: flauo **B D E** || fuluo distincta (-ctã **C**) metallo (colore **D**) *ex u.* 131 *repetitum censet Ritschelius*; *puto* fuluo depicta ueneno: *cf. Claudiani Phoen.* 20 || 142 tingit **D E** pingit ς || 143 pauones mixtaque **B** | figuram ς: figura **O** || 144 picta **D E** | fasidis **B C** || 145 Magnitiem **O**: Magnitidem **E**, *unde* magna itidem *olim conieci*; Magna etiam *Heinsius* | alis **B** || 146 potes **B E** potes= (*erasa* t) **D** | seu auis sit **B** || 147 tarda (pigra) ς: parua **B C** magna **D E** | uolocres **B**

Sed leuis ac uelox, regali plena decore:
  Talis in aspectu se tenet usque hominum.
Huc uenit Aegyptus tanti ad miracula uisus
  Et raram uolucrem turba salutat ouans.
Protinus exculpunt sacrato in marmore formam
  Et titulo signant remque diemque nouo.
Contrahit in coetum sese genus omne uolantum,
  Nec praedae memor est ulla nec ulla metus.
Alituum stipata choro uolat illa per altum
  Turbaque prosequitur munere laeta pio.
Sed postquam puri peruenit ad aetheris auras,
  Mox redit; illa suis conditur inde locis.
Sat fortunatae sortis finisque uolucrem,
  Cui de se nasci praestitit ipse deus!
Femina seu mas est seu neutrum: *belua* felix,
  Felix quae Veneris foedera nulla coit!
Mors illi Venus est, sola est in morte uoluptas:
  Ut possit nasci, appetit ante mori.
Ipsa sibi proles, suus est pater et suus heres,

---

149 decora **C** ‖ 150 in aspectus se **C** | 151 Huc ς: Hic **O**; *num* Hinc? Conuenit *uulgo* | *post* uenit *rasura 3 litt. in* **C** ‖ 152 uolocrem **B**, *corr. m. 2* | salutat] resultat **C** ‖ 153 sculpunt sagrato **B**, *corr. m. 2*; insculpunt ς | *inter* in *et* marmore *rasura 3 litt. in* **C** ‖ 155 coetum **B**: coetus **C** caelum **D E** | omnẽ **C** ‖ 156 ulla nec ullus metus **C**, nec memor ulla m. ς ‖ 157 Alitum **C E** ‖ 158 persequitur **D E** | munere, n *ex corr.* **B**; murmure *Heinsius* ‖ 160 reddit illa; suis *uulgo interpungunt*, *corr. Riesius* | unde **B** ‖ 161 *in* **D** *foede interpolatus*, *in* **E** *omissus* | Sat *scripsi*: Ad **B** At **C A** *Is. Vossius* O *Gallaeus* | finisque uolucrem *Is. Vossius*: filisque uolucrum **B C** felixque uolucrum ς fatique uolucrem *edd. uet.* filique uolucrem *Heinsius* ‖ 163 *dedi ex mea coniectura*: Femina seu masculus est seu neutrum felix **B** *et, nisi quod* felix *omittit,* **C** Femina sit seu (aut **E**) masculus aut si (masculus [*ex* -lis *corr.*] seu **E**) forte neutrum **D E** Femina uel mas haec seu neutrum seu sit utrumque *Heinsius* Masculus incertum seu femina siue neutrum *Birtius* ‖ 164 coit *scripsi*: colit **O** ‖ 165 ueneris — uoluntas (est *om.*) **D E** ‖ 166 nasci possit ς; *puto* suppetit ‖ 167 prolis **C** | hęres (*cauda a m. 2 ?*) **B**

Nutrix ipsa sui, semper alumna sibi.
Ipsa quidem, sed non *eadem est*; eademque nec ipsa est,
Aeternam uitam mortis adepta bono.

---

168 ipsa sibi **D E** ‖ 169 quidem (*compend.*) *in ras.* **C** | eadem est *addidi*: *om.* **O** | eadem que (eaedam quae **B**) nec ipsa est **B C**: eadem quia ipsa nec ipsa est **D C** (quia et ipsa n. i. e. ꝭ) ‖ 170 adempta, m *supra lin. m. 1* **C** ‖ *Finit* de fenice *litt. maiusc.* **D**, *subscriptione carent ceteri.*

XXXVIII.

TIBERIANI QUAE SUPERSUNT.

Ex poematis Tiberiani, quem uirum disertum fuisse et praefectum praetorio rexisse Gallias ad a. 336 p. Chr. n. tradit in chronico Hieronymus, pauca frustula nobis indulsit fortuna. et ea quidem, quae sub numeris I—III habentur, nuper protraxi ex codice Harleiano 3685 saec. XV, qui inter uarios aeui medii fetus (et quidem inter *uersus Bedae de die iudicii* et *uersus Hudulfi episcopi*) casu quodam inserta habet carmina nonnulla antiqua, scilicet fol. 21 de Aegritudine Perdiccae epyllion et fol. 25 et 26 Tiberiani ea quae dixi. quae primum edidi in libello meo 'Unedirte lateinische Gedichte' inscripto [Lipsiae 1877, p. 27 sqq.], ubi et de poeta ipso plura disserui. codicis (H) partem ab E. M. Thompsono mihi descriptam postea Londinii praesens iterum contuli. — carmen autem IV, quod primus euulgauit M. Hauptius [Ouidii Halieutica ectr. p. 65 sq.] iterumque tractauit L. Quicheratius [biblioth. scholae cartul. IV p. 267 sq.] nosque denique post Riesium [Anth. lat. 490] aucto apparatu critico edidimus l. l., praebent codices hice: R, Reginensis 215 saec. IX, qui fol. 127 sq. illud habet post uersus de nominibus feriarum et S. Augustini de anima (medio hos quidem aeuo factos) quemque ipse excussi (fluxit autem ex hoc Parisinus 4883 A saec. XI); porro P, Parisinus 2772 saec. X—XI fol. 53, conlatus a Quicheratio et Riesio; tum S, Parisinus 17160 saec. XII

fol. 159 a me excussus; postremo V, Vindobonensis 143 saec. XIII ab Hauptio adhibitus. — eidem Tiberiano uindicare studui l. l. p. 36 Peruigilium Ueneris, quod quartum huius operis uolumen exhibebit. — post me scripserunt de his carminibus et Conr. Rossbergius in Fleckeis. annal. a. 1878 p. 430 sq. et Raimundus Oehlerus in dissertatione 'de Tiberiani quae feruntur fragmentis' Halis Saxonum a. 1879 edita.

I.

Amnis ibat inter arua ualle fusus frigida,
Luce ridens calculorum, flore pictus herbido.
Caerulas superne laurus et uirecta myrtea
Leniter motabat aura blandiente sibilo.
Subter autem molle gramen flore adulto creuerat:
Tum croco solum rubebat et lucebat liliis
Et nemus fragrabat omne uiolarum *sub* spiritu.
Inter ista dona ueris gemmeasque gratias
Omnium regina odorum uel colorum Lucifer
Aureo flore eminebat cura Cypridis rosa.
Roscidum nemus rigebat inter uda gramina:
Fonte crebro murmurabant hinc et inde riuuli,
Quae fluenta labibunda guttis ibant lucidis.
Antra muscus et uirentes intus *myrtus* uinxerant.

Incipit uersus Teberiani **H** ‖ 1 arua *scripsi*: herbas **H** *e u. seq.* | fussus **H** ‖ 3 Cerulas supernae *et* mirtea **H** ‖ 4 mutabat **H**, *correxi* ‖ 5 Subter, *sic* (*non* Subtus) *compend.* **H** | flore adulto *scripsi*: florea dulco **H** ‖ 6 Tum croco *scripsi*: Et croco **H** ‖ 7 Et nemus *scripsi*: Tum nemus **H** | fraglabat **H**, *correxi* | sub (*uel* de) *scripsi*: *om.* **H** ‖ 8 donaueris *et* gracias **H** ‖ 9 uel (= *et*) *scripsi*: et **H** ‖ 10 Auro flore praeminebat forma dionis rosa **H**; *conieci et sic ut supra exhibui et* Aurea forma emin. flos Dionaeus rosa (*uel* De cruore praem. facta Cypridis r.) ‖ *u. qui est* 13 *in* **H** *aut post* 10 *aut post* 14 *transponendus* ‖ 14 labebunda **H**, *correxi* ‖ 13 myrtus *addidi*: *om.* **H** *lacuna relicta* (*melius fortasse* myrtus intus)

Has per umbras omnis ales plus canora quam putes
Cantibus uernis strepebat et susurris dulcibus;
Hic loquentis murmur amnis concinebat frondibus,
Quis melos uocalis aurae musa zephyri mouerat.
Sic euntem per uirecta pulchra odora et musica
Ales amnis aura lucus flos et umbra iuuerat.

II.

Aurum, quod nigri manes, quod turbida uersant
Flumina, quod duris extorsit poena metallis!
Aurum, quo pretio reserantur limina Ditis,
Quo Stygii regina poli Proserpina gaudet!
Aurum, quod penetrat thalamos rumpitque pudorem,
Qua ductus saepe inlecebra micat impius ensis!
In gremium Danaes non auro fluxit adulter
Mentitus pretio faciem fuluoque ueneno?
Non Polydorum hospes saeuo necat incitus auro?
Altrix infelix, sub quo custode pericli
Commendas natum, cui regia pignora credis?
Fit tutor pueri, fit custos sanguinis aurum!
Inmitis nidos coluber custodiet ante
Et catulos fetae poterunt seruare leaenae.
Sic etiam ut Troiam popularet Dorica pubes,

II. 3. *Seruius ad Verg. Aen.* VI 136: alii dicunt ideo ramo aureo inferos peti, quod diuitiis facile mortales intereunt. Tiberianus: aurum — Ditis.

---

15 putes *scripsi*: potest (pt̄) **H** ‖ 17 Hinc **H**, *correxi* ‖ 18 Quas **H**, *correxi* | zefrimouerat **H**, *correxi* ‖ 19 pui recta **H** ‖ 20 Alis **H** | imbra **H** (*sic*), *correxi* | iuuerat, *sic habet* **H**

II. Incipit uersus Sogratis philosophi *inscribit* **H** ‖ 4 Quos tigy (*sic*) **H**, *correxi* ‖ 6 Qua *scripsi*: Quo **H** (*hoc seruato* in latebra *maluit Rossbergius*) ‖ *post* 6 *nonnulla deesse putat R. Oehlerus* ‖ 7 danais **H**, *correxi* ‖ 9 polidorum hospis **H** | *malim* scaeuo *uel* foedo ‖ 10 Astrix **H**, *correxi* ‖ 11 Commendas *num sanum?* (*conieci* Cui mandas) ‖ 12 custus **H** ‖ 14 uitulos *Rossbergius* | fetae *idem*: fere **H** ceruae *uel* saeuae *ego conieceram* | 15 etiam ut Troiam *scripsi*: et iam utro iā **H**

Aurum causa fuit . . . . . .
. . . . . pretium dignissima merces:
Infamī probro palmam conuendit adulter.
Denique cernamus, quos aurum seruit in usus.
Auro emitur facinus, pudor almus uenditur auro,
Tum patria atque parens, leges pietasque fidesque:
Omne nefas auro tegitur, fas proditur auro.
Porro hoc Pactolus, porro fluat et niger Hermus?
Aurum, res gladii, furor amens, ardor auarus,
Te celent semper uada turbida, te luta nigra,
Te tellus mersum premat infera, te sibi nasci
Tartareus cupiat Phlegethon Stygiaeque paludes!
Inter liuentes pereat tibi fuluor arenas,
Nec post ad superos redeat faex aurea puros!

III.

Ales, dum madida grauata nube
Udos tardius explicat uolatus,
Decepta in medio repente nisu
Capta est pondere depremente plumae:
Cassato solito uigore pennae,

---

16 *post* fuit *lacunam unius uersus indicaui, in quo malum Eridis certantesque deae erant commemoratae* (*minus recte post* merces *u. intercidisse statuit Oehlerus*) ‖ 17 Infami *scripsi*: Infamem **O**; *pro pollicito sibi Helenae amore* (*ita* probrum *intellego*) *Paris palmam Veneri tribuit* ‖ 18 seruit in usus *scripsi:* uenit in usum **H** ‖ 19 enitur **H**, *correxi* ‖ 20 patria atque *scripsi*: patriaque **H** ‖ 22 hoc *scripsi*: huic **H** hinc *Rossbergius* ‖ 22 res] lis *conieci*, cos *Rossbergius* ‖ 24 luta (*olim* uada *uel* loca) *scripsi*: nuda **H** ‖ 25 nasti *potius quam* nasci **H**; *latet aliquid* (*num* pasci?) ‖ 26 flegeton stigiaeq; **H** ‖ 28 faex (*olim* sitis) *scripsi*: famis *potius quam* fames **H** lamna *Rossbergius* (famis *forma non obtrudenda nostro, ut uoluit Oehlerus; neque sententiae satisfacit uocabulum*)

III. Incipit Discriptio de Auicula **H** ‖ 1 nube *scripsi*: pennis **H** *e glossa* (madidis — pennis *olim scripsi*) ‖ 2 explicat *E. Rohdius*: expleat **H** ‖ 3 Decepta (*uel* Defecta) *scripsi*: Daepta **H** Derepta *Rossbergius* ‖ 4 Depraemente **H** ‖ 5 Cassata **H**, *correxi*

Quae uitam dederant, dedere letum;
Ac, quis ardua nunc tenebat alis,
Isdem protinus incidit ruinae.
Quid sublima requisiisse prodest?
Qui celsi steterant, iacent sub ictu!
Exemplum capiant, nimis petendo
Qui uentis tumidi uolant secundis.

IIII.

Omnipotens, annosa poli quem suspicit aetas,
Quem sub millenis semper uirtutibus unum
Nec numero quisquam poterit pensare nec aeuo,
Nunc esto affatus, si quo te nomine dignum est,
Quo sacer ignoto gaudes, quom maxima tellus
Intremit et sistunt rapidos uaga sidera cursus.
Tu solus, tu multus item, tu primus et idem
Postremus mediusque simul mundoque superstans.
Nam sine fine tui labentia tempora finis,
Altus et aeterno spectans fera turbine certo
Rerum fata rapi uitasque inuoluier aeuo
Atque iterum reduces supera in conuexa referri,
Scilicet ut mundo redeat quod partibus haustus

---

6 loetum **H** ‖ 7 Ac *scripsi*: Sic **H** | arduam **H**, *correxi* ‖ 9 sublima requisiisse *scripsi*: sublima circuisse **H** (*olim cum* sublimia *corrigerem, malui nunc forma illa archaica seruata inmutare ineptum illud* circuisse) ‖ 10 celsi *Rossbergius*: celsis **H** | *num* steterunt? | sub ictu *scripsi*: sub imis **H** ‖ 11 petendo *scripsi*: tenendo **H** *e u.* 7 (*hoc seruato* sapiant *Rossb.*, tenendum *ego olim*) ‖ 12 uentis — uolant *E. Rohdius*: uanis — tonant **H**

IIII. Uersus Platonis de deo **R** Uersus Platonis a quodam tiberiano (ad quendam tyberianum **V**) de gr(a)eco in latinum translati (-tę **V**) **P V**; *titulo caret* **S** ‖ 1 suscipit **P V** ‖ 2 mellenis **P** | semper *om.* **R** ‖ 3 poterit quisquam V ‖ 4 effectu **R** effectus **V** ‖ 5 quom *scripsi*: quod *codices* quo *Quicheratius* ‖ 6 Intremuit **R** Intremat et sistant **V** | iuga **V** ‖ 8 mundoque superstans *scripsi*: mundique superstes **R S** mundique superestas **P** mundu superextas **V** ‖ 10 Altus et aeterno *scripsi*: Altus (Alter **V**) ab aeterno *codices* ‖ 13 partibus (= partubus) haustus *scripsi*: parti-

Perdiderit refluumque iterum per tempora fiat.
Tu (siquidem fas est in temet tendere sensum
Et speciem temptare sacram, qua sidera cingis
Inmensus longamque simul complecteris aethram)
Fulgentis forsan rapida sub imagine Phoebi
Flammifluum quoddam iubar es, quo cuncta coruscas
Ipseque das nostrumque premis solemque diemque.
Tu genus omne deum, tu rerum causa uigorque,
Tu natura omnis, deus innumerabilis unus,
Tu sexu plenus toto, tibi nascitur olim
Hic cunctus mundus, domus una hominumque deumque,
Lucens, augusto stellatus flore iuuentae.
Quem (precor, aspires), qua sit ratione creatus,
Quo genitus factusue modo, da nosse uolenti;
Da, pater, augustas ut possim noscere causas,
Mundanas olim moles quo foedere rerum
Sustuleris animamque leui quo maximus olim
Texueris numero, quo congrege dissimilique,
Quidque id sit uegetum, quod per cita corpora uiuit.

---

bus *codd., tum* ≡ austrum **R** abstrum **P** abstui **S** astra **V** partibus (= *e partibus*) haustum *Quicheratius* partubus aethra *Godofr. Hermannus* raptibus astrum *Buechelerus* ‖ 14 tempora **R S**: corpora **P V** | fiant **S** ‖ 15 Te **R** ‖ 16 sacram, c *supra lin.*, **V** saram **P** ‖ 17 simul] dꝫ = deus **S** | a&ram **P** ‖ 18 Fulgentis *scripsi*: Fulmencis **P** Fulmineus **R** Fulmineis **V** Flumineis **S** | forsam **V** | rapidas **S**; *num* raptus? | imaginē **P** | Phoebi (*uel* Solis) *scripsi*: membris *codices* ‖ 19 quod **S** | choruscas **S** coruscant **R** ‖ 20 Ipseque das *scripsi* (*coll. ex. gr. Horat. c. s.* 10): Ipse uides *codices*; Ipse nites *perperam maluit Riesius* | premis] aperis *G. Hermannus* ‖ 21 dei **R S** ‖ 22 nature **S** ‖ 24 Hic cunctus (*uel* totus) mundus *scripsi*: Hic deus hic mundus *codices* | una *scripsi coll. Min. Fel.* 33, 1: hic *codd.* haec *Riesius* ‖ 25 angusto **R P** | stellatur **P** | iuuentae *scripsi* (*et ita etiam Quicheratius*): iubente **S** iuuentus **P R V** iuuencus *Hermannus* ‖ 26 *malim* Qui | asspiras **P**: *num* adspirans? | quasi rat. **R** ‖ 28 angustas **R** ‖ 30 *om.* **R** ‖ 31 qua **R** ‖ 32 Quidque id sit *scripsi*: Quicquid id est *codd.* | quod per cita **R**: per concita **P S V**

V. Fragmenta.

1. *Seruius ad Verg. Aen.* VI 532: Alii altius intellegunt, qui sub terra inferos esse uolunt secundum chorographos et geometras, qui dicunt terram σφαιροειδῆ esse, quae aqua et aere sustentatur; quod si est, ad Antipodas potest nauigatione perueniri; qui, quantum ad nos spectat, inferi sunt, sicut nos illis. hinc est quod terram esse inferos dicimus; quamquam illud sit [fit?], quia nouem cingitur circulis. Tiberianus etiam inducit epistolam uento allatam ab antipodibus, quae habet: *superi inferis salutem*; qua occasione tractat reciprocum hoc quod diximus supra. — *cf. et mythographus Vaticanus* III *p.* 204 *ed. A. Maius.*

2. *Fulgentius, Mythol.* I 26 *p.* 62 *ed. Muncker*: De sanguine eius nasci fertur Pegasus in figuram famae constitutus. uirtus enim, dum terrorem amputauerit, famam generat. unde et uolare dicitur, quia fama est uolucris. unde Tiberianus: Pegasus hinniens transuolat aethram.

3. *Fulgentius, Mythol.* III 7 *p.* 120 *M.*: Nam et Tiberianus in Prometheo ait, deos singula sua homini tribuisse.

4. *Fulgentius, Vergil. contin. p.* 154 *M.*: At uero aureum quod diximus, claritatem facundiae designare uoluimus; memores Platonis sententiae, cuius hereditatem Diogenes Cynicus inuadens nihil ibi plus aurea lingua inuenit, ut Tiberianus in libro de Socrate memorat.

5. *Fulgentius, exposit. serm. antiq. p.* 183 *M.* Sudum dicitur serenum. Tiberianus: Aureos subducit ignes sudus ora Lucifer.

6. *Seruius ad Verg. Aen.* VIII 96: ostendit adeo perspicuam fuisse naturam fluminis ut in eo apparerent imagines nemorum, quas Troianae naues secabant. Tiberianus [*ita scripsi*: Terentianus *uulgo*]:

> Natura sic est fluminis,
> Ut obuias imagines
> Receptet in lucem suam.

XXXVIIII.

INCERTI.

Uiuere post obitum uates uis nosse uiator?
  Quod legis, ecce loquor: uox tua nempe mea est.
Nymphius aeterno deuinctus membra sopore
  Hic situs est, caelo mens pia perfruitur.
Mens uidet astra, quies tumuli complectitur artus,
  Calcauit tristes sancta fides tenebras.
Te tua pro meritis uirtutis ad astra uehebat
  Intuleratque alto debita fama polo.
Immortalis eris: nam multa laude uigebit
  Viuax uenturos gloria per populos.
Te coluit proprium prouincia cuncta parentem,

XXXVIIII (*Burm.* IV 206, *Mey.* 1163 et 1318) *extat in* **P** (*arisino* 4841 *saec.* X *fol.* 32) *sine titulo* ‖ 1 *et* 2 *affert Possidius in uita Augustini c.* 31 *p.* 117 *Kr.*: iuxta quod etiam quidam secularium poeta iubens, quo sibi tumulum mortuo in aggere publico locaret, programmate finxit dicens: Uiuere — nempe mea (*unde hi uu. in Parisino* 2773 *saec.* XI *fol.* 110 *tamquam* uersus super tumulum scī Augustini epī quos ipse dictauit *adferuntur teste Riesio A. L.* 722). *uu.* 1 *et* 2 *editores seiunxerunt a* 3—26, *cum tamen illi solitam praetereuntes adloquendi formulam ut in inscriptionibus multis ita ex. gr. in Pacuuii epitaphio* (*Gell.* I 24, 4) *obuiam contineant*; *nam Possidius totius carminis, quod non satis recordabatur, tantum exordium siue programma afferens id unum ostendit, nonnullo ante ipsum tempore saecularem aliquem poetam Nymphio amico christiano Serenae uxoris nomine hoc carmen sepulcrale condidisse* ‖ 1 uates **P**, *Reginensis* 421 *saec.* XI: uatem *Possidius* ‖ 2 mea (*om.* est) *Possidius* ‖ 3 Nimphius **P** ‖ 7 meritus **P** ‖ 8 Intularatque **P**

Optabant uitam publica uota tuam.
Exciuere tuo quondam data munera sumptu
Plaudentis populi gaudia per cuneos.
Concilium procerum per te patria alma uocauit
Seque tuo duxit sanctius ore loqui.
Publicus orbatas modo luctus conficit urbes
Confusique sedent, ancxia turba, patres,
Ut capite erepto torpentia membra rigescunt,
Ut grex amisso principe maeret iners.
Parua tibi, coniux, magni solatia luctus
Hunc tumuli titulum maesta Serena dicat.
Haec indiuidui semper comes addita fulcri
Unanimam tibi se lustra per octo dedit.
Dulcis uita fuit tecum; comes ancxia lucem
Aeternam sperans hanc cupit esse breuem.

---

12 Obtabant **P** ‖ 13 Exciuere *scripsi*: Exeruere **P** ‖ 20 inhers **P** ‖ 23 fulchri **P** ‖ 24 hocto **P** ‖ 25 lucę **P** ‖ *addit* **P** *in margine inferiore* D. M. FIL.

XXXX.

INCERTI
CARMEN DE FIGURIS UEL SCHEMATIBUS.

Uersus qui secuntur rhetorici extant in nobilissimo codice Parisino 7560 saeculo VIII litteris langobardicis exarato (cuius descriptionem uide apud Keilium gramm. lat. IV praef. p. XLI sqq.) foliis 225ª—227ª, quae a. 1875 non sine fructu iterum contuli. primus inde edidit L. Quicheratius bibliothecae scholae cartularis I p. 51 sqq. (de Sirmondi apographo cf. L. Delisle ibid. III 161); tractarunt deinde H. Sauppius epist. crit. ad G. Hermannum p. 152 sqq., Schneidewinus in proprio libello Gottingae a. 1841 emisso, H. L. Ahrensius in 'Zeitschr. f. d. Alterth.-Wiss.' a. 1843 p. 162 sqq. horum autem aliorumque studiis innisus textum dedit C. Halmius rhetorum latinorum minorum pgg. 63—70; ad quam editionem relegamus eos qui de carminis fontibus (quos indicare ab nostri libri ratione alienum est) edoceri uolunt.

De tempore, quo poema est scriptum, postquam diu disputatum est, nunc ob sermonis et rei metricae proprietates (quas collectas disceptatasque habes in duabus dissertationibus Ienensibus a. 1874 ab Hermanno Krupp et Richardo Schmidt conscriptis; cf. et L. Muellerus mus. Rhen. XXIII p. 683 sq.) saeculo IV fere attribuunt omnes. nec male Kruppius et Hauptius [opusc. III p. 634] Messium u. 2 commemoratum putauerunt esse Arusianum Messium, qui circa a. 395 exempla elocutionum dedicauit Olybrio et Probino.

Collibitum est nobis, in lexi schemata quae sunt,
Trino ad te, Messi, perscribere singula uersu
Et prosam metro pariter religare priorum.

Κόμμα

Particulae membra efficiunt, haec circuitum omnem.
Particula est comma; ut uersu tria commata in illo:
'Arcadiam petis, inmensum petis, haud tribuam istud.

Κῶλον

Membra ea sunt quae cola uocant: ea circuitum explent.
'Nam qui eadem uult ac non uult' colon facit unum;
Huic adiunge sequens: 'is demum est firmus amicus.'

Περίοδος

Circuitus, peri quam dicunt odos, orta duobus
Membris, ut praedicta, uenit tetracolon adusque.
Nam si plura itidem iungas, oratio fiet.

Ἀνάκλασις

Est reflexio, cum contra reflectimu' dicta.
"'Non expecto tuam mortem, pater', inquit. at ille
'Immo', ait 'expectes oro neue interimas me.'"

De figuris uel scematibus *litt. maiusc.* **P** ‖ *uu.* 1—3 *in* **P** *hodie nil apparet nisi* Collibitū est nob in lexi scem (*ita*) *et* pariter placare uirorum, *ceteris abscisis; suppeditat quae desunt Sirmondi apographum integro codice factum* ‖ 3 Et prosam *Ritschelius*: Et prosa et *apogr. Sirm.* | metro *scripsi*: uersu **P** *e u.* 2 | religare *ego*: placare **P** replicare *Ritschelius* | priorum *idem*: uirorum **P** ‖ *tres tituli primi litteris latinis, ceteri graecis maiusc.* ‖ 4 Part. et membra, eff. haec *Quicheratius* ‖ 5 coma **P** ‖ 6 inmetum (ns *supra* t *m. 1*) **P** ‖ 7 Membrea sunt **P** | circuitu **P** ‖ 8 uult ac *Quicheratius*: uul hac **P** ‖ 9 is *Sauppius*: his **P** ‖ 10 odos *Schneidewinus*: ados **P** odon *Quicher.* | orta *Sauppius*: ora **P** orsa *Ahrensius* ‖ 11 tretacolon **P** ‖ 13 refletio (*sic*) **P**, *corr. Sauppius* | reflectimus (*sic semper* s *scripta*) **P** ‖ 14 pater *Quicheratius*: pariter **P** | inquid **P** ‖ 15 ait, *sic* **P** | expectis **P**

Ἀντιμεταβολή

Permutatio fit, uice cum conuertimu' uerba.
'Sumere iam cretos, non sumptos cernere amicos.'
'Quom queo, tempus abest; *quom tempus adest*, nequeo' inquit.

Ἀλλοίωσις

Differitas fit, differre hoc ubi dicimus illo.
'Excitat hunc cantus galli, te bucina torua.
Te ciet armatus uictus, huic otia cordi.'

Ἀντίθετον

Oppositum dico, contra cum opponimu' quaedam.
'Doctor tute, ego discipulus; tu scriba, ego censor;
Histrio tu, spectator ego; adque ego sibilo, tu exis.'

Αἰτιολογία

Redditio causae porro est, cum, cur ita, dico.
'Audi, etsi durum est; nam uerum quod graue primo
Consilium acciderit, fit iocundum utilitate.'

Ἀνθυποφορά

At si aduersa mihi referam, relatio fiet.
"'Sed moueas te, lucifugus, sis in medio audax!'
'Clandestina decet, cui pes malus optigit, umbra.'"

---

17 supto **P**, *corr. Quicher.* ‖ 18 Quod queo tempus abest nequeo inquid **P**, *corr. et suppleuit Hauptius Sauppio similia praeeunte* ‖ *in titulo* Αμοισις **P**, *corr. Sauppius* | fit *uulgo*: sit **P** | differe **P** | dicimu **P** | illi *Sauppius* ‖ 20 buccina torba **P** ‖ cordis **P**, *corr. Quicheratius* ‖ 22 Appositum **P**, *corr. idem* ‖ *in titulo* Αετιολογια **P** ‖ 26 Audi *Quicheratius*: Aud. **P** | nam uerum *Sauppius*: namuero **P** ‖ 27 *puto* audire est *colligens Rutil.* II 19 | iogundum **P** ‖ *in titulo* Ανειποφορα, *corr. Quicheratius* ‖ 28 rellatio *Schneidewinus* ‖ 29 Semoueas *Emperius* (*quo accepto* lucifugis *Hauptius*) | in medium *Ahrensius* ‖ 30 Clandestina decet *Hauptius*: Landes (*sic*) inductus **P** Ludo est, indoctus *Ahrensius* | optige **P**, *corr. Ahrensius* | umbra *Hauptius*: ambos **P** umbo *Ahrensius*

Ἀπόκρισις

Fit responsio ad haec, quae contra fingimu' dici.
'Irascetur: sperne. dabit damnum: reparabis.
Caedet me: tolerare! neci mittor: morere, inquam.'

Ἐπαναφορά

Est repetitio, cum uerbo saepe incipio *uno*.
'Ipse epulans, ipse exposcens laeta omnia nuptae,
Ipse patrem prolemque canens, idem ipse peremit.'

Ἐπιφορά

Desitio contra, cum uerbo desino in uno.
'Ut possem, fecit fatum; dedit haec mihi fatum;
Si perdam, abstulerit fatum: regit omnia fatum.'

Κοινότης

Haec duo coniunctim faciunt, communio uti sit.
'Uis callere aliquid: discas. uis nobilitari
Ingenio: discas. uis famam temnere: discas.'

Ἀναδίπλωσις

Fit replicatio, si gemines iteramine quaedam.
'Ibo in eum, sit uel pollens sua fulmine dextra,
Pollens fulmine dextra, fero uis praedita ferro.'

Βραχυλογία

Est breuitas, punctim paucis cum dicimu' multa.

---

33 *hodie in* **P** *abscisus ut nil nisi* inquam *appareat* | Cedet me tolere (*uel* tdere) *Sirmondi apogr., quod correxi*; Caedet: ne toleres *Sauppius* Caedet me: tolera *Ritschelius* | neci mittor morere *scripsi*: ne si minor emorere *Sirmondi apogr.* at sum minor *Sauppius* nex inminet *Ritschelius* qui sim minor *Halmius* (emorere *omnes*) ‖ 34—42 *post* 63 *poni uult Gust. Dzialas* ‖ *in titulo απαναφορα* **P** ‖ 34 uno *om.* **P**, *add. Quicheratius* ‖ 35 exposcens *scripsi*: exponens **P** ‖ 37 Desisto **P**, *corr. Sauppius* | contra *supra lin.* **P** ‖ 40 ut sit **P**, *corr. Ahrensius* ‖ 42 discas uis *Quicheratius*: dicas uis **P** ‖ *in tit.* ανδιπλωσις **P** ‖ 44 sua *scripsi*: ut **P** ‖ 45 uis *Ahrensius*: bis **P** ‖ *in titulo* βραχυλογια **P** ‖ 46 punctim *scripsi*: partim **P** raptim *Sauppius* carptim *Quicheratius* ‖ 47 ualuit *idem*: uoluit **P**

'Mentem contempla. nam consilio ualuit. fors
Decepit saepe. *hic* at homo est. concede, fatetur.'

Διαφορά

Si uerbum diuerse iteres, distinctio fiet.
'Cuiuis hoc homini dones: homo si modo, nolit.'
'O mulier, uere mulier! scelera omnia in hoc sunt.'

Πολυσύνδετον

Multiiugum dico, articulis quod pluribu' iungo.
'Ille hunc fallit, at hic gaudet, nos uero timemus
Praesenti in peregri ne fas abrumpere tentet.'

Διαλελυμένον

Abiunctum contra est, si singlis singula necto.
'Cognoscas qui sis, cures te, uir sapiens sis'.
'Est duris uerbis, timet illum quaelibet udum.'

Διηρημένον

Disparsum reddo, quod passum uno ordine reddo.

---

48 Decepit sepe ad **P**, *quod correxi* hic *inserto*; Decepit: fit saepe id *Sauppius* Decepit bene saepe: at *Schneidewinus* Decepit spem saepe: at *Halmius* Decepit. si peccat, homo est *Froehlichius* | *in titulo διαφωρ.* **P** ‖ 49 diuersae **P** ‖ 50 homodo si modo **P** ‖ 51 mulier uere *Sauppius*: muliuere **P** ‖ *in titulo πωλυνδετων* **P** ‖ 52 Multiiugum *Quicheratius*: Multicongum, v *supra* c, **P** (*sic*) ‖ 53 at] et *Sauppius* ‖ 54 Praesenti *scripsi*: Praesentim **P** Praesertim *Quicheratius* | in *delet Sauppius* | abrumper& & Iret (*supra* t *signo* .;. *addito*) *sic* **P**; tentet *Quicheratius* ‖ *in titulo Διαληλυμενων* **P** ‖ 55 singlis *scripsi*: nullis **P** ‖ 57 Est duris uerbis *scripsi*: Et prius uerb. (= uerbis.) **P** Et peius serpente *Ahrensius* Est drilus, uerpus *Hauptius* | timet i. q. udum (= *ebrium*) *scripsi*: time i. q. unum **P** time i. qualibet unum *Ahrensius* timet i. q. una *Hauptius* ‖ *in titulo Διερειμμενον* (*sic*) **P**, *corr. Quicheratius*; *διερριμμένον Schneidewinus* ‖ 58 *corruptus* | reddo] *num* recolo? dico *Riesius* | *num* quom? | passum] sparsum *Sauppius* | uno *Quicheratius*: non **P** | ordi≡ne **P**

'Ambo Iouis merito proles, uerum ille equitando
Insignis Castor, catus hic pugilamine Pollux.'

Διέξοδος

Fit percursio, percurro cum singula raptim.
'Maiorem uim non ducet; parilem similemue
Vincemus; non audebit certe, ire minorem.'

Ἐπιπλοκή

Fit conexio, posterius si necto priori.
'Cum sensi, dixi; cum dixi, deinde suasi;
Cum suasi, ipse abii; simul atque abii, indupetraui.'

Ἐπανάληψις

Illa resumptio fit, quaedam cum dicta resumo.
'Cognitus est nobis, iam cognitus est bene nobis.'
'Tu uere sapiens, uere tu immo ipsa Minerua.'

Ἐπιτροπή

Fit concessio, cum quiduis concedimus optet.
'Nesciuit uel non potuit uel noluit: ut uis,
Pone, tibi permitto; tamen non debuit uti.'

Ἐπιφωνούμενον

Intersertio, cum inseritur sententia quaedam.

---

60 catus *Sauppius*: castus **P** | pugillamine pullux **P** ‖ *in titulo* **διεξοδως** **P** ‖ 61 percussio **P**, *corr. Quicher.* ‖ 62 non ducet *scripsi*: non inueniet **P** haud inueniet *Ahrensius* Non uim mai. inu. *Christius* Maiori ui non ueniet *Hauptius* | similemue *idem*: simili in re **P** | certe ire *scripsi*: certeare **P** certare minore (*uel* audebunt c. minores) *Ahrensius* ‖ 64 connexio **P** ‖ 65 dixi *ego*: dixisse **P** dixem *Sauppius* ‖ 66 suasi ipse *scripsi*: suasissem **P** | indupretraui **P** ‖ *in titulo* **επαναλημφις** **P** ‖ 68 est bene nobis *Ahrensius*: at bene noui **P** ac bene noui *Schneidewinus* ‖ 69 uere tu *scripsi*: cunctis **P**, *quo deleto alterum* sapiens *reponit Hauptius* | imo **P** ‖ *tit.* **επιτροπν** **P** ‖ 70 optet *Quicheratius*: opte **P**; *an* apte? ‖ 71 Hisce uti *Froelichius* ‖ 72 Ponet ibi **P** ‖ *tit.* **επιφωνουμενων** **P** ‖ 73 queq̣ụẹ̣ dã **P**

'Pollet enim forma, quod regnum aetatis habendum est,
Fortuna, quae sola potest quemcumque beare.'

Ἐπίζευξις

Fit geminatio, cum sensus geminamus eosdem.
'Thebae autem, Thebae, uicina urbs inclutaque olim.'
'Mi nate, o mi nate, meae spes sola senectae.'

Ἐπεκφώνησις

Exclamatio ea est, quam ut motus reddo repente.
A, per quam uictum uideo me, tu inproba et amens,
Fortuna, es! quo sublimas mox ipsa premendos?'

Ἰσόκωλον

Fit parimembre, ubi membra aequali circuitu sunt.
'Cui nec finis adest cupiendi nec modus extat
Utendi, citus in dando est, celer inque petendo.'

Μερισμός

Cum priuis propria attribuas, fit distribuela.
'Huic furta in manibus, fuga plantis, uentre sagina.'
'Tu sumptu pauper, dando dis, ingenio rex.'

Μετάβασις

At remeatio fit, cum rursus me redigo ad rem.
'Uerum longius excessi nec tempore in ipso
Fortasse indulgens animis: ergo redeo illuc.'

---

74 est **P**: *uulgo omittunt* ‖ 77 inclytaque **P** ‖ 78 meae *Quicheratius*: meme ae **P** ‖ 79 ea] mea **P** ‖ 80 Ah *Halmius*: At **P** | per quam *scripsi*: postquam **P** | amens *Quicheratius*: amans **P** ‖ 81 quo—premendos *scripsi*: quos — prẹmendo **P** quor — premendos *Sauppius* ‖ *tit.* ισοκολων **P** ‖ 82 paremembre **P**, *corr. Sauppius* | aequali circuitu sunt *scripsi*: aequa (*sic*) et circuitus sunt **P** aequalia *Sauppius* ‖ 84 citius **P**, *corr. Quicher.* | inque petendo *scripsi*: irepetendo **P** in repet. *Quicher.* ‖ 85 priuis *idem*: primis *m 1 in* priuiis *corr.* **P** | destribuela **P** ‖ 86 faga **P** ‖ 88 rematio **P** ‖ 89 *num* in apto?

Μετάφρασις

Fit uariatio, cum simili *in* re nomina muto.
'Regnauit Libyco generi, regnauit et Argis
Inachiis, dominatus item est apud Oebaliam arcem.'

Μετάκλισις

Declinatio, cum uerbum declino parumper.
'A primo puerum rectum est condiscere recte.'
'Dignos digna manent, plerumque bonis bene uortit.'

Ὁρισμός

Definitio fit, cum rem definio pro me.
'Diligere, hoc prorsum est uelle id, *quod* prosiet illi:
Nam qui ad se reuocat quod uult, mihi sese amat ipse.'

Ὁμοιοτέλευτον

Confinest, simili fini cum claudimu' quaedam.
'Quom minus indignatur, ibi magis insidiatur,
Ut metuas noxam, si non ostenderit iram.'

Ὁμοιόπτωτον

Aequeclinatum est, quod casu promimus uno.
'Auxilium, non consilium, rata, non cata uerba,
Rem, non spem, factum, non dictum quaerit amicus.'

---

91 in *Sauppius*: *om* **P** | 92 lybyco **P** | generi *Quicheratius*: gene **P** || *u.* 93 *nihil nisi* am arcem *in* **P** *extat*; *quae abscisa sunt Sirmondi apogr. praebet* || tit. εκκαλισις **P**, *corr. Sauppius* || 94 uerbum *Ahrensius*: uerbo **P** || 95 A *uulgo*: ī *in* **P** *esse uidetur* || *tit.* ωρισμος **P** || 98 Dilige **P**, *corr. Quicher.* | uelle *Sauppius*: uert **P** | quod *idem*: *om.* **P** | prosiet *Emperius*: prosit et **P** || 99 uult mihi, sese *Sauppius*; magi' *pro* mihi *Buechelerus* | *puto* iste *uel* ille || *tit.* ομοιοπτελευτον **P** || 100 Confinest *ego* (Confine est *Quicher.*): Confinies **P** || 101 Quom minus *Halmius* (Cum minus *Sauppius*): Comminus **P** Quo minus (*et* eo magis) *Schneidewinus* || 102 noxam metuas **P**, *traiecit Quicheratius* | sin. (= si non) **P** || *tit.* ομοιπτοτον **P** || 103 Aequaeclinatum **P**, *corr. Ahrensius* | promimusi ≡ uno **P** || *tit.* πολιπτοτον **P**

Πολύπτωτον

Multiclinatum contra, uariantibu' quod fit.
'Tu solus sapiens, tibi cuncti cedere debent,
A te consilium petere et tua dicta probare.'

Παρονομασία

Supparile est, alia aequisono si nomine dicas.
'Mobilitas, non nobilitas.' 'bona gens, mala mens est.'
'Diuidiae, non diuitiae.' 'tibi uilla fauilla est.'

Προσαπόδοσις

Est subnexio, propositis subnectere quaeque.
'At nos non ut tu: nos simplicitate, tu arte.'
'Hoc das, hoc adimis nobis: das spes, adimis res.'

Παραδιαστολή

Subdistinctio fit, cum rem distinguimus ab re.
'Dum fortem, qui sit uaecors, comemque uocat se,
Qui sit prodigus, et clarum, qui infamis habetur.'

Παρένθεσις

Interiectio, cum quaedam medio ordine famur.
'Huc ut uenimus, interea — nam tempus erat uer —
In sacrum Florae et Cereri nemus imus ad aras.'

Παρομολογία

Est suffessio, cum sensi pro parte fatemur.

---

106 contra *Quicheratius*: contraria **P** | uariantius **P**, *corr. Halmius* (uariatius *Sauppius*) | fit *Ahrensius*: sit **P** | cedere debent *Quicheratius*: cedebent **P** || *tit.* παρανομασια **P** || 109 alia *Sauppius*: tale **P** alid *Ahrensius* || 100 Mouilitas **P** | nobilitas *Quicheratius*: uilitas **P** || 112 subnectio **P**, *corr. idem* || 113 tu arte *Sauppius*: tuare **P** || 114 adimes *bis* **P**, *corr. Quicher.* || *tit.* πραδιαστολε **P** || 116 forte **P** | quia sit, *corr. Schneidewinus* | uae corcomemq; **P** || 117 Qui *ego*: Quod **P** Quom *Halmius* | si **P**, *corr. Quicher.* || *tit.* παρεντεσις **P** || 118 Interfectio **P**, *corr. Quicher.* || 120 In *scripsi*: Et **P** | Cereris *Sauppius* || 121 suffasio **P**, *corr. Quicher.* | *puto* sensim

"Verum Academia dest.' 'esto: tamen omnia nulli
In dubium reuocant.' 'at quaedam, at pleraque quiuis."

Πρόληψις

Anticipatio fit, contraria cum occupo uerba.
'Credo, ille et flebit multum et iurabit, amicos
Producet testes: sed uos rem quaerere par est.'

Παρόμοιον

Adsimulatio, cum nomen simile hoc facio illi.
'Nam plebeius homo, ut ferme fit libera in urbe
Regibus, et puncto regnat suffragioloque.'

Παρρησία

Inreticentia, cum uerum reticere negamus.
'Dicere, quod res est, cogor; uos ista, Quirites,
Vos facitis, dum non dignis donatis honores.'

Πρόταθις

Propositum, cum proponas, quod deinde repellas.
'Est ornanda domus spoliis: hic ornat amicam
Exuuiis. leges discendum est: discit amores.'

Πάντα πρὸς πάντα

Cuncta ad cuncta, ut: 'Gens Graia, Afra, Hispanica seruit;

---

122 dest *scripsi*: est **P** ait *Halmius* Academicus est *Hauptius* || 123 at *Quicheratius*: ad **P** | at *ego*: et **P** | quiuis *scripsi*: sibi **P** si uis *Quicher.* || *tit.* προλησις **P** || 125 ille et *Sauppius*: illae **P** || fleuit — iurauit **P** | miltũ, u *supra* i, **P** | amico **P**, *corr. Quicher.* || 126 Producit **P**, *corr. Quicher.* | pars est **P**, *corr. Quicher.* || 127 Atsimula momento cum simile **P**, *corr. Buechelerus*; Adsimile a m. *Quicheratius* Adsimile est, cum agnomento *Froehlichius* || 128 Nan **P** || 129 Regibus *Ahrensius*: Regibi **P** Regnat ibi *Quicher.* Rex inibi *Schneidewinus* Regulus *Froelichius* | suffragioloqui (*sic*) **P**, *corr. Ahrensius* || 131 ista *Quicher.*: ita **P** || 133 Propositum *idem*: Propositi o **P** Propositum id *Sauppius*

Nam partim meritost ultus, partim insidiantes
Praeuenit, partim inuictos uirtute subegit.'

Συναθροισμός

Est conductio conquegregatio, cum adcumulo res.
'Multa hortantur me: res, aetas, tempus, amici,
Concilium tantae plebis, dein nuntia uatum.'

Συνοικείωσις

Conciliatio, diuersum si conciliamus.
'Prodigus iste et parcus hic est; dum nescit uterque
Uti opibus, peccant ambo, res dedecet ambos.

Τρίκωλον

Teriuga sunt, quae respondent secum ordine trino.
'Si neque diuitiis polles neque corpore praestas
Nec corde exuperas, cur te dicam esse beatum?'

Χαρακτηρισμός

Fit depictio, cum uerbis ut imagine pingo.
'Pocula, serta tenens flexa ceruice iacebat,
Limodes, grauis optutu, madido ore renidens.'

Ἐπιτίμησις

Est correctio, cum in quodam me corrigo dicto.

---

137 meritostultos **P**, *corr. Sauppius* ‖ 138 p̄ueni **P**, *corr. Quicher.* | inuictos *Ahrensius*: uictor **P** | uirtutem̄ **P** ‖ *tit.* συναεροισμος **P** ‖ 141 Concilia **P**, *corr. Quicher.* | dein nuntia *Buechelerus*: denuntia **P** praenuntia *Halmius* | natum **P**, *corr. Schneidewinus* | *tit.* συνοικιωσις **P** ‖ 142 Conc. fit *Quicher.*, *tum* diuersa ubi *Froehlichius* ‖ 143 Prodigiis et parcus idem nescit uterque **P**, *correxi* (*de* hic *cf. L. Muelleri d. r. m. p.* 343); Prod. est et p. idem: nam n. u. *Quicheratius* (auarus *Froehlichius*) ‖ 144 dederet **P**, *corr. Quicheratius*; deterit *G. Loewius* ‖ *tit.* τρικωλων **P** ‖ 145 trina *Sauppius* ‖ *tit.* χαρακοηρισμος **P** ‖ 148 depinctio **P** | uerb. *an* uerb. *habeat* **P** *nescio* ‖ 149 ferta *Quicheratius* ‖ 150 Limonides **P**, *corr. Haasius* ‖ *tit.* επιτειμησις (*sic*) **P**

'Nam tarde tandem — tarde dico? immo hodie, inquam'.
Uel sic: 'non amor est, uerum ardor uel furor iste.'

Προυπάντησις

Fit praeoccursio, si reddas priu' posteriori.
Ut: 'pluuias cernas nolle istos, at cupere illos:
Lirantes cupiunt imbrem noluntque uiantes.'

Ἀναστροφή

Esse reuersio et in prosa solet, ut fit in istis:
'Pauxillam ob culpam.' 'male quod uult.' 'praecipiti in re.'
'Troianos facit ire ut diuus Homerus.' 'aues ut.'

Ὑπερβατόν

Transcensus porro est, cum intersita pendula claudo.
'Atque ego, quod necat hic ciuis, ius eripit omne,
Fas abolet, laedit leges, haec omnia mitto.'

Ἀντεναντίωσις

Exaduersio fit, minimis si maxima monstres.
'Non parua est res, qua de agitur' pro 'maxima res est'.
Ut dictust Aiax 'non infortissimu' Graium.'

Ζεῦγμα

Nexum est, si uarias res uno nectimu' uerbo.

---

153 uerbum **P**, *corr. Quicher.* ‖ 154 reddas *idem*: redas **P** ‖ 155 at cupere *ego* (ac cupere *Sauppius*): accipere **P** ‖ 156 Lirantes *G. Loewius* (*in Ritschelii actis soc. philol. Lips.* IV 360: Arantes **P** Artrantes *Froehlichius* (agrestes *uel* agricolae *alii*) ‖ 158 Pausillam occultam **P**, *corr. Ahrensius* | praecipit **P**, *corr. Schneidewinus* ‖ 159 duuius **P** | *uerba* aues ut, *quae uulgo prioribus adiungunt, separaui*: *cf. Verg. Aen.* XII 262 ‖ 160 intersita *Quicheratius*: inter posita **P** ‖ 161 necat *scripsi*: negat **P** | ciuis *scripsi*: uiuis **P** quiduis *Sauppius* ‖ 162 laed& (*sic*) **P**, *corr. Quicher.* ‖ 163 monstres, *sic* **P**, *ut semper in secunda persona* (*cf. Halmius ad u.* 85) ‖ 164 pro maxima *Ahrensius*: sed proxima **P** ‖ 165 infortissimus, *sic* **P**

'Oebalon ense, Lycon ferit hasta, Pedason arcu.'
Nam medium 'ferit' et fini pote principioque.

Μεταβολή

Si uerbum uarie mutes, uariatio fiet.
'Quis nos propter te dilexit? quando aliquem tu
Iunxisti? quas res gessisti? cur ita abundas?'

Ἀλλοίωσις aut *Ὑπαλλαγή*

Fit mutatio multimodis. 'bello Africa flagrat,'
Afros cum dicas bellare. et tempora quando
Et casus numerosque figurando uariamus.

Ἔλλειψις

Fit defectio, cum uerbum, quod subtraho grate,
Defit. 'curat enim nemo nec corrigit hanc rem,
Sed culpat.' quippe hic 'quisquam' subtraximu' grate.

Πλεονασμός

Exuperatio fit, cum causa appono decoris,
Quod uacat, ut: 'quarta uix demum exponimur hora;'
'Saucius ille leo' — quia 'uix' pote tollere et 'ille'.

Περίφρασις

Est autem circum illa locutio: 'bucera saecla'

. . . . . .

'Fac discas' pro 'disce', et pro 'dic' 'dice loquendo.'

---

167 Lycon ferit *Christius:* ferit lycon **P** | astapidason arci **P**, *corr. Quicher.* ‖ 168 Nam *scripsi*: Nunc **P** | medium *ego* (mediumst *Christius*): medius **P** mediost *Riesius* | ferit *Schneidewinus*: fuerit **P** | sini, *sic* **P** ‖ 169 uariae **P** ‖ 170 nos *Quicheratius*: non **P** ‖ 171 Iunxisti *Schneidewinus*: Iussisti **P** Iuuisti *Sauppius* ‖ *tit.* *νναλλαγη* **P** ‖ 172 multis modis **P** ‖ *tit.* *ελλνπσις* **P** ‖ 177 subtraximus *Quicheratius*: subtrax, (-xus) **P** ‖ 178, 79 cum causa — Quod uacat *Christium secutus scripsi*: quod causa — Cum uacat **P** ‖ 180 uix *Quicher.*: uim **P** ‖ 182 *lacunam uidit Halmius* ‖ *tit.* *προσδιαγραφεσις* **P**, *corr. Sauppius*

Προσδιασάφησις

Si plenum cumules, adsignificatio fiet.
Ut: 'mihi non placet hoc animo.' quippe '*hoc* animo'
aufer
Et nihilo minus est plenum; uerum auxerit illud.

---

184 comules atsignif. **P** ‖ 185 hoc *Loewius* (*l. l. p.* 359): *om.* **P** hic *Schneidewinus* hinc *Halmius addidere*; tu quippe *Sauppius* ‖ 186 Enihilominus **P** | illud *Quicher.*: illum **P** | Expt *subscr.* **P**

XXXXI.

INCERTI CARMEN CONTRA PAGANOS.

Fetum auctoris christiani a. 394 compositum hic placuit exhibere, cum et ad temporis illius historiam et ad ueteris Romanorum cultus instituta inlustranda faciat. extat in uetustissimi codicis Parisini 8084 Prudentium continentis (saeculo VI adscribunt) foliis ultimis temporis iniuria nunc difficillime legendis. descripsit carmen iam olim Salmasius, qui inde pauca — u. 57—62 et 106—109 — edidit in scriptoribus Historiae Augustae (quae fluxerunt in Burmanni [I 57, 58] et Meyeri [605,606] Anthologias) cuiusque apographon deprehendi in codice Parisino 17904; quod propterea ubique adhibui quod Salmasii tempore folia illa in meliore statu fuisse uerum est (P *Salm.* significaui). integrum autem poema nostro demum aeuo edidit Leopoldus Delisle in bibliothecae scolae cartularis ser. VI uol. 3 (1867) p. 297 sqq.; quem secutus est Carolus Morel primum de toto opusculo acute accurateque exponens [Revue archéologique a. 1868 et 69]. hinc pendet Riesius [Anth. lat. 4]; contribueruntque symbola de Rossi [Bullet. di archeol. christ. 1868] et Rob. Ellisius [Journ. of philol. I 2]. deinde P. Kruegerus noua codicis collatione instituta cum multis locis quae priores latuerant eruisset, huius recensioni (P *Krueg.*) et Hauptii emendationi innisus Mommsenus uersus iusto commentario instructos edidit in Hermae uol. IV p. 350 sqq.; quem excepit Jac.

Maehly [Zeitschr. f. oester. Gymn. 1871 p. 584 sqq.]. tum nos ipsi in dissertatione musei Rhenani uol. XXXII p. 211 sqq. inserta et metricas rationes, in quantum fieri licuit, explanare et textus emendationem pro uiribus promouere studuimus; ad quam disputationem eo magis relego lectores quod quas ibi proposui uersuum transpositiones, utpote quamquam sua probabilitate non destitutas non tamen certas omnino, in eo qui sequitur textu exhibere dubitaui. denique G. Dobbelsteinius 'de carmine christiano codicis Parisini 8084' conscripsit dissertationem [Louanii 1879].

Dicite, qui colitis lucos antrumque Sibyllae
Idaeumque nemus, Capitolia celsa Tonantis,
Palladium Priamique Lares Vestaeque sacellum
Incestosque deos, nuptam cum fratre sororem,
Inmitem puerum, Veneris monumenta nefandae,
Purpurea quos sola facit praetexta sacratos,
Quis numquam uerum Phoebi cortina locuta est,
Etruscus ludit semper quos uanus aruspex:
Iuppiter hic uester, Ledae superatus amore,
Fingeret ut cycinum, uoluit canescere pluma?
Perditus ad Danaen fluere subito aureus imber,
Per freta Parthenopes taurus mugireque adulter?
Haec si monstra placent nulla sacrata pudica
. . . . . .
Pellitur arma Iouis fugiens regnator Olympi?
Et quisquam supplex ueneratur templa tyranni,
Cum patrem uideat nato cogente fugatum?

Sine titulo **P** ‖ sybillae **P** ‖ 2 Ideumque **P** ‖ 5 nefandae **P** *Salm.*: nefanda **P** *Krueg.* ‖ 7 uerum **P** *Salm.*: uirum **P** *Krueg.* | curtina **P** ‖ 10 cycinum *formam uulgarem restitui*: cycynum **P** cycnum *Delislius* ‖ 11 danain **P** | fluere *scripsi*: flueret **P** ‖ 12 parthenopis **P** | mugireq; *scripsi*: mugire[t] **P** *Krueg.* mugire **P** *Salm.* ‖ *post* 13 *unius uersus lacunam significaui* (sic *pro* si *Hauptius* nullo s. pudore *Riesius u.* 13) ‖ 16 cogente *Salmasius in apographi marg.*: sogente **P**

Postremum, regitur fato si Iuppiter ipse,
Quid prodest miseris perituras fundere uoces?
Plangitur in templis iuuenis formonsus Adonis,
Nuda Venus deflet, gaudet Mauortius heros,
Iuppiter in medium nescit finire querellas
Iurgantesque deos stimulat Bellona flagello.
Conuenit his ducibus, proceres, sperare salutem
Sacratis, uestras liceat conponere lites?
Dicite: praefectus uester quid profuit urbi,
Qui Iouis ad solium raptus transactu' sarissa est,
Cum poenas scelerum tracta uix morte rependat?
Mensibus iste tribus totum qui concitus orbem
Lustrauit, metas tandem peruenit ad aeui!
Quae fuit haec rabies animi, quae insania mentis,
Seditio ut uestra posset turbare quietem?
Quid tibi iustitium incussit, pulcerrima Roma?
Ad saga confugerent, populus quae non habet olim?
Sed fuit in terris nullus sacratior illo,
Quem Numa Pompilius, e multis primus aruspex,
Edocuit uanos ritus pecudumque cruore
Polluere (insanum) bustis putentibus aras.
Non ipse est, uinum patriae qui perdidit hornum?

---

24 *malim* Sacrati et, *ut* Sacrati *ad* proceres *spectet* | uestras liceat **P** *Krueg.*: liceat uestras **P** *Salm.* | leges lites **P** *Salm* | 25 urbii **P** || 26 Qui *de Rossi*: Quem **P** Quom *Ellisius* | raptus *de Rossi*: raptum **P** raptim *Ellisius* | transactus *scripsi*: tractatus **P** trabeatus *Morelius* | sarissa ê *scripsi*: abisset **P** adisset *Hauptius nihilo melius*; *de* sarissa *uoce cf.* XXI 824 || 27 poena **P**, *corr. Delislius* || 28 totum — orbem *Mommsenus*: totum — urbem **P** totam urbem *Riesius* (*quod commendat Schenkelius stud. Vindob.* I *p.* 73) || 29 lustrauis aetas **P**, *corr. Delislius* (*cf. Verg. Aen.* X 472) || 31 Seditio ut *scripsi*: Sed o ut **P** *Salm.* Sed ioui **P** *Krueg.* Sed Iouis *Morelius male* | uestram **P**, *correxi* || 32 Quid (*uel* Quo) *scripsi*: Quis **P** || 33 *malim* confugeret populus, quae || 36 uanos ritus *scripsi*: uano ritu **P** | paecudumque **P** || 37 Polluere *Morelius*: Polluit **P** | busti **P** || 38 perdidit hornum *scripsi*: prodidit olim **P** (*quo seruato* uenum patriam *Hauptius*, *sed ut* tradidit *corrigendum restet*)

Antiquasque domus, turres ac tecta priorum
Subuertens urbi uellet qui inferre ruinam?
Ornaret lauro postes, conuiuia daret,
Pollutos panes infuso ture uaporo
Poneret? inuisum quaerens qui dedere morti
Collaribus subito membra circumdare iussit
Fraude noua semper miseros profanare paratus?
Sacratus uester urbi quid praestitit? oro.
Qui hierium docuit sub terra quaerere solem,
Cum sibi forte pirum fossor de rure dolasset
Dicens esse deum comitem Bacchique magistrum;
Sarapidis cultor, Etruscis semper amicus;
Fundere qui incautis studuit confecta uenena:
Mille nocendi uias, totidem cum quaereret artes,
Perdere quos uoluit percussit luridus anguis;
Contra deum uerum frustra bellare paratus,
Qui tacitus semper lugeret tempora pacis
Nec proprium interius posset uulgare dolorem.
Quis tibi taurobolus uestem mutare suasit,
Inflatus diues, subito mendicus ut esses?
Obsitus et pannis, modica stipe factus epaeta,
Sub terram missus, pollutus sanguine tauri,

---

39 Antiquaque **P** | ac] a **P** || 40 qui *scripsi*: cum **P** || 42 infuso *scripsi*: infectous **P** (*id est* infecto *suprascripto olim* us *supra* ect) infectans *Delislius* infectos *Riesius* || 43 inuisum *scripsi*: in risum **P** | qui dedere *scripsi*: quodedere **P** quos dederet *Delislius Hauptiusque* || 44 Collaribus *Hauptius*: Gallaribus **P** Calasibus *Dobbelsteinius* | iussit *ego*: subitus **P** suetus *Hauptius* || 45 profanare *suspectum* || 47 Quid **P** | Hierium *de Rossi* || 48 pyrum **P** || 49 Dicens *scripsi*: Diceretque **P** Diceret *Ellisius* | bhaccique (*deleto* h *post* b) **P** *Krueg.* bacchoque **P** *Salm.* | ministrum *Hauptius maluit* || 51 confecta *scripsi*: concerta **P** concepta *Delislius* contrita *Hauptius* || 52 *malim* nocendo uiis | cum quaereret *ego*: conquereret **P** conquireret *Delislius* || 53 percussit (it *supra lineam*) **P** || 56 Nec *de Rossi*: Ne **P** || 59 modicastepefacttusepeta **P** (epeta *om.* **P** *Salm.*), *corr. Morelius* || 60 terra **P**

Sordidus, infectus, uestes seruare cruentas?
Viuere num speras uiginti mundus in annos?
Abiuras censor meliorum caedere uitam,
Hinc tua confisus possent quod facta latere,
Cum canibus Megales semper circumdatus esses,
Quem laruale chorum monstrum comitares ouantem.
Sexaginta senex annis durauit efebus,
Saturni cultor, Bellonae semper amicus,
Qui cunctis Faunosque deos persuaserit esse
Egeriae nymphae comites Satyrosque Panasque,
Nympharum Bacchique, Corae Triuiaeque sacerdos;
Quem lustrare choros ac molles sumere thyrsos
Cymbalaque inbuerat quatere Berecynthia mater;
Quis Galatea potens iussit Ioue prosata summo,
Iudicio Paridis pulcrum sortita decorem:
Sacrato nulli liceat seruare pudorem
Frangere cum uocem soleant Megalensibus actis.
Christicolas multos uoluit sic perdere demens,
Quis, uellent sine lege mori, donaret honores

---

62 num *scripsi*: cum **P** | annos **P** *Salm.*: annis (i *fere certo*, s *non plane perspicuo*) **P** *Krueg.* ‖ 63 Abiuras *ego*: Abieras **P** | cedere **P** ‖ 64 Hinc **P** *Krueg.*: Haec **P** *Salm.* ‖ 65 Megales *Morelius*: magalis **P** ‖ 64 laruale *scripsi*: la·ua **P** *Salm.* laciua (u *incerto*) **P** *Krueg.* | chorum *ego*: corum **P** lasciua cohors *Hauptius* | comitares *ego*: comitarec **P** comitaret *Morelius* (*de* c *et* s *permutatis cf.* 72) ‖ 67 efoebus **P** ‖ 68 Saturni **P** *Salm.*, *Kruegero* S *non plane perspicua uisa* ‖ 69 Qui cunctis *Delislius*: Quictis **P** | faunosque **P** *Salm.*: faunosique **P** *Krueg.* | persuaserit *ego*: persuaserat **P** ‖ 70 Egeriae nymfae **P** *Salm.*: Egaeriae nympae **P** *Krueg.* | saturosque poenasque **P** ‖ 71 Corae *scripsi*: comae **P** comes *Delislius* (*quod non recte ex Petronio c.* 133 *defendit Morelius*) | triuaeque **P** ‖ 72 Quem **P** *Krueg.*, *'quantum dispicitur'*: Cum **P** *Salm.* | thorus ac moles sumere thyrcos **P** (thorum *et* molles **P** *Salm.*), *corr. Morelius coll. Verg. Aen.* VII 390 ‖ 73 Cymbala quem **P**, *corr. Morelius* (quae *Hauptius*) | berecyntia **P** *Salm.* berecantia (a *priore supra lin. posita*) **P** *Krueg.* ‖ 74 Galatea] Cytherea *Morelius*, Latoa *ego in uersu scilicet transposito* ‖ 78 x̄pīcolas **P** ‖ 79 Quis *Machly*: Qui **P**

Oblitosque sui caperet quos daemonis arte,
Muneribus cupiens quorundam frangere mentes
Aut alios facere praua mercede profanos
Mittereque inferias miseros sub Tartara secum.
Soluere .... uoluit pia foedera leges,
Leucadium fecit — fundos curaret Afrorum —
Perdere Marcianum, sic ui proconsul ut esset.
Quid tibi diua Paphi custos, quid pronuba Iuno
Saturnusque senex potuit praestare sacrato?
Quid tibi Neptuni promisit fuscina, dęmens?
Reddere quas potuit sortes Tritonia uirgo?
Dic mihi, Sarapidis templum cur nocte petebas?
Quid tibi Mercurius fallax promisit eunti?
Quid prodest coluisse Lares Ianumque bifrontem?
Quid tibi Terra potens, mater formosa deorum,
Quid tibi sacrato placuit latrator Anubis?
Quid miseranda Ceres mater, Proserpina subter?
Quid tibi Uulcanus claudus, pede debilis uno?
Quis te plangentem non risit, caluus ad aras
Sistriferam Fariam supplex cum forte rogares,
Cumque Osirim miserum lugens *anquireret Isis*,
Quae renet inuentum, rursum quem perdere posset,
Post lacrimas ramum fractum portares oliuae?

---

80 Oblitusque sui **P** (dei *Riesius*) | demonis **P** || 82 praua *Maehly:* parua **P** || 83 Mittereq ≡ iferias *fere Krueg.*, Mitteret inferias *Salm. in* **P** *sibi legere sunt uisi* || 34 *inter* Soluere *et* uoluit *spatium reliquit Salm.*; quis (*litteris* qui *minus perspicuis*) *Krueg. in* **P** *legit*; *hinc* qui *Hauptius*, *et porro* soluit per turpia f. l. *Dobbelsteinius* || 86 marcianum (r *supra lin.*) **P** | sic ui *scripsi*: sibi **P** | ut esset **P** *Salm.*: ut esse (sse *obscuris et post* e *perforata membrana*) **P** *Krueg.* || 87 diua (di *supra lin.*) **P** | Paphi *Hauptius*: phafus **P**, *unde formam* Paphu *restituas* | Iuno **P** *Salm.*: *nunc foramine absumptum* || 91 petebas (te *supra lin.*) **P** || 96 ceres subtęs proserpina mater **P**, *transpos. Maehly* (Ceris suboles *Salmasius in marg.*) || 100 ossyrim **P** | lugens *Mommsenus*: lugis **P** | anquireret Isis *suppleui*: latrator anubis **P** *e. u.* 95 || 101 Quae renet **P** *Salm.*: Quaereret **P** *Krueg.* (Quae tenet *Delislius et Morelius legebant*) || 102 portaret **P**, *corr. Riesius*

Vidimus argento facto iuga ferre leones,
Lignea ceu traherent iuncti stridentia plaustra,
Dextra issam laeuaque argentea frena tenere,
Egregios proceres currum seruare Cybellae,
Quem traheret conducta manus Megalensibus actis,
Arboris excisae truncum portare per urbem,
Attin castratum subito praedicere Solem.
Artibu' sed magicis procerum dum quaeris honores,
Sic, miserande, iaces paruo donatu' sepulcro.
Sola tamen gaudet meretrix te consule Flora
Ludorum turpis genetrix Venerisque magistra,
Conposuit templum nuper cui Symmachus heres.
Omnia quae in templis positus tot monstra colebas,
Ipsa mola et manibus coniunx altaria supplex
Dum cumulat donis uotaque in limine templi
Soluere dis deabusque parat superisque minatur
Carminibus magicis cupiens Acheronta mouere,
Praecipitem inferias miserum sub Tartara misit.
Desine post hydropem talem deflere maritum,
De Ioue qui Latio uoluit sperare salutem!

---

103 *nonne* factos*?* ‖ 104 Lignea **P** *Krueg.*: Ignea **P** *Salm.* | ceu *scripsi*: cum **P** ‖ 105 issam (= *dominam seu deam*) laeuaque *scripsi*: leuaque situm **P** istum *Riesius* ‖ 106 Aegregios **P** | *nonne* stipare *uel forma plebeia* sectare*?* | cirillae **P**, *corr. Salmasius* ‖ 107 Quem **P** *Salm.*, *Kruegero incerta* | traheret **P** ‖ 108 Arboribus **P**, *corr. Salmasius* ‖ 110 Artibus **P** | sed *ego*: seu **P** heu *Riesius* | quaeres **P** ‖ 111 iacis **P** | donatus **P** ‖ 114 symmacus **P** ‖ 116 mola et *Dobbelsteinius*: molat **P** mola *Ellisius coll. Aen.* IV 517 ‖ 117 comulat *et* limina **P** ‖ 118 diis **P** | minatur **P** *Salm.*: minatus (us *litt. coniunctis*) **P** *Krueg.* ‖ 119 aceronta **P** ‖ 121 ydropem **P** ‖ 122 *an* ualuit*?*

XXXXII.

INCERTI
EPITHALAMIUM LAURENTII ALIAQUE.

Extitit olim codex Claudiani carmina continens, quibus librarius propter argumenti quandam uicinitatem alius poetae fere coaeui fetus uarios subiunxerat. ex quo duo fluxerunt genera librorum mss., quorum prius conformat:

C, Cuiacianus hodie deperditus, de quo Clauerius in sua Claudiani editione [Paris. 1602] haec scribit fol. 1: 'erant praeterea in uet. codice et schedis Gnosianis [inde profectis] multa et uaria opuscula neque bella satis neque genuina meo iudicio, qualia sunt haec praecipue: *Panegyricus amicorum, de lauacro* [III], *de Dulcio* [XII], *Epithalamium Laurentii* [I], *Laus Martis* [VIII], *de uinalibus* [IIII] *de Cythera* [V], *de Isidae nauigio* [II], *de hirundine, de cereo* [VI], *de uitulis marinis, de paupere singulari, de ape.*' porroque pergit: 'sed haec non adeo cuiuis dissona uideantur aut aliena ab hoc poeta [Claudiano]: *de aquila* [VII], *Laus Liberi* [X], *de hippopotamo et crocodilo* [XI]'. et haec tria ubi posuit, finit in his uerbis: 'plura non libuit addere'. ex hoc libro Cuiaciano, cuius iactura non satis potest doleri, nonnulla certe etiam alii eius aeui docti descripserunt. extant enim ex parte carmina illa in schedis saeculo XVII factis; quae sunt:

H, cartae Heinsii maxime aliorumque ad Antho-

logiam spectantes nunc Heidelbergenses [cf. praef. uol. IV], in quibus interposita sunt alienis haec collectionis nostrae carmina: X, IIII, VIII, V, XII, Claudiani ad Maximum epigramma, XI, III, VI. sed his cartis fideliores sunt

P, schedae Peirescianae siue codex Uaticanus 9135, cui insertum est folium sub titulo *incerti auctoris* continens carmina II—XII (adiecto ante XII Claudianeo illo ad Maximum) eo quem infra secuti sumus ordine. cf. Mommsenus C. I. L. I p. 412 et Hermae uol. I p. 133 sq.

Ex archetypo supra adumbrato praeter **C** alterum saeculo fere X factum est apographon, ualde illud quidem temporum iniuriam passum, quod repraesentant hi testes:

V, Claudiani codex Uaticanus 2809 saec. XI, de quo cf. Ieepius praef. Claud. I p. XXXIV, qui praebet XII (1), XIII, I, X, VIII, VIIII, XI, VII. ectypon antea incognitorum ex Heinsii apographo praebuit Burmannus Claudiani sui p. 1007 sq., cuius errores paucos correxerunt ex accuratiore conlatione L. Muellerus Ieepiusque.

A, Ambrosianus M 9 sup. saec. XIII (cf. Ieepius l. l. p. XXXV), eodem ordine eadem exhibens opuscula (nisi quod c. VIII lacuna relicta omittit), ceterum multo deterior quam **V**. hoc libro ex Heinsii schedis usus est Burmannus in Anthologia sua latina; nunc ex Ieepii conlatione certiora de hoc quoque libro edocti sumus.

Carmen XIII, quod in solis **A V** (nam ex his fluxerunt quae itidem continent schedae Gudii) extat, cum absit a ceteris codicum Claudianeorum familiis, hinc iure concluserunt docti ex eodem quo cetera nostra fonte fluxisse, licet nullum illius uestigium extet in **C P H** (nec tamen Clauerius omnia commemorauit quae in **C** extiterunt). est autem, ut recte intellexere, imitatio poematis Claudianei LXX [Gesn.].

Perierunt igitur ex eis quae Clauerius enumerat poematia *Panegyricus amicorum* (maluit *Aniciorum* L. Muellerus), *de hirundine* et *de uitulis marinis*, denique *de paupere singulari* et *de ape*. ea autem quae tulerunt aetatem facile nobis persuademus esse omnia eiusdem hominis, qui aliquod per tempus Constantinopoli uixit regnante Arcadio.

Post Heinsium Burmannumque et Eldikium (cuius in c. I coniecturae prolatae sunt in relat. acad. litter. Neerland. ser. II p. 3, 1873, p. 164) scripserunt de his frustulis L. Muellerus mus. Rhen. XXII p. 83 sqq., XXIII p. 126 sqq. et 323 sq. et A Riesius in disputatione, qua de codicum familiis bene exposuit, Fleckeiseni ann. a. 1868 p. 701 sqq. inserta; ediderunt idem Anth. L. 742—60 et non ita diligenter Ieepius Claudiani uol. II p. 183 sqq.

I. Epithalamium Laurentii.

* * *

Huc ades, o Florens, et festa luce relaxa
Mentis onus nebulasque fuga, quae frontis honorem

* * *

In primis te sponse precor: patiare canentem,
Teque puella magis: tacito mihi murmure parcas.
Scimus enim, scimus uobis nunc carmina nostra 5

I (*cf. Burm. Anth. l.* VI 87, *Wernsdorf.* IV, 2, *p.* 488) Incipit epythalam̄ laurentii *litt. maiusc.* **V**, *om.* **A** ‖ 1 *et* 2 *omissos a* **A V** *huc transposui*: *extant post* III 10 *in* **H P** (*initium carminis, ut habetur in* **A V**, *lacunosam esse iam adnotauit Burmannus*); *primo igitur loco poeta adlocutus est nouorum nuptorum parentes* ‖ 3 *hic incipiunt* **A V** | ·nprimis **A** *spatio litterae* I *relicto* ‖ 4 murmure *scripsi*: carmine **A V** crimine *Wernsdorfius parum apte*

Doctiloquique etiam linguam sordere Maronis,
Sed breuiter strictimque duos dicemus amantes,
Atque Maria licet plus quaerat, pauca loquemur.
Principio generis simili uos stirpe creatos
Florentis Florique patris sat nomina produnt.
Matribus et pariter respondet fetus uterque.
Nam decuit Mariam sapientem fundere *natam*
Calliopenque simul iuuenem proferre to*gatum*.
O similes multumque pares! te prima iuuentus
Insignem uegetumque tenet. nam nuper *adultus*
Flore genas plenaque tegens lanugine malas
Mollia uotifero dempsisti uellera ferro,
Egregio fulgens cultu totusque decorus
Et facie mores patriamque ex nomine pandens.
Nam quae primates quondam genuere Latinos
Antiquaeque urbi proprium tribuere uocamen,
Dant tibi, Laurenti, Laurentes nomina nymphae.
Quid memorem mores iuuenili in corde seniles
Atque Italum ingenium Romana feruere lingua?
Tu fora, tu leges celebras sanctumque tribunal,

---

6 sordere *Wernsdorfius*: solidare **A V** ‖ 8 Atque Maria licet *scripsi*: Mariaqu . . . cet (*supra lac. m. 2* li *scripsit*) **V** Maria *sequente lacuna* **A** Materiesque licet *Buechelerus*; *moram cupit retentura filiam mater* ‖ 9 *sq. uerba* Principio — patris *ex* **C** *affert Clauerius* ‖ 9 nos **A** *Clauerius* ‖ 10 Florentis *Clauerius*: Florenti **A V** | patrum *Hauptius opusc.* III *p.* 373 | produnt *Burmannus*: prodet **A V** ‖ 11 fętus **V** ‖ 12 Maiam *coni. L. Muellerus* | natam (*uel* prolem) *idem*: *om.* **A V** Musam *Hauptius* ‖ 13 Calliopēq; **A** | togatum *Riesius primum suppleuit*: to **V** *om.* **A** ‖ 15 nam nuper *om.* **A** | adultus (*uel* ephebus) *L. Muellerus*: *om.* **A V** ad aras *Buechelerus; coniceres* adulto *uel* opaco, *nisi clausulam restitutam commendaret Dracontius carm. min.* VI 29 ‖ 16 Flore genas *scripsi Fleckeis. ann.* 1873 *p.* 64: Florigenas **A V** | tegens *scripsi coll. Ouid. met.* 9, 398: decens **A V** ‖ 17 demsisti **V** ‖ 18 fulgens *Muellerus*: fulges **A** V (*quo seruato Riesius u. seq.* E facie *et* pandis) | *num* uultu*?* ‖ 19 Et facie **A**: Et faciem (*post* fac. *m. 2 supra lin.* et *add.*) **V** ‖ 22 Dant — nomina **V**: Dat — nomine **A** | nymfę **V** nymphe **A** ‖ 23 in *delet Muellerus* ‖ 24 ithalum **A** ‖

Promptaque *et* impauidus tu suetus dicere dextra.
Te palmam insontes semper tenuere patrono,
Te contra stantem semper timuere nocentes:
Prorsus habes iuuenis totum, quod Tullius auctor
Causidicos retinere iubet. nam fultus utroque
Vir bonus es nimium pariter fandique peritus.
Ad te nunc breuiter (nam sic te uelle putamus)
Verba, puella, feram. puro formosa colore
Lilia ceu lucent rutilis commixta rosetis,
Sic rubor et candor pingunt tibi, florida, uultus.
Denique miramur quod colla monilia gestant,
Atque humeris frustra phaleras imponis eburnis.
Non tibi dant gemmae, sed tu das lumina gemmis,
Atque alias comit, per te quod comitur, aurum.
. . . . . .
Scita loqui scriptique tenax ueloxque legendi;
Ac tamquam talis fueris praesaga mariti,
Et Musea tuis insedit cura medullis.
Nec minus in propriis studium. nam uellera lanae
Textilibus calathis semper tractare perita

---

26 et *add. Muellerus*: *om. sine lacuna* **A V** ‖ 27 palmam insontes *idem:* insontes palmam **A V** | tenuere, *ita* **A V** ‖ 28 stantem *Muellerus*: adstantem **A V** ‖ 31 pariter fandique *scripsi*: fandi paterque **V**, *om.* **A** (fandi pariterque *tacite Heinsius*) ‖ 32 At **A V** | nunc **V**: non **A** ‖ 33 puro *scripsi l. l.*: pulchro **V** puleno **A** ‖ 34 lucent *scripsi*: niteant **A V** rident *Muelllerus recte coniunctiuum non tolerans*; *meum commentum commendat allitteratio bene mixta* ‖ 35 Florida *maluit tamquam puellae nomen Riesius* ‖ 36 quid — gestent **A** ‖ 37 Atque *Wernsdorfius*: Ex **A V** (*quo seruato* suspendis *Burmannus*) | eburnis **V**: eburnas **A** ‖ 38 Non tibi dant *scripsi*: Non tibi nam **V** Nam tibi non **A** ‖ 39 quod comitur *Eldikius*: componitur **A V** ‖ *post* 39 *unius uersus lacunam significaui*; *dest quo transitus fiat ad seqq., ut u.* 43 ‖ 40 Scita loqui *scripsi*: . . . aloqui *lacuna relicta* **V**, *totum om.* **A** Eloquii *Heinsius* Docta loqui *Buechelerus* ‖ 41 Ac tamquam *scripsi*: . . tāquam *lac. rel.* **V**, *totum om.* **A** *lac. rel. a* talis *incipiens* Et *add. Heinsius* ‖ 42 Et (=*etiam*) *addidi*: *om. lac. rel.* **A V** Haec *Muellerus* Iam *Buechelerus* ‖ 44 galathis **V** | tractare **V**: traxere **A**

Inque globos teretes coeuntia uoluere pensa
Compositas tenui suspendis stamine telas;
Quas cum multiplici frenarint licia gressu,
Traxeris et digitis cum mollia fila gemellis,
Serica Arachneo densentur pectine texta
Subtilisque seges radio stridente resultat.
Sed iam sufficiat de magnis pauca locutum;
Nec sinit hoc tempus totas nunc pandere laudes.
Quin magis o pueri uosque haec audite puellae,
Quos optare pares thalamos taedasque iugales
Sensibus ex imis suspiria ducta fatentur:
Consertae prensate manus magnumque per orbem
Dextra liget laeuam; festos celebrate hymenaeos,
Ac modulante melo pariter quassoque pauito
Cum pede uox resonet! persultent atria longa,
Quae uirides cingunt hederae laurique coronant
Votigerique ignes, stellantia lumina, complent!
Tympana, chorda simul, symphonia, tibia, buxus,

---

45 teretes **V**: ueteres **A** | uoluere *Eldikius*: uellera **V A** uellere *Wernsdorfius* pectere *Muellerus* ‖ 47 frenarint *Muellerus*: frenarunt **A V** ‖ 48 cum **V**: tum **A** ‖ 49 Arachneo *Heinsius*: araneo **A V** | densantur *Burmannus* ‖ 50 seges] peplus *Eldikius* | strindente **A** ‖ 51 sufficiant **A** | loquutum **A V** ‖ 52 Nec (= *nec enim*) **V**: Non **A** | totos **A** | nunc pandere laudes **V**: effundere uires **A** ‖ 53 haec audite *scripsi*: exaudite **A V** ‖ 54 Quas **V** ‖ 55 ex imis **V** *m. rec. corr.*: eximiis **A V** ‖ 56 Consertae *scripsi*: Consertas **A V** | prensate **V**: pēsate **A** pressate *Buechelerus* ‖ 57 fastos **A** | ymineos **V** himeneos **A** ‖ 58 melo *Burmannus*: melos **A V** (*quo retento* modulate *Muellerus*) | quassoque pauito *scripsi*: cesoque pauinto **A V** caeso pauimento *Heinsius* caeso paumento *Hauptius* quasso pauimento *Riesius* caesoque pauito *Muellerus*; *at ut uocis* păuīmentum *alia forma apud idoneos auctores non extat* (*uocem* pauitum *habet Paul. Nolan.* 25, 37), *ita* caedere *non ualet* pulsare ‖ 59 Cōpede **A** | persultante *Eldikius*; *malim* persultetq. | longa *Heinsius tacite*: larga **A V** ‖ 61 uotiferique ignis *L. Muellerus* | limina *Heinsius* | *de taedis cum aptius cogitemus quam de Lucifero, malim* stillantia lumina ‖ *post* 61 *intercidit, ut puto, uersus quid musica instrumenta sint factura indicans* ‖ 62 Timpana **A** | corda **A V** | simph. **A**

Cymbala, bombalium, cornus et fistula, sistrum;
Quaeque per elatas inspirant carmina uoces,
Humida folligenis exclament organa uentis!
Surge age iam iuuenis, dextram complectere sponsae,
Tuque puella caput niueo uelamine tecta
Non cunctante gradu gressum comitare mariti.
Teque etiam paucis moneamus, pronuba, uerbis.
Cum fuerit uentum ad thalamos primumque cubile,
Sit tibi cura uigens innoxia reddere membra
Virginis, ut totum quod possit laedere demas:
Nullum sit capiti quo crinis comitur aurum,
Nec collo maneant nisi quae sunt laeuia fila,
Anulus et digitis tollatur mollibus asper,
Ac niueos auro propera spoliare lacertos,
Ne, faciunt dum ludum atque oscula dulcia iactant
Exercentque toris Veneris luctamen anhelum,
Puncta per amplexus foedentur membra mariti
Atque inuita uiri maculet quae diligit ora.
Ite pares tandemque toro recubate petito:
Mellea nunc roseis haerescant basia labris

---

63 Cimb **A** | bambalium **A** bambilium **V**, *corr. Burmannus* | sistrum *Heinsius*: si **V**, *om.* **A** ‖ 64 elatas *scripsi*: ęratas **V** erratas **A** (aeratas — fauces *Hauptius de fistulis aeneis intellegens*; *tu intellege hydraulicorum sonos*) ‖ 65 Humida **V**: Hūia **A** *idem exprimens* | folligenis exclament *Wernsdorfius*: folligeris exclamant **A V** | uentis *Muellerus*: uotis **V** uocis **A** ‖ 67 niueo] Tyrio *Eldikius* ‖ 69 Teque **V**: Tuque **A** | monearis **A** ‖ 71 uigens **V**: ingens **A** | menbra **A V** ‖ 73 crinis, *ita* **A V** | aurum] *num* acrum? ‖ 74 maneant **V**: iaceant **A** | leuia fila **A V** (mollia filo *Heinsius errore*) ‖ 75 *cf. Aldhelmus p.* 288 *Gil.*: ut illud epithalamii: anulus — asper (*ubi* e *pro* et) ‖ 77 Ne **V**: Nec **A** | dum faciunt ludum *siue* faciunt dum ludum *scripsi*: dum faro ludum **V**, dum *lacuna relicta* **A** dum ambo (*uel* iam) ludunt *Muellerus* dum proludunt *Riesius* | iactant] captant *Eldikius* ‖ 78 thoris **A** | anelum (h *supra* a *m. 1*) **A** ‖ 79 Puncta *Eldikius*: Cuncta **A V** Iuncta *Muellerus* | fęd. **V** fed. **A** ‖ 81 thoro **A** | petito *Muellerus*: potito **A V** ‖ 82 *cf. Aldhelmus p.* 306: ut in epithalamio mellea — labris (*cf. et p.* 43) | nunc *Eldikius*: tunc **A V** *Aldhelmus* | basia) labia *bis Aldhelmus*

Et compressa suis insudent pectora membris
Per niueosque humeros collumque per os ....
Dextera ceruicem roseam subiecta retentet,
Turgentesque simul constringat laeua papillas.
Viuite felices quam longaque carpite saecla.
Viuite concordes, donec premat una senectus,
Qua iam dextra habeant natorum uota nepotes.

II. De Isidis nauigio.

Isi, o fruge noua quae nunc dignata uideri
Nec Cereris plena ad munera poscis opem
(Nam tu nostra dea es nec te deus ipse tacendi
Abnegat, expertus quis tua uela ferat:
Namque tibi Zephyrus fauet ac Cyllenius ales):
Ne nostra referas de regione pedem.

III. De lauacro.

Qui splendere cupis claro tenuique lauacro,
Pontica succedas in balnea nobilis undae,

83, 84 *om.* **A** *lacuna relicta* ‖ 83 pectora **V**: corpora *coni. Riesius* | menbris **V**: uinclis *coni. Buechelerus* ‖ *u.* 83 *Muellerus post* 84 *ponit* ‖ 84 Per *add. m. rec. in lacuna, quam reliquit* **V** | os *lac. rel.* **V** (osque caputque *uel* caputque retentos *suppleuit m. rec. inepte*); osque genasque *Heinsius* oscula manent *Muellerus*; *totus locus nondum sanatus* ‖ 85 roseam **V**: niueam **A** ‖ 86 Turgentesque **V**: Stringentesque **A** ‖ 89 Qua iam dextra *scripsi*: .... uestra (*in lacuna m. rec.* Donec *add.*) **V** *totum om.* **A**, *in quo manus fere aequalis lacunam per* Multorumque *suppleuit*; Et iam uestra *Muellerus peruerse* natorum uota *accipiens liberorum desiderium* (*et quid tum* nepotes, *cum* nati *sint commemorandi?*); *tu* uota *pro* nuptiae *accipe, ut sit sententia: qua nati uestri felicibus iuncti taedis uobis donauerint nepotes* | habeant, *ita* **A V** | uota **V**: iura **A**

II. *Extat hodie in* **P**, *qui* De Isidiae (uel Isidis *mgo*) nauigio *inscribit* ‖ 2 Nec Cereris plena ad *scripsi*: Plena nec ad Cereris **P**

III. *Extat in* **H P** (*A. L. Burm.* III 50, *Mey.* 927)

Quam nec Alexandri mater sub sole cadenti
Emeruit: non sic uaria se adspergine Caii
Effundat per aperta latex e sedibus imis
Cum Syrio unguento. semper tibi roscidus humor
Hic femora et suras et brachia molliter ambit
Et rigat ut pluuia sensimque ad colla resultans
Tangit odore leui et grato spiramine nares,
Lenis et externas admittere nescius artes.

IIII. De uinalibus.

Non tibi uina placent, o insanabilis hospes,
Nec mens est Thebana tibi, licet aggere celso
Dircaeae rupis dicas fluxisse parentes,
Vertice de Nysae pernox qua rura Lyaeus
Transiit inpleuitque uias nigrantibus uuis?
Musta orbi posuit pater; et non tempore ab illo
Desierunt haec sacra coli, uatumque sonoro
Carmine Mincius et strepuit circumsita ripa
Fluminis Etrusci, quem non aequabit Orontes.

V. De Cythera.

Forte erat Aurorae tempus Solisque quadriga
Fecerat et uentum et sonitum per mobile marmor

4 *num* Abnuerit*?* | sic *Buechelerus*: si **H P** | asp. **H** | Caii *sine dubio corruptum*, *expecto loci sub sole cadenti siti nomen*; Bais *Buechelerus*, *qui et* gratus *uel* talis *coniecit* ‖ 5 *num* Effundit*?* | operta **H** ‖ 6 semper tibi *scripsi*: semper cui **P** cui semper **H** ‖ 8 ut pluuia *scripsi*: in pluuiam **H P** ‖ 9 leni **P** ‖ 10 ortes **H** ‖ *post* 10 **H P** *addunt* I 1 *et* 2, *quae transposui* (*post* I 2 **H** *lacunae habet signa*).

IV. *Extat in* **H P** (*A. L. Burm.* I 25, *Mey.* 576) ‖ 3 *num* uixisse*?* (fulsisse *Riesius*) ‖ 4 nisae **H P** | pernox qua rura *scripsi*: pernostra rura **P** per rura et nostra **H** perlustrans rura *Buechelerus* | liaeus **P** ‖ 5 impl. **H** ‖ 6 orbi *scripsi*: sibi **H P** (sibi poscit *Oudendorpius*) ‖ 7 desierant **H P**, *corr. Schraderus* | *num* canoro*?* ‖ 8 strepuit **P**: tremuit **H** ‖ 9 *num* quod (quam*?*) non aequauit*?*

V. *Extat in* **H P** (*A. L. Burm.* III 276, *Mey.* 926) ‖ 2 aduentu

Adstantis ponti, cum te, mea bella Cythere,
Aspicio uenientem et tu mea limina grato
Introitu dignata rosas et lenis amomi
Delicias miras tecum adlicis, unde secutae
Palladis et frondes et nuptus inscia laurus.
Atria nostra uirent et agunt in limine primo
Radicem platani, ad portam uenit arbutus ipsam.
Felix multum arbos, imitans miracula Pindi,
Quam non delebit liuor nec sera uetustas.
O iucunda nimis, tenui quae uisa poetae,
Dum credis uitium non auscultare Camenis.

VI. De cereo.

Flora uenit. quae Flora? dea an de gente Latina?
Non reor; et Chloris dicta per arua fuit.
Huius in aduentum radiant de nocte lucernae,
Nam nitet atque hilarat lumine cuncta suo.
Cerea materies apibus debetur amicis:
* * *
Floribus atque horti sit precor aequa mei,
Non ut mel rapiam, cuius non tangor amore,
Sed cera in talem fiat ut alba diem.

---

sonitum *Schraderus*; *et certe* et — et *permirum*; *num* ec uento son. *?* | mobile *scripsi*: nobile **H P** || 3 Astantis **H** | ponti (*uel* pelagi) *scripsi*: pueri **H P**; *adposita mari poetae domus* | mea; *num* dea*?* || 4 Aspicio **P**: Agnosco **H** || 6 allicis **H** | sequutae **H** || 7 et nuptus *scripsi*: nulliusque **H P** et fulminis *Riesius* || 8 agunt (*mgo* agens) **H**: agens (*mgo* agunt) **P** | limite **P** || 9 ipsa *Buechelerus* || 10 multũ *scripsi*: multa **H P** culta *Buechelerus* | umbracula *Piersonus* || 11 Quam (Quae *mgo*) **H**: Quae (*mgo* quam) **P** | *puto* putror || 12 nimis] quies *Burmannus* comes *Buechelerus* || 13 camoenis **H**

VI. *Extat in* **H P** (*A. L. Burm.* V 190, *Mey.* 1120) || *in tituso ad* De cereo *m. alt. in* **H** *addit* flore || 2 et *scripsi*: at **H P**; *cf. Ouidii fast.* V 195 || *post* 5 *aliquid intercidisse intellexit Buechelerus* || 6 horti — mei *scripsi*: hortis — meis **H P**

VII. De aquila, quae in mensa de sardonyche lapide erat.

Mensa coloratis aquilae sinuatur in alis,
Quam floris distinguit honos, similique figura
Texitur: inplumem mentitur gemma uolatum.

VIII. Laus Martis.

Mars, pater armorum, fortissime belligerantum
Esto uolens, mitis, facilis, deus esto benignus:
Sic tibi post pugnas et pastos sanguine campos
Amplexus tribuat uincli secura Cythere.
Tu crista galeaque rubes, tu pulcher in aere
Incutis ab cultu radiantia lumina ferreo;
Te thorax ocreaeque tegunt, non quo tibi terror
Hostilis surgat, sed quod decor exit ab armis.
Tu cum pulsatum clipei concusseris orbem,
Inmugit mundus, tellus tremit, aequora cedunt.

VII. *Extat et in* **C P** *et in* **A V** (*om.* **H**), *et ita quidem ut illi* De aquila, *contra* **V** (**A** *om. tit.*) que in mensa de sardonuche lapide erat *inscribant*; *quas esse unius tituli partes intellexit Almelouenius* (*A. L. Burm.* V 147, *Mey.* 1083) ‖ 1 M *litt. init. om. spatio rel.* **A** | sinuatur **P V**: sinatur **A** iuuatur *Clauerius*, *dubium num ex* **C** ‖ 2 florum **C P** | destinguit **V** | similique **C P**: similisque **A V**

VIII. *Extat in* **A V** et **H P** (*Burm.* I 26, *Mey.* 585) ‖ *tit.* Laus Martis **V** *m. 1 in mg.*, *Clauerius*: De Marte (uel ad *mg.*) **P** Ad Martem **H**, *qui* uersus rhopalicus (rophalitus **P**) *addunt*; *om.* **A** | M *spat. rel. om.* **A** | belligerantum **H P**: belligerator **A V** ‖ 2—12 *om.* **H P** ‖ 2 mittis **V** ‖ 4 tribuat **V**: tribuit **A** | uincli *Heinsius*: uinclis **A V** | cithere **A V** ‖ 6 a (ab *ego*) cultu — ferreo *Heinsius*: a (e **A**) uultu — ferro **A V** ‖ 7 torax **A V**, *ut uid.* | ocreaeque *Riesius*: galeaque (*ut uid.*) **A V** *e u.* 5 cassisque *Meyerus* ‖ 8 surgat *scripsi*: subeat **A V** | exit ab armis *om.* **A**; exit *m. rec. corr. ex* erit **V** ‖ 9 pulsati **A** | clipei] i *prius in* y *corr. m. rec.* **V** | concosseris **A**

Da reditum nobis, patriam repetamus ouantes:
*Sic ti*bi lasciue celebrentur in urbe kalendae.

VIIII. Laus Iunonis.

Alma poli domina, cui uincla iugalia curae,
*Supr*emi caeli regis coniuxque sororque,
*Da re*ditum nobis: sic regnum transeat orbis
. . . . . .

X. Laus Liberi.

Lenis uitisator, proles Semeleia, Bacche,
Thyrsitenens, trieterice, dux Nysaee, bimater,
Flos Ariadnaee, Core Liber Iacche Thyoneu,
Da reditum nobis: sic totis dulcia riuis
Musta fluant, totis spumet uindemia labris. 5

11, 12 *om.* **A** *in 4 lin. spatio* ‖ 11 Da *om.* **V** *lac. rel., in qua add. m. rec.* | nobis reditum **V**, *transpos. L. Muellerus* (*mus. Rhen.* 24, 323) ‖ 12 Sic ti *in lac. add. m. rec.* **V** | lasciue **V**: lasciuae *uulgo*

VIIII. *Extat in uno* **V** ‖ Laus Iunonis *inscripsi*: Iunonalibus **V** ‖ 1 Alma (*uel* summa *uel* diua) *L. Muellerus*: *lacuna relicta in* **V** (Atque *m. rec.*) | dominans *Muellerus*; *malim* domina o cui; *cf.* II 1 ‖ 2 . . . . emi **V** (Supr *add. m. rec.*) ‖ 3 Da reditum *Muellerus*: . . . . ditum **V** (Det re *add. m. rec.*) ‖ *supplet Muellerus*: Ad tibi dilectas Tyriae Carthaginis arces

X. *Extat in* **C H P** *et* **A V** (*A. L. Burm.* I 21, *Mey.* 574) ‖ Laus Liberi **C** (*certe Clauerius in indice*): De liberalibus *mg. m. 1* **V** (*om.* **A**) De Bacho uel ad Bachum **H P** ‖ 1 Lenis **C H P**: Lenee **V** enee (*litt. init. om.*) **A**; *an* Euhie*?* | uitisator **C H P**: uitis (uittis **V**) sator **A V** | proles semeleia **C H P**: bromie semeleie (-leia **A**) **A V** | bache **A V** ‖ 2, 3 *om.* **C H P** | Tirsitenens **A**, *qui reliquum u.* 2 *et* 3 *totum omittit* | *post* Thyrsitenens *ita pergit* **V**: bimater trieterice nysie liber, *quod corrigere temptaui* (*est* Liber *correctio marginalis ad u. seq. spectans*) ‖ 3 Flos ariadene **V** *corrupte*; *nec enim uulgata placet* | Core Liber *scripsi*: coriatice **V** Curetice *Heinsius* Corybantice *Buechelerus* | Iacche *scripsi*: laete **V** ‖ 4 riuis **A V**: uerbis **C H P** ‖ 5 Musta *uulgo*:

XI. De hippopotamo [et crocodilo].

Utraque fecundo nutritur bellua Nilo:
Quaeque necat morsu quaeque sub ore fremit.

XII. De Dulcio.

Nectareo dulces muro cinguntur harenae

* * *

Suaue tibi nomen; sed si te talia tangunt,
Moribus atque animo post ea dulcis eris.

XIII. De zona missa a Serena Arcadio Augusto.

Stamine resplendens et mira textilis arte
Balteus alipedis regia terga liget,
Quem decus Eoo fratri pignusque propinqui
Sanguinis Hesperio misit ab orbe soror.
Hoc latus adstringi uelox optaret Arion,
Hoc proprium uellet cingere Castor equum.

Musa **A V** Mella **C H P** | totis spumet **C H P**: spumetque cauis **V** spumet (que cauis *om.*) **A** | prelis *Barthius*

XI. *Extat in omnibus* (*Burm.* V 146, *Mey.* 1082) || Incipit de hippopotamo **V**, *om.* **A** De hippopotamo (hyppop. **P**) **H P**; et crocodilo *addit Clauerius* || 1 U *om. spat. rel.* **A** | Utraque **A V**: Ut quae **C H P** | faecundo **H** || 2 necat **C H P**: uorat **A V**

XII. De dulcio de lucusta *inscribit* **V** (*titulo caret* **A**) *ita ut post u.* 1 *solum exhibitum statim sine interuallo adiungat Claudiani de locusta epigramma, et ita* **A**; *contra* De Dulcio *ita inscribunt* **H P** *ut tantum uu.* 2 *et* 3 *praebeant*; *hos autem cum priores* (*Burm.* V 192, *Mey.* 1122) *pro peculiari carmine habuerint, cum sint pro se soli apta uacui sententia, apparet in duabus codd. familiis duo unius carminis fragmenta esse seruata* || 1 N *om. spat. rel.* **A** | dulces] *fortasse* durae | harene **A V** || 3 post ea *Burmannus*: postea **H V**

XIII. *Extat in* **A V** *post Claudiani epigr.* XX, *praescripto in* **V** *titulo* (*om.* **A**): itē de zona missa ab eadē archadio aug̃. || 1 S *om. spat. rel.* **A** || 1 liget **V** *m. rec. corr.*.: ligat **A V** || 3 Quod **A** || 4 orbe] b *supra lin.* **A** || 6 uellet *supra lin. m. 1* **V**

XIIII.

Marcus amans puerum natum mentitur amare
  Vultque pater dici nescius esse pater;
Et pietate nefas et amorem uelat amore:
  Se pietas umbram criminis esse dolet.
'Nate' dies audit, nox et torus audit 'amice',
  Et pro temporibus nomina mutat ei.
Stulte, quid ignaro non dicit Cynthia fratri?
  Ne credas noctis facta latere diem.
Qui 'pater' est, huic 'filius' est a lumine primo;
  'Filius' a thalamis incipit esse 'puer'.

XIV (*Burm.* III 233, *Mey.* 998) *ex uetere codice Cuiaciano profert Binetus epigr. uet. p.* 15 *tamquam Claudiani*; *non sine iuris specie nostrae collectioni uindicauit Riesius* ‖ 4 Seque umbram pietas *Douza*; *pro* umbram *reposuerim* laruam ‖ 5 thorus *Binetus*: totus *codex* ‖ 6 ei] amor *Patissonius* ‖ 7 cincia *cod.*, *corr. Binetus* ‖ 8 noctis facta *ego*: nocti digna *cod.* noctis furta *Douza* (dicta *Buechelerus*) ‖ 9, 10 *a manu aliena assutos putat Barthius*; *fortasse ante* 5 *collocandi* | Qui puer est, hic filius est: a l. pr. filius *coniecit Meyerus* | lumine *Patissonius*: limine *cod.*

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Ad uol. II.

In Aetnae u. 426 [II p. 114] nescio quo casu infelici bis (et in textu et in notis) me inuito hercle atque nolente typothetae posuerunt 'Vesuui' pro 'Veseui'; quod quam celerrime tollatur rogo.

Ad uol. III.

XVII 63 [supra p. 10] lege 'dis mittere'.

XXIV 6 [p. 65] in adnotatione lege 'Tēptant' (intercidit 'e' litterula).

XXXIII 271 [p. 200] in notis lege: '*num* pos terga?'

XXXIV Nunc demum Cippollae [cf. p. 207] de distichis Catonis dissertationem uidere mihi contigit. quem ut miratus sum Veronensem codicem tamquam plane incognitum in doctorum notitiam proferre nulla disputationis Schenkelianae ratione habita, ita tribus locis non sine utilitate illam inspexi. et primum quidem distichi, quod est in appendice [p. 236] tertium, uersum alterum Cipolla hanc testatur in **A** speciem habere:

Sepe dato bonis scieris bene ponere quod des.

quo ut ex parte coniectura nostra confirmata, ita ansa iterum perpendendi uersum data est; unde nunc sic eum restituo:

Saepe dato bona, si scieris bene ponere quod des.

deinde uero inter IV 25 et II 8 [cf. p. 206] hunc nouum inuenit uersum a Schenkelio plane omissum:

Sub tortorem manet quem conscientia doma . . . ,

cuius genuinam faciem olim fuisse puto hance:

Sub tortore manet, quem conscia uita notauit.

praeterea in rebus leuioribus nonnullae inter Cipollae et Schenkelii apographa differentiae intercedunt, de quibus quid statuendum sit is aperiet qui denuo codicem inspiciet. mihi enim, cum a. 1876 iterum codicem euoluenti minimum adesset tempus, pauca tantum disticha cum Schenkelii dissertatione conferre licuit; unde tribus locis eam correxi. una est grauior discre-

pantia, scil. Append. 9, 1 [p. 236], ubi Cipolla legit 'semper par esse memento.' quem uersum fortasse melius ita exhibuissem spreto commento Schenkeliano:

Fortunae donis semper parcum esse memento.

his adiciam, distichon II 2 ('Noli archana dei cęlumue inquirere' eqs.) sub titulo 'Item Ciceronis' extare in codice Gaddiano pl. 90 sup. 25 saec XII—XIII, cuius fol. 98 sq. initium Maximiani, Claudianeum epigramma 'Fontibus in liquidis' eqs., 'Versus Lucani: Orbem iam totum' eqs. (= Petronius), distichon nostrum, Ausonianum 'Abiecta in triuiis' et uersus nonnulli Ouidii habentur. quocum aliquatenus coniunctus est Monacensis 19413 saec. XI—XII fol. 113 sqq. post 'uersus de uolucribus' aliaque exhibens epigramma Claudianeum 'Fontibus in liquidis' sub titulo 'Tullii', cui distichon Catonianum II 2 subicitur praescripto 'Alii'.

Potui etiam addere, paucos Homeri latini uersus extare in florilegiorum ex poetis Romanis factorum codicibus nonnullis, Serenum interdum in usum uocari a Micone Leuita in libello suo prosodiaco; sed haec aliaque sine rei criticae damno a me neglecta esse certo scias.

Pag. 239 in apparatu ad u. 60 **D** pro **C** legas. — leuiora quaedam uitia (ut p. 58 in adnot. ad u. 1050, ubi uncus ante *cau(a)e* delendus est, *arg*≡*iag*; pro *arg*≡*iaq*;) facile ipsi corrigent lectores.

POETAE LATINI MINORES.

RECENSUIT ET EMENDAVIT

AEMILIUS BAEHRENS.

VOLUME IV.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

XLIII.

ANTHOLOGIA LATINA.

Temporis ordo, quem cum maxime in componendis carminibus me obseruaturum esse in praefatione huic operi praemissa professus eram, quod in hoc quod iam prodit uolumine IV neglectus est, id inde uelim explices, lector candide, quod ut tomus secundus carminum pseudouergilianorum collectionem regnante fere Claudio institutam continet, ita hic quartus alteram syllogen ultimo antiquitatis Romanae spatio confectam illam quidem sed omnium aetatum poetas pariter complexam exhibet, *Anthologiam* dico *latinam*, quam Carthagini circa a. 532 p. Chr. n. iubente Vandalorum quodam principe composuit nobilis quidam adulescens nomine Octauianus. quam quoniam integram nobis inuidere liuida fata, ex laceris relliquiis latissime sparsis, quantum quidem fieri licet, reconcinnare ita suscipiam, ut in capite priore horum prolegomenon de codicibus plurimis in usum uocandis, in altero de pristino illius statu fontibusque disputem, amplum hercule uastumque campum peragraturus.

I.

Collectionis a me adumbratae exemplar quoddam (fortasse iam nonnullis locis turbatum) saeculo sexto fere medio ex Africa peruenit in Europam ibique cu-

pide adreptum propagatumque minutorum illorum quibus medium aeuum fere delectabatur poematum fons praecipuus atque paene dixerim unicus extitit. duae autem codicum familiae ex illo profluxerunt exemplari bis descripto. quarum ad unam pertinet codex ille nobilissimus, qui omnium huius syllogae librorum mss. agmen ducit:

S *Salmasianus* siue Parisinus 10318 (olim suppl. lat. 685), formae quartae maioris, saeculo VII litteris uncialibus exaratus (specimen habes in Wattenbachii et Zangemeisteri exemplis codd. latt. tab. 46), scriptura continua (nisi quod hic illic punctis sunt interstinctae uoces), titulis et secundi cuiusque uersus litteris initialibus rubro colore exornatis, 28—29 per singulas paginas uersuum. correctorum manus complures distinguendae; nam et iam prima manus multa siue inter scribendum siue post inspecto iterum codice emendauit (ad hanc referas, si dixi ex. gr. c. 198, 7 'uoluuntur *ex* uuluuntur *corr.* S') et altera manus antiqua saec. IX—X (*m. ant.* a me significata) hic illic conspicitur et plurima leuiora uitia Salmasius correxit (cuius potiores correcturas attuli siglo usus *Salm.*); sunt denique nonnullae correcturae, quae a quanam manu sint profectae incertum est, etiam ab alia quadam manu recentiore (*m. rec.*) quam Salmasii. prima huius codicis notitia cum doctis communicata est, postquam fere a. 1610 in possessionem ille peruenit Claudii Salmasii. nam et tum et magis tempore insecuto uaria inde sunt facta apographa, scilicet 1) Iuretianum in codice Parisino 17904 seruatum (ipse inspexi); 2) Isaaci Vossii in codd. Leidensibus Voss. L. O. 16 et 63 extans omniumque accuratissimum, quod mihi apparatum criticum componenti praesto fuit; 3) Marquardi Gudii in cod. Guelferbytano Gud. 187 (Luxorium continet; inspexi); 4) Antonii Clementis, quod ad Iacobum Gallaeum peruenit, unde excerpsit non-

nulla Cuperus (inter huius codd. Hagae Comitum adseruatos Q. 21; inspexi); 5) schedae Diuionenses non ex ipso S, sed huius exemplari aliquo descriptae ab auctore anonymo, qui haud pauca tacite correxit (cf. L. Muellerus et A. Riesius in Fleckeis. ann. 1867 p. 802 sq. et 1868 p. 698 sqq.); 7) Heinsianum et Ruhnkenianum, quod una cum schedis Diuionensibus cumque excerptis ad alia carmina pertinentibus multis nunc Heidelbergae extat (cf. Riesius anth. lat. I p. XVI not.); praeterea Burmannianum quoddam apographon Muellerus l. l. commemorat. uidendus omnino Riesius, qui diligenter fata codicis pretiosissimi persecutus est l. l. p. XIV sqq. — librum a. 1875 Lutetiae Parisiorum ipse examinaui et contuli ex parte celerius; praeterea in praeparanda hac editione et Vossii apographis, ut dixi, sum usus et conlatione Riesii, qui plurima editionis suae errata ipse correxit in Fleckeis. ann. 1880 p. 259 sqq. — hoc addo, ubicumque nudae huius codicis scripturae in apparatu critico adferantur, emendationem in textum receptam ut interdum Salmasio ita plerumque schedis Diuionensibus siue potius harum auctori deberi.

Iamque ad ea quae codici insunt adumbranda transeo. liber, cuius singulae paginae a Salmasio sunt numeratae, in initio mutilus est, cum testibus numeris ad singulos quaterniones adscriptis undecim priores quaterniones desint. incipit autem a nostrae editionis carminibus 197—208, quae pagg. 1—46 occupant, porro habet pgg. 46—47 'praefationem' illam prosariam (= 209) et carmen Octauiani (= 210), cuius inscriptioni adiectum est *sunt uero uersi CLXXII*; secuntur nempe usque ad c. 307 (Peruigilium Veneris in S falso loco extans similique titulo instructum) secundum inscriptiones poemata 172; scilicet pgg. 48—58 secuntur praemisso numero sat memorabili (rubro sunt picti numeri omnes):

VIII carmen 211; porro

[*IX*] eraso nunc numero pgg. 58—66 cc. 212—215, 128, 216—268;

X solum c. 269 pgg. 66—67;

XI solum c. 270 pg. 67;

XII solum c. 271 pgg. 67—73;

XIII cc. 272—306 (pgg. 73—82), 308—346 (pgg. 82—92), 164, 166—171 (pgg. 92—93), 347—379 (pgg. 93—108). — sequitur c. 307 (pgg. 108—112) ut dixi, in S male conlocatum, cui ita est inscriptum:

XVI. Incipit .... sunt uero uersus XXII: sunt scilicet iterum in codice 22 carmina: 307; 380—394 (pgg. 112—116); 396, 93 (huc falso traiectum), 397—399, 189 (pgg. 116—118). nam quod huic parti XVI praeponitur, apparet in prioribus nonnullos numeros a rubricatore esse omissos, ut et postea factum est. sequitur enim:

XX c. 190 (p. 118—119), cuius titulo subicitur *ursus XXIII*; subiciuntur enim iterum 23 carmina, post 190 scilicet cc. 400—407, tum

XXI cc. 1, 110, 408, 409, 2—4, 52, 410, 411, 185—187, 412—420 = 23 carmina secundum titulos (pgg. 119—134).

Numero, ut uidetur, omisso sequitur pgg. 134—136 c. 421 cum tituli addito *sunt* $\overline{ur}$ *XXXII*: et re uera usque ad Symphosium 32 carmina adsunt, scilicet post 421 cc. 188, 155—163 (pgg. 136—137), 422—425, inserti *Ouidi de aetate* uersus quattuor, 426—430, Martialis I 57, porro cc. 129, 431—439 (pgg. 137—141).

Symphosio ipso, qui obtinet pgg. 141—156, non numerato sequitur Luxorius cum tituli addito *sunt* $\overline{ur}$ *LXXXXVII*: accedunt ad Luxorii cc. 441—529 octo alia 530—532 (hoc 532 pro quinque numeratur), quae occupant pgg. 156—188. et hic subiecta subscriptione *Epigrammaton* $\overline{expli.}$ *feliciter* desinit prior codicis pars.

Sed antequam pergo, uno uerbo dicam, in additis illis *sunt uero uersus* . . . (ubi *uersus* ex medii aeui usu significare 'carmina', neminem fugit) nihil aliud latitare quam eius ipsius qui S scripsit computationem; quam non ex Octauiani sylloge genuina esse repetitam inde colligitur, quod ubique sola carmina ea, quae S in unum comprehendit, numerata sunt; haec autem haud raro olim per longe alium ordinem cum illa computatione minime congruentem fuisse disposita, comparatis ceteris syllogae codicibus elucet. iam numeri VIII—XIII, XVI, XX, XXI (alios a rubricatore esse omissos, iam monui) num ad librorum diuisionem ab Octauiano institutam sint referendi an itidem a codicis S scriba oriundi, facile alteram codicis partem respicientes eruemus.

Haec autem altera pars pgg. 188—274 complectens post subscriptionem supra adlatam haece continet: *Incip. calculus. dionisi. episcopi alexandrini. decemnouemnalis*

c. I. Regulam eqs., optinetque calculus pgg. 189—195 ita ut in pagg. 192 et 193 parte inferiore extet

c II Versus domni Petri (= cc. 534—536). sequitur p. 196

III Breuis pimentorum [lege *pigm.*] *q; in domo esse debeant ut condimentis nihil desit* et porro

[*IV*] *Apicii excerpta a Vinidario uir inlut* usque ad pg. 203 finem.

[*V*] *Incipit de ponderibus* pg. 204 uacua. secuntur pg. 207—211 (nam pgg. 205, 6 falso conlocatae; inter 206 et 207 unum folium excisum, numero VI signatum opusculum continens)

VII—X numeratae Honorii scolastici narrationes ab Hauptio [opusc. III 150 sqq.] editae, tum

XI Postolatio muneris = c. 395 pg. 211; denique post opuscula *XII*, [*XIII*], *XIIII*, *XV* nume-

rata (sententias *sci Syxti epi*, Senecae monita, *cronica Iulii Caesaris*, excerpta Pliniana), quae pgg. 212—273 optinent, ultimo folio pgg. 273, 74

XVIII (sic) *Incipit uersos de singulis causis sunt uer LXX* = cc. 537—542, in quibus ad finem non perductis subito desinit codex.

Quodsi alteram codicis partem, quae cum priore nihil habet commune nisi quod carmina nonnulla in hac omissa (cf. infra) in illa adiciuntur, scriba suo scilicet commodo prospiciens diuisit in capita, etiam in priore parte illam dinumerationem (VIII—XIII ectr.) ab uno soloque librario factam esse aiamus oportet. quod alia quadam ratiocinatione confirmatur. nam ex. gr. c. 307, in Thuaneo mox describendo recte conlocatum, in S errore quodam traiectum est, ut tamen ab ea ipsa sede falsa, quam illud optinet, incipiat liber XVI, cum contra, si ex archetypo dinumeratio profluxisset, liber XIV illinc esset incipiendus. apparet igitur, errauisse eos qui numeris illis singulos syllogae genuinae libros indicari opinabantur; et si infra ex rationibus internis ostendemus, multorum carminum in S traditorum ordinem esse perturbatum, a numeris istis rationes nostrae tutae securaeque erunt.

Perierunt, ut dixi, in codicis S initio undecim quaterniones (= 176 paginae siue 4850 fere uersus). hos quoque ex parte certe Anthologiam continuisse, concluditur ex primo qui nunc in S adest numero VIII. cuius partis amissae uestigia supersunt in aliis codicibus plurimis, qui cum multa eorum quae in S leguntur, tum uero noua carmina ita praebent ut facile haec omnia antiquitus fuisse conexa perspiciamus. neque originem illi duxerunt ex S integro sed partim ad eundem cum hoc patrem redeunt, partim ex huius gemello per uarios gradus fluxerunt. eodem autem cum S patre utitur:

Thuaneus siue Parisinus 8071, formae maximae, T
saeculo IX exeunte potius quam X ineunte scriptus duabus columnis, post Iuuenalem (cuius post sat. IX inseruntur inter alia sine titulo 123 et 124) et Eugenium Toletanum continens haece: excerpta ex Martiali (cuius in libri V initio extat c. 128), Catulli c. 62, deinde sine ullo interuallo cc. 284, 286, 289, 299—301, 304—306, 307, 315, 317—324, 332, 339, 343, 164, 360—364, 372, 376, 377, 379, 382, 384, 385, 388, 393, 395—399, 189, 190, 400, 1, 408, 409, 2, 3, 412—419, 291, 329, 340, 429, 155, 156, 158—160, 162, 422, 423, 425, Ouidii uersus quattuor in S quoque obuii, 450, 457, 464, 472, 543 cum subscriptione *Explicit*, ut tamen post scribae quosdam uersiculos ineptos sub titulo *Explicit de quodam ebrioso* c. 219 (antea scil. omissum) subiciatur. sic finitis Anthologiae excerptis secuntur in codice noua excerpta ex Ennodio, Seneca, Lucano, Eucheriae uersus, Ouidii Halieutica, Gratii Cynegetica [uol. I p. 30] aliaque nullius pretii*). ipse Groningae contuli. — liber cum hoc coniunctissimus Vindobonensis 277 saec. IX [uol. I p. 29] praeter Martialis excerpta ad Anthologiam nihil confert.

Codex bibliothecae ciuitatis Lipsiensis [Rep. I 74] L
saec. IX—X, quem descripsit Hauptius [opusc. I p. 286 sqq.] quemque ipse a. 1872 manibus triui, inter medii aeui carmina fol. 14 sq. habet c. 543, fol. 25 sqq. cc. 165 (cui adiectus est 220, 2), 228, inter Martialiana

*) ex **T** fluxerunt *epigrammata quaedam uetusta ab Actio Sincerio Sannazario exscripta* in codice Vindobonensi lat. 9041, nisi quod Sannazarius testibus nonnullis lectionibus etiam ipsum **S** hic illic iam inspexisse uidetur. sunt autem illa ad rem criticam nullius momenti; paucas Sannazarii coniecturas inde attuli. disseruit de his excerptis Schenkelius [stud. Vindob. I p. 59 sqq.], qui quattuor disticha incognita inde se proferre opinans errauit (cf. c. 219, Ennodius Sirm. p. 609, Anth. lat. Burm. I p. 607).

multa 285, tum 131, 213, 129 (quod a me neclectum beniuole mihi contulit O. Ribbeckius), tum sub titulo *De tinioso* Ouidii uersus A. A. III 249 sq., post Eugenii Toletani uersus c. 160, de culice (Donatus § 28), 158 (in quo plane cum ceteris codd. consentit), 155 (u. 1 = VY, u. 2 'Commune — habes'), 156 libere effictum, epitaphium Vergilii (Donatus § 54), Ouidii Am. III 5 et Metam. III 131—252, alia denique aliena. — prouenisse L ex eodem atque T fonte, carminis 543 apparatum criticum perlustranti facile apparet. unde, cum L nonnulla carmina in S extantia praebeat quae in T desunt, hunc non omnia ex exemplari communi transcripsisse colligitur.

Cum Lipsiensi cognatus est Sangallensis 899 saec. XI, de quo rettulit C. Schenkelius [relatt. acad. Vindobon. 1863 p. 67 sqq.]. ad Anthologiam spectantia insunt inter aliena multa haece: pg. 11 Martialis nonnulla, de culice, uersus illi Ouidiani *de tinioso* in L inscripti (cui praecedunt uersiculi ignoti:

Alibi Spicula curuato pelluntur ferrea cornu.
Alibi Gramineo formose iaces sine coniuge lecto),

porro cc. 165 (adiecto 220, 2), 228, 160. idem in alia parte pg. 45 coniuncta habet cc. 164 et 165 scilicet ex aliis Anthologiae excerptis sumpta.

Cum L cognationis quodam uinculo etiam iungitur codex Regius 15. B. XIX musei Britannici saec. IX—X, a me descriptus mus. Rhen. XXXI p. 93 sqq., qui fol. 90 c. 130, fol. 99 sqq. Martialis I 19 cum titulo sat memorabili *uirgilius de sua nutrice*, 131 (*item idem*, id est Vergilius), medii aeui *de caluo a culice obuiato* uersiculos, 128 (*uersus auieni*), 193, 155, 156, denique fol. 125 sqq. inter alia 123 et paucos XII sapientum uersus habet.

Summi autem momenti ad reconstruendam syllo- V
gen genuinam est codex Vossianus L. Q. 86 medio fere saec. IX scriptus, de quo post alios disserui mus. Rhen. XXXI p. 255 sq. praecedentibus autem et maioris ambitus operibus et poematis minoribus (inter quae sine titulo 123, 124) iam fol. 93 sqq. extat magna Anthologiae pars praemisso titulo praegrandibus litteris exarato (unde omnia quae secuntur ex longe alio quam praecedentia fonte fluxisse intellegimus) *de Corsica*, scilicet pertinente ad cc. 2 et 3 etiam in S obuia; quibus subiciuntur uno tenore cc. 6—89, porro excerpta ex Martialis IV, 71—XIV*), cc. 422, 423, 425, 457, 472, 162, tum iterum Martialiana a libro spectactulorum usque ad IV 62, deinde cc. 141, 284, 304, 305, 321, 164, 362, 376, 93, 399, 189, 409, 427, 155, 156, 158—160, 450, 400, 382, 408, 395, 396, 291, 342, 397, 398, 324, 343, 320, 361, Martialis III 75, 300, 332; denique 132, 133, 137, 138, 136, 134, 135, 139 150, 142, 140, 153, 149, 146, 147, 154**). — finem

---

*) singuli Martialis libri semper in excerptis distinguuntur, ut *Explicit ex V libro. Incipit ex VI.* qua obseruatione infra in Senecae epigrammatis utemur. — ceterum in libri VI Martialiani initio extat c. 128.

**) statim post c. 154 (fol. 116ª) legitur carmen ad rem metricam spectans, quod hoc saltim loco exhibere est uisum:

De pedibus Lib. IIII.

Pes est spondius, longa qui constat utraque;
Hunc contra pariambus erit gemina breue iunctus;
Longa breuisque pedem faciet postlata trochaeum;
At praelata breuis longae concludet iambon.
Dactylus ex longa ueniet breuibusque duabus;
Idem anapaestus erit, breuibus si coeperit ante;
Cum breuis una duas distinguit syllaba longas,
Creticus est. * * * * *

(habet **V** u. 1 *pondius* et *constrat*, 2 *brede* m. 1 et *iunctis*, 3 *trocheũ*, 4 *iamboni*, 5 *Dactylos*, (*o* in *u* corr.). — quos uersus comparato Terentiano Mauro ex quarto operis alicuius metrici libro sumptos esse propterea nunc statuo quod ob ipsum ar-

autem codicis Alcimus Auitus et de grammatica scripta prosaria optinent (fol. 116—150). — summas autem turbas in illa de qua agimus parte fol. 93—116 regnare, inde efficitur quod excerpta ex Martiali posteriora (scil. liber spectac. — IV 62) plane continuantur a prioribus (IV 71—XIV), unde et carminum XII sapientum ordinem disiectum et illa quae nunc Martialiana discindunt (cc. 422 . . . 162) olim cum ceteris illis cc. 141 . . . 154 cohaesisse probabile fit. quamquam num ex archetypi habitu horum errorum originem detegere liceret, frustra quaesiui. omnino autem neglegentius hunc codicem exarauit librarius, nec auctorum nomina nisi raro ex fonte suo transcribens et uerba tradita magna cum socordia describens (cf. ex. gr. c. 52, quod in S multo integriore quanto melius est seruatum!). in hoc autem rerum statu gaudere licet quod pauca saltim eorum carminum, quae nunc in uno V (non in ceteris codicibus principalibus STWY) leguntur, in aliis quoque libris aetatem tulerunt, ex eodem quam V fonte profectis. huc pertinent codices a me indagati:

Reginensis 1414 saec. XI post carmina christiana fol. 16 exhibens cc. 7—9 multoque quam V praestantior.

F Fuerstenfeldensis siue Monacensis lat. 6911 saec. XIII—XIV, qui fol. 99—112 multa XII sapientum et pauca Martialis carmina, tum (post Theodulfi et Damasi poemata singula) cc. 57, 50, 5 antea incognitum, 47, 48 habet: cf. quae disserui mus. Rhen. XXXI p. 670 sqq.

Erlangensis 840 saec. XI fol. 150 post uaria XII sapientum opuscula exhibet cc. 57, 47, 48 in unum con-

---

gumentum in Anthologia nostra olim locum habuisse negandum est. et fortasse auctorem aliquis eruet ex hac quae post u. 8 legitur subscriptione

·AR·OS ᵔ TREOM'. ELIAE.
FŁ (= feliciter)

iuncta sub titulo *Epitafium Alexandri magni.* — hinc descriptus uidetur codex Vindobonensis 2521 saec. XII fol. 40 tria illa poematia 57, 47, 48 praebens cum eadem lectionis uarietate.

In codicum principalium descriptione pergentes W uenimus ad codicem Bellouacensem. quem hodie deperditum (certe neque Riesio [Anth. lat. II p. IV] neque uero mihi quantumuis inuestigantibus reperire eum contigit) primus adhibuit Claudius Binetus in libro, cui inscriptum est: *C. Petronii Arbitri itemque aliorum quorundam veterum epigrammata hactenus non edita. Cl. Binetus conquisivit et nunc primum publicavit. Pictavii, ex officina Bochetorum fratrum. 1579.* cuius libelli rarissimi notitiam conlationemque accuratam debeo beniuolentiae u. cl. Leopoldi Delisle. dixit autem Binetus in epistula praefatoria: *ne quid dissimulem, Petronii Arbitri aliorumque Epigrammatum bonam partem ex bibliotheca Ecclesiae Bellouacensis habui: quae cum veteri Isidori Ethymologico connexa erant.* ordo autem, quo haec poematia e Bellouacensi petita Binetus (pg. 1—10) edidit, hic est: 90—106, 518, 502, 501, 503, 107, 108, 500, 24, 109—113, 1, 114—117. tum sequuntur praemisso titulo: *Ista quae subiiciuntur vel ex v. c. manus. clariss. I. C. Iacobi Cuiacii vel ex munere Ios. Scaligeri habui, nonnulla et in Italia conquisivi* alia carmina, etiam nostrae Anthologiae nonnulla, quae scilicet ex V descripta neque a se ipso edita I. Scaliger dono dederat Bineto. his missis uideamus de priore illa serie poematum e libro Bellouacensi sumptorum. quae editor ita publici iuris fecit ut in textu (solis orthographicis neglectis) plane sequeretur codicem, coniecturas suas in margine adnotaret. qua in re summa cum diligentia uersatum illum fuisse, ut etiam de titulis praemissis nulla sit dubitandi causa, omnia reddunt ueri simile. dolendum est autem quod

Binetus neque de ordine, quo in codice singula carmina sese exceperunt, lectorem monuit neque uero de ceteris poematibus in illo extantibus quidquam protulit. neque enim dubito quin multa in W praeterea sint lecta, quae Binetus ob eam causam posthabuit quod iam ante Scaliger edidisset: inedita tantum atque incognita ille prompsit. quodsi ipsum Bellouacensem inspicere nobis liceret, cognationem inter illum et libros STV intercedentem, quam nunc ex paucis tantum opusculis communibus agnoscimus, multo certioribus indiciis demonstrare possemus.

Duo autem carmina, quae inter libros principales W solus tradidit, etiam in aliis extant codicibus, qui cum eis noua quaedam poematia coniungunt aut utpote nota a Bineto ex W non prompta aut, si in hoc deerant, ex eodem quo W hausit fonte ampliore sumpta. nam, ut fere fit in his minutis opusculis, uel primarii codices non omnia ex archetypis suis transcripserunt; id quod T et L Regiusque, porro V et F inter se comparati comprobant. iam c. 111 *Thrax puer* uno disticho decurtatum interpolatumque habetur in altera quadam librorum familia, quae propterea quod illi alios uersus addit alicuius est momenti. cuius antiquissimus*) testis est codex musei Britannici Add. 11983 saec. XI—XII Senecae uarios libros continens. ibi inter media prouerbia Senecae adscripta fol. 36 sqq. haec leguntur: *uersus de duodecim cesaribus* (Ausonii scil.), *epytaphium senece*, c. 111 *uersus iulii cęsaris*, tum c. 123 *uersus adriani impr̄*, 124 *Item uersus eiusdem*, 125 *Item uersus eiusdem de quodam milite*, carminis

*) si excipias Parisinum 528 saec. IX, qui fol. 124 solum unumque *Thrax puer* recepit inter Alcuini opera. unde tamquam Alcuini carmen genuinum edidit Duemmlerus [poet. lat. med. aeui I 1, p. 50]. sed, ut alia mittam, num credibile est, tempore Caroli Magni Anthologiae graecae (nam ex hac hauserit necesse est Alcuinus) particulas in latinum uersas esse?

828 apud Meyerum uu. 1—4. ex codice autem huius simillimo fluxerunt Vindobonensis 2521 (olim 281) saec. XII, Parisinus 6630 saec. XIII aliique, de quibus statim p. 16 dicam. habemus igitur in libro Londiniensi paruum lacerumque excerptum, quod ex sylloge nostra prouenisse uel titulus c. 111 *iulii cęsaris* ostendit (nam non intellectam antiquam inscriptionem *Germanici Caesaris* eo modo mutatam esse, quid mirum est?). quae res aliquid confert ad rectum iudicium ferendum de cc. 123—125. miro enim fato accidit ut cc. 123 et 124 in antiquioribus quidem codicibus, sed qui in titulo mirifice inter se dissentiant, legantur. nimirum ex uetusto quodam Anthologiae exemplari (fortasse saec. VIII) casu quodam unum folium duo illa poematia continens dissolutum uidetur; eratque praeterea titulus ita euanidis litteris scriptus, ut fere nihil nisi *uersus .... ani impr* legi posset. unde et quod opuscula illa uel in codicibus eis qui Anthologiam continent (T et V) non in hac ipsa sed loco longe alio extent et quod titulus aut omissus est aut uarie suppletus, facile explicatur. sunt autem libri praeter TV iam commemoratos hice: Bruxellensis 10859 saec. IX post Miconis glossas c. 124 sine titulo et 123 sic inscriptum *De tribus mulieribus uictricibus atque ab eisdem de totidem uiris interfectis* habens; Vossianus L. Q. 33 saec. X fol. 133 sine titulo c. 123 (post Ausonii 'est et non'); Sangallensis 899 (cf. supra p. 10) inter Ausonii opuscula c. 123 ut *Ouidii Nasonis uersus*; Regius 15. B. XIX (cf. supra p. 10) fol. 125 c. 123 cum inscriptione *uersus traiani imperatoris*; Parisinus 9344 saec. XI (cf. infra p. 24), qui fol. 42 bis c. 123 habet (priore loco sine titulo, postero cum hoc *hos uersus nero imperator composuit*, uu. hic sic conlocatis 1—4, 8, 7, 5, 6); Parisinus 13026 saec. X fol. 84 cc. 123 et 124 sine titulo; Y (cf. infra p. 18) inscribens: *Traiani imperatoris de bello Parthico uersus decori*; quibus alii (ut Cantabri-

giensis Collegii Trinit. O, 4, 11 saec. X—XI, qui post Iuuenalem c. 124 habet) addi possunt. his codicibus (in quorum nonnullis carmina olim dissoluta iterum cum Anthologiae opusculis sunt coniuncta, id quod interdum factum est) nostro iure utemur in textu recensendo, sed in titulo et ad demonstrandam cc. 123 et 124 ex Anthologia originem sequendi sunt libri Londiniensis adseclaeque, utpote maius quoddam continuumque excerptum praebentes.

De his libri Londiniensis adseclis nunc pauca adicienda. sunt autem Vindobonensis 2521 saec. XII, Laudianus lat. 86 saec. XIII, Parisinus 3761 saec. XIII, Parisinus 7596 A saec. XIII, Harleianus 2621 saec. XIII, qui omnes Hildeberti, Marbodi, Odonis aliorumque carmina siue tota siue ex parte ita continent ut tamen his interiecta sint cc. 123—125 una cum alio quodam poematio (sub numero 127 exhibui), quod non minus quam illa medio aeuo abiudicandum est. uidentur igitur in Hildeberti coaeuorumque opera quattuor cc. 123—125 et 127 casu quodam irrepsisse. quamquam sunt inter illa etiam alia opuscula, quae antiquitati uindicanda esse tum puto euincetur, cum de Hildeberti aequaliumque poematiis accurata instituetur disquisitio comparatis quam plurimis uetustissimisque libris mss. innixa. excerptum autem Londiniensi simillimum et carmine 127 auctius (unde hoc in Anthologiam recipere non dubitaui) quattuor illa opuscula suppeditauit*).

De altero autem libro, qui uni excerptorum codicis W carmini adiungit pauca alia adhuc incognita, dixi in apparatu critico ad c. 544.

*) c. 125 etiam in aliam collectionem receptum est, quam continent libri Valencenensis 393 saec. IX inter inscriptiones christianas (cf. Riesius Anth. lat. II p. 118 sqq.) illud exhibens, et Montepessulanus schol. medic. 280 saec. XIII idem praebens inter uersus *Rome in imagine imperatoris* (= p. 118 Riesii; u. 2 *Rursus*, u. 3 *orbes*, u. 4 *dubia*, u. 6 *morbus* praebet) et c. 124 inscriptum *de tribus pastoribus et tribus puellis.*

Infimum inter codices principales locum optinet Y Parisinus 8069 saec. XI. folia 1 et 2 una per paginam columna (sed adspersis in margine uariis poematiis) scripta continent: fol. 1^{b} Martialis I 57 (in S quoque extans), *Item* (id est, Martialis):

Disce tuas iuuenis ut agat facundia causas
Ut sis defensor cura salusque tuis,

tum statim *Item Martialis* c. 129; *Item* 358, 5 et 6, cui statim subiungitur carmen octo uersuum *O uos, est aetas* (scilicet Alcuini: cf. de toto hoc panno Hauptius opusc. I p. 191 not.); *Lucanus* c. 431; sequitur fragmentum *Disce precor iuuenis .... Laudetur .....*; *Ouidius de secunda etate* (a. a. III 65 sq. et 73 sq.), qui uersus etiam in ST extant; tum hic pannus:

Porphirii ad constantinum imperatorẽ
Constantine decus. lux aurea secli
Sancte tui cesar uatis miseres
Dulcia mella mihi. semper tu dulcia mandas
Et quicquid dulce. mella putare decet
Dulce sonat quod cantat amor cui grata uoluntas
Debuit ingrato nullam mandare salutem
Odero si potero si non inuitus amabo
Nec iuga taurus amat. quod tamen hodit habet)*

conflatus ex Porphyrio (u. 1, 2); Claudiani epigr. 32; Anth. c. 271, 4 et 6; Ouidio am. III 35 sq. — in margine autem folii 1^{b} leguntur Martialis V 56 et (— fol. 2^{a}) nitidum. illud c. 546 — sequitur fol. 2 in textu carmen medii, ut uidetur, aeui hoce:

R T̃ R

Nescit seuus amor frenum racionis habere:
Lumina cecatur, prona petit iugiter.

---

*) totum hunc pannum (u. 1 *decus mundi lux*, u. 2 *miserere serenus*, u. 5 *uoluptas*, u. 7 *odit*) deprehendi in codice quoque Monacensi 19413 saec. XI—XII fol. 120; sequitur in eodem fol. 124 Anth. c. 425 cum titulo *Ciceronis dissertissimi oratoris.*

Non cernit quod pergat iter, quo calle feratur:
Incertus graditur, uelle sequens proprium.
Instet si (*si* om.) *gladius, magni si causa pericli,*
Dampna et iam rerum dedecus atque labor,
Nil hinc decernit, nil certo (*-ta*) *discutit ore* (*aure* cod.):
Quod placet, hoc sequitur, quale sit haut reputans

tum *Pentade* c. 425, cui subiungitur sine interuallo:

Si nostram, frater, festucam tollere queris,
Robora (*-re* cod.) *de proprio lumine tolle prius.*

tum *uersus Vergilii* c. 157, *Item eiusdem* c. 158, 159, 161, 162; porro c. 110, 214, 215, 505, 276, 163, 192. iam inde a fol. 3 duae sunt paginarum columnae: fol. 3 post excerpta ex Ouidio c. 217, post uersus christianos et prouerbia Catonis [uol. III p. 212] et prosaria; fol. 4 excerpta ex Horatio et Ouidio et *uersus prisciani de ponderibus* (— fol. 5^b); fol. 6 post prosaria Martialis I 19 (*uersus uirgilii de nutrice sua elia* inscriptum), carmen *Quis uolucrum species* in tomo V proferendum; fol. 7 c. 183, c. 178, 1—8, medii aeui carmen *Libra uel as ex unciolis* (quod a prioribus in Anthologiam receptum expunxi mus. Rhen. XXXII p. 225) explendae paginae adsumptum; sequitur fol. 8—114 Vergilius, cui iterum c. 505 subiungitur; fol. 114^b—121 Appendix Vergiliana habetur [cf. uol. II p. 12], post quam sine interuallo *Epitaphiũ uirgilii quod sibi ipse moriens fecerat*: *Mantua — duces,* et cc. 155, 156 (cum additamento), c. 123 et 124, c. 160; porro fol. 121^b—126 carmina XII sapientum 132—154; fol. 127—128 *uersus sybillę de die iudicii,* Ausonius de Caesaribus, iterum monosticha Catonis [cf. l. l.], medii aeui uersiculi, Martialis III 76 et VI 23, denique *dialogus Terentii cum persona* paucaque prosaria. — codicem Groningam transmissum ipse contuli.

Est autem hic liber, ut in ceteris inferioris pretii, ita in XII sapientibus (c. 132—154) unus ex optimis, utpote quos totos nec ordine inmutato seruauerit.

liceat hic statim subiungere eos codices, quos in recensendis XII sapientibus adhibui. de V iam dixi supra p. 11; eiusdem cum Y autem pretii (immo etiam maioris) est Bruxellensis 5657 saec. X—XI (siglo B notatus) post Serenum Sammonicum [uol. III p. 106] solos sapientes excepto unico carmine integros (qua de re errauit Riesius) continens; ipse a. 1875 contuli, postea nonnullas lectiones iterum examinauit clarissimus bibliothecae Bruxellensis praefectus. his tribus codicibus primariis adieci in parte priore Turicensem 78 saec. IX [cf. uol. III p. 105], quem T significaui (nec enim uerendum est ne cum Thuaneo XII sapientibus omnino carente confundatur); in parte autem posteriore codd. Erlangensem et Fuerstenfeldensem (supra p. 12) paucosque recentiores in apparatu indicatos addidi: neque enim quidquam noui praebent libri in parte maxime priore ab anterioribus editoribus adhibiti, Petauianus libri Y simillimus quidem sed multo deterior, Sangallensis 273 saec. IX, Parisinus 8093 saec. X 8093, Valencenensis 389 saec. IX, Vindobonensis 113 saec. X, Parisinus 2772 saec. X—XI. dies autem me deficiat, si uelim enumerare plurimos codices hanc illamue horum sapientum particulam minorem exhibentes proprioque pretio plane destitutos; et nonnullos ut iam commemoraui, ita infra commemorabo. ceterum haud pauca horum carminum saeculo XV Vergilio aliisque adscripta (cf. ex gr. quae infra de Rehdigerano tradentur).

Iamque codices, qui minora Anthologiae excerpta seruauerunt, describendi. agmen ducat:

. codex nobilissimus Ausonii, Vossianus L. F. 111 **E** saec. IX ineunte scriptus, in quo post finem poetae Burdigalensis fol. 37—40 uaria subiunguntur opuscula, cc. 118 et 119, tum duo Petronii carmina etiam nunc in eius satirarum reliquiis extantia, porro c. 120 et 121, uersus *Claudiani de eadem re* (scilicet quae in

c. 121 tractatur); c. 176—179, deinde finis c. 183 (apparet igitur in huius codicis archetypo nonnulla post c. 179 intercidisse), denique medii aeui aenigmata quaedam ab Anthologia arcenda. et Petroniana quidem carmina 120 et 121 non possunt nisi ex nostra sylloge esse sumpta (neque enim medio aeuo amplioribus Arbitri satirarum codicibus utebantur quam quibus hodie utimur, nec de aliis eorum excerptis antiquo tempore factis quidquam constat). hinc autem ut cc. 118 et 119 quoque Anthologiae uindicantur, ita conroboratur cc. 176—179, 183 ex eadem stirpe origo iam per se respectu aliorum librorum ualde probabilis. cum hoc codice a me conlato cohaeret (id quod maxime c. 183 patefacit):

P codex Palatinus 487 saec. X, qui post uaria opuscula ecclesiastica et carmina christiana iam fol. 33^{b}—45 haece habet: distichon medii aeui:

Carmina Vergilii sunt bucolica, arua ducesque
Mantua cui mater, Parthinopae requies,

porro c. 193; c. 180, 1—6; praemissis XII sapientum nominibus cc. 132—139, et 142, 1—30 (paucas lectiones notabiliores attuli ex hoc libro in ceteris cum aliis codd. consentiente); medii aeui epistula prosaria et carmen *Dira patet iani*; denique c. 176, 179, 183. ipse contuli Romae pleraque (c. 176 A. Mauius).

Z Codex Vaticanus 1575 saec. XI, cuius descriptionem conlationemque diligentem debeo A. Mauio, haece continet: fol. 1 sqq. *Incipiunt uersus diuersorum poetarum inprimis XII sapientum hoc est basilii* ectr., sequentibus carminibus 132 et 133 (huic thema *Mantua me genuit* praepositum est); *uirgilii uita edita a donato*; cc. 185, 183; c. 155 et 156 in unum coniuncta (*Versus uirgilii ad augustum imperatorem*; uulgaris codd. VY textus); prosaria eclogarum 1—9 argumenta; c. 178, 1—4 et c. 179; Vergilii Bucolica et Georgica (prae-

missa sunt singulis libris argumenta a me c. 551 exhibita) fol. 7—37; sequitur fol. 37—124 Aeneis, cuius singulis libris praecedunt argumenta c. 176 (uu. 1—20 et 101—110 desunt, uu. 21—40 et 111—130 a manu altera recentiore sunt scripti), cuius in parte media (uu. 41—100) haud raro egregius librique **E** aemulus est.

Hic locus est pauca adiciendi de ceteris qui c. 176 habent libris. inter quos uetustate quidem eminet nobilis Vergilii codex Romanus siue Vaticanus 3867 saeculi VI (significaui **r**), maiorem partem argumentorum, quae singulis libris Aeneidos praeponit, continens; cum quo cognati sunt plurimi libri (**ς** a me signati); scilicet Vaticanus 3252 saec. IX (176, 1—10; 178, 1—4), Bernenses 165 et 184 saec. IX, Gudianus saec. IX, Valencenensis 389 saec. IX—X, **Y** aliique multi (cf. Ribbeckius Verg. III p. 369 sqq.); in quibus etiam Georgicorum libris sua praeposita sunt argumenta (= c. 551). habent praeterea **r** et **ς** hoc commune quod monosticha c. 179 singula cum singulis c. 176 decastichis coniungunt. nimirum saeculo V—VI grammaticus quidam Aeneidos argumenta in cc. 176 et 179 obuia (si non ex nostra sylloge, ex eadem tamen qua Octauianus hausit) capitibus librorum Vergilianorum praefixit et Bucolicorum Georgicorumque argumenta ex c. 177 petita in rem suam proprio Marte (= c. 551) expleuit, in omnibus his carminibus parum religiose uersatus saepeque textum traditum temere in peius mutans. et facile librorum **r** et **ς** lectiones percensenti apparet, quantopere praestent codices **E** et in parte **Z** (medium quendam inter illos et hos locum optinet **P**); nam etiam **Z**, quamquam c. 176 non continuum praebet sed ex more temporis sui diuidit, tamen (ut docent etiam cc. 183 et 185) illud sumpsit ex egregio quodam fonte ab **E** paululum diuerso. consentaneum autem est, quod ad ordinem carminum atti-

neat, solum **E** esse eligendum ducem, utpote non tantum locupletissimum in hac parte optimumque in uerbis recensendis ducem, sed etiam eum qui in ordine obseruato consilium quoddam rationemque prae se ferat.

Dicam hoc loco etiam de c. 183. in quo a principe quem in prioribus carminibus optinuerat loco deiectus **E** descendit ad societatem libri **P** hic quidem plane gemelli, sed ascendit ad primarii fontis nomen honoremque **Z**, qui in cc. 183 et 185 optimo quodam excerpto usus est (cf. ex. gr. 185, 9 *mincius* **S**, *mitius* **Z**, *nuntius* ceteri codd.). praeterea adest tertia quaedam familia omnium pessima, qua sola qui antehac hoc poema ediderunt utebantur cuiusque praecipuus testis est Bembinus siue Vaticanus 3252 saec. IX, quem **B** notaui [cf. uol. II p. 11], alii testes sunt ex. gr. **Y** (cf. supra p. 18), Parisinus 8093 saec. X, Bernenses 165 saec. IX et 167 saec. X et 172 saec. X, Hamburgensis saec. X et praeterea plurimi, quos enumerare taediosum est: omnium plenam imaginem exhibet unus **B**. quae familia ut in ceteris appendicis Vergilianae opusculis interpolata corruptaque est quam maxime [cf. uol. II p. 9—13], ita etiam in c. 183 a genuino huius textu omnium longissime recessit. sic **B** infimas, medias **EP**, primas **Z** et quae nunc accuratius describenda est familia **C** in recensendo c. 183 agunt partes.

Haec autem familia **C**, ex quinque constat codicibus saeculo XIV—XV scriptis, quorum singuli quidem deprauati sunt multifariam, sed quorum consensus non solum magni est in c. 183 momenti, sed etiam omnia quae illi praebent opuscula ex communi eodemque uetusto libro prouenisse arguit. sunt autem:

Bodleianus F. 1, 17 saec. XIV, qui postquam fol. 44 subscripsit *septem iuga iuuenalia publi uirgili maronis expli.* iam haece praebet: *Mantua me genuit*, 155, 156, 164 et 165 contaminata (plane ut **Y**), 133,

163, duo carmina de Nigro et Candido, 183 una cum huius uariatione medio aeuo facta, 123, 176, denique Vergilii Aeneida. contuli.

Helmstadiensis 332 saec. XV [cf. uol. II p. 16] in fine habet: *Mantua me genuit*, 155, 156, 132, 133, 185, 184, 183. contuli.

Ambrosianus D 267 inf. saec. XV in fine haec habet: 155, 156, 193, Martialis I 19, 164 et 195 contaminata, Martialis IX 97, 191, 173, 185, 184, 183, 133, *Mantua me genuit*, 137. contuli.

Harleianus 5198 saec. XV post *Ouidius de uocibus auium* (fol. 39) continet: 155, 156, *Parue culex*, 194, 185, 184, 183. contuli.

Londiniensis Mus. Brit. Add. 17404 saec. XV, e quo nil nisi uarietatem c. 183 (fol. 218 sq.) excripsi.

Hausta esse cc. 185 et 183 ex Anthologiae excerpto quodam optimo simili eius, ex quo Z sua sumpsit, in propatulo est; unde et c. 184 non Donato, sed eidem excerpto deberi facile adducor ut statuam (plura de hoc c. 184 uide infra in cap. II).

Adsunt alii quoque codices Vergilii, in quibus cum huius operibus maioribus coniunguntur pauca quaedam carmina ex Anthologiae aliquo excerpto petitae et ad Vergilium pertinentia. huc referendi:

Laurentianus plut. 39, 23 saec. XII—XIII fol. 181 haecpraebens: *Mantua me genuit*, 193, 183 (uulgaris recensio), 163, 192, 160, 162, 161. contuli.

Hauniensis [Gl. Kgl. Samml. Nr. 2007 Q.], olim Hamburgensis, saec. XIII fol. 1: epitaphia Vergilii a XII sapientibus scripta, 155, 160, 156, 193, *Epitaphium theobaldi comitis flandriae*, 194 (1 et 2), 179, 150; denique in fine (fol. 235) 183. contuli.

Ambrosianus C. 68 inf. saec. XIV, in quo folio paenultimo habentur 194 et 193 (praeterea nil enotaui).

Londiniensis mus. Brit. Add. 16562 anno 1460 scriptus fol. 54: 160, 155, 156, *epistula uirgilii ad Mecenatem* (prosaria), 193, 180. contuli.

Cuius generis libros alios multos ut sine fructu inspexi, ita non dubito quin qui omnes examinauerit plura huius collectionis frusta sit recuperaturus.

Singulari loco commemorandus est Rehdigeranus S. I 6, 17 saec. XV (quocum cognatus est Arundelianus 133: cf. uol. II p. 17), qui post elegiam de Maecenate fol. 115 sqq. habet: 172, plurima XII sapientum carmina itidem Vergilio adscripta 193, Martialis IX 97, Ausonii carmen de aetatibus animalium, Tibulli Priapea Vergilio uindicata; tum fol. 132 post Vergilii Catalepta 191, 173, *de cornice disticon* (ex Suetonio Dom. 23 sumptum), 174, 164 et 165, denique *Musarum nomina* [cf. uol. III p. 243]. — hic quoque subest fons uetustior, siquidem ex. gr. illud *de cornice disticon* etiam in antiquis codicibus in apparatu ad c. 174 indicatis cum hoc c. 174 coniungitur.

Nominandi sunt iam nonnulli codices, qui paucula aliquot collectionis nostrae poematia praebent, scilicet:

Dietzianus B. 66 saec. IX, cui testante L. Muellero [mus. Rhen. XXV p. 455] insunt cc. 366—368.

Casanatensis B. IV 18 saec. IX a G. Loewio examinatus fol. 74^{b} in marg. inferiore habet cc. 1 [u. 2 *sinit* cum W, 3 *siccat*, 5 *pulcerrima*], 400 [1 *coniux*, 2 *multo cęlatur*, 3 *talem si*, 4 *Horret et ipse* obscure, 5 S *i. c.*, 6 *feruore suo* et *sũmittere*, 7 *biformẽ*, 8 *Quẽ mater*, 9 *formosę* (*-as* subscr. m. 2) *aurũ* (*uos* subscr. m. 2) *superare puellę* (*-las* m. 2)], 472 fere totum euanidum.

Parisinus 9344 saec. XI a me descriptus mus.

Rhen. XXXI p. 90 sqq.; qui fol. 41 sq. haece habet: 181, 150, 179, 176, (in margine) 196 incognitum, *somnium Ouidii Nasonis*, 123, uersus christiani de Samsone, 361, iterum 123 (cf. supra p. 15).

Laurentianus plut. 33, 31 saec. XIV [cf. uol. I p. 56] ex antiquis et medii aeui carminibus conflatus inter uaria XII sapientum opuscula habet nonnulla Martialiana, cc. 214 et 215, Ausonianum *Abiecta in triuiis* (cui subscribitur *Finit*), porro Martialis I 19 cum titulo *Virgilii uersus de nutrice*, 160, Ausonianum *de etatibus animantū* (fol. 35 sq.).

De aliis codicibus hoc illudue poemation (ueluti 128) continentibus in apparatu critico satis est expositum.

Denique plurimi extant codices, qui Symphosii aenigmata singillatim exhibeant. neque id mirum, cum summo illa iam saeculis VI et VII (ut et historia Apollonii regis et Aldhelmus docent) nec minus temporibus insecutis fruerentur honore. sed eorum notitiam omnem fluxisse ex ipsa nostra collectione (non ex Symphosii exemplaribus seorsum traditis), mihi quidem sat constat. iam syllogae nostrae redactor Octauianus aenigmatum corrupto admodum interpolatoque exemplari usus est; quippe in textu (ut fit in talibus lusibus) neglegenter habito siue grammaticus siue lector aliquis indulserat ingenio plurimasque adscripserat correcturas (fortasse etiam altero libro inspecto). quod exemplar correctum Octauianus ita adhibuit ut uarias illas lectiones in editionem suam reciperet, critici muneri implendo supersedens. quam genuinae collectionis speciem fidelissime nobis repraesentat codex et antiquissimus idemque Anthologiae primarius fons S, qui saepe uarias illas lectiones seruauit; ueluti u. 25 tradit *deuiribus diuitibus adoffero*, hoc est, *deuiribus ad* supra *diuitibus offero* scriptum. ex quibus *de uiribus* quidem recte se habet, *adfero*

autem minus bonum est quam *offero*. et sic ubique examinandum est, quid pro correctura, quid pro corruptela sit habendum numque recte emendandi prouincia sit administrata. praeterea autem grammaticus ille multa uitia reliquerat intacta. iam si posteriores suam Symphosii notitiam aliunde accepissent, eos meliorem uel certe alium textum ob oculos habuisse consentaneum esset quam qui nobis in S suppetit. uerum enim uero in historia Apollonii regis saeculo VI conscripta ut nonnulla aenigmata paulum ab illius auctore scilicet inmutata sunt, ita in aliis plane eaedem corruptelae atque in S inueniuntur, siquidem sequimur optimum historiae codicem Laurentianum (nam ceteri libri omnes, quantum quidem in materia nondum ad liquidum perducta nunc scimus, pessime interpolati et in aenigmatis secundum Symphosii codices recentiores correcti sunt); cf. de consensu illo ex. gr. uu. 190 et 222. itaque historiae illius auctorem ipsa sylloge nostra usum esse sequitur. nec ex alio fonte profecti sunt codices aenigmata separatim exhibentes. quorum duae sunt familiae, β et γ siglis a me notatae. et ad β quidem hi pertinent librii: Sangallensis 196 saec. X (collationem dedit Schenkelius, relatt. acad. Vindob. 1863 p. 11 sqq.), Anglicanus saec. XV ab Heumanno adhibitus, Parisini 2773 et 8088 saec. XI (cf. Riesius praef. Anth. lat. II p. LVIII sqq.). ad γ autem redeunt: Petropolitanus saec. VIII (cf. Schenkelius, stud. Vindob. III p. 143 sqq.), Palatini 1753 et 1719 saec. IX (ibid. II p. 297 sq.), Sangallensis 273 saec. IX (idem relatt. l. l.), Vossianus L. Q. 106 saec. IX—X (cf. L. Muellerus Fleckeis. ann. 1866 p. 266 sqq.), Musei Britannici Regius 12. C. XXIII saec. X a me conlatus (Heumanni A), Heumanni B itidem Britannicus saec. X, Parisini 5596 saec. IX et 8055 et 8440 saec. X (Riesius l. l.), ut iuniores multos enumerare parcam. qui libri etsi non ubique lectiones suae familiae proprias

seruant sed saepe contaminantes inter utramque classem fluctuant (etiam ipse S a nonnullis in usum uocatus uidetur, ueluti ab altera Petropolitani manu atque in fragmento codicis Parisini 4808, de quo cf. Kleinius mus. Rhen. XXIII p. 526 sq.), tamen singulorum et contaminatione et nouis quibus nullus non scatet uitiis detractis familiarum β et γ tam clara euadit imago, ut de earum scripturis fere non liceat dubitare. iam uero Riesius [ephem. gymn. Austriac. 1868 p. 483 sqq.] ita statuit, β (illi est B) priorem, γ (D) alteram recensionem ab ipso Symphosio profectam repraesentare; plane id quidem incredibiliter, siquidem stulte inscitus poeta haud raro prioris editionis lectiones probas bonasque spreuisse, in altera ineptas malasque posuisse censendus esset. immo archetypus ambarum familiarum fuit ipsa Octauiani sylloge; huius enim uariae lectiones in illis occurrunt. extiterunt igitur saeculo septimo duo homines docti, qui codice quodam cum libro S cognato (et quidni eodem ex quo omnes praeter ST Anthologiae codd. fluxerunt?) usi remotis uitiis et dittographiis (quarum fortasse in illo exemplari plures quam in S aderant) textum planum restituere conarentur; et β quidem modestius magisque anxie, liberius audaciusque γ eo munere ita sunt functi, ut inter uarias lectiones eligerent et corrupta pro suo uterque captu corrigerent. factitandae igitur in his aenigmatis criticae fundamentum praecipuum est S; familias autem β et γ ita accersemus ut adhibeamus quidquid boni praebeant uel ex coniectura idonea repertum uel ex patre (libri S propinquo) conseruatum, in ceteris correctam earum interpolatamque formam non obliuiscamur. paucas singulorum librorum lectiones $\bar{\varsigma}$ siglo usus commemoraui.

Quaestione de codicibus Anthologiae ad finem perducta pauca adicere lubet. liber primarius S in initio eheu mutilus medio aeuo uitam uixit solitariam

nec stirpem ex se edens nec nisi rarissime (cf. p. 27) aduocatus in comparationem; huius autem fratres, longe illi a copiis inferiores, sunt T quique cum hoc cohaerent. quodsi a carminum numero recedas, non multum inter se dissimiles S et T; peccauit in nonnullis (ut in conlocato male peruigilio) sua sponte S, sed plurimas turbas uterque traxit ex communi patre. huius autem gemellus (id est alterum apographum eius exemplaris, quod saeculo VI fere medio in Europam uenisse dixi) nec ipse nec in filiis superest; sed redeunt ad eum et codices Symphosii recentiores et plerique reliquorum Anthologiae codicum. inter quos etiam V testante Senecae epigrammatum ordine a ST diuerso (cf. infra p. 32) est referendus, quamquam in alia parte easdem cum T lectiones contra S exhibens et fortasse ex utraque familia contaminatus. estque omnino res difficillima atque adeo plane desperanda, alterius familiae libris antiquissimis deperditis et certam huius memoriam resuscitare et singulorum codicum inde multis modis deductorum inter se cognationem detegere.

II.

Ad perspiciendum penitus syllogae nostrae consilium institutumque plurimum confert 'praefatio' illa sub numero 209 exhibita. quam Duebnerus, qui primus sibi uidebatur edere (iam antea in Menagianis [I p. 92 sq. ed. 1715] in lucem emissa erat), largo commentario instruxit [mus. Rhen. III, 1835, p. 470 sqq.]; post quem symbolam contulit Gustauus Loewe [mus. Rhen. XXXI p. 55 sqq.]. in uniuersum autem quid illa sibi uelit, non ita facile dispicitur propterea quod Aboriginum sermone e glossematicorum*) the-

*) Placidi potissimum copias eum qui praefationem scripsit expilasse agnouit Duebnerus; unde ex Deuerlingii editione

sauris petito quam cottidiano et uulgari uti maluit scriptor. et Duebnerus quidem illam statuit esse 'oratiunculam, qua unus ex Anthologiae poetis auditorum in recitatione beneuolentiam captare uoluit'. quod quam inprobabiliter sit excogitatum, statim tibi apparebit, si 'praefationem' in uulgarem latinitatem conuersam perleges. haec igitur scriptor dicit: *cum hucusque implicitus fuerim mei animi laeti uoluntate*(?), *nunc tu, domine inlustrissime, me normam mutare cogis. sed quod prisci temporis poetas separaui, propterea factum est quod illi meis nugis praestant*; *et post doctum Ouidium ego tamquam rana illa parua in sicco morans inconditum aquis obstrepo stridorem. etiam uos, uiri optimi, ne mihi uestri iudicii haec mea ponderantis seueritatem murmuranti carmen clodum* (*distichon siue epigramma maledicum*) *excidat, ad cenam a me paratam accedite beniuoli placidique prouidete, ut fercula mea adiuuetis potius uestris symbolis quam uituperetis. tum, quamquam puerulus, aperiam meam ineptam licet musam, sperans extemplo uos stipes tamquam ornamenta pulcra in me conlaturos esse. quas uestras delicias qui mente praesumit, is non amplius oscitandum, sed gustandum sibi esse aestimat. itaque magno opere subuenite meque rubore plane perfusum luce ac salute a uobis affici putate. quodsi nec obscura erunt nec sordebunt ea quae ego nugari tamquam clamator coactus nunc componam, uoti compos usque ad uitae finem uobis sum gratias habiturus. iam enim nemo me tamquam parum sonorum et callidum murmuratorem sermone differet, sed alta uoce proferet inuentorem. quocirca me adulescentulum liberate metu, ut paleam a me misero collectam uos pulcrum efficientes concentum conuertatis in coronas inlustres.*

---

omnes Placidi glossas ad explicandam praefationem facientes in apparatu adscripsi. ceterum non male mihi concludere uideor, Placidum et ipsum Africanum Octauianique aequalem natu maiorem fuisse.

ex quibus nugis ineptiisque equidem quasi per nebulam haec clare puto perlucere. sunt uerba illa ab Anthologiae redactore scripta ad eum, cuius iussu haec instituta cuique dedicata erat. huius autem nomen (nisi forte latet in litterulis *ade* corruptis: cf. apparatus criticus) omissum est propterea quod in totius collectionis initio nunc deperdito iam extabat epistula ad eundem praefatoria, unde in alterius partis praemonitis breuius agi potuit. dicit igitur in his redactor, se in priore parte syllogae exhibuisse uates priscos (quorum instar unus nominatur Ouidius); nunc uero aliam normam a patrono instituere coactus suos aequaliumque poetarum fetus est collecturus. ipse autem cum sese designet adulescentulum (cf. *conrumo sensu* et *fellibrem*), intellegitur cur tam demisse 'uirorum optimorum', id est, seniorum iam probatorumque opem atque auxilium inuocet. sua enim ipsius carmina in primo partis alterius fasciculo una cum hac praefatione emittens abhinc se exhibere posse sperat illorum opuscula meliora indeque collectioni suae lectorum conciliare gratiam.

Quae si recte se habent, tria iam consequuntur. primum enim si in codice S 'praefationi' ilico subiciuntur *uersus Octauiani uiri inlustris annorum XVI*, num qua magis adfabilis est coniectura quam qua ipsum Octauianum esse adulescentulum illum qui Anthologiam composuerit aiamus? deinde 'optimi' illi 'uiri' necesse est fuerint ei poetae, quorum opuscula secundum titulorum nomina in Anthologiae parte altera occurrunt. quod ipsis illis titulis accuratius inspectis plane confirmatur. uocatur enim ex. gr. Luxorius *uir clarissimus et spectabilis* (cf. ad c. 441), Flauius Felix *uir clarissimus* (ad c. 421), et sic saepius nominibus poetarum adponuntur dignitates; Symphosius *scolasticus* (ad c. 440) similiterque alii adscripto quo fungebantur officio notantur. cuius rei causa in pro-

patulo est; recte iam Riesius [praef. I. p. XXVI]: 'quae omnia sine ratione essent, nisi scriptores illi carminum tunc cum anthologia illa componeretur adhuc ipsi inter uiuos fuissent uel saltem non diu uitam reliquissent, memoria eorum adhuc uigente.' haec igitur obseruandarum dignitatum cura anxia in uiuis nimirum uigebat, omittebatur in poetis dudum mortuis. inter quos referemus Lindinum, Auitum, Porphyrium totque alios, quorum nuda carminibus praeponuntur nomina. hic inquiet quispiam: 'ergo non aequalium tantum fetus, quos tu supra commemorasti, Octauianus in hac parte posteriore promit.' nimirum distinguendum est inter Octauiani preces sui temporis poetis oblatas et illam normam quam eiusdem patronus sequendam commendauit. itaque redactor in praefatiuncula sua solum uiuos respicit, quorum gratiam captet; quid autem is cuius iussu ille egit uoluerit (quod utpote notum silentio praetermissum est), aliunde est explorandum. quod consilium eruisse mihi uideor comparato illo carmine, quod Luxorius, cum lusus iuuenales iam olim editos iterum huic collectioni inserendos traderet, addidit. ibi enim (443, u. 7 sq.) haec sunt scripta: *si te despiciet turba legentium inter Romulidas et Tyrias manus*, hoc est te inter tot tantosque et Romanorum et Carthaginiensium siue potius (latiore enim significatione ob *Romulidas* oppositum illud *Tyrias* accipiendum est) Africanorum poetas uersantem. itaque nobilis ille princeps, quo mandante Anthologia latina composita est, hoc uidetur iussisse, ut postquam in priorem partem poetae prisci siue Romani recepti essent, nunc in alteram Africani (et inter hos ipsius Octauiani uersus) reciperentur; cui ita obsecutus est Octauianus, ut et prioris et suae aetatis poetas ex Africa oriundos respiceret. quod uere me statuere, disputatio subsequens euincet. — tertio denique loco ex 'praefatione' hoc concludendum est, quidquid car-

minum a priscis uatibus factorum in altera parte nunc extet inde depellendum et in priorem relegandum esse, nisi certis rationibus illi uindicari possit. neque enim erat Octauianus propositi tam rigide tenax, ut re ipsa ferente normam deserere uereretur; immo iam in priore parte (cuius in fine S incipit) Luxorii aequalis centonem quendam Vergilianum (c. 208) in horum scilicet centonum collectionem receperat. uerum enim uero talis excusatio deest plane in Vergilii Ouidii Senecae Petronii Martialis carminibus, quae exhibet nobis S in parte posteriore. ubi quid rei sit detegit facta codicum ST et V in Senecae epigrammatis inter se comparatio. nam cc. 1, 2, 3, 4, 52 (duo ultima omisit T minora excerpta praebens) inter Africanorum poemata media ponunt ST, recte contra V saltim cc. 2 et 3 (nam cc. 1 et 4 plane omittit, et ipse ex archetypo suo excerpta adferens) cum ceteris Senecae epigrammatis coniungit et c. 52 horum ordini inserit, eo ipso in hac quidem re maiore dignus fide. unde in librorum ST parente carmina illa 1, 2, 3, 4, 52 in parte priore omissa postea in altera quocumque loco sunt addita corrigendi erroris gratia. unde meo iure de ceteris quoque Vergilii Ouidii Petronii Martialis carminibus falso in S loco extantibus idem me statuere puto, adiuuantibus praesertim aliis rationibus mox in singulorum Anthologiae capitum disceptatione adferendis.

De loco et tempore, quo Octauianus opus suum confecit, nulla plane dubitatio est, siquidem tot partis posterioris carmina aperte indicant id quod iam Cuperus [de elephantis II p. 165 thes. ant. Rom. Salleng. uol. III] intellexit, 'plerosque (horum poetarum) Vandalorum tempore Carthagine floruisse et ibi hanc collectionem factam esse.' accuratius deinde post Riesium [praef. I p. XXVI] nuperrime O. Schubertus [quaestionum de Anth. codicis Salmasiani part. I p. 17—19]

terminum, intra quem Anthologia confecta sit, recta carminum 495 et 496 interpretatione proposita satis probabiliter annis 532—534 circumscripsit.

Ipsam iam collectionem, qualem fere Octauianus nobis uidetur instituisse, per singula capita (sic enim appellare placet, ne confusio oriatur, multas illas particulas minores) ita persequemur ut simul et quo modo priorem partem uates Romanos complexam ex codicum laceris reliquiis restituerimus ostendamus et de ipsis Anthologiae poetis, ubi oportebit, disseramus.

Densae igitur tenebrae sunt de operis exordio. fortasse autem illud ab excerptis Ouidii (unde huius tamquam choragi in 'praefatione' fieri mentionem conicias) cepit initium; et errore paulo supra exposito unum saltim carmen *Ouidi de aetate**) inscriptum (scil. uersus artis am. III 65 sq. et 73 sq.) loco alieno post c. 425 in ST extat (etiam in Y transiit). sed ualde dubito, num ex nostra sylloge fluxerint ampla illa ex Ouidio excerpta in codice inferioris pretii Y obuia (cf. supra p. 18). deinde cum probabile sit, ex antiquioribus Romanorum poetis non unum solumque Ouidium receptum esse, non male tibi persuadeas, fortasse in secundo capite carmen Catullianum LXIII, quod T inter sua ex Anthologia excerpta tradit, olim sedem habuisse. nam uidetur, quantum quidem in hac caligine dispicere licet, hoc secutus esse Octauianus ut post caput minuta epigrammata multa complectens uariandi gratia unum maioris ambitus opusculum insereret. num uero Octauianus alios aeui Ciceroniani et Augustei uates quibus locum in collectione sua daret elegerit, prorsus ignotum est (nam

*) quod propterea in seriem meae collectionis non recepi quod omnia ea quae apud auctores nobis seruatos leguntur exclusi (ut plurima Martialis poemata, ita duo Petronii unumque Claudianeum); a qua norma in uno capite Vergiliano (cf. cc. 156—163) causas ob perspicuas recessi.

c. 24 Varronis Atacini a Seneca adlatum est, uersus Propertii c. 163 ad Vergiliana pertinent, denique uersiculi Vergilio adscripti in postremo partis prioris capite positi sunt). sic Seneca, a quo excerpta libri V incipiunt, nostrae quoque editionis initium est.

Capitis eius, quod *Senecae* epigrammatum excerpta continuit, fons praecipuus est V cc. 2, 3, 6—73 uno tenore exhibens. quorum pleraque Senecae esse Scaliger et Pithoeus diuinauerunt magis quam ostenderunt, posteri tantum de paucis (ex. gr. ab Haasio receptis Senecae uol. I p. 261) credidere, de omnibus illis fidem negauit Riesius [Fleckeis. ann. 1869 p. 279]. neque haec opinionum incertitudo mira est, cum V auctorum (paucis exceptis) nomina omiserit. bene igitur accidit quod S in parte posteriore nonnulla Senecae poemata ante neglecta addens in tribus certe libri V carminibus (sunt 2, 3, 52) Senecae nomen seruauit; nam c. 52 in S multo plenius quam in V corrupto traditum pro diuerso nouoque fetu uelle habere (ut fecit Riesius c. 52 bis exhibens), id uero omni caret ratione. hinc autem et cc. 1 et 4 in solo S (c. 1 etiam in TW) seruata quin olim in hoc Anthologiae capite lecta fuerint dubium non est et de reliquis poematis in V extantibus iam certius potest iudicari. Cordubae se natum esse is qui haec epigrammata scripsit indicat c. 19 (quos uersus doloris sinceri plenos lege ut intellegas quam sit peruersum adscribere uelle scolastico cuidam uersificatori sub Senecae persona scribenti); se adhaerere idem ille significat c. 15, 11 saxis telluris incultae (scilicet Corsicae: cc. 2 et 3); porroque duos fratres maiorem minoremque et horum alterutrius filiolum Marcum commemorat c. 51: in quem haec omnia magis conueniunt quam in Senecam philosophum Cordubae natum, a. 42 fere in Corsicam insulam relegatum, fratribus usum Nouato maiore et minore Mela, patruum Marci Annaei Lucani (cf. et

Gloecknerus mus. Rhen. XXXIV p. 140 sq.)? qua fratrum mentione etiam c. 5 in libro Fuerstenfeldensi inter media huius capitis poemata seruatum Senecae esse euincitur. auxilium porro exul inuocat c. 15 Crispi cuiusdam, quem fuisse Passienum Crispum filium, a. 44 iterum consulem, omnia ueri reddunt simile (cf. Teuffelius Hist. L. R. § 268, 5 ed. tert. et Senecae quaestt. nat. IV praef. 6). idem relegatus taedium exilii fallere studuit pangendo uersus, quibus in materia tractata (Catonis Uticensis Pompeiorumque morte, Graeciae ruina, uita humili aliisque) conuenit plane cum Senecae deliciis et quibus Claudii imperatoris animum sibi conciliabat (cf. cc. 29—36 *Laus Caesaris* inscripta, quae aperte nec ullo umquam negante [cf. Burm. A. L. I p. 231] Claudii expeditionem Britannicam celebrant). olim autem [mus. Rhen. XXXI p. 257] tantummodo cc. 1—4, 6—36 Senecae, cetera 37—73 alii poetae adiudicanda putabam, cum ludicri illi uersus amoris gaudia narrantes, quales habentur ex. gr. cc. 37 et 39, non quadrare uiderentur in exulem tristem. nunc hac quaestione studiose retractata aliter statuo. quid enim quin Senecam ex exilio Romam reuersum iamque in feliciore condicione uersatum laetiores illos ingenii fetus edidisse sumamus prohibet? nam eum non unum epigrammatum librum, sed complures euulgasse, probatur miro illo c. 40 in V titulo *liber IIII* adhuc non recte intellecto; quem ad quartum scilicet Senecae epigrammatum librum nunc refero. uidentur autem in V summarum turbarum pleno cc. 37 et 39 olim sine dubio ad hunc librum IV pertinentia falso praeposita esse. quodsi in c. 39 initio poeta dicit se *reuerti* ad lusus lasciuaque furta, se iam ante in dulci iuuenta his lusibus indulsisse aperit. unde epigrammata in exilio scripta (quibus, si quid in hoc misero libri V statu conicere licet, fere adtribuerim 1—3, 6—36, 51 et 52, 57, 71—73) in libro tertio lecta

fuisse, ex libris autem iuuenalibus I et II excerpta aut non facta esse aut periisse concludere pronum est. iam extat in eo quem sumo libro IV certum testimonium, quod hunc post exilium scriptum editumque esse confirmet. nam c. 55 eiusdem Crispi, quem Seneca exul olim implorauerat, obitum deflet; Crispum autem Passienum adulto iam Nerone per Agrippinae fraudes periisse discimus ex scholio quantumuis perturbato ad Iuuenalis sat. IV 81*).

Sequens caput *Petronium* continuit. et carmina quidem in V Senecam excipientia 74—89 iam Scaliger Petronio uindicauit, ductus ille quidem cum accurata huius scriptoris scientia tum Fulgentii de nonnullis eorum testimonio. et hercle si comparas initia c. 80 *nam nihil est* et c. 83 *sic et membra solent* et c. 85 *haec ait et* et c. 86 *nam citius*, abrupta haec exordia necesse est ita explices ut carmina illa e genuino conexu dissoluta esse ideoque in Petronii prosam orationem poematiis ueluti quibusdam stellulis intermixtam egregie conuenire aias. qoudsi de duobus eorum Fulgentius, testis in hac quidem re nulli obnoxius suspitioni, originem Petronianam testatur, cur reliqua in V cum his duobus coniuncta non Petronii esse dicamus? et incipere inde a c. 74 nouam poematum seriem a priore illa Senecam continente alienam, nouo indicio possum demonstrare. cum enim antea Senecae carmina in V suis titulis sint insignita (ut c. 72 hoc *de malo belli ciuilis*), iam ei quos Petronio adiudicamus uersus ubique prae se ferunt nudam epigraphen *item*. cuius rei causam hanc fuisse puto.

*) de ceteris personis in his epigrammatis a Seneca commemoratis nil erui potest. nam Maximum c. 26 nominatum diuersum esse a Maximo illo Caesonino, quem Martialis VII 44 sq. celebrat (cf. et Senecae epist. 87, 2), manifestum est. nec mihi constat, num Serranus c. 38 idem sit cum poeta epico, cuius Iuuenalis [sat. VII 80] mentionem facit.

tituli illi, siue ab ipso Octauiano (quod fere credo) sunt praefixi siue ex antiquiore sylloge fluxerunt, facillime utique fingi potuerunt in carminibus eis quae argumentum peculiare idque satis perspicuom habuerunt, difficillime autem in uersibus eis quorum intellectus utpote ex prosa oratione praecedenti pendens non satis patebat. in his igitur uersibus Petronianis abstinuit grammaticus ille, quisquis fuit, a titulis in reliqua sylloge sollemnibus praeposuitque nudum illud *Petronii* siue *item*. quam opinionem nostram confirmat codex Bellouacensis W, qui ex ampla illa Petronianorum copia ab Octauiani Anthologia subministrata eodem quam V modo tantum fragmina quaedam ad nos tradidit. ille enim et ipse cc. 90—103 (nam 104—108 num huc pertineant dubito) semper *Petronii* siue *item* inscribit, in aliorum quos subiungit (109—111, 114, 115) poematiis pleniores titulos praebens. quae inter V et W similitudo et ipsa aliquid confert ad stabiliendam cc. 74—89 originem Petronianam. neque uero mirandum est, quod omnium illorum Petronii carminum a V et W suppeditatorum nullum hodie in Arbitri extat satiris, quippe ex quibus librorum XV et XVI lacerae reliquiae aetatem tulerint. ex integro autem opere carmina electa sine dubio in Octauiani Anthologia adhuc incolumi etiam librorum XV et XVI uersus haud paucos continuerunt; numquam enim obliuiscendum est, in V et W excerpta tenuia nobis adesse. et ecce in tertiis excerptis ex hoc capite factis, ex quibus paruus riuulus in codicem E (cf. p. 19 sq.) deductus est, duo saltim carmina etiam nunc in Petronii satiris extantia habentur (cf. appar. ad c. 120). ceterum quod huius codicis E Petroniana duo incognita 120 et 121 non statim post 103 uel 108 exhibui: ubique inter se coniungere studui has duas rationes, ut et ea quae falsum in codd. locum optinent in sua capita reicerem nec tamen prorsus

discinderem uarias librorum mss. particulas. unde et cc. 104—108 quamquam fere non dubito quin sint aliena a Petronio et conlocandi fuerint inter 114 et 115 (nam Alcimo non male tribuas), tamen in eo quo W habet conexu reliqui.

Capitum insequentium ordo perambiguus est. fortasse Petronium statim excepit *Martialis*. nam huius quoque opuscula permulta Anthologiae infuisse, quamquam nemo agnouit, mihi omnino certissimum est. uideo quippe omnes fere codices partis prioris excerpta tenentes tam primarios (TVY; de W Binetus scilicet tacet) quam secundarios scatere Martialianis. quid quod ipse S errore saepius obseruato in parte posteriore post c. 430 inserit Mart. I 57? adhibuit autem Octauianus codicem quendam Martialis plane egregium et eos libros qui integra eius carmina nobis tradiderunt longe superantem; quippe uni Octauiano debentur omnia quae ex spectaculorum libro aetatem tulerunt. sed de his rebus disserere non est meum officium, sed eius qui Martialem denuo ad codd. recensitum edere suscipiet. qui sic recte munere suo fungetur, si conlatis omnibus Anthologiae libris supra indicatis textum ab Octauiano exhibitum restituet comparabitque cum integrorum librorum testimoniis. — ceterum in Martialis nomen transcripta sunt carmina nonnulla ab hoc utique aliena. sic c. 128 (quod in S post 215, in TV inter Martialiana legitur), sic c. 129 (in SY, rectius L nomen omittit) poetae epigrammatico, cuius a poesi abhorrent, tribuuntur. uidetur autem hic euenisse quod interdum in his opusculis obseruare licet. scilicet ab uno aliquo capite in aliud aberrantes librarii carminum auctores confuderunt. tria adferam exempla. sic in permultis codd. (neque solum eis quae supra adtuli, sed etiam Italicis saec. XV) Martialis illud I 19 Vergilio est adscriptum; sic c. 181 in aliis Ouidio ob causas perspicuas datum in uno

codice audit esse Asmenii, unius ex XII sapientibus; sic denique c. 24 a Conrado de Mure in repertorio uocabulorum exquisitorum (saec. XIII) ut Martialianum adfertur. — idem autem error ut cc. 130 et 131 Vergilio adsignarentur effecisse uidetur: praeiuit in archetypi excerptis Mart. I 19 ut Vergilianum, unde adhaerentia illa poematia (quae in Anthologiam relegat L ad Regium ex parte accedens) itidem Vergilii esse putabantur (cf. etiam Aldhelmi testimonium).

Obscura non minus sunt omnia, quae ad cc. 109—119 et 122—128 pertinent. nimirum in cc. 109—117 W libri scriba ad finem properans excerpta magis magisque contraxisse uidetur: fortasse unicum Plinii Secundi c. 112 ex peculiari quod poetae huic fecundissimo in Octauiani sylloge contigerat capite itidemque ex alio eius capite unicum Apulei c. 114 ex huius libro, ut uidetur, ludicrorum sumptum*) ad nos propagauit execranda excerptoris festinantia. — Alcimum, cuius sunt cc. 115—117 (et in capite Vergilianorum c. 192), recte Meyerus agnouit esse Alcimum Alethium rhetorem Gallum teste Hieronymo circa a. 355 florentem (cf. Teuffelius Hist. L. R. § 417, 3 edit. tertiae); huius quoque plura olim adfuisse carmina facile suspiceris. — de auctore cc. 118 et 119 nihil constat, nisi quod eum non fuisse Africanum sermo facile aperit.

Proprium caput Octauianus mihi uidetur composuisse ex carminibus a Caesaribus Romanis factis. huc refero cc. 109—111, 113, 122—126 (fortasse etiam 127). ex quibus cc. 109—111 coniungit W *Germanici Caesaris* et *Caesaris* et *eiusdem* inscribens; medium c. 110 etiam S post c. 1 et Y post 162, hoc

*) si plura Apulei Madaurensis poemata exhibuit Octauianus, eis locum dedit sine dubio in parte posteriore; si unicum c. 114 parti priori erat insertum, cum comparibus carminibus lasciuis compositum fuerit oportet.

est, post carmina prioris partis exhibent, in titulo cum W conspirantes. praeterea hoc idem c. 110 Probi scholiastae Vergiliani codex Parisinus saec. XV sub Alcimi nomine profert (cf. appar. crit.). et huic nullius auctoritatis testi, qui de suo scilicet poematium forte fortuna adreptum in fine commentarii Vergiliani adiecit et societate Vaticani gemelli destitutus se hac in re non ex antiquo exemplari Bobiensi hausisse ostendit*), nuperrime credere maluerunt quam probis uetustisque testibus principalibus SYW, quorum in illo *Caesaris* consensus hoc ipsum in Anthologia Octauiani (nisi quod hic scripsit uel certe scribere debuit *eiusdem Caesaris*) lectum fuisse euincit. quodsi hoc carmen in SY sede sua deuolsum in W recte sine dubio inter 109 et 111 ponitur, iam acta est de illa opinione, qua haec duo opuscula ad Germanicum Drusi filium referebantur; meliusque ego mihi uideor referre ad Domitianum, qui teste Suetonio [Dom. 2] in adulescentia poesi dedit operam quique imperator Germanici cognomine uocabatur. unde posteriore tempore facile cum Germanico Caesare confundi potuit. — deinde in hoc capite (et quidem in eius initio) locum habuisse puto c. 122. hos enim uersus in Anthologiam recipere sum ausus, quippe quos rectissime omnino Hagenus neque Augusto indignos pronuntiauerit et ex collectione quadam carminum in codicem Bernensem manasse (potuit sine metu ad nostram syllogen utpote omnium harum collectionum per medium aeuum matrem referre). — Hadriano cur cc. 123—126 librorum quadam familia innixus uindicauerim, supra p. 15 sq. exposui. scio equidem esse qui ea imperatore illo indignissima putent; neque tamen me mouent quae post

*) inuenit, ut equidem puto, Parisini librarius hos uersus cum nonnullis Alcimi carminibus coniunctos (ut similiter in W) et confusione eadem, quam paulo ante adumbraui, falso ad Alcimum rettulit.

Schraderum ea de re inconsiderate atque falsis inmixtis L. Muellerus [post Rutil. Namat. p. 26] disseruit. ingenio enim peruerso, quali fuisse Hadrianum uersus a Spartiano [c. 16 et 25] adlati satis demonstrant, non hercle dedecori sunt ludicra illa cc. 123 et 124, quae medio aeuo ad imperatorem aliquem Romanum esse relata etiam ceterorum codd. tituli comprobant (cf. l. l.) quaeque in antiquitate ob solum auctoris nobile nomen celebrata fuisse apparet (cf. testim. carminis de fig. et schem.). porro cc. 125 et 126 plane quadrant in Caesaris illius morem, quo carorum tumulos, ut ait Spartianus, uersibus munerabatur. prorsus autem nescimus num idem utpote 'homo cultissimus', ut ait Muellerus, rei prosodiacae tam fuerit anxie studiosus, ut nomen suum c. 125, u. 3 choriambica mensura efferre uereretur (ut fecit postea Prudentius c. Symm. I 274); nam grauiora multo rei metricae uitia, qualia offert in c. 126 textus uulgaris, adhibita critica facile tolluntur. sed hoc c. 126 quod omnino in editionem meam recepi, multi uituperabunt, quamquam Pithoei fidem lubenter agnoscentes. uerum ut c. 122 ita hoc undenam nisi ex nostra Anthologia fluxerit, uix possum mihi cogitando fingere. — denique recepti c. 127, quod nec ipsum Hadriano puto indignum, rationes supra l. l. reddidi.

Certiora de reliquis capitibus prioris partis proferri possunt. et *carmina XII sapientium* (id est, scolasticorum) cur Anthologiae uindicauerim, perspiciet qui quot codices illa cum aliis eius particulis coniungant meminerit. nec inepte titulum illis ab Octauiano inditum *Carmina XII s. de diuersis causis* comparaueris cum altero cc. 537 sqq. *uersus de singulis causis*, in quibus nimirum *causa* (cf. gallicum 'chose') aequat *res*. nec consilium institutumque hodie, ubi integra suoque ordine ex codd. optimis sunt restituta, poemata illa diffitentur. collegii enim poetici

sodales inter se proponebant themata, quae certamine facto tractarent; ueluti c. 132 postulatum est, ut de ratione tabulae per singulos uersus ita scriberetur ut his sena senarum litterarum uocabula inessent [cf. uol. I praef. p. XII]. proponebant autem ex ordine, duxitque is qui thema dederat in ipso carmine agmen; sic in c. 132 Palladius princeps est. ubi qui sequitur Asclepiadius secundam in medium protulit quaestionem, epitaphium scil. Vergilii, unde in c. 133 ipse primo extat loco (Palladius in fine). in c. 132 qui est tertius secundusque in c. 133 Eustenius, is thema *de unda et speculo* certamini substernens in c. 134 praeit (ubi Palladius paenultimum, Asclepiadius ultimum locum optinent). et sic in ceteris ex ordine procedunt, ut, qui in primo carmine 132 extremus fuit (fortasse ut aetate minimus) Hilarius, is in extrema parte (143—154) factus sit primus. qui a decessorum norma ita deflexit ut iam non certam aliquam rem tractandam sodalibus exhiberet, sed materiam quam quisque uellet eligendam relinqueret, quo liberius iam surgeret certamen. de tempore autem patriaque horum scolasticorum cum nihil certi constet, in uniuersum tamen sic licet statuere, eos Gallos fuisse (testante et sermone eleganti atque ab Africanorum certe uitiosis fucis longe remoto et ipsa hiemis descriptione ab Italia aliena; cf. c. 138) et fere Ausonii uixisse temporibus.

In ultimo prioris partis capite Octauianum *diuersa carmina ad Vergilium pertinentia* complexum esse propterea mihi persuadeo, quod uarias aliorum horum poematum cum aliis conexiones, quales plurimi libri mss. exhibent, aliter expedire nequeo. ultimum autem, ut dixi, locum in priore parte illa optinuisse hinc conligitur quod a centonibus incipit S, inde praemissa 'praefatione' ad alteram partem transgrediens. sed antequam de singulis exponam, pauca praemonebo de uniuersis. dispicere enim mihi uideor quattuor fere

poematum genera in unum coniuncta. et primo quidem loco positi erant uersiculi ab ipso, ut certe putabatur, Vergilio facti, sed neque huius operibus maioribus neque libro ludi iuuenalis siue Cataleptis (de quibus cf. uol. II) inserti. sequebantur argumenta in opera maiora (Aeneida maxime) a uariis poetis composita, quae ita sunt congregata ut a decastichis descenderetur ad hemistichia. tertio deinde loco quae ad ipsa carmina (praesertim fata Aeneidos) spectabant et uariorum de eisdem iudicia similiaque conlocata sunt. denique loci Vergiliani centonesque finem huius capitis fecerunt*). quam collectionem (olim sine dubio ditissimam: quis, nisi in fine succurreret S, centones ei infuisse sciret eosque omnino nouisset?) totam ab ipso Octauiano esse institutam, uix adducor ut credam; immo ex parte maiore usus est eadem uetere sylloge, quam iam adhibuit Suetonius (in Donati uita Vergiliana). unde nescio an etiam uersiculi illi ab hoc commemorati *Mantua me genuit* et *Parue culex,* quos Anthologiae quoque codices nonnulli praebent, in hanc fuerint recipiendi (post c. 163). Octauianus autem ut nonnulla minora argumenta ita maxime themata centonesque uidetur adiecisse. sed de singulis ut nunc dicam, cc. 155—163 a S falso in parte posteriore conlocata in fronte huius capitis erant ponenda (per se patet, c. 163 in tertia potius serie suum habere locum). ex quibus quidnam re uera ad Vergilium redeat auctorem, quis bene sanus audebit disceptare? his autem alterum pannum in S errore traiectum cc. 164 et 166—172 adiunxi. uidetur enim c. 164 quoque (cf. apparatus) pro Vergiliano esse habitum; hoc autem

*) hunc ordinem, quem olim puto fuisse, quod ipse in editione mea non obseruaui, id inde excuses rogo quod singulas codicum particulas, quoad fieri licuit, integras exhibere uolui duas rationes, ut iam supra professus sum, perspicuitatis gratia inter se coniungens.

necessario sequebantur cc. 166—171 et propter illud c. 166 praemissum *eiusdem* et quia ibi ubi S ponit non quadrare uidentur; nec abhorret ab hoc capite materia, quae cur illa Vergilio adscripta sint indicat. — de Rehdigerani cc. 172—174 aliquid certi uelle adfirmare arduum est, quippe qui alia quoque Anthologiae carmina in Vergilii nomen transcripserit; potest tamen in his ex fonte uetusto hausisse. — de c. 175 dictum est in apparatu. — de cc. 176—182 hoc moneo, diuersissimae aetatis fetus ab Octauiano consociatos esse. nam ut ille, qui Ouidii Nasonis personam induit callideque arreptis huius pannis certe in praefatiuncula (176, 1—10) tueri studuit, potest esse saeculi p. Chr. n. II ludimagister (minime gentium est serioris aetatis poeta Africanus) utque auctor c. 177 est C. Sulpicius Apollinaris, grammaticus nobilis et fortasse Vergilii editor (cf. Teuffelius H. L. R. § 357): ita (ut c. 178 et 179 in dubio relinquam) cc. 180—182 ultimi sunt temporis et Africanae fortasse originis. — c. 183 celeberrimum cuinam aetati (saec. IV—V?) tribuam dubius haereo. sed ex ipso aeuo Augusteo aut ego plane fallor aut prouenere cc. 184 et 185, quae longe supra seriorum saeculorum genium sapiunt; uide etiam in c. 184 u. 4 imitationem Propertii [III 4, 10] posterioribus temporibus parum cogniti. est autem in hoc poematio breuiter tractanda quaestio quaedam difficilior. ex omnibus Anthologiae codicibus c. 184 sola seruauit librorum recentium familia supra p. 22 sq. descripta, quae tamen eo ipso, quod illud cum c. 183 (in quo optimam textus formam sequitur) et c. 185 copulat, ostendit se in c. 184 non hausisse ex Donato. hic enim Donatus siue potius Suetonius commemorat c. 184 tamquam Sulpicii Carthaginiensis. iam si comparaueris inter se c. 184 et ipsius Sulpicii uersus (177, 1—6), tantam quam inter utrumque poema intercedere animaduertes similitudinem non poteris aliter explicare

quam ut alterum poetam alterius fetum ob oculos habuisse dicas; nam prorsus incredibile est aut Suetonium ex recordatione scribentem Sulpicii uersus adeo inmutasse aut hos in codice **E** e librarii lubidine tam inmaniter esse refictos (L. Muellerus mus. Rhen. XIX p. 120). censeo autem Suetonium Sulpicii aequalis carmen laudaturum inter se confudisse imitationem (c. 177, 1—6) exemplumque (c. 184). quam meam sententiam praeter ipsam c. 184 praestantiam longe maiorem confirmat etiam alterum testimonium Probi. is enim in fine uitae Vergilianae et ipse c. 184 (a librariis male habitum) adfert his uerbis praemissis: *quod et Seruius Varus hoc testatur epigrammate.* de quibus uerbis magna inter doctos lis est. nam Reifferscheidius [Sueton. rell. p. 398 sq.] de Seruio Vergilii scholiasta cogitans (unde et *Maurus* pro *Varus* auctore O. Iahnio reponit), cum in Seruii uita Vergiliana uulgari epigramma non reperiret commemoratum, hanc Seruii uitam (aliis praeterea causis adductus) adulteneram esse ueramque periisse dixit et e Probi uita omnia illa uerba abesse iussit. contra quem cum ex parte iam Hagenus Seruii uitam uulgarem defendens disputarit, mihi restat ut Probi uitam ab interpolationis suspitione defendam sic ratiocinando: uersus Sulpicii a Suetonio adlati (= c. 184) non congruunt cum Sulpicii uersibus (c. 177, 1—6); sunt autem hi illorum imitatio; unde Suetonii error in nominando Sulpicio coarguitur et Probum uerum poetae nomen seruasse certum fit. est autem Seruius Varus unus ex sexcentis illis aeui Augustei uatibus, de quibus aliunde nil nobis traditum est; eidemque tribuo c. 185, quod **S** (qui hic iterum incipit in panno in partem posteriorem traiecto) *unde supra* inscribens simile carmen in panni initio periisse docet; unde ego codicibus recentibus, qui cc. 183—185 coniungunt, innisus 184 ante 185 posui. — ceterum quae **S** cum c. 185 consociat cc. 186

et 187 simul in hoc caput a me retrahi par erat. concedes facile de c. 187, de c. 186 miraberis. sed quod ipsa huius inter duo carmina in hoc caput relegenda in S conlocatio iussit, id nec ratione caret, si uersiculos illos olim in prima huius capitis serie tamquam ipsi Vergilio adtributos habuisse sedem tibi persuadebis; et quis sustinebit negare, fieri potuisse ut tales uersus ansam dederint fabulae illi per medium aeuum de Vergilii equo aeneo circumlatae (cf. Comparettius libri 'Virgil im Mittelalter' inscripti p. 222)? — de reliquis non habeo quod moneam. nam quod et inter themata et inter centones Vergilianos recepit Octauianus Coronati et Luxorii aequalium opuscula, iam supra defendi.

In *altera Anthologiae parte* Octauianus, ut supra ostendi, Africanorum tam anteriorum quam aequalium opuscula ita coniunxit ut (sicut ipse in 'praefatione' promiserat) a suis poematis initium sumeret. sed ualde dubium est, num omnia ea quae c. 210—225 leguntur et unum caput olim conformauerint et Octauiani sint (compara tamen inter se cc. 210 et 223). neque enim cur hic duo Lindini et Auiti (qui certo est diuersus ab Alcimo Auito episcopo Viennensi aequali) opuscula, cc. 217 et 218, suis inseruerit claret. multa igitur in hoc capite lacunis hausta uidentur.

Certiora quae promam habeo de capite sequenti. uersuum enim serpentinorum libellus (cc. 227—268) cuiusnam sit priores latuit, ego Luxorii esse pronuntio. quod aperte innuit c. 226 ab ipso scilicet Octauiano amici ineptiis praemissum, sed adhuc non recte intellectum (cf. praeter Meermannum apud Burm. Schubertus l. l. p. 26). ubi Luxorius propterea priscos uates uincere dicitur, quod carmen eius duplex Victoria gestet. uides frigidum uerborum lusum in *uincere* et *Victoria* uocabulis, fortasse explicandum ex more aliquo aeui illius, quo duae Victoriae inter se conexae

nescio quam rem portare solebant. significatur autem illa imagine duplex hemistichium et in initio et in fine uersuum serpentinorum recurrens, quo ipsum carmen quodammodo gestatur. cui sententiae nostrae etiam cum inscriptione c. 226 *de titulo Luxorii cum uersibus* bene conuenit. nam ut id quod XVI annorum adulescens Octauianus obscure sensit clarum reddamus, *titulus* hic ualet 'laus' siue 'gloria', ut sit sententia 'praedicatio Luxorii una cum huius carminibus', quae scilicet statim post c. 226 subiciuntur. sed actum esset de hac mea interpretatione, si recte in editionibus c. 266 inscriberetur 'Etemundis'. quem etsi erant qui omnium notorum quidem poetarum Germanicorum uetustissimum agnoscerent, ex uatum tamen numero expellendum censeo. confer ceteros huius libelli (cc. 227—268) titulos: hunc unum a ceteris omnibus dissentire aegre feres. uide etiam ultimum distichon c. 268, quod omnes illos uersiculos unius esse auctoris paene clamat. quid multa? habet unicus in hac parte liber S *etemundes*, hoc est, *e* in *i* mutata et lineola addita *item unde* $\bar{s}$ (= *supra*); nimirum c. 266 eandem atque c. 265 materiam tractat. de qua inscriptione uide cc. 402, 404, 474, 489; de compendio $\bar{s}$ = *supra* cc. 462 et 474.

Sed quasi hoc capite toto seruato nimium nobis fauisset Fortuna, iterum in sequentibus nil nisi lacera adsunt fragmenta. nam Luxorii uersibus serpentinis subiectum fuisse unum ex tot similibus artificiis carmen Porfyrii anacyclicum (c. 269), credat Iudaeus Apella. quamquam num totus Publilii Optatiani Porfyrii liber hic olim locum habuerit indeque aeuo Carolingico petitus aetatem tulerit, nescio. neque quid singulare c. 270 hoc loco sibi uelit, mente adsequi licet; Africanam autem originem hoc carmen (cf. u. 6 *Fridas* cum c. 208 titulo) non minus quam epistula Didus, c. 271, prae se fert.

Proprium quae nunc caput formant cc. 272—277, et ipsa, nisi fallimur, ex longe maiore numero supersunt. in quibus c. 275 tribuitur Floro (nam perperam hunc titulum a Riuino inmutatum esse, recte adnotauit L. Muellerus post Rutil. Namat. p. 27), hoc est, P. Annio Floro ex Africa oriundo et Hadriani amico, cuius extat tractatus notissimus 'Vergilius orator an poeta'. sed num eiusdem sint quae praecedunt cc. 272—274, ualde dubito (serius enim tempus olet dictio); immo eiusdem materiae opuscula diuersa in unum redegisse uidetur Octauianus. unde post c. 275 nonnulla intercidisse statuas.

Ex christiani alicuius poetae Africani libro epigrammatum fluxerunt cc. 278—306 aperte cohaerentia.

Post haec inserui peruigilium Veneris (c. 307) codicem **T** secutus hic fide digniorem quam **S**, qui illud post 379 ponit. sed ipsa tamen libri **S** inscriptio lacunosa *liber grammaton explicit* (suppleas *liber .... epigrammaton*: periit enim poetae nomen) turbas facile euincit; neque enim praecedunt in **S** epigrammata, sed Vespae iudicium. praeterea nec tria maiora epyllia (378, 379, 307) in Octauiani sylloge sese excepisse mihi quidem uerisimile est et inde a c. 308 nouam incipere poematum seriem apparet. de auctore autem Peruigilii cum semper magna inter doctos lis fuisset, ego rettuli ad Tiberianum, cuius reliqua poemata nobis seruata exhibui uol. III p. 263 sqq.; qua de sententia mea, quam quorundam cauillationes non refutarunt, cf. libellus noster 'Unedirte lat. Gedichte' inscriptus [p. 36].

Possunt deinde cc. 308—377 proprio capite comprehensa unius esse poetae ignoti.

Duo epyllia 378 et 379 num olim sese exceperint, incertissimum duco; fortasse ea diremit minorum epigrammatum fasciculus aut interceptus nunc aut in alium locum traiectus.

Sequentia cc. 380—439, etsi intacta reliqui, sua tamen sponte apparet ex complurium capitum reliquiis miseris esse conflata. ad quorum unum pertinent cc. 380 et 381; ad alterum c. 382 (Luxorio quin recte tribuant TV non dubito), quod speciosa sane coniectura L. Muellerus [Fleckeis. ann. a. 1867 p. 786] olim cum c. 394 (in quo poetae nomen intercidit) coniunctum fuisse putat: utrumque Hilderici regis arcem Anclas celebrat. — deinde hominis Vandalici sunt cc. 383—388 ut saepe tenebricosa ita et ipsa maioris libelli fragmina. — peculiaris, in quo Felicis 'uiri clarissimi' opuscula exhibebantur, capitis certiora supersunt indicia, siquidem cc. 389—393 nomine eius insignita statim (remoto scilicet c. 394) sequitur poemation 395, quod cum c. 421 sub Felicis nomine tradito comparatum (395, 3 sq. = 421, 36 sq.) et ipsum se Felicis esse ostendit. hoc autem c. 395 quasi praefationis loco Felix praemisit poematis nobili alicui principi (fortasse eidem Victoriniano, ad quem datum est c. 421) oblatis. unde quae subiciuntur cc. 396—400 eidem tuto possunt uindicari; ex ceteris quae deinde perierunt unum c. 421 falso loco receptum casu quodam seruatum est. — Felicianis subito abruptis in S ecce adsunt uarii uariorum de cibis quibusdam deliciosis uersiculi (cc. 401—407), ditiorum epularum minutae frustulae. et de Donato ibi nominato cum nihil certi possit erui, Coronatus 'uir clarissimus', nobis ex priore parte iam bene notus, est Luxorii amicus ille, de quo uidendus L. Muellerus [Fleckeis. ann. a. 1866 p. 555]. — itidem male disrupta sunt Pentadii cuiusdam (de duobus Pentadiis, quorum extat memoria, cf. Teuffelius H. L. R. § 397, 5 et 432, 11) opuscula olim cohaerentia, cc. 408, 409 (fortasse et 410 sq.) et 422—425. quibus qui interponuntur cc. 412—419 uersiculi Flori (eiusdem sine dubio, cuius est c. 275) quonam modo locoque Anthologiae fuerint inserti plane latet. idemque

statuendum est (nam Reposiani c. 420 proprium formasse caput probabile est) de cc. 426—439, quorum et auctores aliunde sunt ignoti.

Aenigmatum libellus (c. 440) in primario codice S inscribitur *Symfosi scolastici* (quo addito Symphosium Octauiani aequalem fuisse conterraneumque edocemur) et similiter in ceteris codicibus, nisi quod liber Petropolitanus saec. VIII in titulo exhibet *simphosi uel lucani**). in quo nihil aliud latere puto quam *simphosi ualentini.* eo enim nomine auctor tractatus de dubiis nominibus [gramm. lat. V K. p. 577, 1] Symphosium designat: *ut Valentinus*: *nullus mea carmina laudat* (= Symph. u. 72). quod qui indicauit G. Th. Paul, dissertationis 'de Symphosii aenigmatis' [Berol. 1854, p. 17] scriptor, is audacissime illi *Valentinus* ipsum Symphosii nomen substituere conabatur, cum contra Hauptius accedente Keilio post idem lacunam statueret. quid, si auctor tractatus istius eodem usus codice illo, ex quo ceteri libri praeter S omnes originem duxerunt, in aenigmatum titulo legit *symphosi ualentini*? hoc autem cognomen aenigmatum auctori, ut ab alio quodam Symphosio discerneretur, e patria potuit dari; et cum multae quae Valentiae nomine utuntur urbes extent, aptissime cogitabimus de Mauritaniae Tingitanae oppido Banasa Valentia cognominato [Plin. h. n. V 1, 5]. neque uero mirabimur, pleniorem

---

*) magis etiam mira est adnotatio marginalis in codice Palatino 1753 saec. IX ad u. 16 *Incanus firmianus*, ubi *Lucanus* latere facile suspiceris, sed quid illi *firmianus* facias dubius haereas. nam Mariangelo Accursio [Diatribae p. 110] c. 145 cum titulo *Coelii Firmiani Simphosii* in uetusto quodam codice se legisse testanti ob causas apertas fides nulla habenda. nam ut semel in codd. Asclepiadii nomen in c. 145 ob ipsum scilicet metrum Asclepiadeum fingi potuisse concedamus: quis in omnibus XII sapientum carminibus, ubi idem Asclepiadius recurrit, pari modo peccatum esse credet?

quam in S titulum illum in altera codicum familia seruatum esse.

Luxorii, spectatae tum auctoritatis grammatici, opuscula uaria iam in prioribus Anthologiae fasciculis exhibita cum legentium fauorem essent nancta, Octauianus lusus ab eodem adulescente olim editos in paenultimo collectionis capite denuo emittere statuit facileque ab auctore impetrauit libellum illum 'tineis iam prope perditum'. recte autem Schubertus [l. l. p. 19 sq.] uidit huic alteri editioni Luxorium noua quaedam carmina (ut 495 et 496, ita 443 aperta fronte cum c. 441 pugnans) adiecisse. et in hac noua praefatiuncula c. 443 cum ita adloquatur ille libellum suum *paruus nobilium* (scilicet Octauiani eiusque, quo mandante hic egit) *cum liber ad domos pomposique fori scrinia publica* (id est, bibliothecam publicam ad forum sitam) *cinctus multifido ueneris agmine* (scil. ceterorum huius collectionis poetarum), intellegimus quanto cum plausu tum Carthagini prosecuti sint inceptum Octauiani musis Africanis aeternum monumentum condentis.

Ultimum omnium caput e quattuor cc. 530—533 constitisse ut credam uix a me impetro. quamquam quod eius fuerit consilium, uel sic elucet. nempe magnificae Carthaginis laudes apte claudunt uolumen in gloriam nominis Carthaginiensis compositum; decuitque non minus pium Arianum in fine adicere uersus fontis et sacrae crucis, ne sine symbola abiret poesis ecclesiastica.

Absoluta Anthologia quae in S deinde adiciuntur poemata 534—542, ea ad hanc olim pertinuisse euincit c. 395 (ubi uide apparatum), sed ubinam loci sint inserenda plane est incertum; idemque ualet de cc. 543—546, quae ex aliis codicibus accedunt, deque illis cc., quae syllogae nostrae uindicanda puto.

Ecce ad finem peruenimus disputationis nostrae,

quae quam saepe in lubrico uersetur hic iterum libere profiteor. quamquam autem multa, quae ad pristinum Anthologiae statum pertinent, dubia et incerta manent nec nisi nouis codicibus subuenientibus inlustrabuntur, multa tamen recte eruisse certaque ratione demonstrasse mihi uideor, quippe qui tam Riesii ultra obuia non procedentis stolidam ignauiam quam incredibilem temeritatem Peiperi summa cum imis miscentis [cf. mus. Rhen. XXXI p. 182] defugiendam duxerim. iamque totum quod emensi sumus iter ut respiciamus: quantis turbis quantisque ruinis locupletissima olim Octauiani collectio affecta est! nam ut id quod magis sentio quam argumentis demonstrare possum pateficiam : uix tertiam Anthologiae partem a me recuperatam esse puto. nolo de priore parte uates Romanos complexa loqui; sed in posteriore quot poetae tum clari celebresque desiderantur! ubinam est Faustus, 'tantus grammaticae magister artis', cui Luxorius epigrammata iuuenalia transmiserat (c. 441)? ubinam Dracontius eiusque magister Felicianus? medio autem aeuo, ultro ut apparet, et pluribus et amplioribus Anthologiae excerptis utebantur. ex quorum uno facile suspiceris manauisse uersus istos sub numero 547 compositos, qui nuper ex codice Phillippico sunt protracti: habes ibi Faustum 'in epilogo', habes Luxorii aliorumque fragmenta aliunde incognita. et similiter, certo ut speramus, alia multa in dias luminis auras proferet ex libris mss. tempus futurum eisque qui post me Anthologiae operam nauabunt nouam materiam simulque partes mihi relinquendas excolendi facultatem dabit.

Restat ut de criticae factitandae ratione pauca adiciam. et in re quidem orthographica ducem antiquissimum S ita sequi placuit ut huius quoque testis degenerationem summam non obliuiscens ubique cete-

rorum codicum haberem respectum. et erui plane nequit, num semper ex. gr. *nymfa* pro *nympha* scripserint uersificatores Africani an interdum formas uulgares in solis artificiis metricis sibi indulserint; itidemque incertum omnino est, num ex. gr. *cauculus* pro *calculus* posuerint uulgi pronuntiationem secuti poetae ipsi an postea inuexerint librarii. multa id genus pretiosa eis qui linguae latinae uulgaris fata persequuntur praebent Anthologiae codices, a quibus in textum admittendis tamen abstinebit editor prudens cautusque. grauior multo est illa quaestio, cuiusnam modi codicibus in ipsorum carminum textu constituendo sit usus Octauianus. obseruasse autem mihi uideor, egregios fuisse libros in priscis uatibus Romanis adhibitos (nam quod ex. gr. Senecae epigrammata tot locis sunt corrupta, uni solique V socordia cum summa exarato imputandum est, debetque primaria textus Octauianei forma a medii aeui deprauatione secerni), sed pessime se habuisse poetarum Africanorum exemplaria pleraque in usum uocata. ueluti Luxorii librum iuuenalem re uera fuisse 'tineis iam prope perditum' tibi persuadeas: adeo omnigenis uitiis scatet, quae aegre posterioribus scribis imputes omnia. contempleris etiam centones Vergilianos; quorum exemplaria comparata erant ualde contaminata, utpote in quibus lectores multis locis ipsa Vergilii uerba, praesertim ubi poetae centonarii liberius egerant, adnotauissent. de Symphosii aenigmatis iam supra dixi; nec multo melior est ceterorum poetarum Africanorum condicio. cui rei si adicies et sermonis a pura latinitate saepe deflectentis proprietates et quandam uersificatorum illorum in re prosodiaca neglegentiam, perspicies quam sit arduum in hac parte ita exercere criticam ut neque codicum sordes omnes stolida cum patientia feras neque uero poetas illos meliores quam re uera fuerunt tuis coniecturis reddas: quamquam haec norma nullo puto

obloquente tenenda est, ut ultra Octauiani Anthologiam ex corruptis exemplaribus saepe deformem progressi textum ab ipsis scriptoribus relictum recuperare studeamus.

Quo librariorum sordes detergendi negotio cum laude sunt functi Scaliger, Pithoeus, Salmasius, schedarum Diuionensium auctor, Heinsius, Schraderus aliique, quorum studia collegit diligentia Burmanni, cuius adsecla est Meyerus*). nostro saeculo post Duebnerum [Zeitschr. f. Alterthumswiss. 1837, p. 1 sqq.] symbolam contulit L. Muellerus cum in musei Rhenani uoll. XVIII p. 432 sqq., XIX p. 114 sqq., XX p. 633 sqq., XXIII p. 94 sqq., XXIV p. 136 et 323, tum in Fleckeiseni annalibus a. 1866 p. 555 sqq., a. 1867 p. 483 sqq. et p. 783 sqq. — iamque cum a. 1869 A. Riese textum apparatu critico instructum ita edidisset ut priorum opibus parum prudenter adhibitis ipse fere nihil praestaret, in campum cultoribus admodum egentem certatim conuolauerunt doctorum studia. et ipse quidem emendationem promouere studui in Lectionibus Latinis Bonnae 1870 emissis [p. 32 sqq.], in Fleckeis. annal. a. 1872 p. 47 sqq. et p. 360 sqq., a. 1873 p. 60 sqq., in Analectorum Catullianorum corollario, in musei Rhenani uol. XXXI p. 89 sqq. et 254 sqq. et 602 sqq.; aliorum autem doctorum dissertationes emissae sunt haece: Iacobi Maehly in libri Riesiani censura [annal. gymnasiorum Austriacorum a. 1871], Schuberti opusculum saepius laudatum [Lipsiae 1875], H. Klappii 'quaestiones de Anth. lat. carminibus nonnullis' [Wandsbeckiae 1875], M. Petschenigii [ann. gymn. Austr. a. 1877 p. 481 sqq.], ut taceam minores symbolas suis locis in apparatu commemoratas.

*) Burmanni et Meyeri numeros carminum in apparatu critico semper adnotaui post meos.

⟨EX SENECAE EPIGRAMMATIS⟩

SENECAE de qualitate temporis 1

Omnia tempus edax depascitur, omnia carpit,
  Omnia sede mouet, nil sinit esse diu.
Flumina deficiunt, profugum mare litora siccant,
  Subsidunt montes et iuga celsa ruunt.
Quid tam parua loquor? moles pulcherrima caeli
  Ardebit flammis tota repente suis.
Omnia mors poscit. lex est, non poena, perire:
  Hic aliquo mundus tempore nullus erit.

SENECAE de Corsica 2

Corsica Phocaico tellus habitata colono,
  Corsica quae priuo nomine Cyrnos eras,
Corsica Sardinia breuior, porrectior Ilua,
  Corsica piscosis peruia fluminibus,

---

1 (*B.* III 95, *M.* 131) *habent* **STW** *inscribentes* Senecae d. q. t. (qualita **T**) ‖ 2 mouit **S** | sinet **ST** ‖ 3 *sqq. cf. Sen. epist.* 91, 11 ‖ 3 litura **S**, *corr. m. 1* | siccat *codd.*, *corr. Heinsius* ‖ 5 Quidam p. locor **T** | pulcerrima **S** ‖ 6 repenta **T**

2 (*B.* III 12, *M.* 129) *habent* **S** Senecae *et* **T** Saenecae *tantum*, *contra* **V** De Corsica (*omisso nomine*) *inscribentes* ‖ 1 focaico **ST** focaio **V** | *nonne* uocitata? ‖ 2 priuo *scripsi*: pario **ST** graio **V** patrio *Salm.* proprio *Riesius* | cirnos **T** cyrnus **V** (*in* **S** cyrnos *in* -nus *corr. Salm.*, *ut uid.*) | era≡s (*erasa* t) **S** ‖ 3 sardinię **S** cordanie **T** | ilua **S**: silua **T** illa **V** ‖ 4 flaminibus **T**

Corsica terribilis, cum primum incanduit aestas,
  Saeuior, ostendit cum ferus ora Canis:
Parce relegatis, hoc est, iam parce solutis:
  Viuorum cineri sit tua terra leuis!

3 ⟨Item⟩

Barbara praeruptis inclusa est Corsica saxis,
  Horrida, desertis undique uasta locis.
Non poma autumnus, segetes non educat aestas
  Canaque Palladio munere bruma caret.
Imbriferum nullo uer est laetabile fetu
  Nullaque in infausto nascitur herba solo.
Non panis, non haustus aquae, non ultimus ignis:
  Hic sola haec duo sunt, exul et exilium.

4 De ouili

Iam nitidum tumidis Phoebus iubar intulit undis
  Emeritam renouans Tethyos amne facem.
Astra subit niueis Phoebe subuecta iuuencis,
  Mitis et aetherio labitur axe sopor.

* * *

---

5 terri ibilis **T** ‖ 6 cum ferus **V**: ecferus **S T** cum ecferus *Schenkelius* | canis *m. 1 ex* ianis *corr.* **S** nis (oranis) **T** ‖ 7 religatis **S T** | solutis] sepultis **V** ‖ 8 cineris **V**

3 (*B.* III 13, *M.* 130) *sine interuallo et titulo post* **2**, 8 *in* **S T V** ‖ 2 Horrita **S** Horridesertis **V**, *corr. marg. m. 1* | unq; **T** ‖ 3 segites non ducat **S** ‖ 4 pallidio **T** (*sic*) ‖ 5 Imbriferum **S**: Imbrifero **T** Vmbrorũ **V** Umbrarum *uulgo* Umbriferum *Schraderus* Hic florum *Cannegieterus* | nullo (u *m. 2 ex corr.*) uere ẽ **V** | feto **T** foetu **V** ‖ 6 Nulloq; **V** | infauto **V** | erba **S** | solo *ex* suo *corr.* **T** ‖ 7 austus **S** haustos (u *supra* o) **T** | utilis *Barthius* ‖ 8 Hic **V**: Hę **S** Haec **T**

4 (*B.* V 14, *M.* 1026) *post* **3** *solus* **S** (*in quo sequitur* **52**) *inscribens* De ouidio, *quod corr. L. Muellerus* (De die occiduo *Riesius*) ‖ 1 mitidum *et* fębur *et* intullit **S** ‖ 2 renobans **S** | thedidis amnẽ **S**, *corr. Heinsius* ‖ 3 foebes **S** ‖ *ante u.* 5 *non-*

Adludunt pauidi tremulis conatibus agni
Lacteolasque animas lacteus umor alit.

De quieta uita 5

Phoebe, faue coeptis nil grande petentibus aut quod
A te transferri turba maligna uelit.
Diuitias auerte; alios praetura sequatur
Optantes; alios gloria magna iuuet.
Hic praefectus agat classes alienaque castra
Laetus sollicita sedulitate regat;
Bis senos huius metuat prouincia fasces;
Audiat hic plausus ter geminante manu.
Pauperis arua soli securaque carmina curem,
Nec sine fratre mihi transeat una dies.
Otia contingant pigrae non sordida uitae,
Nec timeat quicquam mens mea nec cupiat;
Ignotumque odio soluat non aegra senectus,
Ossaque conbusti frater uterque legat.

Parcendum misero 6

Occisum iugulum quisquis scrutare inimicus,
Tu miserum necdum me satis esse putas?

---

nulla intercidisse significaui ‖ 5 teneri tremulis cum matribus *Salm.*

5 *ante me, qui edidi mus. Rhen.* 31, 271, *incognitum accessit ex* **F**(*uerstenfeldensi*); *cf. praef.* 12 *et* 35 ‖ 1 Phebe *et* ceptis *et* quot **F** ‖ 3 Diuicias aueste **F**, *correxi* ‖ 4 gloria *scripsi*: g͂ra (= gratia) **F** ‖ 5 p̄fectus *corr. ex* profectus **F** ‖ 6 Letus **F** | sedulitate regat *scripsi*: sollicitate roget **F** ‖ 9 securaque *ego*: secura **F** ‖ 10 sine *scripsi*: me **F** ‖ 11 Ocia **F** ‖ 13 odio (*olim* urbi) *scripsi*: diu **F** ‖ 14 conbusti *scripsi*: cō̃positi **F**

6—73 in **V** *maxime extantes eo quo in hoc habentur ordine exhibui.*

6 (*B.* III 151 *M.* 134), 1 Occisi *uulgo*; *at cf.* 20, 4 | scrutare inimicus *scripsi*: scrutaris un' (= unus) amici **V** amici *uulgo* ‖ 2 Et *Heinsius*

Desere confossum! uictori uulnus iniquo
Mortiferum inpressit mortua saepe manus.

7 **Mors Catonis**

Inuictus uictis es partibus: omnia Caesar
Vincere qui potuit, te Cato non potuit.

8 ⟨**Item**⟩

Ictu non potuit primo Cato soluere uitam:
Defecit tanto uulnere uicta manus.
Altius inseruit gladium: qua spiritus ingens
Exiret, magnum dextera fecit iter.
Obposuit Fortuna moram uoluitque, Catonis
Sciremus ferro plus ualuisse manum.

9 ⟨**Item**⟩

Iussa manus sacri pectus uiolasse Catonis
Haesit et inceptum uicta reliquit opus.
Ille ait infesto contra sua uulnera uultu:
'Estne aliquid magnum, quod Cato non potuit?
Dextera, me uitas? durum est, iugulasse Catonem?
Sed quia liber erit, iam puto non dubitas.
Fas non est uiuom cuiquam seruire Catonem;
Quin etiam uiuit, nunc Cato si moritur'.

---

3 De≡sere **V** ‖ 4 Mortiferũpressit (im *m. 2 supra* p) **V** | saepe manus moriens *Oudendorpius*

7—9 (*B* II 48—51, *M.* 744—46) *unum carmen in* **V** *et* **R** (*Reginensi* 1414: *cf. praef. p.* 12) ‖ **7**, 1 uictis, c *supra lin.* **R** | es *scripsi*: in **RV** (*hoc retento* Inuictum *Burmannus*) ‖ **8**, 2 uicta *uulgo*: uita **RV** (*sic*) ‖ 3 gladium **R**: digitos **V** | quo *Heinsius* ‖ 5 Opp. **V** | uoluitque *Pithoeus*: inuoluitque **V** in≡uoluitque **R** ‖ 6 Scires ut ferro *Scaliger* ‖ **9**, 1 uiolasse (*sic*) **V**: uiolass& **R** ‖ 3 inferto **R** ‖ 3 magnũ **R**: magnus **V** ‖ 5 me uitas *scripsi*: me dubitas **RV** ne dubita *Scaliger* ne dubites *Heinsius* | durum **V**: dũ **R** ‖ 6 quia (*solito comp.*) **R**: *om.* **V** ‖ 7 uiuom *scripsi*: uiuo **RV** | cuiquam **R**: quemquam **V** | seruare (ł i *supra* a) **R** | catonem **R**: catoni (i *ex* e *m. 2 corr.*) **V** ‖ 6 Quin *scripsi*: Necdum **R** Ne≡dum **V** (Nec *ex dittogr.*) | etiam uiuit **R**: ipsum uincit **V** (*unde* uincit nunc Cato, si m. *uulgo*)

Epitaphion Pompeiorum 10

Magne, premis Libyam; fortes tua pignera nati
Europam atque Asiam. nomina tanta iacent!

⟨**Item**⟩ 11

Quam late uestros duxit Fortuna triumphos,
Tam late sparsit funera, Magne, tua.

⟨**Item**⟩ 12

Pompeius totum uictor lustrauerat orbem,
Ac rursus toto uictus in orbe iacet:
Membra pater Libyco posuit male tecta sepulcro;
Filius Hispana est uix adopertus humo;
Sexte, Asiam sortite tenes. diuisa ruina est:
Vno non potuit tanta iacere solo.

⟨**Item**⟩ 13

Aut Asia aut Europa tegit aut Africa Magnos:
Quanta domus, toto quae iacet orbe, fuit!

⟨**Item**⟩ 14

Maxima ciuilis belli iactura sub ipso est:
Quantus quam paruo uix tegeris tumulo!

10—14 (*B.* II 26—31, *M.* 732—37) *uno tenore habet* **V**, *separantur uulgo* ‖ *tit.* Pompeiorum *Scaliger*: Pompei **V** ‖ **10**, 1 p̄mis lybiam **V** ‖ 2 quanta *Scaliger* ‖ **11**, 2 sua *Heinsius* ‖ **12**, 2 Ac *ego*: At **V** | russus (*sic*) **V** | uictus *Heinsius*: uictor **V** (*e u. priore*) ‖ 3 libico — sepulchro **V** ‖ 4 adapertus **V** ‖ 5 Sexte, x *ex corr.* **V** ‖ 6 tanto **V** tota *Pithoeus* | loco *Francius* ‖ **13**, 1 Magnos *scripsi*: magnus **V** Magnum *uulgo* ‖ 2 fuit *Klotzius*: ruit **V** ‖ **14** *inter* 1 *et* 2 *duo uersus uidentur intercidisse* (*nam uix illud* sub ipso *corruptum*) ‖ 2 Quantas (u *supra* a) **V**

15 **Ad amicum optimum**

Crispe, meae uires lapsarumque ancora rerum,
Crispe, uel antiquo conspiciende foro,
Crispe, potens numquam, nisi cum prodesse uolebas,
Naufragio litus tutaque terra meo,
Solus honor nobis, arx et tutissima nobis
Et nunc afflicto sola quies animo,
Crispe, fides dulcis placideque acerrima uirtus,
Cuius Cecropio pectora melle madent,
Maxima facundo uel auo uel gloria patri,
Quo solo careat si quis, in exilio est:
Incultae iaceo saxis telluris adhaerens,
Mens tecum est, nulla quae cohibetur humo.

16 **De sacris euocaturis animas Magnorum**

Fata per humanas solitus praenoscere fibras
Impius infandae relligionis apex,
Pectoris ingenui salientia uiscera flammis
Vt posuit, magico carmine rupit humum,
Ausus ab Elysiis Pompeium ducere campis:
Pro pudor, hoc sacrum Magnus ut aspiceret!
Stulte, quid infernis Pompeium quaeris in umbris?
Non potuit terris spiritus ille premi!

---

15 (*B.* III 152, *M.* 135), 1 lassarũq; anchora **V**, *correxi* (laesarumque *Riesius*) ‖ 5 honora *et* ars **V** ‖ 7 placideque *Duebnerus*: placidiq; **V** Latiique *Burmannus* Suadaeque *Schraderus* ‖ 8 (*imitatus est Mart.* 7, 69, 2) cecropio *in* -peo *corr. m. 2* **V** ‖ 9 facundo (*sic*) uel aui **V** ‖ 11 Incultae *scripsi*: An tu cui **V** En hic qui *Pithoeus* At mea, qui *Lipsius* Cyrneae en *Oudendorpius recte* telluris *nudum stare non posse perspiciens* Antiquis *Riesius* ‖ 12 nullaq. **V**

16 (*B.* II 35, *M.* 741) *tit.* euocatis *scripsi*: euocatis **V** euocantis *Riesius* (*qui et* Magni *mauolt*) ‖ 2 infanda relegionis **V** | apex *Scaliger*: apes **V** (*cf. Hauptii opusc.* III 495) ‖ 3 sapientia **V**, *corr. Scaliger* | flãmis *ex* -mas *corr.* **V** ‖ 4 Imposuit **V**, *correxi* ‖ 5 abelybicis **V**, *corr. Scaliger* ‖ 8 terra *Francius*

De uita humiliori 17

'Viue et amicitias regum fuge'. pauca monebas:
Maximus hic scopulus, non tamen unus erat.
Viue et amicitias nimio splendore nitentes
Et quicquid colitur perspicuum, fugito!
Ingentes dominos et famae nomina clarae
Inlustrique graues nobilitate domos
Deuita et longe tutus cole; contrahe uela
Et te litoribus cymba propinqua uehat.
In plano semper tua sit fortuna paresque
Noueris: ex alto magna ruina uenit.
Non bene cum paruis iunguntur grandia rebus:
Stantia namque premunt, praecipitata ruunt.

⟨Item⟩ 18

'Viue et amicitias omnes fuge': uerius hoc est,
Quam 'regum' solas 'ecfuge amicitias'.
Est mea sors testis: maior me afflixit amicus
Deseruitque minor. turba cauenda simul.
Nam quicumque pares fuerant, fugere fragorem
Necdum conlapsam deseruere domum.
I nunc et reges tantum fuge! uiuere doctus
Vni uiue tibi; nam moriere tibi.

---

17 *et* 18 (*B.* III 66—69, *M.* 907—910) *sine interstitio cohaerent in* V, *separ. Scaliger*; *cf. Ouidii trist.* III 4, 4 *sqq.* ‖ 17, 1 *nonne* ecfuge *comp.* 18, 2*?* | monebo *Klotzius* ‖ 2 tamen] tam *m. 2 supra lin.* V ‖ 4 conspicuum *Heinsius*; *num* praespicuum*?* ‖ 6 domos *m. 1 ex* domus *corr.* V ‖ 7 D. longe et *Riesius* | tutus (= cautus) *scripsi*: uiuus V uiuens *Scriuerius* cautus *Cannegieterus* sanus *Hauptius op.* III 573 | cole] fuge *Burmannus*; *an* caue *coll.* 18, 4*?* ‖ 10 Foueris *Heinsius* ‖ 11 iunguntur] iun *m. 1 supra lin.* V ‖ 18, 2 ecfuge *ego*: &fuge V eff. *uulgo* ‖ 3 Et mea mors V, *corr. Heinsius* | tetis V ‖ 5 fuerant (*sic*) fuge V ‖ 7 I *Heinsius*: *om.* V (*cf. Mart.* X, 96, 13) ‖ 8 moriare V

19 **De se ad patriam**

Corduba, solue comas et tristes indue uultus,
  Inlacrimans cineri munera mitte meo.
Nunc longinqua tuum deplora, Corduba, uatem,
  Corduba non alio tempore maesta magis:
Tempore non illo, quo uersis uiribus orbis
  Incubuit belli tota ruina tibi,
Cum geminis oppressa malis utrimque peribas
  Et tibi Pompeius, Caesar et hostis erat;
Tempore non illo, quo ter tibi funera centum
  Heu nox una dedit, quae tibi summa fuit;
Non, Lusitanus quateret cum moenia latro,
  Figeret et portas lancea torta tuas.
Ille tuus quondam magnus, tua gloria, ciuis
  Infigor scopulo: Corduba, solue comas!
Set gratare tibi, quod te natura supremo
  Addidit Oceano: tardius ista doles!

20 **De custodia sepulcri**

Quisquis es (et nomen dicam: dolor omnia cogit!),
  Qui nostrum cinerem nunc, inimice, premis
Et non contentus tantis subitisque ruinis
  Stringis in extinctum tela cruenta caput:
Crede mihi, uires aliquas natura sepulcris
  Attribuit: tumulos uindicat umbra suos.

---

19 (*B.* III 11, *M.* 128). 1 *et* 3 *et* 14 Cordaba **V** (*sic*; *dubium num u.* 4) | triste *in* -tes *m. 1 corr.* **V** ‖ 2 Et lacr. *Bardilius* ‖ 3 longuinqua **V** ‖ 5 illo *Pithoeus*: alio **V** (*e. u.* 4) | uersi *Heinsius* ‖ 7 utrũq; **V**, *corr. Scaliger* ‖ 9 alio **V**, *corr. Pithoeus* ‖ 10 uox (*sic*) **V** | tibi] prope *coni. Riesius*; *num* uox, quae sibi? ‖ 12 torta *Scaliger*: porta **V** ‖ 13 ciues **V** ‖ 14 Infigor *in* -gar *m. 1 corr.* **V** ‖ 15 Set *scripsi*: Et **V** ‖ 16 Addidit *scripsi*: Adluit **V** Attulit *Klotzius* Adnuit *Duebnerus* | dolus **V**

20 (*B.* III 153, *M.* 137). *tit.* sepulchri **V** ‖ 1 et] en *uel* an *Burmannus* ‖ 5 sepulcris, h *m. 1 supra* cr, **V**; sepultis *Schraderus*

Ipsos crede deos hoc nunc tibi dicere, liuor,
Hoc tibi nunc manes dicere crede meos:
Res est sacra miser; noli mea tangere fata:
Sacrilegae bustis abstinuere manus!

De Athenis 21

Quisquis Cecropias hospes cognoscis Athenas,
Quae ueteris famae uix tibi signa dabunt,
'Hasne dei' dices 'caelo petiere relicto?
Pugnaque partitis haec fuit ora deis?'
Idem Agamemnonias dices cum uideris arces:
'Heu uictrix uicta uastior urbe iacet!'
Hae sunt, quas merito quondam est mirata uetustas;
Magnarum rerum magna sepulcra uides!

In eum qui maligne iocatur 22

Carmina mortifero tua sunt suffusa ueneno,
Set sunt carminibus pectora nigra magis.
Nemo tuos fugiat, non uir non femina, dentes,
Haut puer, haut aetas undique tuta senis.
Vtque furens motas inmittit saxa per urbes
In populum, sic tu uerba maligna iacis.
Set solet insanos populus conpescere sanus
Et repetunt nocuum saxa remissa caput.

---

9 sacra *Tollius*: atra **V**

21 (*B.* III 2, *M.* 877). 1 cecropias] i *ex corr.* **V** ‖ 2 formae *Schraderus* ‖ 4 Pugnaque *Hauptius*: Regnaque **V** Rixaque *Hemsterhusius* | ora *scripsi*: una **V** ‖ 5 Agamemnonios — Argos *Gronouius* ‖ 6 Heu *Scaliger*: Haec **V** Deuictrix *Heinsius* | uictrix] c *supra ras. m. 2* **V** | iaces *Scaliger* ‖ 8 parua *Tollius* | sepulchra **V**

22 (*B.* III 154, *M.* 138). 2 Set *Burmannus*: Et **V** At *Francius* ‖ 3 fugiat *Scal.*: fagiet (a *in* u *m. 2 corr.*) **V** fugit *Heinsius* ‖ 4 Haut — haut *Scal.*: Aut — aut **V** ‖ 5 motas *scripsi*: totas **V** ‖ 6 In populum *ad seqq. trahit Gronouius* | lacis **V** ‖ 7 populos **V** ‖ 8 reppetunt **V** | nocuum *scripsi*: motum **V**, *quod male* mente commotum *explicat Burm.* notum *Riesius*

In te nunc stringit nullus non carmina uates
  Inque tuam rabiem publica Musa furit.
Dum sua compositus nondum bene concutit arma
  Miles, it e nostra lancea torta manu.

* * *

Bellus homo et ualide capitalia crimina ludis
  Deque tuis manant atra uenena iocis!
Sed tu per talum dicis uinumque. quid ad rem,
  Si plorem, risus si tuus iste secet?
Quare tolle iocos: non est iocus, esse malignum:
  Numquam sunt grati, qui nocuere, sales.

23 De insepultis claris

Litore diuerso Libyae clarissima longe
  Nomina uix ullo condita sunt tumulo,
Magnus et ob finem maior Cato. quam procul a te
  Aspicis heu cineres, Roma, iacere tuos!

24 P. TERENTII VARRONIS ATACINI

Marmoreo Licinus tumulo iacet, at Cato nullo,
  Pompeius paruo: credimus esse deos?

---

12 it e *Burmannus*: et e **V** et it *Heinsius* ‖ *post* 12 *lacunae signa posui* (*a u.* 11 *nouum carmen incipere putauit Lipsius*) ‖ 13 et *del. Heinsius* es *Vonckius* | *nonne* ualde? | carmina *Scriuerius* | ludit **V** ‖ 15 per talum *scripsi*: per totum **V** perque iocum *Scaliger obstante u. praecedente* ‖ 16 Si] Cum *Scal.* Ut *Heinsius* | iste *Burmannus*: ista **V** | secet *scripsi*: facit **V** ‖ 17 tolle iocus **V** ‖ 18 grati *Scal.*: grates **V**

23 (*B.* II 36, *M.* 742). 1 Lytore *et* lybiae **V** ‖ 3 ob finem *scripsi*: hoc homine **V** humano *Scaliger* | Cato quam *Pithoeus*: catoq. **V** (qui *Scal.*) ‖ 4 *num* ciues?

24 (*B* II 37, *M.* 77) *sine titulo adhaeret c.* **23** *in* **V**; Terentii Varronis Attacini *inscribit qui itidem exhibet* **W** (*et sub Varronis nomine adfert scholiasta Persii* 2, 36; *sine auctore schol. Cruq. ad Hor. A. P.* 301) ‖ 1 Lycinus **W** | tumulo Licinus *schol. Cruq.* | at *schol. Persii, Cruq.*: ad **V** et **W** | Cato paruo, Pompeius nullo **W**, *schol. Persii*; *recte* **V**, *schol. Cruq.* ‖ 2 credimus **VW**: quis

⟨Responsum⟩

Saxa premunt Licinum, leuat altum fama Catonem,
Pompeium tituli: credimus esse deos.

De spe 25

Spes fallax, spes dulce malum, spes una malorum
Solamen miseris, qua sua fata trahunt.
Credula res, quam nulla potest fortuna fugare,
Spes stat in extremis officiosa malis.
Spes uetat aeterno mortis requiescere portu
Et curas ferro rumpere sollicitas.
Spes nescit uinci, spes pendet tota futuris;
Mentitur, credi uult tamen illa *sibi.*
Improba, mentis inops, rebus gratissima laesis,
Quas fouet et uerti fata subinde docet.
Sola tenet miseros in uita, sola moratur,
Sola perit numquam, sed uenit atque redit.
Saepe bono semperque malo blandissima rursus,
Et quos decepit, decipit illa tamen.
Instabilis, dubio diuersa ad tempora motu,
Audax et clausum quae putet esse nihil,

---

putet *schol. Cruq.* (*fluctuant inter utrumque codd. schol. Persii*) || *uu.* 3 *et* 4 *solus habet sine interstitio* **W**; *quos scilicet a Seneca Varronianis oppositos putauerim* (*unde* Responsum *addidi*) || 3 Lycinum **W**

25 (*B.* III 82, *M.* 932) De spe queritur per exemplа *inscribit* **V** (q. p. e. *deleuit L. Muellerus*) ‖ 1 una *Oudendorpius*: sũma **V** ‖ 2 quos *Heinsius* qui *Burm.* ‖ 3 spes *Scriuerius praue* || 4 Perstat *Heinsius* ‖ 5 aeterno — portu *Schraderus* (*coll. Sen. Agam.* 592): &ernis — portis **V** ‖ 7 futuri **V**, *corr. Scaliger* (*quo seruato* tuta *Scioppius*) ‖ 8 sibi *om.* **V**, *add. Scal.* ‖ 9 inobs **V** | lęssis (*priore* s *erasa*) **V**; lassis *Heinsius* fessis *Burm.* ‖ 11 inuitos *Scaliger* inuitans *L. Muellerus* ‖ 12 sed *Wernsdorfius*: nec **V** | uenit] perit *Scal.* fugit *Wernsd.* | usque *Francius* ‖ 13 S. b. rursusque m. bl. semper **V**, *traieci* ‖ 14 decipit] decepit **V** ‖ 15 diuersa *L. Muellerus*: diuexo (o *ex corr. m. 1*) **V** deuexa *Scal.* || 16 clausũ ṣm.. **V** ‖

Omnia promittit nota leuitate deorum,
  Nil fixum et casus admonet esse leues.
Naufragus hac cogente natat per saeua procellis
  Aequora, cum mersas uiderit ante rates;
Captiuus duras illa solante catenas
  Perfert et uictus uincere posse putat;
Noxius infami districtus stipite membra
  Sperat et a fixa posse redire cruce.
Spem iussus praebere caput paloque ligatus,
  Cum micat ante oculos stricta securis, habet.
Sperat et in saeua uictus gladiator harena,
  Sit licet infesto pollice turba minax;
Et cui descendit iugulato in pectora mucro,
  Spem, quamuis lecto iam referatur, habet.
Spem recipit carcer foribus praeclusus aenis,
  Spes et in horrendo robore parua manet.
Spes Marium mouit, turpi se credere limo
  Et tantum furto uiuere uelle uirum;
Haec illum Libyae penetrare in litora uastae
  Iussit; et, o superi, qui fuit ille dies,
Quo Marium uidit suppar Carthago iacentem!
  Tertia par illis nulla ruina fuit.
Spes Magnum profugum toto discurrere in orbe
  Iusserat et pueri regis adire pedes.

---

17 promittit] *prima* t *supra lin. m. 1* **V** | mota **V**, *corr. Pithoeus* || 18 Nil *ex* Nihil *m. 2 corr.* **V** | admouet **V** | breues *L. Muellerus* || 19 saeua *scripsi*: sęda **V** feta *Scal.* foeda *Heinsius* | procellas **V** || 21 durus **V** || 22 Perferr&uictos (*sic*) **V**, *corr. Scal.* (Perferre et *Muell.*) || 23 destrictus **V** || 24 redisse **V** || 25 ligatos **V** || 29 Et qui decenti iugulo tinctoria moto **V**, *corr. Heinsius*; cui descendunt iugulo tinctoria toto *Burmannus*; *an* cui contingit iugulo uictoria rupto? || 30 referatur *ex* -retur *m. 1 corr.* **V** || 31 aeuis **V** || 32 Spem **V** | *nonne* priua? (praua *Muell.*) || 33 turpis se **V** || 34 Et] A *L. Muellerus* || 35 libiae **V** | uastae *L. Muellerus*: uictae **V** || 36 et o] io *Schraderus* | qui *in* quis *m. 1 corr.* **V** || 37 supra cartago **V**, *corr. Burmannus* || 38 par illis *ex* parilis *m. 1 corr.* **V** || 40 reges **V**

Spes uni numquam potuit dare uerba Catoni
Mendacisque deae non tulit ille dolos.
Quid non spes audet? Priamo post Hectora mansit;
Spes fuit uxori, Protesilae, tuae.
Orpheus infernas sperauit tollere leges,
Tartareum et cantu flectere posse canem.
Spe duce per medias enauit Daedalus auras
Et noua mirantes terruit ales aues.
Pasiphae (quid non homini sperare licebit?)
Sperauit toruo posse placere boui.
Sperat qui curuo sulcos perrumpit aratro,
Sperat qui uentis uela ferenda dedit.
Spes hamis pisces, laqueo captare uolucres
Erudit; haec orbem bella cruenta docet.
Spes sequitur grauibus rastris mala rura domantem,
In noua se nulla cum ratione parat.
Semper adulatur, semper male fida uagatur
Et populos urbes totaque regna capit.
Desertos medicis spes numquam deserit aegros,
Confessi numquam spem posuere rei.
Spes est, quae classis diuerso ex hoste coactas
Ducit; spes cupidos pellit in arma uiros
Et dicit 'dura! nec te praesentia pungant:
Fors uariast, mutat mobilitate uices.
Incerto ludit casu Fortuna per orbem,
Hoc semper constans, quod fugit atque redit.'

---

43 p' **V** ‖ 44 prosilea **V** ‖ 45 Horphaeus **V** ‖ 47 dedalus undas **V**, *corr. Heinsius* ‖ 48 ales *in* alis *m. 1 corr.* **V** ‖ 49 Phassiue (h *m. 2 add.*) **V** | licebit, *sic* **V**: libebit *uulgo* ‖ 51 perrumpat **V** ‖ 55 dominantẽ **V** ‖ *uu.* 59—62 *ante* 57 *ponit L. Muellerus* ‖ 59 egres (o *supra alt.* e *m. 1*) **V** ‖ 60 Defessi **V**, *corr. Scioppius* ‖ 61 ex orbe *Heinsius* | coactus **V** ‖ 62 pellit (*uel* trudit) *Burm.*: tollit **V** ‖ *ante* 63 *nonnulla intercidisse puto* ‖ 63 duro **V**, *corr. Heinsius* | pungant *Wernsdorfius*: iungant **V** uincant *Heinsius* tangant *Dousa* ‖ 64 uariast *scripsi* uarias **V** | nonuilitate **V** ‖ 66 Hoc *ego*: Et **V** Est *Scal.* | constans quod *scripsi*: contra quae **V** (quam fuit *L. Muellerus* ante *pro* atque cum *Burmanno scribens*) | atque (q *m. 1 ex* d *corr.*) **V**

26 Ad maliuolum

Inuisus tibi sum: peream si, Maxime, miror:
Odi te et, si uis, accipe cur faciam.
Famam temptasti nostram sermone maligno
Laedere fellitis, inuidiose, iocis.
Contra rem nuper pugnasti, liuide, paruam:
Tu tamen in magna te nocuisse putas.
Haec peream nisi sunt animi *in* te, Maxime, causae:
Odi, nec mentem res magis ulla iuuat,
Inque uicem ut facias oro pereoque timore,
Ne minus inuisus sim tibi quam uideor.

27 Memoriam per litteras manere

Haec urbem circa stulti monumenta laboris
Quasque uides moles, Appia, marmoreas,
Pyramidasque ausas uicinum attingere caelum,
Pyramidas, medio quas fugit umbra die,
Et Mausoleum, miserae solacia mortis,
Intulit externum quo Cleopatra uirum,
Concutiet sternetque dies, quoque altius extat
Quodque opus, hoc illud carpet edetque magis.
Carmina sola carent fato mortemque repellunt:
Carminibus uiues semper, Homere, tuis.

---

26 (*B.* III 159, *M.* 941). 2 Odi *in* Audi *m. 2 corr.* **V** ‖ 4 fellitis *Pithoeus*: uelitis (ueli *m. 2 ex corr.*) **V** | inuidiore **V** ‖ 5 Contra] a *ex corr. m. 2* **V** ‖ 6 magnis *Pithoeus* ‖ 7 Haec **V**: Hei *uulgo contra usum poetarum* | in *addidi*: *om.* **V** (nimiae iam *Heinsius*) | maxima causa **V**, *corr. Heinsius* | 9 oro *idem*: curo **V**

27 (*B.* II 261, *M.* 187). *tit.* Memoria litteras permanere **V**, *correxi* ‖ 1 multi *Heinsius* ‖ 2 Queque **V** ‖ 3 *et* 4 P≡eramidas **V** ‖ 5 solatia **V** ‖6 aeternum **V**, *corr. Heinsius* ‖ 7 Concutiet] cu *supra lin. m. 1* **V** | quodque **V** ‖ 8 edetque] e *prior in ras. m. 2* **V**

〈Item〉 28

Nullum opus exsurgit, quod non annosa uetustas
Expugnet, quod non uertat iniqua dies,
Tu licet extollas magnos ad sidera montes
Et canas aeques marmore pyramidas.
Ingenio mors nulla nocet, uacat undique tutum:
Inlaesum semper carmina nomen habent.

Laus Caesaris 29

Ausoniis numquam tellus uiolata triumphis
Icta tuo, Caesar, fulmine procubuit
Oceanusque tuas ultra se respicit aras:
Qui finis mundo est, non erat imperio.

〈Item〉 30

Victa prius *nulli*, nullo spectata triumpho
Inlibata tuos gens patet in titulos.
Fabula uisa diu medioque recondita ponto
Libera uictori quam cito colla dedit!

〈Item〉 31

Euphrates ortus, Rhenus praecluserat Arctos:
Oceanus medium uenit in imperium.

---

28 (*B.* II 262, *M.* 851) *adhaeret priori in* **V** ‖ 3 canas *scripsi*: calidas **V** Pharias *Heinsius* solidas *Piersonus* | eques *et* piramidas **V** ‖ 3 nocet *Pithoeus*: iacet **V**; *num* inhiat?

29—36 (*B.* II 84—91, *M.* 762—769) *sine interstitiis cohaerent in* **V** ‖ **29**, 2 tua **V** ‖ 3 prospicit *Delrius* ‖ 4 erit *Lipsius* ‖ **30**, 1 nulli *Heinsius*: *om.* **V**, *in quo post* nullo *m. 2 add.* iāiā ‖ 2 patet *Cannegieterus*: iacet **V** ‖ 4 quam cito *Scaliger*: quamerito **V** ‖ colla *ex* collo *m. 2 corr.* **V** ‖ **31** *uulgo priori coniungunt, separ. Riesius* ‖ 1 Eufrat≡es hortus renus **V** | praecl. *scripsi*: recl. **V** secl. *Cannegieterus* | arctus **V** ‖ 2 in *supra lin. m. 1* **V**

32 ⟨Item⟩

Libera, non hostem, non passa Britannia regem
Externum, nostro quae procul orbe iaces,
Felix aduersis et sorte oppressa secunda *es*:
Communis nobis et tibi Caesar erit.

33 ⟨Item⟩

Vltima cingebat Thybris tua, Romule, regna,
Hic tibi finis erat, religiose Numa;
Et tua, Diue, tuo sacrata potentia caelo
Extremum citra constitit Oceanum;
At nunc Oceanus geminos interluit orbes:
Pars est imperii, terminus ante fuit.

34 ⟨Item⟩

Mars pater et nostrae gentis tutela Quirine
Et magno positus Caesar uterque polo,
Cernite semotos Latia sub lege Britannos!
Sol citra nostrum flectitur imperium.
Vltima cesserunt adaperto claustra profundo
Et iam Romano cingimur Oceano.

35 ⟨Item⟩

Opponis frustra rapidum, Germania, Rhenum,
Euphrates prodest nil tibi, Parthe fugax:
Oceanus iam terga dedit, nec peruius ulli
Caesareos fasces imperiumque tulit:

32, 1 brittania **V** ‖ 2 Aeternum **V**, *corr. Tollius* | iacet **V**, *correxi* ‖ 3 es *addidi*: *om.* **V** ‖ 4 nouis **V** | sibi *Heinsius* ‖ **33**, 1 tybris **V** ‖ 2 erit **V** ‖ 3 dibe **V** | tuum **V**, *corr. Heinsius* ‖ **34**, 1 quirinae **V** ‖ 3 Cernite semotos *scripsi* (*Fleckeis. ann.* 1881 *p.* 415): Cernitis ignotos **V** | brit. *ex* bret. *m. 1 corr.* **V** ‖ 5 adoperto **V**, *corr. Heinsius* | 6 cingitur **V**, *corr. idem*; *an forte* Nec iam Romanus cingitur? ‖ **35**, 1 renũ *m. 2 ex* rerũ *corr.* **V** ‖ 2 Eufrates *et* nihil *et* parte **V**

Illa procul nostro semota exclusaque caelo
Alluitur nostra uicta Britannis aqua.

⟨Item⟩ 36

Semota et uasto disiuncta Britannia ponto
Cinctaque inaccessis horrida litoribus,
Quam pater inuictis Nereus celauerat undis,
Quam fallax aestu circuit Oceanus,
Brumalem sortita polum, qua frigida semper
Praefulget stellis Arctos inocciduis,
Conspectu deuicta tuo, Germanice Caesar,
Subdidit insueto colla premenda iugo.
Aspice, confundat populos ut peruia Tethys:
Coniunctum est, quod adhuc orbis et orbis erat.

De uoluptate adsidua per noctem 37

Sic et ames, mea lux, et rursus semper ameris,
Mutuus ut nullo tempore cesset amor.
Solis ad occasus, solis *sic* . ad *ortus*
Hesperus hoc uideat, Lucifer hoc uideat.
Si das saepe negas, si das saepe *ric* . . *mis*
Et pede pr*da tuo* . *atier rel* . *o* . *res*
Nox mihi tota data est *hite dam*pna peri*bunt*
Multa nimis debet timodius . . . *s*

---

5 *sq. uulgo separant male* ‖ 6 brittannos **V** ‖ **36**, 1 Semoto *et* brittania **V** ‖ 2 Cunctaq. **V**, *corr. Scaliger* | littorib. **V** ‖ 3 Qua **V** | uelauerat **V**, *correxi*; uall. *Scaliger* ‖ 4 falax **V** *m. 1* | esto **V** ‖ 6 acrctoxs (*alt.* c *m. 2 ex corr.*) inocduis (*corr. m. 2*) **V** ‖ 7 deuicta *Scal.*: defictu **V** defixa *Heinsius* | germania **V**, *corr. Gronouius* ‖ 8 Subdedit (e *in* i *corr.*) **V** | insuetū **V** | iugo (v *supra* o) **V** ‖ 9 Tethys *Heinsius*: tellus **V**

37 *primus edidit L. Muellerus Fleck. ann.* 1865 *p.* 829; *grassata est in* **V** *monachi cuiusdam manus pudica eradendo obscena (quarum litterarum umbra quaedam superest, denotant typi obliqui)* ‖ 2 cessit **V** ‖ 3 sic testor *coni. Muellerus* ‖ 6 preda *legere sibi uidebatur Muellerus* ‖ 7 Nox *ex* Nec, *ut uid.*, *correctum*

Promittis, mea uita, semel non amplius una
. . . *lisid̄d* . . . *od* . . .
Dum iaceam tecum permixtus corpore toto
Tib . *futo* . . *re l* . . . .
Nempe *q* . *ad* . . . . . *mi*lle
m . . l . . . . . ti
Lentus . . . . p . . . *ar*te
F*emina cara* semel, sed sine fine semel.
O certe numero uinces me . *rera* . *ı ã*
. . . . . *l* . *l* . *sem*per ego.

38 De tribus amicis bonis

Serranum Vegetumque simul iunctumque duobus
Hermogenem, caros aspice Geryonas.
Esse putas fratres: tanta pietate fruuntur;
Immo neges: sic est in tribus unus amor.
Triga mihi paucos inter dilecta sodales,
Triga sodalicii pars bene magna mei!

39 Quod non seuera carmina scribat

Iam libet ad lusus lasciuaque furta reuerti:
Ludere, Musa, iuuat: Musa seuera, uale!
En mihi narretur tumidis Arethusa papillis
Nunc astricta comas nunc resoluta comas,
Vt modo nocturno pulset mea limina signo
Intrepidos tenebris ponere docta pedes,

---

11 toto *an* tota *in* V *dubium* ‖ 13 Nemphe (h *erasa*) V

38 (*B.* II 248, *M.* 843). 1 uinctūq; V ‖ 2 Hermogenem *scripsi*: heto genen V Herogenem *uulgo* ‖ 3 fas̄ V ‖ 6 par V | ueneranda *Scriuerius*

39 (*B.* III 192, *M.* 965). *tit.* uera V, *corr. Scal.* ‖ 1 liuet allu≡sus (*erasa* s) lasciuiaq. V ‖ 2 Ludicra *Scriuerius*, *sed cf. Mart.* VIII 3, 2 ‖ 3 En *ego*: Nunc V (*e u.* 4) | narraetur V | arethusa (h *supra lin.*) V | capillis V, *corr. Ruhnkenius* (nitidis — capillis *Schraderus*) ‖ 5 Vt — pulset *Burmannus*: Et — pulsans V | modo nunc turno V

Nunc collo molles circum diffusa lacertos
Vt flectat niueum semisupina latus
Inque modos omnes, dulcis imitata tabellas,
Transeat et lateri pendeat illa meo.
Nec pudeat quicquam, sed me quoque nequior ipso
Exultet toto non requieta toro.
Non derit, Priamum qui defleat, Hectora narret:
Ludere, Musa, iuuat: Musa seuera, uale!

⟨De puero amato⟩ 40

O sacros uultus Baccho uel Apolline dignos,
Quos uir, quos tuto femina nulla uidet!
O digitos, quales puerilis uirginis esse
Vel potius credas uirginis esse deae!
Felix, si qua tuum conrodit femina collum,
Felix, quae labris liuida labra facit,
Quaeque puella tuo cum pectore pectora ponit
Et linguam tenero lassat in ore suam.

Excusatio uilioris materiae 41

Esse tibi uideor demens, quod carmina nolim
Scribere patrito digna supercilio?
Quod Telamoniaden non aequo iudice uictum
Praetream et pugnas, Penthesilea, tuas?

---

8 Etflectat **V**, *corr. Burmannus* (Inflectat *Francius*) | semesupina **V** ‖ 9 dulces *corr. m. 2* **V**; doctas *Burm.* ductus — tabellae *Ruhnkenius* ‖ 10 lateri *Toupius*: lecto **V** telo *Ruhnkenius* ‖ 11 pudeant **V** | ips≡o **V** ‖ 12 Exultat **V** ‖ 13 deerit **V** ‖ 14 sonora (*utraque* o *ex corr. m. 2*) **V**, *corr. mg. m. rec.*

40 (*B.* III 228, *M.* 996). De puero amato *Scaliger*: Liber IIII **V** *errore aperto* (*uidetur spectare ad carmen prius, utpote quod excerpta ex quarto Senecae libro incipiat*) ‖ 1 bacho≡ (*erasa* c) **V** ‖ 3 puerilis *scripsi Fleckeis. ann.* 1881 *p.* 415: pueri uel **V** ‖ 5 F≡elix siqua≡tuũ **V** ‖ 6 libida **V**

41 (*B.* III 193, *M.* 966). Excussato (*sic*) sihoris materie **V**, *correxi* (seuerioris *Scal.*) ‖ 1 crimina **V**, *corr. Scriuerius* ‖ 2 patrito *scripsi*: patricio **V** ‖ 4 pente si lea **V**

Quod non aut magni scribam primordia mundi
  Aut Pelopis currus aut Diomedis equos?
Aut *ut* Achilleis infelix Troia lacertis
  Quassata Hectoreo funere conciderit?
Vos mare temptetis, uos detis lintea uentis:
  Me uehat in tuto parua carina lacu.

42 De sepulcro Catonis

Ne mirere sacri deformia busta Catonis:
  Visuntur magni parua sepulcra Iouis.

43 De bono uitae humilioris

Est mihi rus paruum, fenus sine crimine *paruum*;
  Sed facit haec nobis utraque magna quies.
Pacem animus nulla trepidans formidine seruat
  Nec timet ignauae crimina desidiae.
Castra alios operosa uocent sellaeque curules
  Et quicquid uana gaudia mente mouet.
Pars ego sim plebis, nullo conspectus honore,
  Dum uiuam, dominus temporis ipse mei.

44 Excusat quod amoribus seruiat

Insanus uobis uideor. nec deprecor ipse,
  Quominus hoc uidear. cur tamen hoc uideor?

---

6 equuos **V** ‖ 7 ut *om.* **V**, *add. Scaliger* ‖ 8 uulnere **V**, *corr. Wakefieldus* | conderit **V**, *corr. m. 2* ‖ 10 intutos — lacus **V**, *corr. Francius* | cirina **V**

42 (*B.* II 53, *M.* 748). *tit.* sepulchro **V** ‖ 1 miserere **V**, *corr. Scal.* ‖ 2 sepulchra **V**

43 (*B.* III 60, *M.* 906). *tit.* humiliori **V** ‖ 1 paruum *alt. add. m. 2* **V** ‖ 2 nouis **V** ‖ 3 trepidas **V**, *corr. Burm.* (trepidus *uulgo*) seruāt **V** ‖ 4 timeat ignauiae **V** | desidiae *ex* dissidiae *corr.* **V** ‖ 5 iuuent *Piersonus* | silleq. rurales **V**, *corr. Scal.* ‖ 6 grandia — mouent **V**, *corr. Scal.* ‖ 7 *et* 8 *post titulum carminis sequentis habet* **V**

44 (*B.* III 194, *M.* 967). *tit.* ămorib; **V** ‖ 1 Insanus *ex* -is *m. 1* **V** | nouis **V** ‖ 2 Quo mihus **V** | uidear *Francius*: uideo **V**

Dicite nunc: 'quod semper amas, quod semper amasti'.
Hic furor, hic, superi, sit mihi perpetuum!

. 45

Quaedam me, si credis, amat. sed dissilit, ardet
Non sic, non leuiter: deperit et moritur.
Dum gratis, flagret quaedam; simul atque rogabit,
Ostendam, quam non semper amatus amem.

De cretata facie 46

Cum cretam sumit, faciem Sertoria sumit.
Perdidit *ut* cretam, perdidit et faciem.

Morte omnes aequari 47

Quisquis adhuc non scis fortunae mobile regnum
Nec sortem uarias credis habere uices,
Aspice Alexandri positum uenerabile corpus.
Abscondit tantum putris harena uirum!

---

3 *num* Dicitis hic*?* | cur *uel* quid *bis Burm.* ‖ 4 hec superi **V**; *num* haec rabies*?* | perpetuus *uulgo*

45 (*B.* III 195, *M.* 968) *adhaeret sine titulo priori in* **V** (De ea quam amat *Scal.*) ‖ 2 sic] cito *Burm.* | deperit *scripsi*: sed perit **V** ‖ 3 gratis flagret *scripsi*: figiet (*m. 2 in* fugiet *corr.*) gratis **V** | rogauit **V**, *corr. Scaliger* (faciet — rogaui *Riesius*)

46 (*B.* III 223, *M.* 994). *tit.* creta **V** ‖ 1 Dum *Binetus* ‖ 2 ut *om.* **V**, *add. Heinsius*

47 (*B.* II 16, *M.* 703) *habet etiam* **F** *et sine titulo statim post* **57** *Erlangensis* (*una cum* **48**): *cf. praef. p.* 12 ‖ *tit.* De morte *eqs* **V** ‖ 1 non scis *scripsi*: nondum **FV** *Erl.* (fortunam *Francius, sed clamat corruptelam* adhuc nondum *coniunctum*) | mouile **V** *m. 1* ‖ 2 *num* fortem (*cf.* 25, 64)*?* ‖ 3 uenerabile *L. Muellerus*: memorabile **FV** *Erl.* (miserabile!) *Burm.*

48 ⟨**Item**⟩

Iunxit magnorum casus fortuna uirorum:
Hic paruo, nullo conditus ille loco est.
Ite, nouas toto terras conquirite mundo:
Nempe manet magnos paruula terra duces.

49 **De puero amato**

Quid saeuis, Cypare? domiti modo terga iuuenci
Quid premis et tenerum currere cogis equum?
Dum stupet ac nouus est et adhuc non nouit amorem,
Parce: premendus erit, cum ueteranus erit.

50 **De bono quietae uitae**

Ante rates Siculo discurrent aequore siccae
Et derit Libycis putris harena uadis,
Ante niues calidos demittent fontibus amnes
Et Rhodanus nullas in mare ducet aquas,
Ante mari gemino semper pulsata Corinthos
Confundet fluctus peruia facta duos,
Ante feri ceruis submittent colla leones
Saeuaque dediscet praelia toruus aper,
Medus pila geret, pharetras Romana iuuentus,
Fulgebit rutilis India nigra comis,

---

48 (*B.* II 25, *M.* 731) *sine interstitio et titulo* **FV** *Erlang.* ‖ 1 Iunxit] n *m. 1 supra lin* **V** | fortuna≡ **V** | uirorum **FV**: duorum *Erlang.* ‖ 2 ille] illo **V** ‖ 3 nouos **V** | terras **FV**: uires *Erlang.* ‖ 4 Nemp≡e (*erasa* h) **V** | *fortasse* testa

49 (*B.* III 227, *M.* 995). 1 Sybari *Scal.* ‖ 3 tumet *Lachmannus ad Prop. p.* 58

50 (*B.* III 65, *M.* 913) *habet etiam* **F** (*praef. p.* 12) *plane ut* **V** *inscribens* ‖ 1 syculo **F** | *puto* decurrent | siccae *ego*: sicce **F** pisces **V** ‖ 2 deerit **FV** | putris *Scal.*: turpis **FV** | arena **F** ‖ 3 dimittent **FV**, *corr. Scal.* ‖ 4 rodanus **FV** | nullus *et* ducit **V** ‖ 5 corintos **F** ‖ 7 summ. **V** ‖ 8 proelia **V** ‖ 9 gerit **FV** ‖ 10 rutulis **V** | indya **F** | crocis **FV**, *corr. Scaliger*

Quam mihi displiceat uitae fortuna quietae
Aut credat dubiis se mea puppis aquis.

De fratris filio paruulo 51

Sic mihi sit frater maiorque minorque superstes
Et de me doleant nil nisi morte mea;
Sic illos uincam, sic uincar rursus amando,
Mutuus inter nos sic bene certet amor;
Sic dulci Marcus qui nunc sermone fritinnit,
Facundo patruos prouocet ore duos

* * *

Laus Xersis 52

Xerses magnus adest. totus comitatur euntem
Orbis. quid dubitas, Graecia, ferre iugum?
Tellus iussa facit, caelum texere sagittae,
Abscondunt clarum Persica tela diem.
Classes fossus Athos intra sua uiscera uidit,
Phryxeae peditem ferre iubentur aquae.
Quis nouus hic dominus terramque diemque fretumque
Permutat? certe sub Ioue mundus erat.

De diuitiis et inhonesto animo 53

Quod tua mille domus solidas habet alta columnas,
Quod tua marmoreo ianua poste nitet,

---

11 Dispiceat *in* -ciat *m. 1 corr.* **V** ‖ 12 An credit (a *supra* i) dubi≡is **V** | se mea **V**: seu nea **F**

51 (*B.* III 155, *M.* 139). 2 doleat **V** ‖ 6 Fecundo **V**, *corr. m. 2* ‖ *lacunae signa posuit Lipsius*

52 (*B.* II 12, *M.* 186) *habet etiam* **S** *post* 4. *tit.* Laus Xersis **S**: De monte Atho **V** ‖ 1 Xersis **S** Terres **V** | comitatus **S** ‖ 3 Tellus **S**: Mundus **V** | caelum **S**: solem **V** ‖ 4 *dedi ex* **S**: Calcatur pontus luctuat altus Athos **V** (fluctuat *uulgo*) ‖ 5—8 *om.* **V** ‖ 5 Eryxeę pedidem **S** ‖ 7 nouum **S**, *corr. Salm.* | dominus *Doruillius*: hominum **S** | terraq; *et* fretuq; **S** ‖ 8 iouem **S**

53 (*B.* III 70, *M.* 911). *tit.* uitiis **V**, *corr. Burm.* ‖ 1 tumille domos **V** ‖ 2 marmorea **V**

Aurea quod summo splendent laquearia tecto,
Imum crusta tegit quod pretiosa solum,
Atria quod circa diues tegit omnia cultus:
Hoc animos tollit nempe, beate, tuos?
Aedibus in totis gemmae licet omnia claudant,
Turpe est, nil domino turpius esse suo.

54 **De eodem**

Non est (falleris) haec beata, non est,
Quam uos creditis esse, uita; non est,
Fulgentes manibus uidere gemmas
Aut testudineo iacere lecto
Ac pluma latus abdidisse molli
Aut auro bibere et cubare cocco,
Regales dapibus grauare mensas
Et, quidquid Libyco secatur aruo,
Non una positum tenere cella!
Nec uano populi fauore tangi
Et nullos trepidum timere casus
Et stricto nihil aestuare ferro:
Hoc quisquis poterit, licebit ille
Fortunam moueat loco superbus.

55 **De amico mortuo**

Ablatus mihi Crispus est amicus,
Pro quo si pretium dari liceret,

---

3 laquearea V, *corr. m. 2* ‖ 4 solum *Heinsius*: locum V ‖ 5 tegit *e u. priore irrepsisse uidetur*; citro diues tenet *Heinsius* ‖ 6 nemp≡e V | beate] uatate *in* uetate *m. 2 corr.* V ‖ 7 condant *Burm.* clarent *Wakefieldus*

54 (*B.* III 93, *M.* 240). 1 beata] ueat V ‖ 2 Quam *Heinsius*: Quas *an* Quos V *dubium* Quod *Scal.* ‖ 3 nitere *Heinsius* ‖ 4 lecto toro V ‖ 5 Ac (*uel* Et) *scripsi:* Aut V ‖ 8 quidquid] d *alt. sup. lin. m. 2* V | lybico setatur auro V ‖ *uu.* 10 *et* 11 *traieit Scaliger* ‖ 10 uanos|V | tangi *Scal.*: magni V ‖ 11 Et *scripsi:* Sed V ‖ 12 haestuare V ‖ 13 ille *in* illi *m. 2 corr.* V; *num* illum Fortuna amoueat loco superno?

55 (*B.* II 249, *M.* 136). 1 amicus *scripsi*: amihi V amici

Nostros diuiderem libenter annos.
Nunc pars optima me mei reliquit,
Crispus, praesidium meum, uoluptas,
Portus, deliciae: nihil sine illo
Laetum mens mea iam putabit esse.
Consumptus male debilisque uiuam:
Plus quam dimidium mei recessit.

De diuite formosa generosa inpudica 56

Formosa es, fateor, diues generosa uenusta:
Confitear, si uis, omnia. redde uicem.
Nempe parum casta es, nempe es deprensa. negabis:
Res uenit ad lites. 'rursus et illa nego.'
Dic potius: 'sed nempe semel, sed nempe puella;
Et cum deprensa quis nisi frater erat?'
Frater erat? 'nihil est, fecit quia Iuppiter illud.'
Sed quod non fecit Iuppiter, hoc facitis!

De Graeciae ruina 57

Graecia bellorum longa succisa ruina
Concidit, inmodice uiribus usa suis.
Fama manet, fortuna perit: cinis ipse iacentis
Visitur, et tumulo est nunc quoque sacra suo.

---

uulgo ‖ 4 par **V** ‖ 6 Portus (*cf.* 15, 4) *scripsi*: Pectus **V** Lusus *Francius* | delitiae nil **V** ‖ 7 putauit **V** ‖ 8 male] iam male **V** ‖ 9 Postquam *Pithoeus* | dimedium **V**, *corr. m. 2*

56 (*B.* III 204, *M.* 976). *tit.* diuite] uite **V** ‖ 1 uetusta **V** ‖ 3 *et* 5 nemphe (h *erasa m. 2*) **V** ‖ 3 *et* 6 dep̄hensa **V** ‖ 4 nega *uulgo* ‖ 7 quia] quod *uulgo* ‖ 7 *et* 8 ioppiter **V**, *corr. m. 2* ‖ 8 quod] qui **V**

57 (*B.* III 1, *M.* 876) *extat praeterea in* **F** *et Erlangensi* (*cf. supra ad* 47). De troi(a)e ruina **FV** Epitafium alexandri magni *Erlang.* ‖ 1 longa succissa **V** magna succisa *Erlang.* excisa longa (a *et* b *litt. appositis traiecta*, est *post* longa *supra lin.*) **F**; succussa *uulgo* | runa **V** ‖ 3 ipsa iacenos **V**

Exigua ingentis retinet uestigia formae
Et magnum infelix nil nisi nomen habet.

58 . . . .

Sic tua sit, quamcumque tuam uis esse puellam,
Sic quamcumque uoles mutuus ignis edat,
Sic numquam dulci careant tua pectora flamma
Et sic laesuro semper amore uacent.

59 **De uino et laetitia**

Vince mero curas et, quidquid forte remordet,
Comprime deque animo nubila pelle tuo.
Nox curam, si prendit, alit: male creditur illi
Cura, nisi a multo marcida facta mero.

60 **De silentio amoris**

Iuratum tibi me cogis promittere, Galla,
Ne narrem. iura rursus et ipsa mihi,
Ne cui tu dicas — nimium est lex dura, remittam:
Praeterquam si uis dicere, Galla, uiro!

61 **De initio et fine amoris**

Nescio quo stimulante malo pia foedera rupi:
Non capiunt uires crimina tanta meae.
Institit et stimulis ardentibus inpulit actum,
Siue fuit fatum seu fuit ille deus.

---

5 formae *Oudendorpius*: famae *codd.* ‖ 6 nisi *ex* sibi *corr.* **F** | nm̃ *ex* nn̄ *corr.* **V** ‖ *sequitur in Erlang.* 47 *cum* 48

58 (*B.* III 191, *M.* 964) *titulum habet sequentis carminis in* **V** ‖ 2 quacũq; **V** ‖ *carmen aut in fine aut in initio mutilum*

59 (*B.* III 84, *M.* 933) *sine titulo adhaeret priori in* **V** ‖ 1 forte] corda *Heinsius* si quid forte *Francius*

60 (*B.* III 196, *M.* 969). 1 Iratum **V** ‖ 3 Nec ui *in* Necui *coni.* **V** ‖ 4 Gallo **V**

61 (*B.* III 197, *M.* 177). 1 molo **V**, *corr. m. 2* ‖ 3 timulis **V** *m. 1* | actu **V**

Arguimus quid uana deos? uis, Delia, uerum?
Qui tibi me dederat, idem et ademit: amor.

De tinnitu auris 62

Garrula quod totis resonas mihi noctibus, auris,
Nescio quem dicis nunc meminisse mei.
'Hic quis sit, quaeris? resonant tibi noctibus aures,
Et resonant totis: Delia te loquitur.'
Non dubie loquitur me Delia: mollior aura
Venit et exili murmure dulce fremit:
Delia non aliter secreta silentia noctis
Summissa ac tenui rumpere uoce solet,
Non aliter, teneris collum complexa lacertis,
Auribus admotis condita uerba dare.
Agnoui: uerae uenit mihi uocis imago,
Blandior arguta tinnit in aure sonus.
Ne cessate, precor, longos gestare susurros!
Dum loquor haec, iam uos opticuisse queror.

De zelotypa 63

Sic me custodi, Cosconia: neue ligata
Vincula sint nimium neue soluta nimis.
Effugiam laxata nimis, nimis aspera rumpam,
Sed neutrum faciam, commoda si fueris.

---

6 tibi mederat **V**

62 (*B.* III 202, *M.* 974). 1 quod (*solito compendio*) **V**: quid *Scaliger* | aures **V** (*quo seruato* resonant *Riesius*) ‖ 2 num *Lachmannus ad Prop. p.* 54 ‖ 3 Hem *idem* ‖ 5 Non *Scaliger*: Nunc **V** Nunc dubitem? *Burmannus* (*fortasse* Nunc uideo: loquitur *eqs*) ‖ 6 murmore **V** *m. 2* ‖ *uu.* 9—14 *carmini* 63 *postponit* **V**, *corr. Patissonius* ‖ 10 daret *Burm.* ‖ 11 uere **V** | uoces **V** *m. 1* ‖ 13 garrire *Lachmannus*; *puto* uoces gestare, susurri ‖ 14 queror *Tollius*: securas (cu *ex corr. m. 2*) **V**

63 (*B.* III 198, *M.* 970). De zelotipa **V** ‖ 1 ne uigilata **V** ‖ 3 rumpam] pūpā *in* pōpā *m. 2 corr.* **V** ‖ 4 fuerint *Burm.* ‖ *secuntur statim* 62, 9—14 *in* **V**, *cuius deinde fol.* 97 *u. uacuom est*

64 **De tumulis Magnorum**

Alter Niliaco tumulo iacet, alter Hibero,
Tertius Eois partibus occubuit.
Omnis habet Magnos mundi plaga. dis *ita* uisum est:
Partem quisque suam nunc quoque uictus habet.

65 **⟨Item⟩**

Patria, diuerso terrarum litore Magnos
Spectas compositos heu sine nominibus,
Europaque Asiaque simul Libyaque sepultos:
Victores uicta sic potiuntur humo!

66 **Item**

Diuersis iuuenes Asia atque Europa sepulcris
Distinet; infida, Magne, iaces Libya.
Distribuit Magnos mundo Fortuna sepultos,
Ne sine Pompeio terra sit ulla suo.

67 **⟨De Cascis fratribus⟩**

Occidere simul Cascae, simul occubuere,
Dextra quisque sua, qua scelus ausus erat.
Castra eadem fouere, locus quoque uulneris idem;
Partibus afflictis uictus uterque iacet.
Quanta fuit mentis, tanta est concordia fati,
Et tumulus cinerem paruus utrumque tegit.
Par fratrum multo celebrandum carmine uatum,
Vna si fierent parte minus gemini!

---

64 *et* **65** (*B.* II 32 *sq.*, *M.* 738 *sq.*) *unum carmen in* **V** ‖ **64**, 3 ita *om.* **V**, *add. Scal.* ‖ 4 uictor *Meyerus* ‖ **65**, 1 diuersos **V** (*sic*) ‖ 2 *num* Specta*?* ‖ 3 Europa **V**, que *add. Scal.* | libiaq. **V**

66 (*B.* II 34, *M.* 740) Idem *inscr.* **V** (*sic*) ‖ 1 Diuersi **V** | sepulcris (h *supra* cr) **V** ‖ 2 iacens libia **V** ‖ 3 Istribuit **V** ‖ 4 tuo **V**

67 (*B.* IV 1, *M.* 1144) *adhaeret sine titulo priori in* **V** ‖ 2 Dextera **V** ‖ 4 affructis — latet **V**, *corr. Scaliger* ‖ 6 ūq. tergit **V**

Interdum et neglectam formam ualere 68

Semper munditias, semper, Basilissa, decores,
Semper dispositas arte decente comas
Et comptos semper uultus unguentaque semper,
Omnia sollicita culta uidere manu,
Non amo. neglectam, mihi se quae iungit amica,
Se det: naturae simplicitate ualet.
Vincula nec curet capitis discussa soluti
Et solam faciem: mel habet illa suom.
Fingere se semper non est confidere amori.
Quid, quod saepe decor, cum prohibetur, adest?

⟨Ad eandem⟩ 69

Ante dies multos nisi te, Basilissa, rogaui
Et nisi praemonui, te dare posse negas.
Vt subito creuere, solent ex tempore iunctae
Quam scriptae melius cedere deliciae.

⟨Item⟩ 70

Cur differs, mea lux, rogata semper?
Cur longam petis aduocationem?

---

68 (*B.* III 199, *M.* 971). *tit.* formam ualere *scripsi*: formi luci **V** formam placere (decere) *Riesius* ‖ 1 munditia **V** ‖ 2 compositas *Scaliger* | *num* regente? ‖ 3 uultus *Burmannus*: cultus **V** ‖ 4 culta *scripsi*: cōta **V** compta *uulgo* ‖ 5 neglectim *Scal.* | 5 iungit *scripsi*: comit **V** ‖ 6 Sedet **V** | naturae *scripsi*: ornate **V** inornata *Tollius* et ornatus *Colomesius* ‖ 7 cures **V**, *corr. Heinsius* ‖ 8 Et solam (*uel* nudam) *scripsi*: Et coram **V** Nec cura (cera) *Scaliger* Me coram: facies *Heynius* 'At decorant'. facies *Iacobsius* Nec decoret *Riesius* | suam **V**, *correxi* (suum *uulgo*) ‖ 9 amor **V**; *nonne* formae?

69 (*B.* III 200, *M.* 972 *sine titulo adhaeret priori in* **V** ‖ 3 iunctae *scripsi*: multe **V** multae *uulgo* natae *Tollius*

70 (*B.* III 201, *M.* 973) *adhaeret priori, sed ut littera maiusc. initiali nouum carmen incipere significetur* ‖ 1 defers **V**

Primum hoc artificis scelus puellaest,
Deinde est difficile et laboriosum
In tentigine tam diu morari.
Nil est praeterea, p*uella, nil est,*
Deprensa mel*ius fututione.*

71 De Atho monte

Hic, quem cernis, Athos inmissus rectius undis
Flexibus obliquis circumeundus erat:
Accepit magno deductum Nerea fluctu
Perque latus misit maxima bella suum.
Idem commisit longo duo litora ponte
Xerses, et fecit per mare miles iter:
Sub tanto subitae sonuerunt pondere classes,
Caeruleus cana sub niue pontus erat.
Quale fuit regnum, mundo noua ponere iura!
'Hoc terrae fiat, hac mare' dixit 'eat'.

72 De malo belli ciuilis

Uenerat Eoum quatiens Antonius orbem
Et coniuncta suis Parthica signa ferens,

---

3 sceleris puella ẽ **V** ‖ 5—8 *erasa sunt quae typis obliquis expressa* ‖ 5 *suppleuit Scaliger* ‖ 6 puella *legere sibi uidebatur Holderus* nichil (*uel* nihil) est *Muellerus agnouit* ‖ 7 *suppleuit Muellerus*

71 (*B.* II 13, *M.* 188). Item de *eqs inscr.* **V** ‖ 1 inmissis **V**, *correxi* | rectius (*uel* tensius) *scripsi*: persius **V** peruius *uulgo* | 3 fluctu uultu **V**, *in qua dittographia aliquid latet* (sulco *Oudendorpius*) ‖ 4 mi⁼sit **V** | bella **V** (*cf. quae dixi ad Val. Flacc.* I 600); uela *Schraderus* ‖ *uu.* 7 *et* 8 *ante* 5 *traieci* ‖ 7 cõmi⁼sit **V** ‖ 8 Terses **V** | et effecit **V**, *correxit Scaliger* | milis **V** ‖ 6 canas **V** ‖ 10 terra **V**, *corr. Scaliger* (Hic terrae fiant *Toupius*) | ac **V** | dixit: erant *Gronouius*

72 (*B.* II 131, *M.* 820). 1 eoum] o *in ras. m. 2* **V**; ‖ 2 suis uis **V** | gerens **V**, *corr. Heinsius*

Dotalemque petens Romam Cleopatra Canopo.
Hinc Capitolino sistra minata Ioui,
Hinc inuicta deo fidebat Caesare Roma,
Quae tunc paene suo pondere lapsa ruit.
Deserta est tellus, classis contexerat aequor,
Omnia permixti plena furoris erant.
Fratribus heu fratres, patribus concurrere natos
Impia sors belli fataque saeua iubent.
Hic generum, socerum ille petit; minimeque cruentus
Qui fuit, *hic* sparsus sanguine ciuis erat.
Maeuius, e castris miles melioribus, ausus
Hostilem saltu praecipitare ratem,
In damnum felix et uictor ut impius esset,
Nescius occiso fratre superbus erat.
Dum legit exuuias hostiliaque arma reuellit,
Fraternos uultus oraque maesta uidet.
Quod fuerat uirtus, factum est scelus. haeret in hoste
Miles et e manibus mittere tela timet.
Inde ferox: 'quid, lenta manus, nunc denique cessas?
Iustius hoste tibi qui moriatur adest.
Fraternam res nulla potest defendere caedem;
Mors tua sola potest: morte luenda tua est.
Scilicet ad patrios referes spolia ampla penates?
Ad patrem uictor non potes ire tuum,
Sed potes ad fratrem: nunc fortiter utere telo!
Impius hoc telo es, hoc potes esse pius.

---

4 Hic capitolino (ca *ex corr. m. 2*) **V**; Et *L. Muellerus* || 6 ruit *Heinsius*: fuit **V** || 11 socerumq. petit **V**, *corr. Scal.* (socerumue *Oudendorpius*) || 12 hic *addidi*: *om.* **V** is *L. Muellerus* adspersus *Heinsius* | erit **V** || 13 Meuius **V** | e *Klotzius*: a **V** || 14 saltus **V** || 17 exunus || 18 nota *Francius* || 19 in aste (s *ex corr. m. 2*) **V**; *latet aliquid* || 20 e *Scal.*: a **V** || 21 Inde *Muellerus*: Ille **V** | cessas *Lipsius*: cessem **V** cesses *uulgo* || 24 leuanda **V**, *corr. Burmannus* || 25 referens **V**, *corr. Muellerus* | penates *Scal.*: rependens (re *et altera* n *supra lin. m. 1*, d *ex corr.*) **V** || 27 nunc] n *suprascripta* c (= nec) **V** | telo *in* teli *m. 2 corr.* **V**

Viuere si poteris, potuisti occidere fratrem!
  Nescisti: sed scis: haec mora culpa tua est.
Viximus aduersis, iaceamus partibus isdem:
  Sic uter in dubio est utrius ense cadat.
Ense meo moriar, maculato morte nefanda?
  Cui moreris, ferrum quo moriare dabit.'
Dixit et in fratrem fraterno concidit ense:
  Victorem et uictum condidit una manus.

73 ⟨Item⟩

Sicine componis populos, Fortuna, furentis,
  Vt uinci leuius, uincere sit grauius?
Occisum credens gaudebat Maeuius hostem:
  Infelix fratris funere laetus erat.
Nec licuit non nosse nefas: dum membra cruenti
  Nudat, in exuuias incidit ipse suas.
Et scelus et fratrem pariter cognouit et amens
  'Hoc age' ait 'maius nunc tibi restat opus.
Vincere uictorem debes, defendere fratrem.
  Cessas? ad facinus quam modo fortis eras!
Terram, iura, deos, bellum iam polluis ipsum:
  Quod ciuile fuit, sic quoque culpa grauis.
His manibus patriae tu tam pia signa sequeris
  Miles, in Antoni dignior ire rate?

---

29 sic *Scal.* ‖ 31 idem **V** ‖ 32 Sic uter *scripsi*: Dixit et **V** (*uulgo Maeui orationem per haec interrumpi faciunt*) ‖ 33 Ense memoriar iaculatus **V**, *corr. Scal.* | sorte *Muellerus* ‖ 34 Cui memoreris **V** ‖ 36 uictam **V** | conficit *Burm.*

73 (*B.* II 132, *M.* 821) *adhaeret priori in* **V** ‖ 1 Scine **V** | fuèrentis **V** ‖ 4 uulnere **V**, *correxi* ‖ 5 nefas (*uel* scelus) *Heinsius*: senex **V** | cruenta *Scal.* ‖ 8 aut **V** ‖ 10 at (facinus!) *Muellerus* ‖ 11 polluit **V**, *corr. Muellerus* ‖ 12 sit *Scal.* fit *Francius* ‖ 13 tã **V**: iam *uulgo* | sequeris *scripsi*: requiris **V** ‖ 14 antonii **V** | rate *scripsi*: ratos **V** rates *uulgo*

Eripuit uirtus pietatem, reddere uirtus
Debet: qua rapuit, hac reparanda uia est.
Quid moror absolui?' dixit gladioque cruento
Incubuit, iungens fratris ad ora sua.
Sic, Fortuna, regas semper ciuilia bella,
Vt uictor uicto non superesse uelit!

---

15 pietatẽ pi&atẽ (*alterum expunxit m. 2*) **V** ‖ 16 hac] hec **V**; *an* et *?* ‖ 18 sua *Scal.*: suo **V** ‖ 20 non] ne *Heinsius.*

⟨EXCERPTA EX PETRONIO⟩

74 **Item**

Inueniat, quod quisque uelit: non omnibus unum est,
Quod placet: hic spinas colligit, ille rosas.

75 **Item**

Iam nunc algentes autumnus fecerat umbras
Atque hiemem tepidis spectabat Phoebus habenis,
Iam platanus iactare comas, iam coeperat uuas
Adnumerare suas defecto palmite uitis:
Ante oculos stabat, quidquid promiserat annus.

76 **Item**

Primus in orbe deos fecit timor, ardua caelo
Fulmina cum caderent discussaque moenia flammis

---

74 (*B.* III 122 *M.* 148) *adhaeret c.* 73 (*ita ut* Item *margo praebeat*) *in* **V** ‖ 1 Inueniet **V**; *malim* Inceptet | uelit *ex* uelet *m. 1* **V** ‖ 2 colligit *ex* collegit *m. 1* **V**

75 (*om. B. et M.*) *adhaeret priori* (*mg.* Item) **V** ‖ 1 nunc] *an* nocte*?* | algentes *scripsi*: argentes **V** ardentes *uulgo* (ardentes umbrae *nullae sunt*) | fecerat *scripsi*: regerat **V** fregerat *uulgo* (abegerat *Riesius*) ‖ 2 *puto* Adque h. rapidis | expectabat *et* auenis **V** ‖ 3 platanus *ex* platenus **V** | ceperat **V** ‖ 4 desecto *uulgo*

76 (*B.* III 119, *M.* 145) *adhaeret priori* (*mg.* Item) **V** ‖ 1 horrida *Wakefieldus* | *puto* caeli Fulmine ‖ 2 Maenala *Peerlkampius* | flãmas (i *supra* a *alt. m. 1*) **V** ‖

Atque ictus flagraret Athos; mox Phoebus ad ortus
Lustrata deuectus humo, Lunaeque senectus
Et reparatus honos; hinc signa effusa per orbem,
Et permutatus disiunctis mensibus annus.
Profecit uitium iamque error iussit inanis
Agricolas primos Cereri dare messis honores,
Palmitibus plenis Bacchum uincire, Palemque
Pastorum gaudere manu; nat ut obrutus undis,
Neptunus demersus aqua; Pallasque tabernas
Vindicat; et uoti reus et qui uendidit orbem,
Iam sibi quisque deos auido certamine fingit.

Item 77

Nolo ego semper idem capiti suffundere costum
Nec noto stomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere ualle
Et fera mutatis sustinet ora cibis.

76, 1. *Fulgentius mythol.* I 1, *p.* 31. huius rei non immemor et Petronius ait 'primus i. o. d. f. timor'. — *Lactantius ad Statii Theb.* III 661 primus — timor [*ex Petronio scilicet a Statio adsumpta*]: ut Lucanus 'quae finxere timent' et Petronius Arbiter istum [*scil. Lucanum*] secutus 'primus — timor'.

---

3 adultus *Reiskius* ad undas *Iacobsius*; *fortasse asyndetice* obortus, L. d. h. ‖ 4 deiectus **V**, *corr. Heinsius* | humo, o *ex corr. m. 2* **V** | resectus *coni. Riesius* ‖ 5 reparatos **V** ‖ 6 permutatis **V**, *corr. Buechel.* (*quo retento* disiunctus *uulgo*) ‖ 7 Profecit *nescio quis*: Proiecit **V** Processit u. *aut* Proiectum uitium hinc *Scaliger* (hoc *uulgo*) Porrectum uitiumst *L. Muellerus d. r. m. p.* 298 | iamque *Buechel.* atque **V** (tunc *Riesius*) ‖ 8 mensis **V**, *corr. Pithoeus* ‖ 9 bachum uincere **V** | palenque **V** ‖ 10 nat ut *scripsi*: nutat **V** natat *uulgo* | obrutus, p *supra* ut *m. 1* **V** | undis *scripsi*: oīs **V** omni *uulgo* amni *Riesius* ‖ 11 pallidasque **V** | cauernas *uulgo* ‖ 12 *puto* furti reus | orbum *Barthius* urbem *Pithoeus* ‖ 13 quisque *Scaliger*: quis **V**

77 (*B.* III 120, *M.* 146). 2 noto *Palmerius*: toto **V** solito *Burmannus* (*malim* sueto) | sollicitare *coni. Iacobsius* ‖ 4 ciuis **V**

Ipsa dies ideo nos grato perluit haustu,
Quod permutatis umbra recurrit equis.

78 ⟨Item⟩

'Vxor, legis onus, debet quasi census amari'.
Nec censum uellem semper amare meum.

79 Item

Linque tuas sedes alienaque litora quaere,
O iuuenis: maior rerum tibi nascitur ordo.
Ne succumbe malis: te nouerit ultimus Hister,
Te Boreas gelidus securaque regna Canopi,
Quique renascentem Phoebum cernuntque cadentem:
Maior in externa fit qui se temptat harena.

80 Item

Nam nihil est, quod non mortalibus afferat usum;
Rebus in aduersis, quae iacuere, iuuant.
Sic rate demersa fuluom deponderat aurum,
Remorum leuitas naufraga membra uehit.
Cum sonuere tubae, iugulo stat diuite ferrum
Barbaricum; temptus praebia pannus habet.

---

5 austu (h *m. 1 supra* au) **V** ‖ 6 permultatis **V** pernoctatis *Barthius* | umbra *scripsi*: ora **V** hora *uulgo* | aequis **V**

78 (*B.* III 121, *M.* 147) *adhaeret priori* (*om.* item) *in* **V** | 1 legis onus *scripsi*: legis inus **V** legitimus *uulgo*

79 (*B.* III 124, *M.* 150). 2 O *Scaliger*: *om.* **V** ‖ 4 securaquae (quae *expunxit m. 2*) **V**; fecundaque *Reiskius* | canopi] no *supra lin. m. 1* **V** ‖ 5 iacentem **V**, *corr. Dousa fil.* ‖ 6 externas itacui descendat harenas **V**, *correxi*; externas Ithacus descendat (ita qui descendit *Francius*) harenas *Palmerius*

80 (*B.* III 123, *M.* 149). 3 deprensa *Iacobsius* | fuluom *ego* (fuluum *uulgo*): uulfam (a *ex* o *corr. m. 2*) **V** | aurẽ **V** ‖ 5 diuite≡ (*erasa* s) **V** ‖ 6 Barbaricum temptus *scripsi*: Barbara contempnit **V** B. contemptu *Dousa* Raraque contemptus *Reiskius* | praelia **V**, *correxi* | hebes *Scaliger*

Item 81

Paruula securo tegitur mihi culmine sedes
Vuaque plena mero fecunda pendet ab ulmo.
Dant rami cerasos, dant mala rubentia siluae
Palladiumque nemus pingui se uertice frangit.
Iam qua diductos potat leuis area fontes,
Corycium mihi surgit olus maluaeque supinae
Et non sollicitos missura papauera somnos.
Praeterea siue alitibus contexere fraudem
Seu magis inbelles libuit circumdare ceruos
Aut tereti lino pauidum subducere piscem,
Hos tantum nouere dolos mea sordida rura.
I nunc et uitae fugientis tempora uende
Diuitibus cenis! me qui manet exitus olim,
Hic precor inueniat consumptaque tempora poscat.

Item 82

Non satis est, quod nos mergit furiosa iuuentus
Transuersosque rapit fama sepulta probris?
En etiam famuli cognataque faece sepulti
Inter conrasas luxuriantur opes!
Vilis seruus habet regni bona, cellaque capti
Deridet Vestam Romuleamque casam.

---

81 (*B.* III 61, *M.* 142). 1 secreto legitur *Heinsius*; *num* semiruto*?* ‖ 2 facunda **V** ‖ 3 *ante* 2 *ponit Buechelerus*, *ego post* 1 *nonnulla puto intercidisse* ‖ 4 pinguis euertice **V** ‖ 5 portat **V** ‖ 6 Coricium **V** | supinę, u *supra lin. m. 1* **V** ‖ 8 praeterea *post* contexere **V**, *traiecit Oudendorpius* ‖ 9 Heu **V** | magis] macula *Heinsius* ‖ 11 candida *Buechelerus* ‖ 12 fugiendis t. uendae **V** ‖ 13 mę **V** | qui *scripsi*: si **V** | olim *scripsi*: idem **V** ‖ 14 praecor **V** | inueniar — poscar *Pithoeus* ponam *Klotzius*

82 (*B.* III 133, *M.* 181) Item *m. 2 add.* **V** ‖ 1 mergis **V**, *corr. Buechelerus* ‖ 2 Roma *Iacobsius* ‖ 3 En *L. Muellerus*: An **V** Anne *Scaliger* ‖ *uerba ultima ex* **V** (fece) *dedi*; cognata *uulgo*, *sed* sepulti (*e u. priore ortum*) *solum emendetur*; *puto* caterua ‖ 4 Inter conrasas *scripsi*: Intesta merassas **V** In testa mersas *uulgo intolerabili constructione, nec iuuat Clauerii* mersae | luxantur **V** ‖ 6 festã **V**, *corr. Barthius*

Idcirco uirtus medio iacet obruta caeno,
Nequitiae classes candida uela gerunt.

83 **Item**

Sic et membra solent auras includere uentris,
Quae penitus mersae cum rursus abire laborant,
Verberibus rimantur iter; nec desinit ante
Frigidus, adstrictis qui regnat in ossibus, horror
Quam tepidus laxo manauit corpore sudor.

84 **Item**

O litus uita mihi dulcius, o mare! felix,
Cui licet ad terras ire subinde tuas!
O formosa dies! hoc quondam rure solebam
Naidos armatas sollicitare manus.
Hic fontis lacus est, illic sinus egerit algas:
Haec statio est tacitis fida cupidinibus.
* * *
Peruixi; neque enim fortuna malignior umquam
Eripiet nobis, quod prior aura dedit.

---

7 coeno **V** ‖ 8 ferunt **V**, *correxi*

83 (*om. B et M.*). 1 auras *m. 2 in ras.* **V** | uentis **V**, *corr. Riesius*; uenis *uulgo* ‖ 2 russus, *ut uid.*, **V** ‖ 3 *et* 4 *in* **V**, *traiecit Pithoeus* ‖ 4 net definit **V** ‖ 3 Et frigidus strictis **V**, *corr. Reiskius*

84 (*B.* III 62, *M.* 143). 1 dulcior **V**, *unde* uisus *pro* litus *conicio* | o mare felix *alii iungunt* ‖ 2 tuas *scripsi*: meas **V** ‖ 3 quies *Heinsius* | hac **V** (luce *pro* rure *Scriuerius*) ‖ 4 Naidos *scripsi*: Iliadas **V** Phyllidis (*uel* solebat Ilias) *Scaliger* Iliada armata — manu *Christius* Naidas armata — manu *Lindenbrogius* Phyllidos hamatas *Heinsius* ‖ 5 locus **V**, *quod* fontis *apte mutato fortasse retinendum*; Hic fons hic lacus *Heinsius* (*uel* fontis liquor) ‖ 6 Hic *uulgo* | fida *Pithoeus*: uicta **V** dicta *Heinsius* tuta crepid. *Wernsdorfius* ‖ *post* 6 *lacunae signa posui*; *uulgo hic auctore Scaligero inserunt c.* 87 ‖ 7 Peruici *Pithoeus* ‖ 8 prior aura *scripsi*: priora **V** prior hora *Scaliger*

Item 85

Haec ait et tremulo deduxit uertice canos
Consecuitque genas; oculis nec defuit imber,
Sed qualis rapitur per uallis improbus amnis,
Cum gelidae periere niues et languidus auster
Non patitur glaciem resoluta uiuere terra,
Gurgite sic pleno facies manauit et alto
Insonuit gemitu turbato murmure pectus.

Item 86

Nam citius flammas mortales ore tenebunt
Quam secreta tegant. quicquid dimittis in aula,
Effluit et subitis rumoribus oppida pulsat.
Nec satis est, uulgasse fidem. cumulatius exit
Proditionis opus famamque onerare laborat.
Sic commissa uerens auidus reserare minister
Fodit humum regisque latentes prodidit aures.
Concepit nam terra sonos calamique loquentes
Incinuere Midam, qualem narrauerat index.

Item 87

Illic alternis depugnat pontus et aer,

86, 6—9. *Fulgentius mythol.* III 9 *p.* 126 (*de Mida locutus*): unde et Petronius Arbiter ait 'sic commissa uerens — index'.

---

85 (*om. B.* et *M.*) 1 Haec & ait & **V** ‖ 2 genas *ex* gen' *corr. m. 2* **V** | debuit **V**, *corr. Scaliger* ‖ 3 annis **V** ‖ 4 *puto* tepuere | hauster **V** ‖ 6 faciem **V** ‖ 7 Insonuit, *sic clare* **V** | *puto* gemitu et t. (turbatum *Scaliger* murmura *Reiskius*) | p&' **V**

86 (*B.* III 125, *M.* 178). 1 ora **V** ‖ 2 demittis in aurem *Francius* ‖ 3 rubitis **V** ‖ 4 simulatius *Scaliger* ‖ 5 famamque (famam *expunxit m. 2*, ue *ex corr. m. 2*) onorare **V** ‖ 6 uerens a. reserare *Fulgentius*: ferens a. seruare **V** ‖ 8 Conc. **V** *Fulg.*: Exc. *Scaliger* | *puto* iam ‖ 9 Incinuere Midam *Salmasius*: Inuenere Midam *Fulg.* Inuenerem (e *prima ex corr.*) idem **V** Insonuere *Wernsdorfius* | narrauerat **V**: conceperat *Fulg. e u. priore* (conspexerat *Munkerus*)

87 (*B.* III 62, *M.* 143). Idem *inscr.* **V**. *cf. ad* 84, 6 *et ad* 88, 10

Hic riuo tenui peruia ridet humus.
Illic demersas conplorat nauita puppis,
Hic pastor miti perluit amne pecus.
Illic inmanes mors obuia soluit hiatus,
Hic gaudet curua falce recisa Ceres.
Illic inter aquas urit sitis arida fauces,
Hic dea fert iuncto basia multa uiro.
Nauiget et fluctus lasset mendicus Vlixes:
In terris uiuit candida Penelope!

88 **Item**

Qui nolit properare mori nec cogere fata
Mollia praecipiti rumpere fila manu,
Hactenus iratum mare nouerit. ecce refuso
Gurgite securos obruit unda pedes,
Ecce inter uirides iactatur mytilus algas
Et glauco trahitur lubrica concha sinu.
Ecce recurrentes qua uersat fluctus harenas,
Discolor attrita calculus exit humo.
Haec quisquis calcare potest, in litore tuto
Ludat et hoc solum iudicet esse mare.

---

2 redit *ex* red& *m. 1 corr.* **V**

3 Illi **V** | demsas *scripsi*: diuisas **V** depressas *Heinsius* disiectas *Francius* diffissas *Handius* collisas *Meyerus* ‖ 4 mitis *et* omne **V** ‖ 5 obuia *Heinsius*: oblita **V** abdita *Wernsdorfius*; *an* obdita? (inmani m. horrida saeuit hiatu *Oudendorpius*) | iatus **V** ‖ 6 recis saceres **V** (resecta *Heinsius*) ‖ *post* 7 *distichon periisse putat Riesius* ‖ 8 dea *scripsi*: da **V** dat *uulgo* | fert iuncto *scripsi*: periuro **V** Penelope *Oudendorpius* (data) percaro *Wernsdorfius* perluto *Iacobsius* | bassa **V** | multa] amica *Burmannus* ‖ 10 uiuet **V**, *corr. Heinsius*

88 (*B.* III 63, *M.* 144). 1 nolit *Oudendorpius*: moluit (*in* maluit *corr. m. 2*) **V** non uult *Tollius* | properare *Tollius*: pro pare **V** pro parte *Scal.* | facta **V** ‖ 4 obruit (*uel* abluit) *Scal.*: obluit (l *ex* b *corr.*) **V** alluit *Heinsius* ‖ 5 agas **V** ‖ 6 glauco *Pithoeus*: rauco **V** (sonu *pro* sinu *Klotzius*) | conca **V** ‖ 7 arenas **V** ‖ 9 toto **V** ‖ 10 luda **V** ‖ *post* 10 *L. Muellerus addit c.* 87

Item 89

Non est forma satis, nec, quae uult bella uideri,
Debet uulgari more placere sibi.
Dicta, sales, lusus, sermonis gratia, risus
Fingunt naturae candidioris opus.
Condit enim formam, quicquid consumitur artis;
Et nisi cultus adest, gratia nuda perit.

PETRONII ARBITRI 90

Sic contra rerum naturae munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.
Sic format lingua fetum cum protulit ursa
Et piscis nullo iunctus amore parit.
Sic Phoebea chelys uinclo resoluta parentis
Lucinae tepidis roribus oua fouet.
Sic sine concubitu textis apis excita ceris
Feruet et audaci milite castra replet.
Non uno contenta ualet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere uices.

PETRONII 91

Indica purpureo genuit me litore tellus,
Candidus accenso qua redit orbe dies.

---

89 (*B.* III 224, *M.* 182). 2 placare **V** | sibi] *puto* uiris || 3 Dicti **V** || 4 Fingunt *scripsi*: Vincunt **V** | languidioris *Burmannus senior* || 5 cs̄umitur **V** || cultus adest *L. Muellerus*: uelle subest **V** sal suberit *Antonius* | nuda **V**: tota *Scaliger* || *hic desinit series carminum Petronianorum in* **V** *seruatorum*

90—117 *extant in* **W** (*praef. p.* 13) || **90** (*om. B. M.*) Petronii aritrbi (*sic*) |**W** (*Bineti errore?*) || 1—2 *habet etiam Fulgentius myth.* I **12** *p.* 44: unde et Petronius: Sic contra . . . refert (*unde Binetus marg.*: Extabant illi duo priores uersus ubi legitur 'Sic contra r.' Reliquum expleui ex meo V. C.) || 1 Sic contra *Fulg.*: Sicut sunt **W** | notae *Fulg.* (tota *Scal.*) || 3 foetum **W** || 5 phaebea chelis **W** | uinclo *Binetus*: uicto **W** uultu *Buechelerus*; *num* uoto? || 6 roribus *scripsi*: naribus **W** noctibus *Buechel.* | ora *Hadrianides* || 7 caeris **W** || 8 Fetat *Buechel.*

91 (*B.* V 148, *M.* 1084) || 1 littore **W** || 2 rubet *Burm.*

Hic ego diuinos inter ueneratus honores
Mutaui Latio barbara uerba sono.
Iam dimitte tuos, Paean o Delphice, cycnos:
Dignior haec uox est, quae tua templa colat.

92 PETRONII

Naufragus eiecta nudus rate quaerit eodem
Percussum telo, cui sua fata fleat;
Grandine qui segetes et totum perdidit annum,
In simili deflet tristia fata sinu.
Funera conciliant miseros, orbique parentes
Coniungunt gemitus, et facit hora pares.
Nos quoque confusis feriemus sidera uerbis:
Sic fama est constans fortius ire preces.

93 PETRONII

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis et hirsutae munera castaneae.
Omnia grata putes: sed si magis ipsa uenires,
Ornares donum, pulcra puella, tuum.
Tu licet adportes stringentia mala palatum,
Tristis mandenti est melleus ore sapor.

---

3 ueneratus *scripsi*: generatus **W** uersatus *Buechel.* | honores] odores *Binetus* ‖ 5 cicnos **W** ‖ 6 uox *Binetus*: uos **W**

92 (*om. B., M.*) ‖ 1 euersa *Dousa* ‖ 2 fleat *Iacobsius*: legat **W** (*hoc retento* qui *Buechel.*) ‖ 5 orbique *Binetus*: sortique **W**; *num* sortisque? ‖ 6 hora] urna *Reiskius* ‖ 8 Sic *scripsi*: Et **W** | constans] iunctas *Binetus* socias *Buechel.*

93 (*B.* III 207, *M.* 979) *praeter* **W** *etiam in* **S T V** *extat* ‖ *tit.* Petronii **W**: *om.* **STV** (De malis aureis **V** De malis aureis amatori [-tor **S**] ab amata missis **ST** *inscribunt*) ‖ 1 marcia **V** ‖ 2 irsute **T** ‖ 3 putes *Oudendorpius*: putem *codd.* (puta, sed te magis. ipsa *Heinsius*) ‖ 4 Hornares **T** | domum **TV** | pulchra **TVW** ‖ 5 exportes **TV** ‖ 6 Tristis *Heinsius*: Tristia **VW** Tristicia (ci *del. m. rec.*) **S** Tristitia **T** | meleus **T**, *qui et* sapor *ex* sabor *corr.* ‖

At si dissimulas, multum mihi cara, uenire,
Oscula cum pomis mitte: uorabo libens.

PETRONII 94

Si Phoebi soror es, mando tibi, Delia, causam,
Scilicet ut fratri quae peto uerba feras:
'Marmore Sicanio struxi tibi, Delphice, templum
Et leuibus calamis candida uerba dedi.
Nunc si nos audis atque es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, unde petat.'

PETRONII 95

Omnia quae miseras possunt finire querellas,
In promptu uoluit candidus esse deus.
Vile olus et duris haerentia mora rubetis
Pungentis stomachi composuere famem.
Flumine uicino stultus sitit, et riget Euro,
Cum calidus tepido personat igne focus.
Lex armata sedet per adultera limina nuptae:
Nil metuit licito fusa puella toro.
Quod satiare potest, diues natura ministrat:
Quod docet infrenis gloria, fine caret.

PETRONII 96

Militis in galea nidum fecere columbae:
Adparet, Marti quam sit amica Venus.

---

7 Ad **S** Et **T** | si forte diss. **T** | chara *Binetus* ‖ 8 Oscula cum pomis mitte **S**: Os quali compremis multe **W** Osque ledis morsum itte (morsu mitate **T**) **TV** | borauo **T** (*etiam in* **V** u *prior* ex b *corr.*)

94 (*B.* III 213, *M.* 983) ‖ 2 Si licet *Buechel.* ‖ 3 si Pario *Schraderus* Synnadico *Burm.* ‖ 4 condita *Heinsius*

95 (*om. B., M.*) ‖ 1 querelas **W** ‖ 4 Pugnantis **W**, *corr. Dousa* ‖ 7 et riget *Binetus*: effugit **W** ‖ 6 personat *scripsi*: consonat **W** | focus *Buechel.*: rogus **W** tholus *Hauptius* ‖ 7 per adultera *scripsi*: circum fera **W** ‖ 8 thoro **W** ‖ 10 infraenis *Binetus*: inferius **W**

96 (*B.* III 236, *M.* 1001)

97 PETRONII

Iudaeus licet et porcinum numen adoret
Et caeli summas aduocet auriculas,
Ni tamen et ferro succiderit inguinis oram
Et cute nodatum soluerit arte caput,
Exemptus populo Graia migrabit ab urbe
Et non ieiuna sabbata lege premet.

98 Vna est nobilitas argumentumque coloris
Ingenui, timidas non habuisse manus.

99 PETRONII

Lecto compositus uix prima silentia noctis
Carpebam et somno lumina uicta dabam:
Cum me saeuus Amor prensat sursumque capillis
Excitat et lacerum peruigilare iubet.
'Tu famulus meus,' inquit, 'ames cum mille puellas,
Solus, io, solus, dure, iacere potes?'
Exsilio et pedibus nudis tunicaque soluta
Omne iter incipio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rursumque redire
Poenitet et pudor est stare uia media.
Ecce tacent uoces hominum strepitusque uiarum
Et uolucrum cantus turbaque fida canum:

---

97 *sq.* (*om. B., M.*). 1 nomen **W**, *corr. Binetus* ‖ 2 cilli *Pithoeus* (*id est, asini*); *sed caelum ipsum est Iudaeorum deus* (*cf. Iuuen.* VI 545; XIV 97) | agricolas **W**, *corr. Binetus* ‖ 3 oram (*uel* arram) *Binetus*: aram **W** ‖ 4 Et cute *scripsi*: Et nisi **W** *molestissima in re eadem repetitione*; Frenis *Buechel.* | nudatum *Pithoeus* ‖ 5 Graias — ad urbes *Binetus* (Graiam — ad urbem *Goldastiana*); grata *Casaubonus*; *puto* sacra (*scil. Hierosolyma*) ‖ 6 Sabbatha **W** | tremet *Buechel.*; *puto* fremet ‖ **98** *cohaeret priori in* **W**, *separauit Buech.* ‖ 1 doloris *L. Muellerus*

99 (*B.* III 205, *M.* 977) ‖ 2 uincta *Heinsius* ‖ 3 prensum **W**, *corr. Oudendorpius* | uulsumque *Buechel.* ‖ 8 incipio *scripsi*: impedio **W** (*e seq.* expedio) ingredior *Riesius*

Solus ego ex cunctis paueo somnumque torumque
Et sequor imperium, magne Cupido, tuum.

PETRONII 100

Sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce,
Quae te prima meo pectore composuit;
Sit torus et lecti genius secretaque lampas,
Queis tenera in nostrum ueneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit aetas,
Vtamurque annis, quos mora parua teret.
Fas et iura sinunt ueteres extendere amores:
Fac, cito quod coeptum est, non cito desinere.

. . . 101

Foeda est in coitu et breuis uoluptas
Et taedet Veneris statim peractae.
Non ergo ut pecudes libidinosae
Caeci protinus irruamus illuc
(Nam languescit amor peritque flamma);
Sed sic sic sine fine feriati
Et tecum iaceamus osculantes.
Hic nullus labor est ruborque nullus:
Hoc iuuit, iuuat et diu iuuabit;
Hoc non deficit incipitque semper.

Item 102

Accusare et amare tempore uno
Ipsi uix fuit Herculi ferendum.

---

13 thorumque **W**; careo somnoque toroque *Schraderus* (*fortasse* aueo, *ut u.* 14 Et, *pro quo* En *Burm.*, *ualeat* 'et tamen')

100 (*B.* III 203, *M.* 975) ‖ 3 thorus **W** | lampas *Buechel.*: longa **W** lingua *Binetus* sponda *Heinsius* ‖ 6 tenet **W**, *corr. Pontanus* ‖ 8 Fas *Schraderus* Ac *Buechel.*

101 (*B.* III 220, *M.* 992). '*Sequebantur ista, sed sine Petronii titulo. at priores illi duo Phalaecii uix alius fuerint quam Petronii' praefigit Binetus* ‖ 6 sic sic] *num* sicci? ‖ 7 Et tractim *Buechel.* ‖ 9 iuuat *Binetus:* iuuit **W** ‖ 10 *num* desinit?

102 (*B.* III 221, *M.* 993). 1 Accusare] *num* Aerumnari?

103 **Item**

Te uigilans oculis, animo te nocte requiro,
  Victa iacent solo cum mea membra toro.
Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni:
  Somnia tu uinces, si mihi uera uenis.

104 . . .

Hoc sibi lusit opus de stamine floricolore
  Hesperie, teneras officiosa manus,
Et pulcro pulcras strophio protecta papillas
  Gaudet utrumque sui pectoris esse decus.

105 **⟨Aliter⟩**

Hesperie lateri redimicula nectit eburno
  Facta suis manibus, pectore digna suo.
Iam ueteres iras Venus et Tritonia ponit:
  Pectora nam Veneris Palladis ambit opus.

106 **⟨Aliter⟩**

Intertexta rosa Tyrii subtemine fuci
  Inuoluet quoties mobile zona latus,
Ambrosium gemino potabit ab ubere rorem
  Et uere roseo fiet odore rosa.

---

103 (*B.* III 206, *M.* 978). 2 Vincta *Handius ad Stat. silu. p.* 327 | somno *Cannegieterus* ‖ 3 ego me *Binetus*: egomet **W** ‖ 4 uincis **W**

104 *sqq.* (*B.* III 214 *sqq.*, *M.* 984 *sqq.*) *uidentur priori adhaesisse*; *ita enim illis inscribit Binetus*: '*Sequentia tetrasticha separanda uisa sunt, quae in exemplari coniuncta erant*' ‖ 104, 2 Hesperies **W** | certans *Binetus* ‖ 3 pulchro pulchras **W** | producta **W**, *corr. Schraderus* (praeducta *Heinsius* redimita *Buechel.*) **105**, 3 ponunt *Heinsius* ‖ **106**, 1 rosa e *Oudendorp.* | sub tegmine **W**, *corr. Binetus* ‖ 2 Inuoluit **W** | nobile *Heinsius* ‖ 3 potauit **W** ‖ *secuntur in Bineti editione carmina* 518, 502, 501, 503 *porroque* 107

Item 107

Me niue candenti petiit modo Iulia. rebar
Igne carere niuem: nix tamen ignis erat.
Quid niue frigidius? nostrum tamen urere pectus
Nix potuit manibus, Iulia, missa tuis.
Quis locus insidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?
Iulia sola potes nostras extinguere flammas:
Non niue, non glacie, sed potes igne pari.

De Delo 108

Delos iam stabili reuincta terra
Olim purpureo mari natabat
Et moto leuis hinc et inde uento
Ibat fluctibus inquieta summis.
Mox illam geminis deus catenis
Hac alta Gyaro ligauit, illac
Constanti Mycono dedit tenendam.

---

107 (*B.* III 218, *M.* 988) *sic habet* **W**; *extat etiam in codice Riccardiano* 2939 *saec.* XV *libere inmutatum* (*u.* 1 modo Iulia] Victoria; *u.* 3 pectus t. u. nostrum; *u.* 4 missa puella tuis; *u.* 7 Nostras sola potes Victoria e. f.)

108 (*B.* III 7, *M.* 175), 5 cathenis **W** ‖ 6 giaro **W** ‖ 7 Myconae **W**, *corr. Heinsius* ‖ *sequitur apud Binetum c.* 500, *tum* In his quae subiiciuntur adpositi sunt auctores, *scil. c.* 24 *et* **109** *sqq.*

109 GERMANICI CAESARIS ad Hectoris tumulum

Martia progenies, Hector, tellure sub ima
(Fas audire tamen si mea uerba tibi),
Respira, quoniam uindex tibi contigit heres,
Qui patriae famam proferat usque tuae.
Ilios en surgit rursum inclita, gens colit illam
Te Marte inferior, Martis amica tamen.
Myrmidonas periisse omnes dic Hector Achilli,
Thessaliam et magnis esse sub Aeneadis.

110 CAESARIS de libris Lucani

Mantua, da ueniam, fama sacrata perenni:
Sit fas Thessaliam post Simoenta legi.

---

109 (*B.* I 103, *M.* 117) *graece extat in Anth. Pal.* IX 387 *inscriptum* Ἀδριανοῦ Καίσαρος· οἱ δὲ Γερμανικοῦ ‖ 4 praeferat **W**, *corr. Pithoeus* ‖ 7 Mirmidonas **W**

110 (*B.* I 230, *M.* 534). In V. C. titulus erat: Caesaris de libris Lucani *Binetus. habent etiam* **SY** Cesaris (Cesar **Y**) de libris Lucani *inscribentes*; *contra quos testes nihil recentissimum Probi scholiastae Verg. codicem Parisinum* 8209 *saec.* XV *inscribentem* Distichum Alcimii (*cf. Prob. ed. Keilii p.* 68) *ualere, monui praef. p.* 39 *sq.* ‖ 1 Mandata uenia **S** | famae *Dousa* ‖ 2 tessaliã *ex* -liũ *corr.* **S** thessaliũ **Y** pharsalia *Probi codex Parisinus*; *cf. de hoc uersu Guil. Schmitzius, Beitraege z. lat. Sprach- u. Litteraturkunde, p.* 172

EIVSDEM GERMANICI de puero glacie perempto 111

Thrax puer adstricto glacie cum luderet Hebro,
Frigore frenatas pondere rupit aquas,
Cumque imae partes fundo raperentur ab imo,
Abscidit a iugulo lubrica testa caput.
Quod mox inuentum mater dum conderet igni,
'Hoc peperi flammis, cetera' dixit 'aquis.
Me miseram! plus amnis habet solumque reliquit,
Quo nati mater nosceret interitum.'

C. CAECILII PLINII SECVNDI 112

Huc mihi uos largo spumantia pocula uino,
Vt calefactus Amor peruigilare uelit.
Ardenti Baccho succenditur ignis Amoris,
Nam sunt unanimi Bacchus Amorque dei.

GALLIENI 113

Ite agite, o iuuenes, et desudate medullis
Omnibus inter uos! non murmura uestra columbae,

---

111 (*B.* IV 92, M. 69). Eiusdem — perempto: diuersum a uulgato et duobus uersibus extremis auctius *inscribit Binetus*: *scilicet adest* (*cf. praef. p.* 14 *sq.*) *altera classis codicum u.* 1—6 *corrupte praebentium*, **P***arisini* 528 *saec.* IX (De puero qui in glacie extinctus est), *codicis musei Britannici*, *Vindobonensis aliorumque multorum* (ς) *ex parte Iulio Caesari uindicantium*; *graece extat epigramma in Anth. Pal.* VII 542 *cum titulo* Φλάκκου (*corrige* Φλαβίου) ‖ 1 Trax **P**ς | astricto ς | cum luderet **W**: dum ludit in **P**ς ‖ 2 fraenatas **W**: concretas **P**ς ‖ 3 *sic* **W**: Dumque imae partes rapido traherentur ab amni (-ne ς) **P**ς | 4 *sic* **W**: Persecuit (Pres. **P**) tenerum **P**ς ‖ 5 *sic* **W**: Orba quod inuentum **P**ς | *malim* cum | condit in ς *unus* | igni **W**: urna **P**ς (urnae, urnam ς) ‖ 6 cętera **W** ‖ 7 *sq. om.* **P**ς

112 (*B.* I 23, *M.* 194). 1 uos **W**: des *Oudend.* ‖ 4 dii **W**

113 (*B.* III 258, *M.* 232). Galieni imperatoris. postremis duobus uersibus perfectius *inscr. Binetus* (*scilicet u.* 1—3 *iam extant apud Trebellium Poll. uita Gall. c.* 11, *ubi u.* 1 o pueri, pariter sudate *legitur*) ‖ *sequitur apud Binetum c.* 1, *tum* 114 *sqq.*

Brachia non hederae, non uincant oscula conchae.
Ludite: sed uigiles nolite extinguere lychnos:
Omnia nocte uident, nil cras meminere lucernae.

114 L. APVLEI *Ἀνεχόμενος* ex Menandro

Amare liceat, si potiri non licet.
Fruantur alii: non moror, non sum inuidus;
Nam sese excruciat, qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit, facit amoris compotes:
Nobis Cupido uelle dat, posse abnegat.
Olli purpurea delibantes oscula
Demente morsu rosea labia uellicent,
Candentes dentes effigient suauio,
Malas adorent ore et ingenuas genas
Et pupularum nitidas geminas gemmulas.
Quin et cum tenera membra molli lectulo
Consertiora adhaerent Veneris glutino,
Libido cum lasciua instinctos suscitat
Sinuare ad Veneris cursum femina feminae:
Inter gannitus et subantis uoculas
Carpant papillas atque amplexus intiment
Reserentque sulcos molles aruo Venerio
Thyrsumque pangant hortulo Cupidinis,
Dent crebros ictus coniuente lumine,

---

114 (*B.* III 231, *M.* 230). *cf. quae disputaui mus. Rhen.* XXXI *p.* 262 *sqq.* ‖ 4 fecit **S**, *corr. Binetus* ‖ 7 Demente *scripsi*: Clemente **W** | labia (*uel* labra) *Riesius*: labella **W** ‖ 8 *om. Binetus, sed* '*agnoscit teste Sauarone ad Sidonium Cl. Bineti MS. schedium*' | effugient **W** ‖ 9 odorent **W**, *corr. Scriuerius* ‖ 12 Consertiora *scripsi*: Cum pectora **W** (*post* pectora *Binetus* una, *Dousa* arte *addunt*) Compectorata *Scriuerius* Compaginata *Buechelerus* Complexiora *Riesius*) ‖ 13 lasciuia instincto **W**, *correxi*; lasciuo instinctu *Binetus* lasciua instricta *Coluius* | suscitet **W**, *corr. Coluius* ‖ 14 Sinuent *Binetus* | at ueneri cursum **W**, *corr. Binetus* (usum *Scriuerius*) | foeminę **W** ‖ 17 Reserentque *scripsi*: Haerentque **W** Iterentque *uel* Arentque *Binetus* ‖ 18 hortulo *Binetus*: horto in **W** ‖ 19 Dent *Binetus*: Dum **W** | coniuente *idem*: conhibente **W** conbibente *Dousa*

Trepidante *e* cursu uena et anima fessula
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Haec illi faciant, queis Venus non inuidet;
At nobis casso saltem delectamine
Amare liceat, si potiri non licet!

ALCIMI de Vergilio et Homero 115

Maeonio uati qui par aut proximus esset,
Consultus Paean risit et haec cecinit:
Si potuit nasci, quem tu sequereris, Homere,
Nascetur, qui te possit, Homere, sequi.

EIVSDEM 116

O blandos oculos et o facetos
Et quadam propria nota loquaces!
Illic et Venus et leues Amores
Atque ipsa in medio sedet Voluptas.

EIVSDEM 117

Lux mea puniceum misit mihi Lesbia malum:
Iam sordent animo cetera poma meo.
Sordent uelleribus uestita cydonia canis,
Sordent hirsutae munera castaneae;
Nolo nuces, Amarylli, tuas nec cerea pruna:
Rusticus haec Corydon munera magna putet.

---

20 Crepidante **W**, *corr. Binetus* | e *addidi*: *om.* **W** | uena *scripsi*: Venere **W** || 21 lactibus *Binetus* || 23 casto *Meinekius*

115 (*B.* II 177, *M.* 255). *tit.* Virgilio **W** || 3 Ni *Buechel.*

116 (*B.* III 212, *M.* 258). 1 o (*uel* en) facetos *scripsi*: infacetos **W** inquietos *Binetus* (nec inq. *Buechel.*, *qui et u.* 2 Set)

117 (*B.* III 211, *M.* 257); *est imitatio Petroniani* 93 || 1 misi tibi **W**, *corr. Binetus* || 3 uestita *G. Loewius*: hirsuta **W** | cidonia **W** || 5 amarilli **W** | caerea **W** || 6 coridõ **W**

Horreo sanguineo male mora rubentia suco:
  Heu graue funesti crimen amoris habent!
Missa et dente leui paulo libata placenta:
  Nectarea e labris dulcia liba suis:
Nescio quid plus melle sapit, quod contigit ipsa
  Spirans Cecropium dulcis ab ore thymum.

---

7 succo **W** ‖ 9 Missa et *scripsi*: Misi **W** Misit *Binetus* (*qui et* placentae) ‖ 10 Nectarea e *scripsi*: Nectare de **W** Munera de *Binetus* | liba *scripsi*: membra **W** mella *Binetus* ‖ 11 qui *Meyerus* ‖ 12 caecropium — thimum **W** | ab ore *scripsi*: odore **W** (dulcius ore *Burm.* Spirat Cecropio dulcior aura thymo *Oudendorpius*)

SVLPICII LVPERCI SEBASTI IVNIORIS 118

Omne quod Natura parens creauit,
Quamlibet firmum uideas, labascit:
Tempore ac longo fragile et caducum
Soluitur usu.
Amnis insueta solet ire ualle,
Mutat et rectos uia certa cursus,
Rupta cum cedit male pertinaci
Ripa fluento.
Decidens scabrum cauat unda tofum,
Ferreus uomis tenuatur agris,
Splendet adtrito digitos honorans
Anulus auro.

EIVSDEM de cupiditate 119

Heu misera in nimios hominum petulantia census!
Caecus inutilium quo ruit ardor opum,
Auri dira fames et non expleta libido,
Ferali pretio uendat ut omne nefas!
Sic latebras Eriphyla uiri patefecit, ubi aurum
Accepit, turpis materiam sceleris;

118—121. *Haec excerptorum series extat in* **E** (*praef. p.* 19) *fol.* 37 ‖ **118** (*B.* III 97, *M.* 542) Item uersus s. l. serbasti i. **E**; Sebasti *Scriuerius* (Seruasii *Riesius*); de uetustate *add. Scaliger* ‖ 1 creauit, *sic* **E** ‖ 2 Quã liu& **E** ‖ 5 *nonne* calle*?* ‖ 6 *puto* certos uia recta ‖ 7 caedit **E**

119 (*B.* III 74, *M.* 543). It (*pro* Ĩt) eiusdem *eqs* **E** ‖ 1 Heu] H *m. 2 add.* **E** ‖ 2 Caęcus **E**, *qui saepissime* aę *pro* ae *habet, quod iam non adnotabo* | quo ruit *m. 2 ex* coruit **E** ‖ 4 precio **E** | uenditat *Heinsius* ‖ 5 erifila **E** | ubi] ut *Tollius*

Sic quondam Acrisiae in gremium per claustra puellae
  Corruptore auro fluxit adulterium.
O quam mendose uotum insaturabile habendi
  Inbuit infami pectora nostra malo!
Quamlibet inmenso diues uigil incubet auro,
  Aestuat augendae dira cupido rei.
Heu mala paupertas numquam locupletis auari:
  Dum struere inmodice quod tenet optat, eget.
Quis metus hic legum quaeue est reuerentia ueri?
  Crescentis nummi si mage cura subest,
Cognatorum animas promtum est fratrumque cruorem
  Fundier: affectus uincit auara fames.
Diuitis est, semper fragiles male quaerere gazas:
  Nulla huic in lucro cura pudoris erit.
Istut templorum damno excidioque requirit;
  Hoc caelo iubeas ut petat: inde petet.
Mirum ni pulcras artes Romana iuuentus
  Discat et egregio sudet in eloquio,
Vt post iurisonae famosa stipendia linguae
  Barbaricae ingeniis anteferantur opes?
At qui sunt, quos propter honestum rumpere foedus
  Audeat inlicite pallida auaritia?
Romani sermonis egent, ridendaque uerba
  Frangit ad horrificos turbida lingua sonos.
Set tamen ex cultu adpetitur spes grata nepotum?
  Saltim istud nostri forsan honoris habent?

---

7 condã crisiaę **E** ‖ 9 mendosaę **E** ‖ 10 nŝa **E** ‖ 14 t eget *m. 2 add.* **E** ‖ 15 *num* huic*?* ‖ 16 Crescente nummo **E**, *correxi* (Crescenti nummo *uulgo*, *quo retento* culpa *Buechelerus*) | subit *Klotzius* ‖ 17 patrumque *uulgo* ‖ 18 Fundere et *Pithoeus* ‖ 21 IStut (*sic*) **E** | exitioque *uulgo* ‖ 23 pulcras] h *supra* c *m. 1* **E** ‖ 25 stipendia] p *fortasse in ras.* **E**; iurgisonae clamosa impendia *Heinsius* ‖ 27 At qui **E** (*sic*): Atqui *uulgo* Atque hi *Heinsius* ‖ 28 abaritia **E**, *corr. m. 2* ‖ 29 egens *uulgo* ‖ 30 Fundit *Klotzius* | et *Heinsius*; *an* in *?* | orrificos **E** | *puto* torpida ‖ 31 Set] d *supra* t *m. 1* **E** | cultu *Oudendorpius:* ultu **E** uultu *Scaliger* | petitur *Francius* ‖ 32 istud] i *supra lin. m. 1* **E** | nŝi **E**

Ambusti torris species exesaque saeclo
Amblant ut priscis corpora de tumulis!
Perplexi crines, frons improba, tempora pressa,
Extantes malae deficiente gena,
Simataeque iacent pando sinuamine nares,
Territat os nudum caesaque labra tument.
Defossum in uentrem propulso pondere tergum
Frangitur et uacuo crure tument genua.
Decolor in malis species, hoc turpius illud,
Quod cutis obscure pallet in inuidiam.

PETRONII 120

Fallunt nos oculi uagique sensus
Oppressa ratione mentiuntur.
Nam turris, prope quae quadrata surgit,
Detritis procul angulis rotatur.
Hyblaeum refugit satur liquorem
Et naris casiam frequenter odit.
Hoc illo magis aut minus placere
Non posset, nisi lite destinata
Pugnarent dubio tenore sensus.

---

33 exaęsaq; (a *prior deleta*) **E**; *malim* exesaue ‖ 34 Amblant ut *scripsi*: Abtantur **E** Abduntur *uulgo* Aptantur *Vinetus* Raptantur *Heinsius* ‖ 36 Extantes (n *super lin.*) malae **E** (*sic*); mala — genae *Scaliger* ‖ 37 Simanturq; **E**, *corr. Scaliger* (*quo seruato* uncae *Buechelerus*) | do sinuamine *a m. 1 in ras.* **E** ‖ 40 uaro *Burm.* ‖ 41 Discolor **E**, *corr. Heinsius* | in malis *scripsi*: in manibus **E** inmanis *Schraderus* | hoc *scripsi*: hac (h *deleta per lin.*) **E** ac *uulgo* ‖ 42 obscurę **E** | in inuidia *malim* (ab inuidia *Buechelerus*) ‖ *finem deesse puto* ‖ *secuntur in* **E** Versus Petronii (= *Petr. c.* 14 *p.* 15 *Buech.*) *et* Item eiusdem (= *Petr. c.* 83 *p.* 99 *Buech.*), *tum c.* 120

120 (*B.* III 131, *M.* 180). Item eiusdem *et in marg.* metro falecio endecasillabo *m. 1* **E** ‖ 4 Adtritis *Scaliger* | *puto* rotundast ‖ 5 Hibleū — licorem **E** ‖ 6 maris **E**, *corr. Pithoeus* (marcens *uulgo*) ‖ 8 possv̄t, *sed* v̄ *in ras. m. 2 supra lin.* **E**

121 EIVSDEM de somniis

Somnia, quae mentes ludunt uolitantibus umbris,
Non delubra deum nec ab aethere numina mittunt,
Sed sibi quisque facit. nam cum prostrata sopore
Vrguet membra quies et mens sine pondere ludit,
Quidquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit et flammis miserandas eruit urbes,
Tela uidet uersasque acies et funera regum
Atque exundantes profuso sanguine campos.
Qui causas orare solent, legesque forumque
Et pauidi cernunt inclusum corte tribunal.
Condit auarus opes defossumque inuenit aurum.
Venator saltus canibus quatit. eripit undis
Aut premit euersam periturus nauita puppem.
Scribit amatori meretrix, dat adultera munus:
Et canis in somnis leporis uestigia lustrat.
In noctis spatium miserorum uulnera durant:

* * *

---

121 (*B.* VI 90, *M.* 170). Item ei'dem de somniis **E** ‖ 2 hab (h *deleta*) ethere **E** ‖ 3 quũ prostrata (r *alt. supra lin.*) **E** ‖ 4 Mulcet *Francius* ‖ 5 facit *Barthius* | bello *ex* uello **E** ‖ 6 eruit urbes (*sic*) **E** *ita ut inter utrumque supra lineam umbra uocis* in *cernatur, scilicet scriptae iterumque deletae*; saeuit in u. *uulgo* ‖ 8 perfuso (per *solito huius libri compendio*) **E** ‖ 10 pauido *Scaliger* pauida *Mommsenus* | chorte *Mommsenus*: corde **E** ‖ 11 inuenit *uix sanum*; *an* intremit? (*cf. Verg. Georg.* II 507) ‖ 13 premite uersam **E** ‖ 15 *spurium putat Buechelerus*; *potius interpolatum exordium*; *conicio* Utraque et in somnis | latrat **E**, *corr. Burm.* ‖ 16 *spurium putat Barthius* | En *L. Muellerus* | spatio *Scaliger* ‖ *post* 16 *lacunae signa posui* | *sequitur in* **E** Item Claudiani de eadem re (= *Claud. praef. c.* XXVII *Gessn.* 1—10)

OCTAVIANI AUGUSTI 122

Conuiuae, tetricas hodie secludite curas,
  Ne maculent niueum nubila corda diem:
Omnia sollicitae uertantur murmura mentis,
  Ut uacet indomitum pectus amicitiae.
Non semper gaudere licet: fugit hora, iocemur:
  Difficile est fatis subripuisse diem.

HADRIANI IMPERATORIS 123

Vt belli sonuere tubae, uiolenta peremit
Hippolyte Teuthranta, Lyce Clonon, Oebalon Alce,

Sub numeris 122—127 *composui ex uariis codicibus carmina nonnulla, quae maiore minore cum iure conlectioni nostrae et huic eius parti uindicantur*; *cf. praef. p.* 40

122 *extat in codice Bernensi* 109 *saeculi* X *inter alia excerpta ex scriptoribus christianis facta folio* 136 *notis Tironianis ex parte maiore seriptum cum hoc titulo*: Octã auğ., *qui et ipse satis est indicio, ex nostra sylloge hoc poemation esse sumptum* (*cf. inscriptio c.* 183); *fecisse autem Augustum epigrammata testatur Suetonius in eius uita cap.* 85 (*cf. et Mart.* XI 21); *neque medii aeui, sed antiqui esse hos uersus rectissime contendit Hermannus Hagenus, qui primus eos edidit in musei Rhenani uol.* XXXV *p.* 569 *sqq.* ‖ 2 nubila *Hagenus*: nebula *codex*

123 (*B.* II 258, *M.* 210). Hadriani *inscripsi cum iunioribus codd., in textu recensendo adhibui codd. uetustos praef. p.* 15 *sq. descriptos, scilicet* **TVY**, **b**(*ruxellensem*), **u**(*ossianum q.* 33), **s**(*angallensem* 899), *de quorum titulis cf. praef. l. l.*; *medii aeui imitationes u. apud B.* II 259, *M.* 870, *Hagenum in Fleckeis. ann. a.* 1868 *p.* 576 ‖ 1 Et **Y** | tu≡be **V** | uolenta **T** ‖ 2 yppolite **TVY b** *et, cum aspirationis signo supra* y, **s** Ippolite **u** | teuthranta **Y**: teu≡thranta **b** teuthranti **V** t≡eotranta **T** (*qui semper* teot. *uel* theot.) theutranta *uel* teutranta *ceteri* (*quod abhinc non enotabo*) | Lyce Clonon] lilionon (*prior* l *ex* c *m. 1*) **V** | lice *ceteri codd.* | clonon *ex* tlonon **b** cleonon **T** | ebalon **u** (*semper*) oebolon alce **T**

Oebalon ense, Clonon iaculo, Teuthranta sagitta.
Oebalus ibat equo, curru Clonus, at pede Teuthras.
Plus puero Teuthras, puer Oebalus, at Clonus heros.
Figitur ora Clonus, latus Oebalus, ilia Teuthras.
Iphicli Teuthras, Dorycli Clonus, Oebalus Idae;
Argolicus Teuthras, Moesus Clonus, Oebalus Arcas.

124 ⟨EIVSDEM⟩

Almo Theon Thyrsis orti sub colle Pelori
Semine disparili, Laurente Lacone Sabina;
Vite Sabina, Lacon sulcost, sue cognita Laurens.
Thyrsis oues, uitulos Theon egerat, Almo capellas,
Almo puer pubesque Theon et Thyrsis ephebus;
Canna Almo, Thyrsis stipula, Theon ore melodus.
Nais amat Thyrsin, Glauce Almona, Nisa Theonem;
Nisa rosas, Glauce uiolas dat, lilia Nais.

---

3 *adfert auctor de figuris uel schematibus* [*uol.* III *p.* 284] *u.* 167 *sic e memoria scilicet*: Oebalon ense, Lycon ferit hasta, Pedason arcu | do non **V** ‖ 4—6 *sic ponunt codd.* (6, 4, 5 *unus* **s**): 6, 5, 4 *Burm.* | 4 equo≡ **b** | pedte≡≡ utras (*alt.* e *ex corr.*) **V** ‖ 5 a. C. h. *om.* **T** | adlonus **V** | eros **b** aeros **u** ‖ 7 Aepicli **Y** (*sic*) **b** Aephycli **V** Epuclit **T** Epicli **s** Ipiclite **u** | doricli **b**: dorus **V** doras **T** toracli **s** dorachi **u** (*in* **Y** *uerba* dorycli — 8 teuthras *plane omittuntur*) | ide, *sic* **b** ida **T** ‖ 8 mesus **Tbsu** messus **V** | chlonon **V** clonon **u** | archas **Y**

124 (*B.* II 257, *M.* 253) *in* **b** *ante* 124 *extat*, *post hoc in* **TVY** *sine titulo* ‖ 1 lmo (A *om.*) **Y** (*sic*) | teon **TY** (*semper*) theo **V** | tyrsis (lyrsis **Y**) *codd. fere ubique* | orei (*sic*) **V** | monte *Scal.* | pe≡lori **T** polori **Y** ‖ 2 sabina **V** -ma **T**: sabine **Y b** (*sic*) Sabino *uulgo* ‖ 3 Vitae **TV** | sabina **TV**: sabinae **b** sabine **Y** | Lacon sulcost *scripsi*: la consul cost (*sic*) **b** lacon sulco *ceteri* | suae **Tb** | cognita *codd.* (*nisi quod* cognita aconita **b**): cognite *uulgo*; *uersum sic interpretor*: *matres Laurens Lacon Sabina erant grauidatae a uiticola sulcatore subulco* | laurus **T** ‖ 4, 5 *ponit* **V**: 5, 4 **TYb** ‖ 5 pubesq; (es *in ras. m. 2*) **T** | teoy & tersis (y *supra* e) **Y** (at *pro* et *Scaliger*) | efebus **Y** ephybus **T** ‖ 6 melodus **Tb**: melodis **V** (*sic*) melodes **Y** ‖ 7, 8 *ponit* **V**: 8, 7 **TYb** | 7 Nays **T** | ama **V** | almon **Vb** | nisa] enna **V** | teones **Y** ‖ 8 Nasa **b** Nisit **Y** (*sic*) | rosas (s *prior ex* d) **Y** | clauce **T** | dat **TVb**: at **Y** ‖ natis **Y**

EIUSDEM **epitaphium Sorani** 125

Ille ego Pannoniis quondam notissimus oris,
Inter mille uiros primus fortisque Batauos,
Hadriano potui qui iudice uasta profundi
Aequora Danuuii cunctis transnare sub armis
Emissumque arcu dum pendet in aere telum
Ac redit ex alia fixi fregique sagitta,
Quem neque Romanus potuit neque barbarus umquam
Non iaculo miles, non arcu uincere Parthus,
Hic situs hoc memori saxo mea facta sacraui.
Viderit anne aliquis post me mea gesta sequatur:
Exemplo mihi sum, primus qui talia gessi.

⟨EIUSDEM⟩ 126

Borysthenes Alanus,

---

125 (*B.* II 118, *M.* 209) *extat in* **b**(*ritannici musei cod. add.* 11983: *praef. p.* 14—16), **p**(*arisino* 6630: *ibid.*), *in quibus post* 123 *et* 124 *legitur cum titulo* Item uersus eiusdem (*scil. Hadriani*) de quodam milite (sorano *add.* **p**); *porro in* **u**(*alencenensi* 393: *ibid.*) *fol.* 88 *inscribente* In memoria cuiusdam militis, *in* **l**(*audiano l.* 86: *ibid.*) *cum epigraphe* uersus cuiusdam militis sorani, *in* **m**(*ontepessulano*: *ibid.*) *cum titulo* Epytaphium Sorani militis ‖ 1 horis **blp** ‖ 3 Adriano *codd.*; Traiano *Fabricius* ‖ 4 danuuii *in* danubi *corr. m. 2* **u**; danubii *ceteri codd.* | transnatare **u** ‖ 5 tel≡um **b** ‖ 6 ex alto *Schraderus* | sagittas (*corr. m. 2*) **u** ‖ 7 neque barb. **bp**: nec barb. *ceteri* | unquam **lmp** ‖ 8 miles] Medus *aut* Maurus *coni. Burm.* ‖ 9 hoc mori (ubi moriens *m. 2 corr.*) **u** | notaui **l** ‖ 10 anne *ex* nnne *corr.* **u** | mea *m. 2 ex* me *corr.* **u** | sequetur **bpu** ‖ 11 qui primus **l**

126 (*B.* IV 399, *M.* 211) *primus edidit Pithoeus, qui in Addendis ad p.* 121 *scribit*: uidetur esse Hadriani Imp. In ueteri tamen scida sine auctore est, *innisus scilicet Dionis Cassii* LXIX 10 *de Borysthene equo ab Hadriano sepulto uersibusque honorato narrationi. Pithoeo autem spectatae fidei uiro in uetere codice hos uu. se repperisse testanti non credere friuolum est, non credere pronum est antiquariis, qui post Pithoeum contenderunt carminis partem a.* 1604 *in lapide Aptae Iuliae repertam esse* (*cf. et Schraderus praef. Anth. Burm. p.* LXXX); *neque materiam ab Hadriano esse alienam ut c.* 125 *ita et Spartianus c.* 20 *et Apuleius apol. c.* 11 *docent. quod ad metrum, cf. poema simile apud Buecheler. mus. Rhen.* XXVII *p.* 145 ‖ 1 Boristenes *Pith.*

Caesareus ueredus,
Per aequor et paludes
Et tumulos et ocres
Volare qui solebat
Pannonicos in apros
(Nec ullus insequentem
Dente aper albicanti
Ausus fuit notare),
Sparsit ab ore caldam
Vel extimam saliuam,
Ut solet euenire;
Sed integer iuuentam,
Inuiolatus artus,
Die sua peremptus
Hoc situs est in agro.

127 **De Hermaphrodito**

Cum mea me mater grauida gestaret in aluo,
Quid pareret, fertur consuluisse deos.

---

4 et ocres *scripsi*: Hetruscos *Pith.* (*cf. eius Addenda*) et ruscos *Masdeus* ‖ 6, 7 Pannonicos nec ullus apros insequentem *Pith. cum corruptionis ante* apros *signo, corr. Gassendius* (*uaria coniecere, ut* Pannonicus *Gudius*, Apros eum insequentem *Scriuerius* Per agros *Opitius* insequentum *Meyerus*) | 9 Ausus *respuit metrum*; *fortasse* Valens | notare *scripsi*: nocere *Pith.* ‖ *uu. qui sunt apud Pith.* 10 *et* 11 *metro flagitante transposuit Riesius* ‖ 11 caldam *Casaubonus*: caudam *Pith., qui ipse* cauda *coniecit* ‖ 10 Vel *pro* Et *accipe* | extima saliua *Scriuerius* ‖ 12 *intellege de naturae necessitate* ‖ 13 iuuentam *Burm.*: iuuenta *Pith.*

127 (*B.* III 177, *M.* 1538) *extat in* **u**(*indobonensi* 2521: *praef. p.* 16) *fol.* 37 *cum titulo* Ermafroditus, **l**(*audiano l.* 86: *ibid.*) *inscribente* uersus androgeni siue hermofroditi, **p**(*arisino* 3761: *ibid.*) *et* **n** (*parisino* 7596 A. *ibid.*) *aliisque* (*ut S. Audomari in codice* 115 *Hildebertum et Odonem continenti saec.* XI—XII). *fata carminis exposui l. l., noua fata subiit postea, cum et Pulici de Custozza* (*unde Riccardianus* 2939 *saec.* XV *inscribit* Pulicii antiqui poetę) *adscriberetur et ab Antonio Panormitano tamquam res nullius inter sua poemata reciperetur*; *unde extat in plurimis codd. saec.* XV, *quorum sordes afferre plane inutile*

Phoebus ait 'puer est', Mars 'femina', Iuno 'neutrum':
  Iam, quom sum natus, Hermaphroditus eram.
Quaerenti letum dea sic ait 'occidet armis',
  Mars 'cruce', Phoebus 'aquis': sors rata quaeque fuit.
Arbor obumbrat aquas: ascendo; labitur ensis,
  Quem tuleram, casu: labor et ipse super;
Pes haesit ramis, caput incidit amne, tulique
  Vir mulier neutrum flumina tela crucem.
Nescio quem sexum mihi sors extrema reliquit,
  Felix, si sciero cur utriusque fui.

---

1 Cum **pu**: Dum **ln** | aluo *ex* aruo *corr.* **p** || 2 Consuluit superos quod paritura foret **l** || 3 *ad* neutrum *cf. Birtius mus. Rhen.* XXXIV *p.* 6 || 4 Iam quom *scripsi*: Iam quod **l** Ex quo **p** Iam qui **nu** | ermafroditus **npu** hermofroditus **l** || 6 aquis **l** aquis (*suprascr.* **l** a *super* is) **u**: aqua **np** || 7 conscendo **u** || 8 casu tuleram **l** || 9 anne **n** annẽ **p** || 10 Femina uir **p** || 11, 12 *habet* **p**: *om. ceteri codd.* (*num recte?*)

Rure morans quid agam respondi pauca rogatus.
Mane deos oro famulans, post arua reuiso
Partitusque meis iustos indico labores.
Deinde lego Phoebumque cio Musamque lacesso.
Hinc oleo corpus fingo mollique palaestra
Stringo libens. animo gaudens et fenore liber

Hoc fere loco Octauianus syllogae suae inseruit ampla ex Martialis et spectaculorum libro et epigrammatis excerpta. quae cum hic exhibere a nostro proposito alienum sit, duo carmina 128 *et* 129, *quae casu quodam postea in Martialiana inrepsere* (*neque enim ea agnoscunt integri Martialis codd.*), *iam exhibebo. possunt ea esse Senecae* (*cf. praef. p.* 38).

128 (*B.* III 59, *M.* 280) *in* **S** *post c.* 215 *extat cum titulo supra exhibito, in* **T** *in libri* V *Martialiani excerptis sic inscriptum* Poeta de sese ad librum suum, *item in* **V** *ita inscribente* Incp̄ ex. VI. poeta ad liberū suū; *praeterea habetur in aliis codicibus haud paucis* (ς), *ex quibus Reginensis* 2078 *saec.* IX, *Bruxellensis* 10717 *saec.* XI, *Parisinus* 8093 *saec.* X *fere inscribunt* Auieni ūc̄ ad amicos de agro (*num ex* Annei Sen. *ortum?*), *ita ut Par. aliique subiungant Auiani fabulis, ad quas medio scilicet aeuo poemation rettulerunt* ‖ 1 Rare **T** | agis **S** | respondi **T**ς: respondis **SV**ς respondeo ς responde *Heinsius* ‖ 2 Mane **S**ς: Luce **TV**ς | deum exoro ς | famulans **S**: famulos *ceteri, quod uulgo male ad seqq. trahunt* | aruaque uiso ς ‖ 3 iudico **V** ‖ 4 Deinde **S**ς: Inde **TV**ς | fębumq; **S** ‖ 5 finga **V** frico ς | pallestra **ST** palestra **V** ‖ 6 an. gaud. **V**ς: gaud. an. **ST** | et **SV**: ac **T**ς g. animoq; ac ς | *nonne* moenere?

Prandeo poto cano ludo lauo ceno quiesco.
Dum paruus lychnus modicum consumit oliui,
Haec dato nocturnis elucubrata Camenis.

EIVSDEM 129

Nec uolo me summis Fortuna neque adplicet imis,
Sed medium uitae temperet illa gradum.
Inuidia excelsos, inopes iniuria uexat:
Quam felix uiuit, quisquis utraque caret.

VERGILII 130

De quodam cum cruribus obliquis nato

En dat aperturam crurum flexura recuruam
Et patet oblicus inter utrumque locus,
Quo praegnantis equae calcaribus urgeat aluum
Curuato et tutum crure sit intus onus.

---

7 Pandeo **S** | poto ς: puto **TV** pudo **S** | cano ludo lauo **T**ς: ludo lauo (*om.* cano) **V** ludo labo ceno (*in* cano *corr. m. 1*) **S** | ceno **T**ς: caeno **V**, *et sic ex* canto *corr.* (*m. 1?*) **S** || 8 *et* 9 *om.* **S** (ς *ex parte maiore*); *non recte poetae abiudicat G. Loewius* (*act. soc. phil. Lips.* VI *p.* 356); *nam* quiesco *u.* 7 *ad meridiationem referas* || 8 lyncnus **V** | consumat ς || 9 dato *scripsi*: dat **TV**ς | elucibrata **T** (nox lucubrata ς *pauci*)

129 (*om. B., M.* 200). *In* **S** *post c.* 430 *primo sub titulo* Martialis *legitur Mart. epigr.* I 57, *deinde cum inscriptione* Eiusdem *nostrum carmen*; *haec duo etiam coniungit* **Y** *nostros uersus* Item Marcialis *inscriptos cum aliis pannis contaminans* (*praef. p.* 17); *extat denique in* **L** (*praef. p.* 10) *sub titulo* De mediocritate uitae || 1 Non **LY** | fort. *ex* furt. *corr.* **S** | applies≡ (*alt. p supra lin.*) **Y** || 3 excelsus **Y** | uexat *ex* uexit *corr.* **S** || 4 utroque *codd., corr. Lessingius*

130 *et* **131** *extant in codice Regio* (*praef. p.* 10), *qui ad* **130** (*fol.* 90) *in margine adscribit* Virgł (*cf. nota ad c. seq.*) || 1 fluxura *Regius, corr. Th. Oehlerus* || 4 fit *Regius, corr. idem*

131 **EIVSDEM de imagine in somno**

Pulchra comis annisque decens et candida uultu
Dulce quiescenti basia blanda dabas.
Si te iam uigilans non umquam cernere possum,
Somne, precor, iugiter lumina nostra tene.

---

131. *In Regio fol.* 99 *post Martialis c.* I 19 (Virgilius de sua nutrice *inscriptum*) *extat sub titulo* Item idem [*i. e. Virgilius*]. de imagine et somno, *aperte alius poetae fetu ad Vergilium relato; eademque confusio apud Aldhelmum, qui de metris* [*p.* 293 *Gil.*]: 'bassias bassiant, ut Ouidius: dulce — dabas' (= *u.* 2). *habetur etiam in* **L** (*praef. p.* 10) *ita ut praecedant Martialiana et sequantur cc.* 213 *et* 129, *ubi inscribitur* Ad puellam quam in somnis uiderat ‖ 2 Dulce *Regius cum Aldhelmo*: Dulcis **L** | bassia *Aldhelmus* ‖ 3 unquam *Regius* ‖ 4 Somne *Regius*: me **L** | *posterioris aeui poetam monstrat illud* iŭgiter.

CARMINA DUODECIM SAPIENTUM
DE DIUERSIS CAUSIS

I De ratione tabulae singuli uersus senis uerbis et litteris 132

PALLADII

Sperne lucrum: uersat mentes insana cupido.

ASCLEPIADII

Fraude carete graues, ignari cedite doctis.

EVSTHENII

Lusuri nummos animos quoque ponere debent.

POMPILIANI

Irasci uictos minime placet, optime frater.

De codd. cf. praef. p. 19; *inscribunt* **BTV**: Incipiunt uersus sapientum (-tium **TV**) de diuersis causis (d. d. c. *om.* **TV**). Hoc est Basili. Asmeni. Vomani. Euforbi. Iuliani. Hilasi. Palladi. Asclepiadi. Eust(h)eni. Pompeliani (Pompeani **V** *m. 1.*) Maximini (Maximi **B**, **V** *m. 1*). Vitalis (de diuersis causis *hic addit* **T**); **Y** *autem sic inscribit*: Monostica que scripta sunt a duodecis sapientibus. id est Palladii. Asclepiadii. Fustenii. Pompelianii. Maximini. Vitalis. Basilii. Asmenii. Vomanii. Euforbii. Iuliani. Hylasii de diuersis rebus

132 (*B.* III 75, *M.* 445 *sqq.*) Inprimis singuli uersus senis uerbis et litteris (notantur *add.* **B**) de ratione tabulae (tabula. e:pido **Y**) *inscribunt* **BTY**ς, *om.* **V**; *u.* 1—12 *uno tenore omissis nominibus* **Y** ‖ 1 cupido] *sic* **Y** *quoque* ‖ 2 fraude] u *supra lin.* **V** ‖ 3 nummos *ex* -mus *corr.* **T** ‖ 4 Irosci **Y**

MAXIMINI

Ludite securi, quibus aes est semper in arca!

VITALIS

Siquis habens nummos uenies, exibis inanis.

BASILII

Lusori cupido semper grauis exitus instat.

ASMENII

Sancta probis pax est: irasci desine uictus.

VOMANII

Nullus ubique potest felici ludere dextra.

EVPHORBII

Inicio Furias: ego sum tribus addita quarta.

IVLIANI

Flecte truces animos, ut uere ludere possis.

HILASII

Ponite mature bellum, precor, iraque cesset.

133 **II Epitaphia P. Vergilii Maronis disticha**

⟨Thema⟩

Mantua me genuit, Calabri rapuere, tenet nunc
Parthenope: cecini pascua rura duces.

ASCLEPIADII

Tityron ac segetes cecini Maro et arma uirumque
Mantua me genuit, Parthenope sepelit.

---

5 inarca *recte* **B** ‖ 6 Siquis **T**: Si quis *ceteri* ‖ 10 Initio **B** ς Inito **V** ‖ 11 Flecte *Palat.* 487, ς: Plecte *codd. mei* (-to **Y**) | utuere **T** *recte*

133 (*B.* II 198, *M.* 433 *sqq.*). II Distichium epitaphia Virgilii **B** II Distica **Y** (*uterque themate carens*; **Y** *hic c.* 164 *inserit*) II Epitaphium uergilii marn̄ Mantua — duces Itē idē ipse de titulo eiusdē hoc ÷ epitaphio binis uersibus **V**; *titulo et themate caret in unius lineae spatio* **T**; *addidi* Thema (*Vergilii epitaphion habet etiam ante uersus Palatinus* 487) ‖ 1 Titiron **Y** | hac **Y** a **V** | segites **V** *m. 1* ‖ 2 genuit **BY**: generat **TV** ς | partinopę **B**

EVSTHENII

Vergilius iacet hic, qui pascua uersibus edit
Et ruris cultus et Phrygis arma uiri.

POMPILIANI

Qui pecudes, qui rura canit, qui proelia uates
In Calabris moriens hac requiescit humo.

MAXIMINI

Carminibus pecudes et rus et bella canendo
Nomen inextinctum Vergilius merui.

VITALIS

Mantua mi patria est, nomen Maro, carmina siluae
Ruraque cum bellis, Parthenope tumulus.

BASILII

Qui siluas et agros et proelia uersibus ornat,
Mole sub hac situs est: ecce poeta Maro.

ASMENII

Pastorum uates ego sum, cui rura ducesque
Carmina sunt. hic me pressit acerba quies.

VOMANII

A siluis ad agros, ab agris ad proelia uenit
Musa Maroneo nobilis ingenio.

EVPHORBII

Bucolica expressi et ruris praecepta colendi,
Mox cecini pugnas. mortuus hic habito.

---

3 Verg. *sic ubique* **V**: Virg. *ubique* **BTY**ς | edidit **V** ‖ 4 Vt **Y** | ruri **TY** | phrigis **Y** frigis **BT** frugis **V** ‖ 6 hic **T** | requieuit **V** ‖ 8 inextinctus **Y** | meru (i *add. m. 2*) **V** ‖ 10 partinopę **B** parthenoque (*corr. m. 1*) **V** ‖ 11 pr(a)elia **BY** ‖ 12 ac **V** ‖ 14 acerba *ex* -ua *corr.* **T** ‖ 15 plia **V** prelia **B** | ueni **Y** ‖ 16 maronęo **B** ‖ 17 Bucolicã **B** | expressit et **T**

IVLIANI

Hic data Vergilio requies, qui carmine dulci
Et Pana et segetes et fera bella canit.

HILASII

Pastores cecini, docui qui cultus in agris,
Proelia descripsi. contegor hoc tumulo.

PALLADII

Conditus hic ego sum, cuius modo rustica Musa
Per siluas, per rus uenit ad arma uirum.

134 **III Disticha de unda et speculo**

EVSTHENII

Redditur effigies liquida uisentis in unda,
Qualis in aduerso speculorum cernitur orbe.

POMPILIANI

Formas pura refert oculis spectantibus unda,
Quales obiectu speculi fulgere uidentur.

MAXIMINI

Fontis aquae reddunt simulacra imitantia uerum,
Qualia leue refert speculi, cum cernimus, aequor.

---

19 uergł **V** | carmina **T** ‖ 22 hoc **BV** (*sic*): hic **T** en **Y** ‖ 24 musia (a *m. 2 ex corr.*) **V**

134 (*B.* V 101 *sqq.*, *M.* 517 *sqq.*) Item (*om.* III) distica de *eqs* **Y** De duobus heroicis uersib; **V** (*nil aliud*); *titulo caret* **T** ‖ Eusthenii *ante* 1 *om.* **V** ‖ 1 uisentis **V** (*Palat.* 487): currentis **BTY**ς cernentis *recentes* ς ‖ Pem̃ *ante* 3 **V** ‖ 4 obiectu (-ti **V**) *codd. omnes*: obiecto *uulgo* (Qualis in oblectu *Palat.* 487) | spec.] laterum **Y** | fulgere *scripsi*: fulgore *codd. omnes* ‖ 5 Fontis *ex* -tes *corr.* **T** | aqu (u *ex corr.*, ę *suprascr.*) **V** | imitantiauerum (*sic*, e *ex* i *m. 1 corr.*) **V** ‖ 6 lęue **B** |

VITALIS

Exprimit oppositas inmobilis unda figuras,
Leuati quales speculi nitor ipse remittit.

BASILII

Apparet mendax inlimi fonte figura,
Qualem reiectat speculi nitidissimus orbis.

ASMENII

Vnda quieta refert alto de gurgite formas
Ac uelut est speculum nitido splendore coruscans.

VOMANII

Spectantis faciem nitidissimus adsimulat fons,
Sicut in opposito speculi solet aequore cerni.

EVPHORBII

Forma repercussus liquidarum fingit aquarum,
Qualis purifico speculorum ex orbe relucet.

IVLIANI

Fontibus in liquidis simplex geminatur imago,
Vt solet a speculo facies splendente referri.

HILASII

Effigies liquido resplendet ab aequore fontis,
Qualis et a speculo simulatrix umbra resultat.

PALLADII

Effingit species purissimus umor aquarum,
Plana uelut speculi uiuas imitantia formas.

---

7 obpos. **V** | imm. *codd. praeter* **B** ‖ 8 Leuiati **Y** Leciati **V** ‖ 9 inlimi in **V** (*Palat.* 487) ‖ Ast *ante* 11 **V** (*pro* Asm̃) ‖ 12 uelut est *scripsi*: uelutas **V** ueluti *ceteri* | spec.] nitidum **Y** | coruscans *codd.*: coruscat *uulgo* ‖ 13 Spectaris **V** *m. 1* | assimilat **Y** ‖ 14 oposito **V** | solet] debet **Y** ‖ 16 lucet **V** *m. 1* ‖ 18 plendente **B** ‖ *ante* 19 Pāl (= Palladii) *pro* Hilasii **V** ‖ 19 Effugies **T** | resplendet *Scriuerius*: respondet *codd.* ‖ 20 Cualis **Y** | unda **BTY** (*sic*) ‖ 21 humor **Y** (*in* **T** h *supra lin.*) ‖ 22 Plana **V**ς: Plena **BTY**ς | uelud **V** | forma **B** uerum **Y**

ASCLEPIADII

Fonte repulsatur depicta tuentis imago,
Ceu leui in speculo solet apparere figura.

135 **IV Disticha de glaciali aqua**

⟨Thema⟩

Puppibus illa prius patulis nunc hospita plaustris

POMPILIANI

Qua ratis egit iter, iuncto boue plaustra trahuntur,
Postquam tristis hiems frigore iunxit aquas.

MAXIMINI

Sustinet unda rotam patulae modo peruia puppi,
Vt concreta gelu marmoris instar habet.

VITALIS

Quas modo plaustra premunt undas, ratis ante secabat,
Postquam brumali deriguere gelu.

BASILII

Vnda rotam patitur celerem nunc passa carinam,
In glaciem solidam uersus ut amnis abit.

ASMENII

Quae solita est ferre unda rates, fit peruia plaustris,
Vt stetit in glaciem marmore uersa nouo.

---

24 Cul eu i **V** | aparere figura≡ **B**

135 (*B.* V 89 *sqq.*, *M.* 505 *sqq.*). Item distica de glaciali aqua **Y** De glacie pentametris uersib; **V**; *titulo carent* **BT**; *solus Palatinus* 487 *pro titulo habet* Puppibus illa frius p. n. h. plaustris, *in quo agnosco thema Vergilianum* (*Georg.* III 362) ‖ 1 Quadratis **Y** Quasitis (*suprascr.* ratis) **B** | cogit **Y** ‖ 2 hiemps **BYV** | iungit **Y** uinxit **BTV** (*sic*) fixit *Palat.* 487 ‖ 3 patulando p. pupim **Y** ‖ 4 *et* 6 *inter se transponit* **Y** ‖ 4 Et **Y**ꜱ ‖ 5 unda **Y** ‖ 6 dirig. *codd. mei* ‖ 7 nunc (n̄ = non **V**) *codd.*: modo *edd.* | passam **Y** ‖ 9 fit *om.* **B** ‖ 10 Et **Y** | glatiem **B** ‖ 11 Semitat fit **B** | quia pupis **Y**

VOMANII

Semita fit plaustro, qua puppis adunca cucurrit,
Postquam frigoribus bruma coegit aquas.

EVPHORBII

Orbita signat iter, modo qua cauus alueus ibat,
Strinxit aquas tenues ut glacialis hiems.

IVLIANI

Qua puppes ibant, hac ducunt plaustra iuuenci,
Pigrior ut cano constitit unda gelu.

HILASII

Amnis iter plaustro qui dat, dedit ante carinae.
Duruit ut uentis unda, fit apta rotis.

PALLADII

Plaustra boues ducunt, qua remis acta carina est,
Postquam deriguit crassus in amne liquor.

ASCLEPIADII

Vnda capax ratium plaustris iter algida praebet,
Frigoribus saeuis ut stetit amnis iners.

EVSTHENII

Plaustra uiam carpunt, qua puppes ire solebant,
Cum rigidus Boreas obstupefecit aquas.

---

12 *om.* **Y** ‖ *ante* 13 Eũs (*pro* Euph.) **V** ‖ 13 caus aluas **V** | glat. **B** | hiemps **BYV** ‖ 15 *et* 16 *om.* **Y**, *post* 24 *ponunt uulgo* ‖ 15 ac **V** ‖ 16 constetit **T**, **V** *m. 1* ‖ 17 *sq. Iuliano*, 19 *sq. Hilasio*, 21 *sq. Palladio*, 23 *sq. Euphorbio dat* **Y** ‖ 17 dat *om.* **V** | carin(a)e **BVTς** (*sic*): carinis **Y** *solus* ‖ 18 Diruit ut uentus **Y** ‖ *ante* 19 *nomen om.* **V** ‖ 19 carinę (*om.* est) **V** ‖ 20 deriguit *Palat.* 487, ς: diriguit *codd. mei* ‖ 22 inhers **V** ‖ 23 pupes **Y** ‖ 24 Cum rigidus **V**: Cum frigus **BTY** Frigidus ut *uulgo*

136 **V Tristicha de arcu caeli**

MAXIMINI

Thaumantis proles uarianti ueste refulgens
Multicolor picto per nubila deuolat arcu
Iris et insigni decorat curuamine caelum.

VITALIS

Cum sol ardentis radios in nubila iecit
Cumque colorifico nimbos fulgore repleuit,
Apparet uariis distincta coloribus Iris.

BASILII

Clara sub aetheriis fulget Thaumantia proles
Nubibus, ut radiis pluuium sol attigit imbrem,
Et picturato caelum uelamine cingit.

ASMENII

Discolor aetheriis apparet nubibus Iris,
Postquam flammiferi rapuerunt lumina solis,
Et caelum uariis miranda coloribus ornat.

VOMANII

Imbriferas nubes radiis ubi contigerit sol,
Luce sub aduersa uarios iacit unda colores.
Dicitur haec Iris picto spectabilis arcu.

---

136 (*B.* V 17 *sqq.*, *M.* 469 *sqq.*) Tristica de arcu celi **Y** De arcu caelestiae triplicis uersiculis **V** De arcu **T** *mgo*; *om.* **B** ‖ 1 Taumantis (Tau *supra lin.*) **Y** ‖ 2 Multi tolor **B** | pictu **BV** ‖ aruamine **V** ‖ *ante* 4 Iũt (*pro* Vĩt) **V** ‖ 4 iecit *uulgo*: fecit *codd.* ‖ 6 uariis **V**: radiis *ceteri* | distancta (*sic*, *prior* a *in* i *corr.*) ‖ 7 aethereis **B** | taumancia **Y** ãmantia **V** | 8 adtigit **V** atti=git **B** ‖ *ante* 10 Aŝt **V** ‖ 10 aethereis **BY**, **V** *m. 2* | iris *ex* atris *corr.* **Y** ‖ 11 Postque **Y** | flamif. **B** ‖ 12 uariis **V**: radiis *ceteri* ‖ 13 Imoriferas **V** ‖ 3 Ducitur **TY** (*sic*) | spectabilis *Palat.* 487, ς: spectaculis *codd.*

EVPHORBII

Cum tetigit nubes radiis fulgentibus atras
Phoebus et aduerso lumen resplenduit imbri,
Tunc Iris uario circumdat nubila cinctu.

IVLIANI

Mirifico nubes ambit Thaumante creata,
Quas cum ex aduerso tetigit rota fulgida solis,
Tum iacit insignis per nubila densa colores.

HILASII

Nuntia Iunonis uario decorata colore
Aethera nubiferum conplectitur orbe decoro,
Cum Phoebus radios in nubem iecit aquosam.

PALLADII

Nubila cum Phoebus perfudit lumine claro,
Tum fit ut umor aquae subfulgeat atque colores
Sub uaria specie iaciat mirabilis arcus.

ASCLEPIADII

Cum radiis imbres et aquarum pendulus umor
Tangitur, existit, quam Graecia nominat, Iris
Multorum insignis uario splendore colorum.

EVSTHENII

Iris habet uarios subiecta luce colores,
Quam sol imbrifera fulgens de nube creauit,
Cum pepulit radiis obstantia nubila claris.

---

17 Pheb' **Y** Foebus **TV** | aduersis **B** ‖ *uu.* 18 *et* 21 *in codd. traiecit Scaliger* ‖ 21 nub.] cingula **Y** ‖ 19 Mirifice *libri ab Is. Vossii collati* | taumante **Y** (nte *m. 2 in ras.* **V**) ‖ 20 ex *et* solis *om.* **Y** ‖ 18 Tu **B** Tunc iacet **Y** ‖ 22 Nuncia *et* uaria **Y** ‖ 23 E&hera **T** Aetherea **Y** | nubiferum **Y** *quoque*; nubificum *uulgo* (*expectes* nubigerum) | ore **Y** ‖ 24 foebus **TV** (*sic et* 25) | aqu≡sam **V** ‖ 25 lum.] nubila **V** ‖ 26 Tunc **Y** | humor **YV**, **T** *m. 2* ‖ 27 speciae **B** | iaciat **Y** (*sic*), **B** *ex corr.*.: iaceat *ceteri* ‖ 28 humor **Y**, **T** *m. 2* ‖ 29 quod **Y** | gratia (e *supra* at) **B** gretia **T** ‖ 32 inbrifera (b *ex corr.*) **B** ‖ 33 obstancia lumina **Y** | charis **V**

POMPILIANI

Luce repentina cum sol impleuit aquosas
Aduersus nubes, effulget protinus Iris,
Picta ueste decens et multicoloribus alis.

137 **VI Tetrasticha de Vergilio**

VITALIS

Prima mihi Musa est sub fagi Tityrus umbra.
Ad mea nauus humum iussa colonus arat.
Proeliaque expertos cecini Troiana Latinos;
Perque meos cineres inclita Parthenope.

BASILII

Hoc iacet in tumulo uates imitator Homeri,
Qui canit Ausonio carmine primus oues,
Ad cultos hinc transit agros, Aeneidos autem
Non emendatum morte reliquit opus.

ASMENII

Bucolica Ausonio primus qui carmine feci,
Mox praecepta dedi uersibus agricolae,
Idem cum Phrygibus Rutulorum bella peregi:
Hunc mihi defuncto fata dedere locum.

---

ante 34 Vom̃ (= Vomanii) **TV** ‖ 34 aquosus **V** ‖ 36 uestae **T** | dec.] lucens **Y**

137 (*B.* II 197 *sqq.*, *M.* 421 *sqq.*). T. d. uirgilio **Y** Item epitaphium uerg̃ quattuor uersibus **V**, *om.* **BT**; *Palatinus* 487 *ante* 1 *praebet*: Nostras ille suo tueatur numine uitas Protegat ille tuum rusticiane genus, *desumpta ex carmine christiano Andreae de Maria uirgine* ‖ 1 tytyrus **B** titirus **Y** tityris **V** | nauus **TV**: nauis **C** gnauus **B** ‖ 3 Praelia≡que **B** | que] qui **Y** ‖ 4 Perque *scripsi*: Ferque **TY**ƨ Fertque **BV**ƨ | inclyta **BV** ‖ 5 honeri **Y** ‖ 7 hic **TVY** (*sic*) | aeneidis *codd. mei* (*etiam* **Y**) ‖ 9 reliquid **VY** ‖ 9 Bucolicã **B** Bocolica **Y** Buculica **T** | ausonia **Y** | fecit **T** feci≡ **B** ‖ 11 phrig. **Y** frig. *ceteri*

VOMANII

Tityre, te Latio cecinit mea fistula uersu
Praeceptisque meis rusticus arua colit.
At ne Musa carens uitiis Aeneidos esset,
Inuida me celeri fata tulere nece.

EVPHORBII

Romuleum Sicula qui fingit carmen auena
Ruricolasque docet, qua ratione serant,
Quique Latinorum memorat fera bella Phrygumque,
Hic cubat, hic meruit perpetuam requiem.

IVLIANI

Qui pastorali peragrauit Maenala Musa
Ruraque et Aeneae concinit arma Maro,
Ille decem lustris geminos postquam addidit annos
Concessit fatis et situs hoc tumulo est.

HILASII

Haec tibi, Vergilius, domus est aeterna sepulto,
Qui mortis tenebras effugis ingenio,
Maenalium carmen qui profers ore Latino
Et cultus segetum bellaque saeua ducum.

PALLADII

Primus ego Ausonio pastorum carmina uersu
Conposui et quo sint rura colenda modo;

---

13 Tytire **T** Titire **Y** | lacio **Y** ‖ 15 At *Burmannus*: Ac *codd.* | uiciis **Y** | anaeidis **V** ‖ 16 Inuida ς: Infida *codd. mei* | nece **V**: neci *ceteri* ‖ 18 serant (*et* serent) ς: secant *codd. mei* (sant **V** *m. 1*) ‖ Quique *uulgo*: Quiue *codd.* | frigũq; *ex* frigatq; *corr.* **B**: frigaque **TV** phrigaque **Y** frigisque ς ‖ 21 musam **Y** ‖ 22 concinnit **V** ‖ 23 postque **Y** | addit **T** *m. 1* ‖ 25 Vergilius (uergili') *uulgo*: uergili **V** uirgili (-li ≡ **B**) *ceteri* Vergilio *Francius* ‖ 30 quę **Y** | modo] humo **Y**

Post, quibus Aeneas Rutulos superauerit armis:
Vatis relliquias haec pia terra fouet.

ASCLEPIADII

Sicanius uates siluis, Ascraeus in aruis,
Maeonius bellis ipse poeta fui.
Mantua se uita praeclari iactat alumni,
Parthenope famam morte Maronis habet.

EVSTHENII

Quisquis es, extremi titulum lege carminis, hospes.
Hac ego Vergilius sum tumulatus humo,
Qui pecudum pastus, qui cultum fertilis agri,
Mox Anchisiadae bella ducis cecini.

POMPILIANI

Vergilii mihi nomen erat, quem Mantua felix
Edidit. hic cineres uatis et ossa iacent.
Cuius in aeternum pastoria fistula uiuet,
Rustica mox, eadem Martia Calliope.

MAXIMINI

Carmine bucolico nitui, cultoribus agri
Iura dedi, cecini bella Latina simul.
Iamque ad lustra decem Titan accesserat alter,
Cum tibi me rapuit, Mantua, Parthenope.

---

32 Vatis *ex* -tas *corr.* **B** | relliq. **BY** (*sic*): reliq. **TV** | haec *etiam* **T** hic **Y** *solus* || 33 silius (uis *suprascr.*) **B** | ascreus (arcr. **V**) *codd.* || 37 ospes **Y** || 38 Hac *ex* Haec *corr.* **B** || 39 pecodum **T** *m. 1* | partus **V** | cultum *codd.* (*etiam* **Y**): cultus *uulgo* || 40 caecini **V** cecini≡ **B** || 41 Virgilii ς: Vergilio **V** ς Virgilius (-lis **Y**) *ceteri* || 42 hinc **T** || 43 uiuit *in* uiuet *m. 1 corr.* **V** manet **Y** || 44 marcia **Y** || 45 Carmina **TVY** | bucolica **T** bocolica **Y** || 47 decim **Y**

VII Tetrasticha de quattuor temporibus 138

⟨Thema⟩ Ouidius:

Verque nouum stabat cinctum florente corona,
Stabat nuda Aestas et spicea serta gerebat,
Stabat et Autumnus, calcatis sordidus uuis,
Et glacialis Hiems, canos hirsuta capillos.

BASILII

Vere sinum tellus aperit floresque ministrat.
Tempore solis ager messis fert pinguis opimas.
Fecundis, autumne, lacus de uitibus inples.
Vis hiemis glacie currentes alligat undas.

ASMENII

Frigoribus pulsis nitidum uer aethera mulcet.
Scindit agros aestas Phoebeis ignibus ardens.
Autumno dat hiems mixtum uicina teporem.
Labentes haec durat aquas et flumina nectit.

VOMANII

Ver pingit uario gemmantia prata colore.
Ignea uestit agros culmis Cerealibus aestas.

---

138 (*B.* V 52 *sqq.*, *M.* 493 *sqq.*) Tetrasticha (*om.* **V**) d. q. t. (anni *add.* **V**) **YV**, *om.* **BT** | Thema *addidi* | Ouidii (*ex* Oiidii *corr.*) **V**, *et Palat.* 487: Eũs **T** Bãs. **Y** (*deinde* 1—4 *Asmenio et sic porro*, 45—48 *iterum Basilio tribuens*), *om.* **B** ‖ *in Ouidii* (*met.* II 27 *sqq.*) *uersibus*: 1 circum **Y** cintum florentẽ coponã (or *supra* op *m. 2*) **V** ‖ 2 aestas *om.* **T** ‖ 3 auptumnus **Y** (*ut et postea*) auc̣tumnus **T** (*fere semper*) | calcat' (= -tus) **V** | sordibus **TY** ‖ 4 glat. **B** | hiemps **BVY** (*fere semper*) | hyrs. **B** | capillis **V** 2 messes **BV** ‖ 3 Fecundis *Palatinus* 487: Fecundus *codd. mei* (-dos **B**, **V** *m. 2 corr.*) | cutibus **V** | inples **B**: imples *ceteri* ‖ 4 Vis gemis glacies **V** | algidat *Palat.* 487 ‖ 5 nitidus **Y** ‖ 6 aestas es phoebos (u *supra* o) **V** ‖ 7 mixtus **Y** (*ut ceteri* **V**) | tepore **T** ‖ 9 pingit *ex* -get *corr.* **Y** | calore **V**

Vitibus autumnus turgentes detrahit uuas.
Frigidus hiberno est grauibus niue nubibus aether.

EVPHORBII

Vere Venus gaudet florentibus aurea sertis.
Flaua Ceres aestatis habet sua tempore regna.
Vuifero autumno summa est tibi, Bacche, potestas;
Imperium saeuis hiberno frigore uentis.

IVLIANI

Vere grauis fundit tellus cum floribus herbas.
Frugiferas aruis fert aestas torrida messes.
Pomifer autumnus tenero dat palmite fructum.
Mox humus hibernis albescit operta pruinis.

HILASII

Vere nouis laeto decorantur floribus arua,
Et riget aestiuis hirsutus campus aristis.
Labra per autumnum musto spumantia feruent,
Et ponunt frondes hiemali frigore siluae.

PALLADII

Ver placidum uario nectit de flore coronas.
Spicea serta ligat calidissima solibus aestas,
Temporaque autumno cingis tua, Bacche, racemis.
Tristis hiems montis niueo uelamine uestit.

---

11 turgentis **T** ‖ 12 Frigib; **T** | hiberno (= hieme) *codd., nisi quod* hīb non **Y**: hiberna *uulgo* | grauidus (*et* nubilus) *uulgo* grauidis *Heinsius* | niue *ex* igneue *corr.* **B** ‖ 13 sertis] terris **V** ‖ 14 Flaba cerer **V** | bacce **Y** bache **V** ‖ 16 hibęro **Y** ‖ 19 Pomiferas **Y** | frutū **V** fructus **Y** *solus* ‖ 21 nobis **V** nouus **Y** | laeto ς: loeto **B** lecto **Y** laeta **T** laeto iacto **V** ‖ 22 friget **B** | hyrs. **BV** | campis **V** cāpus *ex* captis *corr.* **B** ‖ 23 spumantis **V** -cia **Y** ‖ 25 placidus **Y** | comas **V** ‖ 27 Temporeq; **Y** | autumno *codd.*: autumnus *Lindenbrogius* | cingis *scripsi*: cingit *codd.* (cincgit **V**) | bacce **Y** bache **V** ‖ 28 montes **B** | moueo **V** *m. 1* | uertit **Y**

ASCLEPIADII

Ver agros nitidum gemmis stellantibus ornat
Et feruens aestas pinguissima frugibus arua.
Mox autumnali redolet uindemia fetu.
Fronde nemus male nudat hiems amnesque rigescunt.

EVSTHENII

Purpureos flores humus effert uere comanti,
Et Cereris donis horrescunt arua per aestum.
Bacche, tuo tempus fluit autumnale liquore.
Obtegitur tellus per frigora ueste niuali.

POMPILIANI

Vere tepet picto Zephyris spirantibus aer.
Decrescunt celeres aestiuis ignibus amnes.
Temperies, autumne, fluit tua nectare dulci,
Perque hiemem lentus caelo niuis aduolat imber.

MAXIMINI

Veris honos tepidi flores, uere omnia rident.
Arua sub aestiuis undant horrentia flabris.
Vite coronatas autumnus degrauat ulmos
Decutit ipse rigor siluis hiemalis honorem.

VITALIS

Flore solum uario depingit odoriferum uer,
Falciferamque deam messes remorantur in aestu.

---

29 geminis **BY** | stellantibus *uulgo*: stillantibus *codd.* ‖ 30 frigib; **V** ‖ 35 uindimia **T** *m. 1* | foetu **Y**, *et ita ex* foeta *corr.* **T** ‖ 32 hieps **V** ‖ *ante* 33 Eũf **T** ‖ 33 Purporeos **V** Purpureas **Y** | effert *uulgo*: adfert (aff.) *codd.* | comante **B** ‖ 34 cereris **Bς**: ceteris **TVY** (*sic*) ‖ 35 Bache **Y** | autumnali **V** autumnoq; **Y** ‖ 37 zephiris **BVY** zephyrus **T** ‖ 38 cereres **Y** | aestiui〓s **V** ‖ 40 aduol& **B** | ymber **Y** ‖ 41 honus **V** | trepidi **BVς** | flores *Tollius*: florent *codd.* floret *Scaliger* ‖ 42 fabris **V** flagris **T** ‖ 43 Vitae *et* ulm' os (= ulmus *et* ulmos) **V** ‖ 44 honores **Y** ‖ *ante* 45 *nomen om.* **V** ‖ 45 solus *et* odoriferus **Y**

Dat musto grauidas autumnus pomifer uuas.
Sithonia glacialis hiems niue cana senescit.

139 VIII ⟨Tetrasticha⟩ de aurora et sole

ASMENII

Aurora Oceanum croceo uelamine fulgens
  Liquerat et biiugis uecta rubebat equis.
Luce polum nitida perfudit candidus orbis
  Et clarum emicuit sole oriente iubar.

VOMANII

Roscida puniceo Pallantias exit amictu,
  Astrigerum inficiens luce rubente polum.
Sol insigne caput radiorum ardente corona
  Promit, ab aequoreis Tethyos ortus aquis.

EVPHORBII

Extulit Oceano caput aureus igniferum sol:
  Fugerunt toto protinus astra polo.
Concessere deo tenebrae, rebusque colores
  Lux iterum cunctis reddidit alma suos.

IVLIANI

Tithoni coniunx roseo sublime rubore
  Infecit caelum lutea sidereum,
Cum sol igniferos currus e gurgite magno
  Sustulit et claris astra fugauit equis.

---

47 auct. p. ũbras **V** ‖ 48 Sithonias *et* caua **Y** | senescat **V** *m. 1*
139 (*B.* V̄ 2 *sqq.*, *M.* 457 *sqq.*) De aurora et sole **Y** De ortu solis IIII heroicis uersibus **V**, *om* **BT** ‖ *ante* 1 *nomen om.* **V** ‖ 1 oceanus **Y** | crocea (o *supra* a) **T** ‖ 2 rubbebat **V** ‖ 3 polus *et* perfundit **Y** ‖ 4 clarus *et* sol **V** ‖ 5 Pallantias *uulgo*: pallantius *codd.* ‖ 6 Astrigerus **Y** ‖ 8 thitios **B** thetyos artus **T** thetio fortis **Y** ‖ *ante* 9 Eũs **BTV** ‖ 9 capud aureos (o *in* u *corr. m. 2*) **V** ‖ 10 protenus **B** ‖ 11 deo *om.* **V** *in ras. 1 litt.* ‖ 12 Lux̃ (= Luxit), *sic* **V** ‖ 13 coniux **BV**, **T** *m. 1* | iubare **BY** rubare (o *supra* a) **T** ‖ 15 Quum **B**; Tum *coni. Riesius* ‖ 16 aequis **TY**

HILASII

Nox abit astrigero uelamine cincta micanti
Et redigit stellas, exoriturque dies.
Emicat Oceano Phoebi rota clara relicto
Inlustratque nitens lumine cuncta suo.

PALLADII

Lutea fulgebat roseis Aurora capillis
Et matutino rore madebat humus.
Tethyos undiuago tum prosilit aequore Titan,
Flammiferos uultus ore micante gerens.

ASCLEPIADII

Exoritur Phoebus perfundens luce nitente
Et maria et terras stelliferumque polum;
Astraque cesserunt fulgentia crinibus aureis
Et nox sidereas occulit atra faces.

EVSTHENII

Sol oriens currusque suos e gurgite tollens
Oceani claro reddidit orbe diem.
Flammiferumque iubar terraeque poloque reduxit
Et pepulit radiis astra repente suis.

POMPILIANI

Memnonis ut genetrix infecerat umida caelum
Et roseis manibus sidera dispulerat,

---

17 Mox **T** | abit *ex* hab& *corr.* **B**: habet *codd.* | astrigero *Wakefieldus*: astrifero *codd.* (hastr. **V**) | cuncta **Y** | micanti **V** *quoque* (nt *ligatae*); micantis *Heinsius* ‖ 18 reddidit **T** ‖ 19 phoebus **V** | claro **T** ‖ 20 Ill. **Y** | nitentis **V**; Illustrata nitent *Scaliger* ‖ 21 roreis **V** ‖ 22 hiemps **Y** ‖ 23 Thytios **B** Thethyos **T** Tethios **Y** | undiuago *scripsi*: undiuaga **BT** undifuga **V** undiuagos **Y** undiuagae *uulgo* | cum *uulgo* ‖ 24 gerens **V** (*sic*): ferens *ceteri* ‖ 25 phebus **Y** foebus *ceteri* (*ut saepe*) ‖ 28 syd. **BT** siderias **V** ‖ *ante* 29 Eũf **T** ‖ 30 Oceano *codd.*, *corr. Tollius* | clarum *Burmannus* ‖ 33 genitrix **Y** | umida **B**: humida *ceteri*

Phoebus Atlanteis ec fluctibus aureus orbem
Sustulit igniferum luxque diesque redit.

MAXIMINI

Praeuia flammiferi currus Aurora rubebat
Extuleratque alto gurgite Phoebus equos
Noctiuagosque simul radiis flagrantibus ignes
Depulerat caelo reddideratque diem.

VITALIS

Vix Aurora suo rubefecerat aethera curru
Summaque canebat roribus herba nouis:
Prosilit e mediis candens rota Tethyos undis
Et uaga cesserunt sidera solis equis.

BASILII

Surgit ab Oceano Tithoni fulgida coniunx
Et ueste ab rosea subrubet ipse polus,
Cum Phoebus radiis rutilum cingentibus orbem
Depellit tenebras noxque peracta fugit.

IX Pentasticha de duodecim libris Aeneidos

Lib. I

VOMANII

Aeolus inmittit uentum Iunone precante
Troianis Libycasque uagos expellit in oras.

---

35 ec *Riesius:* et *codd.* (et athlanteis **Y**) e *uulgo* ‖ 37 Premia **Y** | rudebat **V** ‖ 38 Extoleratq; **V** *m. 1* ‖ 39 Noctiuagoxque **B** ‖ 41 Aurora uix **Y** | suo **BV** (*sic*): sub **TY** | athera **V** ‖ 42 canebant **Y** ‖ 43 rotha **V** | tythius **B** thethyos **T** thor **V** thetio fundis **Y** ‖ 44 aequis **V** ‖ 45 tithonis **V**ς titonis **Y** thitonis **T** tythonis **B** | coniux **V**, **T** *m. 1* ‖ 46 subrubet *Palat.* 487, *Scaliger*: subruit *codd.* ‖ 48 *om.* **T** *hic desinens* | fugit **Y**: fuit **BV** (*unde* ruit *Heinsius*)

140 (*B.* II 195, *M.* 409 *sqq.*) Pentastica de XII libris aeneid **Y** De XII lib uergilii **V**, *om.* **B** ‖ 1 imm. **B** | uentos **V** ‖ 2 Troianos **BY** -ni **V**, *corr. Buechelerus* (Troianosque uagos Lib. *uulgo*) | libicasque *codd.*

Solatur Venerem dictis pater ipse dolentem.
Aenean recipit pulcra Carthagine Dido,
Cui Venus Ascanii sub imagine mittit Amorem.

EVPHORBII *Lib. II*

Cogitur Aeneas bellorum exponere casus
Graiorumque dolos et equum fraudemque Sinonis
Excisamque urbem Priamique miserrima fata,
Vtque patrem impositum forti ceruice per ignes
Extulerit caramque amiserit ipse Creusam.

IVLIANI *Lib. III*

Post casum Troiae fabricata classe superstes
Vela dat Aeneas urbemque in litore Thraces,
Mox aliam pulsus Cretaeis condidit oris.
Cedit et hinc Helenumque uidet praeceptaque sumit
Et caecum Cyclopa fugit sepelitque parentem.

HILASII *Lib. IV*

Ardet amore graui Dido. soror Anna suadet
Nubere. iunguntur nimbo cogente sub antro.
Incusat precibus patrem contemptus Iarbas.
Nauigat Aeneas iussu Iouis; illa dolore
Inpatiens et amore necem sibi protinus infert.

PALLADII *Lib. V*

In Siculas iterum terras fortuna reducit
Aenean tumuloque patris persoluit honorem.

---

3 uentrem **Y** ‖ 4 Aeneam **Y** | pulchra **BV** | cartag. **Y** charthag. **V** ‖ 5 inmagine **B** ‖ *ante* 6 Eũs **V** ‖ 6 aneas **V** | causas **Y** ‖ 7 synonis **B** sinonis *in* iunonis *corr.* **V** ‖ 8 facta **B** ‖ 10 claramque **B** clarũq; **V** ‖ 11 troię *ex* troianę **B** *corr.* | fabrica **V** *m. 1* ‖ 12 tracis **Y** ‖ 13 cretis **V** ‖ 14 Credit et hinc (n *supra lin.*) **V** | elenumq; **Y**, **V** *m. 1* | discit *uulgo* ‖ 15 Et caeclum **V** (Aetnaeum *uulgo*) | cicl. **V** | fuit *et* potentem **Y** ‖ 16 Annaque *uulgo* ‖ 17 sub atro **V** sub astra **Y** ‖ 18 contemptus **B**: contentus **VY**, *qui et* hiarbas ‖ 20 amorẽ **V** ‖ protenus **B** ‖ 22 Aeneam **Y**

Tum cogit naues incendere Troadas Iris.
Troes ibi linquunt socios. Venus anxia placat
Neptunum. somnus Palinurum mergit in undas.

Lib. VI ASCLEPIADII

Sacratam Phoebo Cumarum fertur in urbem
Rex Phrygius uatisque petit responsa Sibyllae.
Misenum sepelit. post haec adit infera regna,
Congressuque patris discit genus omne suorum
Quoque modo casus ualeat superare futuros.

Lib. VII EVSTHENII

Tandem deueniunt Laurentia Troes in arua
Et pace accepta laeti noua moenia condunt.
Nocte satam Iuno Furiam euocat: illa Latinos
Inter et Aeneadas bellum serit et ciet arma.
Protinus auxiliis terra instruit Itala Turnum.

Lib. VIII POMPILIANI

Vidit ut Aeneas summa ui bella parari,
Arcadas Euandrumque senem sibi foedere iungit
Dardanioque duci sociatur Etruria tota.
Arma petit genetrix, dat Mulciber, in clipeoque
Res fingit Latias et fortia facta nepotum.

Lib. IX MAXIMINI

Ad Turnum propere Iunoni mittitur Iris
Instigatque animos. aciem mouet ille Phrygasque

---

23 Tunc **Y** ‖ 24 sibi linquunt (*sic*) sotios **Y**, *qui et* ancxia ‖ 25 sumtus **B** | undis *cod. Menagii* ‖ 27 phrig. **Y** frig. **BV** | uatis quae **V** uatesque **B** | sybillę **Y** sibille **V** ‖ 28 Mys. **B** ‖ 29 Congressusque *codd.*, *correxi* | patri *uulgo* ‖ 30 Quoque *uulgo*: Quoue *codd.* | caseus **Y** ‖ 31 laurencia **Y** | arma **V**, *et* u *supra* m *posita* **B** ‖ 32 menia **Y** ‖ 33 satum **V** ‖ 34 serit *ex* serat *corr.* **B** ‖ 35 protenus **B** ‖ *ante* 36 *nomen om.* **Y** Pom̃ **V** ‖ 37 Archades (*sic*) **Y** | que *om.* **B** ‖ 39 mulcifer **BVY** | clipioq; **V** | 40 pingit *codd.*, *corr. Heinsius* | lacias *et* forcia **Y** ‖ 41 iunoni *in* -nis *m. rec. corr.* **B**; Iunonia *uulgo* ‖ 42 Instatque **Y** | acies *uulgo* | phrig. **Y** frig. **BV** ‖

Obsidet. in nymphas uersa est Aeneia classis.
Euryalus Nisusque luunt nece proelia noctis.
Vi Turnus potitur castris, ui pellitur inde.

VITALIS *Lib. X*

Placat et uxoris dictis et iurgia natae
Iuppiter. auxiliis instructus Troius heros
Aduenit. occurrunt Rutuli atque in litore pugnant.
Occidit a Turno Pallas uictorque superbus
Aeneae eripitur. Mezentius interit acer.

BASILII *Lib. XI*

Occisis proprium pars utraque reddit honorem.
Supplicibus Calydone satus negat arma Latinis.
Cum Drance alterno iurgat certamine Turnus.
Aeneas equitem praemittit, et obuia uirgo
Excipit. extincta Rutuli dant terga Camilla.

ASMENII *Lib. XII*

Troianis Rutulisque placet coniungere foedus.
Id Rutuli rumpunt. nato Venus alma medetur
Dictamno Rutulique luunt periuria uicti.
Cogitur Aeneae Dauni concurrere proles.
Pallantea necem misero dant cingula Turno.

X ⟨Hexasticha⟩ de titulo Ciceronis 141

EVPHORBII

Hic iacet Arpinas manibus tumulatus amicis,

---

43 nimphas **Y** nimfas **V** | eneida **Y** aenea **V** | clasis **B** || 44 Eurialus *codd.* (i *ex* e *corr.* **B**) | praelia **B** || 45 ui pell.] impell. **Y** || 46 uxorem *Francius* | et iurgia] saturnia **Y** || 49 superbos **V** || 50 mezentis **Y** || *ante* 51 *nomen om.* **Y** || 52 calidone *codd.* || 55 Excepit **V** | extinctam — camillam *codd.* || *ante* 56 Alm̃ **V** || 58 Dictamni **B** || 59 aenea **Y** | prolis **V** || 60 cingulo **V**

141 (*B.* II 158 *sqq.*, *M.* 397 *sqq.*) De cicero post mortem millius **Y** De titulo Ciceronis senis uersib; **V**, *om.* **B** (*thema fortassè uerba Vellei* II 66: nihil tamen egisti, M. Antoni *eqs*) || 1 amici **BY**

Qui fuit orator summus et eximius,
Quem nece crudeli mactauit ciuis et hostis.
Nil agis, Antoni: scripta diserta manent.
Vulnere nempe uno Ciceronem conficis, at te
Tullius aeternis uulneribus lacerat.

IVLIANI

Corpus in hoc tumulo magni Ciceronis humatum
Contegitur, claro qui fuit ingenio,
Quique malis grauis hostis erat tutorque bonorum,
Quo paene indigne consule Roma perit.
Sed uigili cura deiectis hostibus urbem
Supplicioque datis praestitit incolumem.

HILASII

Vnicus orator, lumenque decusque senatus,
Seruator patriae, conditor eloquii,
Cuius ab ingenio laude inlustrata perenni
Culmine praeclaro lingua latina uiget,
Occidit indigne manibus laceratus iniquis
Tullius ac tumulo subditus exiguo est.

PALLADII

Quicumque in libris nomen Ciceronis adoras,
Aspice, quo iaceat conditus ille loco.
Ille uel orator uel ciuis maximus; idem
Clarus erat factis, clarior eloquio;

---

2 et *om.* **B** | eximis **Y** ‖ 3 ciues **V**, **B** *m. 1* | hortis **V**, *corr. m. 2* ‖ 4 antonis ripta **Y** | deserta **V**, *et* (e *pr. in* i *corr.*) **B** ‖ 5 cicenorem **B** | comfocis (cumfocis *m. 2 corr.*) **V** | a te **Y** ‖ 6 Tullis **Y** | aeternis *ex* -nus *corr.* **B** ‖ 8 clarus *Klotzius* ‖ 11 deiectis **Y**: detectis **BV** deuictis ς | urbem **V**: urbe **BY** ‖ 12 incolomem **BV** ‖ *ante* 13 Hȳl **Y** ‖ 14 aeloquii **Y** ‖ 15 ingenio] o *ex corr.* **B** | laude *Iacobsius*: tandem *codd.* (tamdem **B**) | perhenni **B**; perenne *Buechelerus* ‖ 16 Culmine *scripsi*: Lumine *codd.* | uiget] uocetur **V** nitet *Iacobsius* ‖ 17 inique **Y** ‖ 18 ac] hoc *Chr. D. Beckius* ‖ 20 quod **V** ‖ 21 ciues **BV** ‖ 22 eloquiis **Y**

Ac, ne quid Fortuna uiro nocuisse putetur,
Viuus in aeternum docta per ora uolat.

ASCLEPIADII

Marcus eram Cicero toto notissimus orbe,
Cuius relliquias occulit urna breuis.
Dextera me patriae nuper ciuilis ademit,
Eripui patriam qui prius exitio.
Si quis in hoc saxo Tulli legis, aduena, nomen,
Non dedigneris dicere: Marce, uale!

EVSTHENII

Tullius Arpinas ex ordine natus equestri,
Sed uirtute sua consul in urbe fuit.
Quem Catilina malus coniuratique nocentes
Senserunt uigilem ciuibus esse suis.
Hunc tamen (o pietas!) tres occidere tyranni;
At Lamia ille pio subposuit tumulo.

POMPILIANI

Qui tenet eloquii fastigia summa Latini,
Qui consul patriam caedibus eripuit,
Quique trium saeuo uitam dedit ense uirorum,
Tullius en hac est ipse sepultus humo.
Sed uitae breuitas pensatur laude perenni:
Quod mors eripuit, gloria restituit.

MAXIMINI

Tullius hic situs est, uenerabile nomen in aeuum,
Clarus honore simul, clarus et ingenio,

---

24 *num* cuncta per ora? ‖ *ante* 25 Aš **Y** ‖ 25 erat *codd.*, *corr. Fabricius* ‖ 26 reliquias **V** ‖ 27 ademitur **V** ‖ 28 Eripuit **B** | exicio **Y** exitia (*sic*) **V** ‖ 28 tullii **B** ‖ 30 Ne *Broukhusius* ‖ 31 natur **V** ‖ 33 catillina **V** ‖ 36 Ad **V** | supp. **B** ‖ 39 seuum **Y** ‖ 40 en hac est **Y**: in hac est **B** n hac em **V** | ille *Heinsius* | homo (u *supra prior.* o) **V** ‖ 41 Si *Beckius* | psatur **Y** ‖ 42 Quod **B**: Quo **VY** Quam *Oudendorpius* ‖ 43 nñ (u *supra prior.* n) aeuũm **V**

Quem scelerata neci crudeliter arma dederunt,
  Quod patriae uindex ille fidelis erat.
Sed nihil infandus profecit caede tyrannus:
  Ingenium uiuit, corpus inane perit.

VITALIS

Romani princeps populi, decus ordinis ampli,
  Maximus orator, ciuis et egregius,
Coniuratorum uindex hostisque malorum
  Proscriptus periit a tribus ille uiris.
Qui caesus grauiter, qui detruncatus acerbe
  Hoc Lamiae debet quod iacet in tumulo.

BASILII

Doctrinae antistes, rerum mirabilis auctor,
  Tullius existens nobilis ex humili,
Cui dedit excellens ars oratoria nomen,
  Virtute ingenii uenit in astra sui.
Sed Fortuna nocens miserando funere raptum
  Carpsit et hoc uoluit membra iacere loco.

ASMENII

Eloquio princeps, magnis memorabilis actis,
  Tullius indigna caede peremptus obit.
Sed terras omnes inpleuit nomine claro:
  Ingenium caeso corpore morte caret.
Viuit et ingenti pollet cum laude per orbem,
  Cuius in hoc tumulo membra sepulta iacent.

---

45 dedertus **V** ‖ 47 nil **V** | infandus **B**: infandos **Y** infanda **V** | proficit **V** | tyrannos **Y** ‖ 49 princebs **Y** | | decis **V** ‖ 50 ciues **B V** ‖ 51 hostisque] hostipi **V** ‖ 52 p̄scriptus **V** ‖ 53 caessus **V** ‖ 54 timulo (i *in* u *corr. m. 2*) **V** ‖ *ante* 55 Bū **V** ‖ 55 antistes *ex* -is *corr.* **V** ‖ 56 Tollius (u *supra* o) **V** ‖ 58 ingenui **V** *m. 1* | 59 funerè **V** | raptus **B** ‖ 60 oc **V** | menbra i. solo **B** ‖ *ante* 61 Arm **V** ‖ 61 Eloquii **V** | princebs **Y** ‖ 62 indigne **B** | peremp⁼tus (p *ex corr.*) **V** | o⁼⁼bis **Y** obid **V** ‖ 63 Sed terrā om̄ipotens **Y** | inpl. **B**: impl. **V Y** ‖ 64 mort⁼ **V** ‖ 65 et **V**: en **B Y** | ingenti **B**: ingentio **V** ingenii **Y**

VOMANII

Inclitus hic Cicero est Lamiae pietate sepultus,
  Quem Fortuna neci tradidit inmeritae.
Maximus eloquio, ciuis bonus, urbis amator,
  Perniciesque malis perfugiumque bonis.
Qui sexaginta conpletis ac tribus annis
  Seruitio pressam destituit patriam.

XI ⟨Hexasticha⟩ de duodecim signis 142

IVLIANI

Primus adest Aries Taurusque insignibus auro
Cornibus et Fratres et Cancer, aquatile signum,
Tum Leo terribilis Nemeaeus et innuba Virgo,
Libra subit caudaque animal quod derigit ictum,
Armatusque arcu Chiron et corniger Hircus,
Fusor aquae simul et fulgenti lumine Pisces.

HILASII

Proditor est Helles et proditor Europaeus
Et Gemini iuuenes et pressus ab Hercule Cancer,
Horrendusque Leo sequitur cum Virgine sancta
Libraque lance pari et uiolentus acumine caudae,
Inde sagittiferi facies senis et Capricornus
Et qui portat aquam puer urniger et duo Pisces.

---

ante 67 Vŏl **V** ‖ 68 imm. **Y** ‖ 69 eloquio **BV**: ingenio **Y** (*sic*) | ciues **BV** cuius **Y** ‖ 70 profugiumq; **V** ‖ 71 compl. **B** ‖ 72 Seruicio **Y** | pręssam **B**; oppressam *Heinsius* | distituit **V**

142 (*B.* V 29 *sqq.*, *M.* 481 *sqq.*) De XII signis **Y** De XII signis caeli heroicis uersibus **V**, *om.* **B** ‖ 1 que *om.* **Y** ‖ 2 et *alterum om.* **B** ‖ 3 nemeus et *codd.* (Nemees atque *Aldina*) ‖ 4 dirigit *codd.*, *correxi* ‖ 5 chyron *et* hyrcus **VY** (*sic semper*) ‖ 6 Furor **V** ‖ 7 elles **Y** thelles **B** *et* (h *supra* t) **V** ‖ 9 sanctaṁ **V** ‖ 10 uiolento **Y** uiolentis **V** ‖ 11 sagiferi (ti *supra* if) **V** | faties **Y** ‖ 12 E **Y** | portăt **V**

PALLADII

Signorum princeps Aries et Taurus et una
Tyndaridae iuuenes et feruida brachia Cancri
Herculeusque Leo, Nemeae pauor, almaque Virgo,
Libra iugo aequali pendens et Scorpius acer
Centaurusque senex Chiron et cornua Capri
Et iuuenis gestator aquae Piscesque supremi.

ASCLEPIADII

Laniger astrorum ductor Taurusque secundus,
Tum sidus geminum et Cancri fulgentis imago,
Truxque Leo et Virgo, quae spicea munera gestat,
Et Libram qui Caesar habet, Chelaeque minaces
Atque arcu pollens et salsi gurgitis Hircus
Vrnaque nimbiferi Piscesque, nouissima forma.

EVSTHENII

Dux Aries et frons Tauri metuenda minacis
Et Ledae soboles et Cancri torridus ignis
Terribilisque Leo, species quoque Virginis almae,
Momentumque sequens, caudaque timendus obunca,
Hinc tendens arcum, liquidi Caper aequoris inde,
Troiadesque puer geminique sub aethere Pisces.

⟨POMPILIANI⟩

* * *

---

13 princebs **Y** ‖ 14 Tind. **Y** ‖ 15 *om.* **B** ‖ 16 Libraque **Y** | scorpis **Y** scorpios **V** ‖ 19 Corniger *uulgo* ‖ 20 immago **Y** ‖ 21 spiceam munere **V** | gestant **Y** ‖ 22 qui *codd.*: quam *uulgo* | Caesar] sacer **B** | chęlaeque **B** ‖ 23 falsi **Y** ‖ 24 nimbriferi **Y** ‖ *ante* 25 Eustõ **V** Vit **Y** (*sic hic iterum ante* 37) ‖ 25 ariens **V** | minacis (ci *ex* u *m. 1*) **V** ‖ 26 laede **B** | soboles] o *prior m. 1 ex* u *corr.* **V** ‖ 27 deo **V** | sp&ies **Y** ‖ 28 timend **Y** -dis *ex* -tus *m. 1 corr.* **V** | obunca *Heinsius*: abunca **BY** abrunca **V** adunca *uulgo* ‖ 29 Hic **VY** | indę **V** ‖ 30 Troiadasq; **Y** | geminisque **B** ‖ *nulla lacuna in codd., nisi quod* **Y** *mgo rubris litteris ordineque inuerso*: ersus pompeliani desunt

MAXIMINI

Nubigenae iuuenis uector Taurique trucis frons
Et proles duplex Iouis et Nepa torrida flammis,
Aestifer inde Leo iusta cum Virgine fulgens,
Quam sequitur Libra et uiolenta cuspide saeuus,
Semiuir Arcitenens subit et Capricornus aquosus
Et cui nomen aquae faciunt, Piscesque gemelli.

VITALIS

Corniger in primis Aries et corniger alter
Taurus, item Gemini, sequitur quos Cancer adustus,
Terribilisque ferae species et iusta puella,
Libra simul nigrumque gerens in acumine uirus,
Centaurusque biformis adest pelagique Capella
Atque amnem fundens et Pisces, sidus aquosum.

BASILII

Lanigeri ductor gregis, Europae quoque uector
Et duo Tyndaridae, tum Cancer sole perustus
Herculeaque manu pressus Leo et optima Virgo,
Hinc Trutinae species uenit armatusque ueneno
Scorpius atque Sagittifer aequoreique Capri frons,
Quique urnam gerit et Pisces, duo signa sub uno.

ASMENII

Principium signis ouium pater, inde Iuuencus,
Progenies duplex, et aquarum Cancer alumnus,

---

31 iuuuenis **V** | crucis **B** | frons **B** *corr. m. 1*: fons *codd.* || 32 torridam **Y** thorida **V** || 34 uiolencia **Y** | cuspides ęuus (*coni. m. 1*) **V** || 35 Semifer *codd.*, *corr. Burmannus* | arquitenens **Y** | aquosis **V** || 37 ari es (ri *ex corr. m. 2*) **V** || 39 speties **Y** || 40 Libra *ex* Rubra *corr.* **B** | nigrumque simul **B** | gerens **BV** (*sic*): ferens **Y** | in **BV**: *om.* **Y** | uiris **V** || 41 capella] puella **Y** || 42 amniem frundens **B** | sidus] id̃ **Y** || 43 Cornigeri *uulgo* | europae (u *supra* o) **B** | queq; **Y** || 44 cum **B** perhustus **Y** perustas **B** || 45 Herculaeaq; **V** | obtima **Y** || 46 tratinae **B** | sp&ies **Y** || 47 Scorpis **Y** Scorpios **V** | frons *ex* fons *corr.* **Y** fros (n *m. 1 suprascr.*) **V** || 49 sator *uulgo* || 50 et *om.* **V**

Pressa sub Herculeis manibus fera, iustaque Virgo.
Libra subest, caudaque gerens letale uenenum.
Tum geminus Chiron et Corniger aequoris alti
Dilectusque Ioui puer et, duo sidera, Pisces.

VOMANII

Dux gregis et placidum pandens subit aethera Taurus
Germanique pares et Cancro iam comes aestas
Atque Leo, primus labor Herculis, et pia uirgo.
Libra comes sequitur minitans et Scorpius ictu
Et qui tela gerit Centaurus et aequoris Hircus,
Deucalionis aquae et Pisces, postrema figura.

EVPHORBII

Velleris aurati fulget pecus aureaque Io,
Zethus et Amphion Cancrique figura calentis.
Insequitur Leo saeuus et almae Virginis astra,
Hinc aequale iugum caudaque uenenifer unca,
Centaurusque minax arcu et Neptunia Capra
Quique refundit aquas, et Pisces, ultimus ordo.

XII ⟨Polysticha⟩

143 HILASII **dodecasticha de Hercule**

Oppressit Nemeae primum uirtute leonem.
Extincta est, anguis quae pullulat, Hydra secundo.

---

51 fero **V** *m. 1* ‖ 52 laetale **BY** ‖ 55 greg̃ **Y** | subit athera thaurus **V** sub aethera taurus **Y** subiacet heraturus **B** ‖ 56 cancro *in* corona *m. 2 corr.* **V** | aestus *uulgo* ‖ 58 herculi **V** | scorpis **Y** scorpiyictus **V** ‖ 60 priscis **BY** ‖ 61 Valleris **V** *m. 1* | io☰ (*erasa* n) **V** ‖ 62 Zetus **BY** (*sic*) | anfion **B** anphion **Y** arion (orion *m. 2*) **V** ‖ 63 saeuus] sęutis **Y** | alma **V** | astrum *uulgo* ‖ 65 Nept. proles *uulgo* ‖ 66 refudit *codd.* | pisces *in* -cis *m. 2 corr.* **V**

XII. Polysticha *om. codd., add. Riesius* ‖ **143** (*B.* I 42, *M.* 598) Duodecastica de hercule Hȳl **Y** de XII labor (laboribus ꝯ) herculis Hȳl **V** Hilasii *titulo omisso* **B** De hercule *Fuerstenfeldensis* De XII uirtutibus herculis magni *Vossianus l. q.* 33 *fol.* 133ª ‖ 1 Compressit *uulgo* | nimiae **B** | primum nemeę **Y** ‖ 2 qu (u *ex corr.*, ę *suprascr.*) **V** | populat ydra **Y**

Tertius enectus sus est Erymanthius ingens.
Cornibus auratis ceruum necat ordine quarto.
Deicit horrisono quinto Stymphalidas arcu.
Abstulit Hippolytae sexto sua cingula uictae.
Septimus Augei stabulum labor egerit undis.
Octauo domuit magno luctamine taurum.
Tum Diomedis equos nono cum rege peremit.
Geryonem decimo triplici cum corpore uicit.
Vndecimo extractus uidit noua Cerberus astra.
Postremo Hesperidum uictor tulit aurea mala.

PALLADII de Orpheo 144

Threicius quondam uates fide creditur canora
Mouisse sensus tristium ferarum
Atque amnes tenuisse uagos, sed et alites uolantis,
Et surda cantu concitasse saxa,
Suauisonaeque modos testudinis arbores secutae
Vmbram feruntur praebuisse uati.
Scilicet haud potuit, quae sunt sine, permouere, sensu
(Finxere docti fabulam poetae),
Sed placidis hominum dictis fera corda mitigauit
Doctaque uitam uoce temperauit;

---

3 Teratius **V** | enenctus **B**, *qui om.* sus est *in lacuna* | herimantius **B** herymant' **V** erimantis **Y** ‖ 4 negat **Y** | hordine **B** ‖ 5 Deiecit **B** | aerisonas *Heinsius* | stimfal. **V** stimfall. **V** ‖ 6 (h)yppolitę **VY** ippolitae **B** | cingula *Heinsius*: uincula *codd.* ‖ 7 augei stab. **Y** *Voss.*: aegei stab. *Fuerstenf.* augeis tab. **B** anguis tabolum **V** | undis *ex* -das **Y** ‖ 9 domidis **V** | nono *ex* nonu **V** | perempto **Y** ‖ 10 Gereonem **Y** Gerionẽ **B** Geriorem **V** | decimum **V** ‖ 11 abstractus *uulgo* ‖ 12 Post tremo **Y**

144 (*B.* I 136, *M.* 263). De orpheo Pãl **Y** Palladii *titulo om.* **B** De Orpheo **F** (*uerstenfeldensis*); *non habet carmen* **V** ‖ 1 Tretius (i *supra* et) **B** Treicius **F** | canora **BY**: an≡cię **F** ‖ 2 tristium *scripsi*: trium *codd. mei* (atrium *ex Petauiano* **Y** *simillimo affertur*, acrium *uulgo*) ‖ 3 uago **BY** | alite **BF** | uolantes **Y** ‖ 5 Suaue sonaeq; modos (o *alt. ex* u) **B** ‖ 6 Umbrã **B**: Umbra **Y** Umbras **F** ‖ 7 aud **B** ‖ 8 Fincxere **Y** Einaere **F** | docti **BF**: doctam **Y** ‖ 9 mitigant **Y**

Iustitiam docuit, coetu quoque congregauit uno
Moresque agrestes expoliuit Orpheus.

145 ASCLEPIADII **de Fortuna**

O Fortuna potens, at nimium leuis,
Tantum iuris atrox quae *tibi* uindicas,
Euertisque bonos, erigis improbos,
Nec seruare potes muneribus fidem.
Fortuna immeritos auget honoribus,
Fortuna innocuos cladibus adficit.
Iustos illa uiros pauperie grauat,
Indignos eadem diuitiis beat.
Haec aufert iuuenes ac retinet senes,
Iniusto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis adimit, transit ad inpios.
Nec discrimen habet rectaue iudicat:
Inconstans fragilis perfida lubrica
Nec quos clarificat, perpetuo fouet,
Nec quos deseruit, perpetuo premit.

146 EVSTHENII **de Achille**

Pelides ego sum, Thetidis notissima proles,
Cui uirtus clarum nomen habere dedit,

---

11 Iusticiam **Y** | quos *Duebnerus* ‖ 12 Moresque *a m. rec. in* **B** | egrestes **B** | expoliuit *uulgo*: expoliauit *codd.*

145 (*B.* III 104, *M.* 540) *om.* **V** De fortuna. Asc̄i **Y** Descriptio fortune **B** (*om. nomine*), *sine inscriptione* **F** (*Accursius in codice Vaticano, si dis placet, Caelio Firmiano Simphosio adscriptum inuenit: cf. praef. p.* 50) ‖ 1 at *Francius*: ac **F** et **BY** | nimiũq; **F** | leuis **BF**: l&us **Y** laetus ς ‖ 2 uiris **F** | tibi *add. uulgo*: *om. codd.* ‖ 3 eligis *codd., corr. Pithoeus* ‖ 6 cladibus *ex* gladiis *corr.* **F** | aff. **FY** ‖ 7 illos **Y** | pauperiãe **B** ‖ 8 diuiciisq; **F** ‖ 10 In multo **F** ‖ 11 *delet Buechelerus binorum uersuum strophas restituens* | dignos **F** | transdit *Cannegieterus* | imp. **FY** ‖ 12 rectaue *uulgo*: rectaq; **BF** recteq; **Y** rectane iudicet *Heinsius*

146 (*B.* I 98 *M.* 1614). Eũs epitaphiom (v *supra* o) achillis **B** Epitaphiũ achillis (*om. nomine*) **V** Eũs **Y**, *qui titulum hic omissum adponit ad* 148, 10 (De achȳl); Super achillem **F** (*cuius lectiones non adfero*) ‖ 1 thetydis **B** tethidis **Y** | noc̄tiss. **B** nouiss. **Y**

Qui straui totiens armis uictricibus hostes,
  Inque fugam solus milia multa dedi.
Hectore sed magno summa est mihi gloria caeso,
  Qui saepe Argolicas debilitauit opes.
Ille Menoetiadae soluit me uindice poenas;
  Pergama tunc ferro procubuere meo.
Laudibus inmensis uictor super astra ferebar,
  Cum pressi hostilem fraude peremptus humum.

POMPILIANI de Hectore 147

Defensor patriae, iuuenum fortissimus, Hector,
  Qui murus miseris ciuibus alter erat,
Occubuit telo uiolenti uictus Achillis:
  Occubuere simul spesque salusque Phrygum.
Hunc ferus Aeacides circum sua moenia traxit,
  Quae iuuenis manibus texerat ante suis.
O quantos Priamo lux attulit illa dolores!
  Quos fletus Hecubae, quos dedit Andromachae!
Sed raptum pater infelix auroque repensum
  Condidit et maerens hac tumulauit humo.

MAXIMINI de Y littera 148

Littera Pythagorae, discrimine secta bicorni,

---

3 statui **Y** | uictricibus *uulgo*: uictoribus *codd.* | hostes] h *supra lin.*, s *ex corr. m. 2* **V** ‖ 5 Haectore **V** ‖ 6 Quis **B** | debil. *ex* deuil. **V** ‖ 7 Illae **V** | menoetaade (a *prior in* i *corr., alt.* a *ex corr.*) **V** manu eacidę **Y** ‖ 10 Conpressi **Y**

147 (*B.* I 102, *M.* 241) De nectore Pom̃ **Y** Mãx Epitaphiom (v *supra* o) haectoris **B** Epitaphiũ hectoris **V** (*om. nomine*) Super hectorem **F** ‖ 1 haector **B** ‖ 2 ater **Y** ‖ 3 uiolenti uictus *uulgo*: uiolentis ictus *codd.* (uiolent̄ [= -ter] hictus **V**); *an* uiolenti fictus (= fixus)*?* ‖ 4 frygũ **V** frugũ **F** frigum *ex* figrum **B** ‖ 5 caeides **Y** eacides (e *prior ex* i) **V** ‖ 6 traxerat **B F** ‖ 7 illa **B F V**: ista **Y** ‖ 8 hęcubę **Y** haecube **V** hecube **F**, *om.* **B** *in ras.* | andromache *codd., corr. Francius* ‖ 10 Condi=dit (i *pr. ex corr.*) **V** | hac tum. (c *ex corr.*) **V** ac tum. **F** accum. **B**

148 (*B.* V 140, *M.* 1086) Mãx **Y** *titulo omisso*; *in* **B** *nomen fuit, sed dispici nequit* (*tit. om.*) De y y littera (*prior* y *attrita*) **F**; *carmen non extat in* **V**, *liberrime est mutatum in Parisino* 2773 *saec.* XI *adiectis alienis* (*cf. mus. Rhen.* XXXI *p.* 468) ‖ 1 pitag. **Y** pittag. **F** | discrimina **F**

Humanae uitae speciem praeferre uidetur.
Nam uia uirtutis dextrum petit ardua callem
Difficilemque aditum primo spectantibus offert,
Sed requiem praebet fessis in uertice summo.
Molle ostentat iter uia lata, sed ultima meta
Praecipitat captos uoluitque per aspera saxa.
Quisquis enim duros casus uirtutis amore
Vicerit, ille sibi laudemque decusque parabit.
At qui desidiam luxumque sequetur inertem,
Dum fugit oppositos incauta mente labores,
Turpis inopsque simul miserabile transiget aeuum.

149 VITALIS **de libidine et uino**

Nec Veneris nec tu Bacchi tenearis amore;
Vno namque modo uina Venusque nocent.
Vt Venus eneruat uires, sic copia Bacchi
Attemptat gressus debilitatque pedes.
Multos caecus amor cogit secreta fateri:
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum saepe ciet ferus exitiale Cupido:
Saepe manus itidem Bacchus ad arma uocat.
Perdidit horrendo Troiam Venus inproba bello:
At Lapithas bello perdis, Iacche, graui.

---

2 proferre **F** ‖ 3 uia **BF**: una **Y** ‖ 6 uialata **B**: uiolata **FY** uia laeua *Riesius* | sed *om.* **Y** ‖ 7 *puto* raptos ‖ 8 duro **F** ‖ 11 figit *et* laborem **Y** ‖ 12 transiet **F** (transfugit *cod. Huydecooperi, qui et u.* 9 pararit) | aeuum *om.* **Y**

149 (*B.* III 85, *M.* 535) Vī (Bās. **B**) de libidine (librī dine **Y**) et uino **BY** De aebrietate (e *alt. supra lin.*) et libidin **V** De uenere et uino **F** Versus de cauenda uenere et uino *Modenensis* (*bibl. capit. o.* I 17) *saec.* IX *mihi a Goetzio et Loewio conlatus, qui* 9—14, 1—4 (5—6 *om.*), 7—8 *ponit* (*om.* 15 *sq.*) ‖ 1 bachi **FV** (*ut semper*) uini **Y** *Moden., Erlangensis* ‖ 2 namque] eodemque *Moden.* ‖ 4 Attemptat *scripsi*: Et temptat *codd.* ‖ 6 Archanum *codd.* | haebr. **B** ‖ 7 Sepe ciet bellum *Moden.* | ciet] cet **B** (i *m. rec. suprascr.*) petit *codd. recentes* ‖ 8 tadem **Y** | uocat] mouet (o *ex corr.*) *Moden.* ‖ 9—10 *om.* **V** ‖ 9 impr. *codd. praeter* **B** ‖ 10 At] *ita codd. mei* | laphitas *Moden.* laphytas **F** laphidas **Y** laphydas **B** | iache **Y** bache **F**

Denique cum mentes hominum furiauit uterque,
Et pudor et probitas et metus omnis abest.
Conpedibus Venerem, uinclis constringe Lyaeum,
Ne te muneribus laedat uterque suis.
Vina sitim sedent, natis Venus alma creandis
Seruiat: hos fines transiluisse nocet.

BASILII de XII libris Aeneidos 150

Primus habet, Libycam ueniant ut Troes in urbem.
Edocet excidium Troiae clademque secundus.
Tertius a Troia uectos canit aequore Teucros.
Quartus item miserae duo uulnera narrat Elissae.
Manibus Anchisae quinto celebrantur honores.
Aenean memorat uisentem Tartara sextus.
In Phrygas Italiam bello iam septimus armat.
Dat simul Aeneae socios octauus et arma.
Daunius expugnat nono noua moenia Troiae.
Exponit decimus Tuscorum in litore pugnas.
Vndecimo Rutuli superantur morte Camillae.
Vltimus imponit bello Turni nece finem.

---

11 furauit **VY** furiarit *Moden.* ‖ 12 habest **V** ‖ 13 Conped. *ex* Conpid. **B** | linenũ **V** ‖ 14 *a m. 2. scriptus in* **V** | Nete *Moden., Erlang.* N&e **V**: Nec te **Y** Ne&e **B** Ne (*om.* te) **F** | uulneribus *Moserus* ‖ 15 *sq. om.* **V** | sędant **Y** ‖ 16 Seruat **Y** | fides (nes *supra* des) **B** | transsil. **Y**

150 (*B.* II 190, *M.* 532) *non habent* **BY** (*in hoc tamen hic titulus* Prim' habet De XII libris aeneiđ baſ. libicam require in principio eneiđ, *ut tamen ibi carmen non reperiatur*) De singulis libris uergilii aeneidos (-dis *m. 2*) **V** Versus. XII. super eneiden **F** Asmenii super XII libros Aeneidorum incipiunt *inscribit Parisinus* 7927 *saec.* X (*Asmenio tribuit etiam Petauianus*) Versus Ouidii Nasonis *Monacensis* 305 *saec.* XI *fol.* 65 *aliique recentiores* ‖ 1 troies **F** ‖ 4 helisę **V** elysse **F** ‖ 5 anchisę **V** anchyse **F**: ad tumulum *Monacensis aliique* | quinte **V** ‖ 6 Aeneam **F** ‖ 7 frigas **FV** | italia bellum **V** ‖ 8 heneae **V** ‖ 9 oppugnat **V** ‖ 11 mortae **V** ‖ 12 necae **V**, *qui* finem *om.*

151 ASMENII de laude horti

Adeste Musae, maximi proles Iouis,
Laudem feracis praedicemus hortuli.
Hortus salubres corpori praebet cibos
Variosque fructus saepe cultori refert,
Holus suaue, multiplex herbae genus,
Vuas nitentes atque fetus arborum.
Non defit hortis et uoluptas maxima
Multisque mixta commodis iocunditas.
Aquae strepentis uitreus lambit liquor
Sulcoque ductus inrigat riuus sata.
Flores nitescunt discolore germine
Pinguntque terram gemmeis honoribus.
Apes susurro murmurant gratae leui,
Cum summa florum uel nouos rores legunt.
Fecunda uitis coniuges ulmos grauat
Textasue inumbrat pampinis harundines.
Opaca praebent arbores umbracula
Prohibentque densis feruidum solem comis.
Aues canorae garrulos fundunt sonos
Et semper auras cantibus mulcent suis.
Oblectat hortus, auocat pascit tenet
Animoque maesto demit angores graues;

---

151 (*B.* III 51, *M.* 533) *om.* **V**. De laude horti Asm̄ **Y** Laus orti **BF** (*om. nomine*), Laus orti mei *Monacensis* 18895 *saec.* XV *fol.* 239 ‖ 1 Adest emuse **F** ‖ 2 Laudem **BF**: Laudes **Y** | ortuli **F** ‖ 3 corpore **B** | praebet corpori **Y** ‖ 4 Variusque (t̄ o *supra* u) **B** | fructus *Heinsius:* cultus *codd.* (*etiam* **Y**) | speculatori **F**; saepe *a* saepes *deriuat Buechelerus* ille *coni. Klotzius* caepe *Wakefieldus* ‖ 5 Olus **Y** ‖ 6 foetus **Y** ‖ 7 desit **Y** ‖ 8 cōmixta modis **Y** ‖ 9 Atque **C** Atq; **F** | lambit *Aldina*: ambi (t *supra* i *m. 2* **BF**)*codd.* ‖ 10 ductis — riuis *coni. Buechelerus* | irr. **FY** ‖ 12 gemeis **Y** (*habet* terram) ‖ 16 Texta sue $\mathbf{F}_2$Textasciae imumbra **B** | pampinis *Monac.*: pampinus **BFY** ‖ 19 canore garrulo **F** canores garrulos **Y** sonorae garrulos **B** canoros garrulos *Monac.*; *nonne* canoros garrulae *?* ‖ 20 auras **Y**, *Monac.*: aures **BF** ‖ 21 auotat (aduocat *corr. m. rec.*) **B** ‖ 22 anguores **BF** (lang. *corr.* **B** *m. rec.*)

Membris uigorem reddit et uisus capit,
Refert labori pleniorem gratiam,
Tribuit colenti multiforme gaudium.

VOMANII de liuore 152

Liuor tabificum malus uenenum
Contactis uorat ossibus medullas
Et totum bibit artubus cruorem.
Quo quisquis furit inuidetque sorti,
Vt debet, sibi poena semper ipse est.
Testatur gemitu graues dolores,
Suspirat fremit incutitque dentes;
Sudat frigidus, intuens quod odit.
Effundit mala lingua uirus atrum,
Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat ossa.
Non lux, non cibus est suauis illi;
Non potus iuuat aut sapor Lyaei,
Nec si pocula Iuppiter propinet
Atque haec porrigat et ministret Hebe
Aut tradat Catamitus ipse nectar;
Non somnum capit aut quiescit umquam:
Torquet uiscera carnifex cruentus.
Vesanos tacite mouet furores

---

23 uisum *uulgo* | rapit *Christius* ‖ 24 graciam **Y**

152 (*B.* III 92, *M.* 534) *om.* **V** De interno labore Vom̄ **Y** Descriptio inuidiae **B** (*om. nomine*) De liuore **F** Incipit de liuore *Monac.* 18895 ‖ 1 malus *Heinsius*: malis *codd.* ‖ 2 Contactis *scripsi*: Intactis *codd.* Infectis *Oudendorpius* ‖ 3 bibit *Monac.*: bibet **BFY** ‖ 4 Quo *Barthius*: Quod *codd.* | quisq; *Monac.* (*non* **Y**) | furit *Monac.*: fuerit **BFY** | forti *codd., corr. Pithoeus* (forte *Buechelerus*) ‖ 5 ipsi *Francius* ‖ 7 gemit **Y** ‖ 9 aratrum **Y** ‖ 11 maties **B** ‖ 12 illi suauis **B** ‖ 13 Non *codd.* (*etiam* **Y**): Nec *uulgo* | lygei **F** li(a)ei *ceteri* ‖ 14 iupiter propinet (-nat **F**) **BF**: porrigat iuppiter **Y** ‖ 15 Atque] Aut *uulgo* | ministrat (e *supra* a) **Y** ‖ 16 radat **Y** ‖ 17 Nons **Y** Nec **F** ‖ 19 futuros **Y**

Intentans animo faces Erinys;
Est ales, Tityi ille uultur, intus,
Qui semper lacerat comestque mentem.
Viuit pectore sub dolente uulnus,
Quod Chironia nec manus leuarit
Nec Phoebus sobolesue clara Phoebi.

153 EVPHORBII de Sirenis

Sirenes uarios cantus, Acheloia proles,
Et solitae miros ore ciere modos
(Illarum uoces, illarum Musa mouebat
Omnia quae thymele carmina dulcis habet:
Quod tuba, quod litui, quod cornua rauca queruntur,
Quodque foraminibus tibia mille sonat,
Quodque leues calami, quod suauis cantat aedon,
Quod lyra, quod citharae, quod moribundus olor)
Inlectos nautas dulci modulamine uocum
Mergebant auidae fluctibus Ioniis.
Sanguine Sisyphio generatus uenit Vlixes
Et tutos solita praestitit arte suos.

---

20 amo̅ **Y** | faces erinis *Monac.*: face serinus **B** face ferinus (-nis **F**) **FY** || 21 Est ales (tales *Monac.*) *codd.*: Letalis *Aldina* Est illi *Wernsdorfius* | Tityi ille *scripsi*: titiq; **Y** (*sic*) try≡que **F** titur quae **B** ticii quod *Monac.* || 22 comestque **B**: cumest **Y** comes **F** comesti *Monac.* | mente **Y** || 23 uultinus **B** || 24 Quod *Monac.*: Quo **BFY** | chi roma **Y** chyronia **F** | lauerit **Y** *solus* || 25 subolesue **B**

153 (*B.* I 169, *M.* 277) De sirenis Eũf **Y** De sirenis **V** De syrenis **F**, *titulum nomenque om.* **B** || 1 Syrenas **BFY** Sirenos ac **V** | achiloia **BFY** acleloia **V** | 2 miros **BV**: miseros **FY** || 4 thymile **BF** *et* (-lę) **V** thimile **Y** || 5 queruntur *uulgo*: fuerunt *codd.* || 6 tybia **F** || 7 Quodq; *Monac.* 18895: Quod *codd.* (Qui **F**) | leues et **Y** | cantata edon **B** canta taedon **F** cantat edon **V** cantat et ędon (*sic*) **Y** || 8 Qui **F** | cythare *fere codd.* | olor *om.* **V** || 9 Illectos **Y** Illector **F** | modolamine **V** *et* (v *supra alt.* o) **B** | uocum **BF**: uocem **Y** uocã **V** uocis *Monac.* || 10 Marcebant **V** ionis **V** yoniis **F**, *qui post* 10 *nouum carmen* (de ulixe) *incipit* || 11 sisifio *codd.* (sysyfio **F**) || 12 solida *Monac.*

Inleuit cera sociorum callidus aures
Atque suas uinclis praebuit ipse manus.
Transiluit scopulos et inhospita litora classis:
Illae praecipites desiluere freto.
Sic blandas uoces nocituraque carmina uicit,
Sic tandem exitio monstra canora dedit.

IVLIANI de die natali 154

Clarus inoffenso procedat lumine Titan
Laetificusque dies eat omnibus aethere puro,
Vosque simul iuuenes animis ac uoce fauentes
Concelebrate diem uotis felicibus almum,
Prosperus ut semper redeat uatique quotannis
Asmenidae referant alacres sua munera nati.

---

13 Inleui cęra sot. **Y** || 15 Transiit ut *Heinsius* | scop. *ex* scup. *corr.* **V** | unospita (et *om.*) litt. **Y** || 16 Ille *codd. praeter* **B** | dissiluere **Y** || 18 Sit **V**, *corr. m.* 2 | exicio *codd.*

154 (*B.* V 132, *M.* 531) De sole Iūl **Y** De ui diebus (*om. nomine*) **V**, *titulum nomenque om.* **B**. (De die natali Hilasii *inscribit Petauianus*) || 3 animis *bis* **V**, *alterum expunxit m. 2* | facentes **Y** || 4 Concelebrata **B** -brare **V** || 5 q̃t annis **BY** || Expliciunt uersus ·XII· sapiencium **Y**

⟨CARMINA VERGILIANA⟩

155 VERGILII

Nocte pluit tota, redeunt at mane serena.
Commune imperium cum Ioue, Caesar, agis.

156 EIUSDEM

Hos ego uersiculos feci. tulit alter honorem.
Sic uos non uobis mellificatis apes.

De hac collectione Vergilianorum ex uariis particulis composita cf. praef. p 42 *sqq, de codicibus ibid. p.* 20 *sqq.*

155—163 *sic uno tenore exhibet* **S**, *ex parte* **TYV** (**155, 156** *praeterea in plurimis extant codicibus*)

155 (*B.* II 68, *M.* 88) Vergili **ST**: Vergilii **V** Ipsius (*i. e. Vergilii*) ad augustum **Y**; *ex reliquis codd. notabilis est inscriptio codicis Petropolitani saec.* VIII (*Venantius ed. Leo p.* XII) *haec*: Virgilius hos duos uersiculos transmisit ad Cesarem, cum staret foris et non mittebant eum intus ministri ignorantes, quis esset (*alia explicatio habetur in uulgari Donati uita p.* 66) ‖ 1 ad (at *uulgo*) mane (me **T**) serena **ST**: spectacula mane **VY** *Petropolitanus aliique codd.* ‖ 2 *adfert Cassiodorius de orth. c.* 3 (ut est illud) | Communem (Cumm. **S**) **ST**: Diuisum **VY** *Cassiod., Petropol. aliique* | habes **Y** *Cassiod.* habet **V** (tibi cum ioue Caesar augustus *Petropol.*)

156 (*B.* II 69, *M.* 88) Eiusdem **ST**: Item eiusdem **Y** *om.* **V** ‖ 1 fecit talit **Y** | honores *Scaliger* ‖ 2 *adfert Aldhelmus p.* 309 *Gilesii* (Virgilio in tetrastichis theatralibus) | 2 *u. solum habent* **STV**, *post eum* **Y** *habet* Sic uos non uobis uellera fertis oues; *denique in aliis codd. praeter quam* **Y** *exhibet hae inueniuntur medii scilicet aeui uariationes uariis modis cum genuino carmine iunctae*:

Sic uos non uobis nidificatis aues
Sic uos non uobis fertis aratra boues

EIUSDEM 157

Pars tibi, Nise, datur Bacchi, pars deinde negatur:
Esse potes liber, non potes esse pater.

EIUSDEM 158

Arretine calix, mensis decor ante paternis,
Ante manus medici quam bene sanus eras!

EIUSDEM 159

Humor alit segetem, segeti contrarius humor:
Quod iuuat, *et* dulce est; quod cogitur, altera mors est.

EIUSDEM 160

Monte sub hoc lapidum premitur Ballista sepultus:
Nocte die tutum carpe, uiator, iter.

EIUSDEM 161

Si quotiens peccant homines, sua fulmina mittat
Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.

---

157 (*B.* III 270, *M.* 96) Eiusdem **S**: Versus Virgilii **Y** ‖ 1 ubi **Y** | bacci **SY** | negatur *an* necatur *in* **S**, *dubium*

158 (*B.* III 142, *M.* 91) Eiusdem **STV**: Item eiusdem **Y** ‖ 1 Abietine **ST** Auietine **V** Abtetine **Y**, *corr. Scaliger* | decorate *codd., corr. Scaliger* | patentis (r *supra prior.* t) **S**

159 (*B.* III 143, *M.* 99) Eiusdem **ST**: Item eiusdem **Y** *om.* **V** ‖ 1 Humur (u *alt. in* o *corr.*) **S** | alet (t *supra lin.*) segitem segiti **S** ‖ 2 iubat **SV** | et *addidi*: *om. codd.* (*nisi quod* est dulce **Y**); hoc *add. m. rec. in* **S**, *uulgo* | alter **T** alta **Y** | est **TY**: *om.* **SV**

160 (*B. om.*, *M.* 97) *extat apud Donatum p.* 58 *Reiff.* ‖ Eiusdem **ST** Eusdem **V**: Disticon uirgilii factũ in basilistas latrones **Y** ‖ 1 Montes **S** | tegitur **Y** *et Donatus* | uallista **T** balista **VY** *Donatus* | 2 Carpet uiator (*ex* -tur) **S**

161 (*om. B. M.*) *est distichon Ouidii trist.* II 33 *sq.* ‖ Eiusdem **Y**: *om.* **S** ‖ 1 homines peccant **S**

162. EIUSDEM

Dum dubitat natura, marem faceretne puellam,
Natus es, o pulcher, paene puella, puer.

163 SEXTI PROPERTI de Vergilio

Cedite Romani scriptores, cedite Grai:
Nescio quid maius nascitur Iliade.

---

164 **De uenatore qui cum aprum excepit serpentem calcauit inprudens**

Sus, iuuenis, serpens casum uenere sub unum:
Hic fremit, ille gemit, sibilat hic moriens.

165 ⟨**Aliter**⟩

Anguis aper iuuenis pereunt ui uolnere morsu:
Sus iaculo extinctus, serpens pede uirque ueneno.

---

162 (*B.* III 268, *M.* 95). Eiusdem **ST**: Item **Y** Versus Virgilii **V** || 1 natura marem dubitat **V** || 2 es *om.* **T** | pulcer **S** | pene **TVY**

163 (*Prop.* II 34, 65 sq.) *tit.* propertii **Y** | uirgilio **SY** || 1 Cędide **S**

164—171 *extant hoc ordine in* **S** *inter* 346 *et* 347 (*praef. p.* 43 *sq.*)

164 (*om. B., M.* 871—73) *ita* **STV** (*tit.* excicipit **T** cum apr. exc. *et* inprudens *om.* **V**) || 2 serpens (*in mg.*) casu — uno (*in* unum *corr.*) **V** || 2 hic moriens] hic *om.* **S** ille gemens **V** || *carmen* **165** (*quod non habent* **STV** *extat sic in Lipsiensi* (*praef. p.* 9), *Sangallensi* (*ibid. p.* 10), *Petropolitano* (*cf. ad* 155), *quorum illi* De iuuene qui aprum occidit et ipse a serpente percussus est, *Petropol. autem* Hos uersus Homerus de Euandro fratre Alexandri regis errante in silua et pugnante contra aprum et draconem et inuenti sunt postea tres mortui *inscribunt, ita ut tres illi libri ad u.* 2 *addant* 220,2 || 1 uoln. *Sang.*: uuln. *Lips., Petrop.* || 2 iaculo *scripsi*: iacet *tres illi libri* (iacet ex ictu *uulgo*) | uirque *uulgo*: ille *tres libri* || *duo autem diuersa carmina cum aperte adsint* (*quae idem Sangallensis altero loco p.* 45 *coniungit sine titulo*, *ubi* 164, 2 hic sibilat, *recte* 165, 2 *habet* uirque), *iam medio aeuo illa in unum confusa sunt, ut in* **Y** *inscribente*

EIUSDEM in Achillem 166

Inprobe distractor, pretium si poscere nosses,
Non traheres, quod pondus erat * * *

De Troia 167

Desine, Troia, tuos animo deflere labores:
Romam capta creas, merito tua postuma regnat.

De iudicio Paridis 168

Conubii bellique deas superauit amorum,
Cum pastor pulcram iudicat esse Cyprin.

⟨Aliter⟩ 169

Verticis et thalami pignus sublime Tonantis
Exuperat Paridis laude probata Venus.

⟨Aliter⟩ 170

Extat causa mali malum cessisse Dionae,
Cur ruerint Graia Pergama pulsa manu.

⟨Aliter⟩ 171

Dat Veneri malum formae pro munere pastor,
Cum Iunone dolens uicta Minerua redit.

Versus uirgilii cum uiderat ṫ audierat iuuenes aprum interficientes ac tunc improuisum calcantes serpentem *et ponente* 164, 1; 165, 1; 165, 2; 164, 2 (*ulterius progressus est Rehdigeranus carmen sex uersuum efficiens*); *quamquam* **Y** *eo notabilis quod hoc carmen ad Vergilium relatum esse monstrat, cuius rei uestigium etiam in aliis codd., ut Parisino* 8093, *Rehdig. similibusque*); *libere denique effictus est uersus in cod. Bernensi fol.* 207 *saec.* X (*cf. Isidori orig.* I 16): Anguis pressa perit, fera telo uirque ueneno ‖ 166—171 *post* 164 *in solo* **S**

166 (*B.* I 93, *M.* 635) Eiusdem in achilen **S**, *qui tamen* **164** *certo auctori non tribuit* ‖ 1 prẹciũm **S** ‖ 2 traeres **S** | pundus **S**; funus *Burmannus*

167 (*om. B. M.*). 2 regnant **S** ‖ *cf. Ennii sat.* 20 *V.*

168—171 (*B.* I 121, *M.* 652) *unum in* **S** *carmen, separauit L. Muellerus mus. Rhen.* 20, 635 ‖ 169, 1 thonantis **S** ‖ 170, 1 dionẽ **S** ‖ 2 Cur ruerint *Oudendorpius:* Cum ruerit **S** Cum ruerent *uulgo*

172 VERGILII ad puerum

Parce, puer, si forte tuas sonus improbus aures
Aduenit infandumque audens exposcere munus.
Nam meminisse potes, seruata lege pudicos
Esse aliquos longumque diu tenuisse pudorem;
Sed postquam aurata delegit cuspide telum
Caecus Amor tenuique offendit uolnere pectus,
Tum pudor et sacri reuerentia pectoris omnem
Labitur in noxam: dolet heu sic uelle stupetque
Flammigeros motus et tandem cogitur ipsi
Succubuisse deo et genua inclinasse tyranno.
Quare age, care puer, cuius modo forma decorque
Ingeniumque ferax omni probitate sacroque
Pieridum cultu renitens et Palladis arte
Vexant peruigili semper mea pectora flamma:
Da, precor, auxilium atque ignem lenito furentem.

173 VERGILII de Caesare

Iuppiter in caelis, Caesar regit omnia terris

172—174 *ex* **R** (*ehdigerano saec.* XV: *praef. p.* 24) *petita, ad quem in c.* 172 *accedunt* **A** (*rundelianus*), **M** (*onacensis* 454 *saec.* XV), **N** (*Monacensis* 319 *saec.* XV), **F** (*Riccardianus* 710 *saec.* XV) || P. M. Virgilii ad puerum **RA** Virgilius ad puerum quendam **M** Versus sequentes sunt scripti per Virgilium poetã ad quendam adulescentem puerũ pulcherrimũ **N** Virgilii carmina pro amante quodam ab eo puero **F** || 2 infandumque *Buechelerus*: infandum *codd.* || 4 *puto* sanctumque || 5 posq̃ **R** || 6 *puto* Saeuus | uulnere *codd. praeter* **M** || 7 Dum **M** | sacri **AR**: sancti **FMN** | *puto* omnis || 8 Vertitur **F** | inoxam **R** | doles—stupesq; **M** | 9 Flamigeros **AR** || 10 Succũbuisse **R** | deo genuaque **N** | tyrãno **AR** tyrãpno **F** || 11 care **R** chare **A**: clare *ceteri* | modo] nõ **N** || 12 ferox **F** | *puto* animi | sacroue **FN** satione **M** || 13 Pireidũ **M** || 14 et uigili **M** | flama **M** || 15 igne **M** | lenire **N** | furetem **R** furorem **M**

173 (*B* II 67, *M.* 757) *praeter* **R** *extat in Arundeliano, Ambrosiano (praef. p.* 23), *Florentino plut.* 91, 19 *saec.* XV *fol.* 1 *post c.* 156 *sine titulo*; Vergilius de Caesare *inscribit* **R** || mundo *pro* terris *Florentinus.*

VERGILII distichon 174

Littera rem gestam loquitur, res ipsa medullam
Verbi, quam uiuax mens uidet, intus habet.

VERGILII Paedagogus 175

Carmina si fuerint te iudice digna fauore,
Reddatur titulus purpureusque nitor.
Si minus, aestiuas poteris conuoluere sardas
Aut piper aut caluas hinc operire nuces.
* * *
Durum iter et uitae magnus labor.

OVIDII NASONIS EPIGRAMMATA 176

Praefatio

Vergilius magno quantum concessit Homero,
Tantum ego Vergilio Naso poeta meo.

---

174 (*B.* II 265, *M.* 853) *ita* Vergilii disticon *inscribit Rehdigeranus seu fontem meliorem secutus seu carmen, quod Vergilianis adnexum inuenit, hoc titulo ultro ornans: sine inscriptione extat in codicibus Mellicensi saec.* XI *opuscula Vergiliana continenti* (*in fine: cf. studia Vindobon.* I *p.* 66) *et Valencenensi* 393 *saec.* IX (*cf. Riesius Anth. lat.* 663).

175 (*om. B. M.*), 1—4 *extant sine titulo in codicibus Ambrosiano C.* 74 *sup. saec.* X (*cf. uol.* III *p.* 210) *folio paenultimo et Monacensi* 14505 *saec.* XI *fol.* 131 *teste Usenero* (*schol. Lucan.* I *p.* 6); *adfert Aldhelmus de metr. p.* 232 *Gil.*: Virgilius item libro, quem Paedagogum praetitulauit, cuius principium est 'Carmina — nuces', syllabam elisit dicens 'durum — labor', *sine dubio, ut alia carmina, hoc quoque ex nostra sylloge hauriens* || 1 digno *Ambros.* || 2 Reddatur *Ambros., Mon.*: Reddetur *Aldhelmi textus* || 3 Sin minus *Ambr.* | sardęs (a *supra* ę) *Ambr.* || 4 cooperire *Ambr.*

Carmina **176—179** *hoc ordine genuino extant in codice principali* **E** (*praef. p.* 19) *cuius pretio accedunt particulas exhibentes* **P** (*p.* 20) *et* **Z** (*ibid.*), *denique libri deteriores* r *et* ς (*p.* 21) || **176** (*B.* II 192, *M.* 862), *titulus* Incp̃t epigrammatũ (ũ *in ras. m. 2*) obidii nasonis in libris eneidarum uergilii (i *alt. in ras.?*) praęfatio **E** Ouidius Naso Publio Virgilio suo salutẽ. Praefatio (*litt. mai.*) **P**; *om. uu.* 1—20 **Z**; Carmen (*uel* Versus) ouidii nasonis *similiterue* ς (1—10 *om.* r) || 1—2 *cf. Ouid. rem.*

Nec me praelatum cupio tibi ferre: poeta
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum priua notaui,
Errorem ignarus ne quis habere queat,
Bis quinos fecique omni de carmine uersus,
Aeneidos totum corpus ut esse putent:
At firmo probitate mea, me crimine nullo
Liuoris titulos praeposuisse tibi.

I Vir magnus bello, nulli pietate secundus
Aeneas odiis Iunonis pressus iniquae
Italiam quaerens Siculis errauit in undis,
Naufragus et tandem Libyae est aduectus ad oras
Ignarusque loci, fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognouit Elissae.
Quin etiam nebula saeptus peruenit ad urbem.
Abreptos socios undis cum classe recepit;
Hospitioque usus Didus per cuncta benignae
Excidium Troiae iussus narrare parabat.

---

am. 395 *sq.* (*et trist.* III 3, 74) || 1 Virg. **P** (*et u.* 2) || 3 ferre poeta (-tam ς *unus*) *uulgo, correxi* || 2 subsequar **P** (tantum si sequor ς *pauci*) || 5 priua *L. Muellerus:* prima *codd.* || 7 fecique omni de *exempli gratia in loco corruptissimo dedi*: feci legerent **E**ς felice gerent **P** (legerent *uel* legere ut feci ς *pauci*) || 9 At firmo *scripsi* (*cf. u.* 5 quidem): Adfirmo *codd.* | probitate *Burm.*: grauitate *codd.* | mea *m. 2 in* meae *corr.* **E** | crimine nullo *Tollius*: carmine (r *m. 2 supra lin.* **E**) nullum *codd.* || 10 Liboris **E** Laboris **P** | titulum *codd., corr. Tollius* || Liber primus *in textu et iterum* I *in marg.* (*postea tantum numeri in marg.*) **E** Lib I *marg.* (*ut et postea*) **P** || 11 uello **E** *m. 1* || 12 praessus **r** || 14 Naufragus et **EP**: Iactatus **r**ς | libiaę **E** | est aduectus **EP**: peruenit **r**ς || 15 achatae **Pr** || 16 helissaę **E** || 17 septus perbenit in **E** || 18 Adreptosque undis socios **r**ς || 19 Hosp.] s *supra lin m. 2* **E** | benigne **EP** || 21—40 **Z** *a m. 2 in spatio uacuo*

Conticuere omnes. tunc sic fortissimus heros II
Fata recensebat patriae casusque suorum:
Fallaces Graios simulataque dona Mineruae,
Laucontis poenam et laxantem claustra Sinonem,
Somnum, quo monitus acceperat Hectoris atri,
Iam flammas caeli, Troum patriaeque ruinas
Et regis Priami fatum miserabile semper
Inpositumque patrem collo dextraque prehensum
Ascanium, frustra a tergo comitante Creusa,
Ereptam hanc fato, socios in monte repertos.

Post euersa Phrygum regna ut fuga coepta moueri III
Vtque sit in Thracen primo deuectus ibique
Moenia condiderit Polydori caede piata,
Regis Ani hospitium et Phoebi responsa canentis,
Coeptum iter in Creten, rursus noua fata reperta,
Naufragus utque foret Strophadas conpulsus ab undis;
Inde fugam et dirae praecepta horrenda Celaenus,
Liquerit utque Helenum perceptis ordine fatis,

---

21 tum r || haeros **E** || 22 patriae **FPr**ς: troie **Z** (*m. 2*) ς *pauci* || 23 donata (ta *expuncta*) **E** || 24 Laucoontis **E** Laocoontis **Pr** (*sic uel* Laocontis ς) Laccontis **Z** | et **PZr**: *om.* **E**ς | laxantis — sinonis **P** || 25 somnium **Pr** | monitis **P** | acceperit **Pr** (ς *pauci*) | hae ctoris **E** ectoris **P** | atris **P** atrum **Z**ς || 27 regnum priami fato r || 28 Imposit. rς Impost. **Z** Iam posit. **P** | patrum colla **P** | pr≡ehensū **E** praehensū r || 29 a (at *m. 2 corr.*) **E**: *om.* **PZr**ς | comitata **P** | creusa] e *in ras.* r || 30 Ereptum (a *supra* u) **P** | sociosque **Z** | repertos **EZ**: receptos **Pr**ς || 31—40 *om.* r || 31 Postq (q *deleta*) **Z** || phrigũ **EZ** frygum **P** | ut **E**: *om.* **PZ**ς | cepta **E** || 32 Ut quae sint intrate **P** | thrachen **E** thiacē **Z** | primum **E** uento **P** | ubique **P** || 33 oderat **Z** | polidori **EZ** | morte **P** || 34 Ani *Ribbeckius*: anii **E** in **P** et **Z** ad ς ut *uulgo* | ospitium et phebi **E** | canentis *scripsi*: canenti **P** canebat **E**ς canebant **Z** || 35 Certum **Z** | cretã **E** | rursus] *supra alt.* u *erasa uirgula* **E** || 36 strofadum **P** | comp. **PZ**ς | ab undis **E**: ad undas (-dam **P**) *ceteri* (ad udas *Heinsius*) || 37 et dirae praecepta horrenda (orr. **E**) celenus (celęnum **P**) **EP**: atque iter enarrat praecepta celenus **Z** *et sic fere* (et irae *uel* atque itẽ narrat) ς || 38 elenum **E** | perc. *uulgo*: pr(a)ec. *codd. e u. priore*

Supplicem Achaemeniden Polyphemo urgente receptum
Amissumque patrem Drepani. sic deinde quieuit.

IV At regina graui Veneris iam carpitur igni.
Consulitur soror Anna; placet succumbere amori.
Fiunt sacra deis, onerantur numina donis.
Itur uenatum, Veneris clam foedera iungunt.
Facti fama uolat. monitus tum numine diuum
Aeneas classemque fugae sociosque parabat.
Sensit amans Dido, precibus conata morari.
Postquam fata uidet nec iam datur ulla facultas,
Conscenditque pyram dixitque nouissima uerba
Et uitam infelix multo cum sanguine fudit.

V Nauigat Aeneas. Siculas defertur ad oras.
Hic manes celebrat patrios. una hospes Acestes.
Ludos ad tumulum faciunt, certamina ponunt.
Prodigium est cunctis ardens adlapsa sagitta.
Iris tum Beroen habitu mentita senili
Incendit naues, subitus quas uindicat imber.
In somnis pater Anchises, quae bella gerenda

---

39 achemeniden (c *supra lin.*) **E** -dem **P** achemonidon **Z** | polifemo **PZ** po=lphemo (i *m. 2 supra* lp) **E** | urguente **P** | receptum *Aldina*: receptus **E** receptos **P** recepit **Z**ς || 40 que *om.* **E** dripanis hic d. q. **E** drep(h)anis hic d. q. **Z**ς, *corr. Aldina*; siculis errauit in undis **P** || 41 capitur **E** || 42 anne (*sic*) **E** || 43 de his **E** diis **Z** | honer. **EZ** || 44 uenatu **P** | federa **Z** || 45 Factum f. notat **E** | tunc ς *partim* || 47 Sentit **PZ** | praecibus **r** || 48 uidet **E**: iubent *ceteri* | facultas **E**ς *pauci*: uoluptas **PZ** loquendi ς || 49 Conscediteq; puram (piram *m. 2*) **E** | *prius* que *om.* **r** || 50 fudit *om.* **E** *m. 1* || 51—60 *om.* **r** || 51 siculis **P** horas **Z** || 54 *post* 56 *ponit* **P** | Prodigio *Heinsius coll. Aen.* V 522 *sq.* | elapsa **Z** || 55 Iris tum *Ribbeckius*: Iris item **E** Nutricem **P** Iris nutricem **Z**ς (Iris tunc ς) | == abitum (h *supra ras., uirgula supra* u *erasa*) **E** || 56 Incenditque **P** || *inter* 56 *et* 57 *inserit* **Z** Tunc natum anchises solatum noctis in umbris, *hoc ipsum pro* 57 *habet* **P** (salatur, *sed* o *supra pr.* a); *similia* ς *ex parte*

Quoque duce ad manes possit descendere, monstrat.
Transcribit matres urbi populumque uolentem
Et placitum Aeneas Palinurum quaerit in undis.

Cumas deinde uenit. fert hinc responsa Sibyllae. VI
Misenum sepelit: mons seruat nomen humati.
Ramum etiam diuum placato numine portat
Ad uatis tecta atque una descendit Auernum.
Agnoscit Palinuron ibi, solatur Elissam
Deiphobumque uidet lacerum crudeliter ora;
Vmbrarum poenas audit narrante Sibylla;
Conuenit Anchisen penitus conualle uirenti
Cognoscitque suam prolem monstrante parente.
Haec ubi percepit, graditur classemque reuisit.

Hic quoque Caietam sepelit, tum deinde profectus VII
Laurentum uenit ac uerbis cognoscit Iuli
Fatalem terram: 'mensis iam uescimur' inquit.
Centum oratores pacem ueniamque petentes

---

58 Quoq; (d *supra* oq *m. 2*) **E** | duces **P** | mōstrat, *sic* **E** *m. 1*; narrat **P** ‖ 59 mores urbis **P** ‖ 60 placitum **P**: placidum **Z**ς placida **E** | unda **E** ‖ 61 Cymas **r** | petit **Z** | deinde offert hinc **P** | sibillaę **E** sibille **Z** ‖ 62 mons] nunc **P** | seruans **r** ‖ 63 diuum] uiuum **r** (ante deum *uel* ante diuum ς *nonnulli*) | *punctum uulgo post* portat *positum deleui coll. Aen.* VI 211 ‖ 64 Ad uatis tecta adque **E**: At uates tacita atque **Z** Ad uates longeua **P** At uates longaeua **r** (*partim sic, partim ut* **E** *habent* ς) | disc. **P** | Auerno *Francius* ‖ 65 palinuron ibi **E**: palinurum et ibi *ceteri* (p. ubique hortatur **Z**) | helissã **E** elisam **PZ** ‖ 66 Deifob. **P** Deipheb. **Z** | laterum **r** ‖ 67 Umbraramque **P** | audit] discit ς | sibilla **EZ** ‖ 68 Conspicit **Z** | anchisem **P** | penitusq; **r**ς patrisque **P** | conualle **E**: cum ualle **Z** in ualle **Pr**ς ‖ 69 Cogn. **E**: Agn. *ceteri* | narrante **Pr**ς *ex parte* | parentem **P** ‖ 70 sociosque ς *ex parte* ‖ 71 Hoc — caletam **P** | tumulo dat *L. Muellerus*: tumult **E** sepeliuit *ex* sepelit *m. I corr.* **Z** sepelitum **P** sepelit tum **r**ς ‖ 72 Laurentum **EZ**: Lauinium **P** Laurentumq; **r**ς | petit **Z** | ac **P**: hanc **Er**ς hic **Z** *om.* ς *ex parte* | uoces **Z** | agnoscit **Z** cognouit **Pr** ‖ 63 iam **E**: hic **P** en **r**ς (mensas consumimus **Z**) ‖ 74 ueniãq; *ex* -niãt *corr.* **E** | petentem (s *supra* m) **P**

Ad regem mittit Latii tunc forte Latinum,
Qui cum pace etiam natae conubia pactus.
Hos furia Allecto Iunonis distrahit ira:
Rex cedit fatis, quamuis pia uota repugnent.
Belli causa fuit uiolatus uulnere ceruus.
Arma ferunt gentes sociae, flat bella iuuentus.

VIII Dat belli signum Laurenti Turnus ab arce,
Mittitur et magni Venulus Diomedis ad urbem,
Qui petat auxilium et doceat, quae causa petendi.
Aeneas diuum monitu it sibi iungere regem
Euandrum Arcadia profugum noua regna tenentem.
Accipit auxilia: huic natus socia agmina iungens
Euandri Pallas fatis comes ibat iniquis.
Iamque habilis bello et maternis laetus in armis
Fataque fortunasque ducum casusque suorum
Miratur clipeo, diuina intentus in arte.

---

75 mittunt **Prς** | latii **E**: licū **Z** laeti **Prς** | tum **Prς** | forte **P** *et* (*ex* fonte *corr.*) **E**: sorte **rς** deinde **Z** ‖ 76 nata **r** | pectus (a *supra* e) **Z** ‖ 77 Hos furia **Z**: Hic furiam **E** Hoc forte **Prς** (furia ς *pauci*) | distrahit **Z**: distruit **E** dissipat **Prς** | iram ς ‖ 78 Rexedit (c *supra* xe) **E**: Resedit **Z** Concurrunt *ceteri* | fatis *scripsi coll. Aen.* VII 594: furiis **EZ** dictis *ceteri* | ita **Z** | uota *L. Muellerus*: fata *codd.*; *an* pacta? | repugnant **Z** ‖ 80 *sic* **E** (*nisi quod* sociadat bella [*m. 1 ex* uella], *quod correxi*): Tum gentes sociae (-cia **P**) arma parant fremit arma iuuentus **Prς** (*quod ex* 177, 48 *est interpolatum*) Tunc g. s. a. fremunt fremit ipsa i. **Z** ‖ 83 ausiliū **E** | et *om.* **Z** | q; **P** | petentis **Z** ‖ 84 monitu diuino **Z** | monitus (s *deleta*) **P** monitis ς *ex parte* | it sibi iungere *suppleui*: adit arcada *codd.* (-de **E** arch. **Z**) *inepte simul uitioseque* (*cf. u. seq.*) ‖ 85 arcadia **E**: arcadiae *ceteri* (arch. **Z**) patria *L. Muellerus* | tenẽtẽ **E**: petentẽm *ceteri* ‖ 86 Qui parat **Z** | auxilium **Prς** | huic natus **Z**: hic natus **E** huic (*om.* **P**) natum et *ceteri* | iungens *scripsi*: iungit *codd. praeter* **Z** querens *praebentem* ‖ 87 Euander **Prς** | fati〓 **E** (*sic*) | c. i.] compressus **Z** ‖ 88 habiles b. m. ibat i. a. **P** (et *om.*) | et maternis *om. spat. rel.* **Z** | lautus **Z** ‖ 89 Factaque **Z** ‖ 90 Miratur **EZ**: Sortitus *ceteri* | diuina intentus in arte **Z**: diuinã natus in artem **E** diuina intentus in arte est *ceteri*

Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur, VIIII
Iunonis monitu festinat Turnus in hostem.
Teucrorum naues Rutulis iaculantibus ignem
Nympharum in speciem diuino numine uersae.
Euryali et Nisi coeptis fuit exitus inpar.
Pugnatur: castra Aeneadae uallumque tuentur.
Audacem Remulum leto dat pulcher Iulus.
Fit uia ui. Turnus Bitian et Pandaron acrem
Deicit et totis uictor dat funera castris,
Iamque fatigatus recipit se in tuta suorum.

Concilium diuis hominum de rebus habetur. X
Interea Rutuli portis circum omnibus instant.
Aduenit Aeneas multis cum milibus inde.
Mars uocat et totis in pugnam uiribus itur.
Interimit Pallanta potens in proelia Turnus
Caedunturque duces, cadit et sine nomine uulgus.
Subtrahitur pugnae Iunonis numine Turnus.
Aeneas instat Mezenti caede cruenti;
Lausus fata patris praesenti morte redemit,
Mox ultor nati Mezentius occidit ipse.

---

91 Vtque **Z** Adque **r** | haec **E** ‖ 92 turnus festinat **Prς** | ostem **E** hoste **P** ‖ 93 Teucorum **Z** | in naues **E** | nauis **PZ** | 94 Nimph. **EZ** | specie **E** | nomine uertit **Z** ‖ 95 Euriali **EZ** | ceptis **E** phatorum **Z** | impar *codd. praeter* **Pς** *paucos* ‖ 96 Pugnantur **Zrς** | bellumque **P** baęllũq; **E** ‖ 97 romulum **Zr** (**ς** *ex parte*) | leto dat **EZ**: dat leto *ceteri* | pulcer **E** ‖ 98 uia qua **Z** | bician **Z** betiã **E** uitian≡ **P** bitiam **rς** | pãdoron **E** pandaror **Z** pandarum *ceteri* | acrem **E**: una **Z** altum *ceteri* ‖ 99 Deficit **Z** | notis **P** ‖ 100 recipet **r** | tuta **EZ**: castra *ceteri* (*e. u. priore*) ‖ 101—110 *om.* **Z** ‖ 102 hõnib; **E** ‖ 103 inde **E**: heros **Prς** ‖ 104 pugnis **P** ‖ 105 Interemit **Prς** | pallnta **E** ‖ 106 Ced. **E** | cadet **P** ‖ 107 Subtraitur **E** | pugna **P** ‖ 108 instat **E**: perstat **rς** praestat **P** | mezzenti **r** | cruenti *scripsi*: cruentus **E** piata **Prς** ‖ 109 *sic* **E** (*nisi quod* presenti): Et lausum inuicta peremit (inuita sternit **P**) per uulnera dextra **Prς** ‖ 110 uictor *codd.*, *corr. Burm.* | mezzentius **r**

XI Constituit Marti spoliorum ex hoste tropaeum
Exanimemque patri feretro Pallanta remittit.
Iura sepulturae tribuit tempusque Latinis.
Euander patrios affectus edit in urbe.
Corpora caesa uirum passim disiecta cremantur.
Legati referunt, Diomeden arma negasse.
Drances et Turnus leges aequante Latino
Concurrunt dictis. Aeneas inminet urbi.
Pugnatur. uincunt Troes. cadit icta Camilla.
Dein reduces castris nocti cessere minanti.

XII Turnus iam fractis aduerso Marte Latinis
Semet in arma parat pacem cupiente Latino.
Foedus percutitur, passuros omnia uictos.
Hoc Turni Iuturna soror confundit et ambos
In pugnam populos agit ementita Camertem.
Aenean uolucri tardatum membra sagitta
Anxia pro nato seruauit cura parentis.
Vrbs capitur. uitam laqueo sibi finit Amata.
Aeneas Turnum campo progressus utrimque
Circumfusa acie uita spoliauit et armis.

111—130 *a. m. 2 habet* **Z** ‖ 111 mortis **P** | spoliatum **E** | tropeum **E** tropheum **Z** tropea **P** ‖ 112 Exanimemq; (*ex* Examin.) **E**: Exanimumque (que *om.* **P**) *ceteri* | feretro **E**: natum *ceteri* ‖ 114 adf. **r** affectu sedet **P** | aedit **E** ‖ 115 caesa≡ **P** | disiecta **E**: digesta *ceteri* | clemantur **Z** ‖ 116 Ligati **r** | diomedeȝ **Z** ‖ 117 Drancesset **P** ‖ 118 imminet (m *prior ex* n, i *alt. ex corr. m. 2*) **E**, **r** ȿ iminet **Z** ‖ 119 icta **Z**ȿ: ipsa **E** (*inter* s *et* a *litura fortuita*) **E** ictu **P** iacta **r** acta ȿ *pauci* ‖ 120 Dein reduces *Muellerus*: Deinde duces *codd.* | nocti **E**: donec *ceteri* | minãti (*uirg. a m. 1*) **E**: minantur *ceteri* (cesserem inanem **P**) ‖ 121 fractos—latinos **P** ‖ 123 Fedus **E** | passurus—uictus **Z r** ȿ | hõnia **E** ‖ 124 turni interea iuturni **Z** | confudit **P** contundit **E** ‖ 125 agit populos **Z** | ait **P** | mentita **E** ‖ 126 Aenean **Pr** Aęneã **E**: Eneas **Z** ȿ *plurimi* | tardatur **PZr** ‖ 127 Ansia **Z** | natum **P** | serbabit **E** ‖ 128 uitamque **P** | sibi *ex* siui **E** ‖ 129 turno **P** | progr. **E**: congr. *ceteri* ‖ 130 *om.* **P** | spoliauit]t *m. 1 supra lin.* **E**

SVLPICII CARTHAGINIENSIS 177

Hexasticha in Aeneidis libris.

Praefatio

Carmina Vergilius Phrygium prodentia Martem
  Secum fatali iusserat igne mori.
Tucca negat, Varius prohibet, superaddite Caesar,
  Nomen in Aenean non sinis esse nefas.
O quam paene ignis geminauit funere funus,
  Troia, bis interitus causa futura tui.

Arma uirumque canit uates Iunonis ob iram I
Et totum Aeoliis turbatum flatibus aequor,
Disiectas classes summersaque corpora ponto,
Hospitium Didus, casus quae gestit et athla
Aenean Troiae fatumque et uela referre.
Quorum pars terra, pelago pars addita famae est.

Conticuere omnes intentique ore loquentis II
Ora tenent. ac tum dolus introducitur hostis
Et fallacis equi damnosum munus in armis

177, 178 *extant in solo* **E** (*Vossiano F.* 111: *praef. p.* 20) *post* 176 ‖ 177 (*B.* II 175, *M.* 286) Item exasticha sulpicii cartaginiensis in eiusdem libris **E** ‖ *praefationi huic simile est carmen* 184, *quod tamquam Sulpicii Carthaginiensis profert Donatus in uita Vergiliana* [*p.* 63 *Reiff.*]; *cf. praef. p.* 44 *sq.* ‖ 1 frigiũ **E** ‖ 2 Secũ, *sic* **E** ‖ 3 proibet **E** ‖ 4 aenea **E**, *correxi*; Aeneae *L. Muellerus* | num *Oudendorpius* ‖ 5 ignis geminauit *scripsi*: iterum geminasti **E** | funere funus, *sic clare* **E** ‖ 6 futuri **E**, *corr. m. 2* ‖ *ante u.* 7 Liber primus *et in margine* I, *mox tantum numeros in margine habet* **E** ‖ 8 tubatum **E** | fluctibus *uulgo* ‖ 10 cas⁼us **E** | quae gestit et athla *scripsi*: quo gentis et annos **E** ‖ 11 Aeneas—referret *uulgo* | uela (*cf.* errores *Aen.* I 755) *scripsi*: uella (bella *corr. m. 2*) **E** ‖ 12 terrae **E**, *corr. Francius* ‖ 13 ingentiq; **E** | 14 Danaum d. i. hosti (*uel* urbi) *Francius* ‖ 15 aęqui **E** | *malim* ab armis = armatis (in aruis *Riesius*)

Perfidia notusque Sinon amissaque coniunex,
Per medios ignes ablatus saeuaque tela
Anchises umero facilis pietate ferentis.

III Postquam res Asiae disiectaque moenia Troiae,
Dant pelago classes. Polydori funera discunt
Atque Heleni praecepta, fidem cui fecerat usus,
Quae non accessu uia sit temptanda: Cyclopes
Et Scyllae rabies et ineluctabilis unda
Erroresque maris; labor in contraria uersus.

IV At regina graui pectus succensa dolore
Ardet amore uiri. clauso uenatur amore
Dumque capit, capitur: sentit quos praebuit ignes.
Aeneas altum sociis et classe petiuit.
Extructa regina pyra penetralibus instat,
Morte fugam pensare; orsae nec defuit hora.

V Interea medium Aeneas tendebat in aequor,
Moenia respiciens causa flagrantia amoris.
Mox Siculae tenet arua domus manesque parentis
Ludorum exequiis celebrat. quibus additur Iris
In facie Beroes classem flammare iubentis,
Iunone inmittente: dolos namque illa mouebat.

---

17 alatus **E**, *corr. Tollius* ‖ 18 umero *Riesius*: honor **E** oneri *Scaliger* | piaetate **E** ‖ 20 polidori **E** ‖ 21 husus (h *per lin. deleta*) **E** ‖ 22 accessus (cc *ex corr.*) **E**, *corr. L. Muellerus* | ciclopas **E**; Cyclopes *uel* Cyclopum *Oudendorpius* ‖ 23 scillae **E** ‖ 24 Errorisque **E** ‖ 25 successa, n *supra pr.* s *m. 2*, **E**; succussa *L. Muellerus* | calore *Schraderus* ‖ 26 clausum — amorem **E**, *correxi* | ueneratur **E**, *corr. Burmannus* ‖ 29 pira **E** ‖ 30 Mortem, m *per lin. deleta*, **E** | pensare *scripsi*: praestare **E** | orsae *scripsi*: more (-rę *m. 2*) **E** ‖ 33 sicula **E**, *corr. Oudendorpius*; *malim* Sicula arua tenet. cineres m. ‖ 35 faciem **E**, *correxi* | beroex, x *per lin. deleta*, **E** ‖ 36 Iunonem mentita dolo n. i. monebat **E**, *correxi*; Iunonis *uulgo* mutata *Heynius*

Sic fatur lacrimans. Cumarum adlabitur oris VI
Descensusque parans adiit praecepta Sibyllae;
Qua duce non fastum mortali limen aditur.
Hic primnm maestos uidet inter cetera Troas;
Tum patrem agnoscit, discit reditura sub ortus
Corpora Romanosque duces seriemque nepotum.

Tu quoque litoribus nostris, Caieta, manebis: VII
Seruat honos nomen, pietas testatur honorem.
Causa opus insequitur; bellum namque incipit esse,
Tyrrhique et iuuenum quod tunc conflauerat ira.
Turnus adest, *monet, arma sibi contraria sumat*.
Tum gentes socia arma ferunt, fremit arma iuuentus.

Vt belli signum cecinit sociosque uocauit VIII
Turnus, it in uarias turbatus pectora partes
Aeneas. Euandron adit, facit hospitis usum
Atque operum causas, urbis cognoscit honores.
Arma uirum Cytherea rogat, mox accipit heros.
Vtque opera adspexit, fati fauor efficit acrem.

Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur, VIIII
Iris adest, monet, arma sibi contraria sumat.

---

37 fatur, *sic* **E** | oris *in* horis *m. 2 corr.* **E** ‖ 38 obiit *Schraderus*; *num* audit? ‖ 39 fastum **E**: faustum *Burmannus*; *an* patulum? ‖ 41 sub] ub **E** ‖ 43 nsis cateta **E** ‖ 44 Serbat **E** | amorem *L. Muellerus* ‖ 45 *prima uerba atrociter corrupta*; Causam *Riesius* | uellũ **E** | esse; *num* acre? ‖ 46 Tirride Iuuenum (*sic*) **E**, *quod correxi*; Tyrrhidae *uulgo pessime* (*saltim* Tyrrhidum) ‖ 47 *uerba* monet arma s. c. sumat *e u.* 56 *interpolata puto* ‖ 50 it in *scripsi*: et in **E** tum *uulgo* | partes *scripsi* (*cf. Aen.* VIII 21): mentes **E** ‖ 51 euuandron **E** ‖ 53 Arma rogat cithera rogat **E** *e dittographia, correxi praeeunte L. Muellero* (Cytherea *iam uulgo*) ‖ 54 Utque opera adspexit *scripsi*: Tuque opere ars piget **E** Tumque opera ipsa stupet *Burmannus* Cumque opera adspiceret *Riesius* | facti lauor efficit artem **E**, *correxi*; factis labor addidit artem *uel* fabri labor efficit acrem *Burmannus* ‖ 56 Iris *uulgo*: Ins **E** | *num* adest Turno, arma? ‖ *u. qui est in* **E** 57 *post* 60 *traieci* (*fratres intellege Bitian et Pandarum*)

Nisus et Euryalus, morte et pietate fideles,
Dum quaerunt laudem, iungunt contraria fata.
Audacem Remulum leto dat pulcher Iulus.
Caeduntur uigiles et mutua corpora fratrum.

X Panditur interea caelum sedesque Tonantis;
Alternos questus Venus ac Saturnia promunt.
Illa dolos, haec bella mouet, sed uincitur ira
Mater. at Aeneas bello non segnior instat.
Vulnere Mezenti Lauso nam fecerat iram.
Quem tetigit uirtus, superat per fata periclum.

XI Oceanum interea Phoebus superauerat ortu.
Extruit Aeneas dextra quaesita tropaea.
Condit humo socios, fatum quos condidit ante.
Legati responsa ferunt ueniamque petitam
Non negat. et contra pugnat secura Camilla,
Femina caede potens, casu temeraria tanto.

XII Turnus ut infractos uidit cessisse Latinos,
Instat atrox pugnaeque uices sibi percipit hostis;
Sed sua fata uirum traxerunt quaerere Martem.
Foedere decreto uiolatur uulnere teli
Aeneas; causa est belli Iuturna. nec ante
Adfuit obsequium quam mors finiuerat iram.

---

58 Eurialus **E** | *nonne* pietate in morte f.*?* ‖ 59 Dum quaerunt *scripsi*: Dumque petit **E** petunt *Meyerus* | iungunt *scripsi*: uincunt **E** ‖ 60 laęto dat pulcer **E** ‖ 61 seditque **E**, *corr. Burmannus* ‖ 62 quęstus **E** ‖ 65 Lauso (*uel* Lausus) *Oudendorpius*: ladaem, u *supra* ad, **E** ‖ 67 hortu **E** ‖ 68 q; sita tropea **E** ‖ 69 humi **E**, *corr. Muellerus* ‖ 71 at contra *Riesius* ‖ 74 pugnaeque uices *Oudendorpius*: pugnae neces **E** | hostis *uulgo*: hos (tes *add. m. 2*) **E** ‖ *u. qui est* 78 *in* **E** *post* 74 *traieci* | Martem *scripsi*: mortem **E** ‖ 75 Foedere decreto *scripsi*: Pectore secreto **E** P. sed recto *Oudendorpius* ‖ 76 belli—nec ante *Muellerus*: illi—negante **E** neganti *uulgo* ‖ 77 obsequio **E**, *correxi* | quam **E**: cum *uulgo*

Tetrasticha in cunctis libris Vergilii. 178

Praefatio.

Qualis bucolicis, quantus tellure domanda,
Vitibus arboribusque, satis pecorique apibusque
Aeneadum fuerit uates, tetrasticha dicent:
Contineat quae quisque liber, lege carmina nostra.

Bucolica.

Tityrus agresti modulatur carmen auena,
Formosum per quod Corydon dilexit Alexin;
Silenumque senem sertisque meroque ligauit,
Pastorumque melos facili deduxit auena.

Georgica.

Sidera deinde canit, segetes et dona Lyaei
Et pecorum cultus, Hyblaei mella saporis.
Principio breuiter uentura uolumina dixit;
Intercidit opus coepitque referre secunda.

Aeneis

Arma uirumque canit mira uirtute potentem, I
Iunonisque odio disiectas aequore puppes,

---

178 (*B.* II 189 *et* 193, *M.* 836 *et* 863) Tetrastica in cunctis libris Vergilii. prēf. **E**. *uu.* 1—4 *habet* **Z** (*cf. p.* 20) *sub titulo* Incipit carmen tetrasticon ouidii nasonis in libra bucolicon, *et similiter inscribunt* ς, *qui uu.* 1—8 *praebent* (*p.* 21) ‖ 3 fuerint **Z** | uatis **E** | tetrastica **Z** -sthica **E** ‖ 4 carmina nostra **Z**ς: munera nostra **E** carmine nostro *Ribbeckius* munere nostro *L. Muellerus* ‖ Būc *ante u.* 5 **E** ‖ 5 Titirus **E** | modulatus ς | carmen auena **E**: carmine ruris ς ‖ 6 per quod ς: pastor **E** | coridon **E**ς ‖ 8 melos facili deduxit auena **E**: sonos faciles duxere cicutae ς ‖ 9—12 (*ut et sequentia*) *in solo* **E** *extant*; *eorum loco* ς (*et* **Z**r) *habent quattuor in singulos Georgicorum libros tetrasticha, quae in* **E** *non tam omissa quam ineunte medio aeuo a grammatico quodam conficta puto, ut singulis possent praeponi libris*; *dedi infra in appendice sub n.* 551 ‖ Geōr *ante u.* 9 **E** ‖ 9 liaei **E** ‖ 10 hiblaei **E** ‖ 11 ureuiter **E** ‖ *ante* 13 JAēn *habet* **E**; *latet in prima littera numerus* I, *quem hic in margine om.* **E** ‖ 14 Iunonis odio **E**, *correxi* (studio *Buchelerus*)

Hospitium Didus, classem sociosque receptos,
Vtque epulas inter casus regina requirat.

II Conticuere omnes. infandos ille labores
Deceptamque dolis Troiam patriaeque ruinas
Et casus Priami docet et flagrantia tecta,
Ignibus e mediis raptum deque hoste parentem.

III Postquam res Asiae deceptaque Pergama dixit,
Tum, Polydore, tuos tumulos, tum Gnosia regna,
Andromachen Helenumque et uasta mole Cyclopas
Amissumque patrem Siculis narrauit in oris.

IV At regina graui Veneris iam carpitur igni
Venatusque petit. capitur uenatibus ipsa
Et taedas, Hymenaee, tuas ad funera uertit,
Postquam Anchisiades fatorum est iussa secutus.

V Interea Aeneas pelagus iam classe tenebat
Ludorumque patris tumulum celebrabat honore.
Puppibus ambustis fundauit moenia Acestae
Destituitque ratem media Palinurus in unda.

VI Sic lacrimans tandem Cumarum adlabitur oris
Descenditque domus Ditis comitante Sibylla.
Agnoscit Troas caesos, agnoscit Achiuos,
Et docet Anchises uenturam ad sidera prolem.

---

16 aępulas **E** ‖ 19 priami *ex* primai *m. 1 corr.* **E** | tecta *Heynius*: regna **E** ‖ 20 remediis (r *del. m. 2*) **E** ‖ 22 polidore **E** | 23 cicl. **E** ‖ 26 ipsa *Burmannus*: ipsis **E** ‖ 27 himenee **E** ‖ 28 hanchisiades (h *deleta*) **E** | sequutus **E** ‖ 29 pelagus] plagas, e *supra* pl (*sic*), **E** ‖ 31 aceste **E** ‖ 34 domum *Buechelerus* | sibilla **E** | 35 trohas—achibos **E**

Tu quoque litoribus famam, Caieta, dedisti. VII
Impetrat Aeneas Latium regemque Latinum
Foedus agens. saeuit Iuno bellumque lacessit
Finitimosque uiros Turnumque in proelia mittit.

Vt belli signum Turnus Mezentiaque arma VIII
Conciuitque duces, tum moenia Pallantea
Aeneas adit Euandri socia agmina quaerens.
Arma Venus portat proprio Vulcania nato.

Atque ea diuersa dum parte, hic diua Cybebe VIIII
Puppes esse suas Nympharum numina iussit.
Euryali et Nisi caedes et fata canuntur,
Fecerit inclusus castris quae funera Turnus.

Panditur interea caelum coetusque deorum. X
Iam redit Aeneas et Pallas sternitur acer.
Eripuit Iuno Turnum, Lausoque parentem
Adiecit comitem mortis Cythereia proles.

Oceano interea surgens Aurora uidebat XI
Mezenti ducis exuuias caesosque sodales
Et Latium proceres Diomedis dicta referre,
Tum qualis pugnae succedat Etrusca Camilla.

Turnus ut infractos *hos* uidit et undique caesos, XII
Vltro Anchisiaden bello per foedera poscit;

---

38 Impereat (*sic*) **E** | regemque Latinum *scripsi*: regumque latinis **E** Latini *Riesius* (*sed quid* regnum Latini *post* Latium *sibi uult?*) ‖ 41 Fedus **E** | bell. *ex* uell. *corr.* **E** ‖ 42 Consciuitque **E**, *corr. Heynius* ‖ 44 propere *Oudendorpius* ‖ 45 huic (*Aeneae*) *Burmannus* | cibebe **E** ‖ 46 esse] es **E** | nimpharum **E** ‖ 47 Euriali **E** ‖ 51 Lausique **E**, *corr. Heynius* ‖ 52 cith. **E** ‖ 53 Oceanum **E** ‖ 56 Etrusca] Volsca *Muellerus* ‖ 57 infractos, s *supra lin. m. 1* **E** | hos *Buechelerus*: *om.* **E** | uidit et] uidisset *ita ut* set *supra lin m. 1 extet* **E** | cesos **E** ‖ 58 phedera **E**

Quae Iuturna parat conuellere; set tamen armis
Occidit et pactum liquit cum coniuge regnum.

179 **Monosticha in libris Aeneidos.**

Aeneas primo Libyae conpellitur undis.
Funera Dardaniae narrat defletque secundus.
Tertius errores pelagi terraeque recurrit.
Uritur in quarto Dido flammisque crematur.
Quintus habet ludos, quos concelebrabat Acestes.
Quaeruntur sexto manes et Tartara Ditis.
Septimus Aeneam reddit fatalibus aruis.
Praeparat octauos bellum quosque armet in hostes.
Nonus habet pugnam nec adest dux ipse tumultu.
Occidit Aeneae decimo Mezentius ira.
Undecimo uicta est non aequo Marte Camilla.
Duodecimo Turnus diuinis occidit armis.

59 iuturna *in* diuturna *corr. m. 2* **E** ‖ 60 liquid **E**

179 (*B.* II 191, *M.* 860) Item monostica *ectr.* **E**; *ad quem accedunt* **Z** (*p.* 20) *sic inscriptus* Epigramma ouidii nās XII cōn uēr super XII libros eneidorum *et* **P** (*ibid.*) *titulo* Duodecim librorum capitula *instructus, porro alteram peioremque formam exhibentes* r *et* ς (*p.* 21) ‖ **EZ** *ante singulos uersus habent numeros* I, II .. XII, *quos supra adponere nil opus duxi* ‖ 1 libie **E** libię **Z** | conpellitur (comp.) undis **EZP**: depellitur oris rς Libyes adp. oris *uulgo* ‖ 2 defletque **EZP**: fletaeque **r** fletusque ς | scd̄s **Z**: secundo **EPr**ς ‖ 3 *om.* **r** | erroris (e *supra* i) **Z** | recurrit *L. Muellerus*: requirit *codd.* (-ret **P**) ‖ 4 flammasque fatetur **r** ‖ 5 *om.* **r** | quos concelebrabat acestes **Z**: qos (v *supra* qo) concelebrar *ceteris erasis* **E** quis concelebratur aceste **P** et classem corripit ignis ς ‖ 7 aenean **P** (ς *pauci*) ‖ 8 octauos *L. Muellerus*: octauo **PZr**ς hoctabo **E** | quosq. *scripsi*: quos **EPZr**ς et quos *Heynius* | armet in hostes (-te **P**) **ZP**: armat in ostem **E** mittat in hostis rς ‖ 9 pugnas rς | dux rς: rex **EZP** | tumulti **E** ‖ 10 aęnaę **E** | mezzentius **r** ‖ 11 morte **P** ‖ *secuntur in* **E** *carminis* 183 *uu.* 25 *sqq., ut lacunae in illius exemplari casu factae non sine iure carmina tria sequentia inserere mihi uidear.*

⟨Monosticha in cunctis libris Vergilii⟩ 180

Pastorum Musam uario certamine promit.
Ruris item docili culturam carmine monstrat:
Arboribus uites et prolem iungit oliuae
Pastorumque Palen et curam tradit equorum;
Tunc apium seriemque et mellis dona recenset.
Aeneas profugus intrat Carthaginis oras;
Continuo series narratur Troica belli,
Tertius et complet narrantis *in* ordine gesta;
Ardet amans Dido fatum sortita supremum;
Quintus habet tumulis uaria spectacula patris;
Infernos Manes et Ditis regna pererrat
Aeneas, laetus Italas simul intrat in oras;
Intonat hic bellum tecti de culmine Turnus;
Euryalum et Nisum deflet cum matre iuuentus;

---

180 (*B.* II 188, *M.* 859) *hic placuit inserere, cum* **P** *illius communionem quandam cum ceteris demonstret. uu.* 1—6 *extant in* **P** (*cf. p.* 20)*; totum carmen in solo* **b** (*codice musei Britannici Add.* 16562 *a.* 1460: *praef. p.* 24) *inueni; legitur typis expressum primo in edit. Vergilii Romana a.* 1469 (*cf. Naekius Val. Cat. p.* 377: **r** *significaui; contulit mihi L. Delisle*) *indeque saepius repetitum est* ‖ *titulo caret* **P** Argumentũ generale totius poematis p. v. maronis *rubr.* **b** Summa Virgilianae narrationis in tribus operibus Bucolicis Georgicis et Aeneide **r** ‖ *ad u.* 1 bucolica, *ad* 2—5 *numeratos* georgica, *ad* 6—17 *itidem numeratos* Eneis *rubr. add.* **b** ‖ 2 docili **P**: docilis **b** dociles **r** ‖ 3 uites et prolem *scripsi*: uites prolem et **P** uitem prolem quoque **br** ‖ 4 palẽ **P** palem **br** ‖ 5 Tum **b** | seriemque et mellis *Aldina*: seriem (cer. **r**) mellis et **Pbr** ‖ 6 profugus intrat **Pbr**: intrat profugus *edd.* | cartaginis horas **P** *hic desinens*; arces *Burm.* ‖ 7 Continuo **b**: Conuiuio **r** Conuiuis *Aldina* | facies *Burm.* ‖ 8 at *Aldina* | *puto* palantis *siue* errantis | in *Aldina*: *om.* **br** ‖ 9 suppremũ **b** ‖ 10 tumuli **br**, *correxi*; tumulo *Tollius* | uaria **r**; uana **b** (uaria in tumulo *Burm.* uaria ad tumulum *Francius*) ‖ 11 Infernosque **br** | ditis manes et regna **br**, *corr. Schraderus* ‖ 12 (A)eneas latium italas **br**, *correxi* (In Latium Aeneas *uulgo*) ‖ 13 tecti de **r**: et belli **b**

Multorum exitium Turnus deluditur orsus
Euanderque simul Pallantis funera deflet;
Turni uita fugit infernas maesta sub umbras.

181 ⟨**Hemistichia in libris Aeneidos**⟩

Primus habet pelagique minas terraeque secundus.
Tertius errores et amores quartus Elissae.
Quintus habet ludos. sextus deducit ad umbras.
Septimus Ausonios, Aenean proximus armat.
Nonus Hyrtaciden, decimus Pallanta peremit.
Undecimus Tarchon damnat, pars ultima Turnum.

182 ⟨**Summa Vergilii**⟩

Doctiloqui carmen ructatum fonte Maronis
Bis senis numero florens se milibus explet

---

15 Multorum *scripsi*: Pallantis **b** Pallanti **r** (*cf.* 16) | Turnus *scripsi*: et turni **br** ‖ 16 Euander urbsq; simul **r** | Pallantis *scripsi*: multorum **br** (*cf. u.* 15) ‖ **r** *post* 16 *hos habet uu.*: Mezenti interitus canitur: post funera lausi Ultaque dehinc fertur telo mactata Camilla (Volsca dehinc *L. Muellerus*) *ob uu.* 15 *et* 16 *difficultates interpolatos* ‖ 17 mesta **b**

181 (*om. B. M.*), *quod in* **E** *intercidit* (*cf. ad* 179 *in fine*), *hic adicere uisum est, cum et res ipsa* (*quippe a decastichis ad hemistichia descensum est*) *et codices hos uu. praebentes ostendant olim collectionis nostrae fuisse; sunt autem codd. hi*: *Vaticanus* 1574 *saec.* XII *Vergilium continens, qui fol.* 133 *sq. post c.* 183, *c.* 176, 1—10 (*ipsa huius carminis argumenta singulis praeposita libris*) *et c.* 178, 1—4, *c.* 155 *sq. iam in fine sub titulo* Versus Asmenii super XII Virg̃. libros *nostros uu. praebet* (*Asmenii nomen scilicet ex* XII *sapientibus petitum*); *porro Parisinus* 9344 *saec.* XI (*cf. praef. p.* 25) *inscriptus* Versus ouidii nasonis; *denique Sangallensis* 397 *saec.* IX, *qui* (*post c.* 176, 1—10) *habet sub titulo* Item eiusdem (*scil. Ouidii*) de exulibus enedarum ‖ 1 pelagique *Vat.*: pelagi *Par.*, *Sang.* ‖ 2 Tercius *Vat.* ‖ 4 aenean proximus *Sang.*: eneam (aneā *Par.*) octauus et *ceteri* ‖ 5 hirt. *Vat.* (H *pro consona ualet*) ‖ 6 tarchon *Par.*: tarchoun *Vat.* drancem *Sang.* | dampnat *Vat.* ‖ *secuntur in Par. c.* 150, *in Sang.* (Item eiusdem) *c.* 176, 11 *sqq.*

182 (*om. B. M.*) *extat in cod. Parisino* 13026 *fol.* 75 (*praecedunt c.* 133 *et* 137, 1—12, *ut hoc carmen antiquitus syllogae nostrae infuisse hinc quoque eluceat*) *sine titulo*; *primus edidit Quicheratius* (*bibl. scol. cart.* II *p.* 129) ‖ 2 numeri *cod.*

Et super hos octingentis septem quadraginta
Versibus adiunctis concluditur omne uolumen,
Quod cecinit quodam uariato lumine linguae:
Pastores, Cererem, Bacchum, pecus et bona mellis;
Naufragium, flammas, errores, funera, ludos,
Tartara, post Latium, sic Teucros bella frementes,
Hostibus Ascanium Rutulis in castra relictum,
Proelia post reditum, deuictam Marte Camillam,
Et sua cedentem profugo conubia Turnum.

OCTAVIANI CAESARIS AUGUSTI 183

Ergone supremis potuit uox improba uerbis
Tam dirum mandare nefas? ergo ibit in ignes
Magnaque doctiloqui morietur Musa Maronis?
A, scelus indignum, soluetur littera diues,

---

5 quondam *Quicher.* | lumine *scripsi*: fulmine *cod.* flumine *Buechelerus* ‖ 8 sic *accipe pro 'tum, deinde' ex usu serioris latinitatis* ‖ 11 tornum *cod.* ‖ *simile praecedentibus carmen, quod nescio an antiquum sit, hic saltim placet addere; extat in codice Meermanniano, nunc Phillippico* 1694 *saec.* XIII *fol. ultimo post uaria medii aeui carmina* (*B.* II *p.* 726, *M.* 861):

Summa Virgilii in his uersibus continetur:
Feruet amore Paris. Helenam rapit. utitur armis
Graecia. pugnatur. diruta Troia iacet.
Exul at Aeneas fugit. aequora circuit. intrat
Italiam. Turnus uincitur. Alba manet.

ubi u. 3 Exulat *uulgo, quod correxi; melius inscribi* Summa Iliados et Aeneidos *recte monet L. Muellerus mus. Rhen.* XIX *p.* 124

183 (*B.* II 184, *M.* 858). *De tribus codicum familiis* (*optima* **ZC**, *media* **PE**, *pessima* **B**) *cf. praef. p.* 22 ‖ Item uersus octauiani cęsaris augusti de laudanda et confirmanda arte librorum Publii Maronis post mortem illius **Z** Epigramma Aūg. Caesaris quod Aeneidos Vergł cremare uetuit **P** Item epigramma ā. cesaris in confirmatione eorundem librorum **E** *a uersu* 25 *incipiens* Octauiani cęsaris augusti uersus de laudanda ac adfirmanda arte uirgilii post mortem illius incipiunt **B** (*carent fere titulo* **C**) ‖ **2** in **ZCB**: ad **P** ‖ 4 **A P** Ha **ZC**: At **B** | indignum] hoc dignum **B** | diues] ab igne *Klotzius* diui! *Heynius*

Et poterunt spectare oculi nec parcere honori
Roma suo ductumque operis seruabit amorem?
Pulcher Apollo ueta! Musae prohibete Latinae!
Liber et alma Ceres succurrite! uester in aruis
Miles erat, uester docilis per rura colonus.
Nam docuit quid uer ageret, quid cogeret aestas,
Quid pater autumnus, quid bruma nouissima ferret.
Munera telluris largae ratione notauit,
Arbuta plantauit, sociauit uitibus ulmos,
Curauit pecudes, apibus sua castra locauit.
Illum, illum Aenean nesciret fama perennis,
Docta Maroneo caneret nisi pagina uersu:
Haec dedit ut pereant ipso, si dicere fas est?
'Sed legum est seruanda fides: suprema uoluntas
Quom mandat fierique iubet, parere necesse est'.
Frangatur potius legum reuerenda potestas
Quam tot congestos noctuque dieque labores
Auferat una dies supremaque uerba parentis

---

5 Et **ZCB**: Nec **P** (*unde* Haec *ego olim*) | poterint **Z**; *an* poterit sp· oculis*?* | parcere honori **ZCB**: parcet hiatu **P** ‖ 6 Roma *Klotzius*: Flamma *codd.* | suo **ZCB**: pio **P** | ductumque **ZCB**: tantũque **P** (*unde* tantoque *ego olim*) | operis **ZC**: operi **PB** | seruauit **PB** | amorem **ZB**: honorem **C** honore **P** ‖ 8 aruis *scripsi*: armis *codd.* ‖ 9 uester docilis] docilis etiam **P** ‖ 12 *solus hic habet* **P**, *post* 27 **Z**: *om.* **CB** | Munera **P**: Totaque **Z** (*num* Donaque*?*) | large **P**: larga **Z** | nouabit **P** ‖ 13 plantauit **ZC**: formauit **PB** ‖ 14 locauit **ZP**: dicauit **CB** ‖ 16 *et* 17 *om.* **B**. 15, 16, 17 *ponunt* **ZCP**, *quod ante me iam unus ex* **C** *correxit* ‖ 16 illum **ZC**: ipsum **P** | (a)eneam **C** | nesciret fama **ZC**: nescisset (sset *obscura*) roma **P** | ennis *euanida in* **P** ‖ 15 ipso *scripsi*: ipsum *codices* ‖ 18 fides et **B** | suprema (supprema **P**) uoluntas **PBC**: reuerenda potestas **Z** *e u.* 20 ‖ 19 Quom *scripsi*: Quo **PB** Quod **ZC** | fierique *ex* pararique *corr.* **P** | parare **P** ‖ 20 Frangatur **ZCB**: Rumpatur **P** | ueneranda **C** ‖ 21 tot congestos **ZC**: totum gestos **P** tot post congestas **B** (*cuius adseclae omittunt* post) | noctuque dieque **ZC**: noctisque diesque **P** noctesque diesque **B** | laboris **B** ‖ 22 Auferat **ZCP**: Hauserit **B** | dies] ie *euanida in* **P**, *qui* supremaque — 24 piger *omittit*, *pro quibus exhibet* cruciataque pec≡≡≡a frustra Id cinerem ferut ora nocens (*cf. u.* 34)

Amittant uigilasse suum. si forte premente
Errauit sub morte piger, si lingua locuta est
Nescio quid titubante animo non sponte, sed altis
Expugnata malis odio languoris iniqui,
Si mens caeca fuit: iterum sentire ruinas
Troia suas, iterum cogetur reddere poenas?
Ardebit miserae narratrix forma Creusae?
Sentiet appositos Cumana Sibylla uapores?
Uretur Tyriae post funera funus Elissae
Et iurata mori, ne cingula reddat, Amazon?
Tam sacrum soluetur opus? tot bella, tot enses
In cineres dabit ira nocens et perfidus error?
Huc huc, Pierides, date flumina cuncta, sorores:

---

23 Amittant **ZC**: Amittat **B** | uigisse (la *suprascr. m. 2*) **Z**; *num* uiguisse? | premente *scripsi*: superbum **ZB** superba **C** supremum *Heinsius* (*at cf. u.* 22) soporus *Buechelerus* || 24 sub **Z**: in **CB** iam *Oudendorpius* | piger *supra lin. m. 2* **Z** | loquuta est **P**|| 25 *incipit* **E** | titubante animo **ZCB**: fugiente anima **PE** | sed] &**P** || 26 langoris **Z** | iniquis **P** || 27 *et* 28 *om.* **PE**; *inter* 27 *et* 28 **Z** *habet* 12 || 28 p(o)enas **ZC**: uoces **B** || 29—32 *sic habent* **ZC**: 31, 30, 32 (*om.* 29) **PE**, 31 (*om.* 29, 30, 32) **B** || 29 forma **C**: fama **Z** (*unus ex* **C**); *cf. mus. Rhen.* XXXI *p.* 609 || 30 appositos **ZC**: applicitos **E** applicator **P** | cumana **ZC**: turbata **PE** | sibilla **ZE** | uapore **P** || 31 Uretur **ZC**: Unitur **P** Infertur **E** Ardebit **B** | tyri(a)e *uel* tiri(a)e **ZCPE**: miserae **B** (*qui scil. ab* Ardebit miserae *u.* 29 *ad u.* 31 *aberrauerit*) | funera **ZC**: uulnera **PEB** | funus *Wakefieldus*: uulnus *codices* | elisę **Z** helissae **E** alissae **B** || 32 ne **ZC**: nec **PE** | singula **E** | amator **Z** mazon **E**, *corr. m. 2* || 33 *et* 34 *om.* **PE** || 33 ignes, *suprascr.* ŧ enses, **Z** || 34 ira **Z**: ora **B** (*et* **P** *supra ad u.* 22), *inter* ora *et* hora (*sic uulgo*) *fluctuant* **C** || *uu.* 35—38 *omittunt* **EP**, *qui eorum loco praebent*:

> Dii meliora date ac sensu reuocate parentem,
> Pace uiri liceat tanti, nec commoda linguae
> Diuitis intereant, per quam romana iuuentus
> Aeternum florere potest uerum quod iusserat ille

(1 Dii *om.* **P** — sensum nocentem **E**; 3 Diuites *et* iuuenta **P**; 4 Aeternam **P** — forere **E**); *quae apparet interpolata esse, cum in classis* **EP** *archetypo uu.* 35—38 *euanidi essent* || 35 cuncta **CB**: uestra **Z**

Expirent ignes, uiuat Maro doctus ubique
Ingratusque sui studiorumque inuidus orbis
Et factus post fata nocens! quod iusserat ille,
Sit uetuisse meum. satis est: post tempora uitae
Non taceat, meritum aeterna resonante Camena
Carmen, et in populo diui sub nomine numen
Laudetur placeat uigeat relegatur ametur!

184 ⟨SERVII VARI⟩

Iusserat haec rapidis aboleri carmina flammis
  Vergilius, Phrygium quae cecinere ducem.
Tucca uetat Variusque; simul tu, maxime Caesar,
  Non sinis et Latiae consulis historiae.
Infelix gemino cecidit prope Pergamon igni,
  Et paene est alio Troia cremata rogo.

---

36 Expirent **ZC**: Et spirent **B** | doctus **ZC**: ductus **B** ‖ 37 Ignarusque **Z** | *num* sibi? | orbis **Z**: orbi **CB** ‖ 39 Sit **E** (*errore felici*): Si **ZCPB** | uetuissem ista **P** | satis est post **ZCB**: nam post sua **EP** sacer est post *uulgo* | *interpunctionem post* uitae *uulgo positam deleuit Burmannus* ‖ 40 Non taceat meritum aeterna *scripsi*: Non taceat mecum aeterna **ZC** Non taceat immo aeterna **EP** Immo sit aeternus **B** | resonantae **P** resonate **E** ‖ 41 *om.* **EP** | nomine numen *scripsi*: nomine nomen **Z** numine nomen **B**, *fluctuant inter utrumque* **C** (numine numen *unus*) ‖ 42 placeat uigeat **Z**: placeat uiuat **EP** (*duo ex* **C**) uigeat placeat **B** (*tres ex* **C**)

184 (*B.* II 174, *M.* 222) *inter* 185 *et* 183 *extat in codicibus recentibus* (*praef. p.* 22 *sq.*); *Seruii Vari esse dicit Probus in uita Vergilii*; *ex errore tamquam Sulpicii Carthaginiensis carmen adfertur a Donato p.* 63 *Reiff.*; *cf. praef. p.* 44 *sq.*; *inscribit unus ex codd. recc.* Supplicat idem ualerius martialis uel ut dicitur Sulpitius Kartaginensis, *omittunt ceteri* ‖ 1 *malim* rabidis ‖ 2 Virgilius *codd. recc.* ‖ 3 uariusque *codd. Donati*: uarusque *codd. recc.*, *Probus* ‖ 4 Non tibi sed *Probus* ‖ 5—6 *om. Probus* ‖ 6 cremata *codd. recc.*, *codd. Donati plerique*: cremata sepulta *Donati Sangallensis*, *unde* sepulta *Hagenus*

Vnde supra 185

Temporibus laetis tristamur, maxime Caesar,
Non uno amisso (quod gemo) Vergilio,
Sed uetuit relegi, si tu patiere, libellos,
In quibus Aenean condidit ore sacro.
Roma rogat precibusque isdem tibi supplicat orbis,
Ne pereant flammis tot monumenta ducum.
Anne iterum Troiam, sed maior, flamma cremabit?
Fac laudes Italum, fac tua gesta legi
Aeneidemque suam fac maior Mincius ornet:
Plus fatis possunt Caesaris ora dei.

De equis aeneis 186

Quae manus hos animauit equos, quibus aere rigenti
Currere uelle dedit et in aethere quaerere cursus?
Spirant aerias inuoluere cursibus auras,
Arte citi sed mole graues properante metallo.

185—187 *hoc ordine extant in* **S** *inter* 411 *et* 412

185 (*B.* II 176, *M.* 869) *praeter* **S**, *qui ad carmen in se perditum* (*ut puto, c.* 184) *spectans ita ut dedi inscribit, habent* **Z** (*praef. p.* 20) *cum titulo* Decasticha cornelii poetae prefecti egipti uirgilii maronis amici ad octauianum augustum *et eidem qui* c. 184 *praebent codices recentes, sic uel similiter inscribentes* Supplicat Cornelius Gallus ad Augustum ne comburatur Aeneis || 2 Non *scripsi*: Hoc **SZ** *codd. recc.* | amisso **Z** *codd. recc.*: amissum **S** | quod **S**: quem **Z** *codd. recc.* | Vergilio *Francius*: uirgilium **SZ** *codd. recc.* || 3 relegis si **S** | patiere **S**: patiare **Z** *codd. recc.* || 4 aeneam *codd. recc.* | condecondedit **S**, *corr. m. ant.* || 5 precibusque isdem **S**: precibusq; idem **Z** (*sic uel* precibus totus *codd. recc.*) || 6 monimenta **Z** | ducunt (t *expuncta inc. qua m.*) **S** || 7 Anne *Barthius*: Adq; **S** Atque **Z** (*sic uel* Nempe *codd. recc.*) | cremauit **S** || 8 gesta **S**: facta **Z** *codd. recc.* || 9 Aeneidemque (En.) suam *codd. omnes*: Aeneamque suum *edd. aliquot uett.*; *puto* Aeneadesque suos | maior *num ex u.* 7 *irrepsit?* | mincius **S**: mitius **Z** nuntius (nuncius) *codd. recc.* || 10 fatis] *puto* uetitis (*scil. Vergilii*) | diei **S**

186 (*B.* V 175, *M.* 1105) *in solo* **S** || 1 quis sere **S**, *corr. Salm.* || 2 uellit dedit **S** || 3 erias **S** || 4 sed] *puto* nec

187 **Thema: Turne, in te suprema salus**

Turne, *o* spes Italum, custos fortissime regni,
Si properes! muros arces ciuesque Latinos
Non solitis urguet Troianus uiribus hostis.
Sed potiora premunt. quare mi ignosce fugaci:
Nec pugnae inferior nec belli, crede, relictor
Adserar, armatus metuendo fulmine miles.
Nec culpam discrimen habet; nam bella minatus
Nunc gerit Aeneas: reuerendi fulgor Olympi
Ex umbone tonat, caelestes concita flammas
Hasta iacit, oculis elatusque ingerit ensis
Fulgura, progeniesque dei testata uigorem
Numinis antiqui spoliauit fulmine caelum
Et tulit arma Ioui. quod felix turba deorum
In saeuos quondam potuit conferre Gigantes,
Aeneas nunc solus habet urbisque ruinam
Saeuo Marte parat; Italasque euertere turres
Ariete non crebro, non torti turbine saxi
Disponit (spernit belli tormenta magister),
Set memor, exitio Troiam sic esse sepultam,
Iam torres, non tela, iacit: scit quippe tyrannus,
Iliacas sine torre domus stetisse per aeuum.

---

187 (*B.* I 175, *M.* 1612) *in solo* **S** ‖ *tit.* Tema *et* supr. *ex* subr. **S** (*cf. Aen.* XII 653) ‖ 1 o *Burm.*: *om.* **S** | fortissimi **S** ‖ 3 urguet (u *alt. supra lin.*) homanus **S** ‖ 4 mi *scripsi*: nun **S** nunc *uulgo* (quae nunc *Burm.*) | ignusce fucaci **S** ‖ 5 pugna *Burm.*, *qui et* bello cr. relicto ‖ 6 metuendo *Burm.*: timendo **S** | fulmina **S**, *correxi* | *post* miles *interpunxi* ‖ 7 discrimen *scripsi*: nec crimen **S** | abet **S** | minatus *Burm.*: mutatus **S** ‖ 8 Dum *uulgo* | reuerendo **S** | fulgor *scripsi*: fragor **S** | olimpi (y *supra prior.* i) **S** ‖ 9 concida **S** ‖ 10 elatusque *scripsi*: flatus **S** elatus *Burm.* adflatuque *Oudend.* | ingeret (i *supra alt.* e) **S** ‖ 11 Fulgora **S** ‖ 13 tullit **S** | *puto* bellax ‖ 14 seuus **S** ‖ 16 Seuo (o *ex* u) **S** | uertere **S** ‖ 17 Ariete non crebro *scripsi*: Non ariete graui **S** ‖ 18 Dissponit **S** | turmenta **S** ‖ 19 Set (*uel* At) *scripsi*: Et **S** | exitii **S**, *correxi* ‖ 20 torres *scripsi*: faces **S** | iacit] it *in ras.* **S** | tyrrannus **S** ‖ 21 Illiacas **S** | torre *scripsi*: face **S** | .stetisse *corruptum*; *num* superesse?

Heia age, curre, precor: te mater rexque Latinus,
Turba senum, lacrimans Lauinia uirgo requirit.

Thema Vergilianum: nec tibi, diua parens 188

Dedecus o iuuenum turpisque infamia Teucrum,
Qui segnis per bella iaces, mens perfida et amens,
Non uirtute potens, non belli maximus auctor,
Ignauus tu semper eris semperque fuisti,
Naufragus atque miser segnisque in praelia ductor!
Nec non est aliud, quod maius crimen obibis.
Iamque tuo generi quia semper perfidus extas,
Non equidem miror. non est ex tempore natum:
Antiquos imitaris auos, periuria patrum.
Nec, fama ut, Veneris pulcrae de stirpe crearis
Nec pater Anchises uestraeque est Dardanus auctor
Gentis, sed durae tigres lapidesque sinistri
Te genuere uirum, siluae montesque profani;
Ubera quaeque tibi et potum admouere malignum,
Quae tibi perfidiam mixtam cum lacte dederunt.

De libris Vergili ab asino comestis 189

Carminis Iliaci libros consumpsit asellus.
O fatum Troiae, aut ecus aut asinus!

---

22 precor **S**: puer *uulgo* | rexque] x *et* u *supra lin.* **S** || 23 labinia **S**

188 (*B.* I 174, *M.* 1611) *in solo* **S** *post* 421, *ante* 155 *habetur* || *in tit.* Tema uirg. **S** (*cf. Aen.* IV 365 *sqq.*) || 2 signis **S** | iaces *scripsi*: fores **S** | mens *Oudendorpius*: gens **S** || 3 uelli **S** || 4 Ignab; tus **S** || 5 adq; **S** || 6 obibit **S**, *corr. Oudend.* || 7 quod *uulgo* || 9 abos **S** || 10 fama ut *scripsi*: non aut **S** | pulcra **S**, *correxi* | creatus *Oudend.* || 11 ancises **S** | est *scripsi*: aut **S** || 12 durae] daret (t *puncto notata*) **S** | lapidisq; **S** || 14 quaeque *Burm.*: que **S** || 15 mixtam *scripsi*: myxtũ (ũ *in* o *corr.*) **S** mixto *uulgo* | dederant **S**

189—190 *in* **S** *extant inter* 399 *et* 400

189 (*B.* II 183, *M.* 835) *in* **STV** || *tit.* uergili **T**: uirgili **S** uergilii **V** | comesti **S**; *in* **V** *litterae* sino comestis *ante* De libris || 1 illiaci **ST** | consumpsit **T** consumpsis (t *supra* s) **V** || 2 equus **TV**

190 CORONATI **locus Vergilianus:**

Viuo equidem uitamque extrema per omnia duco
Aspera diuerso laxatur uita dolore
Et morti uicinus eo uiuitque dolori
Aegra salus: nostras cruciant dum flamina mentes,
Vitae flatus abit. quantos post Pergama casus
Vidit item praeclara manus, quos saepe dolores
Pertulit atque iterum quas sensit Troia ruinas!
Plus cecidit post fata Phrygum: tunc ipsa cremata est
Ignaris incensa suis recidiuaque morti
Iuncta est et casum meruit miseranda malignum:
Traditur infestis semper noua praeda procellis
Et flammas habet ipsa suas taedasque ministrat
Sola sibi; non lucis eget, non ignibus umquam:
De facibus micat ipsa suis lumenque nigellum
Possidet infelix semper. quas aequoris iras,
Quas caelique aethraeque lues miserabile uulgus
Pertulit, errantes saeuis Tritonis in undis!
Atque domus mihi pontus erat Phrygiique penates
Et quasi iam pirata fui; lacrimisque profusas
Inter aquas *siccabat homo nostroque profecto*

---

190 (*B.* I 176, *M.* 549) *in* **ST** ‖ *tit.* T(h)ema inciῖ locus uergilianus (uirg. **S**) uiuo *eqs* uiri clarissimi (uc̄ **T**) coronati **ST**; *pergit* **S** ursus XXIII *habetque in marg.* XX *rubro col.* (*cf. praef. p.* 6); *locus sumptus ex Aen.* III 315 ‖ 1 lassatur *Burm.*; *malim* iactatur ‖ 2 moriti **T** ¦ uiuiq; **T** ‖ 4 abiit **ST** | quantus **S** | ergama **T** ‖ 5 Viditem **S** Vidit idem **T**, *correxi* (enim *uulgo*) ‖ 6 Pertullit adq; **S** | qua **T** ‖ 7 facta **S** | frigῦ **S** frigoco **T** | tunc *scripsi*: nunc **ST** ‖ 8 Ignatis **ST**, *correxi*; In natis *uulgo* ‖ 9 est *bis* **S** | casum *codd.*: caesum *uulgo* | malignum *scripsi*: maritum *codd.* ‖ 10 noua *ex* nouã *corr.* **S** | praeda *scripsi*: nupta *codd.* ‖ 11 flamas **T** ‖ 12 egit **S** ‖ 15 caeliq; aethraeq; *scripsi*: caeli terraeq; **S** *et* (q; *omittens*) **T** | uulnus **T** ‖ 16 Pertullit **S** | saeuis *Burm.*: sepius *codd.* | erit onis **T** ‖ 17 Atq; **T**: Ad **S** (Adq; *Salm.*); *puto* Iamque | frigiiq; **S** fruguq; **T** ‖ 18 pẹrata **T** | lacrimiq; **T** ¦ profusas *scripsi*: profusus (*in* -sis *corr.*) **S** profusis **T** ‖ 19 secabat **T** *m. 1* | *temptauit Oudendorpius* stagnabat humus nostrasque pr. Fl. addebat

Fluctibus addebant; fluctus crescebat in astra,
Et mihi naufragium nostri fecere liquores.
Iam mulier sibi nauta fuit, iam Virginis astrum
Vidit uirgo, potens fortes torquere rudentes
Et remis aptare manus; curaque uigente
Nocte uigil fuerat: non norat femina somnum.
Sideribus nam docta poli (labor ipse magistram
Fecerat astrorum) norat uenientia fata.
Non uer tranquillum fuerat, non mollior aestas;
Sideribus tempus requiem non denique norat.

⟨INCERTI⟩ 191

Tristia fata tui dum fles in Daphnide Flacci,
Docte Maro, fratrem dis inmortalibus aequas.

ALCIMI de Vergilio. 192

De numero uatum si quis seponat Homerum,
Proximus a primo tunc Maro primus erit.
At si post primum Maro seponatur Homerum,
Longe erit a primo, quisque secundus erit.

---

20 fluctus **S**: fluctibus **T** | astris *codd.*, *corr. Oudend.* ‖ 22 astri **T** ‖ 26 nam *ego*: iam *codd.* | *puto* ipse peritam ‖ 27 Fecerit **T** | n̄ erat **T** ‖ 29 Sederibus **T** ‖ *finem deesse putat Riesius*; *potius totus pannus uu.* 22—29 *ut obscurus ita fortasse hinc alienus*

191 (*B.* II 202, *M.* 865) *sine titulo accedit ex Rehdigerano* (*praef. p.* 24) *et Ambrosiano* (*ib. p.* 23) ‖ 1 Ristia *Rehd.* ‖ 2 diis *Rehd.*

192 (*B.* II 178, *M.* 256) *extat in* **Y** *cum titulo* Alcimi de uirgilio, *sine titulo in Laurentiano* 39, 23 (*praef. p.* 23) ‖ 2 tum *Laur.* ‖ 3 seponat *Laur.* ‖ 4 scđs **Y**

193 ⟨INCERTI⟩

Maeonium quisquis Romanus nescit Homerum,
Me legat et lectum credat utrumque sibi.
Illius inmensos miratur Graecia campos,
At minor est nobis sed bene cultus ager.
Hic tibi nec pastor *nec eques* nec derit arator:
Haec Grais constant singula, trina mihi.

194 ⟨INCERTI⟩

Pastor arator eques paui colui superaui
Capras rus hostes fronde ligone manu.
E capris pastis, rure e sato et hoste subacto
Nec lac nec segetes nec spolia ulla tuli.

---

193 (*B.* II 173, *M.* 254) *extat in* **B**(*ritannico*; *praef. p.* 10), **P**(*alatino*: *praef. p.* 20), **L**(*aurentiano*: *praef. p.* 23), **H**(*auniensi*: *praef. ibid.*), **A**(*mbrosiano*: *ibid.*), *qui carent titulo*; Vergilius de se ipso *inscribit Rehdigeranus* (*ibid. p.* 23), Alcimi *uel* Alcinoi *codex Barthii Aduers.* XIX 24 ‖ 1 romanū **H** | omerum **B** ‖ 2 *cf. Ouidii A. A.* I 2 | lecto **A** ‖ 3 miretur **H** *solus* ‖ 4 est **H** *quoque* | bene **ABHLP**: mage *Ascensius*, *cod. Barthii* ‖ 5 Hic tibi nec pastor nec curuus deerit (deherit **A**) arator *codices*, *quod correxi*; *bellorum mentionem cum propter illud* trina *u.* 6 *requirerent*, *Itali* Non miles, pastor (pastor, miles *alii*), curuus non (*uel* non curuus) defit arator *reposuere*; *potius uisum est remoto superfluo illo* curuus (*quod ubi librarius archetypi a* nec *ad* nec *aberrauit interpolatum est*) *restituere id quod commendat comparatum c.* 194, 1

194 (*B.* II 203, *M.* 249) *extat in* **H**(*auniensi*: *praef. p.* 23) *sine titulo*, **A**(*mbrosiano*: *ibid.*) *sic inscripto* Epitaphiū sup̃ uirgiliuȝ, **h**(*arleiano*: *praef. ibid.*) *cum titulo* Maro moriēs h' edidit, **l**(*ansdowniensi* 762 *saec.* XV—XVI: *cf. mus. Rhen.* XXXI *p.* 604) *inscripto* epitaphium publii Virgilii maronis, **g**(*othano* IV 1047 *saec.* XV), **w** (*codice Wattenbachii*: *cf. Anzeiger f. Kunde d. deutschen Vorzeit* 1867 *p.* 111) ‖ 1 colui] seui **Ahw** (*e u.* 3) ‖ 2 Capras, *sic cum ceteris* **H** | fronde ligone manu **Hl**: quaeque (quodque **w**) labore graui **Ahgw** ‖ 3 *et* 4 *om.* **Hgw** ‖ 3 E *scripsi*: De **Ah** Ex **l** | rure e sato et hoste *scripsi*: rure sato et hoste **l** rure sato hosteque **A** rureque sato: hoste **h** ‖ 4 nec spolia ulla **Ah**: pascua nulla **l**

⟨INCERTI⟩ 195

Aeneas et Amor, pariter Iocus atque Cupido
Sunt nati Veneris diuersis patribus orti.
Anchises primum genuit Mauorsque secundum,
Vulcanus quartum, Ioue natus tertius astat.
Eloquio primus dulcis; dat amara secundus,
Tertius illecebras, feruorem denique quartus.

⟨INCERTI⟩ 196

Cum sua cornua Luna
Condit in aere prima,
Signat abunde sequentes
Imbre madescere soles.
Si dabit ore ruborem
Virgineum aurea Phoebe,
Monstrat in orbe futuros
Flamina fundere uentos.
Puraque si sit in ortu
Cynthia uespere quarto,
Totius haec erit index
Mensis arescere soles.
Iam maculis ubi mane
Sol uariauerit ortum,

---

195 *habetur in codicibus Phillippico* 2290 *saec.* XIV (*inter Aeneida et c.* 183) *et Canoniciano lat.* 52 *saec.* XIV *fol.* 138 *post Aeneida sine titulo*; *primus edidi mus. Rhen.* XXXI *p.* 96 ‖ 2 partibus *codd.*, *correxi* ‖ 5 dat amara (*olim* datque arma) *scripsi*: dat arma *codd.*

196 *extat in* P(*arisino* 9344 *saec.* XI) *inter alia horum carminum uergilianorum* (*praef. p.* 24 *sq.*) *sine titulo*, *unde primus edidi mus. Rhen. l. l. p.* 91. *est cento ex Vergilii Georg.* I 351 *sqq.*, *cuius de metro in talibus descriptionibus usitato cf. Diomedes p.* 560, 24 *K.*; *ceterum serae est aetatis* (*saec.* V) ‖ *uersus in* P *ita positi ut* 2 *iuxta* 1, 4 *iuxta* 3 *et sic in ceteris conlocentur* ‖ 5 Sidabit P ‖ 6 Virgineo P, *correxi* (*cf. Georg.* I 430) ‖ 8 Flammea P, *correxi* ‖ 14 ortu P, *correxi* (*Ge.* I 441)

Fit notus imbre ruenti
Arboribusque sinister.
Ast ubi pallidus ipse est,
Crastina uel rubet hora,
Hinc fluit horrida tectis
Et ferit omnia grando

* * *

Igneus hic notat euros,
Caeruleus docet imbres,
Et rutilans maculosus
Fundere dat mare uento.
Denique si occidet auro,
Lucidus aut micet ortu,
Permanet aether amoenus:
Cede pauescere nimbos.
Etsi aquilone moueri
Cernis in arbore frondes,
Te leuis aura docebit,
Tempora credere clara.

* * *

Dumque polum astra relinquunt
Flamina terga sinentes,
Iam male tum sibi curuis
Temperat unda carinis;
Hinc super ardea nubes,

---

15 nothus **P** | imbre ruenti *temptaui*: imbre & uentis **P** (imbre satisque, *quod commendat Ge.* I 444, *nimis remotum*) || 18 hora *scripsi* (*ex Ge.* I 425): ortu **P** || *post* 20 *nulla in* **P** *lacuna*; *at cf. Ge.* I 450 *sqq.* || 23 maculosos **P**, *correxi* || 24 uentos **P**, *correxi* (*Ge.* I 455) || 25 auro *scripsi*: euros **P** || 26 micet *pro* micabit, *ut saepe apud ultimae aetatis scriptores* (*cf. u.* 5 *et* 9) || 30 frondes *ex* forndes *corr.* **P** || *post* 32 *nulla in* **P** *lacuna* || 34 *fortasse* Flammea | sinentes *corruptum* (*cf. Ge.* I 367) | 35 tum sibi *scripsi* (*Ge.* I 360): flumina **P** || 37 ardua **P**, *correxi* (*Ge.* I 364)

Mergus et aequore scandit,
Hinc fulicaeque marinae
Littore ludere pergunt.
Si tonat en domus euri,
Si zephyrique resultant,
Si boreasque coruscat
(Maxima turbinis arma haec):
Vallibus effugit hinc grus
Et lacus ambit hirundo,
Coruus et agmina confert,
Garrit et improba cornix,
Bucula hinc bibit auras
Naribus ardua spectans,
Hinc canit horrida rana,
Vermis et efferit oua.
Ast *potus imbre notaret*,
Aethera quando serenent,
Cum bene sidera splendent
Et micat ore Selena.
Haec tibi signa manebunt
Omnia tempore tuta;
Ast tua cura ualebit
Noscere iura polorum.

⟨CENTONES VERGILIANI⟩ 197

* * *

Ipse manu patiens inmensa uolumina uersat
Adtollitque globos. sonuerunt omnia plausu.

---

38 Mergat et aequora **P**, *correxi* (*ibid.* 361) ‖ 40 Littora **P**, *correxi* (*ibid.* 362) ‖ 42 zepheriq; **P** *m. 1* ‖ 48 Garrizet **P**, *ut uidetur* ‖ 53 ptus imbre notaret **P** *corrupte* (notus *uel* polus i. notabit *conieci*) ‖ 56 Selena *scripsi*: si luna (i *supra* u) **P**; *ceterum* r (*i. e.* require) *ponitur ante uu.* 53 *sq. in* **P** ‖ 58 tuto **P**

197 (*B.* I 171, *M.* 1608). *in abrupto hoc carmine incipit fol. 1* **S**

Tunc Cererem corruptam undis emittit ab alto.
Septem ingens gyros, septena uolumina traxit,
Lubrica conuoluens et torrida semper ab igni.
At rubicunda Ceres oleo perfusa nitescit.
Scintillae absistunt, opere omnis semita feruet.
Feruet opus redoletque, uolat uapor ater ad auras.
Instant ardentes ueribusque trementia figunt,
Conclamant rapiuntque focis onerantque canistris.
Vndique conueniunt pueri innuptaeque puellae.

198 **De alea**

Artis opisque *tuae*, tua si mihi certa uoluntas,
Expediam dictis donum exitiale Mineruae.
Tu uatem, tu, diua, mone. nunc ipsa uocat res
Et furiis agitatus amor; protentus in octo
Ipse dies agitat festos pro nomine tanto.
Effera uis animi numeros et nomina fecit.
Ossa minutatim fundo uoluuntur in imo.
Mille nocendi artes. uarium et mutabile semper
Artificis scelus, atque inprouida pectora turbat.
Per uarios casus leuium spectacula rerum
Intenti ludo exercent rapiuntque ruuntque
Incerti, quo fata ferant, atque aere sonoro
Insanire libet: duris dolor ossibus ardet.
Omnibus extemplo magnum dat ferre talentum,
Qui uocat; adrectae mentes stupefactaque corda

---

2 cerem **S** | mundis **S** ‖ 5 torrita **S** ‖ 6 Ad **S** | perfusa (*ex* percusa) nitiscit **S** ‖ 8 Feruet *ex* -uen **S** | redolenq; **S** ‖ 9 ueribus.quę **S**

198 (*B.* III 81, *M.* 1613). De alea *rubro colore* (*ut omnes tituli*) **S** ‖ 1 tuae *om.* **S**, *add. Burm. ex Aen.* VIII 377 (opus rarae *Salm.*) ‖ 2 minuere **S**, *corr. Salm.*;' *an* Minerua? ‖ 3 Tu uadẽ **S** ‖ 4 furtis **S**, *corr. Salm.* ‖ 7 uolu. *ex* uulu. *corr.* **S** ‖ 9 adq; **S** ‖ 12 adq; here **S**, *corr. Salm.* ‖ 12 Insaniret **S** ‖ 14 exemplo **S**, *corr. Salm.*

Vota metu duplicant; tantaest uictoria curae.
Ergo ubi delapsae, mixto premit agmine turba:
Consilium ore gerunt: subitus tremor occupat artus.
Tunc certare odiis. multos alterna reuisens
Lusit et in solido rursus Fortuna locauit:
Aut doluit miserans inopem aut inuidit habenti.
Multa uiri nequicquam inter se uulnera iactant
Et tenues rumpunt tunicas, caecique furore
Hinc metuunt cupiuntque, dolent gaudentque. *quid* ultra?
Vidi oculos ante ipse meos me uoce uocantem,
Contulimusque manus: *experto* credite, quantus
Corde dolor! quid non mortalia pectora cogis?
Monstrum horrendum ingens *tot* sese uertit in ora.
Tu potes unanimes armare in proelia fratres:
Aere renidenti de uita et sanguine certant.
Tunc duo Trinacrii iuuenes noctesque diesque
Intenti ludo exercent fulgentiaque aera
Accipiunt redduntque: remittunt omnia fatis.
Conueniunt, quibus ipsa procul discordibus armis
Fundit humi facilem uictum iustissima tellus,
Aut qui diuitiis soli incubuere repertis:
Considunt transtris nati melioribus annis;

---

16 tanta est **S**, *correxi* (tantae *Salm.*) ‖ 17 misso (o *supra lin.*) **S**, *corr. Burm. ex Aen.* XI 880 ‖ 18 ore gerunt *scripsi*: querendum **S** quaerens *Salm.*; *cf. Aen.* IV 477 | subtus **S**, *corr. Salm.* | arte **S**, *corr. Burm.* ‖ 19 alternas **S** ‖ 20 Ludit **S**, *corr. Salm.* | furtuna **S** ‖ 21 inuidi **S** ‖ 23 tunica — forore **S** ‖ 24 Hic **S**, *corr. Burm. ex Aen.* VI 733 | meduunt **S** | gauderentque **S**, *corr. Salm.* | quid (*uel* neque) *add. Burm.*: *om.* **S** ‖ 26 Contullimusq; **S** | experto *Vossius* (*ex Aen.* XI 283): me **S** ‖ 27 cogis *ex* cocis *corr.* (*m. 1?*) **S** ‖ 28 Monstrum (s *supra lin.*) **S** | tot *om.* **S**, *add. Salm.* ‖ 29 unianimes **S** (*cf. codd. Aen.* VII 335) ‖ 30 Herenitendi **S**, *corr. Salm.* ‖ 31 trinacri **S** ‖ 32 Intendunt **S**, *corr. Salm. ex Aen.* VII 380 | furgentiaq; **S**, *corr. Salm.* ‖ 33 Accipiuntq; **S** | remittunt *scripsi*: permittunt **S**; *uerba* r. o. f. *non sunt Vergilii* | fatis, *sic* (ti *ligatis*) **S** ‖ 34 ista — artis **S**, *corr. Salm.* ‖ 36 incub. *in* incob. *corr.* **S**

Multi praeterea, quos fama obscura recondit,
Stant circum.
Tunc uero ad uocem celeres miserum inter amorem
Experiuntur et in medium quaesita reponunt;
Pro se quisque uiri summa nituntur opum ui.
Nec mora: missus adest fati sortisque futurae.
Scinditur incertum studia in contraria uulgus.
Hinc atque hinc ardent animi: uox omnibus una est.
Et quamuis socium certent superare priorem,
Ima petunt: qua umbris facilis datur exitus, inde
Praecipites pariterque ruunt, non deficit ullus.
Vos, o Calliope, precor, adspirate canenti,
Quae loca quiue habeant homines, ubi sistere detur.
In summo collem, qui plurimus . . . . . .
. . . . . alter ab illo
Est locus, quem iuxta sequitur, quo deinde sub ipso
Hic locus est partis semper sublimis: at illum
Quinque tenent ebuli bacis minioque rubentem.
Terna tibi haec primum fundo uoluuntur in imo.
Sunt alii, quos ipse uia sibi repperit usus.
Triginta magnos aduersosque orbibus orbes
Eloquar, ut primo leuium spectacula rerum,

---

38 recundit **S** ‖ 40 uocē *ex* uoces **S** | celerem **S**, *corr. Burm.* | morē *ex* mores **S**, *corr. Is. Vossius* ‖ 41 Ludunt **S**, *quod ex glossa inlatum intellegens Burm.* Experiuntur *reponebat ex Georg.* IV 157 ‖ 45 adq; **S** ‖ 47 Iā appetunt **S**, *corr. Salm.* | qua umbris *scripsi* (*cf. Aen.* VI 894): quamueris **S** quamuis *Salm.* ueris *Burm. postea* umbris *pro* inde *restituens*; *liberius*, *ut saepe*, *mutatur Maro* ‖ 48 runt **S** | 48 ullus *scripsi*: tales **S** alter *Burm. ex Aen.* VI 143 ‖ 50 homine. subsistere **S**, *corr. Is. Vossius* ‖ 51 plurimus alter ab illo **S**, *lacunam significaui* ‖ 52 quem] hunc *Salm.* | quo *Burm.* (*Aen.* V 323): quis **S** ‖ 53 at illum *Burm.* (*Georg.* I 242): ab illo **S** *e. u.* 51 ‖ 54 ępuli uacis nimioq; **S**, *corr. Salm.* ‖ 56 Nunc agequos ipsa uiam **S**, *corr. Burm.* (*Georg.* II 22) | reperit **S** ‖ 57 Trigenta **S** | alternosque *mauolt Burm. ex Aen.* V 584 | orrib. orbes **S** ‖ 58 ut (=ut tamen) primo *scripsi*: uel prima **S** an sileam *Burm.* (*Aen.* III 39) ‖

Mores et studia et populos et praelia uictis,
Expediam, sed summa sequar fastigia rerum.
Primus habet; capit ante locum fremituque secundo
Prima tenet; *ardent* animi risuque soluto
Voce uocant.
Tunc uero in curas animo diducitur omnis,
Quem petit, obtutuque haeret defixus in uno
Atque animum nunc huc celerem nunc diuidit illuc
Spemque metumque *inter* secumque ita corde uolutat.
Vt primum discussae umbrae et lux reddita menti,
Sortitus fortunam oculis sic incipit ore:
'Quae nunc deinde mora est? ueniam, quocumque uocaris;
Quin age, si qua animo uirtus, et consere dextram:
Efficiam, posthac ne quemquam uoce lacessas.'
Dixit et ad bellum magna ter uoce uocauit,
Terque quaterque simul uox ingeminata remugit.
Tunc uariae comitum facies et pallor in ore;
Nunc uicti tristes, nil magnae laudis egentes
Deponunt animos et inania murmura miscent.
Quondam etiam uictis redit in praecordia uirtus
Victoresque cadunt, quoniam fors omnia uersat.
Hic uictor superans reddi sibi poscit honorem
Talia uociferans: 'da, non indebita posco.
Quin age, si quid habes, quo me decet usque teneri'
Clamat.

---

59 et studia *Salm.*: estudia **S** | populum **S**, *corr. Burm.* (*Georg.* IV 5) | praelia uictus **S**, *corr. Burm.* (praemia *maluit Riesius*, *sed cf. l. l.*) ‖ 61 capitate **S**, *corr. Burm.* ‖ 62 tenens **S**, *corr. Riesius* (*Aen.* V 338) | ardent *om.* **S**, *add. Burm.* (*Aen.* II 316) | risuque *I. Vossius* (*Georg.* II 386): rursusq; **S** ‖ 64 animo *ex* -mos **S** ‖ 65 petis **S**, *correxi* ‖ 66 adq; **S** ‖ 67 inter *om.* **S**, *add. Salm.* ‖ 69 furtunam **S** ‖ 70 Quam — quodcũq; **S** ‖ 71 qua nimo **S**, *corr. I. Vossius* ‖ 72 nequicquam uoces **S**, *corr. Burm.* (*ecl.* III 51) ‖ 73 Dixit et ad bellum *scripsi*: Dixit adq; cum **S** (et e curru *Riesius male ex Aen.* XII 681) ‖ 74 ingemitata **S** ‖ 76 Nuc **S** | nihil **S** ‖ 79 Victores *ex* Victures **S** ‖ 80 redit sibi (bi *supra lin.*) **S** ‖ 81 indeuita **S** ‖ 82 decit **S**

Tunc uero uictus socios simul increpat omnis,
Nomine quemque uocans. illi obstipuere silentes;
Non ipsi inter se sortem miserantur iniquam,
Sed grauiter uario noctem sermone requirunt.
Visceribus miserorum atque inter pocula laeti
Cantantes laetique animos conuiuia curant.
Ecce autem elapsus, genitor quem miserat urgens,
Vnus natorum longo post tempore uenit.
Hos aditus iamque hos aditus omnemque pererrat
Vndique circuitum aditumque per auia quaerit.
Verum ubi nulla datur dextra exsuperare potestas,
Constitit in digitos et toto uertice supra
Obnixus latis umeris et robore duro
Et super incumbens, furiis accensus et ira,
Talia uoce refert:
'Quo, moriture, ruis? quae te dementia ducit?
Non uires alias conuersaque numina sentis?
Cede locis!'
Talia fatus erat pressoque obmutuit ore.
Ille autem, cui fata parent et Iupiter hostis,
Deserit *inceptum* conuersaque numina sentit.
Postquam illum uita uictor spoliauit et auro,
Tunc uero ardentes oculi atque adtractus ab alto
Spiritus interdum gemitu; furor iraque mentem

---

84 socios *ex* -us **S** ‖ 85 silentis **S** ‖ 87 sermonē **S** ‖ 88 adq; **S** ‖ 89 laetique animos *non Vergilianum et fortasse corruptum* ‖ 90 elapsus ***Burm.***: me lapsus **S** | misera turgens **S** (Arcens *Aen.* IX 583) ‖ 91 nautorum **S** ‖ 92 iamq; huc **S**, *corr. Burm.* ‖ 93 circumitum **S** ‖ 94 Verumbi **S**, *corr. Salm.* | dextra] caecum *Aen.* VII 591 ‖ 95 digito sed **S**, *correxi* (digitos sed *Burm.*) ‖ 96 robore *Burm.* (*Aen.* XI 893): pectore **S** pectore firmo *uel* toto *idem Burm.* (*Aen.* VI 261, I 717) ‖ 99 moritur. eruisq; te dementia dementia ducit **S**, *corr. Salm.* (cepit *Verg.*) ‖ 100 nomina **S** ‖ 101 Caede **S** ‖ 103 Illa (*sc. Fortuna*) *Riesius* | facta **S** | lupiter **S** ‖ 104 inceptum *Burm.* (*Aen.* IX 694): *om.* **S** | conuersa numine sedent **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* V 466); *an* conuerso numine cedens? ‖ 105 illo **S** ‖ 106 adq; **S** ‖ 107 gemitus **S**

Praecipitant, maestis late loca questibus implet,
Multa gemens ignominiam plagasque superbi
Victoris, caput *et* glauco uelatus amictu
Ardua tecta petit intusque ad limina nota
Vulnus alit guttisque umectat grandibus ora.

Narcissus 199

Candida per siluam primaeuo flore iuuentus
Adsidue ueniebat: ibi haec caelestia dona
Et fontes sacros insigni laude ferebat
Insignis facie longumque bibebat amorem,
Intentos uoluens oculos, securus amorum.
Dum stupet atque animum pictura pascit inani,
Expleri mentem nequit ardescitque tuendo
Egregium forma iuuenem, quem nympha crearat:
Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.
His amor unus erat, dorso dum pendit iniquo,
Oblitusue sui est et membra decora iuuentae
Miratur rerumque ignarus imagine gaudet.
Ilicet ignis edax secreti ad fluminis undas
Ipsius in uultu uana spe lusit amantem
Et praeceps animi collo dare brachia circum
Ter conatus erat nec, quid speraret, habebat.

---

108 Prȩcipitat mestis **S** ‖ 109 ignominiam *Burm.* (*Georg.* III 226): animo retines **S** ‖ 110 et *Burm.*: *om.* **S** | clauco **S** ‖ *post* 110 **S** *habet* Et pariter sua rursusque ad limina tendit, *quod ut glossema ad u. seq. deleuit Burm.* ‖ 111 intusque (*Aen.* VI 726) *scripsi*: irasq; **S** rursusque *Burm. ex Aen.* VII 491 ‖ 112 Vulnus alit *scripsi* (*Aen.* II 2): Victus agit **S** (abit *Burm.*)

199 (*B.* I 146, *M.* 669). 1 Candita per siłluam **S** | iouentus **S** ‖ 3 sacro **S** ‖ 4 Et insignis **S** | uiuebat **S** ‖ 5 securos **S** ‖ 6 adq; **S** ‖ 8 nymfa **S** ‖ 10 pendit **S** ‖ 13 Illicet **S** ‖ 16 conatus] co *supra lin.* **S** | nec] ne **S** | abebat **S**

200 MAVORTI Iudicium Paridis

Pictus acu tunicas et barbara tegmina crurum
Forte recensebat numerum sub tegmine fagi.
Horrescit uisu subito et memorabile numen
Aut uidet aut uidisse putat. 'quo tenditis' inquit
'Caelicolae magni? pacemne huc fertis an arma?'
Ad quem tum Iuno supplex his uocibus usa est:
'O lux Dardaniae, Troianae gloriae gentis,
Quam diues pecoris, niuei quam lactis abundans
Es proprii, seruent distenta e lacte capellae
Vbera! nec metas rerum nec tempora pono:
Haec tibi semper erunt, hic inter flumina nota
Sponte sua sandyx pascentis uestiet agnos.
Praeterea sceptrum dabitur, Troiane, quod optas.'
Talibus orabat Iuno. Tritonia Pallas
Orsa loqui, nimbo effulgens et Gorgone saeua:
'Disce, puer, uirtutem ex me uerumque laborem,
Militiam et graue Martis opus; sit pectore in isto
Vulnera derigere et calamos armare ueneno.'
Has inter uoces, media inter talia uerba
Sic contra est ingressa Venus, male numen amicum,
Nuda genu, nudos ceruix cui lactea crines
Colligit in nodum; rosea ceruice refulsit
Et uera incessu patuit dea. ille repente
Obstipuit subitaque animum dulcedine mouit

---

200 (*B.* I 147, *M.* 282) Maborti *in tit.* **S** ‖ 1 acus **S**, *corr. Salm.* ‖ *post* 1 *Burm. inseri uult* 29 ‖ 3 uiso — nomen **S**, *corr. Salm.* ‖ 4 pudat **S** ‖ 5 *nonne* magnae?) ‖ 6 uno suplex **S** ‖ 8 habundans **S** ‖ 9 Et proprio **S**, *correxi*; Tam propriae *Burm.* (*uerba maiorem partem non Vergilii sunt*) | seruent *scripsi*: fuerint **S** | distentae **S**, *correxi* (distenta ferent tibi *Burm.*) ‖ 12 sandix **S** ‖ 15 Vrsa **S** ‖ 18 dirigere **S** (*at cf. codd. Aen.* X 140) ‖ 20 Sic *I. Vossius*: Si **S** | numen male **S**, *corr. Wakkerus* (*Aen.* II 735) ‖ 21 nudos *suspectum*; *num* floros? (*Aen.* XII 605) ‖ 22 Corripit **S**, *corr. Schraderus* ‖ 23 illa **S**, *corr. Burm.* ‖ 24 dulcidine **S**

Et mentem Venus ipsa dedit. decus enitet ore
Exultatque animis et se cupit ante uideri.
'Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos,
Sic cytiso pastae distendant ubera uaccae:
Formosi pecoris custos, formosior ipse,
Aspice nos tantum, Lacedaemoniosque hymenaeos
Coniugio iungam stabili propriamque dicabo
Reginam thalamis Phrygio seruire marito.'
Ille deae donis ac tanto laetus honore
Vltro animos tollit dictis ac talia fatur:
'Iam iam nulla mora est neque me sententia uertit.
Do quod uis; licet arma mihi mortemque minetur,
Me tamen urit amor. ueniam quocumque uocaris;
Tu modo promissis maneas'. ea uerba locutus
Vendidit hic auro patriam. dux femina facti.
Nec mora, continuo penetrat Lacedaemona pastor
Ledaeamque Helenam Troianas uexit ad urbes,
Et si fata deum, si mens non laeua fuisset,
. . . . . .

Hippodamia 201

Pandite nunc Helicona, deae, nunc pectore firmo
Este duces, o si qua uia est, et pronuba Iuno;
Pallida Tisiphone, fecundum concute pectus!
Non hic Atridae aut scelus exitiale Lacaenae:

---

25 ipsaïi S ‖ 26 Exultatq; (*alt.* t *supra lin.*) S ‖ 27 grineas S, *corr. Salm.* (*ecl.* IX 30) ‖ 28 citiso S | baccę *ex* bacchęę S, *corr. Salm.* ‖ 30 umeneos *ex* -entos S, *corr. Salm.* ‖ 32 frigio S ‖ 33 hac tantos lętos (-tus *corr.*) S ‖ 35 sententiam S ‖ 36 minentur S, *corr. Riesius* (*Aen.* XI 348) ‖ 37 ęueniam S ‖ 39 uendedit — fęmina S ‖ 40 conti≡nuo (*erasa uidetur* m) S ‖ 41 Lędeamq; S | troianas *ex* -nam S ‖ *post* 42 *Burm. addit Aen.* II 54 *sq.*

201 (*B.* I 170, *M.* 1607). Ippodamia S ‖ 1 illicona S ‖ 2 os si S | pronubia S ‖ 3 tissifone fec. (*ex* sec.) S | concipe S, *corr. Salm.* ‖ 4 aut *Burm.*: nec S (*cf. Aen.* IX 602; et *Aen.* VI 511) | exiciale lacenę S

Hic crudelis amor. nunc illas promite uires,
Maius opus moueo: quaesitas sanguine dotes
Et scelerum poenas inconcessosque hymenaeos.
Vrbs antiqua fuit; fama est obscurior annis.
Quid memorem infandas caedes et facta tyranni?
Ausi omnes inmane nefas irasque minasque.
Quis tam crudelis optauit sumere poenas!
Hic, qui forte uelit currus agitare uolantis,
Inuitat pretiis animos et praemia ponit.
Tormenti genus incertum de patre ferebat.
Fama malum; incautum dementia cepit amantem,
(Horresco referens): rapido contendere cursu
Conposuit legesque dedit populosque propinquos
Infelix habuit thalamus. ruit omnis in urbem
Magnanimum heroum primaeuo flore iuuentus.
Vndique conueniunt et uirginitatis amore
Contendunt petere, dubii seu uiuere credant
Siue extrema pati, miseri, quibus ultimus esset
Ille dies, uitamque uolunt pro laude pacisci.
Post, ubi confecti cursus, circensibus actis
Supplicia expendunt iuuenes ante ora parentum;
Linquebant dulces animas et corpora patrum.
Pro molli uiola, pro purpureo narcisso
Ora uirum tristi pendebant pallida tabo
Vestibulum ante ipsum saeuique in limine regis
Terribiles uisu formae inposuere coronas.
Quin ipsae obstipuere domus noctesque diesque;

---

5 promitte **S** ‖ 6 quęsita **S** ‖ 7 inconcessoq; ymeneus **S** ‖ 9 tyrranni **S** ‖ 10 inmanes **S** ‖ 11 obtauit **S** ‖ 12 uellit **S** ‖ 13 ponis **S** ‖ 14 torm. *ex* turm. **S** ‖ 16 curso **S** ‖ 17 populusq; **S** ‖ 18 thalamus *ex* -mos **S** | omnes **S** ‖ 19 Magnanimi **S**, *corr. Burm.* ‖ 21 pedere. dubiis eum uiuere credã **S** (et dubii *Burm.*) ‖ 21ª *om.* **S**, *add. Burm. ex Aen.* I 219 *et* II 248 (dubii oppetere seu u. cedat ille dies *Wakkerus*) ‖ 24 parenti **S**, *corr. Burm.* ‖ 25 partũ **S** ‖ 26 purporeo **S** ‖ 27 pendebat **S** ‖ 28 uestipulum **S** | regi **S** ‖ 29 uiso **S** ‖ 30 stupuere *Burm. ex Georg.* IV 481

Vmbrae ibant tenues, odium crudele tyranni
Saepe queri et longas in fletum ducere uoces.
O uirgo infelix, iam fas est parcere genti!
Pestis et ira deum crudeli funere uirgo,
Quam cum sanguineo sequitur Bellona flagello.
Tempore iam ex illo nil magnae laudis egentes
Deponunt animos scelerata excedere terra.
Ecce inter sanctos ignis, dum sacra morantur,
Et iuxta genitorem adstat lasciua puella,
Cui pater et coniunx, si qua fors adiuuet ausum,
Ora puer prima signans intonsa iuuenta,
Pictus acu chlamydem et barbara tegmina crurum
Venit. amor fidens animi *atque* in utrumque paratus.
Inclusum ut buxo aut Oricia terebintho
Lucet ebur, tantum egregio decus enitet ore.
Postquam introgressi et coram data copia fandi,
Rex prior adgreditur dictis atque increpat ultro:
'Quo, morituре, ruis? quae te dementia cepit?
Aut quisnam ignarum conubia nostra petentem
Iussit adire domos? quidue hinc petis?' inquit, ...
'Poenarum exhaustum satis est miseretque pudetque:
Pone animos et pulsus abi; miserere tuorum!
Non fugis hinc praeceps, dum praecipitare potestas?
Sunt aliae innuptae: thalamis ne crede paratis!
Ne pete conubiis natam: dabis, inprope, poenas.'
Ad quae subridens paucis ita reddidit heros:

---

31 tyrranni **S** ‖ 36 magnim (i *ex* u, *sed* e *supra* im) **S** | egentẽ **S** ‖ 37 scelerati excidere **S** ‖ 38 s̄cos, *sic* **S** ‖ 39 iusta **S** | lasciba **S** ‖ 40 coniunx] n *alt. supra lin.* **S** | adiubet **S** ‖ 41 prima signa. signans **S**, *corr. Salm.* | iubenta **S** ‖ 42 clamidem **S** ‖ 43 atque *om.* **S**, *add. Burm.* (*Aen.* II 61) ‖ 43ª *om.* **S**, *add. Burm.* (*Aen.* X 136) ‖ 45 cupia **S** ‖ 46 adq; **S** ‖ 48 quisquam **S**, *corr. Schraderus* (*Aen.* III 338) ‖ 49 domos *ex* domus **S** | inquid **S** ‖ 50 exaustum **S** | putetque **S** ‖ 51 Poene **S** | pulsos abimisere **S** ‖ 52 potestas *Burm.* (*Aen.* IV 565): poetas **S** ‖ 54 *num* Neu? | pede conobius **S** | inprope pęnas **S** ‖ 55 Adq; **S** | reddedit **S**

'Hostis amare, quid increpitas mortemque minaris?
Ne tantos mihi finge metus tam fortibus ausis.
Nec mortem horremus, nec nos uia fallit euntis:
Quo res cumque cadent, nec me sententia uertit.
Audentes Fortuna iuuat. stat, quidquid acerbi est,
Morte pati; quo fata trahunt retrahuntque, sequamur.'
Talia dicentem iam dudum auersa tuetur
Causa mali tanti multos seruata per annos.
Qualis gemma micat, fuluum quae diuidit aurum,
Inter utramque uiam talem se laeta ferebat,
Ac ueluti Pariusue lapis circumdatur auro
Arte noua, talis uirgo dabat ore colores
Insignis facie, oculos deiecta decoros.
Vritur infelix, subitoque accensa furore
Stare loco nescit. quis enim modus adsit amori?
Nulla Venus, nulli quondam flexere hymenaei;
Solus hic inflexit sensus. dnm plurima uoluit
In partisque rapit uarias, famulumne parentis
Audeat affari, quae prima exordia sumat,
Incipit effari, mediaque in uoce resistit.
Versanti potior uix haec sententia sedit:
Custodem ad sese per noctem plurima uoluens
Intra tecta uocat funditque has ore querellas:
'Quis nouos hic nostris successit sedibus hospes?
Ire iterum in lacrimas misera et tam dira cupido?
En quid ago? aut quae iam spondet fortuna salutem
Per tot ducta uiros? quo nunc certamine tanto?
Vmbrarum hic locus est, quo me decet usque teneri.

---

56 minatis **S** ‖ 57 medos **S** ‖ 58 morte **S** | uiam **S** ‖ 59 sententiam **S** ‖ 60 iubat **S** | acerui **S** ‖ 61 morti **S** | traunt retrauntq; **S** ‖ 64 migat **S** | fuluumq; **S** ‖ 65 utrumque **S** | talem *ego*: tale **S** talis *uulgo* ‖ 66 Hac **S** | auro *ex* aurum **S** ‖ 69 acensa forore **S** ‖ 71 nulli *ex* nulla **S** | fexere hymenei (*ex* -enti) **S** ‖ 73 famulam nec **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* V 95) ‖ 74 effariq; **S** ‖ 75 in uoca **S** ‖ 76 sedet **S** ‖ 77 costodem **S** ‖ 78 fundetq; **S** ‖ 81 quemnam—fortunã salute **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* XII 637) ‖ 82 quo *Burm.*: qui **S** ‖ 83 decit **S**

Respice ad haec, miserere animi non digna ferentis:
Ora manusque ambas defunctaque corpora uita
Et funus lacerum, caput et sine nomine corpus.
Argumentum ingens: currusque rotasque uolucris
Falle dolo. dolus an uirtus, quis in hoste requirat?
Accipe daque fidem.' media inter talia uerba
Luctantem amplexu molli fouet; hoc decus illi
Venturum excidio, uana spe lusit amantem.
Tandem pauca refert: 'tuos, o regina, quid optes,
Explorare labor. uincant quos uincere mauis.
Testor utrumque caput, mihi iussa capessere fas est.
Vnum pro multis dabitur caput.' atque ita fatus
Ergo iussa parat, spe multum captus inani,
Scilicet id magnum sperans fore munus amanti.
Artificis scelus et taciti uentura uidebant,
Vnius in miseri exitium uentura sub axem.
Oceanum interea surgens Aurora relinquit,
Iam sole infuso, magnae sub moenibus urbis.
Graecus erat, fama multis memoratus in oris,
Nec uisu facilis nec dictu affabilis ulli.
Vndique uisendi studio turbante tumultu
Conueniunt, quibus aut odium crudele tyranni
Aut metus acer erat puerique parentibus orbi
Et trepidae matres et lamentabile regnum.
Flent maesti mussantque patres, hic cara sororum
Pectora maerentum, quibus est fortuna peracta.
Hos inter motus stat ductis sortibus urna.
Tunc loca sorte legunt. extemplo arrectus uterque
Stat sonipes ac frena ferox spumantia mandit.
Nec mora: continuo uasto certamine tendunt

---

89 fide **S** ‖ 91 amentem **S** ‖ 95 adq; **S** | fatur *Burm.* ‖ 96 spem **S** ‖ 97 id *Burm.*: hic **S** ‖ 99 axem *Burm.*: ase **S** ‖ 100 Occeanum **S** | relinquet (t *ex corr.*) **S** ‖ 101 mẹnib; **S** ‖ 103 effabilis **S** ‖ 104 tumulto *ex* -tu **S** ‖ 105 tyrranni **S** ‖ 106 s̈acer **S** ‖ 108 mussantq; *ex* muscantq; **S** ‖ 109 furtuna **S** ‖ 110 modus **S** ‖ 111 arr.] r *prior supra lin.* **S** ‖ 112 hac **S**

Custodes lecti atque arrectis auribus adstant
Orantes ueniam; certatur limine in ipso.
Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur,
Discessere omnes medii, signoque repente,
Qua data porta, ruunt. sic densis ictibus heros
Stridore ingenti atque oculis uigilantibus exit,
Incumbens umero; sonitu quatit ungula campum.
Dant animos plagae, pronique in uerbera pendent
Pro se quisque uiri; tunc caeco puluere campus
Conditur in tenebras, qua proxima meta uiarum,
Et longum superant flexu caecique furore.
Illi inter sese de uita et sanguine certant.
Regina e speculis miro proberabat amore
Omnia tuta timens, quoniam fors omnia uersat.
Audit equos, audit strepitus, timet omnia secum
Praescia uenturi. sed spes incerta futuris.
Et proni dant lora: uolat ui feruidus axis,
Liquitur, in medioque ardentem deserit ictu.
Carpit enim uires et, haec ut cera liquescit,
Excoquitur uitium, tum nititur acer et instat.
Vertitur interea et scelus expendisse merentem
Matres atque uiri uoces ad sidera iactant.
Dum trahitur curruque haeret resupinus inani,
Radit iter laeuum interior subitoque priorem
Praeterit et super haec inimico pectore fatur:
'Istic nunc, metuende, iace uetitosque hymenaeos
Sume, pater frustraque animis elate superbis.

---

114 Costodes **S** | adq; **S** (*sic et* 116 *et* 119) ‖ 115 Orantes (e *ex* u) **S** ‖ 117 mediis. ignoq; **S** ‖ 118 runt **S** ‖ 120 sonitum quattit **S** ‖ 122 campus *ex* -pos **S** ‖ 123 proximat meta uirũ **S** ‖ 125 Inter illis sedent uesano sanguine **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* VIII 452 *et* XII 765) ‖ 126 Regin e **S** ‖ 127 timmens **S** | uessat (*alt.* s *supra lin.*) **S** ‖ 128 strepi=tus (*erasa* do) **S** ‖ 129 futuri *Aen.* VIII 580; *cf. Burm.* ‖ 130 uolat ui *Burm.*: uolauit **S** ‖ 135 adq; **S** | uocesq; **S**, *corr. Oudendorpius* (*ecl.* V 62) ‖ 136 traitur **S** | here **S** ‖ 137 supitoq; **S** ‖ 139 Isti **S** | ymeneos **S** ‖ 140 Sumïe **S** | superuis **S**

En qui nostra sibi tot iam labentibus annis
Seruabat senior, nostrasne euadere demens
Sperasti te posse manus circensibus actis?
Hic tibi mortis erant metae: submitte furorem,
Qui iuuenum tibi semper erat! sperauimus ista
Et tandem laeti sociorum ulciscimur umbras.'
Dixit et e curru saltum dedit; ocius omnis
Excipiunt plausu, caelum tonat omne tumultu.
Ipse etiam eximiae laudis cum uirgine uictor
Ibat ouans umeroque Pelops insignis eburno.
Tunc uero exarsit iuueni dolor ossibus ingens.
Olli (sensit enim simulata mente locutam)
Nec latuere doli, caput horum et causa malorum:
Tunc quassans caput haec effundit pectore dicta:
'Me (adsum qui feci) — merui, nec deprecor' — inquit,
'Spargite *me* in fluctus. en haec promissa fides est?
I nunc, ingratis offer te, inrise, periclis.
His etiam struxi manibus, deceptus amore.
Nusquam tuta fides; uarium et mutabile semper
Femina.' sic fatus liquidas proiecit in undas
Aeternam moriens famam, quae maxima semper
Dicitur aeternumque tenet per saecula nomen.

Hercules et Antaeus 202

Litus arenosum *ad* Libyae caelestis origo
Alcides aderat, terrae omnipotentis alumnum
Caede noua quaerens et ineluctabile fatum.
Protinus Antaeum uasta se mole mouentem

---

141 lambentib; **S** ‖ 144 fur. *ex* for. **S** ‖ 145 sperauimus] ui *supra lin.* **S** ‖ 146 tandem] t *supra lin.* **S** ‖ 147 et e *Burm.*: ite **S** | currus altum dedi. tocius **S** ‖ 148 plausum. cęsum **S**, *corr. Burm.* ‖ 155 Me *Burm.*: Meme **S** | deprecor **S** ‖ 156 me *om.* **S** ‖ 157 Ii **S** | offerite **S** | periclis *ex* periculis **S** ‖ 158 instruxi **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* IV 680) ‖ 161 famamq; **S** ‖ 162 ęternumqe **S**

202 (*B.* I 45, *M.* 581). *tit.* antheus **S** ‖ 1 ad *add. Riesius* (*Aen.* IV 257) | libię **S** ‖ 3 et] per *Oudend.* ‖ 4 anteum basta — mobentē **S**

Occupat, ille suae contra non inmemor artis
Concidit atque nouae rediere in praelia uires.
Adrepta tellure semel uim crescere uictis
Non tulit Alcides et terra subleuat ipsum.
Namque manus inter, conantem et plurima frustra
Corripit in nodum nisuque inmotus eodem
Auxilium solitum eripuit, corpusque per ingens
Non iam mater alit Tellus uiresque ministrat.
Verum ubi nulla datur dextra adtrectare potestas,
Illum exspirantem magnum Iouis incrementum
Excutit effunditque solo. ruit ille uolutus
Ad terram, non sponte fluens, uitaque recessit.

203 **Procne et Philomela**

Aspice ut insignis uacua atria lustrat hirundo!
Vere nouo maestis late loca questibus implet;
Foetum infelicem maerens Philomela sub umbra
Adsiduo resonat cantu miserabile carmen.
Causa mali tanti coniunx thalamique cruenti,
Virginis os; notumque, furens quid femina possit.
Hic crudelis amor: crudelis tu quoque, mater;
Infelix puer, atque odium crudele tyranni.
Progeniem paruam curaeque iraeque coquebant,
Threicio regi cum iam securus amorum
Coniugis infandae inter deserta ferarum
Fas omne abrumpit, pariterque loquentis ab ore
Decidit exanimis uox ipsa *et* frigida lingua:
Haut impune quidem dementia cepit amantem.

---

6 adq; nobe **S** ‖ 7 Adreptat **S**, *corr. Burm.* | uicti *Oudend.* uicto *Piersonus* ‖ tullit **S** ‖ 10 inmodus **S**

203 (*B.* I 168, *M.* 689). Progne et filomela **S** ‖ 1 irundo **S** | 2 nobo **S** ‖ 3 Foetum *Burm.*: Victum **S** | filomela **S** | ûbras **S**, *corr. Burm.* ‖ 5 coniuncta. lamiq; **S** ‖ 6 ferens **S**, *corr. Burm.* | 8 adq; — tyrranni (*sic et* 16) **S** ‖ 10 Treicio **S** ‖ 11 Coniugi **S** ‖ 13 Occidit *Burm.* | et *add. Wakkerus*: *om.* **S** (*Georg.* IV 525) | 14 Aut **S**, *corr. Schraderus* | inpone **S** ‖ *post* 14 *posui uu.* 18 *et* 19 ‖

Vulnera siccabat circum praecordia, 'sanguis,
Accipe uocem' ait; ac saeuo sic pectore fatur:
Pectore in aduerso saeui monumenta doloris
Fertque refertque soror, crimenque *et* facta tyranni
Sanguis ait, solidae postquam data copia fandi.
Heu miserande puer, nunc te fata impia tangunt!
Regalis inter mensas genitoris et ora
Polluit ore dapes, quidquid solamen humandi est.
Dum genitor nati morsu depascitur artus,
Et soror et coniunx petierunt aethera pinnis.

Eŭropa 204

Vulneris inpatiens hominum rerumque repertor
Et faciem tauro propior descendit ad undas:
Europam niuei solatur amore iuuenci.
Dulcibus illa quidem inlecebris in litore sicco
Luserat, insignis facie, candore niuali.
Saucius at quadrupes saltus ingressus apertos
Forte fuit iuxta, superi regnator Olympi,
Obtulerat qui se ignotum uenientibus ultro
Virginibus Tyriis aurata fronte iuuencum.
At circum late comites per litora passim
Diffugiunt uisu exsangues taurumque relincunt,
Sola (uouum dictu) contra stetit ora iuuenci
Ante Iouem: nam te uoluit rex magnus Olympi.
Hunc Phoenissa tenet uasta se mole mouentem
Purpureosque iacit flores omnemque pererrat,

---

19 ait ac *scripsi*: at **S** (ait *ante* uocem *Burm.*) ‖ 16 sor **S** | et *Burm.*: *om.* **S** | fata **S** (*Aen.* VIII 483) ‖ 17 solite **S** (*Aen.* II 639) | cupia **S** ‖ 22 umandi **S**

204 (*B.* I 14, *M.* 575). 2 proprior **S** ‖ 3 iubenci **S** ‖ 5 nibali **S** ‖ 6 ad **S** ‖ 7 superis **S**, *corr. Burm.* | olymphy **S** ‖ 8 Obtullerat **S** ‖ 9 iouencum **S** ‖ 10 Ad **S** ‖ 11 exsangue **S** | relincunt *ex* -gunt **S** ‖ 12 nobum dictum **S** ‖ 13 uol≡uit (*erasa* e) — olimpi **S** ‖ 14 Hun fenissaten. et — mobentẽ **S** ‖ 15 Purporeosq; iacet **S** | oculisque *Cannegieterus* (totumque *Aen.* IV 363)

Ille autem spissa iacuit reuolutus arena.
Inponit regina manum patiensque pericli
Mollibus intexens ornabat cornua sertis.
Hunc ubi contiguom summo tenus attigit ore
Et super incumbens sertis et fronde coronat —
Iam iam nulla mora est — animum labefactus amore
Accepit uenientem ac mollibus extulit undis.
Illi (sensit enim tuos, o clarissime, frater)
Subsidunt undae, strauerunt aequora uenti.
Nunc pelagi nymphae crinem de more solutae
Suspensum et pariter comitique onerique timentem
. . . . . .
Egregia interea summa sublimis ab unda
Prona petit maria et pelago decurrit aperto.
Tunc laeua taurum cornu tenet inscia culpae
Obliquatque sinus in uentum auramque patentem:
Ille, manum patiens, uero properabat amore,
Et ductus cornu rex omnipotentis Olympi
Insuetum per iter tacitis subremigat undis;
Perfidus, alta petens abducta uirgine praedo.

205 **Alcesta**

Egregium forma iuuenem pactosque hymenaeos
Incipiam et prima repetens ab origine pergam,
Si qua fides, animum si ueris inplet Apollo.
Iam grauior Pelias multis memoratus in oris

---

19 contiguõ *in* -guũ *corr.* **S** ‖ 22 Accipit u. hac **S**, *corr. Burm.* | extullit **S** ‖ 23 Ille **S**, *corr. Burm.* ‖ 25 nimfe crimen de moret **S** | solutae *Oudendorpius*: tenentẽ **S** *e u. seq.* (*Aen.* III 65) ‖ 26 Succedunt pariter *Burm.* | umentẽ **S**; timentes *Burm.* ‖ *post* 26 *u. periisse uidit Riesius* ‖ 27 Europa *Burm.* Regina *Klotzius* ‖ 29 leuat aurum cornũ **S** ‖ 30 aurũq; **S** ‖ 31 manu **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* VII 490) | miro *Aen.* VII 57 ‖ 33 subremigandis **S**, *corr. Heinsius* ‖ 34 pedens **S** | adducta **S**, *corr. Burm.*

205 (*B.* I 172, *M.* 1609). 1 himeneos **S** ‖ 3 uerus *Wakkerus* ‖ 4 grauiter **S**, *corr. Burm.*

Rex erat et tantas seruabat filia sedes.
Illam omnis tectis primaeuo flore iuuentus
Ardebat, sed res animos incognita turbat.
Iura dabat legesque uiris, sub rupe leonem
Aut spumantis apri cursum qui foedere certo
Et premere et laxas sciret dare iussus habenas.
Iamque aderat Phoebo ante alios dilectus amore;
Ipse inter primos caput obiectare periclis
Obtulerat, fidens animi fretusque iuuenta.
Ergo iussa parat, multis comitantibus armis.
Itur in antiquam siluam, stabula alta ferarum,
Atque hic exultans animis patiensque pericli
Optat aprum aut fuluum descendere monte leonem.
Tunc breuiter super aspectans sic uoce precatur:
'Sancte deum, summi custos Soractis Apollo,
Quem primi colimus, tua si mihi certa uoluntas,
Ibo animis contra nec me labor iste grauabit.'
Nec mora nec requies; oranti et multa precanti
Aethere se mittit auditque uocatus Apollo
Et iuueni ante oculos his se cum uocibus offert:
'Incipe si quid habes, si tantum pectore robur
Concipis et si adeo dotalis regia cordi est:
Mecum erit iste labor, mitte hanc de pectore curam'.
Per siluam tunc saeuus aper, cum murmure montis
Tum demum mouet arma leo uastoque sub antro
Asper acerba tuens uasta se mole ferebat,
Excutiens ceruice toros; ea frena furenti

---

6 primebo **S** ‖ 7 turbant **S** ‖ 8 subrepe **S**, *corr. Burm.* ‖ 9 afri—fidere **S**, *corr. Burm.* ‖ 10 lassas—abenas **S** ‖ 11 foebo—dilectos **S** ‖ 12 iactare **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* II 751) ‖ 13 Obtulerat—iubenta **S** ‖ 14 cogitantib; **S**, *corr. Burm.* ‖ 16 Adq; hinc **S** | animi **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* II 386) 17 fulbum **S** ‖ 19 soractes **S** ‖ 20 uolontas **S** ‖ 23 Ętere **S** ‖ 24 iubeni—hi se **S** ‖ 25 abes **S** ‖ 27 eret **S** ‖ 28 silluam **S** (siluas tum *Georg.* III 248) | seba per **S** (*pro* seb; aper) ‖ 31 ea *Burm.* (*Aen.* VI 100): et **S**

Concutit et stimulos sub pectore uertit Apollo .
. . . . . .
Dat iuueni et tenuis *fugit* ceu fumus in auras:
Ille autem inpauidus et munere uictor amici
Emicat in currum et manibus molitur habenas.
Vt uentum ad sedes, reddi sibi poscit honorem;
Adiungi generum miro properabat amore.
Tum sic mortalis referebat pectore uoces:
'Non haec humanis opibus, non arte magistra
(Accipio agnoscoque libens) tibi ducitur uxor,
Omnis ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat et possit paruos educere natos.'
Haec ubi dicta dedit, solio se tollit ab alto
Iam senior mediisque parant conuiuia tectis.
Interea magnum sol circumuoluitur annum
Parcarumque dies et uis inimica propinquat
Egregium forma iuuenem iam morte sub aegra:
Iamque dies infanda aderat et tempora Parcae
Debita conplerant crudeli morte sodalis.
Vt primum fari potuit crinitus Apollo,
Multa gemens casuque animum concussus amici,
Ipsius ante oculos sic fatis ora resoluit:
'Disce tuum, ne me incuses, uoluentibus annis
Aduenisse diem; nam lux inimica propinquat.'
Haec ubi defleuit, caeli cui sidera parent,
Tunc sic pauca refert fatis adductus iniquis:
'Phoebe, tot incassum fusos patiere labores?
Nil nostri miserere? mori me denique cogis?
Eripe me his, inuicte, malis; miserere tuorum,

---

32 sup **S** ‖ *uersum intercidisse uidit Burm. inserens* Vix ea fatus erat, currum geminosque iugalis ‖ 33 fugit *om.* **S**, *add. Burm.* (*Aen.* V 740) ‖ 35 Etmigat in curru—mollitur abenas **S** ‖ 37 tenerum **S**, *corr. Burm.* ‖ 39 non arte *Aen.* XII 427: neque arte **S** ‖ 40 agnuscoque **S** ‖ 42 paruos adducere **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* V 413) ‖ 48 aderat] ad *supra lin.* **S** ‖ 49 Deuita—sudalis **S** ‖ 51 Multas—casumq; **S** ‖ 53 uolentib; **S**

Si qua fata sinant, et eris mihi magnus Apollo.'
Talibus oranti sic ore effatus amico est:
'Desine fata deum flecti sperare precando.
Sed cape dicta memor, duri solacia casus.
Obiectare animam quemquam aut opponere morti
Fas et iura sinunt; prohibent nam cetera Parcae.
Audiat haec genitor: patet atri ianua Ditis;
Hactenus indulsisse uacat.' sic fatus Apollo
Mortalis uisus medio sermone reliquit.
Tunc uero ancipiti mentem formidine pressus
Obstipuit, cui fata parent, quem poscat Apollo;
Ire ad conspectum cari genitoris et ora
Cogitur et supplex animum temptare precando,
Multaque praeterea longaeuo dicta parenti
Cum fletu precibusque tulit, ne uertere secum
Cuncta pater fatoque urgenti incumbere uelit;
Ecce iterum stimulat, sed nullis ille mouetur
Fletibus aut uoces ullas tractabilis audit.
Tunc genitor natum dictis affatur amicis:
'Non, ut rere, meas effugit nuntius auris;
Infelix causas nequicquam nectis inanes.
Hoc uno responso animum delusit Apollo.
Stat sua cuique dies, lacrimae uoluuntur inanes.
Vtere sorte tua: patet atri ianua Ditis.'
Talia perstabat memorans fixusque manebat.
Egregia interea coniunx in limine primo
Agnouit longe gemitus (praesaga mali mens),
Tunc sic pauca refert: 'quid, o pulcherrime coniunx,

---

55 defleuit (u *supra* t *erasa*) **S** | sydera **S** ‖ 56 si **S** ‖ 57 Fębet tot **S** ‖ 62 flectis **S** ‖ 64 oblectare **S** | quẽquem **S** ‖ 65 proibent nam cętera **S** ‖ 66 patit atrii≡anua (i *erasa*) **S** ‖ 68 uisos **S** | reliquit (n *m. rec. supra* iq) **S** ‖ 70 quã poscat **S** ‖ 72 temperare **S** ‖ 74 fłeto *ex* -tum **S** | uertere *ex* uerteret **S** ‖ 75 factoq; *et* uellit **S** ‖ 76 nulli≡s ille mobetur **S** ‖ 77 illas **S** ‖ 78 genitor *ex* -tur **S** ‖ 80 Infelix≡(*erasa* ni) causa **S** ‖ 82 Stat uacuiq; **S** | uolu. *ex* uulu. **S** ‖ 83 Itere—dictis **S** ‖ 87 si **S** | pulcerrima coniunx (*alt.* n *supra lin.*) **S**

Fare, age, quid uenias? quae causa indigna serenos
Foedauit uultus? quae te fortuna fatigat?
Quaecumque est fortuna, mea est.' et talia fata
Demisit lacrimas factoque hic fine quieuit.
Ille autem gemitus imo de pectore ducens
Talia uoce refert: 'quid me alta silentia cogis
Rumpere et obductum uerbis uulgare dolorem?
Eloquar an sileam? luctum ne quaere tuorum;
Vixi et, quem dederat cursum fortuna, peregi.
Iamque dies nisi fallor adest; crinitus Apollo
Hos mihi praedixit luctus, pro nomine tanto
Obiectare animam seu certae occumbere morti.'
At regina graui iamdudum saucia cura,
Tristior et lacrimis et paliida morte futura,
Deficit ingenti luctu (miserabile uisu)
Atque illum, talis iactantem pectore curas,
Talibus affata est dictis seque obtulit ultro
Decreuitque mori: 'breue et inreparabile tempus
Omnibus est uitae neque habet fortuna regressus:
Sed moriamur', ait, 'nihil est, quod dicta retractent
Concordes stabili fatorum numine Parcae,
Si fratrem Pollux alterna morte redemit.
Est hic, est animus lucis contemptor et istum
Qui uita bene credat emi: noua condere fata
Nec morte horremus; sub terras ibit imago,
Si te fata uocant; in me mora non erit ulla.'
Ergo aderat promissa dies lacrimansque gemensque
Debita conplerat pesti deuota futurae.
Testatur moritura deos stratisque relictis

---

89 fedauit **S** | q; te furtuna **S** ‖ 90 furtuna **S** | et t. fata *Burm.* (*Aen.* VI 53): sie t. fatus **S** (fatur *uulgo*) ‖ 91 lacrimans fatoq; ‖ 92 inmo **S** ‖ 96 furtuna peregit **S** ‖ 99 certe **S** ‖ 103 adq; **S** ‖ 105 mori breue *Burm.*: breui mori **S** | insepar. **S** ‖ 106 furtuna **S** ‖ 108 numina **S** ‖ 109 alternam **S** ‖ 111 noba cundere **S** ‖ 112 morte **S**: mortem *uulgo* ‖ 115 Deuita **S** ‖ 116 dõ(=deo) **S** | relectis **S**

Incubuitque toro dixitque nouissima uerba:
'O dulcis coniunx, dum fata deusque sinebant,
Fortunati ambo, scirent si ignoscere manes:
Te propter alia ex aliis in fata uocamur.
His lacrimis uitam damus et miserescimus ultro,
Quod te per superos et conscia numina ueri,
Per conubia nostra, per inceptos hymenaeos
Adiuro et repetens iterumque iterumque monebo.
O dulcis coniunx, castum seruare cubile
Sis memor; extremum hoc munus morientis habeto,
Si bene quid de te merui, lectumque iugalem
Natis parce tuis. sic, sic iuuat ire sub umbras.
Hanc sine me spem ferre tui, audentior ibo.
Iussa mori feror ingenti circumdata nocte.
Haec sunt, quae nostra liceat te uoce moneri.
I decus i nostrum, melioribus utere fatis.'
Haec effata silet, pallor simul occupat ora.
Nam quia nec fato ingeminat iam frigida cumba,
Sed misera ante diem, matrum de more locuta,
Multa patri mandata dabat, solatia luctus:
Interea dulces pendent *circum* oscula nati;
Illa manu moriens humeros dextramque tenebat
Amborum et uultum. lacrimis ingressus obortis
'O dolor atque decus magnum, sanctissima coniunx,
Tu lacrimis euicta meis, per sidera iuro,
Per superos, haerent infixi pectore uultus
Verbaque; per caeli iucundum lumen et auras,
Dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus,
Fatorum oblitus, manet alta mente repostum;

---

117 Incupuitq; **S** ‖ 119 ignuscere **S** ‖ 123 inceptos (s *supra lin.*) himeneos (h *supra lin.*) **S** | 126 munos morienti **S** ‖ 128 pasce **S**, *corr. Schraderus* (*Aen.* X 532) | iubat **S** ‖ 132 Hi decus sit n. **S** ‖ 133 sumul **S** ‖ 134 ingeminant **S**, *corr. Burm.* ‖ 136 Multo patria **S** ‖ 137 circum *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 138 Ille (a *supra* e) **S** ‖ 140 adq; **S** | sc̄itissima **S** ‖ 143 iocudum lumin **S** ‖ 145 Fatorum oblitus *scripsi:* Oblitus natorum **S** (fatorum *Burm. ex Aen.* V 703)

Quisquis honos tumuli, quidquid solamen humandi est,
Seruati facimus. semper celebrabere donis,
Et cum frigida mors anima seduxerit artus,
Ipse tibi ad tua templa feram solemnia dona,
Cui tantum de te licuit. neque enim ipsa feretur
Fama leuis tantiue abolescet gratia facti.
Funeris heu tibi causa fui! quas dicere grates,
Quasue referre parem fati sortisque futurae?
Aeternam moriens famam tam certa tulisti,
Contra ego uiuendo uici mea fata superstes
Morte tua uiuens.' media inter talia uerba
'Non lacrimis hoc tempus eget' Cyllenia proles,
'Adceleremus' ait; 'nos flendo ducimus horas.'
Regina ut tectis uenientem conspicit hostem,
Agnoscit lacrimans sua nunc promissa reposci;
'Tempus', ait, 'deus' ecce deus'! cui talia fanti
Dilapsus color atque in uentos uita recessit.

206 **De ecclesia**

Tectum augustum, ingens, centum sublime columnis,
Religione patrum laetum et uenerabile templum
Hoc dedit esse suum superi regnator Olympi.
Nam deus omnipotens, qui res hominumque deumque
Aeternis regit imperiis 'quo tenditis?' inquit,
'Hic domus est uobis; haec ara tuebitur omnis.
Hic matres puerique simul mixtaeque puellae

---

146 honus **S** | huandi **S** ‖ 149 tibi *Burm.*: tui **S** ‖ 150 enim in ipsa **S** ‖ 151 adolescet **S** ‖ 152 eu (h *m. rec. add.*) **S** ‖ 153 referem **S** | fatis. ortisq; **S** ‖ 155 uice **S** ‖ 156 uidens **S**, *corr. Burm.* ‖ 157 eget *Burm.* (*Aen.* II 522): ait **S** *e u. seq.* ‖ 160 agnuscens **S** ‖ 162 Delapsus calor adq; inuentor **S**

206 (*om. B. M., primus edidit W. H. D. Suringar Traiecti* 1867). *Mauortii esse centonem collegerunt ex additamento post u.* 120 *facto, ubi uide* ‖ De eclesia **S** ‖ 1 gentũ | sublime colũnes **S** ‖ 2 Religionem petrũ **S** ‖ 4 res *Suringar* (*Aen.* I 299): rex **S** ‖ 6 inquid **S** ‖ 6 nobis **S**, *corr. Suringar*

Sacra canunt pariterque oculos ad sidera tollunt.
Hic exaudiri uoces, hic uota precesque;
Noctes atque dies ferit aurea sidera clamor.'
Postquam prima quies et facta silentia tectis,
Incipit effari diuino ex ore sacerdos:
'Accipite haec animis laetasque aduertite mentes,
Matres atque uiri, pueri innuptaeque puellae.
Discite iustitiam moniti et spes discite uestras.
Haut incerta cano: deus aethere missus ab alto;
Ipsius a solio regis uia prima salutis.
Quem nobis partu sub luminis edidit oras
Virginis os habitumque gerens: mirabile dictu,
Tumore affecta est spiritu propiore marito.
Sic noua progenies caelo descendit ab alto.
Ast ubi iam firmata uirum te prodidit aetas,
Negauere deum miseri, quibus ultimus esset
Ille dies, quo furentes ac dira canentes
Insontem magno ad regem clamore trahebant.
Ille nihil, namque ipse uolens; seque obtulit ultro,
Hoc ipsum ut strueret, uatum praedicta priorum,
Prodere iussa dei, telluris operta subire.
Primus ibi ante omnes sceptrum qui forte gerebat,

---

8 Sagra **S** ‖ 10 adq; **S** | feret **S**, *corr. Suringar* (*Aen.* II 488) ‖ 12 tectis *idem* (*Aen.* I 710): noctis **S** ‖ 14 adq; **S** ‖ 15 iusticiā **S** ‖ 16 Aut **S** ‖ 18 pastus sublimis eddedit ortus, *corr. Suringar* (*Aen.* VII 660) ‖ 19 abitumq; **S** ‖ 20 Tūmore *in hoc poeta sum ausus*: More **S** | affecta *ego*: affata **S** | spū propiora canitque **S**, *correxi.* Maria: afflata est sp. propiore canitque *Lattendorfius* (*Fleck. ann.* 1871 *p.* 862) ‖ 21 discendit **S** ‖ 22 uirum *Suringar* (*ecl.* IV 37): deum **S** *e u. seq.* | prodedit **S** ‖ 23 Negabere **S**; Agnouere *Suringar* (*Aen.* IX 659) | ultissimus **S** ‖ 24 quo *scripsi*: quando **S** (furentes, *ut* 36 fūroribus) | hac **S** ‖ 26 sese *Suringar* (seque *ex Aen.* VIII 611 *stabilitur*) ‖ 27 ut strueret *Sur.* (*Aen.* II 60): instrueret **S** | uatumq; dicta **S**, *corr. Riesius* (*Aen.* IV 464, *ubi* piorum) ‖ 28 Proderet **S** | ≡ tellusq; operta subiret **S**, *corr. Suringar* (*Aen.* VI 140) ‖ 29 forte *Sur.* (*Aen.* XII 206): uoce **S**

Sustulit ablutas lymphis ad sidera palmas
Hoc dicens: 'equidem de isto nil tale uerebar;
Nec fas, o miseri. quae tanta insania, ciues?
Me non ulla dies tantis neque fortibus ausis
Addiderit socium. uestra' inquit 'munera uobis,
Vos animam hanc potius quocumque absumite leto.'
Tum magis atque magis magnis furoribus acti
Clamores simul horrendos ad sidera tollunt
Et magis atque magis poenas cum sanguine poscunt.
Has inter uoces medio in flagrante tumultu
Arboris obnixus trunco (tibi, magne, tropaeum,
Omnipotens genitor!) palmas utrasque tetendit
Teque uocans multo uitam cum sanguine fudit.
Et tamen interea tua nati maxima cura
Non tulit hanc speciem; grauiter commotus et alto
Dat clarum e caelo signum. nam tempore in illo
Sol medium caeli conscenderat igneus orbem:
Eripiunt subito nubes caelumque diemque
Et nox atra polum bigis subuecta tenebat.
Tris tenuit caeli spatium non amplius horas:
Se repetens iterum sua clara in luce refulsit
Aura die melior, rebus iam rite peractis.
Inde datum molitur iter. iamque arua tenebat

---

30 Sustullit ablatas limfis asidera **S** (ablutas lymphis, *ut corr. Sur., non Vergilii*) ‖ 31 equidē de isto *scripsi*: equitem inisto **S** equidem in iusto *Riesius* | uerebar *scripsi* (*Aen.* IX 207): repertus **S** repertum *Suringar* ‖ 32 omnis eriq; tanta insania cicys **S**, *corr. Suringar* (*Aen.* II 42) ‖ 32 non ulla *scripsi*: nulla **S** Me me nulla *Sur.* | dię stantis **S** ‖ 34 Addideret (t *supra lin.*) **S** | inquid **S** ‖ 35 adsumite **S** ‖ 36 Tū *ex* Tunc *corr.* **S** | adq; **S** (*sic et* 38) | fororib; **S** ‖ 38 sanguina **S** ‖ 39 fraglante **S** ‖ 40 obnixos **S** ‖ 42 uita **S** ‖ 43 natim **S**; nati tua *Suringar* ‖ 44 tullit **S** | comotus **S** ‖ 45 Das *Suringar* ‖ 46 igneos orbe **S** ‖ 49 Triste nuit **S** | caeli *ego* (*ecl.* III 105): diei **S** | oras **S** ‖ 50 Se *scripsi*: Te **S** Tum *Suringar* | sua] *cf. Reposiani u.* 93 (se *Sur.* sol *Riesius*) ‖ 51 Aura die (*Georg.* I 208): Nona diei **S** Nunc adeo *Salm.* ‖ 52 molituritur iter **S**

Scrupea, tuta lacu nigro nemorumque tenebris.
Vt statim ad fauces uenit graue olentis Auerni,
Tum demum horrisono stridentis cardine portae
Panduntur uastae solidoque adamante columnae;
Sponte sua umbrosae penitus patuere cauernae.
Ingreditur linquens antrum; tum maxima turba,
Vt uidere deum fulgentiaque ora per umbras,
Ingenti trepidare metu. nec plura moratus
Haec ait et dictis maerentia pectora mulcet:
'Ne trepidate, meae animaeque umbraeque paternae:
Vobis parta quies. genitor mihi talia namque
Dicta dedit, prope uos haec limina tendere adegit.'
Haec fatus animas, quae per iuga longa sedebant,
Deturbat, antro miserans submittit aperto
Et dicto parens supera ad conuexa reuexit.
Interea magnam subito uulgata per urbem
Fama uolat, illum expirantem sedibus imis
Iam reuocare gradum superasque euadere ad auras.
Obstipuere animis alii; set sanguinis auctor
Se causam clamat crimenque caputque malorum,
Et nodum informis leti trabe nectit ab alta
Proque suis meritis superis concessit ab oris.
Nec minus interea se matutinus agebat
Ad socios, quibus in mediis sic deinde locutus
Extulit os sacrum claraque in luce refulsit,

---

53 Stubrea **S**, *corr. Salm.* ‖ 54 Actutum *Suringar* | aberni ‖ 55 Tunc **S** (*Aen.* VI 573) | stritridenti **S** ‖ 56 Vanduntur **S**, *corr. Salm.* | solido. quedam ante **S** ‖ 57 sua et umbr. **S** | caberne **S** ‖ 59 ora **S**: arma *Sur. tacite ex Aen.* VI 490 ‖ 60 trepidarem **S** ‖ 61 ait] i *supra lin.* **S** | merenta **S** ‖ 62 trepitate **S** | meae *Sur.*: me **S** ‖ 63 partaïi **S** ‖ 64 prope uos haec *ego*: uos prophec **S** propere haec nos *Sur.* | agit **S**, *corr. Sur.* (*Aen.* VI 696) ‖ 65 q; per iura **S**, *corr. Salm.* ‖ 66 Deturbatanq; antro **S** (*glossa* atque *accedente*); Deturbatae *Riesius* | miseransque antro se immittit *Suringar* ‖ 68 uulgatam **S** ‖ 71 aliis et **S**, *corr. Sur.* ‖ 72 Ne causā clama **S**, *corr. Sur.* | capueq; **S** ‖ 74 meretis **S** ‖ 75 sese matutinis **S** ‖ 76 socius **S**

Omnia longaeuo similis, cunctisque repente
Improuisus ait: '. . . . . .
Ire iterum in lacrimas? coram, quem quaeritis, adsum.
En perfecta mei cari pracepta parentis.
Quare agite, o socii, tantarum in munere laudum,
Ite', ait, 'egregias animas natique patrisque
Sermonum memores pluuiali spargite lympha.
Ipse, ubi tempus erit, omnis in fonte lauabo.'
Dixit et in caelum paribus se sustulit alis
Conditus in nubem: hinc regia tecta subiuit
Dona ferens uictor, cari genitoris et ora:
Oscula libauit dextramque amplexus inhaesit.
Huius in aduentum cernes a sedibus imis
Eruere *et* summas arces et moenia uerti
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari.
Tunc autem innumerae gentis populique frequentes
Terrentur uisu subito. rex omnibus idem
Iura dabit populis pariter subigetque fateri,
Quae quis aput superos furto laetatus inani
. . . . . .
Sed uos, o lecti, ferro (pro nomine tanto,
Quod superest) moriamur et in media arma ruamus.
Sanguine quaerendi reditus animamque litando.'
Haec ubi pro meritis, finem dedit ore precandi.
Succedunt alii graues aetate ministri:

---

78 longebus **S**, *corr. Sur.* ‖ *post* 78 *hiare textum intellexit Riesius* Impr. ait *addens* ‖ 79 lacrimas *ex* -mis **S** ‖ 81 os socii **S** | munera **S**, *corr. Sur.* (*Aen.* VIII 273) ‖ 83 plubiali — limfa **S** ‖ 84 lababo **S** ‖ 85 sustullit **S** ‖ 86 dehinc *Sur.* ‖ 87 ori *Riesius* ‖ 88 Obscula **S** ‖ 89 cernes a *Suringar*: certis a **S** Erebi de *Riesius* ‖ 90 et *add. Sur.*: *om.* **S** | summę acies **S**, *corr. idem* | menia **S** ‖ 91 adq; S ‖ 92 frequenter **S**, *corr. Sur.* ‖ 94 dabat **S**, *corr. Sur.* | subigetque *idem*: subieq; **S** ‖ 95 Quo quis *Sur.* (*contra stante Aen.* VI 568); *melius Riesius u. intercidisse uidit* ‖ 96 Seduo solęti **S** ‖ 98 animanq; litarido **S** (animaque litandum *Aen.* II 118) ‖ 99 Hunc *Sur.* Hic *Riesius* ‖ 100 grabes **S** (grandes *uel* aliique graues *Sur.*)

Pars in frusta secant onerantque altaria donis;
Tum demum pueri et pauidae longo ordine matres
Stant circum.
Quos ubi confertos manus circumtulit omnes,
Sic prior adgreditur mensas atque incipit ipse;
Et postquam primus summo tenus adtigit ore,
Accipiunt proceres pariterque antistites omnes
Et pueri rudes; sequitur tunc cetera pubes.
Protinus ad reditum quisquis ac tecta domorum
Tendimus et laetum semper celebramus honorem.

Cumque *abortio* clamaretur 'Maro iunior!', ad praesens hoc recitaui:

Ne, quaeso, ne me ad talis inpellite pugnas!
Namque erit ille mihi semper deus, ille magister.
Nam memini (neque enim ignari sumus ante malorum):
Formonsum pastor Phoebum superare canendo
Dum cupit et cantu uocat in certamina diuos,
Membra deo uictus ramo frondente pependit.

Medea ⟨tragoedia⟩ 207

⟨**M.**⟩Esto nunc Sol testis et haec mihi Terra precanti

---

101 in frustra **S** | honorantq; alteria **S**, *corr. Salm.* ‖ 102 pauido **S** ‖ 102 Stant circum *in u.* 103 **S** ‖ 103 manuš **S**, *uox non Vergiliana corrupta uidetur* (munus *Riesius* panem *Suringar etiam* omnes circumtulit unda *proponens*) ‖ 105 adq; **S** ‖ 108 tunc] quos *Salm. ex Aen.* V 74 | pubes *Salm.*: rudes **S** ‖ 109 Prodinus **S** | ad tecto domosū **S** ‖ *in prosa* abortio **S**; Mauortio *Iuretus*; *puto* ab auditorio | recitaui **S**; ¦*quod ita poterit retineri, ut poeta centonarius carmen antea recitatum post edidisse ipse censeatur* (recitauit *Iuretus*) ‖ Neque sone me **S** ‖ 112 mihi ille **S** ‖ 113 maiorum **S**, *corr. Salm.* ‖ 114 fębū **S** | canendū **S**

207 (*B.* I 178, *M.* 235). Medea *inscribit* **S**; *auctor fuisse uidetur Hosidius Geta secundum Tertullianum de praescript. haeret. c.* 39: uides hodie ex Vergilio fabulam in totum aliam componi materiam secundum uersus, uersibus secundum materiam concinnatis. denique Hosidius Geta Medeam tragoediam ex Vergilio plenissime exsuxit ‖ *Medeae nomen ante* 1 *om.* **S**, *add. Riesius*

Et dirae Vltrices et tu, Saturnia Iuno!
Ad te confugio, nam te dare iura loquuntur
Conubiis. si quid pietas antiqua labores
Respicit humanos, nostro succurre labori,
Alma Venus! quicumque oculis haec aspicis aequis,
Accipite haec meritumque malis aduertite numen!
Quid primum deserta querar? conubia nostra
Reppulit et sparsos fraterna caede penates.
Quid Syrtes aut Scylla mihi, quid uasta Charybdis
Profuerit mediosque fugam tenuisse per hostis?
Inprobe amor, quid non mortalia *pectora* cogis?
Iussa aliena pati iterumque reuoluere casus,
Ire iterum in lacrimas. sed nullis ille mouetur
Fletibus, infixum stridit sub pectore uulnus.
Extinctus pudor atque inmitis rupta tyranni
Foedera et oblitus famae melioris amantis
Oblitusue sui est: lacrimae uoluuntur inanes.
Nusquam tuta fides, uana spe lusit amantem
Crudelis. quid, si non arua aliena domosque
Ignotas peteret, pro uirginitate reponit?
Heu pietas, heu prisca fides! captiua uidebo
Reginam thalamo cunctantem ostroque superbo —
Haut inpune quidem, si quid mea carmina possunt!

Chorus Colchidarum

Rerum cui summa potestas,
Precibus si flecteris ullis
Et si pietate meremur,
Nostro succurre labori.

---

5 Respice homano n. succurrere labri **S** ‖ 6 uenus aut quicumq; **S** ‖ 9 Repulit **S** ‖ 10 sirtes — scilla — caribdis **S** ‖ 11 ostis **S** ‖ 12 pectora *om.* **S**, *add. Salm.* ‖ 14 moutur **S** ‖ 16 adq; — tyrranni **S** ‖ 17 Federa **S** ‖ 18 suę est **S** | uuluuntur **S** ‖ 21 peteret hęc pro **S**, *corr. Burm.* ‖ 22 fides et hęc captiua **S**, *corr. Scriuerius* ‖ 23 thalami cunctantes **S** ‖ 24 Aut inpone **S** ‖ *tit.* chorus colcitarum **S** *rubr. litt.* (*sic ubiuis fere in person. notis*)

Et tu Saturnia Iuno,
Cui uincla iugalia curae,
Oculis haec aspicis aequis?
Nemorum Latonia custos
Triuiis ululata per urbes,
Sic nos in sceptra reponis?
Quid, o pulcherrime coniunx,
Potuisti linquere solam,
Per tot discrimina rerum
Nequiquam erepte periclis?
Manet alta mente repostum,
Quam forti pectore et armis
Medioque ex hoste recepit
Quaesitas sanguine dotes.
Felix, heu nimium felix,
Dum fata deusque sinebant!
Nescis heu perdita necdum,
Quae te dementia cepit
Caput obiectare periclis.
Haec nos suprema manebant,
Ignes araeque parabant?
Nostram nunc accipe mentem:
Vaginaque eripe ferrum
Ferroque auerte dolorem!

Creon. Medea

Cr. Femina, quae nostris errans in finibus hostis,
Flecte uiam uelis; neque enim nescimus et urbem
Et genus inuisum et non innoxia uerba;

---

33 Tribiis *ex* -bius **S** ‖ 35 pulcerrime **S** ‖ 37 totum *in* totu *corr.* **S** ‖ 38 periglis **S** ‖ 40 Quem **S** ‖ 40ª *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 42 heu (h *supra lin.*) **S** ‖ 43 dsquę **S** ‖ 44 eu **S** | necdum] nescis *puto* ‖ 48 Ignes *scripsi*: Hoc ignes **S** ‖ 52 Cre. **S** | errans *ex* errant **S**; erras *Scriuerius* (*at cf. Aen.* IV 21) | hospes *Schraderus* ‖ 53 Flectem **S** | nescimū **S**

Hostilis facies *ne* occurrat et omina turbet.
M. Nullae hic insidiae nec tanta superbia uictis,
Non ea uis animo nec sic ad praelia ueni.
Cr. Non ut rere meas effugit nuntius auris,
Vnde genus ducis uarium et mutabile semper.
Tu potes unanimes armare in praelia fratres
Funereasque inferre faces et cingere flamma,
Pacem orare manu et uertere sidera retro
Atque odiis uersare domos. tibi nomina mille,
Mille nocendi artes *semper* fecundaque poenis
Viscera *sunt*; notumque, furens quid femina possit.
Cede locis pelagoque uolans da uela patenti!
M. Rex, genus egregium, liceat te uoce moneri.
Pauca tibi e multis, quoniam est oblata facultas,
Dicam equidem, licet arma mihi mortemque mineris.
Ne pete conubiis natum: meminisse iuuabit;
Dissice compositam pacem; miserere tuorum!
Cr. Ne tantos mihi finge metus neue omine tanto
Prosequere: causas nequicquam nectis inanes.
Stat sua cuique dies. non ipsi excindere ferro
Caelicolae ualeant, fati quod lege tenetur.
Nec mea iam mutata loco sententia cedit.
M. Non equidem inuideo genero dignisque hymenaeis,
Non iam coniugium antiquum, quod prodidit, oro:
Tempus inane peto: liceat subducere classem;
Extremam hanc oro ueniam. succurre relictae,
Dum pelago desaeuit hiems, miserere parentis,

---

55 facies] s *supra lin.* **S** | ne *om.* **S**, *add. Burm.* | adq; homina turbat (e *supra* a) **S** || 57 ueni≡ (*erasa* s) **S** || 58 Cr. *hic Meyerus*: *ante* 57 **S** || 60 unanimos *Aen.* VII 335 || 63 adq, **S** || 64 semper *om.* **S**, *add. Burm.* (testor *Oudendorpius*) || 65 sunt *om.* **S**, *add. Burm.* || 70 pede **S** | natum *Wakkerus*: natam **S** *ex Aen.* VII 96 | iubabit **S** || 72 homine **S** || 73 tantos causaus **S**; en causas *Burm.* || 76 sentencia **S** || MD. *ante* 77 **S** | himeneis **S** | 78 prodedit **S** || 79 subdure **S**, *corr. Salm.* || 80 oram ueniam **S** | 81 hyems *Salm.*: tẽ **S**

O genitor! et nos aliquod nomenque decusque
Gessimus *et* scis ipse neque est te fallere quidquam.
Nunc uicti tristes (quoniam fors omnia uersat)
Submissi petimus terram litusque rogamus
Innocuum, neque te ullius uiolentia uincat.
Cr. Quid causas petis in meque excidiumque meorum?
Quidquid id est, timeo uatum praedicta priorum.
Eia age, rumpe moras; quo me decet usque teneri?
M. Quem sequimur? quoue ire iubes? ubi ponere sedes?
Cr. Ire ad conspectum cari genitoris et ora,
Dum curae ambiguae, dum spes incerta futuri.
M. Nunc scio quid sit amor. hospitio prohibemur arenae,
Nec spes ulla fugae, nulla hinc exire potestas,
Quassataeque rates, geminique sub ubere nati,
Et glacialis hiems aquilonibus asperat undas.
Si te nulla mouet tantae pietatis imago,
Indulge hospitio noctem non amplius unam!
Hanc sine me spem ferre tui; audentior ibo.
Cr. Desine iam tandem: tota quod mente petisti,
Largior et repetens iterumque iterumque monebo.
Si te his adtigerit terris Aurora morantem,
Vnum pro multis dabitur caput.

Vox deintus. Chorus

Vox. O digno coniuncta uiro, dotabere uirgo.
Ferte facis propere, thalamo deducere adorti.
Ore fauete omnes et cingite tempora ramis.

---

83 et *om.* **S**, *add. Scriuerius* (ut *Burm.*) ‖ 86 nec te *Aen.* XI 354 ‖ 87 Cre. **S** | in meque *scripsi*: in me **S** (*Aen.* VIII 386) aut in me *Scriu.* ex alto *Burm.* | excidiumque *Burm.* (*Aen. l. l.*): exiciumq; **S** ‖ 89 dcit **S** ‖ 91 Cre. **S** | gari **S** ‖ 93 Nunc scio q. s. amor *praue ex ecl.* VIII 43 *interpolata nec in metrum nec in sententiam quadrant* | hospicio proibemur **S** ‖ 95 Quasateq; **S** ‖ 96 glatialis **S** ‖ 97 nulla mouet *Scriu.*: nullam habet **S** ‖ 98 hospicio **S** ‖ 100 Cre. **S** ‖ 101 monebo *ex* mobebo **S** ‖ 104 dotauere **S** ‖ 106 fabete **S** | ramis *Burm.*: flãmis **S**

〈Chor.〉 Velamus fronde per urbem
Votisque incendimus aras.
Heu corda oblita tuorum
Vatum praedicta priorum,
Fati sortisque futurae!
Spe multum captus inani
Mactat de more bidentis
Phoeboque patrique Lyaeo,
Cui uincla iugalia curae,
Cumulatque altaria donis.
Tremere omnia uisa repente,
Fibrae apparere minaces,
Vox reddita fertur ad aures:
'Thalamis neu crede paratis,
Funus crudele uidebis.'
Carpebant membra quietem,
Animalia somnus habebat,
Ferali carmine bubo
In fletum ducere uoces:
Tristis denuntiat iras.
Quae tanta insania, ciues,
Velati tempora ramis?
Thalamo deducere adorti
Quaeso miserescite regis!
Recubans sub tegmine fagi
Diuino carmine pastor
Vocat in certamina diuos:
Ramo frondente pependit.
Quae te dementia cepit,
Saxi de uertice pastor,

---

107 Chor. *om.* **S** ‖ 109 oblita laborum *Aen.* IV 528 *et* IX 225 ‖ 112 Spem **S** ‖ 113 uidentis **S** ‖ 114 Foeboq; — lieo **S** ‖ 118 apparuere **S** ‖ 121 credele (u *supra* e *prior.*) **S** ‖ 126 Risus denuntias (t *supra* s) **S** ‖ 129 Thalami **S** ‖ 130 Quesub m. regi **S**, *corr. Scriuerius* ‖ *post* 130 *lacunae signa ponit Scriuerius* ‖ 134 *aut delet aut post* 141 *traicit Oudendorpius*

Diuina Palladis arte
Phoebum superare canendo?
Raptim secat aethera pinnis
Fugiens Minoia regna
Ausus se credere caelo
Vitamque relinquit in auras.
Demens uidet agmina Pentheus,
Caput a ceruice reuulsum,
Incensas pectore matres;
Vocat agmina saeua sororum,
Iuuenem sparsere per agros.

Medea. Nutrix

M. En quid ago? uulgi quae uox peruenit ad aures?
Obstipui magnoque irarum fluctuat aestu
Durus amor; taedet caeli conuexa tueri.
Quae potui infelix! quae memet in omnia uerti,
Cui pecudum fibrae, caeli cui sidera parent,
Heu furiis incensa feror! stat gratia facti.
Illum ego per flammas et mille sequentia tela,
Per uarios casus, per tot discrimina rerum
Eripui leto. fateor, arma impia sumpsi.
Sed quid ego haec autem nequiquam ingrata reuoluo?
Quid loquor aut ubi sum? ictum iam foedus et omnes
Conpositae leges. credo, mea uulnera restant.
N. Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit,
Sed cape dicta memor, duri solacia casus.
Sensibus hic imis nostram nunc accipe mentem:

---

138 Foebum **S** | canendo *ex* -dum **S** ‖ 139 aethera *scripsi* (*Georg.* I 406): era **S** aera *uulgo* ‖ 143 penteas **S** ‖ 144 *aut delet aut post* 147 *ponit Riesius* ‖ 145 ingensas **S** (accensas *Aen.* VII 392) ‖ 147 peagros **S** ‖ 148 ad *supra lin.* **S** ‖ 149 fructuat **S** ‖ 150 tedit **S** ‖ 151 meme **S**, *corr. Burm.* ‖ 153 ingensa **S** ‖ 156 fateor *Burm.*: fateor me **S** (me *ex Aen.* II 134 *additum*) ‖ sumsi **S** ‖ 158 logor **S** | fędus **S** ‖ 161 solatia **S** ‖ 162 haec *Higtius* (*ecl.* III 54): hic **S**

Heu fuge crudelis terras, fuge litus auarum!
M. Cara mihi nutrix, claudit nos obice pontus,
Dest iam terra fugae; rerum pars altera adempta est.
Hac gener atque socer patriaque excedere suadet.
N. Tu ne cede malis, sed contra audentior ito
Et quocumque modo fugiasque ferasque laborem,
Tu modo posce deos ueniam, tu munera supplex
Tende petens pacem causasque innecte morandi
Carminibus: forsan miseros meliora sequentur.
M. Nunc oblita mihi tot carmina, uox faucibus haesit;
Mens inmota manet et caeco carpitur igni.
Carmina uel caelo possunt deducere lunam,
Sistere aquam fluuiis, deducere montibus ornos.
Has herbas atque haec ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit; nihil ille deos, nil carmina curat.
N. Quid struis? aut qua spe inimica in gente moraris?
⟨**M.**⟩Aut pugnam aut aliquid iam dudum inuadere magnum
Mens agitat; *certum est sceleratas sumere poenas*,
Seu uersare dolos, seu certae occumbere morti.

Iason. Satelles. Medea

Ias. Quod uotis optastis, adest; timor omnis abesto.
Hic domus, haec patria est, nullum maris aequor aran-
Soluite corde metum tandem tellure potiti [dum.
Per uarios casus. bene gestis corpora rebus
Procurate, uiri; iuuat indulgere choreis.
Sa. Vnde tremor terris? qua ui maria alta tumescunt?

---

165 Deest **S** ‖ 166 Hac *Wakkerus*: Haec **S** (*Aen.* VII 317) | suadit **S** ‖ 168 fugiasque *Burm.*: fugias **S** ‖ M *ante* 171, *non* 172 **S** ‖ 171 secuntur **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* XII 153) ‖ 172 Nunc *Burm.* (*ecl.* IX 43): Non **S** ‖ 176 herbas (h *supra lin.*) ad hęc **S** ‖ 177 dedit mihi nihil **S** | nichil carmina **S** curat *hic omittens* ‖ 178 N. curat. quid stabis **S**, *corr. Burm.* ‖ 179 M. *om.* **S**, *add. Riesius* ‖ 179^{b} *om.* **S**, *add. Burm.* (*Aen.* IX 153 *et* II 576) ‖ *tit.* Iason S. Atelles. Mede **S** ‖ 182 haec *Burm.* (*Aen.* VII 122): hic **S** ‖ 185 iubat **S**

Quid tantum Oceano properent se tingere soles?
Nescio quod certum est: in nubem cogitur aer.
Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Et fratris radiis obnoxia surgere luna.
Ias. Media fert tristis sucos, infecta uenenis,
Quo thalamum eripiat atque ossibus implicet ignem.
Fare age quid uenias iam stinc et conprime gressum.
M. Ad te confugio, precibusque inflectere nostris.
O dulcis coniunx, non haec sine numine diuum.
Tanta meae si te ceperunt taedia laudis,
Hos cape factorum comites, his moenia quaere!
Ias. Non fugis hinc praeceps, dum praecipitare potestas
Iam propiore deo? nescis, heu perdita, nescis,
Nec quae te circumstent deinde pericula, cernis!
M. Hanc quoque deserimus sedem. tibi ducitur uxor.
Cui, pater et coniunx, quondam tua dicta relinquor?
Et sedet hoc animo, dotalis regia cordi est
Externique iterum thalami.
Mene fugis? hoc sum terraque marique secuta?
Hic labor extremus, longarum haec meta uiarum,
Hi nostri reditus expectatique triumphi?
Quid tua sancta fides? iterum crudelia retro
Fata uocant. tantis nequiquam erepte periclis,
Mene fugis? per ego has lacrimas, per si quis amatae
Tangit honos animum et mensas, quas aduena adisti,
Per conubia nostra, per inceptos hymenaeos,

---

188 quid certe est *ecl.* VIII 107 ‖ 191 sucos nigrisque infecta **S**, *corr. Burm.* (Media *del. Wakkerus*) ‖ 193 iam stinget conprome ressum **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* VI 389, *ubi* stinc *codd.*; *cf. Ribb.*) ‖ 195 coniux **S** | nomine **S** ‖ 196 Eueniunt. tanteme. si te **S**; eueniunt *deleui ex Aen.* II 777 *interpolatum* (tanta meae *del. Burm.*) ‖ 199 propriora die **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* VI 51) ‖ 200 Ne que **S** | p. nescis **S**, *corr. Burm.* ‖ 206 extremus *Burm.*: extre **S** ‖ 207 Hi *Burm.*: Hic **S** ‖ 209 nequaquam erepte (*ex* -ta) **S** ‖ 211, 212 T. h. a. per inceptos himeneus (o *supra* u) P. c. n. et mensas quas aduenas adisti **S**, *traiecit Burm.*

Te precor: *o* miserere animi non digna ferentis.
Namque aliud quid sit, quod iam inplorare queamus?
Ipse mihi nuper Libycis tu testis in undis:
Tum rauca adsiduo longe sale saxa sonabant;
Ionioque mari tantis surgentibus undis,
Luctantis uentos tempestatisque sonoras
Conpressi et rabiem tantam caelique marisque.
Vnius in miseri exitium proque omnibus unum
Obieci caput, id sperans fore munus amanti.
Sed quid ego ambages et iussa exorsa reuoluo?
Nil super imperio moueor; sperauimus ista
Tempore, quo primum fortes ad aratra iuuencos
Obieci et tauros spirantis naribus ignem,
Seminibusque satis inmanis dentibus hydri
Explicuit legio et campo stetit agmen aperto,
Telorum seges et iaculis increuit acutis,
Ferrea progenies duris caput extulit aruis.
Illi inter sese magna ui uulnera miscent,
Confixique suis telis et pectora duro
Transfossi ligno animasque in uulnera ponunt.
Auro ingens coluber seruabat in arbore ramos
Nec uisu facilis nec dictu affabilis ulli.
Ille manum patiens inmania terga resoluit.
Vt me conspexit flammantia lumina torquens,
Ceruicem inflexam posuit somnosque petiuit.
Si te nulla mouet tantarum gloria rerum,

---

213 o *om.* **S** || 214 aliut **S** || 215 libicis **S** || 216 Dum rauco adsiduę longo **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* V 866) || 217 Ionioque *Riesius* (*Aen.* V 193): Infixure **S** || 218 tempestatis quos honoras **S** || 220 meseri **S** || 221 Obiecit **S** | hid spe feror munus **S**, *corr. Burm.* || 224 qui primum fasces a. a. iouencos **S**, *corr. Burm.* || 225 Obieci *scripsi*: Semina **S** | et tauros *Burm.* (*Georg.* II 140): et eterios **S** || 226 Seminibusque *scripsi*: Obieci **S**, *cf. u. priorem* (unde satis *Burm.*) || 227 Explicuit *Burm.* (*Georg.* II 280): Eripuit **S** || 228 Cęlorũ **S** || 229 extullit arbis **S** || 234 uisuṡ **S** | effabilis **S** || 235 manu **S**, *corr. Schraderus* (*Aen.* VII 490) || 236 flamantia **S**

Sin absumpta salus nec habet fortuna regressum,
Si nulla est regio, miseris quam det tua coniunx,
I decus i nostrum, faciat te prole parentem
Egregia interea coniunx melioribus opto
Auspiciis! possem hinc *comitem* asportare Creusam:
Spero equidem mediis, si quid pia numina possunt,
Supplicia hausurum scopulis; dabis inprobe, poenas,
Quod minime reris, rebus iam rite paratis.
Ias. Desine meque tuis incendere teque querellis.
Nam mihi parta quies, nullum maris aequor arandum.
Nec ueni, nisi fata locum sedemque dedissent.
⟨**M.**⟩ Heu tot incassum fusos patiere labores
Nec uenit in mentem fumans sub uomere taurus,
Iam grauior Pelias et aena undantia flammis
Squamosusque draco et quaesitae sanguine dotes?
In regnis hoc ausa tuis.
⟨**Ias.**⟩ Haec loca non tauri spirantes naribus ignem
Inuertere satis inmanis dentibus hydri;
Nec galea densisque uirum seges horruit hastis,
Nec uim tela ferunt: mitte hanc de pectore curam.
⟨**M.**⟩ Nam quis te, iuuenum confidentissime, nostras
Iussit adire domos? pelagine erroribus actus
An fratris miseri letum ut crudele uideres?
Ias. Siue errore uiae seu tempestatibus acti.
Quis deus in fraudem, quae *te* dementia cepit

---

239 absumta **S** ‖ 240 dete tua coniux (~ *add. m. rec.*) **S** ‖ 242 coniux **S** | 243 hinc adportare creusinu (~ *m. rec.*) **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* II 778) ‖ 244 quidem **S** ‖ 245 Suplicia ausurũ **S** | pęnas **S** ‖ 246 Quod] d *punctata* **S** ‖ 247 Ia. **S** | tequerellis **S** ‖ 249 uene **S** ‖ 250 M. *om.* **S**, *add. Riesius* ‖ 251 uentem **S** | fumans *Burm.* (*Georg.* III 515): sudans **S** | tauros **S** ‖ 252 aena *Burm.*: in **S**, *qui in mg.* ≈ ‖ 253 quaesitas **S** (*Aen.* VII 423), *corr. Klotzius* ‖ 254 causa **S** ‖ Ias. *ante* 255 *om.* **S** ‖ 255 tauris spirante **S**, *in quo* In regnis — spir. *unicum uersum formant* ‖ 255^{b} *om.* **S**, *add. Meyerus* (*Georg.* II 140) ‖ 256 galeis *Georg.* II 142 | sedes **S** | astis **S** ‖ 258 M. *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 259 domos *ex* domus **S** | actos **S** ‖ 260 uiderem **S**, *corr. Burm.* ‖ 262 te *om.* **S**, *add. Burm.*

Commaculare manus, fraterna caede penates?
Aut ego tela dedi aut uitam committere uentis
Hortati sumus? *aut* quae dura potentia nostra?
M. Nil nostri miserere, nihil mea carmina curas;
Efficiam, posthac ne quemquam uoce lacessas.
Nec dulcis natos, Veneris nec praemia noris.
Ias. Quid nectis causas? en inrita iurgia iactas!
Iamque uale, melior quoniam pars acta diei est.
M. Vtere sorte tua, susceptum perfice munus.
Ias. Nunc iter ad regem nobis. quod tè adloquor, hoc est.
M. Num fletu ingemuit nostro aut miseratus amantem *est*?
Et dubitamus adhuc? lacrimantem et multa uolentem
Dicere deseruit rapidusque in tecta recessit.
Quid labor aut benefacta iuuant? mea tristia fata
Fessa iacent. ubi nunc nobis deus ille magister
Et Furiis agitatus amor et conscia uirtus?
Nam quid dissimulo aut quae me ad maiora reseruo?
Stat casus renouare omnis, dare lintea retro,
Rursus et *est* casus abies uisura marinos.
Te sine, frater, erit. quod si mea numina non sunt,
Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo!

Chorus

Dictis exarsit in iras
Insani Martis amore,
Poenorum qualis in aruis
Venantum septa corona
Fulua ceruice leaena;

---

264 comittere **S** ‖ 265 aut *om.* **S**, *add. Burm.*, *qui et post* nostri ‖ 266 nil mea **S** ‖ 267 posthac (*ex* -hęc) ne quicquam uoces lacessat **S**, *corr. Burm.* ‖ 269 Quid petis causas et inrida **S**. *correxi*; petis aut causas aut inr. *Oudendorpius* ‖ 273 Non fleto ingemui — amanti (est *om.*) **S**, *corr. Burm.* ‖ 276 iubant m. tristicia f. **S** ‖ 278 ei conscientia u. **S**, *corr. Burm.* ‖ 279 desimulo aut quid **S**, *corr. Burm.* ‖ 280 renobare **S** | omnis et dare **S**, *corr. Meyerus* ‖ 281 est *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 283 aceronta **S** ‖ 286 Pęnorũ — arbis **S** ‖ 288 lęena **S**

Qualis mala gramina pastus
Tractu se colligit anguis,
Tumidum quem bruma tegebat:
Caput altum in proelia tollit,
Linguis micat ore trisulcis;
. . . . . .
Furiis agitatus Orestes
Armatam facibus matrem
Ardens agit aequore toto,
Patrias obtruncat ad aras;
Triuiis ulutata per urbem
Qualis trieterica Baccho
Inter deserta ferarum,
Palla subcincta cruenta,
Vocat agmina saeua sororum;
Qualis philomela sub umbra
Pectus signata cruentum
Late loca questibus implet,
Maerens miserabile carmen,
Cantu solata laborem.
Qualis miserabilis Orpheus
Grauiter pro coniuge saeuit
Deserti ad Strymonis undam:
Te solo in litore secum
Anima fugiente uocabat,
Scirent si ignoscere manes.

Nuntius. Creon

N. Quo feror? unde abii? *rumpit* pauor, ossaque et artus

---

290 Tractus se **S** ‖ 291 Tumidam (u *supra* a) **S** ‖ 293 risulcis **S** ‖ *post* 293 *intercidit uersiculus* (Qualis Threissa fatigat *non apte Riesius ex Aen.* I 316) ‖ 297 Patris obstruncat ad ad aras **S**, *corr. Burm.* ‖ 298 Triuiis *Burm.* (*Aen.* IV 609): Furit **S** ‖ 299 bacco **S** ‖ 303 filomela **S** ‖ 306 merens **S** ‖ 307ª *om.* **S**, *add. Schraderus* (*Georg.* IV 454) ‖ 309 strimonis **S** ‖ 311 Animas **S** ‖ 312 Scirent (nt *erasa*) ignuscere (s *supra lin.*) **S** ‖ 313 habii **S** ‖ rumpit *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 314 cito praeruptus **S**, *corr. Burm.*

Perfudit toto proruptus corpore sudor.
Genua labant *tarda atque* oculos stupor urget inertis,
Arrectaeque horrore comae et uox faucibus haesit.
Cr. Quo res summa loco? unde haec tam clara repente
Tempestas sine more furit? maria omnia caelo
Miscuit, ingeminant abruptis nubibus ignes.
Fare age iamque mihi haec edissere uera roganti.
N. Aedibus in mediis quaeque ipse miserrima uidi
Horresco referens. palla subcincta cruenta
In medioque focos nocturnas inchoat aras
Intenditque locum sertis et fronde coronat
Funerea, crinem uittis innexa cruentis,
Vnum exuta pedem uinclis, in ueste recincta,
Spargens humida mella soporiferumque papauer.
Sparserat et latices simulatos fontis Auerni,
Sanguineam uoluens aciem, manibusque cruentis
Pro molli uiola casiaque crocoque rubenti
Vrit odoratam nocturno in lumine cedrum
Scillamque elleborosque grauis et sulfura uiua,
Obscuris uera inuoluens lacrimisque coactis
Voce uocans Hecaten; et non memorabile numen
Ferro accincta uocat.
Haec effata silet, oculis micat acribus ignem,
Expectans, quae signa ferant, ignara futuri.
Exipiunt subito nubes caelumque diemque,
Et tremefacta solo tellus, micat ignibus aether.
Continuo auditae uoces uagitus et ingens,

---

315 tarda atque *om.* **S**, *add. Burm.* | occulos **S** ‖ 318 sime more furut **S** ‖ 319 aruptis **S** ‖ 320 Fare mihi adq; hec cedisse. re **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* III 362, II 149) ‖ 321 miserrima (r *prior supra lin.*) **S** ‖ 324 Incenditq; **S**, *corr. Burm.* ‖ 325 uinctis **S** ‖ 326 recincta] c *prior ex corr.* **S** ‖ 327 soporiferrumq; papaber **S** ‖ 328 simolatos fonte **S** ‖ 332 grabis et sulpura **S** ‖ 334 ecaten **S** | numen *Burm.* (*Aen.* IV 94): ueāī **S**, *qui* ℞ (= require) *in marg.* ‖ 335 acinctam uoca≡t (*erasa* n) **S** ‖ 336 migat atrib: **S** ‖ 337 Obseruans *Aen.* VI 198 | ferant aut ignara **S** ‖ 338 nubis **S** ‖ 339 migat i. ęter **S**

Visus adesse pedum sonitus et saeua sonare
Verbera; *tum* uisaeque canes ululare per umbras
Aduentante dea refluitque exterritus amnis
Et pauidae matres pressere ad pectora natos.
Exhinc Gorgoneis Allecto infecta uenenis
Exurgitque facem adtollens atque intonat ore:
'Respice ad haec; adsum dirarum ab sede sororum,
Bella manu letumque gero.'
Talia cernentem tandem sic orsa uicissim:
'Venisti tandem. mecum partire laborem,
Tu dea, tu praesens animis inlabere nostris.
Dissice conpositam pacem, sere crimina belli
(Namque potes), colui uestros si semper honores'.
Talibus Allecto dictis exarsit in iram
Horrendum stridens rabidoque haec addidit ore:
'O germana mihi, mitte hanc de pectore curam.
Nunc si bella paras, luctu miscere hymenaeos
Funereasque inferre faces et cingere flamma,
Quidquid in arte mea possum meminisse necesse est,
Quantum ignes animaeque ualent: absiste precando.'
Dixerat; adtollit stridentis anguibus alas,
Ardentis dare uisa faces, supera ardua linquens.
Illa dolos operi flammisque sequacibus iras
Iungebat, duplicem gemmis auroque coronam

---

342 tum *om.* **S**, *add. Oudendorpius* (*Aen.* VI 558) | bisęq; **S** | ullulare **S** ‖ 343 refluit **S**, que *add. Burm.* (*Aen.* VIII 240) ‖ 344 presserat pectora **S** ‖ 345 gorgonalis lecto **S** ‖ 346 adq; **S** ‖ 347, 48 *uno uersu* **S** ‖ 347 dorarum ab scede (*uel* seede) **S** ‖ 348 mano **S** ‖ 349 Talia iactanti *Burm.* | ora uicissem **S** ‖ 350 partirē **S** ‖ 352 paceī̃ **S** ‖ 354 iras *Aen.* VII 445 ‖ 355 pauidoq; **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* VII 451) ‖ addidit *ex* -tit **S** ‖ 357 bellare paras **S** *ex Aen.* VIII 406 (*ubi* Et nunc si b. p.) | et luctu **S**; et *del. Meyerus* (luctu et *Klotzius*) | himeneus **S** ‖ 361 adtollens (n *supra lin.*) **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* VII 561) | anquib; **S** ‖ 362 dare — supera *Burm.*: dea — super **S** ‖ 363 operi *Burm.* (*Aen.* VIII 432): aperit **S** | ires **S** ‖ 364 et dublice **S**

Consertam squamis serpentum: flamma uolantem
Inplicat inuoluitque domum caligine caeca,
Prospectum eripiens oculis; mihi frigidus horror
Membra quatit gelidusque coit formidine sanguis:
Inprouisum aspris ueluti qui sentibus anguem
Aut uidet aut uidisse putat, metuensque pericli
Incipit effari, nec uox aut uerba sequuntur.
Idque audire sat est, quo me decet usque teneri.
Vadite et haec regi memores mandata referte.

Nutrix. Medea

N. Hoc habet. haec melior magnis data uictima diuis.
Talia coniugia et talis celebrent hymenaeos!
M. Tu secreta pyram natorum maxima nutrix
Erige *iam* tuque ipsa pia tege tempora uitta
Verbenasque adole pinguis nigrumque bitumen.
Sacra Ioui Stygio, quae rite incepta paraui,
Perficere est animus finemque inponere curis.
N. Discessere omnes medii spatiumque dedere.

Medea. Filii. Vmbra Apsyrti

M. Heu stirpem inuisam et fatis contraria nostris!
Huc ades, o formose puer. qui spiritus illi!
Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat!
Perfidus et cuperem ipse parens spectator adesset.
Fil. Parce pias scelerare manus! aut quo tibi nostri
Pulsus amor? iuris materni cura remordet:

---

365 flamaq; **S** (uolantemque *Oudendorpius*) | uocantem *praeter alia Burm.* ‖ 367 frigitus **S** ‖ 368 quoit **S** ‖ 370 paracli **S** ‖ 372 decit **S** ‖ 373 regina memores **S**, *corr. Burm.* ‖ 375 himeneos **S** ‖ 376 secretam piram—nutris **S** ‖ 377 iam (*uel* tu) *Oudend.*: *om.* **S** | tegit **S** | uita **S** ‖ 378 adola p. nicrumq; uitumen **S** ‖ 379 iobi stigio **S** ‖ 380 anim. **S** ‖ *tit.* absirti **S** ‖ 382 et] e. et **S** | contrariis **S** ‖ 385 adesse **S** ‖ 386 pia scelarare **S**, *corr. m. 1* | qui **S** (*cf. Georg.* IV 324) ‖ 387 si iuris **S** *ex Aen.* VII 402; si *del. Burm.* | remordit **S**

Natis parce tuis et nos rape in omnia tecum;
Quo res cumque cadunt, unum et commune periclum.
⟨Vmbra.⟩ Aspice nos. adsum dirarum ab sede sororum:
Infelix simulacrum, abruptum corpore toto.
M. Quid dubitem? audendum dextra, nunc ipsa uocat res.
Auctor ego audendi, fecundum concute pectus.
Si concessa peto, si poenas ore reposco,
Nullum in caede nefas; *et* amor non talia curat.
Fil. Hostis amare, quid increpitas mea tristia fata?
M. Suggere tela mihi finemque inpone labori.
Sanguine quaerendi reditus.
Fil. Nec te noster amor pietas nec mitigat ulla,
Nec uenit in mentem natorum sanguine matrem
Conmaculare manus? nostri tibi cura recessit
Et matri praereptus amor?
M. Crimen amor uestrum spretaeque iniuria formae
His mersere malis. fratrem ne desere frater. —
Poenarum exhaustum satis est, uia facta per hostis,
Et genus inuisum dextra sub Tartara misi.
Iamiam nulla mora est currus agitare uolantis.

Iason. Nuntius. Medea ex alto.

Ias. Ei mihi, quid tanto turbantur moenia luctu?
Quaecumque est fortuna, mea est; quid denique restat?
Dic age, namque mihi fallax haut ante repertus.
N. En perfecta tibi promissa coniugis arte

---

388 parge tuis a. ut **S**; et *Aen.* II 675 ‖ 389 cadent *Aen.* II 709 | et commoue **S** ‖ 390 Umbra *om.* **S**, *add. Riesius* ‖ 391 abruptum *scripsi*: labia **S** laniatum *Burm.* | tanto **S**, *corr. Burm.* ‖ 392 dubitas **S** *ex Aen.* IX 12, *corr. Burm. ex* IX 191 ‖ 394 concesso — pęnasoro **S** ‖ 395 et *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 396 amarė **S** | tristicia facta **S** ‖ 397 inponi **S** ‖ 399 midigat uulla **S** ‖ 400 mente — sanguinẽ **S** ‖ 401 comaculare **S** ‖ 402 praeruptus **S**; *cf. Aen.* IV 516 ‖ 405 Penarum exaustum — ostis **S** ‖ 406 uisum **S** ‖ *in tit.* Meda **S** ‖ 408 turbamur męnia lucri **S**, *corr. Burm.* (*Aen.* XII 620) ‖ 409 furtuna **S** ‖ 410 agi **S** | aut ante **S** ‖ 411 coniugia sorte **S**, *corr. Burm.*

Munera! *at* ingentem luctum ne quaere tuorum.
Sed si tantus amor menti, si tanta cupido est,
Expediam dictis et te tua fata docebo.
Conspectu in medio cum dona inponeret aris
(A uirgo infelix!) oculos deiecta decoros,
Vndique conueniunt per limina tota frequentes
Matres atque uiri cumulantque altaria donis.
Religione patrum biforem dat tibia cantum,
Cum subito dictuque oritur mirabile monstrum.
Ecce leuis summo descendere corpore pestis,
Incipit ac totis Vulcanum spargere tectis,
Regalisque accensa comas, accensa coronam
Membra sequebantur, artus sacer ignis edebat.
Diffugiunt comites et quae sibi quisque timebat
Tecta metu petiere, et sic ubi concaua furtim
Saxa petunt, furit inmissis Vulcanus habenis.
Nec uires heroum infusaque flumina prosunt,
Quaesitaeque nocent artes, miserabile dictu!
Illa per et scopulos aditumque per auia quaerit,
Arte noua speculata locum, paribusque reuinxit
Serpentum spiris uentosasque addidit alas,
Ense leuis nudo, perfusos sanguine currus.
Ias. Quo sequor? aut quid iam misero mihi denique restat?
Me me, adsum qui feci! in me *nunc* omnia tela
Conicite, hanc animam quocumque absumite leto!
Funeris heu tibi causa fui; dux femina facti!
M. Huc geminas nunc flecte acies et conde sepulcro
Corpora natorum, cape dona extrema tuorum.

---

412 at *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 414 fada **S** ‖ 415 deponeret **S**, *corr. Burm.* ‖ 416 decoros *ex* -rus **S** ‖ 417 laeta *Aen.* I 707 ‖ 418 adq; **S** ‖ 419 Relegione **S** ‖ 421 lebis **S** | descendit *Aen.* V 683 | 422 uulganũ **S** ‖ 423 corona **S**, *corr. Burm.* ‖ 426 concaba **S** ‖ 427 pedunt **S** | inmissis (*ex* -sus) — abenis **S** ‖ 428 heroum *Burm.* (*Aen.* V 684): erbarum **S** ‖ 430 Illa autem per populos **S**, *corr. Higtius* | adidumq; per abia **S** | 432 spinis **S** | addedit **S** ‖ 436 segor **S** (sequar *Aen.* IX 490) | mihi misero **S** ‖ 435 nunc *om.* **S**, *add. Burm.* ‖ 436 adsumite **S**

Et tumulum facite et tumulo super addite carmen:
'Saeuus amor docuit natorum sanguine matrem
Conmaculare manus, luctu miscere hymenaeos
Et super aetherias errare licentius auras'.
Ias. Crudelis mater, tanton me crimine dignum
Duxisti et patrios foedasti funere uultus?
Arma, uiri, ferte ac date tela, ascendite muros!
M. Quo morituре ruis? thalamos ne desere pactos!
Hortator scelerum, nostram nunc accipe mentem.
Siue animis siue arte uales, *si pectore robur*
Concipis et si adeo dotalis regia cordi est:
Quae nunc deinde mora est? nostrasne euadere demens
Sperasti te posse manus? opta ardua pinnis
Astra sequi clausumque caua te condere terra
Et famam extingui ueterum sic posse malorum.
Haec uia sola fuit, haec nos suprema manebat
Exitiis positura modum.
Sat fatis Venerique datum est. feror exul in altum,
Germanum fugiens et non felicia tela,
Vltra anni solisque uias. quid denique restat?
Et longum, formose, uale, et quisquis amores
Aut metuet dulces aut experietur amaros.

LVXORII **Epithalamium Fridi** 208

Sol, qui terrarum flammis opera omnia lustrat,
Extulit os sacrum caelo tenebrasque resoluit.

---

440 addedit **S** ‖ 442 et luctum **S**, *corr. Burm.* | imeneus (o *supra* u) **S** ‖ 443 Et *Riesius*: Te **S** (*ex Aen.* VII 557) Me *Burm.* | ęterias *et* lincentius **S** ‖ 444 tantū **S** ‖ 445 fedasti **S** ‖ 446 ac *scripsi*: arma **S** (*ex Aen.* II 668) ‖ 447 talamos **S** ‖ 448 Hortatur **S** ‖ 449 animis *Burm. ex Aen.* XII 892: animo **S** ‖ si pectore robur Concipis *Burm.* (*Aen.* XI 368): obta ardua pinnis Astra sequi **S** *e u.* 452 *sq. praue adsumpta* ‖ 451 Quae — est *Burm.* (*Aen.* XII 889): *om.* **S** ‖ 453 te] ce **S** | terrā **S** ‖ 455 nobis suppremanebat **S** ‖ 459 Extra *Aen.* VI 796 | annis **S** ‖ 460 fermosuñ **S** ‖ 461 metuaut **S**

208 (*B.* VI 84, *M.* 382). Epitalamium Fridus (*corr. Burm.*) a Luxorio. ūc̄. spectabili dictū. centon. **S**

Laetitia ludisque uiae plausuque fremebant,
At Venus aetherios inter dea candida nimbos
Aurea subnectens exertae cingula mammae,
Dona ferens, pacem aeternam pactosque hymenaeos
Atque omnem ornatum, Capitolia celsa tenebat,
Punica regna uidens, Tyrios et Agenoris urbem.
Hinc atque hinc glomerantur Oreades et bona Iuno;
Incedunt pariter pariterque ad limina tendunt.
Tectum augustum, ingens, centum sublime columnis,
Quo sacrae sedes epulis atque ordine longo
Perpetuis soliti patres considere mensis.
Vna omnes, magna iuuenum stipante caterua,
Deueniunt faciemque deae uestemque reponunt.
Dant signum, fulsere ignes et conscius aether
Conubiis mediisque parant conuiuia tectis.
Fit strepitus tectis uocemque per ampla uolutant
Atria, ubi adsuetis biforem dat tibia cantum.
At tuba terribilem sonitum procul aere canoro
Increpuit mollitque animos et temperat iras.
It clamor caelo, cithara crinitus Iopas
Obloquitur numeris septem discrimina uocum,
Iamque eadem digitis, iam pectine pulsat eburno.
Nec non et Tyrii per limina laeta frequentes
Conuenere, toris iussi discumbere pictis.
Tunc Venus aligerum dictis affatur Amorem:
'Nate, meae uires, mea magna potentia solus,
Huc geminas nunc flecte acies, illam aspice contra,
Quae uocat insignis facie uiridique iuuenta,
Iam matura uiro, iam plenis nubilis annis,

---

3 Lęticia **S** ‖ 4 etherios **S** ‖ 6 himeneos **S** ‖ 7 adq; **S** ‖ 8 uident. stirios et ageneri **S** ‖ 9 adq; **S** ‖ 12 sacre **S**; sacris *Aen.* VII 176 | adq; **S** ‖ 13 solidiš (t *supra* d *punctatam*) **S** 14 caterba **S** ‖ 16 eter **S** ‖ 17 Conubii **S** | conubia mensis **S**; tectis *Aen.* I 638 ‖ 20 terrebilem **S** ‖ 21 molliq; **S** ‖ 22 citera **S** ‖ 23 numeris] s *supra lin.* **S** ‖ 25 tirii **S** ‖ 26 tori **S** ‖ 30 uirideq; iubenta **S**

Cui genus a proauis ingens clarumque paternae
Nomen inest uirtutis et nota maior imago.
Hoc opus, hic labor est: thalamos ne desere pactos!
Credo equidem, noua mi facies inopinaue surgit.
Nonne uides, quantum egregio decus enitet ore?
Os humerosque deo similis, cui lactea colla
Auro innectuntur, crines nodantur in aurum,
Aurea purpuream subnectit fibula uestem;
Qualis gemma micat, qualis Nereia Doto
Et Galatea secant spumantem pectore pontum.
Cura mihi comitumque foret nunc una mearum!
Hanc ego nunc ignaram huius quodcumque pericli est,
Cum tacet omnis ager, noctem non amplius unam
Conubio iungam stabili propriamque dicabo.
Hic Hymenaeus erit monumentum et pignus amoris.
Incipe si qua animo uirtus et consere dextram,
Occultum inspires ignem paribusque regamus
Auspiciis: liceat Frido seruire marito,
Cui natam egregio genero dignisque hymenaeis
Dat pater et pacem hanc aeterno foedere iungit.'
Paret Amor dictis carae genetricis et alas
Exuit et gressu gaudens sic ore locutus:
'Mecum erit iste labor; si quid mea numina possunt,
Cum dabit amplexus atque oscula dulcia figet
Inmiscentque manus manibus pugnamque lacessunt,
Nusquam abero, solitam flammam (datur hora quieti)
Desuper infundam et, tua si mihi certa uoluntas,

---

32 proabis **S** | *puto* paterna — uirtute *inmutasse centonarium Aen.* XII 226, *ad huius similitudinem lectores iterum corrupisse, ut saepius factum est in his centonibus* ‖ 34 labor] r *supra lin.* **S** | talamos **S** ‖ 35 inopinanabe **S** ‖ 36 enitet *ex* initet **S** ‖ 37 Hos **S** ‖ 39 purpoream **S** ‖ 40 migat **S** | nereyia **S** ‖ 41 galadea segant spumente **S** ‖ 44 omnes sacer **S** ‖ 45 Conobio — probriamq; **S** ‖ 46 himeneus **S** ‖ 47 animo *ex* -mus **S** | conseq; **S**, *corr. Burm.* ‖ 49 seruare marido **S** ‖ 50 himeneis **S** ‖ 51 Dat pat *rubris litt.* **S** | federe **S** ‖ 52 care genitoris **S**, *corr. Burm.* ‖ 55 amplexos adq; obscula **S** ‖ 57 ora **S**

Omnia praecepi atque animo mecum ante peregi.
Sentiet!' atque animum praesenti pignore firmat.
Illa autem (neque enim fuga iam super ulla pericli est)
Cogitur et supplex animos summittere amori,
Spemque dedit dubiae menti soluitque pudorem.
Illum turbat amor; ramum qui ueste latebat
Eripit a femine et flagranti feruidus infert.
It cruor inque humeros ceruix conlapsa recumbit.
His demum exactis geminam dabit Ilia prolem,
Laeta deum partu, centum conplexa nepotes.

---

59 prȩcipi adq; **S** ‖ 60 adq; animo **S**, *corr. Burm.* ‖ 61 ulla *idem*: illa **S** ‖ 63 dubiem **S** ‖ 65 fraglanti feruitus **S**

Hactenus me intra uurgam animi litescentis inipitum tua eritudo, instar mihi luminis aestimande *ade*, normam reduuiare conpellit. sed antistat gerras meas anitas diribita, et post artitum Nasonem quasi agredula quibusdam lacunis baburrum stridorem auerruncandus obblatero. uos etiam, uiri optimi, ne mihi in aginam uestrae hispiditatis arnanti cataclum car-

---

209 *De hac praefatione cf. p.* 28 *sqq.* ‖ 1 uurgam **S**, *quod nondum correctum est*; burgam *non minus quam* bulgam (*cf. Plac.* 13, 13 bulga: saccus scorteus) *displicet Duebnero incredibilia proponenti* | litescentis *uox suspecta*; *puto* l(a)etiscentis | inipitum] *cf. Plac.* 60, 1 inipitus: implicatus uel inretitus ‖ 2 heretudo **S**; *cf. Plac.* 40, 17 eritudo: dominatio | extimandea de normam **S**, extimanda (aestimanda *Riesius*) de norma *Duebnerus* extimande a te normam *Loewius*; *fortasse in* ade *litteris latet nomen proprium* | redubiare conpellet **S**, *corr. Duebnerus*; *cf. Plac.* 78, 19 reduuiae dicuntur spolia serpentum, quibus quotquot annis senescunt sese exuunt | *cf. Plac.* 5, 1 antistant: meliores sunt; *idem* 49, 18 gerras: nugas ineptiasque ‖ 4 mea . sanitas **S**, *corr. Loewius* (*huc spectat Placidi* 9, 5 *glossa corrupta*) | diribita *scripsi*: diributa **S**; *cf. Plac.* 35, 4 diribita: digesta uel separata | et post *Duebnerus*: ey pos **S** | *cf. Plac.* 10, 18 artitus: artibus edoctus ‖ 5 *cf. Plac.* 10, 15 agredulae: ranae paruae multum in sicco morantes; *idem* 13, 5 baburra: stulta, inepta | auerrucandus **S**; *cf. Plac.* 10, 11 auerruncando: abominando ‖ 6 oblatero **S** | obtimi **S** ‖ 7 anginam **S**, *corr. Duebnerus*; *cf. Plac.* 9, 18 aginam: scapum trutinae, quod eo mensura ponderis agatur | *cf. Plac.* 10, 2 arnanti: frementi, murmuranti | cataclum *ex* tataclum *corr.* **S**; *cf. Plac.* 28, 15 cataclum: claudorum (*cf. Loewius l. l. p.* 59)

men inreptet, ad dapem meam mani conuertite cicuresque conspicite, ut alimones meis carnatoriis quam censiones extetis. igitur conrumo sensu meam returem quamuis uasculam Pieridem, *dum* actutum de uobis lampenam comtulam spero adiutaneam. quae cupedia praesumentis *os* iam non exippitandum, sed oppitandum sibi esse coniectat. ergo bene pedate me ac pudori citimum conlucari censete. quodsi iam haec nec crepera extiterint nec fracebunt, quae alucinari

---

8 dapem *scripsi*: rabem **S** rauim *Duebnerus* | mani *scripsi* (*cf. ex. gr. Varro de l. l.* VI 4): magi **S** magis *Riesius in l.* 9 *post* alimones *transponens, ubi tamen* quam *pro* potius quam (*ut l.* 19) *legitur* | conuertite *Riesius*: copertit **S**, *in quo exquisitius aliquid latere puto* | *cf. Plac.* 24, 17 cicures: placidi, quieti || 9 *cf. Plac.* 7, 13 alimones ab alimento | carnatoriis] *uox aliunde ignota* | *cf. Plac.* 27, 9 censio: multa, qua citatos . . . censor afficiebat || 10 *cf. Plac.* 58, 14 igitur: tum, deinde | conrumo *ignotum* (*male Riesius coni.* concinno) *a* ruma *recte deriuat Duebnerus* | returem *ex usu Africanorum pro* returabo; *Nonius p.* 167 *et* 557 *explicat* aperire || 11 *ex glossario saec.* VIII *adfert Duebnerus* uascum: inanem uel nugatorium | dum *addidi*: *om.* **S** | *cf. Plac.* 6, 28 actutum: statim, continuo (8, 19 actutum: breui, festinanter, propere) || 12 *cf. Plac.* 62, 21 lampenae: stellae quaedam sic dictae | *cf. Plac.* 27, 14 comptula: apte ornata uel decora | adiutaneam quae *scripsi*: adiutanãq; **S** adiuta namque *Duebnerus* adiutandi quae *Riesius* || 13 presumentis **S**, *post quod* os *ego addidi* (praesumenti *Riesius*, -tes . . . coniectant *Duebnerus*) | *cf. Plac.* 42, 6 exippitandum: hiandum, oscitandum | oppitandum *corruptum*; oppilandum *coni. Duebnerus* || 14 *cf. Plac.* 20, 7 coniectare: coniecturam facere uel aestimare | pedate *scripsi* (*cf. ex gr. Colum.* 4, 12): pedam **S** (*Festus* pedam *explicans* uestigium pedis *nil ad rem*) | ac *scripsi*: hac **S** | *cf. Nonius p.* 85 citima sunt proxima || 15 conlucari *Loewius*: colucari **S**; *cf. Plac.* 25, 4 conlucare: deputare | quodsi iam *scripsi*: quoniam (qm̃) si **S**, *quod salua cogitandi ratione non coit cum prioribus* || 16 creperat **S**, *corr. Duebnerus*; *cf. Plac.* 24, 3 creperae res: incertae dubiaeque | extiterat, in *supra* a, **S** | *cf. Plac.* 44, 9 fracebunt: sordebunt, displicebunt || 17 uouinator **S**; *Plac.* 13, 6 bouinator: tricosus et inconstans; *glossa apud Loewium* (*prodr. p.* 319) bouinari: conuiciari, clamare, *Festus* 30, 12 bouinatur: conuiciatur

uelut bouinator adactus coagmentem, sum uoti uobis damium usque ad exodium uitulaturus. quis enim me non soniuium et murgissonem fabula diffamabit quam mentorem exfabillabit altiboans? unde pauore me exfebruate fellibrem, ut harmoniae tensores apludam a me uelut ambrone collectam adoreos uertatis in struppos.

---

17 *sq.* adactus sum uoti uobis damium usque ad exodium uitulant$^{\text{u}}_{\text{i}}$is cohacmentem **S**, *correxi et traieci*; coagmentem = coagmentabo (damium coagmentare *absonum*); *cf. Plac.* 33, 1 (*et* 30, 11) damium: Bonae Deae sacrum (*ad* damium uitulari *cf. Plauti Pers.* 2, 3, 2); *Plac.* 9, 14 ad exodium: ad finem uel terminum ‖ 19 non soniuium et murgissonem *scripsi*: sonibiom (u *supra alt.* o) et non murgissonem **S**; *cf. Paulus Festi* soniuio significat . . . sonanti *et Plac.* 66, 18 murgiso: irrisor lusor *cum* 'Isidori' *glossis* murgiso: callidus murmurator | fabula diffamabit *scripsi*: fabula aut amabit **S** fabula autumabit *Duebnerus* fabulae haut amabit *Riesius* fabulauit *Loewius* amabit *neglegens* | quam = potius quam ‖ 20 *cf. Plac.* 67, 13 mentor (*sic codd.*): inuentor | exfaballibit altibuans **S**; *cf. Plac.* 41, 16 exfabillauero: exeruero (*idem* exerere *explicat* proferre) *et* 10, 12 altiboans: altisonans | pauore me *scripsi*: faborēm **S** fauorem *Duebnerus* | *cf. Plac.* 42, 2 exfebruare: expurgare ‖ 21 *cf. glossae* 'Isidori' fellibrem: adhuc lacte bibentem (*ex emendatione nostra, cf. Solin.* 2, 33) | harmoniae tensores apludam *scripsi*: apludam armonie temsore **S** a. h. tensore *Duebnerus*; *cf. Plac.* 8, 3 apludam (abl.): paleam ‖ 22 *cf. Plac.* 12, 4 ambronem: perditae improbitatis | *cf. Plac.* 7, 4 adoria: gloria uel bona fama; adorea: farrea | struppas **S**; *fortasse* stroppos *praestat* (*Festus* 313, 12)

Candida sidereo fulgebat marmore Cypris;
Nec cinctam reddit nobilis arte lapis,
Mystica secreti dirumpens claustra pudoris
Cum urtica *e* gremio prosilit aetherio.
Proles heu niueis nutritur pessima membris,
Gratum iamque locum protegit herba ferox!
'Sed recte factum: celentur feruida membra,
Visibus ut lateat tecta libido malis;
Mulciber en furtum metuens hoc sponte peregit,
Horreat ut Mauors dulcia adulteria.'
Sordet pulcra Venus, temerantur Cypridis artus!
Quid placeat nobis, si Venus ipsa piget?

211 **Sacrilegus capite puniatur. de templo Neptuni aurum perit. interposito tempore piscator piscem aureum posuit et titulo inscripsit 'de tuo tibi Neptune.' reus fit sacrilegii. contra dicit. ⟨conuincitur⟩.**

'Vnde redit fulgor templis? quis inania nuper

---

210 (*om. B. M.*) *post* 209 *in* **S**, *qui inscribit* Versus Octauiani (ni *supra lin.*) uiri inlustris annorum XVI. filius Crescentini uiri magnifici. sunt uero uersi CLXXII (*cf. praef. p.* 5) || 2 cinctam *Hauptius* (*opusc.* I *p.* 219): finctam **S** || 3 Mistica **S** || 4 e *om.* **S**, *add. Hauptius* | ęterio **S** || 5 nibeis **S** || 7 celantur *Quicheratius* | ferbida **S** || 8 Visibus *scripsi*: Dulcibus **S** Cultibus *Hauptius* | liuido **S** || 9 en furtum *scripsi*: an martem **S** (*e glossa*)|| 10 mabors **S** || 11 Sordet *Hauptius*: Horrit **S**, *sed* horret *parum aptum* | temnuntur **S**, *correxi* || 12 riget *Quicheratius*

211 (*om. B. et M., primus edidit Hauptius opusc.* I *p.* 217 *sqq. et plurima correxit*). *ad titulum numerus* VIII *in margine* **S** || *tit.* aureum ferit **S** (fert *Iuretus*) | inscribsit **S** | neptuśnereus fit salegii contradici (*omisso* conuincitur) **S**; *post titulum* prooemium *addi uult Riesius*, declamatio *Quicheratius*

Tantis Salsipotis distendit limina donis?
Ecce abiit damnum: splendescunt icta metallis
Marmora et anticus caedit laquearia fulgor.'
Pone animos laetos, quisquis testantia furtum
Dona uides. titulis uotum quod lucet opimis:
Gaudendum fuerat, nisi munus pauperis esset.
Heu scelus et magnis nequiquam prodiga rebus
Mens humilis! miseros semper quam maxima produnt!
Sordidus et nigrae dudum malus accola harenae
Nunc aurum piscator habet gaudetque metallis;
Nec satis est: donat templis, per limina figit
Et titulo confessus ouat. consurgite in iram,
Quis caelum, quis templa placent! modo limine in omni
Supplex, maiorum portans munuscula mensis
Vel tenuem spectabat opem; nunc ditior illis
Quos coluit, meliorque deo est: quod perdidit ille,
Hic donat. prorsus magna est iniuria Nerei.
Dignus non fuerat titulis, nisi perderet aurum?
Non facinus *scaeuum* caeso est auctore piandum?
Multa patent, sed plura latent: scelus undique densum est.
Tollere rem templis furor est temploque uicissim
Rem furti donare nefas. pro dira nocentum
Consilia in scaeuis! quae mens excogitet istud,
Res auferre sacras et consecrare rapinas?

---

2 Tantus salsipote≡ **S**; *suspectum* Salsipotis *uocabulum ab Hauptio restitutum* (*melius* Salipotis); *et hominis diuitis* (auripotens*?*) *mentionem desidero* | Salsipotenti incendit (*uel* inpleuit) *etiam coni. Hauptius* ‖ 3 aliut **S** | icta] tecta *Quicheratius* iuncta *Petschenig* picta *ego aliquando* ‖ 4 anticus *ego* (-quus *Hauptius*): antiqui **S** | cedit **S**; caedit *uel* redit in *Hauptius* cepit *Riesius* ‖ 5 testantia] i *supra lin.* **S** ‖ 6 lucit **S** ‖ 8 numquit nam prodita **S** ‖ 9 humilis miseris semper, quam *Petschenig* ‖ 10 Sorditus **S** | malus *ego*: magus **S** uagus *Hauptius* uacuus dudum *Maehly* ‖ 12 ficit **S** ‖ 14 limina **S** ‖ 16 pectabat **S**, *corr. L. Muellerus d. r. m.* 199 (expect. *Hauptius*) ‖ 17 perdedit **S** ‖ 20 scaeuum *addidi*: *om.* **S** tantum *ante* facinus *Hauptius* ‖ 22 templo qui **S** ‖ 23 *nonne* pro mira*?* ‖ 23 in scebis quem mens **S**

Sit similis uindicta malo (nunc ipsa pudori est
Vox mea), ne magnos laedat magis ultio diuos.
Audiat haec populus; nosque hoc narrabimus ergo,
Quod factum est meminisse nefas: referatur in urbe
Elusus custos raptumque altaribus aurum,
Mens audax, scelus ac manus inproba, perditus ardor,
Antistes uictus, penetralia prodita, numen
Contemtum, templum pauper, piscator abundans.
Vos, o caelicolae, uestrum nunc inuoco numen:
Sit mihi fas reticenda loqui, dum proditur iste.
Natus ut, ignotum est. neque enim de limine celso
Piscandi doctus ducit genus. inprobus ergo,
Cum tantas terris dederit labor inclitus artes,
Non Chalybum massas recoquit, non doctior aeris
Ducit molle latus fuluumue intentus in aurum
Multiplici gemmas radiantes lumine uestit,
Non ager in uoto est illi fortesque iuuenci,
Non inlex fenus, non classica, non pia Musa,
Sed spretis duris rebus placet omnibus isti
Fraus, dolus et furtum pelagi. conponitur ergo
Saeta nocens, fallax calamus et perfidus amus,
Principium sceleris: iam tunc en perditus iste
Neptunum spoliare parans petit alta profundi

---

26 Sit *Riesius*: Heu **S** | uindictam **S** || 27 magis] magnis **S** || 28 Audiet **S**, *correxi* | narrauimus **S** || 29 referatur *ego*: refertur **S** referetur *Quicheratius* referuntur *Hauptius* || 31 ac *scripsi*: hoc **S** (sceleris *Hauptius*) || 32 Antistes *ex* -tis *corr.* **S** | prodit **S** || 33 templi *Quicheratius* || 34 nun **S** || *ante* 36 Narratio *addit Riesius* || 36 ubi *Quicher.* | ingnotum (n *prior punctata*) **S** || 38 ded.] ducerit **S** || 39 calibũ **S** || 40 Ductile mollit onus *temptabat Hauptius*; *num* lacus? | fulbumque **S** || 42 iuuenui **S**, *corr. m. 1* || 43 uilex **S** || 44 duris *ego*: durr̄ (= rum) *supra lin. manu saec.* XII **S** diuum *Hauptius*; *fortasse* spretis rectis rebus; *cf. u.* 195 (*post* rectis *interlapsum additum de coniectura* durum) | placit *et* istud **S** || 46 calamus fallax *Hauptius*; *sed sollemnis haec breuium in arsi productio poetis Africanis* 47 en perditus *scripsi*: inperfidus **S** *e. u. priore* interritus *Hauptius* || 48 pedit **S**

Nereos et uitreo resupinos marmore campos.
Illic sollicite *per* saxa madentia curas
Disponens imoque trahens animalia fundo
Serus furtiuum referebat munus ad urbem.
Nec paulum sane maduerunt moenia, Phoebus
Dum releuat populos. uario commercia pisce
Cernere erat, genus omne maris conpleret ut urbem:
Hinc scarus, hinc uarius, hinc purpura, polypus inde,
Hinc murena ardens, illinc aurata coruscans
Et cancer mordax, tergo et russante locusta,
Thynnus, salpa, pager, lupus, ostrea, sepia, mullus
Et quidquid captum faciebat copia uile.
Proderat hoc illi tantum ad conpendia uitae,
Nec dabat ars aliud: quamuis praediues adesset
Mercatus populi, tamen hinc manus ista nocentis
Vix erat aere grauis, nedum copiosior auro.
Laudatus sane, quantum spectabat ad artem,
Et stulte multis dictus 'Neptunius heros',
Hinc etiam adsiduus templo, dum solus ad aras,
Solus ad altare est precibusque insistere cultor
Creditur et placidos pelagi sibi poscere fluctus,
Aurum (pro facinus), ueterum donaria, priscum
Obsequium, anticum munus, uidet arripit aufert.
Quis populi gemitus, quis tunc concursus in urbe!
Quis fuit ille dies, miseri cum pendere poenas

---

49 Nereo *et* resupinus **S** ‖ 50 per *om.* **S** | saxam. adentia **S** ‖ chordas *Maehly* | 51 trahensq; **S** ‖ 52 furtibum **S** ‖ 53 Necpalāsane **S** (sanie *praeterea Hauptius*) | uiderunt *Petschenig* | męnia **S** (limina *praefert Haupt*) | Phoebus *scripsi*: saepe **S**; patuerunt munera saetae *Maehly* ‖ 54 relebat populos (*ex* -lus) **S**; releuant *Petschenig post* pisce *interpungens* | comercia **S** ‖ 56 uarus **S** | purpora polipus **S** ‖ 57 ardens *Hauptius*: madens **S** nitens *Riesius* micans *Maehly* | corruscans **S** ‖ 58 mordax. ergo **S** ‖ 59 Tynnus **S** | pager] lages **S** | sępia **S** ‖ 60 copia *ex* cupia **S** ‖ 61 *puto* dispendia ‖ 62 abesset **S** ‖ 63 Mercator **S** | hin **S** ‖ 64 necdū **S** | auro *ex*aurū **S** ‖ 68 pręcibusq; **S** ‖ 69 placidos *ex* -dus **S** ‖ 70 facinus] ci *supra lin.* **S** ‖ 73 *ante* pęnas *2 litt. erasae* **S**

Custodes iussi fuso de sanguine crimen
Ignotum insontes luerent facinusque negarent!
Heu male magnorum semper sub nomine tali
Velamen scelerum. uilis persona: quis ergo,
Despiciens hominem, tantum quis crederet umquam
Pauperis esse nefas? uolitat cum funere diues
Multorum; nec scire potest sua crimina solus:
Hoc rursus magna statuere primordia rerum,
Quod cito tam prodit crimen quam concipit ardor.
Mens hominum facinus sine fine admitteret ullo,
Si posset celare diu: cultoris honore
Sacrilegus lucet, manibusque ablata nocentis
Post spatium produnt crimen redeuntia dona.
Huc huc tergemino letalia fulmina telo,
Iuppiter undarum, ualido, Neptune, tridenti
Concutiens maria alta iace pontoque uerendus
Litoreas transcende moras! stet turbidus axis
Nubibus et zephyris fundo reuolutus ab imo
Gurges inexpletum feriat uada marmore cano!
Piscator scaeuus meritum confundit utrimque:
Stat post furta pius, templis tua munera reddens,
Et post dona reus stat uilis. summa potestas,
Bis tibi calcato facta est iniuria caelo:
Cum tua sacrilegus raperet donaria templo,
Contemptus fueras; iam nunc obnoxius esse
Coepisti, ablatum postquam tibi reddidit aurum.

---

74 defuso *Hauptius* ‖ 75 necarent **S** ‖ 76 Neu **S** ‖ 80 nescire **S** ‖ 81 prorsus *Quicheratius* | magna est . ad uere **S** ‖ 82 *puto* Tam cito quod ‖ 83 amitteret **S** ‖ 84 cęlaret **S** ‖ 86 s *erasa ante* crimen **S** ‖ *ante* 87 Excessus *praeponit* **S** ‖ 87 letali. fulmine **S** ‖ 89 iace e pontoque *Hauptius* ‖ 90 transcende. remoras (n *prima supra lin.*) **S** | saxis **S** ‖ 91 zephyris *ex* zepheris **S** ‖ 92 inexplicitum **S** ‖ 93 Piscatur sęuus **S** | utrumq; **S** ‖ 94 tua *Quicher.*: tu **S** (dum — reddit *Hauptius*) ‖ 95 stat *scripsi*: prost **S** pro *Hauptius* | suma **S** ‖ 96 calcato *ex* caltato **S** ‖ 97 rapere donoria (a *supra* o *alt.*) **S** ‖ 98 iam nunc] *num* iterumq;*?* ‖ 99 cępisti **S** | ablatũ pot tibi reddedit **S**

'Ars' inquit 'studiumque dedit mihi, non scelus, aurum.'
Verum est. Eoos etenim mercator adisti
Et repetis patriam longo post tempore diues!
Scilicet his manibus uiduatos cernimus esse
Ture Arabas, Persen gemmis et uellere Seres,
Dente Indos, ferro Chalybes et murice Poenos!
Non pudet hanc artem scelerum *te* dicere princeps?
Remus cumba fretum gurges notus ancora lembus
Barca amus pumex conchae uada litus harena
Contus seta salum calamus *notae* retia suber:
Hic labor, haec ars est, hinc fuluum colligis aurum.
Mercator madidus, paruae stipis actor, ad aurum
Vt uenias, *iam* scire uelim; quem quando patronus
Maximus antiquo donarit tegmine uestis,
Mensibus ignorant maria intermissa clientem.
'Quis me' inquit 'tantum facinus committere uidit?'
Hoc bene habet, haec uox mihi *iam* confessio pura est.
Nunc ergo incipiam crimen sic pandere, uere
Vt uisum te, scaeue, putes. ergo omnis ad istud
Huc ades, *o* iudex, facinus. signantia rebus
Argumenta feram, magno quae septa uigore
Interdum uisus fallunt et crimina produnt.
Omne equidem furtum, dirus quod concipit ardor,
His nisi nunc fallor rebus constare necesse est,
An locus admittat facinus conplerier an non,
An ualeat persona nefas committere tantum.
Singula si excutimus, casurum est crimen in istum.

---

100 Ars (*supra lin.* s) inquid **S** | est eo . adsit enim **S**; *an* Eoas, *scil. partes?* ‖ 104 arabos **S** | euuellere **S** ‖ 105 calipes **S** ‖ 106 te *om.* **S** ‖ 107 fretum *ex* -tus **S** ‖ 108 Arca **S** | pumes conceuata **S** ‖ 109 Cotus **S** | s *ante* calamus *erasa* **S** | notę **S**: mola *Haupt.* rota *Quicher.* ‖ 110 hinc] hic **S** ‖ 111 auctor **S** ‖ 112 iam *ego*: *om.* **S** id *Riesius* (rescire *Hauptius*) ‖ 113 donauit *Hauptius* ‖ 115 inquid *et* comittere **S** ‖ 116 iam *om.* **S** ‖ Probatio *ante* 117 *addit Riesius* ‖ 117 uere *ego*: ueris **S** uerbis *Riesius* ‖ 118 uisū tesceue. potes **S**, *corr. Nipperdeius* | ad *ego*: sub **S** ob *Hauptius* ‖ 119 o *om.* **S** ‖ 120 magnoq; **S** ‖ 125 Adnuale ad **S** | comittere **S**

Ergo, ut distinctum est, uideamus ab ordine primo,
An locus admittat facinus conplerier an non.
Templum est, unde istud sublatum dicimus aurum.
Maxima res: uenerandus honos, custodia nulla,
Quod mane inpactis foribus uix uespere nigro
Stridula cardinibus claudit antica retortis.
Hoc patet adsidua luce omnibus, ut puta quisque
Insistat precibus, nec fas est claudere postes.
Ingressos nullos seruat custodia, nullos
Egressos, licet *et* semper discurrere ad aras
Omnibus et simulacra modis contingere miris;
Dona etiam ueterum populorum, insignia regum,
Et laudare licet cunctis et tangere fas est.
Ianitor hinc longe est primoque in limine custos;
Ipse etiam interdum penitus discedit ab aris
Antistes metuitque precantibus arbiter esse.
Hinc facilis causa scelerum facilisque malorum.
Nullus custodit templum, quia creditur aras
Caelicolum seruare timor. patet omnibus ergo.
Sic Phrygiae spes sola perit, dum milite lecto
Palladii numen seruantibus undique Teucris
Ingressus templum furtim non creditur hostis,
Et licet Iliados flammam Vestamque regentem
Hoc metuens Priamus muris uallasset et armis,
Dum tamen ingressos fas qui sint poscere non est,
Inuisum e templis antistes fugit Vlixen.
Non mirum est ergo, quod nos sic perfidus iste

---

129 istut **S** ‖ 130 honos (*ex* -us) costodia **S** ‖ 131 Quod *litt. rubris* **S** | manet *Hauptius* (*qui u.* 132 claudunt) ‖ 132 antiqua **S** ‖ 133 adsidua luce *scripsi*: adsiduae licet **S** | utpute **S**, *correxi* (utpote *Haupt.*) ‖ 134 Infixit **S**, *corr. Hauptius* (-stit *Riesius*) ‖ 135 Ingressus *Hauptius* (*dein* Egressus) | costodia nulla **S** ‖ 136 Egressos *in* -sis *corr.* **S** | et *om.* **S** ‖ 138 donā **S** ‖ 139 Et lustrare *Maehly* ‖ 140 lonce **S** ‖ 141 dissedit **S** ‖ 142 meduitq; **S** ‖ 145 patet *Iuretus*: petit **S** ‖ Exemplum *ante* 146 *inserit* **S** ‖ 146 frigię **S** | lecto *ex* -tu **S** ‖ 147 nomen **S** ‖ 149 illiacos **S** (Iliacus *minus probat Hauptius*) ‖ 150 primus **S** ‖ 152 e] me **S**

Decepit, templis numquam suspectus et aris,
Sicut Pergameas caesis custodibus aras
Audax, ut numen raperet, penetrauit Achiuus.
Nunc quoniam cunctis manifestum cernimus esse
Ad causam scelerum templum patuisse rapinis,
Quod sequitur, certo tractandum examine rerum est:
An ualeat persona nefas conmittere tantum.
Quid metuat pauper? neque enim est iam diues habendus,
Et cum dona ferat; quamuis maria alta peragret
Perditus et templis furtiuum congreget aurum,
Pauper erit, cui nullus honos, cui gratia nulla,
Non clarus genitor, non noto semine mater.
Scilicet horrescit, priscos ne nomine auorum
Infamet fasces, miser undique, solus ubique!
An non hoc genus est, cuius de examine muto
Quisquis honoratos respexit forte potentes
Ob meritum fulgere uiros, mox improbus, audax,
Fortunam incusans et tetro liuidus ore
Pauperiem monstrat superis ac pectore laeuo
Dira quiritatus fundit conuitia caelo?
Pauperis omne nefas: facile scelus aptus ad omne,
In pretium pronus, despectu numinis audax,
Vilis iners scaeuus turpis temerarius ardens
Perditus abiectus maledictor sordidus amens.
An non sunt isti, quorum de nomine multi,
Ducere concessis dum nolunt artibus aeuum,
Caedibus infamant siluas et crimine cauto

---

154 Decipit **S** ‖ 155 costodib; **S** ‖ 156 numera peret **S** ‖ *ante* 157 Probatio *addit Riesius* ‖ 158 rapuisse rapinis **S** ‖ 163 congregit **S** ‖ 164 honus **S** ‖ 167 Infamet fasces *scripsi*: Incedat in fasces **S** Incidat in f. *Hauptius* (prisco sine n. a. Incidit in f. *Quicheratius* Ne cadat in f. *Maehly*) ‖ 168 multo **S**, *correxi* ‖ 169 honoratus — parentes **S** ‖ 171 tedro **S** ‖ 173 Diraq; ritatus **S**; quoque iratus *Iuretus* ‖ 174 captus adonē **S** ‖ 175 prętiũ *ex* -tio *corr.* **S** | despectus **S** ‖ 176 iners *ego*: inops **S** | *num* saeuus?‖ 177 abieptus maledictus sorditus **S** ‖ 178 numine **S** ‖ 179 concessum **S**, *corr. apographon Leidense*

Insidias tendunt domibus gregibusque rapinas;
In quibus haut ulla est caro de sanguine cura,
Pactas temporibus cum dent in praelia mortes?
Iam uobis mirum est, furtum quod fecerit ille,
Sanguinis et uitae pretium cui extinguit honorem?
Nunc age, si ueris tractauimus undique causis,
Pauperis esse nefas quidquid peccatur in orbe,
Quod superest positis iam rebus ab ordine primo,
An uindex sceleris sit raptor *et ipse*, uidendum est.
Neptuni e templo uotiuum perdimus aurum.
Heu male cum diris altaria iuncta metallis!
Qui primus templis aurum dedit omine diro,
Is causa scelerum primus fuit. omne paratas
In facinus mentes hominum succendier auro
Non scierat? rectis semper contraria rebus
Fulua metallorum est rabies; haec praelia miscet,
Haec castos uendit thalamos, haec polluit aras.
Mille nocendi artes. uolumus si uisere priscos,
Dicite, quod facinus commissum non sit ob aurum.
Auro ardet Glauce, Danae corrumpitur auro,
Auro emitur Pluton, Phlegethon transcenditur auro,
Proditur Amphiaraus atque Hector uenditur auro;
Hoc Medea maga est, serpens uigil, exul Iason,
Hoc Mida ieiunus, Paris ultus, naufraga Hellest,
Hoc Pallas Furia, Venus inuida, Iuno cruenta,

---

181 *nonne* dominis? ‖ 182 aut **S** ‖ 183 Pastas **S** | cum dent *scripsi*: uindunt **S**; uendunt qui in praemia *Hauptius* ‖ 184 Iam *scripsi*: An **S** ‖ 185 qui extinget **S** ‖ 186 age *scripsi*: quoque **S** ‖ 187 urbe **S** ‖ 189 raptor et ipse *scripsi*: rapto **S** raptus causa *Hauptius* ‖ 193 primis templi (*supra* i *uidetur erasa* s) **S** | duro **S** ‖ 193 omnes **S** ‖ 194 aurũ *ex* auro **S** ‖ 196 facies *Maehly* ‖ 197 uindit **S** | hę **S** ‖ 199 comissũ **S** ‖ 200 Arro **S** | claucidane **S** ‖ 201 ploton. flegeton **S** ‖ 202 amfiaraus **S** | atque] et *Hauptius* ‖ 203 Ho **S** | uigel **S** ‖ 204 leiunus **S** | altus **S** | naufraga Hellest *ego*: naufragus helles **S** naufragaque *uel* naufraga es Helle *Hauptius* (naufraga's *Muellerus*); h *apud huius aetatis scriptores pro consona* ‖ 205 Pallas] sapiens **S** | Furia est *Hauptius* | inuita **S**

Hippomenes cursu uelox, hoc tarda Atalante est.
Aurum quod nigris Pactolus miscet harenis,
Quod condit Hermus, tristis quod celat Auernus,
Quod ferrum intundit, liquidus quod conficit ignis,
Quod furor exposcit demens, quod praelia saeua,
Quod raptum queritur coluber, quod Punica uirgo
Amissum plangit, Tyria damnandus in aula
Pygmalion caeso quod perdit fraude Sichaeo,
Quod tutum nec templa tenent nec pauperis ardor.
'Qui raperet, donum templis non redderet' inquit.
Sentio, quas nobis subrepto praeparet auro
Callidus ambages: templorum abscondere furem
Cultoris temptat donis et diuite censu
Pauperiem foedam scelerum causamque malorum
Excusat largus; nos autem insistimus inde.
Hoc ideo factum est, ut crimen frangere posses.
Hinc etiam est illud, docto quod concipis astu,
Squamigerum in piscem raptum uertatur ut aurum,
Vt titulum inscribas 'tibi nunc, salis alme profundi,
Quod dedimus, Neptune, tuum est.' pulcre omnia, pulcre
Dissimulas; sed uera patent. iam frangere uotum est
Hoc quoque, quod longo meditatum tempore profers,
Argumentum ingens: 'templis non redderet aurum,
Qui tulerat.' macte, scelerum doctissime rhetor,
Verborum auxiliis subrepto crimine rerum!
Reddere te donum deus inpulit, inpulit angor,
Inpulit et scelerum mens conscia, conpulit index

---

206 Ipp. **S** || 207 pactulũ **S**, *corr. m. 1* || 208 Hermus *scripsi*: feinus **S** funus *Hauptius* Phineus *uel* Phoenix *Quicher*. tellus *Riesius* || 210 seua **S** || 211 querit **S** || 212 tyrie **S** || 213 siceo **S** || *ante* 215 Refutatio *addit Riesius* || 215 inquid **S** || 216 quas] s *supra lin.* **S** || 217 abages (s *supra lin.*) tempolorũ **S** || 219 sceleram **S** || 221 possis **S** || 222 conspicis **S** || 224 profunde **S** || 225 pulchre — pulcre **S** || 226 patentia. frangere **S** || 228 argumentũ, *ultimae 5 litt. ex ras. obscurae* **S** || 229 tullerat **S** || retor **S** || 230 subrepto *ego*: sub certo **S** subuerso *Maehly* || 231 inpolit impolit **A** | angor *Maehly*: ardor **S** || 232 Impolit **S**

Furtorum semper timor anxius atraque mentis
Tristities pallensque metus resecansque medullas
Per causam raptus trepidis penitudo secunda:
Haec scaeuos uexant. non sunt, mihi credite, non sunt
Eumenides dirae, fallax quas fabula narrat
Cocyti in gremio rapidi, Phlegethontis ad ignes
Tartarei, incinctas facibus serpente flagellis:
Sed metus et facinus, set mens est conscia praui.
Ni fallor, uictum est magno quod protulit astu.
Sed superest pars magna mihi de crimine uero:
'Qui raperet, totum templis non redderet.' ergo
Hoc quoque sic uincam, uerum fatearis ut ipse.
Sustuleras templis: partiris, perfide, furtum,
Non totum reddis: superauit copia partem.
Nunc quoniam manifesta fides gradibusque malorum
Hinc illinc lucent conlatis crimina rebus,
Officium inuadam, ualeant ut cernere cuncti,
Piscandi doctis semper nil nequius esse.
Hic taceam, audaces ducit quos pallida semper
In scelus omne fames secretaque litora condunt.
Hoc loquor, infaustis leuior cur scanditur alnus,
Quid faciant remo celeri lemboque uolantes,
Excussum uentis pelagus cum litora plangit.
Naufragium expectant: sidit cum rapta sub undas
Puppis, submersi fundo scrutantur harenas.

---

233 Furturum (u *media in* o *corr.*) **S** ‖ 234 Tristicies *ex* Trististicies **S** | metusq; resecanq; **S**; reseransque *Iuretus* ‖ 235 Per *scripsi*: Post **S** (Post ausa et *Maehly*) | *nonne* trepidos p. secuta*?* ‖ 238 flegetontis **S** ‖ 239 Tartareu **S** ‖ 240 medus **S** | set mens est *scripsi*: mens est et **S** ‖ 241 fictum *Iuretus* | protullit **S** ‖ 243 totum] donum **S** ‖ 245 Sustulleras **S** ‖ 246 cupia **S** | partem *scripsi*: mentem **S** multum *Maehly* ‖ 248 illic **S** ‖ 251 taciā **S**; taceo *Maehly* | duci *Hauptius* ‖ 252 segretaq; **S** | condunt *scripsi*: cogunt **S** ‖ 253 locor **S** | cur *scripsi*: cum **S** (*modorum permutatio etiam melioribus usitata*) ‖ 255 pelacus **S** | litura **S** | frangit **S**, *corr. Petschenig* ‖ 256 sedit **S**, *correxi* | unda **S**, *corr. Quicheratius* ‖ 257 submerse *et* scrudantur **S**

At cum lassatus portum uix nauita uidit,
Furta parant missosque secant in litora funes.
O scelerum auctores, tetro et cum crimine ponti
Cladum participes et tempestatis amici!
Haec quoque si excutitur, quam magni criminis ars est!
Non scelus est, unco piscem quod fallitis amo,
Quod placidas subter lina intertexitis undas?
Piscibus adsuetis fallaces tendere morsus
Neptuni pulcrum uisum est non parcere templis.
Iam satis haec cunctis uox *en* inpensa nefandis
Piscantis facinus cecinit uersuque coegit
Aurum templa nefas titulos epigrammata munus.
Subplicium restat scelerum, quod reddere debet
Iudex, horrendo tollens tortore securim.
Dicite, quis ius est examina figere causis,
Dicite iam poenas mandatas legibus almis.
Vos quoque, quis ferro mortales caedere fas est,
Cum iam damnati iugulos ac colla petetis,
Ne campis patriaeque loco nec caedite iuxta:
Deprecor. ad nigras ducatur uinctus harenas,
Vltima despumans pelagus qua litora lambit;
Hic iaceat medius ponto terrisque nefandus,
Et cum sollicitum uentis mare tollitur alte,
Destruat unda rogum rapiantque animalia corpus.
Hic tamen exesis tumulos conponite membris
Et titulum facite et uersu hoc includite carmen:

---

258 Ad **S**; *puto* Aut | lasatus — nauida **S** ‖ 259 scant in litore **S** ‖ 260 nauctor es **S** ‖ 263 uno **S** | piscẽm (m *erasa*) **S** | fallidisceno **S** ‖ 265 adsueti *Hauptius* ‖ Epilogi *ante* 267 **S** ‖ 267 cunctis *scripsi*: functis **S** factis *Iuretus* furtis *Burm.* | en *addidi*: *om.* **S** (uox est *Iuretus* mea uox *Hauptius post* haec *interpungens*) ‖ 268 uersusq; **S** ‖ 271 tortore] r *prior supra lin.* **S** ‖ 272 quod **S** (quos *Riesius*) ‖ 274 mortale cedere **S** ‖ 275 iugolos accola petistis **S** ‖ 276 cedite **S** (ne credite iusta *Quicher.*) ‖ 277 unctus **S** ‖ 278 pelacus qua litura **S** ‖ 279 ponto *ex* -tu **S** ‖ 280 sollicitum *ex* -tus **S** ‖ 282 exesis *scripsi*: expositis **S**, *quod non tuetur Petron.* 115 | adponite *Hauptius* ‖ 283 facit et **S**

'Piscibus hic uixit, deprensus piscibus hic est,
Piscibus occubuit. spes crimen poena sub uno est.' 285

212 **Epithalamium**

Ite, uerecundo coniungite foedera lecto
Atque Cupidineos discite ferre iocos; 2
Alliget amplexus tenerorum mater Amorum, 5
Quae regit Idalium, quae Cnidon alma regit, 4
Concordesque tegens cum maiestate benigna 3
Constituat, patres et cito reddat auos. 6

213 **Verba amatoris ad pictorem**

Pinge, precor, pictor, tali candore puellam,
Qualem pinxit Amor, qualem meus ignis anhelat.
Nil pingendo neges; tegat omnia Serica uestis,
Quae totum prodat tenui uelamine corpus.
Te quoque pulset amor, crucient pigmenta medullas: 5
Si bonus es pictor, miseri suspiria pinge.

214 **Amans amanti**

Dic quid agis, formosa Venus, si nescis amanti
Ferre uicem. perit omne decus, dum deperit aetas.
Marcent post rorem uiolae, rosa perdit odorem,

---

284 depreensus **S** ‖ 285 occupuit **S** | crimen crime pęna **S** |
212 (*B.* III 260, *M.* 1005). *In marg.* IX *olim adpositum in* **S** (*praef. p.* 6) ‖ 1 fędera **S** ‖ 2 Adq; **S** ‖ *uu. qui sunt in* **S** 3 *et* 5 *inter se traieci* ‖ 5 Alligit **S** ‖ 4 regit *bis Heinsius*: tegit *bis* **S** | q; nidos **S** ‖ 3 tegens *scripsi*: tegat **S** | magestate **S** ‖ 6 *post* constituat *interpunxi* (patres *scil. nouorum nuptorum*) | abos **S**
213 (*B.* III 278, *M.* 1013) *extat et in* **L** (*praef. p.* 10) Ad pictorem *inscribente* ‖ 2 finxit *schedae* | amor *uulgo* ‖ 3 syrica **L** ‖ 5 *om.* **L** | pulsit **S**, *corr. Oudendorpius* (cruciant *uulgo*) ‖ 6 est **S**
214 *sq.* (*B.* III 279 *sq.*, *M.* 1014 *sq.*) *extat et in* **Y** (*et qui cum hoc cohaeret Laurentiano*: *praef. p.* 25) ‖ *tit.* AM.N.S.A.M.I **Y** (A.M.S.AM.P. *Laur.*) ‖ 2 perit **S** *Laur.*: pte **Y** ‖ 3 Marcem p' **Y**

Lilia post uernum posito candore nigrescunt.
Haec metuas exempla precor et semper amanti
Redde uicem, quia semper amat, qui semper amatur.

Rescriptum 215

Non redit in florem, sed munus perdit amantis,
Quidquid uile iacet: dulce est, quodcumque negatur.
Nam si formosam facilem penetrauit amator,
Fallit adulterio et munus perdit amantis.

De Procne et Philomela 216

Da sensus mihi, Phoebe, precor; nam poena puellae
Non habet exemplum. tristis post funera linguae
Sanguis inest pingitque cruor tormenta pudoris.

LINDINI de aetate 217

Vitam uiuere si cupis beatam
Et uotis Lachesis dabit senectam,
Annos ludere te decem decebit,
Viginti studiis dabis seueris,
Triginta pete litium tribunal,
Quadraginta stilo polita dicas,

---

4 positũ **S** | nigrescunt *scripsi*: liquescunt *codd.* (*ex* liquiscunt *corr.* **S**) liuescunt *L. Muellerus* ‖ 5 Nec **Y** ‖ 6 uices **Y** ‖ **215** . NS CN̄PI . *Laur. inscribit* ‖ 1 reddit **Y** ‖ 2 Quicquid **Y** | iacit **S** ‖ 3 si formosa *codd., correxi* (qui formosam *L. Muellerus*) | facilem *scripsi*: facile **S** facili **Y** *Laur.* | penetrauit **S**: penetratur *Laur.* p&netratur **Y** | amator *scripsi*: amore *codd.* ‖ 4 Facit adulterium *codd., corr. Muellerus*; *an* adulteriis? | et] *suprascr.* q; *m. 2 Laur.* | *puto* prodit ‖ *sequitur in* **S** *c.* 128

216 (*B.* I 166, *M.* 687) *tit.* De progne et filomela **S** ‖ 1 foebe **S** | pena **S** ‖ 3 pingit. quęcror turmenta **S**, *corr. Salm.* ‖ *integrum c. non esse putat Meyerus*; *fortasse excerptum ex maiore epyllio*

217 (*B.* III 94, *M.* 541) *extat et in* **Y** ‖ 1 si uiuere **SY**, *corr. Burm.* | uis **Y** ‖ 2 lacesis **S** lacessis **Y** | dabis *codd.* ‖ 3 decem ludere te **Y** | debit **S** ‖ 4 Vinginti **S** ‖ 5 Trigenta **S** (*et sic* -genta *semper idem*)

Quinquaginta uelim diserta scribas,
Sexaginta tuo satis fruaris,
Septuaginta uelis uenire mortem,
Octoginta senes caueto morbos,
Nonaginta time labante sensu,
Centum nec puer unus adloquetur.

218 AVITI **Allocutio sponsalis**

Linea constricto de pectore uincula solue
Et domino te crede tuo; ne candida laedas
Vnguibus ora uide uel ne contacta repugnes:
Est in nocte timor, non est in nocte periclum!
Nec uolo contendas: uinces, cum uicerit ille.

219 **De somnio ebriosi**

Phoebus me in somnis uetuit potare Lyaeum;
Pareo praeceptis: tunc bibo, cum uigilo.

220 **De uuis**

Vindicat ipsa suos, quos pertulit, uua labores:
Quae pede comprimitur, subtrahit ipsa pedem.

221 **De Libero patre**

Orgia lassato quotiens soluuntur Iaccho,
Sic deus uda mero ponere membra solet.

---

7 belim deserta **S**; *u.* 6 uelim diserta dicas *et u.* 7 stilo polita scribas *Piersonus blande* ‖ 8 *num* satur*?* ‖ 9 *om.* **Y** ‖ 10 senex **Y** ‖ 11 labente *codd., corr. Heinsius* ‖ 12 all. **Y**

218 (*B.* III 259, *M.* 259). *tit.* Abiti **S** ‖ 2 nec candita **S**, *corr. Salm.* ‖ 3 Huncuib; hora **S**, *corr. Salm.*

219 (*B.* V 137, *M.* 1075) *extat et in* **T**, *qui* de quodam ebrioso *inscribit* ‖ 1 Me foeb; **ST**, *corr. Salm.* | putare (*sic* **T**) *in* potare *corr.* **S** | lyeum **T** lieum **S** ‖ 2 cum *uulgo*: dum **ST**

220 (*B.* III 87, *M.* 935). *tit.* De ubis **S** ‖ 1 pertullit ubas **S** ‖ 2 *habent post* 165, 2 (*ubi uide*) *tres codices Petropol., Lips., Sangallensis* | compremitur *scripsi*: cum premitur *tres codices* dum premitur **S** quod pr. *uulgo* | illa *tres codd.* | subtrait **S**

221 (*B.* I 24, *M.* 584). 1 Vrgia — yacco **S** ‖ 2 Hic *Salm.*

De Luna et Musis 222

Phoeba sedens gremio dum fert germana reclinem
Languidulos pueri respiciens oculos,
Vos Heliconiadae lentum submittite carmen:
Carmine somnus adest, carmine somnus abest.

De statua Veneris 223

In gremio Veneris crescit quoddam genus herbae:
Sensit dura silex, ex quo locus aestuet igni.

De uipera 224

Accensa in Venerem serpens genitalibus auris
Sic coit ut perimat, sic parit ut pereat.
Hi sunt affectus, haec oscula digna uenenis,
Coniugiique Venus semper amore nocens.

De balneis 225

Exultent Apono Veneti, Campania Bais,
Graecia Thermopolis: his ego balneolis.

---

222 (*B.* I 76, *M.* 621). 1 Foba **S** | dum *scripsi*: quem **S**; gr. fert Endymiona recl. *Oudendorpius* ‖ 3 eliconiade **S** ‖ 4 abest *Salm.*: adest **S**

223 (*B.* I 67, *M.* 611). 1 gremium **S** | ueneris quoddam genus erbe uerescit **S**, *correxi*; herba uirescit *Salm.* quondam herba genista uirescens *Oudendorpius* feruens urtica uirescit *Loewius* (*acta soc. phil. Lips.* VI *p.* 358) ‖ 2 Sentit *idem* | silex quo loco extaestut ignis **S**, *correxi*; exaestuat *Salm.* quo luco exaestuet ignis *Oudend.* (qua parte *Loewius*)

224 (*B.* V 167, *M.* 1097). 3 His **S** | hęc (c *supra lin.*) obscula **S** | tincta *Wakefieldus* | uenenis *ex* uenunis **S** ‖ 4 Coniugioque **S**, *correxi*

225 (*B.* III 30, *M.* 893). 2 termopolis **S** (y *supra alt.* o *Salm.*); *cf. Fleckeis. ann.* 1867 *p.* 243

⟨LUXORII UERSUS SERPENTINI⟩

226 **De titulo Luxorii cum uersibus**

Priscos, Luxori, certum est te uincere uates;
Carmen namque tuum duplex Victoria gestat.

227 **De fortuitis casibus**

Omnia casus agit: consultum fata sequuntur;
Cedamus fatis: omnia casus agit.

228 **De Narcisso**

Dum putat esse parem, uitreis Narcissus it undis;
Solus amore perit, dum putat esse parem.

229 **De iudicio Paridis**

Iudicium Paridis prouexit coniuge Troiam;
Deleuit Troiam iudicium Paridis.

230 **De equis Diomedis**

Vim Diomedis equi monstrabant hospite caeso;
Sospite fregerunt uim Diomedis equi.

De **226—268** *cf. praef. p.* 46 *sq.* ‖ **226** (*B. initio Luxurii*, *M.* 296) | *tit.* luxorie **S** ‖ 2 dublex **S** | uictoria *uulgo, correxi* ‖ **227** (*B. om.*, *M.* 929) De furtuitis cassib; **S**, *sed corr. m. 1* ‖ 1 consultum fata *scripsi*: fatum consulta **S** ‖ 2 casus *ex* -sis **S** ‖ **228** (*B.* I 143 *M.* 666) *extat etiam in* **L** (*praef. p.* 9) *et Sangallensi* 899 (*ibid. p.* 10) ‖ 1 it *scripsi*: in **S L**, *Sangall.* ‖ 2 petit dum *Sangall.* ‖ **229** (*B.* I 120, *M.* 651) 1 prouexit] pro *in ras.* **S** ‖ 2 Deleuit *Wakkerus*: Decepit **S** | paradis (i *supra alt.* a) **S** ‖ **230** (*B.* I 177, *M.* 648). 1 diumedis equis **S**, *corr. Salm.* ‖ 2 Sospite *Maehly*: Hospide **S** (-te *uulgo*) | fregunt **S**

De Polyxena 231

Credita uirgo parem blande decepit Achilles;
Impleuitque piam credita uirgo parem.

De Oreste et Clytaemestra 232

Pro pietate nefas matris purgauit Orestes;
Incurrit magnum pro pietate nefas.

De Pentheo et Agaue 233

Fert miseranda caput, domino quod monstret, Agaue;
Solum, quod doleat, fert miseranda caput.

De Turno et Pallante 234

Turnus honore ruit fusi Pallantis in hostem;
Pallantis fusi Turnus honore ruit.

De Iasone et Medea 235

Coniugis arte decus patriae reduxit Iason;
Amisit patriae coniugis arte decus.

De Hero et Leandro. 236

Fecit amore uiam iuuenis crudele per aequor;
Praeduram morti fecit amore uiam.

---

231 (*B.* I 92, *M.* 633). De polixena **S**; *confudit qui titulos addidit Polyxenam cum Deidamia*; *distichon ad illam pertinens periisse et nostro* de Deidamia *inscribendum esse putat Riesius, cum tamen bis* (*cf.* 241) *hanc tractatam esse incredibile sit* ‖ 1 *et* 2 Creditur *bis* **S**, *corr. Salm.* | parem *bis Oudinus*: patrem *bis* **S** | decipit achillis **S** | pium **S**; etiam *Wakkerus* ‖ **232** (*B.* I 132, *M.* 661) *tit.* Di — clidemestra **S** ‖ 1 horestes **S** ‖ **233** (*B.* I 134, *M.* 663) De penteu et adaugi **S** (agaue *Salm.*) ‖ 1 Fer *et* 2 fer **S** ‖ **234** (*B.* I 116, *M.* 647). 1 *et* 2 fusis *in* fusi *m. ant. corr.* **S** ‖ **235** *B.* I 127, *M.* 656 ‖ **236** (*B.* I 152, *M.* 673). *tit.* Dero et leandro **S** (De ero *Salm.*) ‖ 1 crudelis **S**, *corr. Salm.* ‖ 2 Predura **S**, *correxi*; Praedurae *uulgo* Praeclarae *Oudendorpius*

237 **De Euryalo**

Vnicus Euryalus meruit solacia matris;
Ereptus matri est unicus Euryalus.

238 **De Hyacintho**

Sanguine flos genitus fraudem testatur Vlixis;
Seruat erile decus sanguine flos genitus.

239 **De Pallante**

Quae dedit, ipsa tulit uirtus Pallanta dolendum;
Prima dies, bello quae dedit, ipsa tulit.

240 **De Creonte et Medea**

Mens tibi dira, Creon, uel cum Medea fugatur;
Vel cum busta negas, mens tibi dira, Creon.

241 **De Deidamia**

Deidamia uirum qua coepit nocte mereri,
Perdidit hac dulcem Deidamia uirum.

242 **De Theseo**

Thesea magnanimum non cepit ianua Ditis;
Decepit coniunx Thesea magnanimum.

---

237 (*B.* I 118, *M.* 649). De euri ≡ liano **S** ‖ 1 *et* 2 eurilianus **S**, *corr. m. ant.* | solatia **S** | matris est **S**, *corr. Salm.* ‖ **238** (*B.* I 156, *M.* 677). De iaquinto (iacincto *corr. m. ant.*, **S** ‖ 1 ulixis *ex* -xes *incertum qua manu corr.* **S** ‖ **239** (*B.* 115, *M.* 646). ‖ 1 pallanda **S**, *corr. Salm.* ‖ **240** (*B.* I 129, *M.* 658). De creon et medea **S** (*num* et Medea *delenda?*) ‖ 1 ibi **S** ‖ 2 negat **S** | sibi **S**, *corr. omnia Doruillius* ‖ **241** (*B.* I 160, *M.* 682). *in tit.* De *om.* **S** ‖ 1 cepit **S** ‖ 2 Perdedit **S** | ac **S**, *corr. Burm.* (ah *Heinsius*) ‖ **242** (*B.* I 133, *M.* 662). De teseo **S**, *qui* 1 Tesea, 2 thesea *praebet*

De Iunone et Hercule

Viribus Herculeis dum noxia facta requirit, 243
Iuno dedit laudem uiribus Herculeis.

De Venere

Vritur igne suo fumantibus Aetna cauernis; 244
Perdita Adone Venus uritur igne suo.

De tractu Hectoris

Funere turbat equos necdum satiatus Achilles; 245
Hector et exanimis funere turbat equos.

De Aegypto et Danao

Perfida nox Danai dirarum caede sororum; 246
Mitis Hypermestrae perfida nox Danai.

De cycno et Leda

Carmine dulcis olor dum uirginis otia mulcet, 247
Texit furta Iouis carmine dulcis olor.

De Calypso et Didone

Inputat aegra toris, quia flet deserta, Calypso; 248
Vim Dido incensis inputat aegra toris.

---

243 (*B.* I 40, *M.* 596). *tit.* herculũ **S**, *corr. Salm.* || 1 erculeis **S** (2 *recte*) | fata *Oudendorpius* pacta *L. Muellerus* || **244** (*B.* I 68, *M.* 612). 1 cabernis **S** | ętna (h *m. ant. supra* t) **S** || 2 Perdita *Piersonus*: Pendet **S** Feruet *Cannegieterius* Plena et *Maehly* | Adone *scripsi*: amore **S** || **245** (*B.* I 94, *M.* 634). *tit.* ectoris **S** || 1 achillis **S** || 2 Ector **S** || **246** (*B.* I 122, *M.* 691). 2 sipermestrę (i *in* y *corr. Salm.*) perfidę **S** || **247** (*B.* I 10, *M.* 566). De quigno et lęta (cigno et lęda *corr. m. ant.*) **S** || 1 odia mulget **S**, *corr. Salm.* || **248** (*B.* I 158, *M.* 680). *tit.* calipso **S** || 1 quia (quod) flet *scripsi*: qui pfert **S** profert *uulgo* uim pro *Oudendorpius* || 2 incensis *scripsi*: inpensis **S** infensis *Doruillius*

249 **De Adone et Venere**

Pingitur ora Venus, ne se contemnat Adonis;
Vt roget Armipotens, pingitur ora Venus.

250 **De Castore et Polluce**

Ordine mortis eunt alterna ad munera uitae,
Inque diem fratres ordine mortis eunt.

251 **De Dolone et Achille**

Praemia magna Dolon currus dum poscit Achillis,
Perdidit ipse cadens praemia magna Dolon.

252 **De Procne et Philomela**

Sanguine muta probat facinus Philomela sorori;
Vim querulae linguae sanguine muta probat.

253 **De Lemniadibus**

Funera Lemniadum nescit ueneranda Thoantis,
Sola tamen sensit funera Lemniadum.

De Laucoonte

* *
*

---

249 (*B.* I 69, *M.* 613). 1 Ping.] n *supra lin.* **S** | ne se *Riesius*: ne uel **S** ‖ 2 Vt roget Armipotens *scripsi* (*Fleck. ann.* 1872 *p.* 363): Aut rogit omps̄ (= omnipotens) **S** Aut neget *Burm.* ‖ **250** (*B.* I 46, *M.* 599). Da castoriipollo **S** ‖ 1 eunt *ex* sunt **S** | alterna ad *scripsi*: alternae **S** alterna et *Riesius* alternae in *Maehly* ‖ 2 In quem diẽ **S** ‖ **251** (*B.* I 95, *M.* 636). De dolon achillis **S**; *num* et Achillis *delendum?* ‖ 2 Prodedit **S**, *corr. Heinsius* ‖ **252** (*B.* I 167, *M.* 688). De progne e philomela S ‖ 1 philomella **S** ‖ Vim querulae *scripsi l. l.*: Vimque uice **S** Et uice uim *Doruillius* Inque uicem *Maehly*, *qui et* stamine *bis flagitat* ‖ **253** (*B.* I 162, *M.* 684). De lemniatibus **S**

⟨De Glauco et Archemoro⟩ 254

Squameus anguis erat, qui reddidit aethera Glauco;
Qui tulit Archemorum, squameus anguis erat.

De Pelope 255

Feruidus axe Pelops contemnit iura tyranni;
Facta piat soceri feruidus axe Pelops.

De Adone 256

Vulnera saeuus aper laesae spectanda Dianae,
Flenda dedit Veneri uulnera saeuus aper.

De Hyla et Hercule 257

Raptus amatus Hylas: Nympharum gaudia crescunt;
Herculis ira tumet: raptus amatus Hylas.

De incesto partu 258

Prodita prole parens partus enixa biformes;
Facta paterna luit prodita prole parens.

De Caphareo monte 259

Relliquias Danaum dira premit arte Caphareus;
Albula Tuscus amat relliquias Danaum.

---

254 (*B.* I 109, *M.* 643). De lauconte *inscribit* **S**; *apparet distichon ad Laocoontem spectans intercidisse aberrante a* de lauco- *ad* de glauco *librario* ‖ 1 reddedit — lauco **S**; Glauco *Heinsius* ‖ 2 tullit archemoro **S** ‖ **255** (*B.* I 163, *M.* 685). 1 pelobs **S** (*sic et* 2) | contemnit *Wakkerus*: condemnat **S** | tyrranni **S** ‖ 2 Facta **S**: Fata *uulgo* | piat *scripsi*: ligat **S** citat *Wakkerus* | socer **S**; solers *Doruillius* ‖ **256** (*B.* I 70, *M.* 614) 1 Ulnera (u *inposita* U *m. ant.*) **S** ‖ **257** (*B.* I 151, *M.* 672). *tit.* hyla] a *supra lin.* **S** ‖ 1 *et* 2 amatus *bis scripsi*: amator *bis* **S** aquator *Eldickius* | hylax (s *supra* x *m. ant.*) **S** *bis* | nymfarũ **S** ‖ **258** (*om. B. M.*). De incestu (*in* -to *corr.*) partũ **S** ‖ 1 biformas **S** ‖ **259** (*B.* I 164, *M.* 686). *tit.* cafareo **S** ‖ 1 *et* 2 reliquias **S** | cafareus **S**

260 **De Ganymede**

Captus amante puer aquila moderante pependit;
Infamauit aquas captus amante puer.

261 **De Pyramo et Thisbe**

Pallia nota fouet lacrimis decepta Themisto;
Pyramus heu lacrimis pallia nota fouet.

262 **De Iocasta et Oedipo**

Dirum Iocasta nefas, uel cum uenit effera coniunx,
Vel cum fit mater, dirum Iocasta nefas.

263 **De Hippolyto et Phaedra**

Vincere falsa pudor poterat; sed castus et insons
Erubuit Phaedrae uincere falsa pudor.

264 **De tumulo Achillis**

Iurgia conflat amor, ut blandius urat amantes;
Ad cumulum fidei iurgia conflat amor.

265 **De Niso et Euryalo**

Nomen amicitiae magna pietate colendum est:
Maxima pars uitae est nomen amicitiae.

---

260 (*B.* I 8, *M.* 564). De ganimede **S**; *num addendum* et Hermaphrodito*?* ‖ **261** (*B.* I 150, *M.* 671). De piramo et tisbe **S** ‖ 1 Palla n. fobet **S** | *de Themisto cf. E. Rohde, d. griech. Roman, p.* 144 *not.* ‖ 2 Piramus — fobet **S** ‖ **262** (*B.* I 130, *M.* 659). *tit.* idippo **S** ‖ 1 iocasta (i *deleta*) **S** | con uenit **S** ‖ 2 ocasta **S** ‖ **263** (*B.* I 153, *M.* 674). *tit.* ippollido **S** ‖ 2 fedrę **S** ‖ **264** (*B.* I 96, *M.* 637). De tumulo Achillis *inscribit* **S** *inepte,* De Oresta et Pylade *maluit Doruillius; sed culpa est Octauiani praeeuntibus tot mythologicis decepti, ut sqq. quoque cc. similibus titulis ornaret* ‖ 2 cumulum **S**: tumulum *uulgo ex titulo*; *num* uinclum*?* ‖ **265** (*B.* I 119, *M.* 650). *tit.* eurialo **S**; *etiam hic titulus ineptus* ‖ 1 amiticię, 2 amititię **S**

Item unde supra 266

Mens, ubi amaris, ama: rarum est agnoscere amicos;
Rarum seruare *est*: mens, ubi amaris, ama.

De Apolline 267

Gratia magna tibi, Paean, qui pectora conples;
Lector, si faueas, gratia magna tibi.

Epitaphion 268

Nil mihi mors faciet, pro me monumenta relinquo;
Tu modo uiue, liber: nil nihi mors faciet.

---

266 (*B.* III 283, *M.* 547). Item unde supra *scripsi* (*praef. p.* 47): Etemundes **S**; Etemundis *uulgo, quod pro poetae alicuius nomine accipiunt, cum tamen docentibus ultimis distichis haec omnia sint unius poetae* ‖ 1 ubi≡ (i *erasa*) amaris (*supra* a *alt. erasa* o) **S** | agnuscere **S** | amicum *Doruillius* ‖ 2 seruare est *scripsi*: inuenire **S** est *addunt uulgo* si inuenias *Doru.* ‖ **267** (*B. om.*, *M.* 577). *titulus ineptus* ‖ 1 pectore **S** ‖ **268** (*B. init. Lux.*, *M.* 297). Epitafion **S** (*melius* Finis *inscribitur*) ‖ 1 post me *uoluit Riesius* | nonumenta **S**, *corr. Salm.* ‖ 2 nihil **S**, *corr. Salm.*

269 PORFYRII uersus anacyclici

Blanditias fera mors Veneris persensit amando,
Permisit solitae nec Styga tristitiae.
Tristitiae Styga nec solitae permisit, amando
Persensit Veneris mors fera blanditias.
Omnipotens pater huic semper concessit amori,
Fecit nec requiem tot sibi fulminibus.
Fulminibus sibi tot requiem nec fecit, amori
Concessit semper huic pater omnipotens.
Purpureus ibi flos uultu non pingit Iacchum,
Monstrat nec mitem frons noua laetitiam.
Laetitiam noua frons mitem nec monstrat, Iacchum
Pingit non uultu flos ibi purpureus.
Occubuit minor hinc, fractis et uiribus aestus
Torpuit oppressus Amphitryoniadis.
Amphitryoniadis oppressus torpuit aestus,
Viribus et fractis hinc minor occubuit.

---

269 (*B.* III 89, *M.* 236) *tit.* Iorfiri anaclici **S**. *corr. Salm.* (Rufini *schedae*); *ante* u. 1 *numerus* X *in* **S** (*praef. p.* 6) ‖ 1 ferã **S** ‖ 2 stigat tristicię **S** ‖ 3 Tristicię stiga **S** | solide **S** ‖ 4 feram **S** ‖ 5 Oⁿps **S** ‖ 8 Consensit **S** ‖ 9 Purporeos **S** (*quo retento* uultus *uulgo bis*) | ibi (*scil. in amore*) *scripsi hic et u.* 12: sibi **S** *bis*; tibi — Iacche *bis L. Muellerus* | uultũ **S** | pingitur **S** ‖ 10 ne m. frons (r *supra lin.*) — leticia **S** ‖ 11 Lętiticiã nouã **S** ‖ 12 no uultu — purporeus **S** ‖ 13 Decubiit **S** | hinc *scripsi hic et u.* 16: hic *bis* **S**; huic *bis L. Muellerus* | fractis] r *supra lin.* **S** | aestus *bis scripsi*: aestu *bis* **S** astu *bis uulgo* ‖ 14 oppressos **S** ‖ amphitrioniadis **S** (-des *uulgo*) ‖ 15 Amphytrioniadis **S** (-des *uulgo*) | turpuit **S**

Incaluit iubar hoc externis ignibus ardens
Fortius; ardorem sol sibi congeminat.
Congeminat sibi sol ardorem; fortius ardens
Ignibus externis hoc iubar incaluit.
Deposita face Nox quaesiuit lumina Phoebes,
Munere si blandus haec tenet Endymion.
Endymion tenet haec blandus si munere, Phoebes
Lumina quaesiuit Nox face deposita.
Armipotens deus hoc suspirat pondere, uulnus
Ferrea nec rabies aut furor exsuperat.
Exsuperat furor aut rabies nec ferrea uulnus,
Pondere suspirat hoc deus armipotens.
Inpatiens Venus est, siluas dum lustrat Adonis,
Carpit si matrem iam cui conueniat.
Conueniat cui iam matrem si carpit Adonis,
Lustrat dum siluas, est Venus inpatiens.

De tabula 270

Has acies bello similes cano, quas Palamedes
Constituit casu uario paribusque periclis.
Inscius ac sollers sistunt se; namque superbis
Vana superuacue crescunt mendacia buccis
Et se sollertes punctis fauentibus inflant.
En proceres Fridas sectae laurusque magister.

---

21 quesibi **S** | febis **S** || 22 Munere *hic et u. seq. scripsi*: Vulnere *bis* **S** | si *L. Muellerus bis*: sed *bis* **S** | hanc *bis Muellerus* | tenet *accipe pro* detinet | hęc tendymion **S** || 23 fobis (e *supra* o) **S** || 24 nos **S** || 25 *num* uulnere, pondus (*et* 27, 28 pondus, Vulnere)*?* || 26, 27 aut] haut *L. Muellerus* || 27 rapies **S**

270 (*B.* III 79, *M.* 917) *carmen conclamatum, fortasse maioris epyllii fragmentum* || *ad u.* 1 *numerus* XI *in marg.* **S** (*cf. praef. p.* 6) || 1 bello similes *Salm.*: bellitio similes **S** (belli miles *idem Salm.* belli tiro *Petschenig*) || *num post* 2 *ponendus est u.* 6*?* || 3 ac *Oudend.*: hac **S** has *schedae* | sistunt se *Oudend.*: sistentes **S** | *num* iamque*?* || 4 mendatia **S** | buxis *Burm.* || 5 fabentibus **S**; fautricibus *Oudend.* fallentibus *Riesius* || 6 *puto* Fridus (*cf. tit.* c. 208) | *puto* Laurusque (Fridi s. lususque m. *Petschenig*)

Assidue et similes mittuntur semper in imo,
Atque deus defit: se praefert inscius artis.
Quid labor ingeniumque iuuat? cur pallidus extat
Atque iners dubitat? securus ludat amator,
Nummos quisquis habet: discedat liuidus hostis
Se doctum iactans. quodsi reppertor adesset
Princeps ac sollers, uictum se saepe uocasset.
Aduersis punctis doctum se nemo fatetur.
Vulnera plus crescunt punctis quam bella sagittis.

---

7 Assidue et *Oudend.*: Hac siduę *in* Hac siduit *corr.* **S**; *fortasse* Assidue huic | similis **S** ‖ 8 Adq; **S** Vtque *Oudend.* | defit *scripsi*: dedit **S** dederit *Oudend.* ‖ 9 iubat cur pallib; **S** ‖ 10 Adq; **S**; Atque ut *Oudend.* At quid *Burm.* | amotor **S** ‖ 11 hostis (ti *per ligaturam coniuncta*) *potius quam* hospes **S** ‖ 12 Se *Riesius*: Sed **S** ‖ 13 ac *Oudend.*: hac **S** | solers **S**

⟨Epistula Didonis ad Aeneam.⟩ 271

Praefatio

Sic tua semper ames, quisquis pia uota requiris,
Nostra libenter habe; quid carminis otia ludant,
Cerne bonus mentisque fidem probus indue iudex.
Dulce sonat, quod cantat amor; cui grata uoluptas
Esse potest, modicum dignetur amare poetam.

Carmen

Debuit ingrato nullam dictare salutem
Laesus amor. sed nulla iuuant conuitia flentem,
Si modo flere uacet; nam me magis inproba mortis
Fata uocant: Troiane nocens, haec dona remittis?
Quamuis saepe grauis conponam carmine fletus,
Plus habet ipse dolor, nec conplent uerba dolorem,
Quem sensus patientis habet. uel penna recusat,
Quae male dicta dedi miseris circumdata fatis.
Pendet amore dolor, uastus dolor auget amorem:

---

271 (*B.* I 173, *M.* 1610, *Wernsd.* IV. *p.* 439). *titulum om.* **S**, *addunt editt.* ‖ *ante* 1 XII *numerus rubro colore* **S** ‖ 2 abe **S** | carmininis ocia **S** ‖ 3 indue *scripsi*: incole **S** indole *Higtius* ‖ *uu.* 4 *et* 6 *habet* **Y** ‖ 4 grata **Y**: gratia **A** | uoluntas **Y** ‖ 5 amore *uulgo* ‖ 6 ingrado nulla **S** | mandare **Y** ‖ 7 Lęsos — iubant **S** ‖ 10 graui **S**, *correxi* (graues conponant carmina fl. *Higtius*) ‖ 11 Plus ualet *idem* ‖ 12 *nonne* pangentis? | uel penna (*uel* dextra) recusat) *scripsi*: uel regna requiro **S** uel recta requiro *Wernsdorfius* (nec regna requiro *deinque* male uicta *Higtius sententia hinc aliena*) ‖ 13 miseri **S** ‖ 14 Pendit **S** | dolor *Hoeufftius* (*peric. crit. p.* 167): domus **S** | uastus *scripsi* (*coll. Sen. Herc. Oet.* 351): castus **S** clausus *Hoeufftius* | augit **S**

Dum studet iratas calamus celerare querellas,
Continuit dolor ipse manum, nec plura loquentem
Passus amor mentisque uias et uerba ligauit.
A, quotiens reuocata manus dubiumque pependit!
Quid factura fuit trepidanti pollice! dextram
Torpor et ira ligat, dum dura uocabula format,
Et minus explicitam condemnat littera uocem;
Torsit iter male tractus apex dubiaque remissus
Mente pudor, dum uerba notat, dum nomina mandat.
Flamma nocens iram ridet; penitusque cucurrit
Sopitus per membra calor diroque medullas
Igne uorat: nullus confessam culpet amantem.
Conubium nunc crimen erit? male credula uotis
Cuncta dedi (nec mira fides) sub lege mariti,
Cuius et ipsa fui: numquam nec conscia reddent
Vota fidem, si talis erit non digna marito.
Hanc reddis, Troiane, uicem? meus ista meretur
Affectus? non ille torus, non conscia lecti
Sacramenta tenent? totum, pro, crimine perdo,
Quidquid amore dedi. fatis licet, inprobe, tendas
Aemula regna meis, nihil est quod, perfide, iactes:
Fraude perit, non sorte, fides. 'sed regna petebas
Debita nec rerum poteras conuertere sortem.'

---

15 studit iratus (a *supra* u) **S** | animus *Burm.* | celerare *Higtius*: collorare **S** celare *Burm.* cumulare *Maehly* || 16 manu **S** || 17 meritisq; **S**, *corr. Higtius*; metrisque *Wernsd.* || 18 dubitansque *Maehly* || 20 firmat **S**, *corr. Schraderus* || 21 comendat **S**, *corr. Schraderus* (commendat *uulgo*) | uocę **S** || 22 sapex **S** remissos **S** || 24 iram *Hoeufftius*: irata **S** iterata *Petschenig*; iram *intellege dolorem, cf. u.* 20 | ridet *scripsi*: redens **S** ridens *uulgo* furens *uel* uirens *Burm.* regens *uel* recens *Riesius* redit *Klotzius* | poenitusq; **S** || 25 duroq; **S**, *correxi* || 26 forat **S**, *corr. Burm.* | confessus **S**, *corr. idem* || 27 Conuuiũ **S** | tunc *uulgo* non *Maehly*, *qui* 30 erat | erit *scripsi*: erat **S**; *cf. u.* 30 || 28 fide **S**, *corr. Higtius* || 31 iste **S** || 33 tent **S** | perdi **S**, *corr. Higtius* || 34 Quidquid] quid *supra lin. m. ant.* **S** || 37 conuincere **S**, *correxi*

Si datur ire, placet; nam quod fugis, unde recursus,
Vota nocentis habes! nihil est, quod dura querellis
Verba fidemque uoco (quisquis mea uulnera deflet,
Inuidiam fecisse neget): trahit omnia casus.
Dum sortem natura parit, sua taedia solus
Fallere nescit amor. reparato Cynthia format
Lucis honore iubar curuatis cornibus altum,
Quod de fratre rubet; cessurus lege sorori
Consumit sua iura dies: sic continet orbem,
Dum recipit natura uicem. sua taedia solus
Fallere nescit amor. mersum pallentibus umbris
Circumdat nox atra diem fruiturque tenebrans
Lege poli peraguntque micantia sidera cursus;
Nauifragi tacet unda salis nec murmurat auster
Nec flexum quatit aura nemus. sua taedia solus
Fallere nescit amor. pinnis ad germina tendens
Iam philomela tacet damno male uicta pudoris,
Amplexuque fouens querulos sub culmine nidos
Pensat amore nefas miserasque alitura querellas
Nocte premit, quod luce dolet. sua taedia solus
Fallere nescit amor. nunc iam bene iunctus amantes
Ardor alit thalamique fidem sua pignera conplent;
Coniunx laeta uiro, felix uxore maritus:
Vota, recens et amor secretaque dulcia, somnus

---

38 quo *uulgo*; *sed uidetur esse sententia*: *quod eo fugis unde facile huc redire potes, ideo fraudem adhibes*; iam quo *uel* quonam *Higtius* quid *Petschenig* ‖ 41 neget *Schraderus*: necat *ex* necant **S** | trai **S** ‖ 42 sorte **S** | parit *scripsi*: rapit **S** capit *Petschenig* | *uerba* sua tedia — amor *litteris semper rubris* **S** ‖ 43 reparatum **S**, *correxi* | quintia **S**, *corr. Salm.* ‖ 44 altum *scripsi*: arcus **S** ardens *Maehly* ‖ 45 Quom *Higtius* ‖ 47 Du **S** ‖ 49 tenebras **S**, *correxi*; tenebris *uulgo* ‖ 51 Nauifrage **S**, *corr. Salm.* | sali *Burm.* ‖ 52 Ne **S** ‖ 53 pinnis garulã mane pendens **S**, *correxi Fleck. ann.* 1873 *p.* 60; ramis male garrula p. *Burm.* ‖ 54 filomela **S** | picta **S**, *corr. Burm.* ‖ 55 Amplexusq; **S** ‖ 58 amantem **S**, *corr. Maehly* ‖ 59 talamiq; **S** | pignera (a *supra lin.*) **S** ‖ 60 uxores maritos **S**, *corr. Salm.* ‖ 61 recens et *in* recenset *coni. m. rec.* **S** (retentat *ego olim*, repensat *Petschenig*)

Concordat cum nocte torum. sua taedia solus
Fallere nescit amor. fecundo semine rerum
Mutat terra uices et alumni temporis auras
Laeta uocat: spisso reuirescit gramine campus
Et uitreas leuat herba comas nec fallit arista
Prouentum meliore fide. sua taedia solus
Fallere nescit amor. fessus iuga soluit arator
Et noctem per uota capit: reparare labores
Nouit grata quies nec cessat reddere uires
Infusus per membra sopor lucisque ministram
Ruricolis dat semper opem. sua taedia solus
Fallere nescit amor. reparant sub litora ponti
Successus per damna suos perituraque ludunt
Incrementa maris dubii, regit aequora fluctus
Lege sua uicibusque suis quod deperit augens
Officiis natura uacat. sua taedia solus
Fallere nescit amor. gemmatis roscida uisu
Rident prata rosis et floribus arua tumescunt:
Pictus ager sub flore latet, dat fronde coronae
. . . . . .
Lasciuis natura rosis. sua taedia solus
Fallere nescit amor. — nec grata silentia noctis
Nec somni pia dona placent; nec munera lucis

---

62 Consociat *Maehly* ‖ 63 Fallerere **S** ‖ 64 alumni *scripsi*: autumni **S** uerni *Heinsius* ‖ 65 reuiuescit **S** (-uiscit *Salm*), *corr. Burm.* | cãpos **S**, *corr. Salm.* ‖ 66 uirides *Burm.* | leuat (*uel* rigat) *Higtius*: ligat (t *supra lin.*) **S** agit *Maehly* | erba **S** | fallid **S** | aristas **S**, *correxi*; aristae *Wernsd.* ‖ 67 Prouentu *Burm.* Prouentus *Wernsd.* | fide *scripsi*: die **S** dies *Burm.* ‖ 68 Fallerere **S** | soluet **S** ‖ 69 post rura *malim* | rapit *Wernsd.* cupit *Maehly* | labori *Schraderus* ‖ 70 Non uibrata quies **S**, *corr. Salm.* | necessat **S** ‖ 71 lucisque *scripsi*: rurisq; **S** noctisque *uulgo* | ministra *Oudendorpius* ‖ 73 sub *scripsi*: sua **S** | litura **S** ‖ 74 per] post *Burm.* ‖ 75 regunt ęquara **S**, *corr. Salm.* | fluxus *Higtius* ‖ 76 Lege *Wernsd.*: Lite **S** | auget **S**, *correxi* (77 uacans *Higtius*) ‖ 78 uisu (*uel* ubiuis) *Wernsd.*: uesui **S** Vesbi *Burm.* ‖ 79 tumescit **S** ‖ 80 fronte coronas *uulgo* ‖ *post* 80 *uersum intercidisse uidit Wernsd.* ‖ 82 ne grada **S**, *corr. Salm.*

Carpit et indutias fugientis non capit anni,
Sed sua uictus amor tantummodo uulnera pascit
Inter mille dolos totidemque pericula fraudis.
Nota queror: uellem tacitis peritura querellis
Flere domo, uellem tacitos consumere fletus;
Sed negat ipse dolor, quod iam pudor ante negauit:
Scribere iussit amor miseram me, cuius honestam
Fecit culpa fidem. poteram dispergere ponto
Membra manusque tuas miseramque tumentibus undis
Praecipitare diem, poteram crescentis Iuli
Rumpere fata manu paruumque resoluere corpus
Morte graui mersumque in uiscera figere ferrum
Vel dare membra feris; sed nostro pectore pulsum
Cessit amore nefas et honesta pericula passus
Corda fatigat amor. quis tantum in hospite uellet
Hoc audere nefas? quis uota nocentis habere?
Nullus amor sub labe latet. cui digna rependes,
Si mihi dura paras? miserandae fata Creusae
Lamentans gemitusque trahens infanda peregi
Vota deis durumque nefas sortemque malorum
Te narrante tuli, gemitus mentisque dolorem,
Et lacrimas prior ipsa dedi. cui digna rependes,
Si mihi dura paras? dulcis mea colla fouebat
Ascanius miserumque puer figebat amorem,

---

85 poscit **S**, *corr. Salm.* ‖ 86 toditemq; **S** | piacula **S**, *corr. Schraderus* ‖ 87 Vota **S**; *an* Vana*?* | placidis *uulgo* ‖ 88 tacitus (o *supra* u) umere **S**, *corr. Burm.* (profundere *uulgo* iam tabida fundere *Riesius*) ‖ 91 culpam **S** ‖ 92 seramque *Burm.* ‖ 94 fatã **S** ‖ 95 Moxte **S** ‖ 96 membra *Salm.*: mensa **S** ‖ 97 Crescit **S**, *corr. Schraderus* | honestas **S**, *corr. Salm.* ‖ 98 fatigat *scripsi*: ligat **S** ligauit *uulgo* (liquauit *Maehly*) | hospide uellit **S** ‖ 99 audire **S** ‖ 100 labe *scripsi*: laude **S** corde *uulgo* fraude *Riesius* | digne **S**, *corr. Salm.* (*sic et* 105, 111, 116) ‖ 102 Lamenta (-tis *Salm.*) gemituq; **S**, *corr. Maehly* | peregit **S**, *corr. Wernsdorfius* ‖ 103 Voto dies **S**, *corr. Salm.* ‖ 104 *an* gemui gentisque laborem*?* ‖ 105 lacrimis **S** ‖ 107 fouebat **S** *e u. priore*, *corr. Oudendorpius* (*etiam* fingebat *proponens*)

Cui modo nostra fides amissam reddere matrem
Dum cupit, hoc uerum mentito pignore nomen
Format amor gemitusque graues atque oscula figit
Confessus pietate dolor. cui digna rependes,
Si mihi dura paras? nostro modo litore sospes
Nudus et exul eras, dispersa classe per undas
Naufragus, ut taceam clades quascumque uidebas
Inpendisse tibi: licet haec tibi cuncta fuissent,
Regna tamen Carthago dedit. cui digna rependes,
Si mihi dura paras? nihil est quod dura reposcam
Hoc quidquid donasse uelim. quae perdere possem,
Numquam damna uoco. uel hoc mihi, perfide, redde,
Quod sibi debet amor, si nil pia facta merentur.
Esse deos natura docet; non esse timendos,
Rerum facta probant. quid enim non credere possum?
Tutus fraude manes et nos pietate perimus!
Inprobe dure nocens crudelis perfide fallax
Officiis ingrate meis! quid uerba minantur?
Non odit qui uota dolet, nec dicta rependit,
Quidquid rixa gemit. tibi nempe remissus habetur
Lege pudoris amor! cui tanta dedisse recusem,
Sceptra domum Tyrios regnum Carthaginis arces
Et quidquid regnantis erat? de coniuge fallis:
Non de iure queror, meritum si non habet ardor,

---

108 nostram fidem **S** ‖ 110 gemitusue **S** | adq; **S** ‖ 112 nostri *uulgo* | litore sospes *scripsi*: litoris hospis **S** hospes *uulgo* ‖ 113 Nudos distuleras **S**, *corr. Maehly* | dispersas classes **S**, *corr. Salm.* (clade *uulgo*) ‖ 114 clades] classes *uulgo* | uidebas *ego*: uidebor **S** uidebar *uulgo* ‖ 115 haec] *nonne* et? ‖ 116 chartago **S** ‖ 117 reposcent **S**, *corr. Higtius* ‖ 118 Hoc *scripsi*: Nec **S** | quidquid *in* quidquam *corr.* **S** | quae] quod *uulgo* ‖ 119 uolo *uulgo* ‖ 121 esset timendos **S** ‖ 122 enim credere non **S** (nunc *pro* non *Higtius*) ‖ 123 Totus frauda **S**, *corr. Burm.* | at nos *Oudendorpius* ‖ 126 dicta *scripsi*: digna **S** (*e u. intercalari*) 127 rixa *scripsi*: lexa **S** laesa *uulgo* plexa *Heinsius* | nempę remissus *scripsi*: me peremissus **S** me permissus *uulgo* tibine inpermissus *Oudendorpius* ‖ 128 podoris **S** | cui] qui *Riesius* ‖ 129 chartaginis **S** ‖ 130 fallis *ego*: fallax **S**

Sed quod hospes eras! nec te magis esse nocentem
Quam miserum, Troiane, puto, qui digna repellis,
Dum non digna cupis: nondum bene siccus ad aequor
Curris et extremas modo naufragus arripis undas.
Tutior esse times et honesta pericula poscis:
Cum mala uota cupis, solus tibi dura profecto
Damna paras. fugis, ecce fugis nostrosque penates
Deseris et miseram linquis Carthaginis aulam,
Quae tibi regna dedit, sacro diademate crines
Cinxit et augustam gemmato sidere frontem
Conpleuit nostrumque tibi commisit amorem.
Nil puto maius habes et adhuc sine coniuge regnas,
Aeneas ingrate meus. negat ira dolenti
Consilium, sed praestat amor. mea uulnera uellem
Fletibus augeri, sed iam discrimine mortis
Victa feror. neque enim tantus de foedere luctus,
Quantus erat de fratre: licet simul inprobus exul
Et malus hospes eras et ubique timendus haberis,
Viue tamen nostrumque nefas post fata memento!

---

134 Dum *Oudend.*: Sum **S**; *an* Cum? | sicus **S** || 136 poscis *Wernsd.*: nescis **S** (timens inhonesta p. poscis *Higtius*) || 139 cartaginis **S** || 140 Que **S** || 141 gematos. sydere **S** || 142 Conplebit **S**; Inplicuit *Maehly* | comisit **S** || 143 regnat (*scil.* meus, *amor*) *Wernsd.* || 144 negat *Higtius*: regat **S** || 146 auferri *Maehly* || 147 feror *Salm.*: fessos **S** | foedere *scripsi*: fenere **S** funere *Salm.* || 148 erat *Wernsd.*: erit **S** || 149 malus *scripsi lect. lat. p.* 33): maius **S** magis *Burm.* uagus *Riesius* || 150 post facta **S**

272 **De rosis**

A, quales ego mane rosas procedere uidi!
Nascebantur adhuc neque erat par omnibus aetas:
Prima papillatos ducebat *tecta* corymbos,
Altera puniceos apices umbone leuabat,
Tertia iam totum calathi perfecerat orbem,
Quarta simul nituit maturo germine floris.
Dum leuat una caput dumque explicat altera nodum
Necdum uirgineus pudor exsinuatur amictu,
Ne pereant, lege mane rosas: *cito* uirgo senescit.

273 EIVSDEM **de rosa**

Aut hoc risit Amor aut hoc de pectine traxit
Purpureis Aurora comis, aut sentibus haesit
Cypris et hic spinis insedit sanguis acutis!

274 EIVSDEM **de rosis**

Hortus erat Veneris, roseis circumdatus herbis,
Gratus ager dominae, quem qui uidisset amaret.
Dum puer hic passim properat decerpere flores

272—274 (*B.* III 288 *sqq. M.* 1020 *sqq.*). *Ante u.* 1 XIII *rubro col.* **S** ‖ 1 A *addidi* (O *Scriuerius*): *om.* **S** (Aequales *schedae*) ‖ 2 estas **S** ‖ 3 tecta *Oudendorpius*: *om.* **S** fronte *Burm.* | corimbos **S** ‖ 4 apces — lebabat **S** ‖ 5 Tertia iam *Salm.* (*ad Spart. Hadr.* 16): Tertiam non **S** | galat. **S** | perfecerat *scripsi*: patefecerat **S** ‖ 6 mutato **S**, *correxi*; nudati *Oudend.* nudato *Cannegieterus* | tegmine *Scriuer.* ‖ 7 lebet **S**, *corr. Salm.* ‖ 8 Necdum *scripsi*: Sic dum **S** (Huic dum *Scriu.* Ac dum *Riesius sententiam non perspicientes*) | extenuatur **S**, *corr. Salm.* ‖ 9 Nec **S** | cito *om.* **S**, *add. Salm.* ‖ **273**, 2 purporeis **S** ‖ 3 anguis **S**, *corr. Salm.* ‖ **274**, 1 circumsatus *Wakefieldus* ‖ 2 qui *supra lin.* **S** ‖ 3 Hic puer dum **S**, *corr. Salm.*

Et uelare comas, spina uiolauit acuta
Marmoreos digitos; mox ut dolor adtigit artus
Sanguineaque manu tinxit sua lumina gutta,
Peruenit ad matrem frendens defertque querellas:
'Vnde rosae, mater, coeperunt esse nocentes?
Vnde tui flores pugnant fallentibus armis?
Bella gerunt mecum; floris color et cruor unum est.'

* * *

FLORI 275

Venerunt aliquando rosae per ueris amoeni
Ingenium: una dies ostendit spicula florum,
Altera pyramidas nodo maiore tumentes,
Tertia iam calathos; totum lux quarta peregit
Floris opus. pereunt hodie, nisi mane leguntur.

De Musis 276

Clio saecla retro memorat sermone soluto.
Euterpae geminis loquitur caua tibia uentis.
Voce Thalia cluens soccis dea comica gaudet.
Melpomene reboans tragicis feruescit iambis.

---

4 uiolauit *scripsi*: libauit **S** ‖ 5 Marmoreus **S**, *corr. Salm.* ‖ 6 Sanguineãque manũ, *incertum an lineolae a m. 1 sint*, **S** ‖ 8 ceperunt **S** | pugnare *Salm.* pungunt *Scriuer.* | fallentibus *scripsi*: latentibus **S** latitantibus *Scriuer.* ‖ 10 gerant **S** | est *in* **S** *post* floris *extat, in finem ego reieci* ‖ *responsum Veneris deesse uidit Riesius* (*erat cum u.* 10 *sic scribendo* Bella gerant tecum *ego hoc responsum contineri et ante* 10 *intercidisse uersum putarem*)

275 (*B.* III 291, *M.* 221). De floribus *inscribi mauolt Riuinus* ‖ 1 per *scripsi*: pro **S** | amoenę **S**, *corr. Salm.* ‖ 2 dię **S** ‖ 3 piramidas (d *ex* t) **S** | maiora **S**, *corr. Salm.* ‖ 4 Tertiaṁ iam gallatos totum≡ (*erasa* s) **S** ‖ 5 legantur **S**, *correxi*

276 (*B.* I 73, *M.* 616) *habet etiam* **Y** ‖ 1 sę claretrome. memorat (t *in* retro *supra lin.*) **S** | soluto] latino **Y** ‖ 2 Euterpe *codd.* | tiuia **S** | caua — uentis *om.* **Y** | auenis *Heinsius* ‖ 3 talia **S** | sociis *codd.* ‖ 4 Melfomene — feruiscet **S**

Aurea Terpsichorae totam lyra personat aethram.
Fila premens digitis Erato modulamina fingit.
Flectitur in faciles uariosque Polymnia motus.
Vranie numeris scrutatur sidera mundi.
Calliope doctis dat laurea serta poetis.

277 EIVSDEM

Stat duplex nullo conpletus corpore Chiron.

---

5 terpsicore *codd.* | lira **Y** | ętrã **S** ‖ 6 premes **Y** | eratho **Y** ‖ 7 polimnia **S** ‖ 8 Urania *codd.* | numeris *ex* -rum **S** | scrudatur **S** | munera *Pithoeus* ‖ 9 Caliope **S** Callipe **Y**

277 (*B.* I 131, *M.* 660). Eiusdem **S**: Chiron *uulgo* ‖ **1** duplex et nullus **S**, *corr. Salm.*

Praefatio 278

Paruola quod lusit, sensit quod iunior aetas,
Quod sale Pierio garrula lingua sonat,
Hoc opus inclusit. tu, lector, corde perito
Omnia perpendens delige quod placeat.

De uoto ecclesiae 279

Omnia quae poscis dominum, si credis, habebis:
Quae bona uota petunt, respicit alma fides.

De christiano infante mortuo 280

Nobilis atque insons occasu inpubes acerbo
Decessit, lacrimas omnibus incutiens.
Sed quia regna patent semper caelestia iustis
Atque animus caelos inmaculatus adit,
Damnantes fletus casum laudemus ephebi,
Qui sine peccato raptus ad astra uolet.
Felix morte sua est, celeri quem funere constat
Non liquisse patrem, sed placuisse deo.

De iudicio Salomonis 281

Inuenta est ferro pietas prolemque necando
Conseruat mater contemto pignore uictrix.

---

278 (*B. init. Lux., M.* 298). *ab hoc carmine incipit noua collectio quaedam*: *cf. praef. p.* 48 ‖ 2 garula **S** ‖ **279—281** *om. B. M.* ‖ **279** *tit.* uoto *Iuretus*: uelo **S** ‖ 1 habeuis **S** ‖ 2 recipit **S**, *correxi* ‖ **280** *tit.* x̄piano **S** ‖ 1 (*et* 4) adq; **S** ‖ 4 cęlos] s *supra lin.* **S** ‖ 5 effoebi **S** ‖ 6 uolet *scripsi*: uiget **S** ‖ **281**, 1 negando **S** ‖ 2 Conserua matrem — pignora **S**, *corr. Salm.*

282 **De cereo**

Lenta paludigenam uestiuit cera papyrum,
Lumini ut accenso det alimenta simul.

283 **Aliter**

Vt deuota piis clarescant limina templis,
Niliacam texit cerea lamna budam.
Congrua uotiferae submittit pabula flammae,
Quae castis apibus praebuit ante domus.

284 **De magistro ludi neglegenti**

Indoctus teneram suscepit calculo pubem,
Quam cogat primas discere litterulas.
Sed cum discipulos nullo terrore coercet
Et ferulis culpas tollere cessat iners,
Proiectis pueri tabulis Floralia ludunt.
Iam nomen ludi rite magister habet.

285 **De Bellerophonte**

Bellerophon superans incendia dira Chimaerae
Victor Gorgoneo nubila tangit equo.

---

282 (*B.* V 188, *M.* 1118). 1 papirũ **S** ‖ 2 dent **S**, *corr. Iuretus*

283 (*B.* V 189, *M.* 1119). 1 lumina *Salm.* (*u.* 4 domos *idem*)

284 (*B.* II 268, *M.* 854) *habent* **T** *quoque et* **V** ‖ *tit.* magristro nudi **V** | neclegente **T** neglegentia **V** ‖ 1 cauculo **S** canculo **T** caualo **V**; cauculo *similiaque non ipsi imputauerim poetae* ‖ 1 bubem **S** pulem **V** ‖ 2 coga (t *add. Salm.*) **S** | primus **V** | litteralas **V** *m. 1* ‖ 3 discipulo (s *add. Salm.*) **S** | nulla **T** | coercit **S** cohercet **T** coarcet **V** ‖ 4 certat **T** | inhers **V** ‖ 5 Proiectus **T** | pueris **S** | floraria **S** ‖ 6 lude re . te **S** luri dite (*ex* date *corr.*) **V** | cobet (h *supra* c) **V**

285 (*B.* I 123, *M.* 653) *habet quoque* **L**(*ipsiensis*: *praef. p.* 10). De Bellerefonte **S** Bellerofons **L** ‖ 1 Bellerofons *codd.* | dira *ex* dirę **S** dyra **L** (dura *schedae*) | cymerę **S** cymere **L** ‖ 2 aequo **L**

De Chimaera 286

Ore leo tergoque caper postremaque serpens
Bellua tergemino mittit ab ore faces.

De Lauconte 287

Laucontem gemini distendunt nexibus angues
Cumque suis genitis sors habet una patrem.
Quod namque iligni uiolarit terga caballi,
Hinc lacerasse ferunt saeua uenena uirum.
Quid sperare datur superum iam numine laeso,
Cui sic irasci ligneus auctor ecus?

De templo Veneris, quod ad muros ⟨extruendos dirutum est⟩ 288

Caeduntur rastris ueteris miracula templi
Inque usum belli tecta sacrata ruunt.
Nam qua derectis uoluuntur saxa catenis,
Hac sunt murorum mox relocanda minis.
Dilecti Mauors conpendia cepit Amoris:
Per muros quaerit iam sua templa Venus!

De basterna 289

Aurea matronas claudit basterna pudicas,

---

286 (*B.* V 165, *M.* 1095) *in* **T** *quoque extat* ‖ *tit.* cymera **S** cimera **T** ‖ 2 Bellua] *alt.* l *supra lin.* **T**

287 (*B.* I 110, *M.* 644). 3 namque *Meyerus*: tamen **S** | ligni **S** (abiegni *Burm.*) ‖ 4 lacerasse *Oudendorpius*: tollerasse **S** Inde tulisse *Burm.* ‖ 5 leso *ex* lesũ *corr. incertum qua m.* **S** ‖ 6 Cui — auctor *scripsi*: Cum — audet **S**

288 (*B.* I 71, *M.* 615). *tit.* qui ad **S** | extruendos *eqs. om.* **S**, *add. schedae* ‖ 1 rutris *Oudend.* ‖ 2 usu **S** ‖ 3 Quae *Oudend.* | uolu. *ex* uulu. **S** | derectis — catenis *scripsi*: deiectis — cateruis **S** deiectis cathedris *Oudend.* columnis *uel* cauernis *Klotzius* ‖ 4 Haec **S**, *corr. Meyerus* ‖ 5 Dilati **S**, *correxi* (Deleti *Petschenig* Dilapsi *Maehly*) | mabors **S** ‖ 6 querit **S**

289 (*B.* III 183, *M.* 958) *habet* **T** *quoque* | *tit.* uasterna **T** ‖ 1 Aureaŝ **S**

Quae radians pandum gestat utrumque latus.
Hanc geminus portat duplici sub robore burdo.
Prouehit et modico pendula septa gradu.
Prouisum est caute, ne per loca publica pergens
Fucetur uisis casta marita uiris.

290 **De Medea cum filiis suis**

Opprimit insontes infidi causa parentis,
Iasonis et nati crimina morte luunt.
Sed quamuis mater uiuo uiduata marito
Coniugis in poenam pignora cara metat,
Sacra tamen pietas insanae mitigat ausus:
Hunc furiata premit, hunc miserata leuat.

291 **De homine qui per se molebat**

Cum possis paruo sumptu conducere asellum,
Qui soleat teretes uoluere rite molas,
Cur nummi cupidus sic te contemnis, amice,
Vt cupias duro subdere colla iugo?
Linque precor gyros! poteris pistore ministro
Candentis quadrae munus habere sedens.
Per te namque terens Cererem patiere labores,
Quos quaerens natam pertulit ipsa Ceres.

---

2 pandum *scripsi*: palatũ **S** patulum **T** latum *Burm.* pactum *Riesius* | praestat *Heinsius* | utrimque *Schefferus* ‖ 3 dublici **S** | 4 Proibit **S** | tecta *Scriuerius* ‖ 5 nec **T** ‖ 6 Fugetur **S** Fuscetur **T**, *corr. Salm.*

290 (*B.* I 128, *M.* 657). 4 necat *Oudend.* ‖ 6 Hinc — hinc *Wakkerus* | lebat **S**

291 (*B.* III 185, *M.* 960) *habent etiam* **TV** ‖ *tit.* Dhomine **V** (*sic*) | molunt **T** molat **V** ‖ 1 posis **T** | sumtu **SV** | conduce **T** (re *in* **V** *supra lin.*) ‖ 3 si i cte **V** | contempnis **T** ‖ 4 Et **S** ‖ 5 cuiros **S** guirios **T** guirior **V**, *corr. Heinsius* ‖ 6 Cadentis **T** Cumdentis **V** | quadrem unus **V** | habeṅsre **S** habe **T** ‖ 7 naq; **T** | cererem **S**: cerere **T** terere **V** | patierere **V** ‖ 8 pertullit **S** | ceret **V**

De formica 292

Verrit tetra boum gratos formica labores·
Et caueis fruges turba nigella locat,
Quae licet exiguo uideatur pectore, sollers
Quot legit hibernae commoda grana fami!
Hanc iuste famulam nigri iam dixeris Orci,
Quam color et factum conposuit domino.
Namque ut Plutonis rapta est Proserpina curru,
Sic formicarum uerritur ore Ceres.

De Hecuba 293

Prole uiro regnoque carens Priameia coniunx
Dura sorte uenit sub iuga nunc Ithaci.
Quae cupiens tantos lacrimis aequare dolores
Perpetuo planctu transit in ora canis.
Quid ualeat, uariis monstrat Fortuna figuris:
Post regnum in uico saucia latrat anus.

De ansere 294

Aedibus in nostris uolitans argenteus anser
Dulcisono strepitu colla canora leuat.
Ales grata bono duplici; nam fercula mensae
Conplet et adseruat nocte silente domum.
Solus Tarpeia canibus in rupe quietis
Eripuit Gallis Romula tecta uigil.

---

292 (*B.* V 168, *M.* 1098). 2 cabeis (b *in* u *incertum qua m. corr.*) **S** ‖ 3 corpore *schedae* | sollers] l *alt. m. ant. supra lin.* **S** ‖ 4 Quot legit *scripsi*: Quod legat **S** | iberne . comodat **S**, *corr. Salm.* ‖ 6 furtum *L. Muellerus*; *malim* uictus ‖ 7 pladonis — curro **S** ‖ 8 uertitur **S**, *corr. Burm.*

293 (*B.* I 161, *M.* 683) ‖ *tit.* ecuba **S** ‖ 1 *malim* tectoque | primeia **S** ‖ 2 itaci **S** ‖ 4 ore **S** ‖ 6 inuita fauce latrauit *Oudendorpius* rauca latrauit *Riesius*; *puto* raucida latrat

294 (*B.* V 152, *M.* 1086). 2 Dulcissono strepido c. canore lebat **S** ‖ 3 duplici **S** ‖ 4 silentem **S**, *corr. Salm.* ‖ 5 tarpeia] e *a m. rec. supra lin.* **S** | in rupisse quietis (i *prior supra lin.*) **S**

295 **De sepia**

Femineo geminum designat nomine sexum
Et candens piceum sepia claudit onus.
Vtilior nullus piscis per caerula oberrat,
Cui pretium capto debuit esse duplum.
Praestat carne cibos, apicum dat felle figuras,
Eque breui specie usum ad utrumque facit.
Hanc potius doctos adsumere conuenit escam,
Quae sapit in morsu et probat articulos.

296 **De eunucho**

Quem natura marem dederat, fit femina ferro;
Nam teneri pubes uiribus exuitur.
Hinc iuuenem cernis tanto sub robore mollem
Et dubii pulcher corporis extat homo.
Coniugibus cautis placita est monstrosa uoluptas;
Fidus enim est custos, qui sine teste datur.

297 **Aliter**

Incertum ex certo sexum fert pube recisa,
Quem tenerum secuit mercis auara manus.
Namque ita femineo eunuchus clune mouetur,
Vt dubites quid sit, uir *magis* an mulier.
Omnem grammaticam castrator sustulit artem,
Qui docuit neutri esse hominem generis.

---

295 (*B.* V 173, *M.* 1103). 4 dublum **S** ‖ 5 cybos **S** ‖ 6 Eq; *scripsi:* Et **S** Atque *Meyerus* (Et breuior species *Burm.*) ‖ 7 docos *ex* -tus **S**

296 (*B.* III 175, *M.* 952). *tit.* eunuco **S** ‖ 1 marem *ex* matrem **S** ‖ 2 tener inpube **S**, *corr. L. Muellerus* (inpubes *schedae*) ‖ 3 tantos **S** ‖ 4 pulcer **S** | extat *schedae*: errat (*alt.* r *a* ?. *ant. suprascr.*) **S**

297 (*B.* III 176, *M.* 953). 3 fimineo eunucos (hu *supra* o ?. *ant.*) **S** | clune *Oudend.*: crure **S** ‖ 4 magis *om.* **S**, *add. Salm.* ‖ gramaticã — sustullit **S**

De balneis 298

Hic ubi Baiarum surrexit grata uoluptas
Et rudibus splendens molibus extat opus,
Rura prius nullum domino praestantia quaestum
Nullaque tecta tulit glebula frugis inops.
Haec nunc Bellator multo sublimia honore
Vestiuit cameris balnea pulcra locans.
Prospera fata uiri! naturae munera iutant,
Cum salsum salubri litus abundat aqua.
Alpheum fama est dulcem per Tethyos arua
Currere nec laedi gurgitibus pelagi.
Dant simile exemplum nostri miracula fontis:
Vicinum patitur nec sapit unda salum.

De pantomimo 299

Mascula femineo deriuans pectora flexu
Atque aptans lentum sexum ad utrumque latus
Ingressus scenam populum saltator adorat,
Sollerti spondens prodere uerba manu.
Nam cum grata chorus diffundit cantica dulcis,
Quae resonat cantor, motibus ipse probat.
Pugnat ludit amat bacchatur uertitur adstat,
Inlustrat uerbum, cuncta decore replet.

---

298 (*B.* III 31, *M.* 894). 1 grada **S** ‖ 2 *malim* Grandibus e temollib; **S** ‖ 3 Rura *Heinsius*: Pura **S**; *fortasse aliud latet* ‖ 4t—cta *Oudend.*: tectum **S**; *malim* Nudaque tesqua | glibula **S** ‖ 5 sublimis **S**, *correxi* ‖ 7 iutant *scripsi*: mutans **S** mutant *schedae* ‖ 8 Nunc *Oudend.* Nam *Meyerus* | habundat **S** ‖ 9 Alfeum **S** | tetidos **S**, *corr. Heinsius* ‖ 10 gurgidib; **S**

299 (*B.* III 178, *M.* 954) *habet* **T** *quoque* ‖ 1 fimineo **S** | diribans **S** deribans **T**; declinans *Klotzius* | sexu **T** ‖ 2 Adq; **S** | lectum (n *supra* ç) **T** ‖ 4 Solerti spondit **S** Solertis pend& (-ti spond& *m. rec.*) **T**, *corr. Mercerus* (et sp. *Heinsius*) | manu] modo *Maehly*; *num* gradu? ‖ 5 graia **S** | difundat **T** ‖ 6 modib; **S** ‖ 7 Pugna **S** | baccatur **T** | asta **T**; instat *Maehly* ‖ 8 uerbum (*siue* uersum) *scripsi:* uerum **ST**

Tot linguae quot membra uiro. mirabilis ars est,
Quae facit articulos ore silente loqui.

300 **De funambulo**

Stuppea subpositis tenduntur uincula lignis;
Quae ut fido ascendit dextra iuuante gradu,
Iam super aerius protendit crura uiator
Vixque auibus facili tramite currit homo:
Brachia distendens gressum per inane gubernat,
Ne lapsa *e* gracili planta rudente cadat.
Daedalus adstruitur terras mutasse uolatu
Et medium pinnis persecuisse diem.
Praesenti exemplo firmatur fabula mendax:
Ecce hominis cursus funis et aura ferunt.

301 **De citharoedo**

Musica contingens subtili stamina pulsu
Ingreditur, uulgi auribus ut placeat.
Stat tactu cantuque potens, cui brachia linguae
Concordant sensu conciliata pari.
Namque ita *ab* aequali ambo moderamine librat
Atque oris socia temperat arte manus,

---

9 quod **ST** | mirabili **S** | artem (*om.* est) **T** || 10 silenti *codd.*

300 (*B.* III 179, *M.* 956) *habent etiam* **TV** || Funabulum *inscr.* **V** || 1 Stupea **T** | suppositis (*ex* -tus) **S** | ligna (-ni *m. 2*) **V** || 2 Quae ut *scripsi*: Quem *codd.* Quae *uulgo* | dextra *scripsi*: docta **SV** dota **T** | iuuante *scripsi*: iubente **S** iubenta **T** iuuenta **V** || 3 Iam *scripsi*: Quam *codd.* Quae *uulgo* | super aerius] superius **S** | crura (*prior* r *supra lin.*) uiatur **S** || 4 abib; **S** | facile **V** || 6 labsa **S** | e *Pithoeus*: *om. codd.* | facili **S** | panta **V** || 7 terra **V** || 8 pennis **V** | persecuisse] i *ex corr.* **S** *incertum qua m.* || 9 Present≡i (*erasa* e) **S** | exemplo] ex *supra lin.* **T** extimplo **V** | mendas (x *supra* s) **S** || 10 funus **T** | ferant **S** (*corr. Salm.*)

301 (*B.* III 181, *M.* 955) *habet etiam* **T** || *tit.* citharedo **S** citmaredo **T** || 1 pulso **S** || 2 uulgu **T** (*unde* uulgus *conicias*) || 3 iactu cantuque **S** lactuque (cantu *om.*) **T** || 5 Namq; ita **S**: Nam lira **T** (iura *et* amborum *Pithoeus*) | ab *addidi*: *om. codd.* | modoramine **S** | libram *codd.* || 6 Adq; oris (s *supra lin.*) **S** | socia *scripsi*: socias **S** socia as **T**

Vt dubium tibi sit gemina dulcedine capto,
Vox utrumne canat an lyra sola sonet.

Aliter 302

Doctus Apollineo disponere carmina plectro
Gaudet multifidam pectore ferre chelyn,
Quam mox linguato decurrens pollice cogit,
Humanum ut possit chorda canora loqui.
Amphion cithara Thebarum moenia sepsit,
Aurita ad muros currere saxa docens.
Nec minus hąc ualuit repetitor coniugis Orpheus,
Impia cum flexit Tartara dulcis amor.
Ars laudanda nimis, cuius moderamine sacro
Vnum ex diuersis uox digitique canunt!

De pyrrhicha 303

In spatio Veneris simulantur proelia Martis,
Cum sese aduersum sexus uterque uenit;
Femineam maribus nam confert pyrrhicha classem
Et uelut in morem militis arma mouet.
Quae tamen haut ullo chalybis sunt tecta rigore,
Sed solum reddunt buxea tela sonum.
Sic alterna petunt iaculis clypeisque teguntur,
Ne sibi congressi uir mulier noceant.
Lusus habet pugnam, sed habent certamina pacem;
Nam remeare iubent organa blanda pares.

---

7 dulcidine **S** ‖ 8 utrumne *Pithoeus*: utrumque **S** atrum **T** (*in quo* an lyraque) | sola **T**: *om.* **S**

302 (*B.* III 182, *M.* 957). 2 pectine *Heinsius* | cęlyn **S** ‖ 3 percurrens *schedae* | police **S** ‖ 4 posset corda **S** ‖ 5 Anfion cithare — męnia **S** ‖ 6 decens **S**, *corr. Salm.* ‖ 7 hoc *Riesius* | reparator **S**, *corr. Schraderus* (reuocator *Oudend.*) | orfeus **S** ‖ 8 conflexit **S**, *corr. Salm.*

303 (*B.* III 184, *M.* 959). *tit.* pirrica **S** ‖ 3 Fimineam — pirica **S** ‖ 4 molet **S** ‖ 5 aut **S**, *corr. Salm.* (*ad script. hist. Aug. p.* 51) | calibis **S** ‖ 6 sola **S**, *corr. Salm.* ‖ 8 Ne *scripsi*: Hę **S** (Nec — congressu *Salm.*) | uir nocet an mulier **S**, *correxi* (u. n. aut m. *Salm.*) ‖ 9 habent *Salm.*: dant **S**

304 **Laus temporum quattuor**

Carpit blanda suis uer almum dona rosetis.
Torrida collectis exultat frugibus aestas.
Indicat autumnum redimitus palmite uertex.
Frigore pallet hiems designans alite tempus.

305 **Laus omnium mensuum**

Fulget honorificos indutus mensis amictus,
  Signans Romuleis tempora consulibus.
Rustica Bacchigenis intentans arma nouellis
  Hic meruit Februi nomen habere dei.
Martius in campis ludens simulacra duelli
  Ducit Cinyphii lactea dona gregis.
Sacra Dioneae referens sollemnia matris
  Lasciuis crotalis plaudit Aprilis ouans.
Maius Atlantis natae dictatus honori
  Expolit a! pulcris florea serta rosis.
Sanguineis ornans aestiua prandia moris
  Iunius: huic nomen fausta iuuenta dedit.

---

304 (*B.* V 66, *M.* 1035) *habent etiam* **TV** (*hic titulo instructus*) ‖ 1 suis **V**, *et in ras.* **T**: suis . uis **S** | resetis **V** ‖ 2 Torrita **S** Torpida **V** | colectis **T** ‖ 3 autumnũ *in* -no *corr. inc. qua m.* **S** | redimitus *uulgo*: redimito *codd.* (rediṭmito **T**) ‖ 4 hiemps **TV** | alitempus **T**

305 (*B.* V 84, *M.* 1050) *habent etiam* **TV** ‖ *tit.* ominũ V *m. 1* | mensium *uulgo* ‖ 1 honorifico — amictu (*sic et* **S**; comictu **T**) *codd., corr. Salm.* | indoctus iammsis **T** ‖ 2 rumoleis — consolib; **S** ‖ 3 bachigenis **V** baccigenis (n *supra lin.*) **T** bacciginis **S** | nobellis **S** ‖ 4 febru . inomnẽ (i *del. m. rec.*) — diei **S** ‖ 5 Martias **V** ‖ 6 Dicit **T** | cynifii **SV** cinifii **T** | iatea **T** lactea lactea **V**, *corr. m. 2* ‖ 7 solemnia **SV** | matris **S**: matri **TV** ‖ 8 Lasciuis *Sannazarius*: Lascib; **S** Lasciuus **V** Lasciuius **T** | grotalis **S** | claudit **T**} ‖ 9 adblantis **T** | dicatus *codd.*, *correxi* (dignatus *Pithoeus*) | honori **V**: honore **ST** ‖ 10 Expolit a *scripsi*: Expoliat *codd.* | pulchris **TV** | senta *codd., corr. Scaliger* (Exspoliat — senta *Heinsius*) ‖ 11 urnan (o *supra* u *inc. qua m.*) **S**; Ornat sanguineis *Vinetus* | estiba (ę *supra lin.*) **S**; aestiuus *Heinsius*; *puto* aestiua exornat ‖ 12 iubenta **S** inuenta **V**

Quintilis mensis Cereali germine gaudet;
Iulius a magno Caesare nomen habet.
Augustum penitus torret Phaethontius ardor:
Quam recreant fessum gillo flabella melo!
Aequalis Librae September digerit horas
Cum botruis captum rure ferens leporem.
Conterit October lasciuis calcibus uuas
Et spumant pleno dulcia musta lacu.
Arua Nouember arans fecundo uomere uertit,
Cum teretes sentit pinguis oliua molas.
Pigra suum cunctis commendat bruma Decembrem,
Cum sollers famulis tessera iungit eros.

De Thetide 306

Cauta quidem genetrix, noceant ne uulnera nato,
Confirmat Stygio fonte puerperium.
Sed quia fas nulli est humanam uincere sortem,
In membris tincti dant sibi fata locum.

---

13 messis *Heinsius* | caereali (r *ex* l) **T** ‖ 15 paenitus **V** | fedontius **S** fetontius **TV** ‖ 16 Quem *codd., correxi* (Quo *Riesius*) | gillo] i *ex* e **T** | flabella (*uel* tabella) *Heinsius*: fabilla **S** fabella **T** faula **V** facella *Scaliger* ‖ 17 Aequales **TV** | degerit **T** ‖ 18 botris **T** | rore (v *supra* o) **V**; rete *Scaliger* ‖ 19 Conteret octuber (hoctober **V**) lascib; calcibus ubas **S** ‖ 21 nobember arat **S** | uomere uertit *Sannazarius*: nomine bestię (*ex* uestit *corr.* **S**) *codd.* numine Vestae *Scaliger* ‖ 22 teret et **V** terit et **T** | pingu≡ **T** | oliba **S** ‖ 23 comendat **S** cōmda **V** | decebrē **T** ‖ 24 solers *codd.* ‖ tessera (a *laesa*) unguit **T** | heros **TV** heras **S**

306 (*B.* I 90, *M.* 184) *habet et* **T** ‖ *tit.* tetide *codd.* ‖ 1 genetrix (i *m. ant. supra alt.* e) **S** | noceant] e *laesa* **T** | uulnere (a *supra alt.* e *m. rec.*) **S** ‖ 2 stigio *codd.* ‖ 3 uincere] ui *laesae* **T** ‖ 4 menbris **T**; Non tincti membri *Oudendorpius* | sib fata (f *m. 2 in ras. add.*) **T**

Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Ver nouum: uer iam canorum: uer renactus orbis est!
Vere concordant amores, uere nubunt alites
Et nemus comam resoluit de maritis imbribus:
Cras amorum copulatrix inter umbras arborum
Inplicat casas uirentis de flagello myrteo,
Cras Dione iura dicit fulta sublimi throno.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Ipsa Nymphas diua luco iussit ire myrteo:
'Ite, Nymphae, posuit arma, feriatus est Amor:
Iussus est inermis ire, nudus ire iussus est,
Neu quid arcu neu sagitta neu quid igne laederet.'
It puer comes puellis; nec tamen credi potest,
Esse Amorem feriatum, si sagittas exuit;

---

307 (*om. B. et M., Wernsd.* III 463 *sqq.*). Liber grâmaton \ explicit \ XVI: incipit . per . uirgiliũ . ueneris trocaico . metro . sunt uero \ uersus . XXII *inscribit* **S** *post c.* 379 *exhibens, titulo caret* **T** *hic ponens* (*cf. praef. p.* 48) ‖ 1 amabit **S** | amauit cras **S**: cras amauit **T** ‖ 2 uer renactus orbis est *scripsi* (*Fleckeis. ann.* 1872 *p.* 55): uer natus orbis est **T** uere natus iouis est **S** (est Iouis *Buechelerus*) ‖ 3 amaiores **T** | nubent **T** ‖ 4 conam resoluet **T** ‖ 5 amorem **T** ‖ 6 casas *Pithoeus*: gazas **T** gaza **S** | uirentes **T** | mirteo **S** ‖ 7 fultas sublime **S** | trono **ST** ‖ 8 amet *ex* amat **T** | quinq; **T** ‖ *uu. qui secuntur in codd.* 9—27 *post* 62 *traieci* (9—11 *post* 62 *Heidtmannus*, 59—62 *ante* 9 *Otto Muellerus transposuerant*): *cf. libellus meus* 'unedirte lat. Gedichte' *p.* 42 *sq.* ‖ 28 nimfas **ST** | loco **T** ‖ 29, 30 *post* 33 *traieci* (31 *ante* 29 *Maehly*) ‖ 31 In te **S** | nimfe **S** (*sic*) nymfe **T** ‖ 32 ē **T**: e **S** (*sic*) | nudos **S** durus **T** ‖ 33 *nonne* Ne? | arcu neu **S**: acuneo **T** | digne **T** ‖ 29 It *Pithoeus*: Et *codd.* | comis **T** ‖ 30 exuit *scripsi Fleckeis.* 1873 *p.* 67): uexerit *codd.*

Sed tamen, Nymphae, cauete, quod Cupido pulcher est:
Totus est in armis idem quando nudus est Amor.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Conparis Venus pudore mittit ante uirgines:
'Vna res est quam rogamus: cede, uirgo Delia,
Vt nemus sit incruentum de ferinis stragibus.
Ipsa uellet te rogare, si pudicam flecteret,
Ipsa uellet ut uenires, si deceret uirginem.
Iam tribus choros uideres feriantis noctibus
Congreges inter cateruas ire per saltus tuos
Floreas inter coronas, myrteas inter casas.
Nec Ceres nec Bacchus absunt nec poetarum deus.
Detinenter tota nox est peruiclanda canticis:
Regnet in siluis Dione: tu recede, Delia.'
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Iussit Hyblaeis tribunal stare diua floribus:
Praeses ipsa iura dicet, adsidebunt Gratiae.
Hybla, totos funde flores, quidquid annus adtulit;
Hybla, florum subde uestem, quantus Ennae campus est!

---

34 nimfe **S** nymfe **T** | pulcer **S** ‖ 35 in armis *Pithoeus*: inermis *codd.* (Est in a. totus idem *Scriuerius superflue*) | idem **T**: si≡dē **S** ‖ 36 quique] qui **T** | amit **T** ‖ 37 Conparis *scripsi* (*Fleckeis.* 1872 *p.* 56): Conpari *codd.* | ante *scripsi*: ad te *codd.* (*post* 37 *lacunam statuerat Bergkius*, 37 *post* 39 *traiecit Schenkelius*) ‖ 37—47 *ut Veneris nuntium distinxi* ‖ 38 Unam **S** | re **T** ‖ 39 Vtne nussit incruendum deferin'is **T** (*sic*) | tragibus **S** ‖ 40 *om.* **T** | uellit erogare **S** (*sic*), *corr. Salm.* ‖ 41 uellit **S** | uenires *ex* -ret *corr.* **T** | diceret **T** ‖ 42 chorus **S** coros (h *supra* co) **T** | feriatis *codd.*, *corr. Scriuerius*; feriatos *Pithoeus* ‖ 44 myrteo **S** mysteas **T** ‖ 45 teres **T** | baccus **S** baccas **T** | potearum **S** | deas **T** ‖ 46 Detinenter *Schenkelius*: Detinente **S** Detinent et **T** (De tenente *Salm.* Detinenda *Heinsius* Detine te *Orellius*) ‖ 46 peruiclanda **S**: peruigila **T** ‖ 49 hyblei **S** ybleis **T** ‖ 50 Praesens *codd., corr. Douza* | dicit adsederunt *codd., corr. Dousa* ‖ 51 Hibla *codd.* (*sic et* 52) | totus fundet (flores *om.*) **S** | quicquid **T** | annos **S** annis **T**, *corr. Pithoeus* | adtullit **S** ‖ 52 subde *Scriuerius*, uestem *Salm.*: superestem **S** rumpereste **T** (sume *Crusius*, messem *Scriu.*) ‖ 52 Ennae *Lipsius*: ethne **T** et nec **S** Aetnae *Pithoeus*

Ruris hic erunt puellae uel puellae fontium
Quaeque siluas quaeque lucos quaeque montes incolunt.
Iussit omnes adsidere pueri mater alitis,
Iussit at nudo puellas nil Amori credere.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Et recentibus uirentes ducat umbras floribus

* * *

Cras erit quom primus aether copulauit nuptias
Vel pater totum creauit uernis annum nubibus:
In sinum maritus imber fluxit almae coniugis,
Unde fetus mixtus omnis aleret magno corpore.
Tunc cruore de superno spumeo pontus globo
Caerulas inter cateruas, inter et bipedes equos
Fecit undantem Dionen de marinis imbribus.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Ipsa gemmis purpurantem pingit annum floridis,
Ipsa surgentes papillas de Fauoni spiritu
Urget in nodos feraces, ipsa roris lucidi,

---

53 fontium *scripsi*: montium *codd.* ‖ 54 siluas quae locus **S** siluasq; locos **T**, *corr. Pithoeus* | fontes *Scriuerius* ‖ 55 oms **T** | alitas **T** ‖ 56 at *scripsi*: et *codd.* | nullo **T** | amoti **T** ‖ 58 Et] *an* Ut? | rigentibus *codd.*, *corr. Pithoeus* | uergentes **T** | ducat **T**: duo ad **S** | umbra **S** ‖ *post* 58 *lacunae signa posui* (*male* 58 *post* 39 *doctus anonymus, post* 4 *Maehly ponebant*) ‖ 59 quom *Buechelerus*: quo **S** qui **T** | copolauit **S** ‖ 60 Vel *scripsi*: Ut *codd.* Et *Scriuerius*; *cf. mus. Rhen.* XXXI *p.* 102 | totum *Salm.*: totis *codd.* Iouis *Maehly* motis *ego olim* | creauit **S**: crearet **T** | ueris *Sanadonus* ‖ 61 a *ante* imber *erasa in* **S** | fluctus alma et **T** | 62 Unde **S**: Ut **T** | fętus **S** fetus **T**, *corr. Pithoeus* | alteret **S** ‖ 9 Tuno quiuore **T** | superno *Pithoeus*: superbo **S** superhuc **T** | pont' deglouo **T** ‖ 10 uipedes **T** ‖ 11 dionem **S** dione **T** | marinis *Riuinus*: maritis *codd.* (de m. i. *delebat Buechelerus*; *at cf.* 'unedirte lat. Ged.' *p.* 44) ‖ 12 amet *ex* amat *corr.* **T** ‖ 13 gemmas **T** | floridis *Riglerus*: floribus *codd.* ‖ 14 surgentis **T** | faboni *codd.* | sparitu (u *supra* a) **T** ‖ 15 Urguet **T** | nodos *amicus Scriuerii*: notos **S** totos **T** toros *Pithoeus* | feraces *scripsi* (*Fleckeis.* 1873 *p.* 66): penates **S** pentes **T** patentes *Wernsdorfius* tepentes *doctus anonymus* | ipsas **S**

Noctis aura quem relinquit, spargit umentis aquas.
En micant lacrimae trementes de caduco pondere:
Gutta praeceps orbe paruo sustinet casus suos.
Iam pudorem florulentae prodiderunt purpurae:
Umor ille, quem serenis astra rorant noctibus,
Mane uirgineas papillas soluit urenti peplo.
Ipsa iussit mane totae uirgines nubant rosae:
Facta Cypridis de cruore deque Amoris osculis
Deque gemmis deque flabris deque solis purpuris
Cras pudorem, qui latebat ueste tectus ignea,
Unico marita uoto non rubebit soluere.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Ipsa uenas atque mentem permeanti spiritu
Intus occultis gubernat procreatrix uiribus,
Perque caelum perque terras perque pontum subditum
Praeuium sui teporem seminali tramite

---

16 relinquid **T** | tumentis *codd., corr. Pithoeus* ‖ 17 En *Schulzius*: Et *codd.* (*quod* 18 *ante* 17 *posito seruari posse putat Buechelerus*) | micanat **S** mecanat **T**, *corr. Lipsius* (Emicant *O. Muellerus*) | lacrimas **S** | trmentes (r *ex corr.*, e *supra* rm) **S**, *unde* tumentes *conicias* | caduco **S**: cadũ **T** ‖ 18 urbe *et* sustine **S** ‖ 19 Iam *Bergkius*: In *codd.* Hinc *Salm.* En *Schulzius* | pudore **S** | purpore **S** pupure **T** ‖ 19 *sq. libere inmutatos adfert Fulgentius myth.* I *p.* 11 *M.* ‖ 20 Humor **S** | notibus **T** ‖ 21 uirgines *Lipsius* | papilla (i *ex* e) solui **T** | urenti *scripsi*: tumenti *codd.* (*sic*) umenti *uulgo* undanti *Ribbeckius* urgenti *Maehly* ‖ 22 Ipiussit **T** (*sic*) | manet **S** | totae *Orellius*: tute **S** tuę **T** | *rasura ante* rose *in* **T** ‖ 23 Fusta **T** | Cypridis *O. Muellerus* (Cypris *Scriuerio praeeunte*): prius *codd.* | detque **T** | oculis **T** ‖ 24 flabris *scripsi* (*Fleckeis.* 1873 *p.* 66): flammis *codd.* | purporis **S** pupuris **T** ‖ 25 pudorem *scripsi l. l.*: ruborem *codd.* (ruporem **T** *m. 1*) ‖ 26 Unico *Pithoeus*: Unica *codd.* (*quo seruato* nocte *Riesius*) | uoto (= *nuptiis*) *Bergkius et ego*: noto **S** nodo **T** noto marita *Buechelerus* marita (-to) nota *Schenkelius* | rubebit *scripsi*: pudebit **S** pudent **T** ‖ 63 uernas **T** | adque **S** | *malim* mentes | permeante $\overline{\text{spu}}$ (*sic*) **T** ‖ 64 ocultis *codd.* | gobernat procreatis **S** | 65 que] quem *bis* **S** | *malim* Perque terras p. caelum | ꝑq; pontum **S**, *in quo* subd *ante* subditum *erasum* ‖ 66 Peruium *codd., correximus. Rhen.* XXXI *p.* 102 | teporem *scripsi*: tendere **S** tenorem **B**

Inbuit iussitque mundum nosse nascendi uias.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Ipsa Troianos penates in Latinos transtulit,
Ipsa Laurentem puellam coniugem nato dedit,
Vnde Ramnes et Quirites proque prole posterum
Romuli matrem crearet et nepotem Caesarem;
Moxque Marti de sacello dat pudicam uirginem,
Romuleas ipsa fecit cum Sabinis nuptias.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Rura fecundat uoluptas, rura Venerem sentiunt;
Ipse Amor puer Dionae rure natus dicitur.
Hunc ager cum parturiret, ipsa suscepit sinu,
Ipsa florum delicatis educauit osculis.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!
Ecce iam subter genestas explicant tauri latus,
Quisque laetus quo tenetur coniugali foedere.
Subter umbras cum maritis ecce balantum greges;
Iam loquaces ore rauco stagna cygni perstrepunt.
Et canoras non tacere diua iussit alites:
Adsonat Terei puella subter umbram populi,
Vt putes motus amoris ore dici musico
Et neges queri sororem de marito barbaro.
Illa cantat: nos tacemus? quando uer uenit meum?

---

67 nosce **T** ‖ 69 penates *Scriuerius*: nepotes **S** nec potes **T** | latino **T** ‖ 70 Ipa **S** ‖ 73, 74 *ante* 71 *posui* ‖ 73 samnes **S** rames **T** ‖ 74 Romoli *codd.* | patrem *Lipsius* mater *Scriuerius* Romulum patrem *Buechelerus* ‖ 72 Rumuleas **T**; Romulares *Riglerus* | ipsas **S** | sauinis **T** ‖ 76 facundat **T** ‖ 77 natu **S** ‖ 78 sinum **S** ‖ 79 deligatis **S** ‖ 80 amat *pro altero* amauit **S** ‖ 81 supter *Broukhusius* (*ad Tibulli* II 1, 62): super *codd.* | explicat *codd.*, *corr. Pithoeus* | tauri *idem*: aonii *codd.* agni *Lipsius*; *melius foret* apri ‖ 82 laetus *scripsi*: tutus **S** tuus **T** | cum iugali **T** | fędere **S** federe **T** ‖ 83 ulmos *Maehly* | ualantũ **T** | gregis **S** gregum **T** ‖ 85 *ante* 84 *traieci* (*mus. Rhen. l. l.*) ‖ 85 stangna quinni **S** cigni **T** ‖ 84 canores **T** ‖ 86 Adsonante aerei puellę supter **T** | popoli **S** (*non* **T**) ‖ 87 putas **T** | mussico **S** musico **T** ‖ 88 Eet **T** | queris **S** ‖ 89 quan uir **S** | *num* ueniet?

Quando faciam uti chelidon uel tacere desinam?
Perdidi Musam tacendo nec me Phoebus respicit.
Sic Amyclas cum tacerent perdidit silentium.
Cras amet qui numquam amauit quique amauit cras amet!

---

90 faciam **T**: fiam **S** | uti *Riuinus*: ut *codd.*; *cf. Buechelerus mus. Rhen.* XV *p.* 449; ceu *doctus anonymus* | cẹlidon **S** celidon **T** | uel *ego* (*mus. Rhen. l. l.*): ut *codd.* et *Buherius* | taceret **T** ‖ 91 Perdidi] di *alt. supra lin.* **S** Perdidimus antacendonẽ me **T** (*sic*) | foebus *codd.* (Apollo *Thomasius superflue*) ‖ 92 amiclas **S** amidas **T** | taceret *codd.*, *corr. Pithoeus* | perdedit **S** | Explicit peruirgilium ueneris **T**, *om.* **S**

308 **De balneis**

Aspice fulgentis tectis et gurgite Baias,
  Dant quibus haut paruum pictor et unda decus.
Namque gerunt pulcras splendentia culmina formas,
  Blandaque perspicuo fonte fluenta cadunt.
Gaudia qui gemino gestit decerpere gustu
  Et uita nouit praetereunte frui,
Hic lauet: hic corpus reparans mentemque relaxans
  Lumina picturis, membra fouebit aquis.

309 **Aliter**

*F*austa nouum domini condens Fortuna lauacrum
  *I*nuitat fessos huc properare cito.
*L*aude operis mundi capiet sua gaudia praesul,
  *O*spes dulciflua dum recreatur aqua.
*C*ondentis monstrant uersus primordia nomen
  *A*uctoremque facit littera prima legi.
*L*ustrent pontiuagi Cumani litoris antra:
  *I*ndigenae placeant plus mihi deliciae.

---

308 (*B.* III 42, *M.* 897). 1 gurgites **S** ‖ 2 aut **S** ‖ 5 gustu *scripsi*: fructu **S** (*e u. seq.*) ‖ 7 labet **S** ‖ 8 fobit **S**, *corr. Salm.*

309 *sqq.* (*B.* III 43 *sqq.*, *M.* 899 *sqq.*). *Acrostichon* Filocali *detexit L. Muellerus* ‖ 1 furtuna **S** ‖ 2 cito *scripsi*: uitę **S** uiros *Salm.* uiae *Heinsius* ‖ 3 operis] s *supra lin.* **S** | mundi *scripsi*: fundi **S** functi *Maehly* (fruitur, capit et *Gudii schedae*) ‖ 4 Hospis **S**, *corr. L. Muellerus* ‖ 5 monstrat uersos **S**, *corr. Salm.* ‖ 7 cumanni **S** ‖ 8 dilici≡ę (e *supra pr.* i) **S**

Aliter 310

Quisquis Cumani lustrauit litoris antra
Atque hospes calidis saepe natauit aquis,
Hic lauet, insani uitans discrimina ponti:
Baiarum superant balnea nostra decus.

Aliter 311

Flammea perspicuis coeunt hic lumina lymphis
Dantque nouum mixti Phoebus et unda diem.
Denique succedit nostris lux tanta lauacris,
Vt cernas nudos erubuisse sibi.

Aliter 312

Infundit nostris Titan sua lumina Bais
Inclusumque tenet splendida cella iubar.
Subiectis caleant aliorum balnea flammis:
Accendi haec poterunt, Phoebe, uapore tuo.

De thermis 313

Delectat uariis infundere corpora lymphis
Vel mutare maris saepe fluenta libet.
Nam ne consuetae pariant fastidia thermae,
Hinc iuuat alterno tingere membra lacu.

---

310 2 Adque hospis callidis **S** ‖ 3 labit — discrimine **S** ‖ **311**, 1 coeunt *Salm.*: ceunt **S** | lȳphis **S** ‖ 2 foeb; **S** ‖ 4 erubiisse **S** ‖ **312**, 1 titans **S** ‖ 2 que] u *supra lin.* **S** ‖ 3 Accendi haec *scripsi Burmannum* (*qui* Incendi *uoluerat*) *secutus*: Haec reddi **S** | potuerunt . foebe uapore suo **S**, *corr. Salm.* (Haec radiis p. P. calere *uel* tepere t. *Oudendorpius*; *inprobabilia alii*)

313 (*B.* III 39, *M.* 895). *tit.* termis **S** ‖ 1 limphis **S** ‖ 2 Vel *scripsi*: Ut **S** Et *Meyerus* | magis **S**, *corr. idem* ‖ 3 termę **S** | 4 iubat **S**

314 **Aliter**

*
* *
. . . . . .

Tecta nouem Phoebi nuper dictata Camenis
Nunc retinet Bacchus et sua tecta uocat.
Namque ubi tot ueterum manserunt scripta uirorum,
Hic potat laeta dulcia uina Cypris.
Cognato semper lustrantur numine sedes:
Quas coluit Phoebus, has colit en Bromius.

315 **De lenone uxoris suae**

Graecule, consueta lenandi callidus arte,
Coepisti adductor coniugis esse tuae
Et, quem forte procax penitus conroserat uxor,
Consueras propria praecipitare domo.
Sed praetensa catus derisit retia quidam,
Conuersa statuens sorte manere domo;
Nam semel admissus *tenuit bona credita seruans*
Teque tuis miserum depulit e laribus.
Solus uera probas iucundi uerba poetae:
'Dum iugulas hircum, factus es ipse caper'.

316 **Ad lenonem comitiacum**

Militiae cultus et nigri tegmina panni
Cur magis exoptes, dissere leno mihi.

---

314 (*B.* III 40, *M.* 896) Aliter *inscribit* **S**; *plura pericrunt*; *titulum proponit ex gr.* De bibliotheca in triclinium mutata *Riesius* ‖ 1 foebi **S** (-bo *Salm.*) | dictata *scripsi* (*cf. Orest. trag.* 31): dicata **S** (*unde* nuperque *Heinsius*) ‖ 4 laete *Riesius* (laeta a! *ego olim*) ‖ 6 foeb; **S** | en *ego*: et **S**

315 (*B.* III 168, *M.* 947) *habet* **T** *quoque* ‖ *tit.* leone **T** ‖ 1 Gregule **S** Grecula **T** | consuetam **S**; *puto* non sueta | calidus **S** ‖ Cepisti **S** Cepisti **T** ‖ 4 patria **T** | domũ **S** ‖ 5 catus **S**: actus **T** | retiã **S** ‖ 6 Quuruerastatuens **S** Curua rastuens **T**, *corr. Burm.* | horemanere **S** hoc remanere **T**, *corr. idem* ‖ 7 admisus **T** | derisit retia quidam *codd. e u.* 5, *suppleuit Burm.* ‖ 8 Neque **S** ‖ 9 iocundi uerbera **S** ‖ 10 (*Martialis* III 24) Dum *Mart.*: Cum **ST**

316 (*B.* III 169, *M.* 948). *tit.* comitiaiiũ (c *supra* n) **S** ‖ 1 negri **S** ‖ 2 desidere **S**, *corr. Salm.*

Exiguone tibi cedebat cellula quaestu,
Nec grauis adducta uirgine saccus erat?
An nescis populi pastum sibi tollere paucos,
Vnde miser fisco paupere miles eget?
Effuge uitandos, si qua potes arte, labores,
Vt ualeas tenso uiuere, leno, pede.
Nam si formonsas redeas lenare puellas
Et dederit quaestus cottidiana Venus,
Iam non miles eris humilis, sed diuite nummo
Fies militiae mox utriusque comes.

De Marte cinaedo 317

Quid prodest Martis nomen de numine ductum,
Pruriat infamis cum tibi clune Venus?
Sors fuerat melior, Cypridos cum nomen haberes
Et natura daret Martia membra tibi.
Nunc utroque carens, ignoti fabula sexus,
Femina cum non sis, uir tamen esse nequis.

De Caballina meretrice 318

Caballina furens amanda nulli
Excussis modo calcibus fremebat;
Quae quamuis facie micet rubenti

---

3 Exiguo nec **S**, *corr. Salm.* | cedebat *scripsi*: crescebat **S** || 4 Nec *ego*: Cum **S** Non *Riesius* | uirgines saccus eras **S** || 6 egit **S** || 8 caleas **S**, *corr. Salm.*; caueas *Boltius* careas *Petschenig* || 11 Iam non *scripsi*: Non iam **S** | diuide **S** || 12 milicię mox utriisq; come≡ (s *add. m. rec.*) **S**

317 (*B.* III 170, *M.* 949) *habet* **T** *quoque.* In Martium cinaedum *Burm.* || 1 nomen **S**: *om.* **T** | numine *ego*: nomine **S** me **T** | dictum *codd.*, *corr. Burm.* || 2 Pluriat (-ad **S**) *codd.* | infami *codd.*, *correxi* | dune **T** || 3 Fors *schedae* | melior *om.* **T** | cum *scripsi*: ut *codd.* si *Burm.* || 4 Aut *Oudend.* | menbra **T** || 5 utrumque **T** | ignoti] g *supra lin.* (*m. 1?*) **S**

318 (*B.* III 171, *M.* 950) *habet* **T** || *tit.* merice **T** *uersus falso distinguens* || 1 *puto* amata nulli *uel* amante nullo, *causa ut furoris indicetur* || 3 quauis **T**

Et uibret Parium nitens colorem,
Hirsutis tamen est petenda mulis,
Qui possint pariles citare iunctas.

319 **De Arzugitano uate**

Praecisae silicis cautibus edite,
Siluestri iuuenis durior arbuto,
Trunco cum stupeas horridior, cupis
Formare *e* propriis carmina uersibus
Et metri uariis ludere legibus?
Sed quis te docilem iudicet artium,
Quas natura dedit cordis acutior?
Solus ligna dolans fortibus asceis
Et duri resecans robora pectoris
Vatem te poterat reddere ligneum,
Qui uaccam trabibus clusit adulteris
Vel qui struxit ecum fraudis Achaicae.

320 **De capone phasanacio**

Candida Phoebeo praefulgunt ora rubore,
Crista riget radiis, ignea barba micat.
Alae colla comae pectus femur inguina cauda
Paestanis lucent floridiora rosis.

---

4 bibret **S** biberet **T** | pariens (ũ *supra* ens) **S** paruum **T** | colore **T** ‖ 5 mullis **T** ‖ 6 possent (i *supra* e) **S** possuit **T** | cithare **T**

319 (*B.* III 167, *M.* 946) *habet et* **T** ‖ *tit.* arzucitanoeuete **S** arzugitano Fuetae **T** *uersus falso distinguens* ‖ 1 Praecisse **T** ‖ 2 arbuste **T** ‖ 3 Tunccocum iubeas tupeas **T** ‖ 4 e *om. codd., add. Heinsius* ‖ 7 cordis acutior **S**: cordas (i *supra* a) auctior **T**; cordibus auctior *Oudendorpius* (almior *ego*) ‖ 8 Solis **S**; *num* Solum*?* | asceis (*ex* ascibus *corr.* **S**) *codd.*: asciis *uulgo* ‖ 9 duris *codd.*, *corr. Heinsius* ‖ 10 uadẽ **S** ‖ 11 baccã **S** | tra=ib; (u *supra ras.*) **T** | clusit *scripsi*: lusit *codd.* ‖ 12 acaice *codd.*

320 (*B.* V 150, *M.* 260) *habent et* **TV** ‖ *tit.* caupone **T** | fassanatio **S** fassanario **TV** phasiano *Burm.* ‖ 1 fẹbeo **S** foebeo **T** | 2 Crusta **V** | ridet **T** | igne ab arua **S** ‖ 3 femor **V** | incunia **S** ungua **V** ‖ 4 Pestaniis *codd.* | roris **T**

Flammea sic rutilum distinguit pinna colorem,
Vt uibrare putes plumea membra faces.

De malis Matianis 321

Haec poterant celeris *gressus* tardare puellae,
Haec fuerant Veneri iudice danda Phryge.
Nam sic ingenuo flauescunt mala colore,
Vt superent auro uera metalla suo.

Aliter. Laus 322

His constat Veneri praelatae gratia formae,
Haec moriente sacrum perdidit angue nemus.

Aliter. Vituperatio 323

His concepta deum tenuit discordia mensas,
Prodidit atque urbem his Briseida suam.

De gillone 324

Gillo uomit gelidum uastis singultibus amnem,
Vis aliena cui frigoris addit opem.
Nam tepidum laticem curamus claudere testa,
Vt mersa imbrigenis unda niuescat aquis.

---

5 Flaminea **T** | rudilũ — calore **S** ‖ 6 potes **T**, *et* (u *supra* o) **V** | menbra **T**

321—323 (*B.* III 208 *sqq.* *M.* 980 *sqq.*) *habet* **T**, **321** *etiam* **V** ‖ 1 celeres (i *supra tert.* e *m. ant.*) t. puellas **S** caelerestio t. puellas **T** celeres p̃cio t. puellas **V**, *correxi* (pretio *uulgo*, stadio *Sannazarius inserunt*; celerem — puellam *Heinsius*) ‖ 2 uenire **T** | iudici **S** | frige **S** friga **TV** ‖ 3 ingenio *codd.* | flauescunt] uesc *supra lin. m. 1* **V** ‖ 4 metallo **S** ‖ **322**, 1 gratia] *num* gloria*?* | furinę **T** ‖ 2 perdedit (i *supra alt.* e *m. ant.*) **S** | anguę **T** ‖ **323** *tit.* uitu≡peratio **T** ‖ 1 concepta *scripsi*: contemta **S** contempta **T** | genuit **T** | mensas *scripsi*: mensa *codd.* (-sã *corr. m. rec.* **S**) ‖ 2 Prouidit **T** Prodedit **S**, *qui et* adq; *et* breseida

324 (*B.* V 130, *M.* 1070) *habent et* **TV** ‖ *tit. om.* **T** ‖ 1 uouit *m. 2 ex* nouit **V** ‖ 2 frigoras (i *supra* a) **T** | adit **V** *m. 1* | spem **T** ‖ cladere **SV** ‖ 4 indigenis **TV**

325 **De theo**

Inguine suspensam gestas *sub uentre l*agunam,
Quae tibi fit turgens amphora flante Noto.
Vectigal poteras figulorum reddere fisco,
Quorum tam tereti ramice uincis opus.

326 **Aliter**

Moles tanta tibi pendet sub uentre syringis,
Vt te non dubitem dicere bicipitem.
Nam te si addictum mittat sententia campo,
Vespillo ignoret, quod secet ense caput.

327 **De Ioue in pluteo**

Flexilis obliquo sinuatur circulus orbe
Inclusumque gerit machina sacra Iouem.
Vana sub aspectum duxit mendacia fictor:
Orbis rectorem quis probat orbe tegi?

328 **Aliter**

Cycneas Genitor gestans post fulmina pinnas
Dulcia diffundit carmina uirginibus;
Quem retinens Leda, prenso dum gaudet olore,
Amissa agnouit uirginitate Iouem.

---

325 *sq.* (*B.* V 198 *sq. M.* 1127 *sq.*). 1 gestas agunam **S**; *suppleuit Heinsius* (lagenam *schedae*) ‖ 2 urgens amfora **S** ‖ 3 fiscos **S** ‖ 4 terit irã mice uinces (i *supra* e) **S** ‖ **326** 1 ≡tibi (*erasa* p) **S** | siringi **S**, *corr. Burm.* (Siringi *Lessingius* siringae *Petschenig*) ‖ 2 dicire **S** ‖ 3 *puto* Iam ‖ 4 Vispillo **S** | ignorat **S**, *correxi* | secedens se **S**

327 (*B.* I 7, *M.* 562). *tit.* iobe **S** ‖ 2 macina sacro iobem **S** ‖ 3 aspecto (u *supra* o *m. ant.*) **S**, *corr. Oudendorpius* ‖ 3 mendatia **S** | pictor **S**, *corr. Meyerus* ‖ 4 qui *L. Muellerus* | probet *Oudend.*

328 (*B.* I 9, *M.* 565). Aliter *paulo neglegentius inscriptum est* (*carmen ante intercidisse et hoc* de Ioue et Leda *inscribendum putat Riesius*); *an* 328 *post* 330 *ponendum est?* ‖ 1 Gigneas **S** ‖ 3 dum *Meyerus*: cum **S**

De ouo Ledae 329

Ledaei partus ouo monstrantur aperto,
In cycnum uerso a Ioue quod tenuit.
Vna tribus genetrix, sed sors diuersa creatis:
Sidera pars faciet, pars fera bella Phrygum.

De Europa 330

Terga bouis credens Europa ascendit alumni
Inseditque boui non reuisura parem.
Fraude suos Genitor celat uel conplet amores;
Nam deus in tauri corpore praedo latet.

Aliter 331

Mentitus taurum Europam Iuppiter aufert,
Virgineos ardens pandere fraude sinus.
Humano tandem ueniam donemus amori,
Si tibi, summe deum, dulcia furta placent.

De Narcisso 332

Inuenit proprios mediis in fontibus ignis,
Et sua deceptum urit imago uirum.

---

329 (*B.* I 11, *M.* 567) *habet* **T** *quoque* ‖ *tit.* obo **S** (*sic et* 1) ‖ 2 cignũ *codd.* | quod *scripsi*: quos **S** (de I. q. genuit *Oudend.*) ‖ 4 faciat **T** *m. 1* | frigũ *codd.*

330 *sq.* (*B.* I 12 *sq.*, *M.* 568 *sq.*) *tit.* Deuropam **S** ‖ 1 bobis **S**; boui *Tollius* ‖ 2 boui *scripsi*: ioui **S**; *at cf. u.* 4 | parem (*h. e. eundem*) *scripsi*: patrem **S** (reditura patri *Burm. poetam Africanum corrigens*) ‖ 4 in] hic? ‖ **331**, 1 tauro **S**, *corr. Salm.* | E. t. m. *Oudend.* (*possis* T. m. E.) ‖ 2 Virgineo (s *add. m. ant.*) **S** ‖ 3 Humanũ **S**, *corr. Iuretus* (-ni *schedae*) | uenia *schedae*, -niae *Iuretus* | donentur **S**, *correxi* | amores *schedae*

332 (*B.* I 140, *M.* 243) *habent et* **TV** ‖ *tit.* narciso **V** *m. 1* ‖ 1 propriis (*om.* mediis) **V** | ignes **V** (*et ita* **S** *corr.*) ingens **T** ‖ 2 torret *uulgo* | urit imago] t i *m. 2 corr.*, go *m. 1 supra lin.* **V**

333 **Aliter**

Ardet amore sui flagrans Narcissus, in undis
Cum modo perspicua se speculatur aqua.

334 **Aliter**

Suspirat propriae Narcissus gaudia formae,
Quem frustrata suis uultibus unda domat.

335 **De equa Philagri aduocati.**
Insultatio pro concubitu

Causidicus pauper media sub nocte lucubrans
Cornipedis uoluit terga fricare suae.
Sed cum corpus equae dextra famulante titillat,
Inuasit iuuenem prodigiosa Venus.
Nam qua longa solet *quadrupia* carpere sessor,
Subducens durae pendula crura uiae,
Hanc fouet amplexu molli *turdumque* caballae
Adterit adsiduo pene fututor hebes.
Concubitus Cressa legitur quaesisse iuuenci,
Quam grauis ira deae iussit amare pecus.
Par crimen flammae nostris fors intulit annis:
Passiphae tauro, Philager arsit equa.

336 **Aliter**

Defensor probe tristium reorum,
Cuius uoce sacrum tonat tribunal

---

333 *sq.* (*B.* I 144 *sq.*, *M.* 667 *sq.*). 1 fraglans narcis in **S**, *corr. Salm.* ‖ 2 perspicuas se **S** ‖ **334** 1 probrię **S** ‖ 2 frustrata *scripsi*: scrudata **S** (scrut. *uulgo*); lustrata *Oudend.* secreta *Iacobsius*

335 *sq.* (*B.* III 186 *sq.*, *M.* 961 *sq.*) *tit.* filagri *et* concubito (*ex* -pito) **S** ‖ 1 Causiticus **S** ‖ 2 frigare **S** ‖ 4 iuuenem] en *supra lin. m. ant.* **S** ‖ 5 *num* calce ilia? carruchia *Buechelerus* ‖ 7 *puto* Hac | amplexum mollitur dumq; **S**, (molitor *Oudend.*, caudamque *idem* tergumque *Piersonus* cunnumque *Riesius*) ‖ 8 adsidue **S**, *corr. Oudend.* ‖ 9 gressa **S**; Cresse *Heinsius* ‖ 11 flammis **S**, *corr. Burm.* ‖ 12 Passifę — filager **S** ‖ **336** 1 probet **S** ‖ 2 uoces **S**

Et palmas capiunt lares Vitenses:
Cur post athla fori togaeque pompam
Gaudes monstrifero calere luxu
Vectricis propriae furens in usus?
Fessae cornipedis fricans hiatum
Verso et munere dignitatis optas
Admissarius esse quam patronus?
Expellas animo nimis, rogamus,
Mores inlicite libidinantes.
Horrendum uitium est in aduocato,
Orando solitum mouere caulas
Subantis pecudis tenere gambas.

De tabula picta 337

Hunc, quem nigra refert tabella uultu,
Clarum linea quem breuis notauit,
Mox pictor uarios domans colores
Callenti nimium peritus arte
Formabit similem probante uero,
Indens iam propriis fidem figuris,
Vt, quoscumque manu repingat artus,
Credas corporeos habere sensus.

De Galatea 338

Defugiens pontum siluas Galatea peragrat,
Custodem ut pecorum cernere possit Acim.

---

4 atla forit . ogeq; S (*qui* ℞ *in marg.*) ‖ 5 gaudens S, *correxi* ‖ 6 probrię S ‖ 7 fricas *uulgo* | meatum S, *correxi* ‖ 10 animos (s *punctata*) S ‖ 11 inlici . teleuidinantes S ‖ 13 sonitum S | causas *schedae* ‖ 14 Susantis S

337 (*B.* III 80, *M.* 918). 1 refert *scripsi*: gerens S (gerit *Riesius*) | uultum *Petschenig* ‖ 2 quae moreuis S, *corr. Riesius* ‖ 4 Callente S ‖ 5 Formauit S, *correxi* | uiro S, *corr. Iuretus* ‖ 6 Indens iam *scripsi*: Ludentam S (-tem *uulgo*) Ludet iam *Petschenig* | probriis S

338 (*B.* I 85, *M.* 626). 1 Diffugiens S, *corr. L. Muellerus* | peragrat] r *supra lin.* S ‖ 2 posit S, *qui in marg.* ℞

Tam teneros gressus infigit sentibus, ardens
  Nec tamen alta pedum uulnera sentit amor.
Ipsa Cupidineae cedunt tormenta pharetrae,
  Cuius et in mediis flamma suburit aquis.

339 **Aliter. De Galatea in uase**

In patinis fulget ludens pulcherrima Nais,
  Prandentum inflammans ora decore suo.
Congrua non tardus diffundat iura minister,
  Vt lateat positis tecta libido cibis.

340 **Aliter**

Ludere sueta uadis priuato nympha natatu
  Exornat mensas membra uenusta mouens.
Comtas nolo dapes; uacuum mihi pone boletar:
  Quod placet aspiciam, rennuo quod saturat!

341 **Aliter**

In medio generata salo nunc arte magistra
  Perueni ad mensam. hic quoque nuda nato.
Si prandere cupis, differ spectare figuram,
  Ne tibi ieiunus lumina tentet amor.
Quae sim ne dubites: ludens sine nomine nympha;
  Quod Galatea uocer, lactea massa probat.

---

3 Tam *scripsi*: Nam **S** Iam *Oudend.* | gressos **S** ‖ 5 tormenta *scripsi*: telementa **S** elementa *uulgo* | faredrę **S**

339 (*B.* I 86, *M.* 627) *habet etiam* **T** Aliter *omittens* ‖ 1 In patinis fulget *scripsi*: Fulget et in patinis (-tenis **S**) *codd.* (*quo seruato* ludit *uulgo*) | pulcerrima **S** ‖ 2 corda *scripserim* ‖ 3 difundat **S** ‖ 4 possitis — cibi **T**

340 (*B.* I 87, *M.* 630) *habet etiam* **T** ‖ 1 suętabais. **S** sueta uagis **T** | pribato **S** | nimfa *codd.* ‖ 2 Exurnat **S** ‖ 3 Comeas **T** (*sic*) ‖ 4 placeat (t *ex* m *corr. inc. qua m.*) **S** | renuo **S** (q. s. r. *Heinsius; possis* respuo)

341 (*B.* I 88, *M.* 631). 2 mensas *Heinsius* | sic *Burm.* | 3 difers **S** ‖ 4 ieiuno inguina *Maehly* | tentet *Burm.*: tendat **S** | 5 sinc| *num* sum? | lĩpha **S**, *corr. Burm.* ‖ 6 *nonne* uocor?

De Scaeuola 342

Lictorem pro rege necans nunc Mucius ultro
Sacrifico propriam concremat igne manum.
Miratur Porsenna uirum poenamque relaxans
Maxima cum obsessis foedera uictor init.
Plus flammis patriae confert quam proderat armis
Vna domans bellum funere dextra suo.

De uiro quem mulier caedebat 343

Cum te Barbati referas de sanguine cretum,
Vt tibi cognatus sit Varitinna ferox,
Cur tua femineo caeduntur tergora socco
Insanaque manu barbula uulsa cadit?
Desine iam tibimet auctores fingere fortes
Vimque tuis membris stirpis inesse ferae.
Illa Salautensi magis est de stirpe creata,
Audet quae proprium sternere calce uirum.

De die frigido 344

Sint tibi deliciae, sint ditis gaudia mensae,
Munera post Bacchi sit tibi pulcra Venus,

---

342 (*B.* II 21, *M.* 712) *habet et* **V** ‖ 1 Licturem (c *ex corr. m. 2*) **V** | negans nunc mutius **S** ‖ 2 manu **V** ‖ 3 penamq; **S** ‖ 4 cũ *supra lin.* **V**, *qui* obs. *corr. ex* poss. | fędera **S** | iniit **V** ‖ 5 patre **SV** (*sic*) | proderat armis *scripsi*: uouerat maris **S** foruesaturis **V** fortibus armis *uulgo* saeua securis *Burm.* uouerat arci *Petschenig*

343 (*B.* III 172, *M.* 951) *habent et* **TV** ‖ *tit.* quae **T** quãe (˜ *m. 2*) **V** ‖ 1 barbatae **V** | referans **TV** (-rant *Heinsius*) ‖ 3 ceduntur **T** | tergora *L. Muellerus*: tempora **S** pectora **TV** ‖ 4 Insanaque *scripsi*: Infamique *codd.* Infirmaque *Muell.* ‖ 5 Desinet **T** | autores **S** ‖ 6 ferae] fore **TV** fores **S** ‖ 7 salautensis (saul. **T** te≡nsis **S**) *codd.* | esse dest≡irpe (ir *ex corr.*) **T** | reata **V** *m. 1* ‖ 8 q; **T** | quem probrium **S**

344 (*B.* III 277, *M.* 1012). 1 dilicię **S** | ditis] s *supra lin.* **S** | gaudia *scripsi*: prandia **T**

Vincere nec libeat uillosa ueste rigorem,
Sed iungat calidum feruida uirgo latus.

345 **De imagine Vergilii**

Subduxit morti uiuax pictura Maronem
Et, quem Parca tulit, reddit imago uirum.
Lucis damna nihil tanto ualuere poetae,
Quem praesentat honos carminis et plutei.

346 **De discipulo medici**

Discipulum medicus quidam suscepit adultum,
Traderet ut iuueni dogma salutiferum.
Qui primo, ut iussum nosset tolerare magistri,
Publica selliferum per loca duxit ecum.
Artis prolixae breuiauit tempora doctor:
Incepto puerum reddidit Hippocratem.

347 **De Hyacintho**

Discrimen uitae, ludit dum forte, Hyacinthus
Incurrit, disco tempora fissa gerens.
Non potuit Phoebus fato subducere amatum,
Sed cruor extincti florea rura replet.

348 **⟨Aliter⟩**

Dispersit remeans ludentis tempora discus
Et dira pulcher morte Hyacinthus obit.

---

4 callidū **S**; lateri *Piersonus*

345 (*B.* II 200 *sq.*, *M.* 529 *sq. in duo cc. diuidentes*). *tit.* Virgili **S** ‖ 3 nocuere *uulgo* ‖ 4 honus **S**

346 (*B.* III 188, *M.* 963) ‖ 6 In coepto *Burm.* | rededit ipograten **S** ‖ *hīc secuntur in* **S** *carmina* 164, 166—171

347 *sq.* (*B.* I 155 *sq. M.* 675 *sq.*). *tit.* laquinto **S** ‖ 1 ludit de sorte iaquintus **S** ‖ 2 temporo **S** ‖ 3 fębus **S** ‖ 4 *num* serta?

348 *adhaeret priori, diuisit Burm. senior* ‖ 1 Discerpsit *Petschenig* | 2 pulcer — iaquintus ouit **S**

Gratia magna tamen solatur sorte perenni:
Semper Apollineus flore resurgit amor.

De citro 349

Septa micant spinis felicis munera mali,
Quae tulit ut circi aureus ora tumor.
Hippomenes tali uicit certamina malo,
Talia poma nemus protulit Hesperidum.

Aliter 350

Stat similis auro citri mirabilis arbos,
Omnibus autumni anteferenda bonis.
Haec ornant mensas, haec praestant poma medellam,
Cum quatit incuruos tussis anhela senes.

Aliter 351

Omne genus mali indignum est adsurgere citro,
Vis cui multa subest corticis et medii.
Vnum quaeque suum referunt pomuscula sucum:
Ternus ab hoc semper carpitur ore sapor.

De Daphne 352

Frondibus et membris seruauit dextera sollers
Congruus ut sculptis posset inesse color.
Dant mirum iunctae ars et pictura decorem,
Ostendit uarius cum duo signa lapis.

---

3 sorte perenni *scripsi*: morte peremti **S** peremtum *Burm. sen.* amore perenni *Petschenig*

349 *sqq.* (*B.* V 184 *sqq.*, *M.* 1114 *sqq.*). *tit.* citrio (o *ex* u *inc. qua m.*) **S** ‖ 1 migant **S** ‖ 2 *corruptus*; *fortasse* Quis comit circa (Quae colit *Riesius* Cui tegit, ut citri, a. o. rubor *Maehly*) ‖ 3 Ippomenes **S** ‖ 4 protullit esperidum **S** ‖ **350**, 1 auro] *an* muro? | arbors **S** ‖ 3 Hę — hec **S** ‖ 4 incurbos tus . sis anelassenes (h *supra prius* ne *m. ant.*) **S** ‖ **351**, 1 indignum *scripsi*: dignum **S** | adsurgure **S** ‖ 3 Unumquemque **S**, *correxi*

352 (*B.* I 159, *M.* 681). *tit.* dafne **S** ‖ 1 seruabit **S**

353 **⟨De Marsya⟩**

Aerio uictus dependet Marsya ramo
  Natiuusque probat pectora tensa rubor.
Docta manus uiuos lapidem limauit in artus:
  Arboris atque hominis fulget ab arte fides.

354 **De Philocteta**

Prodentem ducibus Tirynthia tela Pelasgis
  Laesa Philoctetam uulnere planta domat.
Docta manus uiuos duxit de marmore sensus:
  Sentit adhuc poenam, tristis et in lapide.

355 **De balneis**

Vna salus homini est calidum captare lauacrum,
  Ne tepidus reddat morbida membra uapor.

356 **De ansere, qui intra se capit cupedia prandii**

Eminet impletus pullorum carnibus anser
  Et uarias mensae turgidus abdit opes.
Inguinibus nam portat olus uentrisque soluti
  Truditur e medio esitiata nitens.
Fulcit utrumque latus turdus cum turture pinguis

---

353 (*B.* I 138, *M.* 665). *tit. om.* **S**, *add. Heinsius* ‖ 1 Erio **S**, *corr. idem* | dependit (de *supra lin.*) marsia **S** ‖ 2 Natibusq; **S** ‖ 3 uiuos *scripsi*: uarios **S** ‖ 4 adq; **S** | fides *Cannegieterus*: figis **S** (fulgor ab artifice est *Piersonus* surgit a. a. decus *ego olim*)

354 (*B.* I 125, *M.* 654). *tit.* filocteta **S** ‖ 1 tyrintia **S** ‖ 2 filoctetam **S** ‖ 3 uultus *Burm.* ‖ 4 Sentit adhuc s̈ėṅs̈ṅs̈ pęnã **S** | lapidẽ **S**, *corr. schedae* (lapide est *Riesius*, *sed* et = etiam)

355 (*B.* III 49, *M.* 905). 1 Una salus *ex Verg. Aen.* II 354 ‖ 2 tepidibus (d *ex* b) **S** | uabor **S**

356 (*B.* V 153, *M.* 1087). *tit.* cupia **S**, *corr. Reinesius* (copiam *Riesius*) ‖ 2 mens e (s e *lineola coniunctae*) **S** | torridus **S**, *corr. L. Muellerus* | abdit *scripsi*: ambit **S** addit *Muell.* | opes *ex* oues **S** ‖ 4 midio **S** | isiciata *Gronouius* ‖ 5 Fulgit **S**

Pulpaque perniferum corpore pandit opus.
Quis non credat ecum Graiam celasse phalangem,
Si paruus tantas anser habet latebras?

⟨Aliter⟩ 356ª

Plura saginato conclusit fercula capso
Aucupia et pulpas ducere docta manus.
Intus inest quodcumque placet; crescitque uoluptas,
Cum scisso multas pectore prodit opes.
Cedat Cecropii lasciuans bucula fabri,
Qua consuerat amor claudere Passiphaen;
Cedat et ille, dolo sollers quem struxit Epeos,
Qui grauidus bellis Pergama soluit ecus.
Maiorem in paruo haec monstrat fabrica technam:
Vna capit totas anseris arca dapes.

De Pyrrho 357

Placat busta patris iugulata uirgine Pyrrhus
Dilectasque litat Manibus inferias.
Sors noua nymphigenae: uotum post fata meretur:
Quam pepigit thalamis, hanc habet in tumulis.

De balneis cuiusdam pauperis 358

Vita opibus tenuis, sed paruo in cespite sollers
Fundauit gemino munere delicias.

---

6 Multaque **S**, *correxi* | penniferum *uulgo* | 7 falangem **S** || *post* 8 *nouum carmen incipere uidit Loewius* || 10 Hocupiat pulpas **S**, *corr. Tollius* | doctas **S** || 12 apes **S** (aues *Burm.*) || 13 lascibans (*prior* s *ex* c) **S** || 14 passimfaem **S** || 15 dolos **S**, *corr. Heinsius* | efeos **S** (Epeus *uulgo*) || 16 telis *Maehly* || 17 Maiora **S**, *corr. Tollius* | paruo (o *ex* u) **S** parua *Salm.* | tegnã **S** || 18 . tota . sanseris **S**

357 (*B.* 101, *M.* 639). *tit.* pirro **S** || 1 pirrus **S** || 3 nim fige. ne **S**; *malim* Nymphigeni || 4 pepigi **S**

358 *sq.* (*B.* III 47 *sq.*, *M.* 903 *sq.*). *tit.* pauperi **S** || 1 cespide **S** || 3 congusto **S**, *corr. L. Muellerus* (in angusto *schedae*)

Nam noua congesto erexit balnea campo,
Edulibusque uirens fetibus hortus olet.
Quae natura negat, confert industria paruis:
Vix sunt diuitibus, quae bona pauper habet.

359 **Aliter**

Paruula subrectis ornauit iugera Bais
Vrbanos callens fundere Vita locos.
Hic quoque pomiferum coniunxit sedulus hortum,
Qui uario auctorem germine diues alat.
Rus gratum domino duplici iam munere constat:
Hinc capitur uictus, sumitur inde salus.

360 **De sphinga**

Ales uirgo leo creuit de sanguine Lai,
Thebano nascens et peritura malo.
Haec fecit thalamos Idipum conscendere matris,
Vt prolem incestam mutua dextra necet.

361 **De catto qui comedens picam mortuus est**

Mordaces morsu solitus consumere mures
Inuisum et domibus perdere dente genus

---

4 fedib; sortus **S** ‖ 5, 6 *habet* **Y** *Martiali tribuens* ‖ 5 paruis *L. Muellerus*: paucis (u *supra lin. in* **Y**) *codd.* ‖ **359**, 1 Parbula **S** | subcinctis **S**, *correxi* ‖ 2 Vrbanus **S**, *corr. Heinsius* locos *ex* -us **S** (lacus *Heins.*) ‖ 3 His *Riesius* | ortũ **S** ‖ 4 gramine **S**, *corr. Schraderus* ‖ 5 dublici **S**

360 (*B.* V 166, *M.* 1096) *habet et* **T** ‖ *tit.* sfinga **S** ‖ 1 lea **S** | deuit **T** | de *om.* **T** ‖ 2 Theuano **S** ‖ 3 thalamo s . idippũ **S** thalamus sidippum **T** (Oedipum *uulgo*) | concedere **T** ‖ 4 dextrã **S** | necet *ex* -it **S**

361 (*B.* V 162, *M.* 1093) *extat et in* **TV** (*et Parisino* 9344: *praef. p.* 25) ‖ *tit.* cattu **ST** (*corr. in* **S** *inc. qua m.*) | comedit piccã *eqs.* **V** | pica (ã *corr.*) **S** (De catto et pica *inscr. Par.*) ‖ 1 Mord. *ex* Murd. *corr.* **S**

Cattus in obscuro cepit pro sorice picam
  Multiloquumque uorax sorbuit ore caput.
Poena tamen praesens praedonem plectit edacem,
  Nam claudunt rabidam cornea labra gulam.
Faucibus obsessis uitalis semita cessit
  Et satur escali uulnere raptor obit.
Non habet exemplum uolucris uindicta peremptae:
  Hostem pica suum mortua discruciat.

De Aegyptio 362

Exoriente die noctis processit alumnus:
  Sub radiis Phoebi solus habet tenebras.
Coruus carbo cinis, concordant cuncta colori:
  Quod legeris nomen, conuenit Aethiopi.

Aliter 363

Faex Hadrumentarum nostrum processit ad axem
  Et piceo gaudet corpore uerna niger;
Quem nisi uox hominem labris emissa sonaret,
  Terreret uiuos horrida larua uiros.

---

3 coepit **TV** *Par.* | surice **S** sorice (u *supra* o) **V** | pigã **S** (*u.* 3 *a Micone Leuita in libello prosodiaco tamquam* Sophoclis *adfertur*) ‖ 4 Multilocumq; **S** | uerax **V** *m. 1* ‖ 5 Pęna **ST** | edacim **V** *m. 1* ‖ 6 rauidã **S** rapidam **T** (*malim* auidam) | cessit] *prior* s *supra lin.* **T** (cessat *Riesius*) ‖ 8 captor **T** | obi **V** | capto robi *Par.* ‖ 9 uolucres uendicta **T** | peremptae] perhente **V** parente **T** praereptę *Par.* peremit **S** perenne *Binetus* ‖ 10 mortuũ **S** | discrutiat **V**

362 (*B.* III 163, *M.* 943) *habent et* **TV** ‖ *tit.* egyptio **S** aegypto **T** ‖ 1 noctis *bis* **T** | *fortasse* procrescit | alũnis *codd., corr.* **V** *m. 2* ‖ 2 fębi **S** foebi **TV** | ha&b& **T** ‖ 3 Corb; **S** | caruo **V** *m. 1* corbu **T** | cordant ('c. *m. rec.*) **S** | cuncta *scripsi* (*lectt. latt. p.* 34): multa *codd.* | colori] i *lineolam adiecit m. ant.* **S** | 4 dederis *Klotzius* legitur *Oudend.* | etiopi **S** ethiopi **T** ethiopis **V**

363 (*B.* III 162, *M.* 942) *habet et* **T** ‖ 1 Fex garamentarũ **S** Fen caramentarũ **T**, *correxi* ‖ 2 pige≡o (o *m. 1?*) **S** | corpora **T** ‖ 3 emisa **T** | sonareñt **S** ‖ 4 Terrerent uisos *codd., correxi* | larua *scripsi*: labra *codd.*

Dira Hadrumentarum rapiant sibi Tartara monstrum:
Custodem hunc Ditis debet habere domus.

364 De Telepho

Telephus, excellens Alcidis pignus et Augae,
Externi martis bella inopina tulit.
Nam Grai Troiam peterent cum mille carinis
Tangeret et classis litus adacta suum,
Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
Scyria pugnanti perculit hasta femur.
Pro cuius cura consultus dixit Apollo,
Hostica quod salubrem cuspis haberet opem.
Mox precibus flexi Pelidae robore raso,
Iniecto membris puluere plaga fugit.
Monstrant fata uiri uario miracula casu:
Vnde datum est uulnus, contigit inde salus.

365 De cicindelo

Igniculus tenuis pingui fulcitur oliuo,
Vt frangat tenebras luminis igne sui.

---

5 atramentatũ **S** adramentatũ **T**, *correxi* (Adrumeta tuum *uulgo*) | siui **S** ‖ 6 Costode **S**

364 (*B.* I 99, *M.* 185) *habet et* **T** ‖ *tit.* telefo **ST** ‖ 1 Telefus *codd.* | Alcidae *Heinsius* | auge **S** ‖ 2 Externae sortis (sorsis **S**) *codd., corr. Heinsius* (Extremae *Struchtmeyerus*) | inoppina **S** ‖ 3 pederent **S** ‖ 4 glassis **S** clasis **T** ‖ 5 Occurrens *ex* -ret *corr.* **S** Occurrent **T** | pugna acilli **T** ‖ 6 Syria *codd., corr. Heinsius* | pugnanti *ex* -nata **T** | asta *codd.* ‖ 8 quo **S** ‖ 9 flexi] l *supra lin.* **S** | sato **T** (sacro *uulgo*) ‖ 10 et membris *Heinsius* | plaga **T**: membra **S** | fuit **T** ‖ 11 Monstrant *ex* -rans **T** | casu *ex* fatu **S** casus **T** (uiro uarii — casus *Oudend.*) ‖ 12 uulṭus (n *supra* ṭ) **T** | contingit **S**

365 (*B.* V 187, *M.* 1117). 1 tenui **S**

De capris 366

Lenaeos latices hircorum tergora gestant,
Fitque caper Bromio, fuerat cui uictima, carcer.

Aliter 367

Barbati pecoris uulgus per rura uagatur,
  Pampineum gaudens laedere dente nemus.
Omnibus hinc aris Baccho caper hostia fertur
  Puniturque sacro munere culpa gregis.

Aliter 368

Sanguine Cinyphio placantur templa Lyaei.
  Caprigenum cui fit uictima iusta pecus.
Sed licet ulcisci nequeant animalia diuos
  Nec possit reddi talio numinibus,
Est uindicta capris: cassatur nomine Liber,
  Cum hircino aduersus clauditur utre deus.

De Memnone 369

Filius Aurorae, Phoebi nascentis alumnus,
  Producit gentis milia tetra suae.
Succurrens fessis fausto non omine Teucris
  Pergit Pelidae protinus ense mori.
Iam tunc monstratur, maneat qui Pergama casus,
  Cum nigrum Priamus suscipit auxilium.

---

366 *sqq.* (*B.* V 169 *sqq.*, *M.* 1099 *sqq.*) *extant etiam in* **D** (*ieziano*: *cf. praef. p.* 24) *sine titulo* ‖ 1 Lieos **D** | hircorem **D** | tergorem **D** | gestans **S** genstans **D** ‖ 2 promio **D** | cui *scripsi*: qui **DS** quae *uulgo* ‖ **367**, 1 pecodes (*alt.* e *ex* i, *ut uid.*) **D** | bacatur **D** ‖ 3 *om.* **D** | bacco **S** ‖ 4 Pun. *ex* Pon. **D** ‖ **368**, 1 cinifio **S** ni (*deletum*) cenifio **D** | flagantur templariore **D** | liei **S** ‖ 2 Gabrige num **D** | iure **D** ‖ 3 duos **D** ‖ 4 *om.* **D** | possint reddit . alio **S**; *corr. Burm.* ‖ 5 capri **D** ‖ 6 deas **D**

369 (*B.* I 107, *M.* 641). *tit.* mennone **S** ‖ 1 foebi **S** ‖ 3 homine **S** (h *expuncta inc. qua m.*) ‖ 4 prodinus sense **S** ‖ 5 nunc *Burm.*

370 **De Bumbulo**

Nominis et formae pariter ludibria gestans
Conuentus nostros, Bumbule, paruus adis.
Sed ratio est mixtus longis Pygmaeus in armis,
Ne te deprensum grus peregrina uoret.
Nec frustra ostendis proprio placuisse parenti,
Quod turpis nomen sumpseris heniochi.
Ille habuit doctas circi prostare puellas;
Te duce lasciuae nocte fricantur anus.

371 **Aliter**

Dum sis patris heres teneas et, Bumbule, censum
Vtile nec tibi sit, pietas si laesa probetur,
Das operam proprio auctori hau diuersus haberi.
Discordat multum contra suscepta uoluntas:
Dilexit genitor prasinum, te russeus intrat.

372 **De tabula**

Discolor ancipiti sub iactu calculus astat
Decertantque simul candidus atque rubens.
Qui quamuis parili scriptorum tramite currant,
Is capiet palmam, quem bona fata iuuant.

373 **Aliter**

In parte alueoli pyrgus uelut urna resedit,
Qui uomit internis tesserulas gradibus,

---

370 *sq.* (*B.* V 195 *sq.*, *M.* 1124 *sq.*). *tit.* bũbolo **S** (*recte postea*) | 2 parb; **S** (*num* parcus*?*) ‖ 5 probrio **S** ‖ 6 enioci **S** ‖ 7 aluit — circo *Burm.* | prostrare **S** ‖ 8 lasciue *ex* -ui *inc. qua m.* **S** ‖ 371, 1 *malim* Cum patris heres | sensũ **S**, *corr. Heinsius* ‖ 3 probrio autori **S** (haut auctori *Maehly*) | hau diuersus *scripsi*: aduersus **S** | aberi **S** ‖ 4 uolũtas **S**

372 (*B.* III 76, *M.* 914) *habet et* **T** ‖ 1 ancipitis **ST** | cauculus **S** ‖ 2 adq; rubens (*ex* rob.) **S** | proueus **T** ‖ 3 parilis *codd.* | tramide **S** | currat *codd.* (*sic*) ‖ 4 His *codd.* | capiet (e *supra lin.*) **S**: capiat **T** | bene iacta *Gronouius* | iubant *codd.*

373 (*B.* III 77, *M.* 915). 1 pirgus (i *ex* u) **S**

Sub quarum iactu discordans calculus exit
Certantesque fouet sors uariata duos.
Hic proprium faciunt *ars* et fortuna periclum:
Haec cauet aduersis casibus, illa fauet.
Conposita est tabulae nunc talis formula belli,
Cuius missa facit tessera principium.
Ludentes uario exercent proelia talo,
Russeus an nitidus praemia sorte ferat.
Pascitur a multis auide damnosa uoluptas,
Ne foedet gliscens otia segnities:
Hoc opus inuentor nimie Palamedes amauit
Et parili excellens Mucius ingenio.

Aliter 374

Indica materies blandum certamen amicis
Offert, sed belli fert simulacra tamen.
Namque acie aequali concurrit russeus albo,
Vt grauibus damnis se domet alteruter:
Contorquet uarios alternans tessera missus
Fataque ludentum collis et ima probant.
Pax ac pugna simul ludo iunguntur in uno,
Cum uicti spoliis uictor amicus ouat.

De elephanto 375

Horrida cornuto procedit belua rostro,
Quam diues nostris India misit oris.

---

3 cauculus **S** ‖ 4 fouit . sor **S** ‖ 5 Ambiguum *Scriuerius*; *malim* His pr. | ars *Salm.*: *om.* **S** | furtuna **S** ‖ 6 abet aduersus — fouet **S** ‖ 7 *sqq. a prioribus separat Scriuerius* ‖ 7 malis formola bellis **S** ‖ 9 Ex. uar. lud. *Oudend.* | fato *Salm.* ‖ 10 niditus **S** ‖ 11 auida **S** ‖ 12 Nec fedet **S** ‖ 13 nimium *Salm.*

374 (*B.* III 78, *M.* 931). 2 sed *Scriuerius*: se **S** ‖ 3 russeos **S** ‖ 5 tesera **S** ‖ 6 ludentum *ex* -sum **S** | colus et urna *Salm.* | probat **S** ‖ 7 unum **S**, *corr. Scriuerius*

375 (*B.* V 145, *M.* 1081). *tit.* elefanto **S** ‖ 1 Orrida cornudo — uelua **S** ‖ 2 oris *in* horis *corr. m. ant.* **S**

Sed licet inmani pugnet proboscide barrus
  Spondeat et saeuis dentibus interitum,
Fert tamen et domitus residentis iussa magistri
  Quoque uelit monitor, cogitur ire ferus.
Vis humana potest rabiem mutare ferinam:
  Ecce hominem paruum belua magna timet.

376 **Aliter**

Monstrorum princeps elephans proboscide saeuus
  Horret mole nigra, dente micat niueo.
Sed uario fugienda malo cum belua gliscat,
  Est tamen expertis mors pretiosa feri.
Nam quae conspicimus montani roboris ossa,
  Humanis ueniunt usibus apta satis.
Consulibus sceptrum, mensis decus, arma tablistis,
  Discolor et tabulae calculus inde datur.
Haec est humanae semper mutatio sortis:
  Fit moriens ludus, qui fuit ante pauor.

377 **De circensibus**

Circus imago poli, formam cui docta uetustas
  Condidit et numeros limitis aetherei.

---

3 inmanib; (b; *punctatum*) pugnęt prouoscide uarrus **S** | 5 edomitus *uulgo* | residenti **S** ‖ 7 rauie **S**

376 (*B.* V 144, *M.* 1080) *habent et* **TV** ‖ *tit.* De (a)elefanto **TV** ‖ 1 Monstrum princeps (*ex* -cipes) **T** | elefans *codd.* | prouoscide **S** promuscides **V** | sęb; **S** seuum **T** *om.* **V** ‖ 2 Orret **S** | nigra mole **TV** nigram . modo **S** | lente — niueėo **S** ‖ 3 ma≡lo (a *ex corr.*) **T** | bellua **V** uelua **S** ‖ 4 ex certis *codd.*, *corr. Burm.* *patruus* | mons **S** | preciosa *codd.* ‖ 5 q; *codd.* | conpicimus **T** | montanis roboreis **S** ‖ 7, 8 *om.* **V** ‖ 7 Consolib; exceptrum **T** | 8 cauculus **S** ‖ 9 mutacio **S** motatio **V** | mortis **TV**

377 (*B.* III 15, *M.* 891) *habet etiam* **T** (*qui in marg. ima m. 2 habet* proderit ex paruis acinos potare sabucis *ex Sereno Sammonico*) ‖ 2 Condedit **S** | ad *Barthius* | etherei **S** &herii **T**

Nam duodenigenas ostendunt ostia menses
Quaeque meat cursim aureus astra iubar.
Tempora cornipedes referunt, elementa colores;
Auriga, ut Phoebus, quattuor aptat equos.
Cardinibus propriis includunt septa quadrigas,
Ianus uexillum qua iubet ire leuans.
Ast ubi panduntur funduntque repagula currus
Vnus et ante omnes cogitat ire prius,
Metarum tendunt circumdare cursibus orbes;
Namque axes gemini ortum obitumque docent.
Iamque his Euripus quasi magnum interiacet aequor
Et medius centri summus obliscus agit.
Septem etiam gyris claudunt certamina palmae,
Quot caelum stringunt cingula sorte pari.
Lunae biga datur semper Solique quadriga,
Castoribus simpli rite dicantur equi.
Diuinis constant nostra spectacula rebus,
Gratia magna quibus creuit honore deum.

---

3 duodecim annis genas *codd., corr. Heinsius* | hostea **S** hostia **T** || 4 mea **S** | atra *codd.* || 5 cornipites **S** | reser̄ **T** | telem. (t *suppuncta*) **S** || 6 fębus **S** foebus **T** | aptat *Heinsius*: aptet **T** habet **S** || 7 Carceribus *Schraderus* | probriis **S** | quadrigis *codd., corr. Heinsius* || 8 Ianis (u *supra* i) **T** | quas *codd., corr. Heinsius* | iubat ire (*sic*) lebans **T** || 9 recula **S** | cursus *codd., corr. Salm.* || 10 cogitur *codd., corr. Schraderus* | prior **T** || 11 condunt **T** | orues **S** orbis **T** || 12 gemini] i *alt. supra lin.* **S** | hortum **T** | ducunt **S** || 13 Namque *codd., corr. Pithoeus* (Atque *Salm.*) | interiuu& **T** || 14 sumus oboliscus **T** | adit *codd., correxi* (adest *Riesius*) || 15 Septe **T** | guiris *codd.* (gyri *Riesius*) | planę **T** || 16 Quod *codd.* || 17 biga] iugu **T** || 18 singli *Gronouius* || 19 nostrae **T** (nostra haec *Pithoeus*) || 20 Grata **T** | creuit *om.* **S** | deum *om.* **T**

378 Verba Achillis in parthenone, cum tubam Diomedis audisset

Vana uelut cautae surgens formido parenti
Femineos iuuenem iussit me sumere cultus
Et celare uirum falsi per tegmina sexus.
Vnde ego lanificas temptaui inglorius artes
Virgineisque toris carpenda ad uellera inhaesi.
Nunc autem proprium seruans natura uigorem
Conpellit fluxos umeris deuellere amictus.
Dum nos bella uocant rauco clangore tubarum,
Mens quatitur saeuusque mouet praecordia Mauors.
Rumpe moras omnes, feruens in praelia uirtus,
Nec fuerit latuisse meum! si classica temno,
Dilexi latebras, neque *iam* ulla est culpa parentis.
Nam cum respicio quo sim de semine cretus
Semiferique animo recolo praecepta magistri,
Nec puerum decuit muliebri pectora peplo
Induere et teneram gressu simulare puellam.
Nunc igitur crescens annis sapientior aetas
Deuouit Marti tenuit quae corda Cupido,
Belligerumque deum cum mens tum membra secuntur.
Stamina linquentes currant ad spicula palmae

---

378 (*B.* I 89, *M.* 695, *Wernsd.* IV *p.* 425). *in titulo* in parte . nona dũ tuba diumedis **S** ‖ 1 captae *scripserim* ‖ 2 Fimineos **S** ‖ 3 falsos — sexus **S**, *corr. Burm.* (falso — sexu *Salm.*) ‖ 4 temtaui **S** ‖ 5 inesi **S** ‖ 6 probriũ **S** ‖ 7 deuellere *scripsi* (*lectt. lat. p.* 34): depellere **S** deponere *Wernsd.* ‖ 8 uocent **S** ‖ 9 fouet **S**, *correxi* ‖ 10 prelia **S** ‖ 12 iam *addidi*: *om.* **S** enim *add. Heinsius* (neque culpa est ulla *Wernsd.*) ‖ 14 animi **S**, *corr. Heinsius* (animis *uulgo*) ‖ 15 peblo **S** ‖ 18 tenuitq; **S** ‖ 19 tum] nunc **S** ‖ 20 liquentes **S** | currant ad] *fortasse* uersanto (curent iam *Maehly*)

Terrificumque caput praefixa casside mitram
Pellat et infragili decorentur tempora ferro;
Arma tegant nostrum potius quam suppara corpus.
A telis ad tela decet transire iuuentam
Atque hostes gladio quam lanae fundere fusa.
Tenuia loricae cedant multicia forti
Splendeat et raptus proiecto pectine mucro;
Contemtis radiis onerentur brachia pilis,
Clausa diu thalamo reddamus pectora campo.
Praesumit certam uirtus sibi conscia palmam
Ac dubios gaudet perferre interrita casus:
Nil metuit, qui magna cupit. constantia mentis
Fata domat, nec iam potis est Fortuna nocere
Securo mortis, cui non sunt bella timori.
Fortibus una uiris parilisque per omnia sors est,
Aut palmae aut leti pugnando adquirere laudem.
Cernere iam uideor, quanta mercede cruoris
Constabit raptus Paridi crimenque latenti,
Obuia cristatus cum sparserit agmina uertex
Et solo aspectu claudentur Pergama nostro;
Cumque nouus uersos bellator fudero Teucros,
Multa trahet Xanthi Troiana cadauera gurges
Maioremque feret cultorum sanguine cursum.
Sed mihi quis regerat: ‘tu (quem praesaga creatrix

---

21 mitra **S**. *corr. Heins.* ‖ 22 infragili *Maehly*: ingracili **S** hinc gr. *Schraderus* | decurentur **S** ‖ 23 sipara **S**, *corr. Burm.* ‖ 24 decit **S** ‖ 25 Adq; **S** | lanas **S**, *correxi* | fuso *uulgo* ‖ 26 Tenuia *Salm.*: Uia **S** Licia *Heinsius* | ędant **S** ‖ 27 mugro **S** ‖ 28 bracia **S** ‖ 29 talamo **S** ‖ 31 Ac *Burm.*: Hac **S** Haec *uulgo* | dubius **S** ‖ 32 metuat **S**, *corr. Schraderus* ‖ 33 domant **S** | nec enim *Burm.* | furtuna **S** ‖ 38 Constauit **S** | latenti *scripsi*: iacent **S** iacenti *uulgo* nocenti *Maehly* ‖ 39 Obbia **S** | consparserit hacmina **S** ‖ 41 nouus (s *supra lin.*) *in* nouos *corr.* **S** | uersos *uel* fessos (*cf. Sen. Tro.* 1082) *Higtius*: fusos **S** uisos *Wakkerus* ‖ 42 trait sc̄i (= sancti) **S**, *corr. Heinsius* ‖ 43 caesorum *Burm.*; *num* natorum? ‖ 44 referat **S**, *corr. Schraderus* | tu quę **S**, *corr. Duebnerus* (*Statii* II *p.* 360); quae tu *uulgo* cum te *Schraderus* | presaga creatoris **S**

Subducens fatis alieni schemate sexus
Ad Lycomedeos fecit transire penates
Depositumque suum maluit committere blandis
Virginibus, ne, te rapiat si Martius ardor,
Orbatam crucies non uiso funere matrem)
Vadis in arma ferox thalamum natumque relinquens?
Nec uenit in mentem, quantum mereatur amorem,
Quae te prima uirum conlato pectore fecit?
Is ad bella libens, ubi quaeritur alea mortis,
Nec spondet certam tristis Bellona salutem!'
Sed Danais me adesse placet sociumque pericli
Pro famae titulis meliori adiungere causae.
'Scilicet ut coniunx uiduo reddatur Atridae,
Procumbet uilis Teucrorum uictima Achilles!'
Aufer, iners monitor, turpis fomenta medellae
Meque sine proprio sectari praelia sensu.
Non ita me genitor praeclarus nomine Peleus
Aut dilecta Ioui fudit Thetis alma sub auras,
Degener ut lateam primaeuo in flore iuuentae,
Maior et ignauo tantum mihi torpeat aetas
Abstrudamque toris iam debita pectora castris,
Cum manus Argiuum ultricia iuret in arma.
Denique cum promptum ruat in certamina uulgus,
Solus ego in cunctis infami carcere clausus

---

45 scematis *ex* -tus *corr.* S, *corr. Salm.* ‖ 46 licomedeos S ‖ 47 uoluit *Schraderus* | comittere S ‖ 48 ne *Schraderus*: nec S | si *Duebnerus*: sic S ‖ 49 inuiso *Riesius* praeuiso *Maehly* ‖ 50 talamũ S ‖ 51 amore S, *corr. Schraderus* ‖ 54 spondit *et* tristris S ‖ 55 danaicomesesse S, *correxi*; Danais *uulgo* comitem esse (*uel* isse) *Burm.* | placit S | q; *supra lin.* S ‖ 56 causę *ex* -sis *corr.* (*m. 1?*) S ‖ 57 coniunx *Salm.*: cons S | atridi *ex* atriti S, *corr. Meyerus* ‖ 58 Procumbat S, *corr. Burm.* ‖ 59 *nonne* querellae? (loquellae *Oudend.* medullae *Petschenig*) ‖ 60 probrio S ‖ 61 fodit tetis S ‖ 63 iuuentẽ S ‖ 64 turpeat S ‖ 65 Abstrutamq; S (*num* Abstrudatque?) | deuita S ‖ 66 uictricia *Schraderus* | iuret *Duebnerus*: luderet S ludat *uulgo* ducat *Schrad.* tendat *M. Gessnerus* | in] i *supra* n S ‖ 67 prumtũ S

Subducar pugnae? quanto tolerabo pudore
Me non ferre pedem, quo fert Thersites, in omni
Parte miser, forma breuior menteque fugaci?
Absit ab ingenio ac uiribus Aeacidarum,
Vt dubitem pro laude mori metuamque supremum
Quem dat Parca diem. mihi nam lux amplior illa est,
Quae uirtute cluit, quae nescit claustra sepulchri.
Namque homini semper meritorum lege perenni,
Quam breuiat fatum, propagat gloria uitam.
Ergo animus fidens in Dardana saeuiat arma
Nec mihi iam gemini dilectus pigneris obstet:
Deidamiam Pyrrhumque meos nunc Scyros habebit
Visuros nostrum reditum celeremque triumphum.
Me pudor hortatur rapere in certamina gressus:
Ferre potest, quaecumque inhians successibus aetas
Exigit. obseruans matris praecepta uerendae
Induxi molles habitus uelut edita uirgo,
Lusimus et tactis modulantes carmina chordis;
Virtuti adsurgat, fuerat quaecumque uoluptas:
Succedat ferrum citharae. quod nutrit amores,
Depensum est Veneri: reddamus cetera Marti.

---

70 tersites **S** ‖ 71 mentisque fugacis *Oudendorpius* ‖ 72 ingenio hac **S**, *unde* ingenioq. ac *conicias* | ęacitarum **S** ‖ 73 Vt diuitem **S** ('dubitem uel uitem' *Salm. mg.*); Deuitem *Heinsius* | suppremū **S** ‖ 74 illa *Burm.*: ulla **S** ‖ 75 cluit *Higtius*: fluet (i *supra* e) **S** ‖ 76 hominis **S**, *correxi* ‖ 76 Quam — uitam *uulgo*: Quem — uitum **S** ‖ 80 pirrunq; *et* sciros **S** ‖ 81 redditum **S**, *corr. Salm.* | triumfū **S** ‖ 82 ortatur **S** ‖ 83 potesq; cumq; **S**, *corr. Burm.* | inhians *scripsi*: labans **S** | succesibus **S** ‖ 83 Exigit *Duebnerus*: Exigi (i *prior supra lin.*) **S** Exegi *uel* Exigua *apographa* ‖ 85 moles **S**, *corr. Salm.* ‖ 86 cordis **S** ‖ 88 citare **S**

379 Iudicium coci et pistoris iudice Vulcano

Ter ternae, uarie cunctas quae traditis artes,
Linquite Pierios colles et scribite mecum:
Ille ego Vespa precor, cui diuae saepe dedistis
Per multas urbes populo spectante fauorem.
Scribere maius opus et dulcia carmina quaero,
Nec mel erit solum: aliquid quoque iuris habebit.
Contendit pistor, cocus est contrarius illi,
His est Vulcanus iudex, qui nouit utrosque.
Ad causam pistor procedit primus agendam,
Canitiem capiti toto praebente farina:
'Numina per Cereris iuro, per Apollinis arcus!
Miror enim (fateor) et iam uix credere possum,
Quod cocus iste mihi sit respondere paratus,
De cuius manibus semper fit panis ad usus,
Quisue sit utilior, audet contendere mecum.
Sunt testes anni faustae Ianique kalendae,

---

379 (*om. BM, Wernsd.* II *p.* 229 *et* VI 2, *p.* IV). Incipit (*om.* **S**) iudiciũ coci et pistoris uespe iudice (-ci **S**) uulgano **ST** ‖ 1 Terrenae **T** | uarie cunctas quae *scripsi* (*coll.* 32): uarias cuncteq; **T** uarias cunctaq; **S** uarias cunctis *Riesius* | tradidit **T** ‖ 2 pi=eros **T** ‖ 3 cu **S** | dedisti **T** ‖ 5 mellis opus — crimina *Riuinus* ‖ 6 Nec solum melerit *Barthius* (*idem* ast *ante* aliquid *inserendum proponit*) ‖ 8 uulganus *codd.* ‖ 10 toti *uulgo* ‖ 11 parte reris **T** (*sic*) | apullinis **S** | arcu **T**; artem *Riuinus* ‖ 12 Moror **T** ‖ *uerba* possum — 13 respondere *om.* **T**, *qui* pa=atus *totum in ras. m. 2 habet* ‖ 14 sit panit (t *in* s *corr.*) **T** | ad usus *scripsi*: sat (*in* sad *corr.*) ullus **S** aut ullus **T** an ullus *Pithoeus* (cuius *cum* mihi *iungas*) ‖ 15 Quiue **T** | *nonne* studeat? | meum **T** ‖ 16 fauste iamq: **T** (*sic*) faustęq; iani **S**

Quique meum studium per Saturnalia norunt,
Quorum epulas semper rerum commendo paratu.
Sis memor, o Saturne, tuis quod praesto diebus,
Et me pro studio trepidum tu numine firma.
Aurea coeperunt sub te quoque saecula ferri;
Denique si Cereris non tu pia dona dedisses,
Roderet adsidue cocus iste sub ilice glandes.
Nempe opus est cunctis panis, quem nemo recusat;
Quo sine quas possunt mortales ponere cenas?
Qui uires tribuit, qui primum poscitur, hic est,
Quem serit agricola, quem maximus educat aether.
Hunc pater Aeneas Troianis uexit ab oris,
Nec sine quo tua iura ualent, ingrate, coquina.
Prouocor ut dicam: *militonem tu roso* temptas,
Quem docuit notus Cerealis fingere panes
Vrbe Placentinus, cunctas qui tradidit artes.
Pythagoras populo nescis quae suaserit olim?
Mandere ne uellent mixto cum sanguine carnes.
'Si iugulatis oues, quid erit quod uestiat?' inquit,
'Mactentur uituli: nec erit iam uomeris usus
Nec segetum fecunda dabit sua munera tellus.'
Sed temere facio, si te, coce, conparo nobis,
Cum possim, numen quodcumque potest superorum.
Iuppiter ipse tonat: tono, cum molo, sic ego pistor.

---

18 comendo **S** commedo **T** | paratũ **S** || 19 saturne *ex* -no *corr.* **S** saturnie **T** || 20 pro *scripsi*: prae *codd.* | tuo **T** | nomine **S** munime **T** || 21 cęperunt **S** | secula **S** | ferri *scripsi*: ferrę **S** ferre **T** farre *Barthius* || 22 pica **T** | dona *om.* **S** (iura *suppl. Salm.*) || 23 adsiduae **T** | illice **S** || 25 Quos in equas **S** | mortale p. cęnas **T** || 26 primus **T** || 27 agricula (u *in* o *corr.*, *m. 1?*) **S** || 29 Nec *ego*: Te **T** Tu **S** Nil *Riesius* (Me *Pithoeus*) | coquina *ego coll. u.* 60: comina **S** cumina **T** cylindre *Barthius* ingrata culina *Wernsd.* || 30 *in uerbis corruptis latet prouerbium antiquom* (Milonem tu Thraso *Wernsd.* mihi panem tu coce *Riesius*) | temtas **S** || 32 tradedit **S** || 33 Pitagoras *codd.* | suaserut **T** (*sic*) || 35 quid **S**: quod **T** | inquid **S** || 37 facunda **T** || 38 Et *codd.* (At *Barthius*) | coce *ex* coci **S** | comp. **T** || 39 posun **T** | quocumq; **S** || 40 molo **T**: ulo **S**; *puto* roto

Mars subigit bello multas cum sanguine gentes:
Pistor ego macto flauas sine sanguine messes.
Tympana habet Cybele: sunt et mihi tympana cribri;
Thyrsitenens Satyros: facio et saturos ego plures;
Illum praecedunt Panes: facio mihi panes.
Quidque etiam manibus nostris non dulce paratur?
Nos facimus populo studiose coptoplacentas,
Nos adipata damus, nos grata canopica uobis,
Crustula nos Iano; sponsae mustacia mitto.
Nouerunt omnes pistorum dulcia facta:
Nouerunt multi crudelia facta cocorum.
Tu facis in tenebris miserum prandere Thyestem;
Nescius ut Tereus cenet facis, inprobe, natum;
Tu facis in lucis ut cantet tristis aedon
Maestaque sub tecto sua murmuret acta chelidon.
Talia si numquam feci nec talia suasi,
Ordine primus ero, dignus quem palma sequatur.'
Conticuit pistor. coepit cocus ordine fari,
Ora niger studio, faciem mutante fauilla:
'Si uerbis pistor damnauit iura cocorum,
Qui semper multis dicit se uendere fumum,
Illi ne credas aliquid, quia fingere nouit,
Stat qui sub saxo quasi Sisyphus atque laborat,
De nuce qui tantum, de melle et polline fingit

---

41 subit **T** ‖ 43 timpana *bis* **S** | ciuile **S** cibile **T** | cybri **T** ‖ 44 Thyrsitenens *ego*; Tyrsiden **S** Tirsitten **T** Thyrsiger en *Wernsd.* | satiros **T** | ficio et **S**; *fortasse latet uerbum ad* Thyrs. *spectans* | saturo *codd.*; *fortasse* saturoq. ‖ 46 Quidue *codd.* | etia **T**; *in litteris* ue etiam *aliquid latere puto*; *num* Quid uero? ‖ 47 populos **T** | comtepl. **S** comptopl. **T**, *corr. Heinsius* ‖ 48 adipada **S** | uobis *corruptum*; *num* fauis? ‖ 49 Caio *Barthius* | mitto *ex* mittu **S** ‖ 52 tiestē **S** uertem **T** ‖ 53 tereus **S**: erius **T** | cenit **S** (inpr. *etiam* **T**) ‖ 54 canet **T** | ędon **S** edon **T** ‖ 55 murmoret **S** | celidon **S** cnęliedon **T** (*sic*) ‖ 58 cepit **S** ‖ 59 Hora **S** | faciam **T** | mutante **S**: uttanta **T** (*sic*) | fabilla **S** ‖ 60 ueruerbis **S** | dampnauit **T** ‖ 61 si **T** | uindere **S** ‖ 63 sisifus *codd.* | liboret (a *supra* e) **S** ‖ 64 Denique *Riesius*

Has quas iactat opes. nobis quae copia, dicam.
Silua feras tribuit, pisces mare et aura uolucres,
Dat uinum Bromius, Pallas mihi praestat oliuam
Datque sues Calydona et saepe ego condio dammas,
Saepe etiam perdix iacet et Iunonius ales,
Gemmatam pinnis solitus producere caudam.
Certe quem extollit, quem laudat saepius ille,
Ille tuus panis sine nobis, crede, placere
Solus non poterit, nec si sit melleus ipse.
Quis me non laudet sternentem pisce patellas,
Cum positus madeat deceptus ab aequore rhombus?
Et similem superis ego me magis esse docebo.
Est Bromio Pentheus: est et mihi de boue Pentheus.
Vritur Alcides flammis: conburor ad illas.
Sicut Neptuno, feruent in caccabo fluctus.
Nouit Apollo suas studiose tangere chordas:
Et mihi per digitos texuntur quam bene chordae!
Exseco sic gallos, quasi Berecyntia Gallos.
Partes quisque suas tollit, qui cenat aput me.
Vngellam Oedipodae, sycotum pono Promethei,
Pentheo pono caput, ficatum do Tityoni;
Siccus aqualiculum reddi sibi Tantalus orat.

---

65 nobisq; **S** nobisque **T** | cupia **S** ‖ 66 Silluas feras (s *supra lin.*) **S** | auras uolocres **S** ‖ 67 promius **S** | pellas *codd.* (*etiam* **T**) | olibã **S** ‖ 68 calidona **S** calidon **T** | et *om.* **S** ‖ condicio **T** | dãmrs **S** (*in cuius marg.* ℞ *id est* require) ‖ 70 Gemmantem **T** ‖ 72, 73 *om.* **T** ‖ 73 sic sit **S** ‖ 75 madeat] m *supra lin.* **S** | rombus *codd.* ‖ 76 Et *scripsi*: Si *codd.* Sed *Riesius* | simelem **S** ‖ 77 penteus *bis codd.* (pantix *altero loco Wernsd.*) | de bobe **S** ‖ 78 ℞ *marg.* **S** | comnurora dollas **T** ‖ 79 cacauos **T**; feruent ita concaua *Riuinus* cacabo mihi fluctus *uel* mihi cacaba fluctu *Wernsd.* ‖ 80 appollo **T** | sua **S** | cordas *codd.* ‖ 81 cord(a)e *codd.* ‖ 81 Et seco *codd., corr. Wernsd.* | quas **T** quasi cum *Riuinus* | uere quintia **S** uero quintia **T** | galles **T** ‖ 83 quisque suas **S**: quas **T** | tollet *codd.* | cẹnat **S** | apud **T** ‖ 84 Vnguellam **T** | ydippi **S** hydippi **T**, *corr. Heinsius* (Hippolyto *Riuinus*) | psico . tum **S** | prometei (t *supra* o *erasa*) **S** ‖ 85 penteo *codd.* | titioni *codd.* ‖ 86 Siccus *Hauptius* (*opusc.* II *p.* 35): Solus *codd.* | aqualicolum **S** | tantalus **S**: tanta uel **T** (*ex* tantal' *ortum*)

Ceruinam Actaeon tollit, Meleager aprinam,
Agninam Pelias, taurinam lingulus Aiax.
Orpheu, tu tollis chordas, Leandre, lacertos;
Me sterilem Niobe, linguam Philomela rogant me.
Pluma *Philocteta meruit*; rogat Icarus alas;
Bubula Passiphae, Europe bubula poscit.
Auratam Danaae, cycnum bene condio Ledae.
Iam finem pugnae faciat sententia nobis.'
Vtque cocus pressit uocem, sic Mulciber infit:
'Es, coce, suauis homo; dulcis sed tu quoque, pistor.
Aequales dimitto deus, qui uos bene noui.
Consentite (probis sine rixa uiuere dulce est),
Ne frigus faciam, si me subduxero uobis.'

---

87 tollit *ex* tullit **S** | aprimam **T** (aprunam *Pithoeus*) ‖ 88 peleas **T** ‖ 89 Orfeu *codd.* | tolle **S** telle **T** (*sic*) | cordas *codd.* ‖ 90 nioue *codd.* | filomela *codd.* | rogat **T** ‖ 91 filocteta **S** silocteta **T**; *in loco corrupto coniecere* Pluma Philoctetea amicit *Riuinus* Pl. Philoctetam reficit *Riesius* Planta Ph. nutrit *Petschenig* | Icarus] c *ex* t **S** | alia **T** ‖ 92 Bulbula **T** | passife *codd.* | nubula *codd.* ‖ 93 danegcygnem **T** | cignum **S** ‖ 94 fiat **T** ‖ 95 pressit (*prior* s *supra lin.*) **S** pręsit **T** | mulcifer **S** ‖ 96 suauis homo **S**: suauisa **T** | noui *in* nobi *corr.* **S** uoui **T** ‖ 98 probis *scripsi*: uobis *codd.* bonis *Barthius* (boni *Riesius*) Conueniat uobis *Wernsd.* | rexa **S** ‖ *sequitur in* **S** *c.* 307, *tum* 380

De Thetide 380

Pande manum, genetrix; totus tingatur Achilles!
Tu facis, *a*, natum mortis habere locum.

De luco amoeno 381

Hic, Cytherea, tuo poteras cum Marte iacere:
Vulcanus prohibetur aquis, Sol pellitur umbris.

[LVXORII] 382

In Anclas salutatorium domini regis

Hildirici regis fulget mirabile factum
Arte opere ingenio diuitiis pretio.
Hinc radios sol ipse capit, quos huc dare possit:
Altera marmoribus creditur esse dies.
Hic sine nube solum, nix iuncta et sparsa putatur;
Dum steterint, credas mergere posse pedes.

---

380 (*B.* I 91, *M.* 632). *tit.* teti **S** ‖ 1 achillis **S** ‖ 2 a *addidi*: *om.* **S** (facies *Salm.*) | talum *Burm.*

381 (*B.* III 52, *M.* 928). *tit.* lucameno **S** ‖ 2 Vulganus proibetur **S** ‖ *poemation est uariatio illius* 428

382 (*B.* III 27, *M.* 383). *habent et* **TV** ‖ *tit.* Luxorii *om.* **S** | Luxuri in anclas **V** Luxurii nanclas **T**; in Anclas *uel* Aclas *O. Schubertus coll. Procop.* II 7 (*del. Muellerus* antas *Riesius*) | *post* Anclas *codd. addunt* in, *quod deleui* (*num ex* i. = id est *ortum?*) | salutatoriu **S** | dñ **S** dom̃ **V** (*sic*) dicunt' (= tur) **T** ‖ 1 Hildirigi **S** Hildrici **V** | saxum *Schraderus* tectum *Burm.* ‖ 2 precio **S** ‖ 3 quod huc (*sic*) **V** | posset (e *ex* i) **S** posset **T** ‖ 4 redditur ecce *L. Muellerus* ‖ *inter* 4 *et* 5 *nonnulla intercidisse uidentur* (5 *sq. nouum epigramma putat Riesius*) ‖ 5, 6 *om.* **S** ‖ 4 si nube **T** | uincta *Heinsius*; *puto* Hinc sine luce solum: nix una hic sparsa p. (solo nix iacta et *Petschenig*)

383 **De Seruando medico**

Seruandum spurcum medicum nostrumque medeurum,
Qui se Tartareo missum de carcere finxit,
Auctoritate tumens Orci, cui corpora mittit
Inperitus iners, *ausus terrae repetam*
Cum staret in medio, mox illi uoce superba
Burdonum ductor (paleas nam forte gerebat)
'Seruande infamis, Seruande diabule, pestis'
Aiebat, 'Seruande canis, seruande catenis,
O Seruande meis semper seruande flagellis,
Seruande in parte misera nabrastanos aesis
Vitiualas ualmam uitiduis tanda uitritam
Capia feis': gibatus enim transire solebat.

384 **De castellano**

Castellane sorex cluacae, pressura tuorum
Horrida, caeca fames! cenum tibi bullit in ore,
Putredo et cancer triuit dentesque malasque.
Accipe, nariputens oris latrina, Filippe:
Liuidus in rubro color est tibi, cepula, uultu,
Obscenitas frontem mortis sulcauit aratro,

---

383 (*B.* V 204, *M.* 1133). 1 *puto* Seruandus spurcus medicus mostrumque ‖ 2 tartareo *ex* -reum **S** ‖ Autoritate **S** | *num* Orco qui ‖ 4 ausus terrę repetam **S** (haustu terrae repetendus *Riesius*, *unde nil lucramur*; *fortasse* ausus terrere †petam†, *nisi forte uersus periit*) ‖ 5 superua **S** ‖ 7 diabule *ego*: zabule **S**, *quod a scriba positum esse metrum monstrat* ‖ 8 Aibat **S** | seruante cathenis (h *supra lin. m. ant.*) **S** ‖ 9 O *om.* **S** ‖ 10 in partem miseram *Riesius*; *num* omni in parte miser*?* | *uerba* nabrastanos ęsis — 12 feis *cuiusnam sint linguae nondum exploratum est* ‖ 12 gibatos (o *ex* a) **S** | uolebat **S**, *correxi*

384 (*B.* V 205, *M.* 1134) *habet* **T** *quoque*, *qui* castelliano *in tit.* ‖ 1 cluat epręsura **T** ‖ 2 Horrita **S** | *puto* saeua fames | hore (h *supra lin.*) **T** ‖ 3 Putreto **S** | tribit **S** | molasque *codd.*, *corr. Meyerus* ‖ 4 Accipi **T** | nariputrens *Burm.* | horis **S** | latrina **T** *quoque* | felippe **S** ‖ 5 Libidus **S** (Luridus *schedae*) | calor **T** | es **S** | uultus *codd.*, *correxi* ‖ 6 frontem *ex* -tes **S** | *puto* forti

Fistula sunt oculi, polypus de naribus horret:
Heu, manes patitur putido sub coniuge coniunx,
Hanc uiduam simul ac fecit fortuna suorum.
Qua te cumque moues, os culum porrigis ultro;
Nam turpe os fetore graui, si forte loquaris;
Si taceas, bifidis secessum natibus efflas:
Lasanus es, plenus fusorius est tibi guttur.

De Perpetuo 385

Parce, rapax, epulis uehemens, Perpetue, glutto
Mensarumque uorax, omnis cui cenula cessit,
Stultis qui maragas furto subducis ofellas.

De Crescituro 386

Cresciture ferox, ne quid tibi dorsa flagellis
Conscindat coniunx, iunctis tu pedibus astas.

De Tautano 387

Tautane, infamem nulla quem coniuge captum
Spiritus inmundus subito praecordia torsit,
Vendere mancipium pulcrum commune theatro

* * *

---

7 polipus **T** filippus **S** | narribus **S** || 8 Heu *ego*: Eu **S** He **T** (*sic*) En *uulgo* | putrido **S** | coniuna **S** coniux **T** || 9 Hanc *ego*: Hac **T** Ac **S** | simul ac fecit *scripsi*: simul facit *codd.* similem fecit *Burm.* | furtuna **S** || 10 mobes . obsculum **S** | osculum tu p. **T** || 11 turpe os *scripsi*: turpes **S** torpes **T** | fedore grabi (b *ex* u) **S** || 12 bifidis *ego*: bissis **S** iussis **T** binis *uulgo* fissis *Riesius* | sicessum **T** | nātibus *ego*: naribus **S** moribus **T** || 13 *num* Es lasanum? | plenus guttur tibi grande (grand **T**) fusorius est *codd.*, *quod correxi remota glossa* grande

385 (*B.* V 200, *M.* 1129) *habet* **T** *quoque* || 1 uehemens (h *m. ant. supra lin.*) **S** | perpetuo *codd.* | gloto **T** || 2 cui cenula *scripsi*: cui cicula **S** ciuicla **T** | ce≡ssit **S** || 3 Stultis *ego*: Stultia **S** Dulcia **T** | emaratas **T**; madidas *schedae*; *num* mansas? | subducis *ex* -ces **S** | offellas **T**

386 (*B.* V 202, *M.* 1131) *tit.* De cresceturo **S** (Crescentino *schedae*) || 1 Crescitur̃e **S** | ferox ni quid *Petschenig, qui u.* 2 uinctis

387 (*B.* V 201, *M.* 1130). 1 Tautano **S** || 2 percordia **S** || 3 Venderẽ **S** | comonet **S** | *finem deesse uidit Riesius*

388 **De Abcare seruo dominico**

Regius est Abcar seruus, *palus hispidus ursus*
Rana nanus strobilus palmus zeloceca cylindrus.
Piperis exigui formam uix corpore conples.
Pulicis e corio uestit te gunna profusa.
Ad maratros dabitur grandis formica caballus.
Pulueris ut pilula breuis es, ut glomus hic erras.
Ast ubi dormieris, caueat castissima coniunx,
Erres ne subito mixtus sub nocte tomento.
Lendis forma tibi, statu non transilis oua,
Aequalis ciceri, par est tibi forma cumini,
Fasciarii pondus, longi pars summa telonis.
Sic sepiam pelagus crispanti uertice gestat,
Sic niger inpellit pilulas de stercore zinzar
Araneosque leues pendens in stamine bulla.

389 FELICIS **de thermis Alianarum**

Hic ubi conspicuis radiant nunc signa metallis
Et nitido clarum marmore fulget opus,
Arida puluereo squalebat cespite tellus
Litoreique soli uilis arena fuit.
Pulcra sed inmenso qui duxit culmina tecto,
Ostendens pronis currere saxa iugis,

---

388 (*B.* V 203, *M.* 1132) *habet etiam* **T** ‖ *tit.* obcaro **T** | sermo **S** ‖ 1 Abgar *Burm.* | serb; **S** ‖ 2 natus **T** ‖ stropilus **T** | cilindrus *codd.* ‖ 3 corporae cõples **T** ‖ 4 exorio **T** | uestit *ex* -tis **S** ‖ 5 maradros **T** | formusca cauallus **T** ‖ 6 Pulueris *in* Polueris *corr.* **S** Volueris **T** | brebis **S** | est **T** | *puto* inerras ‖ 7 Ads **T** (*num* Atq;*?*) | dormieri **T** | cabeat **S** cueat **T** ‖ 8 mistus *codd.* ‖ 9 saltu *Burm.* | oba *codd.* ‖ 10 ciceri *scripsi*: piperi *codd.* (*e u.* 3) | comini **S** ‖ 11 *puto* Fasciarum nodus | *num* tĕmonis*?* ‖ 12 pelacus **S** ‖ 13 imp. **T** | pilulos *uulgo* | zinzor **T** ‖ 14 lebes **S** | *post* leues *codd. addunt* digitis, *quod eiecerunt schedae*

389 (*B.* III 34, *M.* 291) *tit.* De terminis alianarū felicis ūc̄ **S** ‖ 2 clarum *ex* claro **S**; Pario *Klotzius* ‖ 3 cespide **S** ‖ 4 Litureq; **S**, *corr. Oudend.* ‖ 5 tecto *scripsi*: caelo **S** ‖ 6 *num corruptus?* (uiis *Riesius*)

Publica rex populis Thrasamundus gaudia uouit,
Prospera continuans munere saecla suis.
Paruit imperiis mutato lympha sapore
Et dulcis fontes proluit unda nouos.
Expauit subitas Vulcanus surgere thermas
Et trepida flammas subdidit ipse manu.

Aliter EIVSDEM 390

Nobilis exultat Baiarum fabrica thermis
Et duplicat radios fontibus aucta dies.
Hoc uno rex fecit opus Thrasamundus in anno,
Inclita dans propriis munera temporibus.
Hic senibus florens uirtus renouatur anhelis,
Hic fessos artus uiua lauacra fouent.
Miscentur pariter sociis incendia lymphis
Et gelidos imbres proximus ignis habet.
Vtilis hic flamma est et nullos pascitur artus
Optaturque magis per noua uota calor.
Longior hic aegros morborum cura relinquit
Nec lauat in uitreis hic moriturus aquis.

Aliter EIVSDEM 391

Regia praeclaras erexit iussio moles,
Sensit et imperium calx lapis unda focus.
Inclusus Vulcanus aquis algentibus hic est
Et pacem liquidis fontibus ignis habet.

---

7 thramundo **S** ‖ 8 nomina saecla suis **S**, *correxi* (omnia *Ruhnkenius* numine s. suo *Schraderus*; *ad* suis *intellege* saeculis) ‖ 9 limfas **S** ‖ 10 dulces — undas nobos **S** ‖ 11 surgere (rgere *in ras.*) termas **S** ‖ 12 flamas **S**

390 (*B.* III 35, *M.* 292). 1 exultat *scripsi*: insultat **S** | balarum — termis **S** ‖ 2 dublicat **S** | fontibus *corruptum* (*cf.* 392, 12); *num* rupibus? ‖ 3 Hic unus **S**, *corr. Vossius* | trasamundus **S** ‖ 4 propriis *scripsi*: populis **S** paruis *uel* paucis *Oudend.* ‖ 5 anelis **S** ‖ 6 labacra **S** ‖ 7 limphis **S** ‖ 9 flammęst et nullos (*ex* -lis) **S** ‖ 10 *puto* per bona uota ‖ 12 labat **S**

391 (*B.* III 36, *M.* 293). 2 calz **S**

Cum lymphis gelidis constat concordia flammae
Ac stupet ardentes frigida nympha lacus.
Vritur hic semper gaudens neque laeditur hospes
Et uegetat medicus pectora fota uapor.
Maxima sed quisquis patitur fastidia solis
Aut grauibus madido corpore torpet aquis,
His Thrasamundiacis properet se tinguere thermis:
Protinus effugiet tristis uterque labor.

392 **Aliter** EIVSDEM

Publica qui celsis educit moenia tectis,
Hic pia rex populis Thrasamundus uota dicauit,
Per quem cuncta suis consurgunt pulchra ruinis
Et noua transcendunt priscas fastigia sedes.
Hic quoque post sacram meritis altaribus aedem
Egregiasque aulas, quas grato erexit amore,
Condidit ingentes proprio sub nomine thermas.
Hic bonus inriguis decertat fontibus ignis,
Hic etiam ardentis *nemo* timet ora camini,
Plurimus hic imber gelidas adcommodat undas,
Hic aestus leuis est, hic nullum frigora torrent,
Hic geminata dies per candida marmora fulget.

393 **Aliter** EIVSDEM

Tranquillo, nymfae, deCurrite fluminis ortV,

---

5 limfis **S** | constat *Schraderus*: gestat **S** | cumcordia **S** ‖ 6 Hac **S**, *corr. Vossius* | nifa *m. rec. in* nĩfa *corr.* **S** ‖ 7 hospes *ex* hostes **S** ‖ 8 uegitat (i *in* e *m. rec. corr.*) **S** ‖ 9 Proxima — fastigia *L. Muellerus* ‖ 10 turpet **S** ‖ 11 tras. **S** | propere — termis **S** ‖ 12 Prodinus **S**

392 (*B.* III 37, *M.* 294). 2 tras. **S** | dicabit **S** ‖ 5 sacra (ã *corr. m. rec.*) **S** ‖ 7 Condedit — termas **S** ‖ 8 dertat **S** ‖ 9 nemo *Oudend.* (nullus *Burm.*): *om. in 4 litt. lacuna* **S** ‖ 11 terrent **S**, *corr. Kootenus* ‖ 12 gemina — marmore (-ra *corr. m. rec.*) **S**

393 (*B.* III 33, *M.* 892) *habet et* **T** De termi alianarum *inscribens*; *acrostichon primarum, mesostichon undeuicesimarum, telestichon tricesimarum septimarum litterarum indicatum est in* **S** *a rubricatore, solum acrostichon in* **T** ‖ 1 Tranquillũ **S** | nimf(a)e *codd.* | DEcurrite **S** | hortu **T**

Hic proba flagranti sVccedite, lumina, FoebO:
Rupibus ex celsis ubi Nunc fastigia surgunT
Aequanturque polo toTis praecelsa lauacrA
Sedibus, hic magnis exArdent marmora signiS,
Ardua sublimes praec Ingunt culmina termaE,
Muneraque eximius taNti dat liminis auctoR
Vnica continuae praeNoscens praemia famaE.
Non hic flamma nocet: uOtum dinoscite carmeN,
Discite uel quanto uiVat sub gurgite lymphA.
Vandalicum hic renouAt caro de semine nomeN,
Sub cuius titulo meriTis stat gratia factiS.

In Anclas 394

Vandalirice potens, gemini diadematis heres,
Ornasti proprium per facta ingentia nomen.
Belligeras acies domuit Theodosius ultor,
Captiuas facili reddens certamine gentes;
Aduersos placidis subiecit Honorius armis,
Cuius prosperitas melior fortissima fecit;
Ampla Valentiniani uirtus cognita mundo
Hostibus addictis ostenditur arce nepotis.

Postulatio muneris 395

Sic tibi florentes aequaeuo germine nati

---

2 Huc *Oudend.* | flagranti≡ (*erasa* s) Succedite **S** succedit **T** | uimine flebo **T** numine febO **S**, *corr. L. Muellerus* (numina *uulgo* lumine *Heinsius*) || 4 Aaquanturquę — lauagrA **S** || 5 Sedbus **S** || 6 sublimes **T**: sedibus **S** (*e u. priore*) | praeuincunt *codd.*, *corr. Schraderus* | thermae **T** || 7 eximii ustanti dant **T** | luminis *codd.*, *corr. Heinsius* || 8 Vni **T** || 9 fama noce **T** | botum *codd.* | dinuscitę **S** dentiscite **T** | 10 quant≡ **S** quanta **T** | uiBat **S** | limfA **S** || 11 Vandalico *Heinsius* | renobAt **S** | claro **S** clarum **T**, *corr. L. Muellerus*

394 (*B.* V 182, *M.* 1112). *de titulo cf. ad c.* 382 || 2 probriũ **S** || 3 domoit **S** | ultro *L. Muellerus* || 4 facile — certamine (*ex* -na) **S** || 5 placitis **S** || 7 ualentiani **S** || 8 nepotes **S**

395 (*B.* III 156, *M.* 940) *ante* 396 *extat in* **TV**; *casu hic omissum postea adicit* **S** (*praef. p.* 7) | *tit.* Postolatio **S** || 1 tibi **S**: *om.* **T** s̃ (= sunt) **V** | equebo **S**: quęuo **T** aqueum V

Indolis aetheriae sidera celsa petant,
Sic priscos uincant atauos clarosque parentes
Exuperent meritis saeclaque longa gerant,
Sic subolis numerum transcendat turba nepotum
Nobilibusque iuges gaudia tanta toris:
Ne sterilem praestes indigno munere Musam,
Vtque soles, largus carmina nostra foue,
Imperiis ut nostra tuis seruire Thalia
Possit et in melius personet icta chelys!

396 **Epistula. Amans amanti**

Candida sidereis ardescunt lumina flammis,
Fundunt colla rosas et cedit crinibus aurum,
Mollia purpureum depromunt ora ruborem
Lacteaque admixtus sublimat pectora sanguis,
Ac totus tibi seruit honos formaque dearum
Fulges et Venerem caelesti corpore uincis.
Argento stat facta manus digitisque tenellis
Serica fila trahens pretioso in stamine ludis.
Planta decens nescit modicos calcare lapillos
Et dura laedi scelus est uestigia terra;
Ipsa tuos cum ferre uelis per lilia gressus,

---

2 aeternae *codd., corr. Schraderus* | patent **T**, *corr. m. 2* pa&ant **V** ‖ 3 uincan **V** umcan **T** | atabos **SV** atabo **T** ‖ 4 seclauq; **S** seglauce **TV** | longarant **S** ‖ 5 sobolis **TV** ‖ 6 Nobilisbusq; (s *pr. punctata*) **S** Nobilisq; **V** | riges **TV** | gaudia *m. 1 ex* gaudea **V** ‖ 8 largos **S** | fouet **S** foue **T** ‖ 9 talia **ST** taetalis **V** ‖ 10 possit *in u.* 9 **S** Pessit **V** *m. 1* | iota **T** hicta **V** | celis *codd.* ‖ Explicit *subscr.* **S** (*finis scilicet praefationis libello praemissae*)

396 (*B.* III 253, *M.* 183). Incipit epistl (aepistola **V**) *ect.* **TV** ‖ 1 sideriis **ST** ‖ 2 Fundant **T** | *ad* rosas *cf. Horatianum* ceruicem roseam | cedunt **S** caedit criuib; **V** ‖ 3 Mellea *Binetus* | purporeum **SV** | roborem **S** ‖ 4 Lacteque **T** | amixtus sublimina p. sangus (*in* -guis *corr.*) **S** ‖ 5 honor **V** ‖ 6 Fulgens et in uenerem **T** | uinges **S** uinces **TV** ‖ 7 firma (acta *supra* irma *punctata*) digitusq; (i *supra* u) **S** ‖ Sirica **T** Silica **V** | traens **S** | precioso **TV** | in *om.* **TV** (*in hoc post* 8 *linea uacua*) ‖ 9 capillos **S** ‖ 10 laedis caelum **V** ‖ 11 conferre **TV**

Nullos interimes leuiori pondere flores.
Guttura nunc aliae magnisue monilibus ornent
Aut gemmas aptent capiti: tu sola placere
Vel spoliata potes. nulli laudabile totum est:
In te cuncta probat, si quis tua cernere possit.
Sirenum cantus et dulcia plectra Thaliae
Ad uocem tacuisse rear, mela quaque propagas
Dulcia et in miseros telum iacularis amoris
Et graue uulnus alis nullo sanabile ferro.
Langueo deficio marcesco punior uror
Aestuo suspiro pereo debellor anhelo.
Sed tua labra meo saeuum de corde dolorem
Depellant morbumque animae medicamen et huius
Causa fuget, ne tanta putres uiolentia neruos
Dissecet atque tuae moriar pro crimine curae.
Sed si hoc grande putas, saltem concede precanti,
Vt iam defunctum niueis ambire lacertis
Digneris uitamque mihi post fata reducas.

---

12 Nulli s̃ herimes **V** Nullos int erismes **T** ‖ 13 Guttula **T** | magnis *codd.*, *corr. Dousa* | mollibus **T** ‖ 15 laudare **S** ‖ 16 probent **T**; probet *Boissonadius* | quis tua *scripsi*: quisquam *codd.* | possit (e *supra* i) **T** ‖ 17 Sir. *in* Syr. *corr. inc. qua m.* **S** | cantas **V** | taliae *codd.* ‖ 18 reas **T** reor **V** | mela quaque *scripsi*: qua (quam **T**) mella (-le **V**) *codd.* ‖ 19 misero **TV** ‖ *post* 19 *traieci* 22 ‖ 22 alis *scripsi*: alit (aut **S**) *codd.* alo *Riesius* | sanimabile **V** ‖ 20, 21 *delet Binetus* ‖ 20 punior (o *supra lin.*) **S** ‖ 21 depellor **S** | anelo **S** anaelo (h *supra alt.* a) **T** ‖ 23 meo *ex* meu **S** | dolem **T** ‖ 24 medicamen et *scripsi*: medicaminis *codd.* ‖ 25 Causa *scripsi*: Cura *codd.*; *uitae periculum depellat etiam tamquam medicamentum ea, quae periculi illius est auctor* | fugit **S** fulget **T** | nec **T** (*non* **V**) | pudres — nerbos **S** ‖ 26 Dissecit adq; **S** (*num* Dissicet?) | curae *scripsi*: causae *codd.* (*ex* causo *corr.* **V**) tua — causa *Wernsdorfius* ‖ 27 saltim **TV** ‖ 28 nibeis **S** | amuire (u *in* b *corr.*) **V** ‖ *sequitur in* **S** *c.* 93

397 **De Narcisso**

Se Narcissus amat captus lenonibus undis;
Cui si tollis aquas, non est ubi saeuiat ignis.

398 **De Perdicca**

Eximius Perdicca fuit, qui corpore eburno
Fulgebat roseisque genis, cui lumina blanda
Fundebant flammas, crocei per colla capilli
Pendebant uariosque dabant sibi saepe colores,
Fuluos poples erat, nitidus pes: omnia habebat,
Quidquid auet iuuenis: solus uincebat Adonem.

399 **De Cupidine**

Sol calet igne meo; flagrat Neptunus in undis;
Pensa dedi Alcidae; Bacchum seruire coegi,

---

397 (*B.* I 142, *M.* 246) *habent et* **TV** ‖ *tit.* Dae nasciuo **V** *m. 1* ‖ 1 norcissus **T** narcisus **V**

398 (*B.* II 11 *et* V 193, *M.* 706) *habent et* **TV** ‖ *tit.* perdica **TV** (*in hoc* De gillone *praemissum punctis lineolisque deletum*) ‖ 1 perdica **V** ‖ 2 cui] eui **T** | blandas **T** blandis **V** ‖ 3 Fulgebant **TV** | procella **T** ‖ 4 siui sępę **S** sępe (c *supra* p) **T** ‖ 5 Fulbos **T**: Fuuluus **S** Fulbuus (-uidus *m. 2*) **V** | pople **S** | erant **T** | niditus **S**; *conicias* niueus, *sed cf.* 373, 10 | per **V** | habebat *scripsi*: habebat ridens **S** rident **TV** ‖ 6 Quid **S** Quicquid **T** | hauet *scripsi*: habet **V** habit **S** habent (n *deleta*) **T** | solus] cullus **TV** (*in hoc* uenis cullus u *in ras.*) | adone **TV**

399 (*B.* I 28, *M.* 586) *extat et in* **TV**, *praeterea adscriptum est ad Claudiani epith. Honorii u.* 112 *in eius codd. Petauiano et Vossiano, denique plenissimum habetur in mss. inscriptionum Cyriaci Anconitani* (*cf. Burm. Add.* I *p.* 718; *cf. et Gruterus Inscr. p.* LX) ‖ *tit.* Super statuam Veneris *Cyriacus* ‖ 1 Sol **STV** *Cyriacus*: Mars *Claud. Pet. et Voss.* | meũ **S** | Nept. flagr. *Claud. Pet. et Voss.* ‖ 2 redi *Cyriacus* | alcidae **S**, *Claud. Pet. et Voss.*: alcidi **TV** tandem *Cyriacus* | Bacchum (baccũ **ST** bachum **V**) seruire coegi **STV**, *Cyriacus*: feci mugire tonantem *Claud. Pet. et Voss.*

Quamuis Liber erat; *feci mugire Tonantem,*
*Quamuis *liber* erat; Martem sine Marte subegi.*

De electione coniugii 400

Moribus et uultu coniunx quaeratur habenda;
Horrida nam facies nullo celatur ab auro.
Si quis erit sponsus, talem qui ducat, auarus,
Horreat ipse suam: feditas dissoluet amorem.
Illa calens sequitur, dorsum dabit ille calenti;
Cogetur feruens clunem submittere asello,
Concubitu turpi monstrum paritura biforme,
Mater ut ipsa suum timeat contingere natum:
Discite, formosas aurum superare puellas.

De esiciata 401

Amisit proprias uacuato corpore carnes
Accepitque nouas, dedit ac tulit et graue lucrum
Perdendo adquirit: damno bene creuit in illo.

---

3 *om.* **V** | Quauis **S** | erat liber *Cyriacus* | *in* erat *desinunt* **ST** | f. m. t. *Cyriacus*: Bacchum seruire coegi *Claud. Pet. et Voss.* (*cf. u.* 2) ‖ 4 *om. Claud. Pet. et Voss.* | Quamuis liber erat *Gruterus e coniectura*: Quam liber erat *Cyriacus*; *latet in* liber *lusus ceterorum similis* ‖ *secuntur in* **S** *cc.* 189 *et* 190

400 (*B.* III 190, *M.* 925) *habent et* **TV** (*hic tit.* Conlugii de electione) ‖ 1 E uultu maribus *L. Muellerus* et uita *Piersonus* | uultus **T** | coniux **V** | abenda *codd.*, *sed* h *supra* a *pr. in* **TV**; auenda *Petschenig* ‖ 2 Orrida **S** | nam] non *Klotzius* | nullo *Schraderus*: multo (-ta **T**) *codd.* | ceṛeratur (er *punctatae*) **S** ‖ 3 qui *uulgo*: si *codd.* ‖ 4 Horreat (*i. e. horrebit*) *Muellerus*: Horret (-rit **S**) et *codd.* | feritas *Binetus* | disoluit (*in* -uet *corr.*) **S** dissoluit **T** ‖ 5 Sequitur illa calens *codd., corr. Burm.* | dorsum *om.* **T** | dauit **S** ‖ 6 feruens *scripsi*: feruore suo *codd.*; *cetera ne inmutes uetat Iuuen.* VI 334 *expressus* | clunem] crura **V** suras *Binetus* | submittere *ex* -teret *corr.* **V** ‖ 7 Concubito **S** c̃cubitũ **V** | monstrum] o *ex* e *corr. inc. q. m.* **S** | biformę **V**: biformem **ST** ‖ 8 Mater ut *scripsi*: Quem mater *codd.* Mater quem *L. Muellerus* | ipsã **S** | contigere **T** ‖ 9 formonsas **ST**

401—407 (*B.* V 154—160, *M.* 1088—1091, 550—552) ‖ **401**, 1 probrias **S** ‖ 2 Accipitq; —tollet — lucro **S** ‖ 3 illa **S** (*quo seruato* damnum *schedae*)

402 CORONATI **Aliter unde supra**

Mortua fit praedo: pullorum turgida membris
Ex aliis crescit nec sese repperit in se.

403 DONATI **de ouata**

Ouorum copiosa phalanx in uentre tumentis
Conditur et membris crescit gallina repletis:
Mortua concepit, quantum nec uiua creauit.

404 CORONATI **Vnde supra**

Medea ut fertur natos Progneque necasse,
E natis atauisque simul uel caede sororum
Crescit plus moriens: sumpsit de prole tumorem.

405 **De pressa**

Turgida sum moriens sollertique arte refixa:
Crescens decresco, nomine pressa uocor.

406 **De mixtu asso**

Perna, lepus, turtur, perdix, Iunonius ales,
Agnus, porcellus iunguntur, candidus anser:
Aethera quod pontusque, altrix quod terra creauit,
Cernimus esciferum paulatim sumere uentrem.

407 **De pastillo coceto**

Blandum mellis opus sollerti fingitur arte:
Faucibus hoc dulce est, dentibus interitus.

---

402 *tit.* Aliter unde supra $\overline{uc}$ coronati **S** ‖ 2 reperit **S** ‖ **403** *tit.* De obata Donati **S** ‖ 1 Oborum **S** | fallanx (n *supra lin.*) **S** ‖ 2 crescet **S** ‖ **404** *tit.* Vnde sup̃ $\overline{uc}$ coronati **S** ‖ 1 Medeam f. n. prognemq; **S**, *correxi* | negasse **S** ‖ 2 Ennatis **S**, *correxi* (Ex *Meyerus*, Haec *Riesius*) | atabisq; **S** | uel] ue *in ras.* **S** | sorum **S**, *corr. L. Muellerus* ‖ **405**, 1 Turgita **S** | solertisq; **S**, *corr. Burm.* | defixa **S** ‖ **406** *tit.* De missuassu **S**, *recte interpretatus est Meyerus* ‖ 3 Etera **S** Aethra *Duebnerus* ‖ **407** *tit.* De pastillu cocten **S**, *correxi* (De pastilli coctu *Meermanus*) ‖ 1 solerti **S** ‖ 2 interitū **S** ‖ *post* 407 *in* **S** *cc.* 1 *et* 110 *secuntur*

PENTADI de fortuna 408

Res eadem adsidue momento uoluitur uno
Atque redit dispar res eadem adsidue.
Vindice functa manu Progne pia dicta sorori,
Inpia sed nato uindice functa manu.
Carmine fisa suo Colchis fuit ulta maritum,
Sed scelerata fuit carmine fisa suo.
Coniugis Eurydice precibus remeabat ad auras,
Rursus abit uitio coniugis Eurydice.
Sanguine poma rubent Thisbae nece tincta repente:
Candida quae fuerant, sanguine poma rubent.
Daedalus arte sua fugit Minoia regna,
Amisit natum Daedalus arte sua.
Munere Palladio laeti qua nocte fuere,
Hac periere Phryges munere Palladio.
Nate quod alter ades caelo, sunt gaudia Ledae;
Sed maeret mater, nate quod alter abes.
Hostia sacra fuit diri Busiridis hospes
Busirisque aris hostia sacra fuit.
Theseus Hippolyto uitam per uota rogauit,
Optauit mortem Theseus Hippolyto.

---

408 (*B.* III 105, *M.* 251) *extat et in* **TV** ‖ Pintati de furtuna **S** . . ntadi . . fortuna **T** *marg. abscisso* Pintadie fortuna **V** ‖ 1 adsiduo **V** (*et sic u.* 2) adsuo **T** ‖ 2 Adq; **S** | res] es **S** ‖ 3, 4 functa *L. Muellerus*: facta *codd.* | dicti **V** ‖ 4 Impia **SV** | uind.] i *supra lin.* **V** ‖ 5, 6 Carmina *bis* **T**; Crimine *Schraderus* | fisa *scripsi*: uisa *bis codd.* nisa *Riesius* | cholchis **V** | ultra **TV** ‖ 7 Euridici (y *supra pr.* i) **S** Eurithice **T** (Euridice 8, *sic et* **V**) | at **V** *m. 1* ‖ 8 Rur **S** | habit **T** habet **V** ‖ 9 rubṛent **V** | Thisbae *Muellerus*: tristi *codd.* Thisbaeo t. *Heinsius* ‖ 10 fuerant] n *supra lin.* **S** ‖ 11 sua *om.* **S** | minonia **T** ‖ 13 laeti **V** | quam **T** quia **V** ‖ 14 Ac **TV** | friges *codd.* ‖ 15 ades *Pithoeus*: adest *codd.* | sunt] s̄ *in ras.* **V** | gaudio **S** gaudi **V** | lęte (d *supra* t) **S** ‖ 16 abes *Pithoeus*: adest *codd.* ‖ 17, 18 sacra *scripsi*: saepe *codd.* et ipse *Heinsius* saeua *L. Muellerus* ‖ diri Busiridis] dirib; *codd., tum* irib; **S** hiridis **T** iridis **V** | ospes **V** ‖ 18 Busiritis aris **S** Busiridis horis **T** Busridis oris **V** | hostia **S** ‖ 19, 20 hyppol(l)ito **S** hippolito **T** yppolito **V** ‖ 20 Obtauit **S**

Stipite fatifero iuste quae fratribus usa est,
Mater saeua fuit stipite fatifero.
Sola relicta toris fleuisti litora, Cnosis;
Laetatur caelo sola relicta toris.
Aurea lana fuit, Phrixum quae per mare uexit;
Helle qua lapsa est, aurea lana fuit.
Tantalis est numero natorum facta superba,
Natorum adflicta Tantalis est numero.
Pelias hasta fuit, uulnus graue quae dedit hosti;
Hoc quae sanauit, Pelias hasta fuit.
Per mare iacta ratis pleno subit ostia uelo,
In portu mersa est per mare iacta ratis.
Lux cito summa datur natusque exstinguitur infans
Atque animae prima lux cito summa datur.
Sunt mala laetitiae diuersa *e* lege creandi,
Iuncta etiam adsidue sunt mala laetitiae.

409 EIVSDEM de aduentu ueris

Sentio, fugit hiems; Zephyrisque animantibus orbem
Iam tepet Eurus aquis: sentio, fugit hiems.
Parturit omnis ager, persentit terra calores
Germinibusque nouis parturit omnis ager.

---

21 iusteq: **T** | ausa *codd.*, *corr. Heinsius* ‖ 23 litora (*coniungendum cum* sola) *scripsi*: litore *codd.* in litore *uulgo* | gnosis (*ex* -tis *corr.* **T**) *codd.*, *correxi* ‖ 24 cẹlos — thoris **S** ‖ 25 frixũq; — uixit **TV** ‖ 26 Helles *codd.* ‖ 27 est *om.* **S** | superua **S** ‖ 28 affl. **S** ‖ 29 asta **S** (*et* 30) **T** | hosti (h *supra lin.*) **T**: hostis **SV** ‖ 30, 31 *om.* **TV** ‖ 30 Hoc quoq; **S** ‖ 31 Post — uela **S** ‖ 32 mersa *Heinsius*: uersa *codd.* | per *Pithoeus*: post *codd.* ‖ 33 extinguit **T** ‖ 34 Adq; **S** | prima *corruptum*; pretium *Heinsius* primae *Oudend.*; *num* uietae? | 35 diuersa lege creati *codd.*, *correxi* (creata *uulgo*) ‖ 36 Iuncta etiam *scripsi*: Iunctatã **SV** Iunctam **T** Et iuncta *uulgo* I. autem *Riesius* | adsiduae *codd.*, *corr. Maehly* | leticię **S**

409 (*B.* V 69, *M.* 252) *habent et* **TV** (*hic in tit.* Pintadi d a. ueneris) ‖ 1 hiemps **T** | zephirisq; **T** zepherisq; **S** | amantib; **V** ‖ 2 equis *codd., corr. Pithoeus* | fuit **T** | hiemps **TV** ‖ 3 persenti **T** | cera *codd.*, *corr. Pithoeus* ‖ 4 nobis **V** (*qui* oms *habet*)

Laeta uirecta tument, folio sese induit arbor,
Vallibus apricis laeta uirecta tument.
Iam Philomela gemit modulis, Ityn inpia mater
Oblatum mensis iam Philomela gemit.
Monte tumultus aquae properat per laeuia saxa
Et late resonat monte tumultus aquae.
Floribus innumeris pingit sola flatus Eoi
Tempeaque exhalant floribus innumeris.
Per caua saxa sonat pecudum mugitibus Echo,
Voxque repulsa iugis per caua saxa sonat.
Vitea musta tument uicinas iuncta per ulmos;
Fronde maritata uitea musta tument.
Nota tigilla linit iam garrula luce chelidon;
Dum recolit nidos, nota tigilla linit.
Sub platano uiridi iucundat somnus in umbra,
Sertaque texuntur sub platano uiridi.
Tunc quoque dulce mori, tunc fila recurrite fusis,
Inter et amplexus tunc quoque dulce mori.

Cupido amans 410

Quis me feruor agit? noua sunt suspiria menti.
Anne aliquis deus est nostro uehementior arcu?

---

5 foliis *Pithoeus* ‖ 6 apriscis **TV** | tument *ex* tunent **T** ‖ 7, 8 filomella **S** philomella **V** | modolis sytin **S** modulis (s *ex* t) tot **T** moduli sit in **V** | īpia **V**: impia **SV** ‖ 9, 10 aq; **S** | per] pes **T** | leuia *codd.* ‖ 10 rosonat **S** resanat (s *ex* t) **T** rore sonat **V** ‖ 11 patus **T** pat' *ex* patͣ *corr.* **V** ‖ 12 Temporeaque **V** | exalant **TV** ‖ 13 pecodū **SV** ‖ 14 Visque **T** Usque **V** Bisque **S**, *corr. Salm.* ‖ 15 Videa **S** | iunctas **S**; uincta *Heinsius* ‖ 16 uitea] *uirgula supra* a *erasa in* **S** ‖ 17 garula **S** garulla **T** | lucem **S**; uoce *Meyerus* | celidon *codd.* ‖ 19 Sup **V** | iucunda *codd., corr. Meyerus* | somnus *ex* sumnus **S** summimus **T** | ubra **S** ‖ 20 su **V** | pladano **S** | uiri **T** ‖ 21 Dulcę **V** | recurite **T** | fusis (s *supra lin.*) **S** fisis (u *supra pr.* i) **V** ‖ 22 Intr — duce **T** ‖ *secuntur in* **S** *cc.* 1—4, 52.

410 (*B.* I 30, *M.* 588). 1 ferauorgit **S** | mentis **S** ‖ 2 ueaementior **S**

Quem mihi germanum partu fraudante creauit
Diua parens? *satis* an *mea* spicula fusa per orbem
Vexauere polum laesusque in tempore mundus
Inuenit poenam? sed si mea uulnera noui,
Hic meus est ignis: meus est, qui parcere nescit.
In furias ignesque trahor! licet orbe superno,
Iuppiter, et salsis undis, Neptune, tegaris,
Abdita Taenarium te cingant Tartara, Pluton:
Inpositum rumpemus onus! uolitabo per axem
Mundigerum caelique plagas pontique procellas
Vmbriferumque Chaos; pateant adamantina regna,
Torua uenenatis cedat Bellona flagellis!
Poenam mundus amet: stupeat mox! maior anhelat
In se saeuus Amor fraudemque in uulnera quaerit!

411 **De rore**

* * *

Cumque serenifico sudat nox humida caelo,
Mane rigent herbae uitreaque aspargine lucent
Gramina et in gemmis stabiles tenet aura liquores.

* * *

412 **FLORI de qualitate uitae**

Bacche, uitium repertor, plenus adsis uitibus:

---

3 germano **S** | partu *scripsi*: fato **S** furto *Wakkerus* ‖ 4 satis *et* mea *om.* **S**, add. *Wakkerus* ‖ 5 mundũ **S** ‖ 6 mundũ (*punctatum*) pęnã **S** ‖ 8 traor **S** ‖ 9 et salsis *Wakkerus*: ex altis **S** ‖ 10 Taenarium *scripsi*: penarũ **S** poenarum *uulgo* terrarum *Maehly* | te cingant *Oudendorpius*: est ingum **S** ‖ 13 caos **S** | adamantica **S** ‖ 14 Turba **S** ‖ 15 Pęna **S** | mox *scripsi*: uix **S** (uis *schedae*); *illud* stupeat *ex usu Africanorum accipe pro* stupebit (*cf. u.* 13 *et* 14) ‖ 16 uulnere **S**, *correxi* | quaerat **S**

411 (*om. B. M.*) *sine lacunae indiciis in* **S** ‖ 1 serenifluo **S**, *corr. L. Muellerus* ‖ 2 erbe uitreoq; **S** ‖ 3 Graminęt **S** | stabilem t. auras ligores **S**; *num* stabilem — liquorem? ‖ *secuntur in* **S** *cc.* 185—187

412 *sqq.* (*B.* I 17, 20; III 111—115; 265; *M.* 213—220) *habet et* **T** Floridi de *eqs. inscribens* ‖ 1 uitum **T**; uini tu *L. Muellerus*

Effluas dulcem liquorem conparandum nectari
Conditumque fac uetustum, ne malignis uenulis
Asperum ducat saporem uersus usum in alterum.

Omnis mulier intra pectus celat uirus pestilens: 413
Dulce de labris locuntur, corde uiuunt noxio.

Sic Apollo, deinde Liber sic uidetur ignifer: 414
Ambo sunt flammis creati prosatique ex ignibus;
Ambo de donis calorem, uite et radio, conferunt;
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

Quando ponebam nouellas arbóres mali et piri, 415
Cortici summae notaui nomen ardoris mei.
Nulla facta exinde finis uel quies cupidinis:
Crescit arbor, gliscit ardor: animus implet litteras.

Qui mali sunt, non fuere matris ex aluo mali, 416
Sed malos faciunt malorum falsa contubernia.

Sperne mores transmarinos, mille habent offucia. 417
Ciue Romano per orbem nemo uiuit rectius:
Quippe malim unum Catonem quam trecentos Socratas.

---

2 comp. **T** ‖ 3 quę fac **T** | nec **S** | uenilis (u *supra pr.* i) **S** suenu=lis **T**; *num* faecibus? ‖ 4 dicat **T** | uersus usum (*sic m. 1*) *m. rec. in* uersum usus *corr.* **S** | uin **S** | alterum (*sic*) *m. rec. in* alteros *corr.* **S** altero **T** ‖ **413** 1 Mulier i. p. omnis *Piersonus* | uirus *ex* uiros **S**; ulcus *Bouherius* ‖ **414**. 2 sun **S** ‖ 3 donis *Schraderus*: comis **ST** | uitę **S**, *om.* **T** | et *del. Schraderus* | conserunt **T** ‖ **415**, 1 arboris **T** | pyri (yri *in ras.*) **S** ‖ 2 cortice (i *supra* e) **S** | sume **T** ‖ 3 facta *scripsi*: fit *codd.* fuit *Schraderus* fit iam *L. Muellerus* ‖ 4 ardor **S**: arbor **T** | animus *Peerlkampius*: ramus *codd.* ‖ **416** ex (*uel* abs) *Pithoeus*: ab *codd.*; *cf. Theognis* 305 *sq.*; a bulga *Loewius* ‖ **417**. 1 Spernes (s *punctata*) more **S** | officia **S** offugia **T**, *unde* offucia *formam restituit L. Muellerus*: offucias *Salm.* ‖ 2 urbem *codd.* ‖ 3 malum **T** | CCC **T** | sogrates **S** socreteas **T**, *corr. Salm*; *quamquam formam* Socrates *codd. indicant*

418 Tam malum est habere nummos, non habere quam malum est;
Tam malum est audere semper, quam malum est semper pudor;
Tam malum est tacere multum, quam malum est multum loqui;
Tam malum est foris amica, quam malum est uxor domi:
Nemo non haec uera dicit, nemo non contra facit.

419 Consules fiunt quotannis et noui proconsules;
Solus aut rex aut poeta non quotannis nascitur.

420 REPOSIANI **de concubitu Martis et Veneris**

Discite securos non umquam credere amores.
Ipsa Venus, cui flamma potens, cui militat ardor,
Quae tuto posset custode Cupidine amare,
Quae docet et fraudes et amorum furta tuetur,
Nec sibi securas ualuit praebere latebras.
Inprobe dure puer, crudelis crimine matris,
Pompam ducis, Amor nullo satiate triumpho!
Quid conuersa Iouis laetaris fulmina semper?
Vt mage flammantes possis laudare sagittas,
Iunge puer teretes Veneris Martisque catenas:
Gestet amans Mauors titulos et uincula portet
Captiuus, quem bella timent! utque ipse ueharis,
Iam roseis fera colla iugis submittit amator:
Post uulnus, post bella potens Gradiuus anhelat
In castris modo tiro tuis semperque timendus

418, 1 *prius* habere *bis* **T** ‖ 2 semper *alterum* **T**: per **S** | pudor **S**: pauere **T** (*unde* pauor *Lipsius*) ‖ 3 *et* 4 tam *pro* quam **S** ‖ **419**, 1 quodani **T** ‖ 2 aut rex] *malim* auspex | quodannis *codd.*

420 (*B.* I 72, *M.* 559, *Wernsd.* III p. 319 *sqq.*) *in titulo* de *om.* **S** ‖ 1 securus **S** | nonnumquam **S**, *corr. Schraderus* ‖ 3 costode **S** ‖ 5 secura **S** ‖ 8 Quid *Burmannus*: Quod **S** Quo *Oudendorpius* ‖ 12 uearis **S**; *cf. Rohde, d. griech. Roman p.* 108 ‖ 13 submittat *Burm.* ‖ 14 gradib; **S** ‖ 15 tyro **S**

Te timet et sequitur qua ducunt uincla marita.
Ite, precor, Musae: dum Mars, dum blanda Cythere
Imis ducta trahunt suspiria crebra medullis
Dumque intermixti captatur spiritus oris,
Carmine doctiloquo Vulcani uincla parate,
Quae Martem nectant Veneris nec brachia laedant
Inter delicias roseo modo liuida serto.
Namque ferunt Paphien, Vulcani et Martis amorem,
Inter adulterium nec iusti iura mariti
Indice sub Phoebo captam gessisse catenas.
Illa Venus duros nexus tulit, illa mariti
Ferrea uincla sui? quae uis fuit ista doloris?
An fortem faciebat amor? quid, saeue, laboras?
Cur nodos Veneri Cyclopia flamma parauit?
De roseis conecte manus, Vulcane, catenis!
Nec tu deinde liges, sed blandus uincla Cupido,
Ne palmas duro nodus cum uulnere laedat.
Lucus erat Marti gratus post uulnera Adonis,
Huius amore deae; si Phoebi lumina desint,
Tutus adulterio, dignus quem Cypris amaret,
Quem Byblos coleret, dignus quem Gratia seruet.
Ornat terrra nemus: nunc lotos mitis inumbrat,

---

16 di . cunt. **S** | mariti **S**, *corr. Oudendorpius* ‖ 17 cithere **S** ‖ 19 traunt **S** ‖ 20 uulgani **S** ‖ 21 bracia **S** ‖ 22 delicias *Burm.*: diuitias **S** | modo *scripsi* (*cf. Mus. Rhen.* XXXI, *p.* 605): prope **S** ‖ 23 ferum̀ (nt *supra* m̀) **S** | pa . fien **S** ‖ 24 nec *Maehly*: uel **S** (adulterio — iure *Oudendorpius*) ‖ 25 foebo *et* gesisse **S** ‖ 26 Venus *scripsi*: manus **S** manu *Schraderus* ‖ 29 ueneris ciclopea — parabit **S** ‖ 30 uulgane **S** ‖ 32 cum nodus *siue* nodus cum *scripsi*: comodus **S** nodus modo *uulgo* cum nodis *uel* conodans *Oudendorpius* conectens — laedas *Klappius* nodus duro cum *Maehly* ‖ 33 gradus *et* donis **S**; gratus, post *uulgo interpungunt* p. u. A. *ad sequentia trahentes* ‖ 34 Huius *scripsi*: Pictus **S** Dictus *uel* Lectus *uel* Dignus *Wernsdorfius* | se fębi **S** ‖ *nonne* dessent? ‖ 35 adulterio *ex* -rii *corr.* **S** ‖ 36 biblos colerit dignusq; gratia seruit **S**; *pro* seruet *Maehly* haberet *siue* aueret ‖ *uu. qui sunt in* **S** 37 *et* 38 *traieci post* 41 ‖ 39 lotos mitis *Burm.*: locos (*ex* -cus *corr.*) uitis **S** lucos *uulgo*

Nunc laurus, nunc myrtus. habent sua munera rami;
Namque hic per frondes redolentia mala relucent.
Vilia non illo surgebant gramina luco:
Pingunt purpureos candentia lilia flores;
Hic rosa cum uiolis, hic omnis gratia odorum,
Hic inter uiolas coma mollis laeta hyacinthi:
Dignus amore locus, cui tot sint munera rerum.
Non tamen in lucis aurum, non purpura fulget:
Flos lectus, flos uincla tori, substramina flores:
Deliciis Veneris diues natura laborat.
Texerat hic liquidos fontes non uilis arundo,
Sed qua saeua puer conponat tela Cupido.
Hunc solum Paphie puto lucum fecit amori:
Hic Martem expectare solet. quid Gratia cessat,
Quid Charites? cur, saeue puer, non lilia nectis?
Tu lectum consterne rosis, tu serta parato
Et roseis crinem nodis subnecte decenter!
Haec modo purpureum decerpens pollice florem,
Cum delibat eum, suspiria ducat, odorem
Ast ibi blanda manus *matris* sub pectore condat;
Tu, ne purpurei laedat te spina roseti,

---

40 rami] lauri *uulgo* ‖ 41 mala relucent *scripsi*: lilia pendent **S** *e. u.* 38 (*incredibilia Maehly*) ‖ 38 Cingunt *Oudendorpius* | purporeus **S** ‖ 42 rosas **S** | odorum *scripsi*: florum (rum *solito compendio*) **S** *e u.* 38 ‖ 43 uiolas *e u. priore repetitum uidetur*; *num* casias? | coma *ex* comas **S** | iacinti **S** ‖ 44 sunt *Burm.* | rerum] rum *sol. comp.* **S**; *num* uerni? ‖ 45 tamen *suspectum* ‖ 46 toris **S**, *correxi* | subtramine **S** ‖ 48 hic] *num* et? ‖ 50 Hun **S** | *puto* soli | pafie **S** | lucrum **S** | *an* legit? ‖ 51 Hic *ex* Hinc *corr.* **S** | cessit **S**, *corr. Burmannus qui et* cessas ‖ 52 carites **S** | licia *uulgo* ‖ 54 notis **S** | descenter (d *in ras.*, s *punctata*) **S** | 55 purporeum **S** | decerpit *Burm.* ‖ 56 delibat eum *scripsi*: diligatum **S** delicato — odore *Wernsdorfius* (delĭbuto *Riesius* delibato *Klappius*) ‖ 57 Ast tibi **S**, *correxi* | matris (penito) *Oudendorpius*: *om.* **S** telum *Burm.* flores *Riesius* sucum *ego olim* ‖ 58 Tu ne *ego*, *Klappius*: Tunc **S** Tunc ne *Burm.* | te] me *ego olim, cum Riesium secutus uerba u.* 51 quid — 63 Titan *a Venere dicta opinarer falso* | purporei **S**

Destrictis teneras foliis constringe papillas.
Sic decet in Veneris luco gaudere puellas,
Vt tamen inlaesos Paphiae seruetis amores.
Vincula sic mixtis caute constringite ramis,
Ne diffusa ferat per frondes lumina Titan.
His igitur lucis Paphie, dum praelia Mauors
Horrida, dum populos diro terrore fatigat,
Ludebat teneris Bybli permixta puellis.
Nunc uarios cantu diuum referebat amores
Inque modum uocis nunc motus forte decentes
Corpore laeta dabat, nunc miscens denique plantas,
Nunc alterna mouens suspenso pollice crura,
Molliter inflexo subnitens poplite sidit.
Saepe comam pulcro collectam flore ligabat
Ornans ambrosios diuino pectine crines.
Dum ludos sic blanda Venus, dum gaudia miscet
Et dum flet, quod sera uenit sibi grata uoluptas,
Et dum suspenso solatia quaerit amori:
Ecce furens post bella deus, post praelia uictor
Victus amore uenit. cur gestas ferrea tela?
Ne metuat Cypris, comtum decet ire rosetis.
A, quotiens Paphie uultum mentita furentis
Lumine conuerso serum incusauit amantem!
Verbera saepe dolens minitata est dulcia serto
Aut, ut forte magis succenso Marte placeret,
Amouit teneris suspendens oscula labris

---

60 decit **S** | lucos **S** ‖ 61 pafie **S** ‖ 63 difusa **S** | serat *Wakefieldus* ‖ 64 igutur **S** | pafię **S** ‖ 65 duros (s *punctata*) **S** ‖ 66 permyxta **S** ‖ 68 motus] modus **S** ‖ 69 corpora **S**, *corr. Burm.* | lęda **S** ‖ 71 sidet **S** ‖ 73 Ornans (s *supra lin.*) ambrosius **S** ‖ 74 miscit **A** ‖ 76 *ante* 75 *posuit Oudendorpius* ‖ 76 Et *addidit idem*: *om.* **S** (sero — ueniat *Schraderus*) | flit — gratula **S** ‖ 77 per bella *Wakkerus* ‖ 78 redit *Burm.* ‖ 80 pafiens . uultu **S**; *in* ns *litteris latere puto* us *ad* uultu *pertinens*, *ut* uultus *fortasse sit restituendum* ‖ 81 conuerso *ex* -su *corr.* **S** ‖ 82 minitata *Higtius*: mentita **S** *e u.* 80 ‖ 84 Amouit *Wakkerus*: Atmouet **S** Admouit *uulgo* | obscula **S**

Nec totum effundens medio blanditur amore.
Decidit aut posita est deuictis lancea palmis
Et, dum forte cadit, myrto retinente pependit.
Ensem tolle, puer, galeam tu, Gratia, solue;
Soluite, Bybliades, praeduri pectora Martis:
Haec laxet nodos, haec ferrea uincula temptet
Loricaeque moras, uos scuta et tela tenete.
Nunc uiolas tractare decet. laetare, Cupido,
Terribilem diuum tuo solo numine uictum:
Pro telis flores, pro scuto myrtea serta
Et rosa forte loco est gladii, quem bella tremescunt!
Iuerat ad lectum Mauors et pondere duro
Floribus incumbens totum turbarat honorem.
Ibat pulcra Venus uix presso pollice cauta,
Florea ne teneras uiolarent spicula plantas,
Et nunc innectens, ne rumpant oscula, crinem,
Nunc uestes fluitare sinens uix lassa retentat,
Cum nec tota latet nec totum nudat amorem.
Ille inter flores furtiuo lumine tectam
Spectat hians Venerem motoque ardore tremescit.
Incubuit lectis Paphie. pro sancte Cupido,
Quam blandas uoces, quae tunc ibi murmura fundunt!

---

86 aut] *num* haut? ‖ 87 Ed **S** (*num* Sed?) ‖ 88 Ense **S** | tolle *ex* tollet **S** ‖ 90 *ante* 89 *posui* ‖ 90 bibliates **S** ‖ 89 tẽplet **S**, *corr. Wernsdorfius* (demat *Riesius*) ‖ 92 uiolas] i *supra lin.* **S** | decit **S** ‖ 93 solo *ex* solum **S** ‖ 95 loco est *scripsi*: nocet **S** | bella (*cf. u.* 12) *scripsi*: iura **S**; Ferre doces; iacet et gladius q. iure tremiscis *Oudendorpius* Et rosa; ferte (nocet) gladium, q. iura tr. *Wakkerus* ‖ 97 incumbens] n *altera supra lin.* **S** | turbabat *Wakkerus* ‖ 99 teneris — plantis *Wakkerus*; *an* tenerae — plantae? ‖ 101 sinens *Oudendorpius*: sinũ **S**; fluitante sinu *Wernsdorfius* | laxa **S**, *correxi* ‖ 102 totum *ego, Klappius*: tota **S** (*quo seruato* renudat *Oudendorpius*) ‖ 103 furti uolumine tectus **S**, *correxi*; furti uelamine tectus *uulgo* (*unde* fulcri *ego olim*, serti *Petschenig*) ‖ 104 Spectans thians **S** (*erat nimirum primitus* t *supra* Spectans *scr.*) | motoque *scripsi*: totoque **S** totusque *Wakefieldus* ‖ 105 pafię pro s̄cę **S** (saeue *Burm.*) ‖ 106 quae] q; **S**

Oscula permixtis quae tunc fixere labellis!
Quam bene consertis haeserunt artibus artus!
Stringebat Paphiae Mauors tunc pectore dextram
Et collo innexam ne laedant pondera laeuam,
Lilia cum roseis supponit candida sertis.
Saepe leui cruris tactu conmouit amantem
In flammas, quas diua fouet. iam languida fessos
Forte quies Martis tandem conpresserat artus;
Non tamen omnis amor, non omnis pectore cessit
Flamma dei, trahit in medio suspiria somno
Et Venerem totis pulmonibus ardor anhelat.
Ipsa Venus tunc tunc calidis succensa uenenis
Vritur ardescens, nec somnia parta quieta.
O species quam blanda! o quam bene presserat artus
Nudos forte sopor! niueis suffulta lacertis
Colla nitent, pectus gemino quasi sidere fulget.
Non omnis resupina iacet, sed corpore flexo
Molliter et laterum quo se confinia iungant.
Martem respiciens deponit lumina somno,
Sed gratiosa, decens, ...
. . . . . pro lucis forte Cupido
Martis tela; rigens quae postquam singula *lustrat*,
Loricam clypeum gladium galeaeque minacis
Cristas, flore ligat; tunc hastae pondera temptat

---

107 q; tun **S** ‖ 108 artibus = artubus ‖ 109 pafię **S** | pectora dextra *Oudendorpius* ‖ 111 candita **S** ‖ 112 leue — comouit **S** ‖ 113 flammas] s *supra lin.* **S** | fouet *Oudend.*: mouet **S** ‖ 114 artus] arte **S** ‖ 116 trait **S** ‖ 118 suspensa **S**, *corr. Burm.* ‖ 119 parte **S**, *corr. Oudend.* ‖ 120 species quam blanda *scripsi*: quam blanda quies **S** *e u. priore* ‖ 121 Nudus **S**, *corr. Burm.* ‖ 124 quo — iungant *scripsi*: qua — iungunt **S** (en l. qua — iungunt *Klappius* ut l. sua — iungant *Maehly*) ‖ 122 tubere *Wernsd.* | fulget *scripsi*: turget **S** ‖ 126 gratiosa *per* i *consonam*: *cf.* 401, 3 copiosa *et apud nostrum u.* 93 tuo¦ | *post* decens *lacunae signa posui*; *nimis abruptus transitus, etiamsi* proludit *cum Oudendorpio scribas* | fortis **S** ‖ 127 rigens *scripsi*: regens **S** gerens *Riesius* | q; **S** | lustrat *Burm.*: *om.* **S** uidit *uulgo* sumpsit *Riesius* ‖ 128 gladius caleęq; minaces **S** ‖ 129 flores — aste — tẽtat **S**

Miraturque suis tantum licuisse sagittis.
Iam medium Phoebus radiis possederat orbem,
Iam tumidis calidum spatium librauerat horis:
Flammantes retinebat equos. pro conscia facti
Inuida lux! Veneris qui nunc produntur amores
Lumine, Phoebe, tuo! stant capti iudice tanto
Mars Amor et Paphie, ramis cum inserta tremescunt
Lumina, nec crimen possunt te teste negare.
Viderat effusis Gradiuum Phoebus habenis
In gremio Paphiae spirantem incendia amoris.
O rerum male tuta fides! o gaudia et ipsis
Vix secura deis! quis non, cum Cypris amaret,
Praeside sub tanto tutum speraret amare?
Criminis exemplum si iam de numine habemus,
Quid speret mortalis amor? quae uota ferenda?
Quod numen poscat, quo sit securus, adulter?
Cypris amat, nec tuta tamen! conpressit habenas
Phoebus et ad lucos tantummodo lumina uertit
Et sic pauca refert: 'nunc sparge *o* tela, Cupido,
Nunc nunc, diua Venus, nati deuicta sagittis
Da mihi solamen, sub te si lusus amaui:
Fabula, non crimen, nostri dicentur amores.'
Haec ait et dictis Vulcanum instigat amaris:
'Dic ubi sit Cytherea decens, secure marite!

---

130 liguisse **S** ‖ 131 foebi **S** | possedera (d *ex* t *corr.*) **S**; *puto* conscenderat ‖ 132 *puto* tumidum calidis; *contra* calidus spatiis — horas *Burm.* (mediis *pro* tumidis *male Maehly*) ‖ 134 quid *Oudendorpius* | prodentur *Schraderus* | amores] s *supra lin.* **S** ‖ 135 foebe **S** ‖ 136 pafię **S** | ramis cum *scripsi*: ramisq; **S** | incerta *Burm.* ‖ 138, 39 *fortasse ante* 133 *ponendi* ‖ 138 Vderat infusis *et* foeb; **S** ‖ 139 pafie spirante **S** ‖ 142 presside **S** (*prior* s *a m. rec. deleta*) | amare (*substantiue*) *scripsi*: amare . t **S** amorem *uulgo* ‖ 144 quae uota *scripsi*: qua uoce **S** quo uota *Higtius* ‖ 146 habenas] s *supra lin.* **S** ‖ 147 Foeb; **S** | tantum puto **S**, *corr. Oudendorpius* ‖ 148 sparge tela **S**, *correxi* (tela sparge *male Higtius* sparge en tela *Burm.*) ‖ 149 natis diuumue **S**, *corr. Oudendorpius* (*qui et* Das mihi) ‖ 150 si lusus *scripsi*: securus **S** ‖ 152 He ait **S** ‖ 153 cyterea **S**

Te expectat lacrimans, tibi castum seruat amorem?
Vel si forte tuae Veneris fera crimina nescis,
Quaere simul Martem, cui tu modo tela parasti.'
Dixit et infuso radiabat lumine lucum
Inque fidem sceleris totos demiserat ignes.
Haeserat Ignipotens stupefactus crimine tanto.
Iam quasi torpescens (uix sufficit ira dolori)
Ore fremit maestoque modo gemit ultima pulsans
Ilia et indignans suspiria pressa fatigat.
Antra furens Aetnaea petit. uix iusserat, omnes
Incubuere manus, multum dolor addidit arti.
Quam cito cuncta gerunt ars numen flamma maritus
Ira dolor! nam uix causam tunc forte iubendo
Dixerat, et uindex coniunx iam uincla ferebat.
Peruenit ad lucos, non ipsi uisus Amori,
Non Chariti: totas arti mandauerat iras.
Vincula tunc manibus suspenso molliter ictu
Inligat et teneris conectit brachia palmis.
Excutitur somno Mauors et pulcra Cythere.
Posset Gradiuus ualidos disrumpere nexus,
Sed retinebat amor, Veneris ne brachia laedat.
Tunc tu sub galea, tunc inter tela latebas,
Saeue Cupido, timens. flat Mauors lumine toruo
Atque indignatur, quod sit deprensus adulter.

---

154 Te spectat **S** ‖ *uu. qui sunt* 155 *et* 156 *in* **S** *traiecit Wakkerus* ‖ 157 lucus **S**, *corr. Wakefieldus* (lucos *Maehly*) ‖ 160 turpescens **S** ‖ 161 maestoque *Burm.*: mestus *in* mestu *corr.* **S** | intima *Riesius*; *puto* gemitu ītima ‖ 163 aetnea **S** ‖ 163 *si de alio poeta ageretur, in molestissima repetitione* uix iusserat *eqs. et* 166 uix c. t. f. iubendo *offensus interpolatione* (*ex Verg. Aen.* VIII 444 *sumpta*) *nauiter sublata haec relinquerem poetae* A. f. A. petit: dolor addidit alas; *nunc ambigo* ‖ 164 addedit **S** ‖ 165 cunta **S** | nomen **S**, *corr. Oudend.* ‖ 166 causa **S** ‖ 168 Venerat *Heinsius* | ipsis uisos **S** ‖ 169 cariti **S** ‖ 170 suspenso *ex* -sus *corr.* **S** | icto **S** | citere (y *supra* i *m. 1, ut uid.*) **S** ‖ 173 gradib; **S** ‖ 174 ledant **S** ‖ 175 iacebas **S**, *corr. Riesius* ‖ 176 flat *scripsi*: stans **S** stat *Burm.* | torbo *ex* turbo **S** ‖ 177 Adq; **S**

At Paphie conuersa dolet non crimina facti;
Sed quae sit uindicta sibi tum singula uoluens
Cogitat et poenam sancit, si Phoebus amaret.
Iamque dolos reparans decorabat cornua tauri,
Passiphaae crimen mixtique cupidinis iram.

421 FLAVII FELICIS

Postulatio honoris aput Victorinianum

Aspera cum quaterent humanas praelia gentes
Aut raperet uastum nigra procella fretum,
Cum dubiis fortuna suis penderet habenis
Torqueretque uagus torpida corda metus,
Anxia Phoebeis sanabant pectora templis
Et sacros tripodas nosse salubre fuit.
Nunc etiam saeuis agitat quos cura periclis
Atque inopi uexat dura labore fames,
Altera Parnasi currunt ad numina montis
Castalioque lacu uiscera maesta fouent:
Te nudi tristesque rogant, tibi flebile plangit
Auxilium poscens paupera turba tuum.
Tu mihi numen eris, Phoebeo munere plenus
Qui potes infirmos morte leuare manu;
Quaeque meos domus est proauos miserata patremque
Haec eadem natis praemia nota ferat:

---

178 Ad pafie **S** | confessa *Higtius* | crimine *Boissonadius* || 179 siui **S** | tum *Boisson.*: dum **S** || 180 penã **S** | sentit **S**, *correxi* | foeb; **S** || 181 dolo prẹperans **S**, *correxi* (rep. = parans); dolos properans *Burm.* || 182 Passifę **S**

421 (*B. ad Lux.* 86, *M.* 295). Fl. Felicis . uiri . clarissimi . postulatio honori . aput . uictorinianum (ni *supra lin.*) . ũ . int. et primiscriniarium ∴ sunt ūr XXXII **S** (*cf. praef. p.* 6) || 1 cum — gentes *L. Muellerus*: dum — mentes **S** || 3 furtuna suis (*prior* s *supra lin.*) **S**; *num* ruens? (leuis *Riesius*) || 4 torpida *L. Muellerus*: stolida **S** | mtus **S** || 5 foebeis **S** || 6 sacro **S** || 7 agittat **S** | *num* procellis? || 8 Adq; **S** | labores **S** || 10 foebunt **S** || 13 foebeo numenere **S**, *corr. Burm.* (numine *schedae*) || 14 informes **S**, *corr. Burm.* | labare **S** | manu⁼⁼ **S**

Erige languentem, morbos depelle meroris
Et miserum melior factus Apollo iuua!
Non ego litigeros cupio cognoscere fasces,
Nec mihi reddantur iura superba precor;
Triste forum nolo, uersat quod praelia pacis
Fraternisque odiis area caeca subit;
Conflictus audire piger rixasque togarum,
Quas inter fictus concrepat ore furor,
Iustitiam calcat seductus faenore praedae
Et, quas defendit, partibus arma parat;
Nec mihi qui pereant ulli poscuntur honores
Aut auidus pompae maxima lucra peto:
Sit mihi fas audire sacros et cernere cultus,
Ecclesiae spectans dona uenire mea.
Sic tibi Phoenicis transcendere congruat annos
Incolumique aeuum coniuge laetus agas,
Sic thalamis prolem socies uideasque nepotes
Pendentis gremio ludere semper aui,
Inclita sic celsi praeuectus fata parentis
Exsuperes meritis saeclaque longa geras,
Sic priscos uincas atauos clarosque parentes
Et placido regi nuntius orsa feras:
Adnue poscenti, misero sustolle ruinas;
Clericus ut fiam, dum uelis ipse, potes.

---

17 *sq. ante* 15 *sq. ponit Riesius* ‖ 17 merores (i *supra alt.* e) **S** ‖ 19 cognuscere **S** ‖ 21 uexat quod praemia **S**, *correxi* (uexant quod praelia *Riesius*) ‖ 22 alea **S**, *correxi* ‖ 25 Iusticiam **S** | seductos **S** | praedo *schedae* ‖ 27 *fortasse* qui decorent ‖ 28 auitus **S** ‖ 29 cultus] u *alt. in ras.* **S** ‖ 30 *corruptus*; *num* Ecclesia spero*?* ‖ 31 fenicis **S** ‖ 32 coniuñge lętu **S** ‖ 34 Prundentis **S**; Prudentis *uulgo* Pendentes *uel* Prandentes *L. Muellerus* | 35 prouectus **S**, *correxi* ‖ 39 miserum **S**, *correxi* (*quo seruato* ruinae *Burm.* ruina *uel* ruinis *Muell.*) ‖ *secuntur in* **S** *cc.* 188, 155—163

422 PENTADI

Cui pater amnis erat, fontes puer ille colebat
  Laudabatque undas, cui pater amnis erat.
Se puer ipse uidet, patrem dum quaerit in amne,
  Perspicuoque lacu se puer ipse uidet.
Quod Dryas igne calet, puer hunc inridet amorem
  Nec putat esse decus, quod Dryas igne calet.
Stat stupet haeret amat rogat innuit aspicit ardet
  Blanditur queritur stat stupet haeret amat.
Quodque amat, ipse facit uultu prece lumine fletu;
  Oscula dat fonti, quodque amat ipse facit.

423 EIVSDEM

Hic est ille, suis nimium qui credidit umbris,
  Narcissus uero dignus amore puer.
Cernis ab inriguo repetentem gramine ripas,
  Vt per quas periit crescere possit aquas.

424 EIVSDEM

Chrysocome gladium fugiens stringente marito
  Texit adulterium iudice casta reo.

---

422 (*B.* I 139, *M.* 242) *habent et* **TV** ‖ Pintadi **TV** ‖ 1 annis **V** | erat *om.* **S** ‖ 3 *post* patrẽ (*pro quo* puerum *Piersonus*) *duae litterae uix dinoscendae punctatae in* **V** | querat **T** | ãnẽ **SV** ‖ 4 lacu] laus **T** ‖ 5 Quo *Salm.* | drias **S** ‖ 6 Ne **S** | drysas **S** | ig=e (n *supra ras.*) V ‖ 7 Stat] Flet *Heinsius* | herit **S** (*et u.* 8) | inuitat spicit **S** ‖ 10 *num* dans*?* | quoque **S,T** *m. 1*

423 (*B.* I 141, *M.* 244) *habent et* **TV** ‖ 1 Hoc **V** | illa **V** *m. 1* | suiis **S** | creditur *codd.* | umbris *scripsi* (*conl.* 332, 2): undis *codd.* ‖ 2 Narcisus **T**, **V** *m. 1* ‖ 3 *puto* Ecce sub inriguo | ripam **TV**; uitam *Higtius*, *qui et* margine ‖ 4 puer **T** | perit **V** | *conicias* cernere; *cf. ad u.* 3 | poscit **T** posset **V**

424 (*B.* I 165, *M.* 248). 1 Crisoconte (y *supra* i *inc. q. m.*) **S**, *corr. Oudend.* (Chrysogone *Burm.*) | *fortasse* fugiens gladium | trigente **S** ‖ 2 casta *ex* -te **S** *m. ant.* | reo] eo *in ras.* **S**

EIVSDEM 425

Crede ratem uentis, animum ne crede puellis;
Namque est feminea tutior unda fide.
Femina nulla bona *est*, uel, si bona contigit una,
Nescio quo fato *est* res mala facta bona.

REGIANI 426

Quis deus has incendit aquas? quis fontibus ignes
Miscuit et madidas fecit discurrere flammas?
In regnis, Neptune, tuis Vulcanus anhelat!

EIVSDEM 427

Ante bonam Venerem gelidae per litora Baiae;
Illa natare lacus cum lampade iussit Amorem;
Dum natat, algentes cecidit scintilla per undas;
Hinc uapor ussit aquas: quicumque natauit, amauit.

EIVSDEM 428

Bellipotens Mauors, Veneri gratissime, furtim
Hic securus ama: locus hic amplexibus aptus:
Vulcanus prohibetur aquis, Sol pellitur umbra.

---

425 (*B.* III 88, *M.* 245) *habent et* **T V** (*hic* Eiudem) **Y** (Pentade), *porro ut* uersus Ciceronis *Strozzianus* 75 *saec.* XIII *fol.* 5, *Monacensis* 19413 (*cf. praef. p.* 17 *not.*) *cum titulo* Ciceronis dissertissimi oratoris (*et sic* '*multos*' *codd. inscribere testatur Scaliger*); *ceterum uu.* 3 *et* 4 *ut proprium carmen a prioribus separauit Bourdelotus* ‖ 1 credere **V** ‖ 3 est *add. Scaliger*: *om. codd.* | bona fuerit *Mon.* | una **S T V**: ulla **Y** *Strozz. Mon.* ‖ 4 pacto *Strozz.* | est *ante* res *addidi*: *om. codd.* | bona **S T V** *Mon.*: bona est **Y** ‖ *secuntur in* **S** Ouidi de aetate *uersus* (*etiam in* **T Y** *obuii*) *ex arte am.* III 65 *sq. et* 73 *sq.*

426 (*B.* III 38, *M.* 537) ‖ 2 decurrere **S** ‖ 3 hanelat **S**

427 (*B.* III 28, *M.* 536) *habet et* **V** Regiani *inscribens* ‖ 1 litorara **S** ‖ 2 natarae **V** | lacu *Salm.* | lapade **V** ‖ 3 natata gentes **S** natat algentens **V**, *corr. Salm.* | scintillaꝭ **S** ‖ 4 Hunc **S** | ussit, *prior* s *supra lin.* **V**

428 (*B.* III 53, *M.* 538). 1 ueneris, *sed* s *expuncta* **S** | furtum **S**, *correxi* (furto *L. Muellerus*) ‖ 2 ama securus **S** ‖ 3 proibitur **S**

429 MODESTINI

Forte iacebat Amor uictus puer alite somno
Myrti inter frutices pallentis roris in herba.
Hunc procul emissae tenebrosa Ditis ab aula
Circueunt animae, saeua face quas cruciarat.
'Ecce meus uenator', ait 'hunc' Phaedra 'ligemus!'
Crudelis 'crinem' clamabat Scylla 'metamus!'
Colchis et orba Procne 'numerosa caede necemus!'
Didon et Canace 'saeuo gladio perimamus!'
Myrrha 'meis ramis', Euhadneque 'igne crememus!'
'Hunc' Arethusa inquit Byblisque 'in fonte necemus!'
Ast Amor euigilans dixit 'mea pinna, uolemus'.

430 PONNANI

Picta fuit quondam Pharii regina Canopi
Artifici formata manu. nam sugere serpens
Creditur et morsa gaudens dare fata papilla.
O quam uiuit opus, quam paene figura dolorem
Sentit et ex ipso moritur pictura ueneno!

431 TVCCIANI

Cantica gignit amor et amorem cantica gignunt:
Cantandum est ut ametur et ut cantetur amandum.

---

429 (*B.* I 31, *M.* 231) *habet et* **T** *titulum et u.* 1 *omittens* ‖ 1 aside **S** ‖ 2 fructices **T** | albentis *Ruhnkenius* | pullanti floris *Petschenig; puto* ruris | erba **S** ‖ 4 sacra *schedae* | facent **T** ‖ 5 ait **S**: alt **T** | fedra *codd.* ‖ 6 squilla **T** scillā etamus **S** ‖ 7 Cholchis **S** | erba **T** | progne *codd.* ‖ 8 Dido *codd.*, *correxi* (ait et *Oudend.*) | per in manus **T** ‖ 9 Myrra **S** | ramis ramus **T** | euhadnes **S** euchadnẽ **T**, *correxi* | signe **T** ‖ 10 aredusa **S** arethus **T** | inquit **S** inquid **T**: in aquis *uulgo* | biblis **T** blibis **S**; que *add. Oudend.*

430 (*B.* II 71, *M.* 539). 1 farii **S** ‖ 2 Artificis **S**, *corr. Salm.* | sugere *Oudend.*: uiuere **S** (bībere *ne imputes nostro*) ‖ 3 morsu **S**, *corr. Salm.* (morsae — papillae *Oudend.*) | gaudens *ex* gandens *corr.* **S** ‖ 4 poene **S** ‖ *secuntur in* **S** *Martialis* I 57 *et c.* 129

431 (*B.* III 281, *M.* 545) *habet et* **Y** Lucanus *inscribens et u.* 2 cantetur amandum *omittens*

EIVSDEM 432

Pallas tota Iouis patrio de uertice nata
In caelum cecidit . . . . . .

VINCENTI **Phaedra** 433

Victe pudor, conpone preces! secreta duorum
Tertius ignoret: sit tantum littera testis
Inmensum locutura nefas. metus unicus urget,
Ne speret iuuenis lacrimas finxisse nouercam.
Hinc tamen incipiam. caeli regnator amauit,
Et thalamos tenet inde soror: num crimine dignum est,
Quod mundus cum lege facit? Telluris alumnus
Vnus in orbe fuit: nulla est cognatio plebis?
Venimus ex uno mixti patre, matre, sorore:
Ne metuas facinus! 'non uult hoc scire Cupido.'
Pignus habes tabulas: rea sum nempe et rea sola.
Sed si uirgineum suffundunt ora ruborem,
Vel negature ueni: liceat sperare roganti
Et fastus tolerare tuos; sequar ora superbi,
Oscula suspensis defigam singula plantis:
Me cruciet captiuus amor, nemus omne resultet
Hippolytum, secumque ferat uox ultima nomen.
Testor amoris onus Venerisque insignia nostrae:
Dum uolo, dum nolo, dum uincor scribo repugno,
Suspensos collo laqueos rogatura resolui.

---

432 (*B.* III 282, *M.* 546) *sine lacunae signo in* **S**

433 (*B.* I 154, *M.* 548) *tit.* fedra **S** ‖ 2 litera **S** ‖ 3 dolitura *Burm.* doctura *Oudend.* | medus **S** ‖ 6 talamos **S** | inde *scripsi*; una **S** | num *scripsi*: nec **S** ‖ 7 rege *L. Muellerus* ‖ 8 multa *idem* ‖ 11 nempe et *scripsi*: semper et **S** *uulgo* et *delent* (semper rea sum et r. s. *Muellerus*) ‖ 13 rogantem **S**, *correxi* (spectare negantem *Muellerus*) ‖ 17 Hyppolitum **S** ‖ 18 opus *Burm.* ‖ 19 scriuo **S** ‖ 20 Suspensus — laqueo (s *add. m. rec.*) **S** | nexura *Oudend.*

434 BONOSI **Vnde supra**

Incestum si promiseris, petii;
Si negaueris, tu petisti.

435 **De funambulo**

Vidi hominem pendere in uia,
Cui latior erat planta quam semita.

436 **De ursa aenea, in qua serpens fuit, ubi inscius puer manum misit**

Aere cauo falsam serpens impleuerat ursam,
Addidit et morsum et iubet esse feram
* * *
Inpleuit serpens quod minus artis erat.

437 **De pectine**

Crinibus ambrosiis Veneris decus addidit, ut se
Frustra iactarent Pallas uel pronuba Iuno.

---

434 (*om.* **B. M.**) *tit.* Honori *L. Muellerus* ‖ 1 peti **S** ‖ **435** (*B.* III 156, *M.* 924) *tit.* De funanbulo **S** ‖ 1 in *Oudend.*: cum **S** (pergere funi *uel* curta uia *L. Muell.*) ‖ *alii huiusmodi lusus metro carentes extant in Sangallensi* 196 *saec.* X *circa finem*: Item enigmata uulgaria. Uidi mortuum sedentem super uiuum et ex risu mortui moriebatur uiuus. Uidi hominem ambulantem cum matre sua et pellis ei pendebat in pariete. Uidi mulierem flentem et cum quinque filiis currentem, cuius semita erat uia et pergebat ualde plana campestria: *cf. Schenkelius relatt. acad. Vindob. a.* 1863 *p.* 18

436 (*B.* V 176, *M.* 1106) *tit.* inmisit *Burm.* ‖ 1 cabo **S** | factam *Riesius* ‖ 2 Addedit **S** | morsũ *in* -sus *m. rec. corr.* **S**, *in quo post u.* 2 *nulla lacuna* (Cumque puer dextram committeret inscius ursae *explet Burm.*; *sed plura periisse uidentur*)

437 (*B.* V 183, *M.* 1113) 1 addidũ se **S**, *corr. Burm.* ‖ 2 Frustra *scripsi*: Pulcras **S**

De antlia 438

Pandit et haurit aquas, pendentes euomit undas,
Et fluuium uomitura bibit. mirabile factum!
Portat aquas, portatur aquis. sic unda per undas
Voluitur et ueteres haurit noua machina lymphas.

De conuiuiis barbaris 439

Inter 'eils' goticum 'scapia matzia ia drincan'
Non audet quisquam dignos educere uersus.

Calliope madido trepidat se iungere Baccho,
Ne pedibus non stet ebria Musa suis.

---

438 (*B.* V 181, *M.* 1111) *tit.* De ancla **S**, *corr. Salm.* || 1 Pandit *ego*: Pendit **S** Reddit *Iuretus* Fundit *uulgo* | aurit **S** || 2 uomitur . auuuit **S** || 3 undas *ex* -dis **S** || 4 aurit noua macina limfas **S**

439 (*B.* V 161, *M.* 1092). *tit.* conuiuis **S** || *de goticis cf. Massmannus in Hauptii ann. germ.* I *p.* 379 *sqq.* || 2 audit — edicere uersos **S** || *duos ultimos uersus a prioribus separauit L. Muellerus* || 1 bacco **S** || 2 sobria *Muellerus*

SYMPHOSII AENIGMATA

Praefatio

Annua Saturni dum tempora festa fremebant
Perpetuo uacuis semper sollemnia ludo,
Post epulas laetas, post dulcia pocula mensae
Deliras inter uetulas puerosque loquaces
Cum streperet late madidae facundia linguae,
Tum uerbosa cohors studio sermonis inepto
Nescio quas passim magno de nomine nugas
Est meditata diu; sed friuola multa locuta est.
Nec mediocre fuit, magni certaminis instar,
Ponere diuerse uel soluere quaeque uicissim.

---

440 (*om. B., M.; Wernsd.* VI *p.* 410 *sqq.*). *Ad* **S**, *qui sine interuallo post* 439 *habet, accedunt duae codicum reliquorum classes* β *et* γ, *de quibus cf. praef. p.* 25 ‖ *titulum habet* **S** *post* 15 *hic solum* Praefatio *praebens*; Incipiunt enigmata simphosii (*uel* symphosii) *inscribunt fere* β Praefatio *omittentes* Incipit praefatio enigmatum simphosii *fere* γ ‖ *classis* γ *praemittit hos uersus*:

Haec quoque Symphosius de carmine lusit inepto.
Sic tu, Sexte, doces; sic te deliro magistro.

quos a **S**β *omissos reieci utpote inepte interpolatos nec cum numero ternario, cui respondent* 15 *praefationis uersus, congruentes* ‖ 1 fremebant *scripsi*: rederent **S** redirent $\beta\gamma$ (cum — redirent *Schenkelius nihilo melius*) ‖ 2 uacuis semper *scripsi*: nec semper **S** semper nobis $\beta\gamma$ *e mala correctura* | solemnia **S** ‖ 3 laetas $\beta\gamma$: leticias **S** | pocula dulcia $\beta\gamma$ ‖ 5 late madidae $\beta\gamma$: latea madideuide **S**, *in quo duplex lectio* madide *et* auide *inest* (*num* rabidae?) ‖ 6 chors **S** | inepti $\beta\gamma$ ‖ 7 *malim* magno molimine (conamine *Buenemannus*) ‖ 8 meditata; diu sic fr. *Heumannus* | est *om. Perionius* ‖ 10 diuersae **S**$\beta\gamma$, *corr.* ς; diuersos *Perionius*

Ast ego, ne solus foede tacuisse uiderer,
Qui nihil adtuleram mecum, quod dicere possem,
Hos uersus feci subito e conamine uocis.
Insanos inter sanum non esse necesse est:
Da ueniam, lector, quod non sapit ebria Musa.

I Graphium

De summo planus, sed non ego planus in imo
Versor utrimque manu. diuerso munere fungor:
Altera pars reuocat, quidquid pars altera fecit.

II Harundo

Dulcis amica dei, semper uicina profundis,
Suaue cano Musis. nigro perfusa colore
Nuntia sum linguae digitis signata ministris.

III Anulus cum gemma

Corporis extremi digito non pondus inhaesi:
Ingenitum dicas oneratum pondere tali;
Vna tamen facies plures habitura figuras.

---

11 fedet . hacuisset **S** ‖ 12 attulerim γ | possem ς: possim **S**$\beta\gamma$ ‖ 13 uersos **S** | ieci *L. Muellerus d. r. m. p.* 57 | e conamine *scripsi*: e carmine **S** de carmine $\beta\gamma$ discrimine *Buenemannus* ‖ *post* 15 Enigmata Symfosi scolastici . grafius **S** ‖ 17 utrumque *et* utraque ς | diuerso et munere (-sa et munera) *fere* γ ‖ 18 facit **S** ‖ 19 dei semper u. profundis ς: ripae semper u. profundis **S**β dei ripae u. profundae γ ‖ 20 cano *scripsi*: canis **S** canens $\beta\gamma$ | *malim* liquore ‖ 21 sunt bilinguę **S** | ministris *scripsi*: magistris **S**γ magistri β (digitis stipata magistri *Heumannus* digito signante magistri *Schenkelius*) ‖ *in titulo* cum gemma *om.* β (Cũ gemma *ad u.* 22 *trahit* **S**) ‖ 22 *ita habet* **S**:

corporis extremi digito . ñ magno pondus adhesi
corporeo digito extremo non pondus inhęsi

in quibus prima et ultima uocabula genuina puto; Corporis extremi non magnum pondus inhaesi β *et* (adhaesi) γ; *qua in lectione uulgo recepta* adhaesi *datiuum requirit,* magnum *friget* ‖ 23 oneratum (*scil. digitum*) pondere tali *scripsi*: grauatum pondere tali **S** ita pondere nemo grauatur $\beta\gamma$ *languide* ‖ 24 *puto* habet unca

IIII Clauis

Virtutes magnas de uiribus offero paruis:
Pando domos clausas, iterum sed claudo patentes;
Seruo domum domino, sed rursus seruor ab ipso.

V Catena

Nexa ligor ferro, multos habitura ligatos;
Vincior ipsa prius, sed uincio uincta uicissim;
Et solui multos, nec sum tamen ipsa soluta.

VI Tegula

Glaeba mihi corpus, uires mihi praestitit ignis;
De terra nascor, sedes est semper in alto;
Rore ego perfundor, sed me cito deserit umor.

VII Fumus

Sunt mihi, sunt lacrimae, sed non est causa doloris.
Est iter ad caelum, sed me grauis inpedit aer;
Et qui me genuit, sine me non nascitur ipse.

VIII Nebula

Nox ego sum facie, sed non sum nigra colore
Inque die media tenebras tamen affero mecum;
Nec mihi dant stellae lumen nec Cynthia lucem.

VIIII Pluuia

Ex alto uenio longa delapsa ruina;

---

25 de uiribus γ: deuiribus diuitibus **S** diuitibus β | offero β: adoffero **S** affero (adf.) γ | parua β || 26 secludo *uel* recludo *fere* γ || 27 Seruor **S** (*corr. Salm.*) || 28 legatos **S** || 30 Et *Perionius*: Sed **S**$\beta\gamma$ || 31 Glaeba *scripsi*: Terra **S**$\beta\gamma$ | mihi est corpus ς | prestetit **S** || 32 De terra nascor **S**: Est domus in alto $\beta\gamma$ (*unde* Estque domus tecto sedes mihi *Heumannus*) | in alto **S** (γ *ex parte*): in imo β (γ *ex parte*) || 33 Et ego perfundor sed **S**β, *correxi*; Et me perfundit qui γ || 38 die **S** || 39 lumen — lucem **S**β: lucem — lumen γ | cyintia **S** || 40 ueni *Schenkelius*

De caelo cecidi medias si missa per auras,
Excipit ecce sinus, qui me simul ipse recepit.

X Glacies

Vnda fui quondam, quod me cito credo futuram.
Nunc rigidi caeli duris conexa catenis
Et calcata pati possum nec nuda teneri.

XI Nix

Puluis aquae tenuis modico cum pondere lapsus,
Sole madens, aestate fluens, in frigore siccus,
Flumina facturus totas prius occupo terras.

XII Flumen et piscis

Est domus in terris, clara quae uoce resultat.
Ipsa domus resonat, tacitus sed non sonat hospes.
Ambo tamen currunt, hospes simul et domus una.

XIII Nauis

Longa feror uelox formosae filia siluae,
Innumera pariter comitum stipe facta cauerna;
Curro uias multas, uestigia nulla relinquens.

XIIII Pullus in ouo

Mira tibi referam nostrae primordia uitae:

---

41 si missa *scripsi*: dimissas **S** dimissa β transmissa γ demissa ς ‖ 42 Et sinu excipit qui me simul ipse recipit **S**, *correxi*; Sed sinus excepit q. m. s. i. recepit $\beta\gamma$ *male* (prius *pro* simul *Heumannus*) ‖ 44 frigidi **S** ‖ 45 Et *scripsi*: Nec **S**$\beta\gamma$ | nuda] *puto* tacta ‖ XI *post* XII *ponit* γ ‖ XII (Fluminei pisces β) *affert Apollonii regis historia c.* 42 ‖ 49 *num* interius*?* | q; uocis **S** ‖ XIII *itidem habet Apollonii hist.* ‖ 52 formonsae γ ‖ 53 Innumera β: Innumeras **S** Innumeris γ | stipe facta cauerna *scripsi*: stipata cateruis **S**γ stipante caterua β (*Apollonii codex Laurentianus hic deficit, ceteri interpolati*) ‖ XIIII. *tit.* in ouo *om.* β

Nondum natus, eram matris damnatus in aluo;
Iam posito partu natum me nemo uidebat.

XV Vipera

Non possum nasci, si non occidero matrem.
Occidi matrem, sed me manet exitus idem:
Id mea mors patitur, mea quod iam fecit origo.

XVI Tinea

Littera me pauit nec quid sit littera noui:
In libris uixi nec sum studiosior inde;
Exedi Musas nec adhuc tamen ipsa profeci.

XVII Aranea

Pallas me docuit texendi nosse laborem:
Nec telam radii poscunt nec licia telae;
Nulla mihi manus est, pedibus tantum omnia fiunt.

XVIII Coclea

Porto domum mecum, semper migrare parata,
Mutatoque solo non sum miserabilis exul,
Sed mihi concilium de caelo nascitur ipso.

XVIIII Rana

Rauca sonans ego sum media uocalis in unda,

---

56 Nondum natus fueram . nec fueram matris dãnatus in aluo **S**, *correxi*; N. n. eram nec eram iam matris (genetricis ς) in aluo $\beta\gamma$ ‖ 57 positu **S** ‖ 58 posso **S** ‖ 59 mane **S** ‖ 60 mea quod iam (*siue* m. i. q.) *scripsi*: quod mea iam **S** quod iam mea $\beta\gamma$ ‖ 61 nec] ne **S** ‖ 63 profici **S** ‖ *tit.* Araneus **S** ‖ 64 labore **S** | 65 telam (-as) radii *scripsi*: tela radio **S** telae radios β pepli radios γ | tela ς ‖ 66 tantum *Pithoeus*: tamen **S**$\beta\gamma$ ‖ 67 seper marina per mirare parata **S** ‖ 69 consilium ς conchylium *Castalio* ‖ 70 Rauca sunans **S** Raucisonans γ

Sed uox laude uacat, quasi se quoque laudet et ipsa;
Cumque canam semper, nullus mea carmina gaudet.

XX Testudo

Tarda, gradu lento, specioso praedita dorso;
Docta quidem studio, sed duro prodita fato
Viua nihil dixi, quae sic modo mortua canto.

XXI Talpa

Caeca mihi facies atris obscura tenebris;
Nox est ipse dies nec sol mihi cernitur ullus;
Malo tegi terra: sic me quoque nemo uidebit.

XXII Formica

Prouida sum uitae, duro non pigra labore,
Ipsa ferens umeris securae praemia brumae;
Nec gero magna simul, sed congero cuncta uicissim.

XXIII Musca

Inproba sum, fateor: quid enim gula turpe ueretur?
Frigora uitabam, quae nunc aestate reuertor;
Sed cito submoueor falso conterrita uento.

XXIIII Curculio

Non bonus agricolis nec frugibus utilis hospes

---

71 uacat *Hasaeus*: sonat **S** $\beta\gamma$ *e u. priore* (caret, quae se laudauerit *Heumannus* Sed non l. sonat uox quae se *Schenkelius*) ‖ 72 *uerba* nullus m. c. laudat *adfert sub Valentini nomine* (*cf. praef. p.* 50) *auctor de dub. nom.* (*gramm. lat. K.* V *p.* 577) | gaudet *scripsi*: laudat **S** $\beta\gamma$ *e u. priore* ‖ 73 grado lentu (o *supra* u **S**) | spatioso *Heumannus* ‖ 74 duro β: seuo duro **S** saeuo γ | perdita *Heum.* ‖ 77 ipsa β ‖ 78 Mallo **S** | terra $\beta\gamma$: *om.* **S** ‖ 79 labori $\beta\gamma$ ‖ 80 securae γ: uel secure **S** pro duro β (*num* praedurae?) | praemia brumae **S**γ: mense brumali β ‖ 81 cuncta *ego*: multa cuncta **S** multa $\beta\gamma$ ‖ 82 gylla **S** ‖ 84 commoueor β ‖ 85 nec *Perionius*: *om.* **S** non β frugibus non γ | utelis hospis **S**

Nec magnus forma nec recto nomine dictus
Nec gratus Cereri de multa uiuo sagina.

XXV Mus

Parua mihi domus est, sed ianua semper aperta;
Exiguo sumptu furtiua uiuo rapina;
Quod mihi nomen inest, Romae quoque consul habebat.

XXVI Grus

Littera sum caeli penna perscripta uolanti,
Bella cruenta gerens uolucri discrimine Martis;
Nec uereor pugnas, dum non sit longior hostis.

XXVII Cornix

Viuo nouem uitas, si me non Graecia fallit,
Atraque sum semper nullo conpulsa dolore,
Et non irascens ultro conuitia dico.

XXVIII Vespertilio

Nox mihi dat nomen primo de tempore noctis;
Pluma mihi non est, cum sit mihi pinna uolantis;
Sed resto in tenebris nec me committo diebus.

XXVIIII Ericius

Plena domus spinis, parui sed corporis hospes;

---

86 Non — non γ | nomina **S** ‖ 87 Ne gradus **S** | sed multa uiuo sagina **S**β, *correxi*; non paruam sumo saginam γ ‖ 88 Parum **S** | est *om.* **S** ‖ 89 sumpto **S** | rapina *scripsi*: sagina **S**$\beta\gamma$ *e u.* 87 ‖ 90 michi **S** | romae β: troiae **S**γ ‖ *tit.* Gruis **S** ‖ 91 pinnas **S** | uolante (-ti *Heum.*) *Bochartus*: uolantis *codd.* ‖ 92 uolucris **S** ‖ 93 longius **S** ‖ 95 Atraque sum semper *Castalio*: Nomen habens atrum utraque sum semper **S** Nomen habens atrum β Utraque sum semper γ ‖ 96 ultro] r *super lin.* **S** ‖ 98 cum sit mihi penna $\beta\gamma$: dum sint mihi pinne **S** ‖ 99 resto *scripsi*: redeo *codd.* sedeo ς *Pithoeus* prodeo *Schenkelius* | me in tebris **S** | nec me comitto (meco *supra lin.*) **S**; non me β | diebus $\beta\gamma$: bies **S**

Incolumi dorso telis confixus acutis
Sustinet armatas sedes habitator inermis.

XXX Peduculus

Est noua notarum cunctis captura ferarum,
Vt, si qui capias, et tu tibi ferre recuses
Et, si non capias, tecum tamen ipse reportes.

XXXI Phoenix

Vita mihi mors est; morior si coepero nasci;
Sed prius est fatum leti quam lucis origo;
Sic solus Manes ipsos mihi dico parentes.

XXXII Taurus

Moechus eram regis, sed lignea membra sequebar;
Et Cilicum mons sum, sed mons sum nomine multo;
Et uehor in caelis et in ipsis ambulo terris.

XXXIII Lupus

Dentibus insanis ego sum, quis trunco bidentes,
Sanguineas praedas quaerens uictusque cruentos;
Multaque in rabie uocem quoque tollere possum.

XXXIIII Vulpes

Exiguum corpus, sed cor mihi corpore maius;

---

101 Incolomi **S** | confixus **S**β: completus γ ‖ 102 segetes β ‖ *tit.* De Peduculus **S** Peducla β ‖ 103 notarum *Heumannus*: nostrarum *codd.* | captura $\beta\gamma$: captiua **S** ‖ 104 qui *scripsi*: quid *codd.* | et ς *Perionius*: sed *codd.* id *Pithoeus* | tu tibi] ubi *ita ut*‹ti *supra* u *sit scriptum* **S** | recuses *ex* -sas **S** ‖ 105 si *scripsi*: *om.* **S** quod $\beta\gamma$ ‖ *tit.* Fenix **S** ‖ 106 cępero **S** ‖ 108 solus ς: solos **S**$\beta\gamma$ | duco *Pithoeus* ‖ 109 Męcus **S** ‖ 110 nomine multo *scripsi*: nomine solo **S**$\beta\gamma$ (sed non sum n. s. ς) ‖ 111 ueor **S** ‖ ambolo **S** ‖ 112 quis trunco *scripsi*: qui uinco *codd.* | uedentes **S** ‖ 114 Multaq; curaui **S** Multa (-taque) cum rabie γ Mixtaque cum rabie β, *correxi* ‖ *tit.* Vulpis **S** ‖ 115 corpere **S**

Sum uersuta dolis, arguto callida sensu;
Et fera sum sapiens, sapiens fera si qua uocatur.

XXXV Capra

Alma Iouis nutrix, longo uestita capillo,
Culmina de facili peragrans super ardua gressu,
Custodi pecoris tremula respondeo lingua.

XXXVI Porcus

Setigerae matris fecunda pastus in aluo
Desuper ex alto uirides expecto saginas,
Nomine numen habens, si littera prima peribit.

XXXVII Mula

Dissimilis matri, patri diuersa figura,
Confusi generis, generi non apta propago,
Ex aliis nascor nec quidquam nascitur ex me.

XXXVIII Tigris

A fluuio dicor, fluuius uel dicitur ex me;
Iunctaque sum uento, quo sum uelocior ipso;
Et mihi dat uentus natos nec quaero maritum.

XXXVIIII Centaurus

Quattuor insignis pedibus manibusque duabus
Dissimilis mihi sum, quia sum non unus et unum;
Et uehor et gradior: duo me mea corpora portant.

---

116 arguito **S** ‖ 117 *malim* En | fera rum **S** ‖ 119 de facili *Salm.*: deficile **S** difficili $\beta\gamma$ | supero *Buenemannus* saepe *Heynazius* ‖ 120 Costodi **S** | pecoris γ: pecori **S** pecorum β | tremola **S** | uoce ς ‖ 121 pastus *scripsi*: natus *codd.* ‖ 122 *puto* excepto ‖ 123 peribit *scripsi*: periret *codd.* (peremta ς) ‖ 126 matri patri **S**β: patri matri γ (patris ς matris ς) | *puto* figuram (figurae ς) ‖ 125 Confusa **S** | generi *om.* **S** ‖ 126 quisquam γ ‖ 128 quo sum *scripsi*: que sum **S** uento $\beta\gamma$ ‖ 129 natus **S** | maritos γ ‖ 131 Disimilis **S** | sum non **S**: non sum $\beta\gamma$ | unum **S**: unus $\beta\gamma$ ‖ 132 ueor **S** ‖ 132 duo *scripsi*: quę **S**; *inter* quia *et* qua *et* cum *fluctuant* $\beta\gamma$ (quo ς) | mea] duo ς

XL Papauer

Grande mihi caput est, intus sunt membra minuta;
Pes solum est unus, sed pes longissimus unus;
Et me somnus amat, proprio nec dormio somno.

XLI Malua

Anseris esse pedes similis mihi, nolo negare;
Nec duo sunt tantum, sed plures ordine cernis;
Et tamen hos ipsos omnes ego porto supinos.

XLII Beta

Tota uocor graece, sed non sum tota latine.
Pauperibus semper proponor *namque* tabernis;
In terris nascor, lympha lauor, ungor oliuo.

XLIII Cucurbita

Pendeo, dum nascor; rursus, dum pendeo, cresco;
Pendens commoueor uentis et nutrior auris;
Pendula si non sim, non sum iam magna futura.

XLIIII Cepa

Mordeo mordentes, ultro non mordeo quemquam;
Sed sunt mordentem multi mordere parati:
Nemo timet morsum, dentes quia non habeo ullos.

---

tit. Papaber **S** ‖ 134 solum est unus *scripsi*: unus est solus **S** unus solus $\beta\gamma$ ‖ 135 probrio **S** ‖ *tit.* Malba **S** ‖ 136 similes $\beta\gamma$ ‖ 138 supinus **S** ‖ 141 Tota γ: Beta **S**β | tota γ: tobeta (= tota, *suprascr.* be) **S** beta β ‖ 140 *sic* **S**β (namque *corruptum*; *num* praeque*?*): Ante tamen mediam cauponis scripta tabernam γ *praua interpolatione* ‖ 141 terra γ | limfa labor unguor olibo **S** ‖ 142 pendeo cresco *Salm.*: pendeo teresco **S** pendeo nascor γ pendo tumesco β ‖ 143 cummoueor **S** | auris *scripsi*: undis *codd.* ‖ 144 iam magna *scripsi*: iam iamque *codd.* tam longa *Wernsdorfius* ‖ 146 mordentes **S** ‖ 147 time **S** | qui γ | habeo ς: habet **S**$\beta\gamma$ | ullus **S**

XLV Rosa

Purpura sum terrae pulcro perfusa colore,
Saeptaque, ne uioler, telis defendor acutis;
O felix, longo si possim uiuere fato!

XLVI Viola

Magna quidem non sum, sed inest mihi maxima uirtus:
Spiritus est magnus, quamuis sim corpore paruo;
Nec mihi tegmen habet noxam nec culpa ruborem.

XLVII Tus

Dulcis odor nemoris flamma fumoque fatigor,
Et placet hoc superis, medios quod mittor in ignes,
Cum mihi peccandi meritum natura negauit.

XLVIII Murra

De lacrimis et pro lacrimis mea coepit origo:
Ex oculis fluxi, sed nunc ex arbore nascor;
Laetus honor frondi, tristis sed imago doloris.

XLVIIII Ebur

Dens ego sum magnus populis cognatus Eois,
Nunc ego per partes in corpora multa recessi;
Nec remanent uires, sed formae gratia mansit.

L Fenum

Herba fui quondam uiridis de gramine terrae;

---

148 rubore γ ‖ 150 si] sim **S** | possem ς (150 *et* 153 *inter se transponit Heumannus*) ‖ 152 sim **S**: in β e γ ‖ 153 tegmen *scripsi*: germen *codd.* | roborẽ **S** ‖ 155 Sed γ | *num* placeo*?* | superhis — igne **S** ‖ 156 *solum sic habet* β: Nec mihi poena datur sed habetur gratia dandi γ; *utrumque exhibet* **S** (*interpolatum post genuinum*, *in illo* mihi] in, *porro* pena *et* habetuir); uitium natura negarit *Pithoeus* ‖ *tit.* Murra **S**β: Sucinum γ ‖ 157 De lacrimis sucinũ **S** (*huc scil. alter titulus delapsus est*) | per lacrimas *Castalio* | cepit **S** ‖ 159 frundi (o *supra* u) **S** frondis γ | dolores (i *supra* e) **S** ‖ 160 *puto* prognatus ‖ 161 corpore **S** ‖ 163 uiridis *Salm.*: uirides **S** uiridi $\beta\gamma$

Sed chalybis duro mollis praecisa metallo
Mole premor propria, tecto conclusa sub alto.

LI Mola

Ambo sumus lapides, una sumus, ambo iacemus;
Quam piger est unus, tam non est et piger alter:
Hic manet inmotus, non desinit ille moueri.

LII Farina

Inter saxa fui, quae me contrita premebant,
Vix tamen effugi totis conlisa medullis;
Et iam forma mihi minor est, sed copia maior.

LIII Vitis

Nolo toro iungi, quamuis placet esse maritam;
Nolo uirum thalamo: per me mea nata propago est;
Nolo sepulcra pati: scio me submergere terrae.

LIIII Amus

Exiguum corpus, munus mucronis adunci,
Fallacis escas medio circumfero fluctu:
Blandior, ut noceam; morti praemitto saginas.

LV Acula

Longa sed exilis, tenui producta metallo,

---

164 calybis **S** calibus γ | d. m. p. m.] seu duro (sum *nonnulli addunt*) p. meatu γ || 165 Molle **S** | inclusa **S** || 166—168 *om.* γ || 167 unus, tam non est et piger alter *scripsi*: unus . unus est non piger et alter **S** unus tantum non est (*uel* t . sed non *uel* tam uelox non) piger alter β || 168 desinet ille moberi **S** || Et iam forma mihi γ: Et iam mihi nunc forma **S** Et nunc forma mihi β | cupia **S** || 172 marita **S** || 173 uiro **S** | est] s *suprà lin.* **S** || 175 corpus munus mucr. *scripsi*: munus . corpus flexi mugr. **S** (flexi *apparet esse glossam*) corpus flexi mucr. β munus ferri mucr. γ; flexu *Salm.* || 176 Fallaces $\beta\gamma$ | circum (fero *om.*) **S** || 177 saginas *Perionius*: sagina **S** saginam $\beta\gamma$ || *tit.* Acula β: Cocla **S** (*num* Acla?) Acus γ

Mollia duco leui comitantia uincula ferro,
Et faciem laesis et nexum reddo solutis.

LVI Caliga

Maior eram longe quondam, dum uita manebat;
At nunc exanimis lacerata ligata reuolsa
Dedita sum terrae, tumulo sed condita non sum.

LVII Clauus caligarius

In caput ingredior, quia de pede pendeo solo:
Vertice tango solum, capitis uestigia signo;
Sed multi comites casum patiuntur eundem.

LVIII Capillus

Findere me nulli possunt, praecidere multi;
Sed diuersicolor sum albus quandoque futurus;
Malo manere niger: minus ultima fata uerebor.

LVIIII Pila

Non sum compta comis et non sum calua capillis;
Intus enim crines mihi sunt, quos non uidet ullus;
Meque manus mittunt manibusque remittor in auras.

LX Serra

Dentibus innumeris sum toto corpore plena,

---

180 et **S**: sed *fere* $\beta\gamma$ ‖ *tit.* Callica **S** ‖ 182 At ς: Ad **S** Sed $\beta\gamma$ | mox *Nigronus* | reuulsa $\beta\gamma$ ‖ *tit.* Claus callicarius **S** Clauus caligaris γ Clauus β ‖ 185 capiti **S** ‖ 186 casus **S** ‖ *tit.* Capillos **S** Capilli β ‖ 187 Fendere **S** ‖ 188 Sed sum uersicolores . albos **S** Sed sum uersicolor albus $\beta\gamma$, *correxi* ‖ 181 Mallo **S** | ïïultima facta (uerebor *om.*) **S** ‖ 190–193 *habet hist. Apollonii* ‖ 190 comta **S** compta *Apollonii Laurentianus*: cincta $\beta\gamma$ (*sic uel* uicta *Apoll. deteriores*) | calua *scripsi*: comta **S**β *Apoll. Laurent.* cincta γ (non sum nudata *Apoll. dett.*) ‖ 191 crines mihi sunt $\beta\gamma$: crines insunt (in *supra lin.*) **S** mihi crines sunt *Apoll. codd. optimi* | uidit **S**, *Apoll. Laurent.* ‖ 192 manibus mittunt *Apoll. Laurent.* ‖ *tit.* Serras **S** ‖ 193 sum **S**β: in γ

Frondicomas suboles morsu depascor acuto,
Mando tamen frustra, quod respuo praemia dentis.

LXI Ancora

Mucro mihi geminus ferro coniungitur uno;
Cum uento luctor, cum gurgite pugno profundo;
Scrutor aquas medias, ipsas quoque mordeo terras.

LXII Pons

Stat domus in lymphis, stat in alto gurgite silua
Et manet in mediis undis inmobile robur;
Terra tamen mittit, quod terrae munera praestat.

LXIII Spongia

Ipsa grauis non sum, sed aqua mihi pondus inhaeret;
Viscera tota tument patulis diffusa cauernis;
Intus lympha latet, sed non se sponte profundit.

LXIIII Tridens

Tres mihi sunt dentes, unus quos continet ordo;
Vnus praeterea dens est et solus in imo;
Meque tenet numen, uentus timet, aequora curant.

LXV Sagitta

Saepta graui ferro, leuibus circumdata pinnis

---

194 Frondicolas subules **S**, *correxi*; Frondicomam subolem $\beta\gamma$ | depaco **S** ‖ 195 frustra $\beta\gamma$: focis **S** | quod **S**: quae β quia γ | r. p. d.] spernunt dentes acuti **S**; *num* spernunt praemia dentes*?* ‖ 196—198 *in fine post* 315 *ponit* γ (Anchora) ‖ 196 geminus $\beta\gamma$: minus **S** | unco γ ‖ 198 Scrudor **S** ‖ 199 domus **S**β: nemus γ | limfis **S** ‖ 200 robor **S** ‖ 201 munere **S** ‖ 202—204 *habet hist. Apollonii* (*adsunt codd. tantum deteriores, qui* 202 adhaesit 204 quae se non *habent*) ‖ 202 aqua **S**: aquae $\beta\gamma$ *Apoll. codd. dett.* ‖ 203 patullis — cabernis **S** ‖ 204 limfa **S** ‖ 205 unus quos γ: unus (quos *om.*) **S** quos unus β ‖ 207 numen *om.* **S** | uentos **S** ‖ 208 Secta **S** (Tecta *Salm.*)

Aera per medium uolucri contendo meatu,
Missaque descendens nullo mittente reuertor.

LXVI Flagellum

De pecudis dorso pecudes ego terreo cunctas,
Obsequium reddens memorata lege doloris;
Nec uolo contemni sed contra nolo nocere.

LXVII Lanterna

Cornibus apta cauis, tereti perlucida gyro,
Lumen habens intus, diuini sideris instar,
Noctibus in mediis faciem non perdo dierum.

LXVIII Vitreum

Perspicior penitus nec luminis arceo uisus,
Transmittens oculos ultra mea membra meantes;
Nec me transit hiems, sed sol tamen emicat in me.

LXVIIII Speculum

Nulla mihi certa est, nulla est peregrina figura;
Fulgor inest intus radianti luce coruscus,
Qui nihil ostendit, nisi quidquid uiderit ante.

LXXX Clepsydra

Lex bona dicendi, lex sum quoque dura tacendi,

---

209 uolocri tendo **S** ‖ 210 *puto* Ipsaque | descendens β: discendens **S** discedens γ ‖ 211 pecutis **S** ‖ 212 *sic* **S**β: Obsequio cogens moderati l. γ | oloris **S** ‖ 213 sed $\beta\gamma$: nec **S** ‖ *tit.* Lanterna **S**: Laterna $\beta\gamma$ ‖ 214 cabis **S** | perlugita giro **S** ‖ 215 syderis **S** ‖ *tit.* Vitreum β: Vitrium **S** Specular γ ‖ 217 Perspicio specular penitus **S** (*ex tituli uar. lect.*) ‖ 218 ultra *scripsi*: intra *codd.* ‖ 219 hiems] s *supra lin.* **S** ‖ 220—222 *habet hist. Apollonii* ‖ 221, 22 *ante* 218 *ponit* **S** *quasi ad aen. prius pertinentes, nostrum ex* 220, 223, 225 *conformans deinque* LXX Clepsydra *et* 224 *omittens* ‖ 221 Fulgur *Apoll. codd.* | radientia **S** | coruscus **S** choruscus *Apoll. codd.*: coruscans $\beta\gamma$ ‖ 222 quidquid (*uel* siquid) *scripsi*: quid **S**β *Apoll. Laurent.* quod γ ‖ 223 lex sum bona **S**

Ius auidae linguae, finis sine fine loquendi,
Ipsa fluens, dum uerba fluunt, ut lingua quiescat.

LXXI Puteus

Mersa procul terris in cespite lympha profundo
Non nisi perfossis possum procedere uenis,
Labor et ad superos alieno ducta labore.

LXXII Tubus ligneus

Truncum terra tegit, latitant in cespite lymphae;
Alueus est modicus, qui ripas non habet ullas;
In ligno medio uehitur, quae ligna uehebat.

LXXIII Vter

Non ego continuo morior, dum spiritus exit;
Nam redit adsidue, quamuis et saepe recedit:
Nunc mihi *sic* magna est animae, nunc nulla facultas.

LXXIIII Lapis

Deucalion ego sum crudeli sospes ab unda,
Affinis terrae, sed longe durior illa;
Littera decedat: uolucris quoque nomen habebo.

LXXV Calx

Euasi flammas, ignis tormenta profugi:

---

224 (*om.* S; *cf. supra*) Vis *Castalio* ‖ 225 lingua] n *supra lin.* S ‖ 226 cispite limfa S ‖ 227 perfossis Sγ: profusis β | uenis Sβ: rimis γ riuis ς ‖ 228 Labor et *Castalio*: Et labor S Et trahor βγ ‖ *tit.* ligneus S: *om.* βγ ‖ 229 cispide limphę S ‖ 231 medio uehitur *ego*: modico uehitur S uehitur medio βγ | quae β q; S: quod γ ‖ *tit.* Vter follis S Follis β ‖ 234 Nunc mihi Sγ Et mihi nunc β; *addidi* sic (Nuncque mihi *Camerarius*) ‖ 235 crudelis hospes (-pis S) *codd.*, *corr. Heumannus* (*qui et* Deucalionis ego) ‖ 236 Afines S ‖ 237 recedat S | uolucrum γ ‖ *tit.* Calix S ‖ 238 turmenta S | refugi *uulgo*

Ipsa medella meo pugnat contraria fato;
Infundor lymphis: gelidis incendor ab undis.

LXXVI Silex

Virtus magna mihi: durus mollibor ab igni,
Cessantique foco fomes mihi uiuus adhaeret:
Semper inest in me, sed raro cernitur ignis.

LXXVII Rotae

Quattuor aequales currunt ex arte sorores
Sic quasi certantes, cum sit labor omnibus unus;
Et prope sunt pariter nec se contingere possunt.

LXXVIII Scalae

Nos sumus, ad caelum quae scandimus alta petentes,
Concordi fabrica quas unus continet ordo,
Vt simul haerentes per nos nitantur ad auras.

LXXVIIII Scopa

Mundi magna parens, laqueo conexa tenaci,

---

239 meoppugnant **S** ‖ 240 Infundor *scripsi*: Infrigitor **S** Infrigidor β Ardeo de γ | limfis **S** | gelidis *scripsi*: calidis **S**β mediis γ | ab undis **S**β: ad ignes γ ‖ 241—243 *sic* **S**β (241 duro mollitur **S**β *a me correctum*, igne β; 242 Cessanteq; **S**, foco intus mihi uirtus **S**β, *correxi;* 243 cernitus **S**); *sed ante hos* **S** *exhibet*:

Aliter. Semper inest intus sed raro cernitur ignis.
Intus enim latidat sed solo prodit ad ictus.
Nec lignis ut uiuat eget nec ut occidat undis.

quod idem tristichon solum γ *praebet* (*sed* latitat sed solos): *manibus tenes grammatici lectorisue conatum uersibus corruptis meliores substituendi* ‖ 244—246 *habet hist. Apollonii* ‖ *tit.* Scalę rotę **S** ‖ 244 parte β ‖ 246 Et prope cum sint p. non se pertingere p. *Apoll. Laurent.* (Cum prope sint *Riesius*) | sę] si **S** ‖ 247—249 *habet hist. Apollonii* ‖ 247 scandimus **S**β (scandit *uitiose Apoll. Laurent.*): tendimus γ *Apoll. codd. dett.* ‖ 248 conserit *hist. Apollonii* (*cuius codd. dett. interpolati*) ‖ 249 Ut s. haerentes **S**$\beta\gamma$: Quicumque alta petunt *Apoll. Laurent.* (*similia dett.*) | nitantur *Buenemannus:* comitentur **S**$\beta\gamma$ comitantur *hist. Apoll.* (mittentur *eius edd. uetustae*) ‖ 250 M. m. parens **S**γ: In siluis genita et β

Vincta solo plano, manibus conpressa duabus
Ducor ubique sequens et me quoque cuncta sequuntur.

LXXX Tintinnabulum

Aere rigens curuo patulos conponor in orbes;
Mobilis est intus linguae crepitantis imago;
Non resono positus, motus longeque resulto.

LXXXI Laguna

Mater erat Tellus, genitor est ipse Prometheus;
Auriculaeque regunt geminatae uentre cauato;
Dum misere cecidi, diuisit me mea mater.

LXXXII Conditum

Tres olim fuimus, qui nomine iungimur uno;
Ex tribus est unus, set tres miscentur in uno;
Quisque bonus per se: melior, qui continet omnes.

LXXXIII Vinum in acetum conuersum

Sublatum nihil est, nihil est extrinsecus auctum;
Nec tamen inuenio, quicquid prius ipse reliqui:
Quod fueram, non sum; coepit, quod non erat, esse.

---

251 Vincta **S**: Iuncta $\beta\gamma$ | conprensa ς ‖ 252 sequntur **S** ‖ *tit.* LXXXI (*sic*) Tintinabulus **S**, *numeros abhinc uno augens* ‖ 253 curbo **S** | patulos — orbes *scripsi*: patulos — orbem (*ex* urbem *corr.*) **S** patulum — orbem γ patulo — orbe β ‖ 254 Mouilis **S** ‖ 255—257 *om. fere* γ ‖ 255 resonat — resultat β | motus longeque *Castalio*: motus quoque longe **S** motus quoque saepe *ceteri* sed motus saepe *Schenkelius* ‖ *tit.* Lagena *an* Lagona **S** *habeat dubium est*; Laguena *uel* Lacuna β ‖ 256 *fortasse* genitorq; est (fuit *uulgo*) | prometeus **S** ‖ 257 Auriculae regunt **S**β, *corr. Perionius* | redimito u. cauata **S** redimita u. cauato β, *correxi* (redimitae *Perionius*, redimitam *Pithoeus*) ‖ 258 misere cecidi ς: misera cęcidit **S** misera cecidi β cecidi (gaudi *uel* gaudii ς) subito γ | diuisit me mea mater *scripsi*: mater mea me diuisit **S**β mater mea me laniauit γ ‖ *tit.* Conditus potus β ‖ 260 trebus **S** | set *ego*: et *codd.* ‖ 261 Quisque *ex* Quisquis **S** ‖ *tit.* Vinum uersum in acetum β ‖ 262 actũ **S** ‖ 263 *et* 264, *in codd. qui sunt, traiecit Heumannus* ‖ 264 inueni γ | cuiquid — relinqui **S** ‖ 263 Quod fuerat non est γ | coepi (cępi **S**) quod non eram esse **S**β, *corr.* γ

LXXXIIII Malum

Nomen ouis graece, contentio magna dearum,
Fraus iuuenis pulcri, iunctarum cura sororum
Excidio Troiae *uel* bella cruenta peregi.

LXXXV Perna

Nobile duco genus magni de gente Catonis;
Vna mihi soror est, plures licet esse putentur;
De fumo facies, sapor et mihi salsus inhaesit.

LXXXVI Malleus

Non ego de toto mihi corpore uindico uires,
Sed capitis pugna nulli certare recuso:
Grande mihi caput est, totum quoque pondus in illo.

LXXXVII Pistillus

Contero cuncta simul uirtutis robore magno;
Vna mihi ceruix, capitum sed forma duorum;
Pro pedibus caput est: nam cetera corpore non sunt.

---

265 Nomen habens grecum ς ‖ 266 pulcri *Castalio*: functi. pulcrã **S** functi $\beta\gamma$ furtim *Schenkelius* cincti *Klappius*; *ego* iuuenem *intellego Acontium* (*cf. de eius forma Dilthey de Call. Cyd. p.* 36) | iunctarum *scripsi*: multarum **S**$\beta\gamma$ pulcrarum *Klappius* (*quod non minus atque tradita lectio incertum uagumque est*; *iunctas sorores intellego Gratias*) ‖ 267 Excidium (Exidium **S**) troiae bella cruenta peregi **S**β, *quod correxi* (*ante* bella *addunt* dum ς quae *Perionius* cui *Heum.*); *ante hunc u.* **S** *habet*:

Hoc uolo ne breuiter mihi syllaba prima legatur.

quod commentum grammatici alicuius supientiam olens recepit γ ‖ 269 uidentur **S** ‖ 270 sapor et mihi salsus inhaesit *scripsi*: mihi sapor inhaesit **S** de mari mihi sapor inhaesit β sapientia de mare nata est γ *aperto corruptionis progressu* ‖ 271 Non mihi de totũ corpus ego . non ego de toto *eqs.* **S** ‖ 273 mihi **S**β: tamen γ | pondus **S**β: corpus γ | in illo **S**γ: in ipso est β ‖ 278 corpore *Wernsdorfius*: corpora *codd.* (corporis absunt ς *praue*)

LXXXVIII Strigilis aenea

Cuprea curua capax, alienis humida guttis,
Luminibus falsis auri mentita colorem,
Dedita sudori, modico subcumbo labori.

LXXXVIIII Balneum

Per totas aedes innoxius introit ignis;
Est calor in medio magnus, quem nemo ueretur;
Non est nuda domus, sed nudus conuenit hospes.

LXXXX Tessera

Dedita sum semper uoto, non certa futuri;
Iactor in ancipitis uaria uertigine casus;
Nunc ego maesta malis, nunc rebus laeta secundis.

LXXXXI Pecunia

Terra fui primo, latebris abscondita duris;
Nunc aliud pretium flammae nomenque dederunt,
Nec iam terra uocor, licet ex me terra paretur.

LXXXXII Mulier quae geminos pariebat

Plus ego sustinui quam corpus debuit unum;
Tres animas habui, quas omnes intus alebam;
Abscessere duae, sed tertia paene peregit.

---

tit. aenea *om.* β || 277 Cuprea *scripsi*: Rubea **S**β Rubida γ Roscida *Castalio* Uuida *uel* Rufeo *Wernsd.* | curba **S** || 278 Fluminib; **S** | mentita colorem γ: simulata metallo mentita colorem **S** simulata metallo β || 280—282 *habet hist. Apollonii, sed deprauatos et tantum in codd. dett.* || 282 nudus *om.* **S** || 28 fato γ | futuro *codd., corr. Heumannus* || 285 Non — non γ || 286 primum β | duris ς: diris **S**β terrae γ || 287 aliud *ex* alio *corr.* **S** | regnum *Perionius* | dederant **S** || *tit.* paribat **S** || 290 alebam *scripsi*: habebam *codd.* || 291 Abscessere *scripsi*: Discessere *codd.* | paene γ: pena **S** poena β | peregit (*scil. duas*) **S**β: secuta est γ; *an* peractast?

LXXXXIII Miles podager

Bellipotens olim, semper metuendus in armis,
Quinque pedes habui, quos numquam nemo negauit;
Nunc mihi uix duo sunt: inopem me copia reddit.

LXXXXIIII Luscus alios uendens

Cernere iam fas est, quod uix tibi credere fas est:
Vnus inest oculus, capitum sed milia multa;
Quidquid habet uendit, quod non habet unde parauit?

LXXXXV Funambulus

Inter luciferum caelum terrasque iacentes
Aera per medium docta meat arte uĭator;
Semita sed breuis est, pedibus nec sufficit ipsis.

LXXXXVI

* * *

LXXXXVII Vmbra

Insidias nullas uereor de fraude latentis;
Nam deus attribuit nobis haec munera formae,
Quod me nemo mouet, nisi qui prius ipse mouetur.

---

tit. Miles potager **S**: Miles podagricus γ Miles β ‖ 292 semper **S**: saeuis $\beta\gamma$ ‖ 293 Quinque γ: Sex **S**β Sexque *Pithoeus* | quod γ | unquam *Heynazius inutiliter* ‖ 294 cupia **S** | reddit **S**β: fecit γ ‖ *tit.* alium γ | uindens **S** tenens γ ‖ 296 Quidquid **S**: Qui quod $\beta\gamma$ | uindit **S** | parauit **S**: parabit $\beta\gamma$ ‖ *tit.* Funeambulus **S** ‖ 298 lucificum $\beta\gamma$ ‖ 299 doctã . eat **S** ‖ LXXXXVI (301—303) *deest in* **S**β; *aenigma scilicet aliunde sumptum et medio aeuo factum praebet* γ *hoc*:

De VIII ut tollas VII et remanent VI

Nunc mihi iam credas (-des), fieri quod posse negatur.
Octo tenens (-nes *uulgo*) manibus, sed me monstrante magistro
Sublatis septem reliqui tibi sex remanebunt.

u. 3 quinque manebunt *scribi uult L. Muellerus d. r. m. p.* 222 *et Fleckeis. ann.* 1866 *p.* 269; *cf. et H. Klappius l. l. p.* XVIII

LXXXVIII Echo

Virgo modesta nimis legem bene seruo pudoris:
Ore procax non sum nec sum temeraria linguae;
Vltro nolo loqui, sed do responsa loquenti.

LXXXVIIII Somnus

Sponte mea ueniens uarias ostendo figuras;
Fingo metus uanos nullo discrimine ueri;
Sed me nemo uidet, nisi qui sua lumina claudit.

C Monumentum

Nomen habens hominis post ultima fata relinquo;
Nomen inane manet, sed dulcis uita profugit;
Vita tamen superest meritis post tempora uitae.

---

304 latentis **S**: latenti $\beta\gamma$ || 305 munera] ne *supra lin.* **S** || 306 nisi quid **S** | mobetur **S** || 308 lingua β || *tit.* Somnium *mauult Muellerus* || 311 uero γ || 312 claudet **S** || 312 relinquo *Castalio*: relinquor **S** remansi $\beta\gamma$ || 313 sed] *num* si? || 315 meritis *scripsi*: mortis **S** morti $\beta\gamma$ multis *Heumannus*

LVXORII EPIGRAMMATON LIBER

441 **Ad Faustum**

Ausus post ueteres tuis, amice,
Etsi iam temere est placere iussis,
Nostro Fauste animo probate conpar,
Tantus grammaticae magister artis,
Quos olim puer in foro paraui
Versus ex uariis iocis deductos
(Illos scilicet, unde me poetam
Insulsum mage quam puto legendum),
Nostri temporis ut amauit aetas,
In paruum tibi conditos libellum
Transmisi memori tuo probandos
Primum pectore; deinque, si libebit,
Discretos titulis, quibus tenentur,
Per nostri similes dato sodales.
Nam si doctiloquis nimisque magnis
Haec tu credideris uiris legenda,

Luxorium habes apud Burm. VI 1—83, *Mey.* 299—381 ‖ Exp̃l . enigmata . sinfosi . inc̃ip . liber . epi . gramaton . uiri . clā^{ri} . luxori . et spectabilis . sunt ũr' LXXXXVII *inscribit* **S** ‖ **441** Metro falecio . ad faustum **S** (*fortasse hae quoque inscriptiones metrum indicantes, utpote a Fausto additae, seruandae sunt*) ‖ 2 iam *uulgo*: tam **S** ‖ 5 paui **S**, *corr. Heinsius* ‖ 6 iocis *scripsi* (*coll. u.* 21): locis **S** | reductos *Burm.* ‖ *uu.* 5 *et* 6 *traici uult Riesius, fort. recte* ‖ 8 mage quam puto *Maehly*: puto quam magis **S** ‖ 9 *puto* ut sacrauit (aestimauit *Burm.* ut probauit *Maehly, quod refutat u.* 11) ‖ 12 deinq; *scripsi*: deinc **S** dehinc *uulgo* deinde *Heinsius* | libibet **S** ‖ 13 Discredos **S** | *malim* quibus notentur ‖ 14 sudales **S** ‖ 16 credederis **S**; tradideris *Burm.*, *recte puto*

Culpae nos socios notabit index:
Tam te, talia qui bonus recenses,
Quam me, qui tua duriora iussa
Feci nescius, inmemor futuri.
Nec me paeniteat iocos secutum,
Quos uerbis epigrammaton facetis
Diuersos facili pudore lusit
Frigens ingenium, laboris expers.
Causam, carminis unde sit uoluptas,
Edit ridiculum sequens poema.

Ad lectorem operis sui 442

Priscos cum haberes, quos probares, indices,
Lector, placere qui bonis possent modis,
Nostri libelli cur retexis paginam
Nugis refertam friuolisque sensibus,
Et quam tenello tiro lusi uiscere?
Set forte doctis si illa rara est uersibus,
Sonat pusillique *e* laboris scommate
Nullo decoris ambitu sententia,
Hanc tu requiris et libenter incohas,
Velut iocosa si theatra peruoles.

---

17 notauit **S** ‖ 18 Tam te *Meyerus*: Tantę **S** | bonus *scripsi* (*cf.* 271, 3): bonis **S** | recensis **S** ‖ 22 peniteat . ocos securum **S**, *corr. Heinsius et Burm.* ‖ 22 Quod **S**, *corr. Meyerus* | epigramathon facitis **S** ‖ 23 Diuersos *ego* (*lectt. lat. p.* 35): Diuerso et **S** ‖ 26 Edit *ego*: Egit **S** Edet *Riesius* | rediculũ **S**

442 Iam uici ad lectorem operi sui **S** (*id est* Iambici) ‖ 1 probare **S** ‖ 4 tribulisque **S**, *corr. Meyerus* ‖ 5 tyrolusibiscere **S** ‖ 6 Set *ego*: Et **S** An *Riesius* | si *uulgo delent* | cara **S**, *correxi* ‖ 7 Sona **S** | pusillique e *scripsi*: pusilliq; **S** quae *uulgo* | scommate *ego*: comutę **S** schemate *Riesius* ‖ 8 ambitus **S**, *correxi* ‖ 9 tu requiris *ego*: lurequeris **S** iure (tute) quaeris *Heinsius* | incoas **S** ‖ 10 teatra **S** | peruoles *scripsi*: pernotes **S** personent *Maehly*

443 **Ad librum suum**

Paruus nobilium cum liber ad domos
Pomposique fori scrinia publica
Cinctus multifido ueneris agmine,
Nostri defugiens pauperiem laris,
Quo dudum modico sordidus angulo
Squalebas, tineis iam prope perditus,
Si te despiciet turba legentium
Inter Romulidas et Tyrias manus,
Isto pro exequiis claudere disticho:
Contentos propriis esse decet locis,
Quos laudis facile est inuidiam pati.

444 **Epigrammata parua quod in hoc libro scripserit**

. . . . . .

Si quis hoc nostro detrahit ingenio,
Adtendat modicis condi *de* mensibus annum,
Et graciles hiemis, ueris et esse dies,
Nouerit *in* breuibus magnum deprendier usum:
Citra mensuram gratia nulla datur.
Nec mea continuo sic pagina displicet actu:
Finito citius carmine clausa silet.

---

443 Asclepiadei ad *eqs* **S** ‖ 1 Parbus **S** ‖ 2 Ponposique — publici **S** ‖ 3 agmine *uulgo*: hacminerue **S** ‖ 4 diffugiens **S** ‖ 5 sordidos **S** ‖ 6 Saualebas **S**, *corr. Meyerus* | perditus *ego*: deditos **S** (-tus *uulgo*) delitus *Riesius* debitus *Maehly* ‖ 7 dispiciet **S** ‖ 9 exiquiiselaudere distico **S** (exeq. *corr. m. 1*) ‖ 10 probriis esse debit **S**; decet *Salm.* ‖ 10 *puto* modis ‖ 11 ludi facile *L. Muellerus* haud difficile *Maehly*

444 De epigramata *eqs.* **S** (De eo quod epigr. *uulgo*) ‖ 1 *sic explet Burm.* Parua quod exiguo sint scripta epigrammata libro ‖ 2 in hoc *Burm.* | detrait **S** ‖ 3 de *om.* **S**, *add. Burm* .(concludi *Meyerus*) | mensibis **S** ‖ 4 faciles **S**, *corr. Meyerus* | uiris et esset **S** ‖ 5 in *om.* **S**; *an* et? | brebib; **S** | dependere **S**, *corr. Meyerus* ‖ 6 Citra *ego*: Altra **S** Ultra *uulgo* ‖ 7 Nec *ego*: Hic **S** | continuo sic *scripsi*: concinno si **S** ‖ 8 Fenito **S** | carmina **S**, *correxi* | silent *Burm.* (licet *uulgo*)

Nam si constaret libris longissima multis,
Fastidita forent plurima uel uitio.

De piscibus, qui ab hominibus cibos capiebant 445

Verna clausas inter undas et lacunas regias
Postulat cibos diurnos ore piscis paruolo,
Nec manum fugit uocatus nec pauescit regiam;
Roscidi sed amnis errans hinc et inde margine
Odit ardui procellas et dolosi gurgitis
Ac suum, quo liber esset, transnatans horret mare.
Sic famem gestu loquaci et mitiori uertice
Discit ille quam sit aptum uentris arte uincere.

De apro mitissimo in triclinio nutrito 446

Martis aper genitus iugis inesse montium,
Frangere *et* horrisonum nemus ferocius solens,
Pabula porticibus capit libenter aureis
Et posito famulans furore temperat minas;
Nec Parios lapides reuellit ore spumeo
Atria nec rabidis decora foedat ungulis,
Sed domini placitam manum quietus appetens
Fit magis ut Veneris dicatus ille sic sacris.

---

10 uel uitio *suspectum* (uel merito *Riesius* bella cito *Petschenig*)

445 Trocaicū de ... cybos .. **S** ‖ 1 *puto* Clausa uernas ‖ 2 Postula — pisces (s *alt. supra lin.*) paruolo (*ex* -lus *corr.*) **S** ‖ 3 Hęci **S** | pupescit regia **S**, *corr. Duebnerus* (pudescit *Meyerus*) ‖ 4 margines **S** ‖ 5 gurgites **S** ‖ 6 esset *Duebnerus*: esse **S** | transnatat *Meyerus* | horret *scripsi*: solet **S** colit *Duebn.* ‖ 7 et] *num* in*?* ‖ 8 Discos ille quem **S** | aptus *Meyerus* | uentris arta *Klappius*; *nondum emendati uu.* 7 *et* 8

446 Arcilociū de *eqs* **S** | mitissimo *Riesius*: missū **S** ‖ 2 et *om.* **S**, *add. Meyerus* | ferotius **S** ‖ 4 famulas **S**, *correxi* (tremulas *Klappius*) ‖ 6 rabidis *L. Muellerus*: rapitis **S** (-dis *uulgo*) | fędat **S** ‖ 7 placidam **S**, *correxi* ‖ 8 sic *ego*: sit **S** (It *pro* Fit *Klappius*)

447 **De auriga Aegyptio qui semper uincebat**

Quamuis ab Aurora fuerit genetrice creatus
Memnon, Pelidae conruit ille manu.
At te Nocte satum, ni fallor, matre parauit
Aeolus et Zephyri es natus in antra puer.
Nec quisquam qui te superet nascetur Achilles:
Tu Memnon facie es, non tamen et genio.

448 **In grammaticum furiosum**

Carminum interpres ueterumque uatum,
Cum breues artem pueros docere
Diceris uel te iuuenes magistrum
Audiunt uerbis ueluti disertum,
Cur in horrendam furiam recedis
Et manu et telo raperis uerendus?
Non es, in quantum furor hic probatur,
Dignus inter grammaticos uocari,
Sed malos inter sociari Orestas.

449 **In aduocatum effeminatum**

Execti species uiri,
Naturae graue dedecus,
Vsu femineo patens,
Foedae cura libidinis:

---

447 *tit.* aurica **S** ‖ 1 ab *del. Meyerus* ‖ 2 pellide **S** ‖ 3 Vt **S**, *corr. Meyerus* ‖ 4 Eolos **S** | *puto* latus ‖ 5 Ne **S** (Nequiquam *L. Muellerus*) ‖ 6 Tu *Muell.*: Dum **S** | facie es (*siue* facie's) *Meyerus*: facies **S** | es *Burm.* (*an* ingenio?)

448 Safficũ in *eqs.* **S** ‖ 1 ueterumque *scripsi*: meritique **S** | uadum **S**, *corr. Salm.* ‖ 2 breues *ego*: leues **S** ‖ 3 *num* Niteris? ‖ 4 Audeant **S** (-diant *uulgo*), *corr. Riesius* ‖ 5 Quur in orendã **S** | descendis *schedae Diuion.*; *puto* repente ‖ 6 uerendus *scripsi*: cruendos **S** cruentus *uulgo* ‖ 8 gramaticos **S** ‖ 9 sociarios orestas **S**, *corr. Burm.*

449 Gliconium in *eqs.* **S** ‖ 2 grabe **S** ‖ 3 Vso **S** | patens *scripsi*: pares **S** Paris *Burm.* ‖ 4 Fere **S**, *corr. Heinsius*

Cum sis ore secundior,
Cur causas steriles agis
Aut corrupta negotia
Et perdenda magis locas?
Agnoui et uideo: tuo
Ori quid bene credier
Non uis, sed puto podici.

In clamosum Pygmaeum corpore et furiosum 450

Corpore par querulis es uel clamore cicadis:
Hinc potior, quod te tempora nulla uetant.
Dum loqueris, quaerunt cuncti, uox cuius oberret,
Atque sonum alterius corporis esse putant.
Miramur, tantum capiant qui membra furorem,
Cum sit forma leuis, clamor et ira grauis.

In moechum, quod debriatus plorabat, cum coitum inplere non posset 451

Saepius futuis nimisque semper
Nec parcis, nisi forte debriatus
Effundis lacrimas, quod esse moechus
Multo non ualeas mero subactus.
Plora, ne futuas, peto, Lucine!
Aut semper bibe taediumque plange,
Aut, numquam ut futuas, uenena sume.

---

5 facundior **S**, *correxi* ‖ 6 Qur **S** ‖ 8 colis *Schubertus* ‖ 9 et *Meyerus*: ut **S** (*an* ut uideor*?*) ‖ 11 bis sed puro **S**, *corr. Salm.*

450 (*B.* III 164, *M.* 944) *habent etiam* **TV** ‖ *tit.* pigmeum *codd.* | corpore *om.* **TV** ‖ 1 per **T** p **V** | quaerelis (u *supra alt.* e) | cicauis **S** ‖ 2 patior **T** potius **V** ‖ 2 uedant **S** ‖ 3 cui obirent **T** aborret **V** ‖ 4 adq; **S** | somnũ **T** ‖ 5 cupiant **T** | qui *scripsi*: quẽ **S** que **T** quę **V** ‖ 6 Cum **S**: Vt **TV**

451 Falletium inme . cum quod debriatus . . . possit **S** (inebr. *Burm.*; *de forma* debriatus *cf. Peiperus in Fleckeis. ann.* 1873 *p.* 340) ‖ 1 Saepius] Iaeius **S** ‖ 2 Ne parces **S** | inebriatus *Burm.* ‖ 3 megus **S** ‖ 4 Multa **S** ‖ 5 Plura *Riesius* | fuduas **S** ‖ 6 Et **S**, *corr. Meyerus* | uiuit odiuq; plangit **S**, *corr. idem*

452 **In spadonem regium, qui mitellam sumebat**

Rutilo decens capillo
Roseoque crine ephebus
Spado regius mitellam
Capiti suo locauit;
Proprii memor pudoris,
Bene conscius quid esset,
Posuit cogente nullo,
Fuerat minus quod illi.

453 **In magum mendicum**

Tibi cum non sit diei panis,
Magicas artes inscius inples.
Ire per umbras atque sepulcra
Pectore egeno titubans gestis.
Nec tua Manes carmina sumunt,
Fame dum pulsus Tartara cantu
Omnia turbas, aliquid credens
Dare quod possit superis Pluton
Pauperibus. qui (puto quod peius)
Egeas totum semper in aeuum,
Mage, si poscis membra perempta.

454 **In acceptorarium obesum et infelicem**

Pondere detracto miseras, Martine, fatigas
Pressura crudelis aues: pinguedine tanta

452, 1 Rutilo *Burm.*: Ratio **S** Raro *Heinsius* ‖ 2 Roseaque carne *Petschenig* | crines effoeb; **S** ‖ 4 Capitis uolo capit **S**, *correxi* ‖ 5 probrii **S**

453 Anapesticum in magnũ medicum **S**; mendicum *corr. Isidorus Hilbergius* ‖ 3 adq; **S** ‖ 7 credens *scripsi*: crederis **S** credis *Meyerus* ‖ 8 super his **S**, *corr. Klappius* ‖ 9 qui *ego*: q; **S** | peius *scripsi*: petus **S** (quae p. q. dentur *Riesius* quo p. ditentur *Klappius*) ‖ 10 aeuum *scripsi*: orbem **S**

454 *tit.* accipitrarium *Draesekius* (*ap. Klappium p.* VI) ‖ 1 detracto *Duebnerus*: uel facto **S** ‖ 2 haues **S**

Vt tu sis, frustra maciem patiuntur iniquam.
Debuerant (fateor) magis has tua pascere membra,
Vt numquam possent ieiuna morte perire.

In uetulam uirginem nubentem 455

Virgo, quam Phlegethon uocat sororem,
Saturni potior parens senecta,
Quam Nox atque Erebus tulit Chaosque,
Cui rugae totidem graues, quot anni,
Cui uultus elephans dedit cutemque,
Mater simia quam creauit aruis
Grandaeua in Libycis nouissimo orbe,
Olim quae decuit marita Diti
Pro nata Cereris dari per umbras:
Quis te tam petulans suburit ardor,
Nunc cum iam exitium tibi supersit?
An hoc pro titulo cupis sepulcri,
Vt te condita fama sic loquatur,
Quod stuprata uiro est anus nocenti?

In medicolenonem 456

Quod te pallidulum, Marine noster,
Cuncti post totidem dies salutant,
Credebam medicum uelut peritum
Curam febribus et manum pudicam
De pactis logicae parare sectae

---

3 frustrã . aciem **S** ‖ 5 Ut unumquam — periret **S**

455, 1 flegeton **S**; Phaethon uocet *L. Muellerus* ‖ 2 senecte **S**, *corr. Riesius* (parente enecta *Petschenig*) ‖ 3 tullit caosq; **S** ‖ 4 ruget **S** ‖ 5 elefans **S** ‖ 7 libicis **S** | nouissimo (= *extremo*) *scripsi*: nouo sub **S** ‖ 8 quae *Burm.*: quam **S** | marita *Heinsius*: marto **S** (-ito *uulgo*) ‖ 10 pedulans **S** ‖ 12 cupit sepulchri **S** ‖ 13 condita *scripsi*: cognita **S** Ut per compita *Klappius* ‖ 14 stubrata **S** | es *Petschenig* | nocente (i *supra* te) **S**

456 *tit.* In medicum lenonem *mauolt Riesius* ‖ 2 toditem **S**; *puto* per tot item ‖ 5 pactis *scripsi*: factis **S** fastis *Meyerus*

Aut de methodicis probare libris.
At tu fornice turpius uacabas,
Exercens aliis, quod ipse possis
Lenatis melius tibi puellis
Scortandi solito labore ferre.
Noui, quid iubeat tuum, chirurge,
Conlectos animum uidere connos:
Vis ostendere te minus uirum esse,
Arrectos satis est mares uidere.

457 **In diaconum festinantem ad prandium cauponis**

Quo festinus abis gula inpellente, sacerdos?
An tibi pro psalmis pocula corde sedent?
Pulpita templorum, ne pulpita quaere tabernae,
Agmina quo caeli, non phialas referas.

458 **De turre in uiridiario posita, ubi se Fridamal aprum pinxit occidere**

Extollit celsas nemoralis Aricia sedes,
Sternit ubi famulas casta Diana feras,
Frondosis Tempe cinguntur Thessala siluis

---

6 metodicis **S** ‖ 7 Aüt **S** | turpius *Salm.*: tur . plus **S** ‖ 11 Nobi **S** | iubeat *scripsi*: liberat **S** libeat *Burm.* | cirurge **S** ‖ 12 Conlectos *Maehly*: Conspectos **S** Despectos *ego olim* | connos *in* cunnos *corr.* **S** ‖ 13 *in marg.* $R_{\bar{z}}$ (= *require*) **S** ‖ 14 Vlarrectos **S**, *corr. Heinsius*

457 *habent etiam* **TV** ‖ *tit.* De diacono festinante **V** In diconu festiuitatem **T** | caponis **T** ‖ 1 Quid **S** | abhis **S** | guila **S** cuila **T** guila **V** | inpelente **T** *et* (l *supra* el) **V** ‖ 2 spalmis **T** | poc. *ex* proc. **V** | codae **T** ‖ 3 Palpita — palpita q̄rę **V** ‖ 4 Agmina *scripsi*: Almina **S**, *om.* **TV** Numina *Salm.* | quod **V** (*non* **T**) | caeli *scripsi*: cęli laudes **TV** laudes **S**; laudes *est glossa uocis* referas | n̄ quae **V** | fialas **S**: filas **TV** | referas **T**: reseras **S** referes **V** repetas *Klappius* (Almi quo laudes, non phialae reseras *Schubertus*)

458 *tit.* uiridario *uulgo* | abrum **S** ‖ 2 fabulas — feres **S** (pauidas *Salm.*) ‖ 3 cincuntur tesala **S**

Pinguia *bene nutu* lustra Molorchus habet;
Haec uero aetherias exit quae turris in auras,
Consessum domino deliciosa parans,
Omnibus in medium lucris ornata refulget
Obtinuitque uno praemia cuncta loco:
Hinc nemus, hinc fontes et structa cubilia cingunt
Statque uelut propriis ipsa Diana iugis.
Clausa sed in tanto cum sit splendore uoluptas
Artibus ac uariis atria pulcra micent,
Admiranda tuae tamen est uirtutis imago,
Fridamal, et stratae gloria magna ferae.
Qui solitae accendit mentem uirtutis amore,
Aptasti digno pingere facta loco:
Hic spumantis apri iaculo per terga retorto
Frontem et cum geminis naribus ora feris;
Adque ictum subita prostrata est bellua morte,
Cui prius extingui quam cecidisse fuit:
Iussit fata manus telo nec uulnera sensit
Exerrans anima iam pereunte cruor.

De auibus marinis, quae post uolatum ad domum remeabant 459

Felix marinis alitibus Fridamal,
Felix iuuenta, prosperior genio,

---

4 Pinquia bene nutulus . tramůlorcus **S**; Pinguia Benuenti *Heinsius* (Benenti *Meermannus*) Laeta Cleonaeus *Burm.* Pinguiaque Nemeae *Riesius*; *num* uinetis*?* ‖ 5 ęterias **S** ‖ 7 lucris *scripsi*: lucis **S** ‖ 8 uno *scripsi*: nouo **S** ‖ 9 hinc structa *schedae* exstructa *Riesius* | ciuilia **S**, *corr. Salm.* (*sed ut* nemus *ad u.* 3 *et* fontes *ad Ariciam*, *ita corruptum* ciuilia *aliter emendandum fortasse ad u.* 4 *spectat*) | *fortasse* fingunt ‖ 10 probriis **S** | Diana *non intellego*; *num* minata*?* ‖ 13 sic turris *Burm.* ‖ 14 et (t *a m. ant. supra lin.*) statuę **S**, *corr. Salm.* ‖ 15 accendit (*scil. locus*) *scripsi*: accendens **S** ‖ 16 Optasti *Meyerus* | facia **S** ‖ 17 Hinc **S**, *correxi* | posterga **S**, *correxi* (post terga *uulgo*) | retorta **S** ‖ 19 Adque *scripsi*: Ante **S**(Actutum *Petschenig*) | prostrate . sibellua **S** ‖ 20 prius *bis* **S**, *corr. Salm.* ‖ 21 Misit *Petschenig*

459 *tit.* ad *om. edd.* (dominum *schedae*)

Quem sponte noscunt aequoreae uolucres!
Nec stagna grato frigida concilio
Priuis strepentes gurgitibus retinent,
Sed quo tuorum temperiem nemorum
Monstrent, uolatu praememores famulo
Pro te relictam non repetunt patriam.

460 **In aurigam senem uictum crimina in populos iactantem**

Te quotiens uictum circus, Cyriace, resultat,
Crimine uictores polluis et populos.
Quin uisum quereris senio languente perisse,
Castigasque tuae tarda flagella manus?
Et quod in alterius diuulgas crimina nomen,
Cur non illa magis credis inesse tibi?
Es meritis inpar, uirtute, aetate relictus:
Haec cum habeant alii, crimina uera putas.
Sola tamen falsis surgat tibi poena loquellis,
Vt uictus semper nil nisi crimen agas.

461 **In podagrum uenationi studentem**

Apros et capreas leuesque ceruos
Incuruus rapidis equis fatigat.
Tantum nec sequitur capitque quicquam.

---

3 noscunt *scripsi*: poscunt **S** pascunt *Schubertus* | egore **S**, *corr. Heinsius* ‖ 4 grado frigiga **S**; Phrygica *Burm.*; *an* Syrtica*?* | consilio *schedae*; *num forte* dom(i)cilio*?* ‖ 5 Priuis *scripsi*: Pigris **S** ‖ 6 numerum **S**, *corr. Schraderus* ‖ *post* 6 (*uel certe u.* 7 *post* Monstrent) *intercidisse uersiculus uidetur* ‖ 7 praememores *uox dubia* ‖ 8 Pro te *Meyerus*: Prope **S** | *num* nec*?*

460 *tit.* populo **S**, *correxi* (*cf. u.* 2) ‖ 1 quiriace **S**, *corr. Burm.* ‖ 2 set **S** ‖ 3 Quin *scripsi*: Tunc **S** Non *uel* Tune usum *Riesius* 3, 4 *post* 5, 6 *ponens* ‖ 4 Casticasq; **S** ‖ 5 Et *scripsi*: Sed **S** ‖ 6 Quur **S**

461 In potagrum uenatione studente **S** ‖ 1 lebesq; **S** ‖ 2 Incurb; **S** ‖ 3 Tantam **S**; *latet aut* Quamquam *aut nomen podagri* (*ut tollenda sit post* fatigat *interpunctio*)

Esse inter iuuenes cupit, uocari
Baudus, dum misero gemat dolore
Et nil praeualeat. quid ergo gestit?
Mori praecipiti furit caballo,
Cum lecto melius perire possit.

In supra scriptum, quod multa scorta habuit et eas custodiebat 462

Zelaris plures incurua clune puellas;
Sed nulla est, quae te sentiat esse uirum.
Custodis clausas, tamquam sis omnibus aptus;
Est tamen internus Iuppiter ex famulis.
Si nihil ergo uales, uanum cur arrigis inguen
Et facis ignauus mentis adulterium?

In medicum inpotentem, qui ter uiduam duxit uxorem 463

Post tot repleta busta
Et funerum cateruas
Ac dispares maritos,
Rugosa quos peremit
Fatis anus sinistris,
Tu nunc, chirurge, quartus
Coniunx uocate plaudis.
Sed uiuus es sepultus,

---

6 proualeat **S**, *corr. Burm.* ‖ 7 prȩcepiti **S** ‖ 8 posset **S**

462 In $\overline{ss}$ (*quod compendium notum falso* sacerdotem *interpretatus est Burm.*) quod multas scortos — costodiebat **S** ‖ 1 Zelaris *scripsi*: Zelo **S** Zelotypus *Salm.* (Zelo agitas *Riesius*) | incurua *ego*: incurbas **S** Iucuruus *Riesius, tamquam hoc hominis podagra incuruati fuerit nomen* | plune **S** ‖ 3 Costodis **S** | partus **S**, *corr. Salm.* ‖ 4 *num* in fam.*?* ‖ 5 uanum *ego*: uacuo **S** (-cua *uulgo*) uana *Muellerus* | arrigis] *prior* r *supra lin.* **S** | inguen *ego*: oge **S** orge *Heinsius* arte *Burm.* orche *Riesius* ‖ 6 ignarus **S**, *em. Muellerus*

463 Anagretium (*hoc est,* Anacreontium) in — uxuorem **S** ‖ 1 buta **S** ‖ 2 catebas **S** ‖ 3 Hac **S** ‖ 4 Rogosa **S** ‖ 6 circurge **S**

Dum parte qua decebat
Nil contines mariti.
Iam agnosco, cui uidetur
Nupsisse Paula rursus.
Nulli! quid ergo fiet?
Mutare mox lugubrem
Quam sumpserat cupibit
Vxor nefanda uestem,
Vt quarto eunte quintus
Possit uenire coniunx.

464 **In pantomimam pygmaeam, quae Andromachae fabulam frequenter saltabat et raptum Helenae**

Andromacham atque Helenam saltat Macedonia semper
Et quibus excelso corpore forma fuit.
Haec tamen aut breuior Pygmaea uirgine surgit
Ipsius aut quantum pes erat Andromachae.
Sed putat illarum fieri se nomine talem,
Motibus et falsis crescere membra cupit.
Hac spe, crede, tuas incassum decipis artes:
Thersiten potius finge, quod esse uales!

465 **In ebriosum nihil comedentem, sed solum bibentem**

Dum bibis solus pateras, quot omnes,
Saepe nec totis satiaris urnis

---

11 agnosco *scripsi* (*cf.* 483, 5): nosco **S** ‖ 12 fiet *scripsi:* fecit **S** ‖ 14 lucubrẽ **S** ‖ 15 cupibit **S**: cupiuit *uulgo* ‖ 17 quarto eunte *scripsi:* quartus adq; **S**

464 *habet etiam* **T** ‖ In pantominã pigmemi — hele **T** | pigmeã quę andromace — ęlene **S** ‖ 1 Andromachem **T** Andromace adq; **S** ‖ 3 pigmea *codd.* | uirginẽ **S** ‖ 4 andromace **S** -che **T** (*recte idem in titulo*) ‖ 6 Montibus *codd.* | membr≡ **T** ‖ 7 credi **S** | tuos *codd.*, *correxi* | incasum **S** | arte≡ **T** artus **S**; *correxi* ‖ 8 Tersiten *codd.* | uales (*siue* potes) *scripsi*: soles *codd.*

465, 1 Dum bibet solos **S** | poteram quod **S**, *corr. Petschenig* (poterant quod *uulgo*) ‖ 2 urnis *scripsi*: horis **S** orcis *Schubertus*

Et tibi munus Cereris resordet
Ac nihil curas nisi ferre Bacchum,
Nerfa, iam te non hominem uocabo,
Sed nimis plenam et patulam lagunam.

De Fama picta in stabulo circi 466

Qualem te pictor stabulis formauit equorum,
Talem te nostris blanda referto iugis.
Semper et adsiduo uincendi munera porta
His, quorum limen fortis amica sedes.

Aliter 467

Verum, Fama, tibi uultum pictura notauit,
Dum uiuos oculos iuncea forma gerit.
Tu quamuis toto uelox rapiaris in orbe,
Pulcrior hoc uno limine clausa sedes.

In uicinum inuidum 468

Zeleris nimium cur mea, Marcie,
Tamquam si pereas, limina, nescio,
Cum sis proximior, una uelut domus,
Et nostros paries dimidiet lares.
Sed gratum ferimus: talis es omnibus,
Nec quemquam nisi te *uis* miserum aspici.

---

4 curus — ferret **S** ‖ 5 Nerse *uulgo* | uocauo **S** ‖ 6 lacunam *ex* lucunam **S** lagenam *uulgo*

466, 4 sedis **S** (tenes *Meyerus ipse tamen* 484, 2 *conligens*)

467, 1 notabit **S** ‖ 2 uiuos] uigiles *Burm.*; *an* nimios, *oppositum ut sit* iuncea? ‖ 3 toto *ex* totũ *corr.* **S** | orbem **S**, *correxi* ‖ 4 sedis **S**

468, 1 quur — marcię **S** ‖ 2 nescio] s *supra lin.* **S** ‖ 3 sit **S** | une *L. Muellerus* | domu **S**, *corr. Meyerus* ‖ 5 feremus **S** ‖ 6 Ne **S** | uis *om.* **S**, *add. Salm.* | miser **S**, *correxi*

Contingat (quesumus, numina) quod cupis,
Te solum ut uideas, Marcie, cum malis!

469 **In gibberosum, qui se generosum iactabat**

Fingis superbum quod tibi patrum genus,
Nunc Iuliorum prole te satum tumens,
Nunc Memmiorum Martiique Romuli,
Prodesse gibbo forte quid putas tuo?
Nil ista falso uerba prosunt ambitu.
Tace parentes, ne quietos mordeas:
Natura nobis unde sis natus docet.

470 **De eo qui se poetam dicebat quod in triuiis cantaret uersus et a pueris laudaretur**

Conponis fatuis dum pueris melos,
Zenobi, et triuio carmina perstrepis
Indoctaque malis uerba facis modis,
Credis tete aliquid laudibus indere
Famamque ad teneros ducere posteros?
Hoc notae faciunt semper et alites:
Ni rite institues, sibila tum canunt.

---

7 quęsumus nomina **S**, *corr. Meyerus* ‖ 8 cum malis *scripsi*: dum uiuis **S**(bibis *Salm.*)

469 In gibberosum (*prior* b *supra lin.*) q. s. genero subiactabat **S** ‖ 4 Prodeesse **S** | furta *Maehly* | quod *Burm.* ‖ 5 ambito **S** ‖ 6 mordeas *scripsi*: moueas **S** ‖ 7 docet *in* doces *corr.* **S**

470 *tit.* tribiis **S** | cantaret ur' et (*cf. inscriptionem Luxorii*) *scripsi*: cantaretur et **S** cantaret et *Klappius* ‖ 2 tribio **S** | carmine **S**, *corr. Burm.* ‖ 3 Indocta atque *Meyerus sine causa* | *num* iacis *?* | modis *scripsi*: locis **S** iocis *L. Muellerus* ‖ 5 Fanamq; **S** ‖ 6 Huc **S** | notae *scripsi*: nostrae **S** rostro *Burm.* | aliter **S** ‖ 7 Nih **S** | institues *Riesius*: incapies **S**

In puellam hermaphroditam 471

Monstrum feminei bimembre sexus,
Quam coacta uirum facit libido,
Quin gaudes futui furente cunno?
Cur te cepit *ita* inpotens uoluptas?
Non das quod pateris facisque damnum.
Illam, qua mulier probaris esse,
Partem cum dederis, puella tunc fis.

Ad eum qui per diem dormiens nocte uigilabat 472

Stertis anhelanti fessus quod corde, Lycaon,
Exhorrens lucis munera grata piae,
Et tibi uigilias semper nox tetra ministrat:
Iam scio te nostro uiuere nolle die.
At si tale tibi studium natura parauit,
Visas antipodas; sis uel ut inde, redi.

De sarcophago, ubi turpia sculpta fuerant 473

Turpia tot tumulo defixit crimina Balbus,
Post superos spurco Tartara more premens.
Pro facinus! finita nihil modo uita retraxit,
Luxuriam ad Manes moecha sepulcra gerunt.

---

471 *tit.* ermafroditam **S** ‖ 1 Nostrum **S**, *corr. Salm.* (*an* Mostrum*?*) ‖ 3 Quin *scripsi*: Quae **S** ‖ 4 Quur te cepit **S** (Cum *Burm.* ceperit *uulgo*) | ita *om.* **S**, *addidi* ‖ 5 des quo **S** | damnum *scripsi*: cunnum **S** ‖ 6 quam **S** ‖ 7 tunc fis (*uel* es) *ego*: tuncis **S** tunc sis *Burm.*

472 *habent* **TV** ‖ *tit.* noctu **TV** | que uigilat **V** ‖ 1 anelanti **ST** | licaon **S** licaoni **T** licaom **V** ‖ 2 Exorrens **SV** (*corr. hic m. 2*) Exorent **T** | grata pie (*opponitur* nox tetra) *ego*: parta dei *codd.* diei *Meyerus* (die *Riesius* sparsa die *Petschenig*) ‖ 3 uigilias *ex* -lius **V** | trita **S** ‖ 4 scio] sua (u *ex corr.*) **V** | nole **T** ‖ 5 At *Meyerus*: Aut *codd.* (u *supra lin.* **V**) | studium] i *supra lin.* **S** | parabit **S** ‖ 6 Visas *scripsi*: Viad **TV** Viuas ad **S**, *qua in scriptura* uiuăs *nec apud Luxorium ferendum* (Viuus *Salm.*) | antipotas **S** astipodas **V** | uel ut *Petschenig*: uelut **S** uelud **TV** | sic (*uel* et) uigil *Burm.* sic uetus *Maehly* | re≡di **T**; redis *Riesius*

473 *tit.* sarcofaco — sculpea **S** ‖ 2 su≡peros **S** ‖ 4 Luxoriam **S** | moecha *Salm.*: mecum **S** | ferunt *Maehly*

474 **Item unde supra scriptum: ubi equi circi bibebant**

Creuit ad ornatum stabuli circique decorem
Purior egregio reddita lympha loco,
Quam cingunt uariis insignia clara metallis
Crispatumque super scinditur unda gradum.
Excipit hanc patuli moles miranda sepulcri,
Corporibus uiuis pocula blanda parans.
Nec iam sarcophagus tristis sita funera claudit,
Sed laetus dulci flumine conplet equos:
Fundit aquas diro sic natum marmore flumen,
Falsa tamen species uera fluenta uomit.
Plaudite uos Musae diuersaque plaudite signa,
Quae circum docili continet arte decor;
Et dum palmigeris post praelia tanta quadrigis
Garrula uictores turba resoluit equos,
Praebete innocuos potus potusque salubres,
Vt domino proprius gaudia currus agat.

475 **In cinaedum bona sua corruptoribus dantem**

Diuitias grandesque epulas et munera multa,
Quod proaui atque ataui quodque reliquit auus,
Des licet in cunctos et spargas, Becca, maritos:
Plus tamen ille cupit, cui dare saepe cupis.
Nescio quid miserum est, quod celas, Becca: talento
Vendere debueras, si bona membra dares.

---

474 *tit.* unde $\overline{ss}$ **S** (*cf. tit. c.* 462); *falso ad c.* 466 *sq. rettulit Burmannus*; *intellege sarcophagum praecedentis carminis* || 1 Crebit **S** || 2 *num* edita? | nimfa **S** || 4 Crispatumquę **S** (-toque *uulgo*) | funditur *Maehly* | gradu **S**, *correxi* (gelu *Burm.* uado *Maehly*) || 5 oles miranda (i *ex* u) **S** || 7 Nec iam *Maehly*: Neclam **S** (Nec clam *uulgo*) | sarcofatus **S** | tristis sita *ego*: tristissima **S** tristis sua *Maehly* | funere **S** || 9 duro **S**, *correxi* | sic natum *scripsi*: signatum **S** || 9 speciesuęs . uera **S** || 14 palmiferis **S**, *correxi* | praemia **S**, *correxi* || 14 Garrula] *altera* r *suprascr.* **S** || 16 probrius **S** | currus *scripsi*: circus **S** | agit **S**; *num* alat?

475 2 adq; atabi quodque relinquid ab; **S** || 4 cupit *Riesius*: capit **S**

De eo qui uxorem suam prostare faciebat pro filiis habendis 476

Stirpe negata patrium nomen
Non pater audis; pactus adulter
Coiugis castae uiscera arauit,
Pariat spurcos ut tibi natos
Inscia, quo sint semine creti.
Fuerant forsan ista ferenda
Foeda, Proconi, uota parumper,
Scire uel ipsum si tuus umquam
Posset adultus dicere patrem.

De aleatore in pretio lenocinii ludente 477

Ludis nec superas, Vltor, ad aleam
Nec quicquam in tabulam das nisi uirginem,
Spondens blanditias et coitus simul.
Hoc cur das aliis, quod poteras tibi?
Hau tablae melius praemia grata sunt,
At prodest uitium tale, quod impetras!
Si uincas, ego te non puto uirginem
In luxum capere, sed mage uendere.

---

476 *tit.* filios **S** ‖ 2 pactus *scripsi*: carus **S** rarus *Klappius* ‖ 3 Coniugis **S**, *corr. idem* | arauit *scripsi*: damnas **S** ‖ 4 spurcos **S**: spurios *Salm. contra metrum* ‖ 5 Inscia *Klappius*: Inscius **S** Inscios *uulgo* | quod **S** ‖ 7 Fęda **S** | progenii *L. Muellerus* ‖ 8 ipsum *ego*: ipsa **S** ipsam *Burm.* ipse *Muell.* | si tuus *Muell.*: situs (i *supra lin.*) **S** filius *Burm.* ‖ 9 dicere matrem **S**, *correxi*

477 *tit.* ludentẽ **S** ‖ 1 ultor *uulgo*; *nomen proprium puto* (uictor *Riesius* superat alter *Muellerus de r. m.* 165) ‖ 2 tabula — uirginum **S**, *corr. Muell.* ‖ 3 coitu **S** ‖ 5 Hau *scripsi*: An **S** | tablae *Schubertus*: tabulae **S** tali *Muell.* | praelia *Schubertus* ‖ 6 At *ego*: Aut **S** An *Schub.* | prodeest **S** | imperas **S**, *corr. Muell.* ‖ 7 reputo **S**, *corr. Salm.* ‖ 8 cupere **S**, *correxi* | se . din agine uindere **S**, *corr. Burm.*

478 **In nomen Aegyptii, quo equi circi infortunium capiebant**

Icarus et Phaethon Veneto nolente uocaris
Atque agilis, pigro cum pede cuncta premas.
Sed tamen et Phaethon cecidit super aethera flammis,
Dum cupit insolitis nescius ire plagis;
Tu quoque confractis defectus in aequora pinnis,
Icare, Phoebeo uictus ab igne cadis.
Digno his ergo tibi praebentur nomina fatis,
Per te iterum ut pereant, qui periere prius.

479 **De Romulo picto, ubi in muris fratrem occidit**

Disce pium facinus: percusso, Romule, fratre
Sic tibi Roma datur. huius iam nomine culpat
Nemo te c(a)edis, murorum si decet omen.

480 **De eo qui amicos ad prandium clamabat, ut plura exposceret xenia**

Gaudeo quod me nimis ac frequenter
Ambitu pascis, Blumarit, superbo.
Vnde sed pascor? mea sunt per omnes
Sparsa conuiuas bona. nec uolebam,
Pasceres quemquam peteresque mecum,
Ne tibi quicquam detur, unde pascas.
Hoc tamen sed si uitio teneris,
Me precor numquam iubeas uocari.

---

478 *tit.* infort. *ex* infurt. *corr.* **S** ‖ 1 fęton beneto **S** ‖ 2 Adq; acilis **S** ‖ 3 feton **S** ‖ 4 insolutis **S** ‖ 5 conpactis *Klappius* | aequore **S**, *correxi* ‖ 6 foebeo **S** ‖ 7 Dignis ergo **S**, *correxi* ‖ 8 perire **S**, *corr. Salm.*

479, 2 culpa **S**, *corr. Burm.* (culpet *Riesius*) ‖ 3 caedis **S**, *correxi; est enim* (*ut agnouit Klappius*) *hic u. recurrens; unde concidunt doctorum in uoce* si decet *coniecturae*

480 *tit.* senia **S** ‖ 1 qod **S** ‖ 2 *num* poscis (*et u.* 5 Posceres)*?* ‖ 4 sparsas **S** ‖ 7 si tu *schedae*

De auriga lato frequenter cadente 481

Pascasium aurigam populi fortem esse fatentur;
Ast ego non aliud quam torpida membra notaui
Inflatumque caput papulis et amicta ruinis
Brachia, quae numquam recto moderamine frenant;
Mox cadit et scandit, rursum cadit, inde resurgit
Et cadit, ut miseris frangantur crura caballis:
Non iste humano dicatur semine natus,
Hunc potius gryphum proprium uocet Africa circo.

De laude aurigae prasini 482

Iectofian prasino felix auriga colore,
Priscorum conpar, ars quibus ipsa fuit,
Suetus equos regere *et* metas lustrare quadrigis
Et quocumque uelis ducere frena manu:
Non sic Tantalides humero stat uictor eburno;
Vna illi palma est, at tibi multa manet.

In eum qui foedas amabat 483

Diligit informes et foedas Myrro puellas;
Quas aliter pulcro uiderit ore, timet.
Iudicium hoc quale est oculorum, Myrro, fateri,
Vt tibi non placeat Pontica, sed Garamas!
Iam tamen agnosco, cur tales quaeris amicas:
Pulcra tibi numquam, sed dare foeda solet.

---

481 *tit.* aurigilato **S**; lato *uel* inflato *Burm.* (elato *Riesius*) ‖ 1 fortasse **S**, *corr. idem* ‖ 2 turbida **S**, *correxi* (turgida *Burm.*) | notabo **S**, *corr. Schubertus* ‖ 3 papulis *Doehnerus* (*Verg. Georg.* III 564): populis **S** | amica **S**, *correxi* ‖ 4 quem **S**, *corr. Duebnerus* | recto] c *supra lin.* **S** ‖ 5 scandit *scripsi*: cadit **S** surgit *Klappius* (atque cadit *uel* et cadit et *Burm.*) ‖ 7 semine *Maehly*: nomine **S** ‖ grifum probriũ **S**; gryllum *Schubertus* | uocat *schedae*

482, 1 Iectofiant (t *alt. punctis deleta*) **S** ‖ 2 conparar . squib; **S** | *num* ista *uel* illa? ‖ 3 ęquus **S** | et *om.* **S** ‖ 6 palmę st **S**

483 *tit.* fędas *ex* fedas *corr.* **S** ‖ 1 pellas **S** ‖ 2 alitet **S** | uident **S**, *corr. Salm.* ‖ 3 Indicium **S** | fatere **S**, *corr. Riesius* ‖ 5 quur **S** ‖ 6 se *Burm.* | solet (*uel* uolet) *scripsi*: potes **S** potest *Salm.*

484 **De simiis canum dorso inpositis**

Reddita post longum Tyriis est mira uoluptas,
  Quem pauet ut sedeat simia blanda canem.
Quantum magna parant felici tempora regno,
  Discant ut legem pacis habere ferae!

485 **De partu ursae**

Lambere nascentis fertur primordia prolis
  Vrsa ferox, placido dum facit ore genus:
Expolit informes labris purantibus artus
  Et pietas subolem rursus amore creat;
Vt rite e trunco formatur corpore signum,
  Dum sculpendo facit crescere membra faber.
Officium natura suum permisit amanti:
  Formam post uterum lingua magistra parit.

486 **De laude horti Eugeti**

Hortus, quo faciles fluunt Napaeae,
Quo ludunt Dryades choro uirente,
Quo subit teneras Diana Nymphas;
Quo Venus roseos recondit artus,
Quo fessus teretes Cupido flammas
Suspensis reficit liber pharetris,
Quo se Acidaliae ferunt puellae;

---

484 *tit.* dorsum **S** ‖ 1 tiriis **S** ‖ 2 pauit **S** ‖ 3 Quanto **S**, *corr. Meyerus* | felice (i *m. rec. supra* e *alt.*) **S**

485, 2 dum *ego*: cum **S** ‖ 3 purantibus *scripsi*: parentib; **S** parientibus *Salm.* ‖ 5 Vt rite e trunco *scripsi*: Atrito truncum **S** (Attrito *uulgo*) | *num* marmore? | signum *scripsi*: pignus **S** ‖ 8 pos **S** | pauit **S**, *corr. Salm.*; *num* fouet?

486 *tit.* ortus **S** | Euageti *Burm.* (Euangeli *schedae*) ‖ 1 napee **S** ‖ 2 driades **S** | uirente choro **S**, *traieci* (*num* nitente?); uiretque Chloris *schedae* ‖ 3 sobit **S**, *corr. Salm.* (fouet *Heinsius*; *num* coit?) | nimfas **S** ‖ 4 Quo *ex* Quu **S** ‖ 5 teredes **S** ‖ 6 Suspensus **S** | faretris **S** ‖ 7 Quo se Acidaliae (*i. e. Gratiae*) *scripsi*: Quos elaconides (*sed* ni *supra lin.*, des *ex* dis *corr.*) **S** Heliconiades *Salm.* sese Aonidae *Burm.* ferunt se Heliconides *L. Muellerus d. r. m.* 163; *sed Musis hic locum esse recte negauit Riesius*

Cui numquam minus est amoena frondis,
Cui semper redolent amoma uerni,
Cui fons perspicuis tener fluentis
Muscoso riguus salit meatu,
Quo dulcis auium canor resultans

* *
* *

Quidquid per Tyrias refertur urbes,
Hoc uno famulans loco subaptat.

De tablista furioso quasi tesseris imperante 487

Ludit cum multis Vatanans, sed ludere nescit,
Et putat imperio currere puncta suo.
Sed male dum numeros contraria tessera mittit,
Clamat et irato pallidus ore fremit.
Tum uerbis manibusque furens miserandus anhelat,
De solitis faciens proelia uera iocis.
Effundit tabulam mensam subselia pyrgum
Perditaque Harpyacis aera rapit manibus.
Hic si forte unam tabulam non arte sed errans
Vicerit aut aliam, nil bene dante manu,
Mox inflat uenas et raucida guttura tendit
Plusque furit uincens, quam superatus erat.
Iam non huic ludum sapientum calculus aptet
. . . . . .

---

8 minus est] *fortasse* coma dest ‖ 9 amoma *scripsi*: amoena **S** *e u. priore* ‖ 10 frons (n *supra lin.*) **S** ‖ 11 salit *Burm.*: parit **S** ‖ 12 resultat *Burm.*; *potius post* 12 *lacunae signa posui* ‖ 13 Tyrias *scripsi*: urias **S** uarias *Salm.* | referret **S**, *corr. Salm.* ‖ 14 unus f. locus ministrat *Salm.*

487 *tit.* inperantē **S** ‖ 1 Vatanas *Salm.* ‖ 2 pudat **S** ‖ 3 mitte **S** ‖ 4 et] pt **S** ‖ 5 Tuum — anelat **S** ‖ 6 *puto* De solis ‖ 7 Effandit **S** | mensa subselia pirgū **S** (subsellia *uulgo*) ‖ 8 arpia . cisera **S** ‖ 11 raucida *scripsi*: pallida **S** ‖ 13 Iam non *scripsi*: Non iam **S** | cludum **S** ‖ *nulla lacuna in* **S**

488 **De uenatore picto in manibus oculos habente**

Docta manus saeuis quotiens se praebuit ursis,
Numquam fallentem tela dedere necem.
Hinc etiam digitis oculos pictura locauit,
Quod uisum frontis prouida dextra tulit.

489 **Aliter unde supra**

Venatori oculos manibus pictura locauit
Et geminum egregia lumen ab arte manet.
Hic quocumque modo uenabula fulgida pressit,
Signatum ueluti contulit exitium.
Naturae lucem uicerunt fortia facta:
Iam uisus proprios coepit habere manus.

490 **In aurigam effeminatum numquam uincentem**

Procedis, Vico, nec tamen praecedis,
Et quam debueras tenere partem,
Hac mollis misero teneris usu.
Vmquam uincere possis ut quadrigis,
Corruptor tibi sit retro ponendus.

491 **De paranympho delatore, qui se ad hoc officium omnibus ingerebat**

Hermes cunctorum thalamos et uota pererrat,
Omnibus ac sponsis pronubus esse cupit.

---

488 *tit.* habentem **S** ‖ 1 sebis **S** ‖ 2 telatededere (*alt.* de *supra lin.*) **S** ‖ 4 tullit **S**

489 *tit.* ude **S** ‖ 2 micat *Schubertus* ‖ 3 rexit *Maehly* ‖ 4 contullit exidiũ **S**, *corr. Riesius* (excidium *uulgo*) ‖ 5 Nuture **S** ‖ 6 proprius cepit **S**

490, 1 Praecedis **S**, *corr. Meyerus* (Praecedis — procedis *Riesius*) ‖ 2 qua d. uigere parte *Maehly* ‖ 3 Ac **S** | misera **S**, *corr. Burm.*

491 *tit.* paranimfo **S** ‖ 2 ponsis **S**

Hunc quisquam *cum* forte uelit contemnere diues,
Mox eius famam rodit iniqua serens.
Nec tutum obsequium: uotis famulatur amicus,
Indicet ut potius, quae uidet, ille nocens.
Non sua sortitur, te qui facit auspice uota,
Sed tua; cui multum conferet, ut taceas.

De funere mulieris formosae, quae litigiosa fuit 492

Gorgoneos uultus habuit Catucia coniunx;
Haec dum pulcra foret, iurgia saepe dabat.
Fecerat atque *eadem* semper rixando maritum,
Esset ut insano iste timore tacens;
Et quotiens illam trepido cernebat amore,
Haerebat, tamquam uera Medusa foret.
Defuncta est tandem, haec iurgia ferre per umbras
Cumque ipsa litem reddere Persephone.

De duobus qui se conpedibus, quibus uincti erant, ceciderunt 493

Conpedibus nexi quidam duo forte sedebant
Criminis ob causam carceris ante fores.
Hi secum subitae mouerunt iurgia rixae;
Ebrietatis opus gessit iniqua fames.
Nec caedem pugnis aut calcibus egit uterque:
Vincla illis telum, uincla fuere manus.

---

3 cum (quom) *addidi*: *om.* **S** si *uulgo* | diues *num sanum?* | 4 ferens **S**, *correxi* || 5 tutum *scripsi*: purum **S** | uotis f. amicus *scripsi*: notis f. amicis **S** || 6 uidit **S** | ille nolens **S**, *correxi* | 7 te *Heinsius*: ę **S** || 8 cui] qui*?* | taces **S**

492, 1 Gorgoneus — coniux **S** || 2 *puto* Et cum spurca || 3 adq; | **S** eadem *addidi*: *om.* **S** suum *uulgo* | rixandũ mantũ **S** || 4 insanus *Petschenig* | iste timore *scripsi*: stultius ore **S** || 5 illa **S**, *corr. Burm.* | amore *suspectum* || 6 Horrebat *Maehly* | mętusa **S** || 7 tacitas *Meyerus* tendens *Maehly* || 8 persenecem **S**, *corr. Heinsius*

493, 1 forti **S** || 4 Et uirtutis opus *Salm.* || 5 eregit **S**

Nemo truces posthac debet pauitare catenas,
Si reus e poenis ingerit arma suis.

494 **De causidico turpi, qui concubam suam Charitem uocabat**

Esset causidici si par facundia neruo,
Impleret cuncti uiscera negotii.
At tamen inuigilat causis, quae crimina pandunt,
Dum Veneris tabulas iure Priapus agit.

495 **In ministrum regis, qui alienas facultates ui extorquebat**

Bella die nocteque suis facit Eutychus armis
Diuitias cunctis e domibus rapiens.
Huic si forte aliquis nolit dare siue repugnet,
Vim facit et clamat, regis habenda, nimis.
Quid grauius hostis, fur aut latrunculus implet,
Talia si dominus atque minister agit?

496 **De eodem aliter**

Cum famulis telisque furens penetralia cuncta
Eutychus inrumpit diuitiasque rapit.
Hunc nullus uetat ire parens, non forsan amicus:
Deterior precibus redditus ille meat.
Quae sunt ergo manus aut ferrea tela ferenda,
Quisue aries talem quodue repellat opus?

---

7 trucis — debit **S** ‖ 8 pęnis **S** | inuenit *Riesius*

494 *tit.* caritẽ **S** ‖ 1 causitici **S** ‖ 2 Implere **S** ‖ 3 Vt **S** ‖ 4 tabulas *scripsi*: fabulã **S** famulum *Burm.* (-lam *Riesius*) | priab; **S**

495, 1 noctuque *uulgo* | euticus **S** ‖ 2 cuncti sed omnib; **S**, *corr. Salm.* ‖ 3 siue *Salm.*: sibiue **S** ‖ 4 *corruptus*; regis auent animi *Schubertus*; *puto* rege iubente rapi ‖ 5 hostes **S**, *corr. Meyerus* | fura . ut **S**, *corr. Salm.* ‖ 6 sic **S**, *corr. Salm.* | adq; **S**

496, 2 euticius **S** | diuicias (ci *supra lin.*) **S** ‖ 4 meat *scripsi*: manet **S**

Huic si nemo potest ullas opponere uires,
Obuia sint illi fulmina sola dei!

In eum qui, cum senior diei nollet, multas sibi concubas faciebat et horrebat canos capillos 497

Accusas proprios cur longo ex tempore canos,
Cum sis phoenicis grandior a senio,
Et quotiens tardam quaeris celare senectam,
Paelicibus multis te facis esse uirum?
Incassum reparare putas hac fraude iuuentam;
Harum luxus agit, sis grauis ut senio.

Item in supra scriptum, quod se mori numquam diceret 498

Quantum tres Priami potuissent uiuere mundo
Aut quantum cornix atque elephans superest,
Tantam dum numeres longaeua aetate senectam,
Te numquam firmas Tartara posse pati
Et credis Lachesim numquam tua rumpere fata
Aeternoque putas stamine fila trahi.
Quamuis tarda, tibi ueniet mors ultima tandem,
Cum magis oblitus coeperis esse tui.
Nam poena est potius morbis producere uitam;
Quod non semper habes, tristius, esse diu, est.

Epitaphion de filia Oageis infantula 499

Heu dolor, ut magnis semper mors inuida fatis,

---

7 nẽo poest **S**

497 *tit.* cũ *ego*: ut **S** quod *Riesius* | et orrebat senex uocari **S**, *correxi* || 1 probrius quur **S** || 2 fenicis **S**; *cf. Roenschius mus. Rhen.* XXXI *p.* 477 || 4 Pelicib; **S** || 5 iubentã **S** || 6 ut senio *ego*: aut senior (i *supra lin.*) **S** ut senior *Muellerus*

498 *tit.* Item is̄s̄ quod **S** || 2 adq; helefans **S** || 3 *puto* numeras | longeba **S** || 4 formas **S**, *corr. Salm.* || 5 lacessim **S** || 6 stamina — trai **S** || 8 ceperis **S** || 10 Quos dum *Burm.* | tritius **S**

499 Epitafion *eqs* **S** || 1 ut *ego*: et **S** | inuita **S**

Quae teneros artus inimico sidere mergit!
Damira hoc tumulo regalis clauditur infans,
Cui uita innocua est quarto dirupta sub anno.
Quam facile offuscant iucundum tristia lumen!
Nemo rosam albentem, fuerit nisi quae bona, carpit.
Haec paruam aetatem cuncta cum laude ferebat:
Grata nimis specie, uerecundo garrula uultu
Naturae ingenio modicos superauerat annos;
Dulce loquebatur, quidquid praesumpserat ore,
Linguaque diuersum fundebat mellea murmur,
Tamquam auium uerna ire solet per tempora cantus.
Huius puram animam stellantis regia caeli
Possidet et iustis inter uidet esse cateruis.
At pater Oageis, Libyam dum protegit armis,
Audiuit subito defunctam funere natam.
Nuntius hic grauior cunctis fuit hostibus illi,
Ipsaque sub tali fleuit Victoria casu.

500 **De amphitheatro in uilla uicina mari fabricato**

Amphitheatrales mirantur rura triumphos
Et nemus indigenas cernit adesse feras.
Suetaque arando nouos agrestis turba labores
Nautaque de pelago gaudia mixta uidet.
Fecundus nil perdit ager, plus germina crescunt,
Dum metuunt sontes hic sua fata ferae.

---

2 artos **S** ‖ 3 hic **S** ‖ 5 tristicia **S** ‖ 8 carrula (r *prior supra lin.*) **S** ‖ 12 uerna ire *scripsi*: uernare **S** ‖ 14 iustas — cateruas, *nisi* interesse *per tmesim diuellatur*, *Meyerus* ‖ 15 libiam **S**

500 (*B.* III 14, *M.* 916) *habet* **W** *quoque* De a. uicino mari *inscribens* | De anfiteatro *eqs* **S** ‖ 1 Anfiteatr. — triumfos **S** ‖ 2 indigenas (*uel* ingenitas) *Heinsius*: igneas **S** insignes **W** ignotas *Burm.*; *fortasse* Et Thetis ignotas ‖ 3 Suetaq; *scripsi*: Spectat *codd.* | nobos — laborẽ **S** ‖ 4 iuxta **W** (iusta *Pithoeus* iuncta *Barthius*) | uidit **S** ‖ 6 mętunt **S** | sontes *scripsi*: omnes *codd.*

De sigillo Cupidinis aquas fundentis 501

Igne salutifero Veneris puer omnia flammans
Pro facibus propria arte ministrat aquas.

De Neptuno in marmoreo alueo aquas fundente 502

Quam melior, Neptune, tuo sors ista tridente est:
Post pelagus dulces hic tibi dantur aquae!

De puteo cauato in monte arido 503

Hunc quis non credat ipsis dare Syrtibus amnes,
Qui dedit ignotas uiscere montis aquas?

De aquis calidis Cirnensibus 504

Ardua montanos inter splendentia lucos
Culmina et indigenis nunc metuenda feris,
Quae deserta prius soli nemus acra tenebat
Tetraque inaccessam sederat umbra uiam:
Qua uos laude canam quantoque in carmine tollam,
In quibus extructa est atque locata salus?

---

501 (*B.* I 29, *M.* 587) *habet* **W** *quoque* ‖ 1 solutifero **S** ‖ 2 propria *ego*: proprias **W** probrias **S** properas *uel* promptas *Heinsius* propriis *Meyerus* | artes **S**

502 (*B.* I 16, *M.* 571) *habet* **W** *quoque* ‖ *tit.* in marmoreo alueo *scripsi*: in marmore calido **S** marmoreo **W** | fundentes (s *a m. rec. expuncta*) **S** ‖ 1 tuos **S** | tridenti **S** | est *om.* **W** ‖ 2 Pro pelago *Burm.* | heic *Binetus* (*ex* **W***?*)

503 (*B.* III 25, *M.* 176) *habet* **W** *quoque* De p. excauato in montis iugo *inscribens* ‖ 1 Quis hunc — sirtib; **S** ‖ 2 uisceri **S** uisere **W**

504 (*B. etiam* III 32) *tit.* cernensibus **S**, *corr. Meermannus* ‖ 3 Quae *ego*: Quo **S** Qua *Burm.* | soli *ego*: solo **S** solum *uulgo* | nemos **S** | acra *scripsi* (*cf. L. Muellerus comm. in Porfyr. p.* XXXII): tutra **S** alta *Riesius* atra *Maehly* (antra tenebant *Burm.*) ‖ 4 fecerat *Burm.* | uiam *idem*: uem **S**; *num* inaccisa — trabe*?* ‖ 5 Quas uos **S** ‖ 6 extruco (u *ex* o *incertum qua manu*) est adq; **S**

Hic etiam ignotus tepet ad praetoria feruor,
  Plenior et calidas terra ministrat aquas.
[Quis sterilem non credat humum? fumantia uernant
  Pascua, luxuriat gramine cocta silex.]
Innocuos fotus membris parit intima tellus
  Naturamque pio temperat igne calor.
[Et cum sic rigidae cautes feruore liquescant,
  Contemtis audax ignibus herba uiret.]

505 **De sententiis septem philosophorum**

Solon praecipuus, fertur qui natus Athenis,
Finem prolixae dixit te cernere uitae.
Chilon, quem patria egregium Lacedaemona misit,
Hoc prudenter ait, te ipsum ut cognoscere possis.
Ex Mitylenaeis fuerat qui Pittacus oris,
Tu ne quid nimis ut cupias, exquirere dixit.
Thales ingenio sapiens Milesius acri
Errorem in terris firmat non caelitus esse.
Inde Prienaea Bias tellure creatus
Plures esse malos diuina uoce probauit.

---

7) Haec *Oudendorpius* | *fortasse* et iam | ignota stupet **S**, *corr. Petschenig* | ferbor **S** ‖ 8 et *Salm.*: ex **S** ‖ 9, 10 *et* 13, 14 *Claudiani* [*carm. min.* 25, 19—22, *I.*] *esse uidit Heinsius a Luxorio ipso sublectos eos arbitratus*; *rectius e glossemate ortos putauit Schubertus* (*cf. et Buechelerus mus. Rhen.* XXXV *p.* 406); *sunt lectoris alicuius additamentum marginale* ‖ 9 Qui **S** ‖ 11 potus *schedae* ‖ 12 liquor *Buechelerus* ‖ 13 rigite **S** | ferbore **S** ‖ 14 erba **S**

505 *habet* **Y** *quoque, et quidem bis* (*fol.* 2 *et* 114), *itidem ut* **S** *utroque loco* (*sic*) *inscribens* | sentenciis **Y** | philosoforũ distici **S** (distici *om.* **Y** *bis*) ‖ 1 praecipuus **Y** *bis*: praecipuis **S** ‖ 2 te **S**: se **Y** *bis* ‖ 3 cilon **S**: cilo *priore* chilo *altero loco* **Y** | patri . et egregiũ lacetemona **S** | lacedemonia *altero loco* **Y** ‖ 4 cognuscere **S** ‖ 5 Ex **Y** *bis cum* **S** (*sic*) | mitileneis *codd.* | fueerat **S** | pittagus **S** (pitacus **Y** *alt. loco*) ‖ 6 Tu ne *Burm.*: Te ne *codd.* ‖ 7 Tales **S** *et* **Y** *priore loco* | agri **SY** *priore* agro *altero loco* ‖ 8 Terrorem **Y** *bis* ‖ 9 pirinea **S**, *et priore loco* **Y** (*altero* prianea) ‖ 10 Pluris **Y** *altero loco* | malus **S**

Vrbe Periander genitus, cui fama Corintho est,
Omnia constituit tecum ut meditando reuoluas.
Cleobolus, proprium clamat quem Lindia ciuem,
Omne, inquit, magnum est, quod mensura optima librat.

De Ianuario mense 506

Lucifer annorum et saeclis, o Iane, secundus
. . . . . .
Tu rota certa tui; tecum sine fine laboris
Itque reditque tibi, quidquid in orbe uenit.
Omnia perpetuis praecedis frontibus ora;
Quaeue olim uenient quaeue fuere uides.

De Olympio uenatore Aegyptio 507

Grata uoluptati species et causa fauoris,
Gratior innumeris, uenator Olympie, palmis.
Tu uere nomen membrorum robore signas,
Alcides collo scapulis ceruice lacertis,
Admirande audax uelox animose parate.
Nil tibi forma nocet nigro fuscata colore:
Sic ebenum pretiosum atrum natura creauit,

---

11 periandres **SY** *priore loco (recte altero)* | corinto **S** chorinto **Y** *priore loco* ‖ 12 meditanda **Y** *alt. loco* ‖ 13 Cleubulus *L. Muellerus* | probriũ **S** | lidia **SY** *priore loco* | cepem **S** cidem **Y** *alt. loco* ‖ 14 Omnem **S** | inquid **SY** *priore loco* | obtima **S**

506, 1 seclissollane **S**, *correxi*; saeclis, Sol, Iane *Heinsius* (saecli *Riesius* caeli *Maehly*) | secundis *Burm.* sequendus *Klappius*, *qui et* es *pro* et *uoluit* ‖ 2 *nullum in* **S** *spatium* ‖ 3 Tu] Est *Riesius* It *Klappius* | tę . cum **S**; circum *Klappius* ‖ 4 Idq; **S** ‖ 6 Quaeue olim *scripsi*: Quae necdum **S** Quaeue dein *Klappius* | queue **S**: quaeque *uulgo*

507 *tit.* olimpo **S** ‖ 1 Grada **S** | uoluptatis **S**, *correxi* (-tati est *Maehly*) ‖ faboris **S** ‖ 2 Gratior *Maehly*: Fortior **S** | olimpię **S** ‖ 3 uere *scripsi*: uero **S** uerum *Klappius* ‖ 5 Admirandi **S** ‖ 6 Nihil **S** | fugata **S**, *corr. L. Muellerus* (fucata *uulgo*) ‖ 7 ibenũ . pręciosas . uenatura creabit **S** (*qui* Ꝛ *in marg.*), *correxi;* pretiosa sibi *schedae* picea facie *Klappius* pretiosa Syenae terra *Hauptius opusc.* III *p.* 538 ✦

Purpura sic magno depensa in murice fulget,
Sic nigrae uiolae per mollia gramina uernant,
Sic tetras quaedam conmendat gratia gemmas,
Sic placet obscuros elephans inmanis ob artus,
Sic turis piperisque Indi nigredo placescit.
Postremum tanto populi florescis amore,
Foedior est quantum pulcher sine uiribus alter.

508 **In epitaphion supra scripti Olympii**

Venator iucunde nimis atque arte ferarum
Saepe placens, agilis gratus fortissimus audax,
Qui puer ad iuuenes dum non aduixeris annos,
Omnia maturo conplebas facta labore.
Qui licet ex propria populis bene laude placeres,
Praestabas aliis, ut tecum uincere possent.
Tantaque mirandae fuerant tibi praemia formae,
Vt te post fatum timeant laudentque sodales.
Heu nunc tam subito mortis liuore peremtum
Iste capit tumulus, quem non Carthaginis arces
Amphitheatrali potuerunt ferre triumpho!
Sed nihil ad Manes hoc funere perdis acerbo:
Viuet fama tui post te longaeua decoris
Atque tuum nomen semper Carthago loquetur.

---

8 depensa *scripsi*: depressa **S** deprensa *Schubertus* (*pro* magno *uoluerunt* madido *Riesius* nigro *Klappius*) ‖ 9 grauia **S**, *corr. Salm.* ‖ 10 atras *Klappius* (*at cf.* 504, 4) ‖ 11 elefans **S** | ob *ego:* an **S** in *uulgo* ‖ 12 indigni credo placessit **S**, *corr. Salm.* ‖ 13 florescis *scripsi*: pulcresis **S** (-scis *uulgo*) ‖ 14 Fędior — pulcer **S**

508 In epitafion s̄s olimpi **S** ‖ 1 adq; arti **S** (apte *L. Muellerus*) ‖ 2 sagillis gradus **S** ‖ 3 iubenes **S** | adunxeris **S** (adiunx. *uulgo*), *corr. Klappius* ‖ 5 Quę **S** | populis *om.* **S**, *add. manus saec.* XII *fere* ‖ 8 laudesque **S**; *num retinendum?* ‖ 9 libore **S** ‖ 10 tumulos — harthaginis **S** ‖ 11 Anfiteatrali **S** ‖ 13 Viuit — longeba **S** ‖ 14 adq; **S**

De Chimaera aenea 509

Aeris fulgiduli nitens metallo
Ignes pertulit, ante quos uomebat,
Et facta est melior Chimaera flammis.

De statua Veneris, in cuius capite uiolae sunt natae 510

Cypris tam tereti reddita marmore
Veram se exanimis corpore praebuit:
Infudit propriis membra caloribus,
Per florem in statuam uiueret ut suam.
Nec mendax locus est: qui uiolas ferat,
Seruabit famulas inguinibus rosas.

In caecum, qui pulcras mulieres tactu noscebat 511

Lucis egenus, uiduae frontis,
Iter amittens, caecus amator
Corpora tactu mollia palpat
Et muliebres iudicat artus,
Niuei cui sit forma decoris.
Credo quod ille nolit habere
Oculos, per quos cernere possit,
Cui det plures docta libido.

In philosophum hirsutum, nocte tantum cum puellis concumbentem 512

Hispidus tota facie atque membris,

---

509 *tit.* cymera **S** ‖ 1 fulgidi **S**, *corr. Burm.* ‖ 2 pertullit artes **S**, *corr. Burm.* | uomebat *Maehly*: mouebat **S** ‖ 3 cymera **S**

510, 1 tam tereti *scripsi*: candenti **S** candidulo *Salm.* ‖ 3 probriis **S** | coloribus **S**, *corr. L. Muellerus* ‖ 4 in statua — sua *Riesius* ut statuam uiuificet suam *Maehly*; *puto* Florem per statuam gigneret ut suam ‖ 5 qui uiole forent **S**, *corr. Salm.*

511 *tit.* nuscebat **S** ‖ 1 ęginus **S** ‖ 2 cęco **S** ‖ 5 *fort.* coloris ‖ 6 illos *Meyerus* ‖ 7 posset **S** ‖ 8 det *scripsi*: dedit **S** dat *Riesius*

512 *tit.* filosofum **S** ‖ 1 Ispidus t. facię adq; **S**

Crine non tonso capitis uerendi,
Omnibus clares Stoicus magister:
De uiris te unum simulas modestum
Nec die quaeris coitum patrare,
Ne capi possis lateasque semper;
Feruidus sed cum petulante lumbo
Nocte formosas subigis puellas,
Incubus fiens subito per actus,
Qui Cato dudum fueras per astus.

513 **De catula sua breuissima, ad domini sui nutum currente**

Forma meae catulae breuis *est*, sed amabilis inde,
Hanc totam ut possit concaua ferre manus.
Ad domini uocem famulans et garrula currit,
Humanis tamquam nutibus exiliens.
Nec monstrosum aliquid membris gerit illa decoris:
Omnibus exiguo corpore uisa placet.
Mollior huic cibus est somnusque in stramine molli,
Muribus infensa est, saeuior atque catus.
Vincit membra nimis latratu fortia toruo;
Si natura daret, posset ab arte loqui.

514 **De pardis mansuetis, qui cum canibus uenationem faciebant**

Cessit Lyaei sacra fama numinis,

---

4 De **S**: Te *uulgo* | te unum *scripsi*: tantum **S** | modetũ **S** || 6 Nec **S** || 7 Feruitus **S** | *num* tum*?* || 9 fies **S**, *correxi* | actũ **S**, *corr. Burm.* || 10 astus *ego*: artus **S** actus *schedae* (artes *Burm.*)

513 *tit.* currente *Burm.*: cañentẽ **S**; *an* saliente*?* || 1 est *om.* **S** || 2 concaba **S** || 4 nutibus *scripsi* (*cf. tit.*): montib; **S** motibus *uulgo* || 7 cyb; **S** || 8 adque cattis **S**, *correxi* (catis *uulgo*) || 9 nimis *Meyerus*: imis **S** (animis *Duebnerus* leuis *Riesius* timens *Roenschius*) | forcia **S**; *num* tenuia*?* Phocida *Dueb.* | toruo *idem*: turba **S** || 10 dare posset (*ex* -sit) **S**

514 *tit.* uenatione faciebat **S** || 1 liei **S** | nominis **S**, *corr. Schubertus*

Lynces ab oris qui subegit Indicis.
Curru pauentes duxit ille bestias
Mero grauatas ac minari nescias
Et quas domarent uincla coetu garrulo.
Sed mira nostri forma constat saeculi,
Pardos feroces saeuiores tigribus
Praedam sagaci nare mites quaerere
Canum inter agmen et, famem doctos pati,
Quidquid capessunt, ore ferre baiulo.
O qui magister terror est mortalibus,
Diros ferarum qui retundit impetus,
Morsu repertos ut cibos non adpetant!

In psaltriam foedam 515

Cum saltas misero, Gattula, corpore
Nec cuiquam libitum est, horrida quod facis,
Insanam potius te probo psaltriam,
Quae foedam faciem motibus ingraues
Et, dum displiceas, quosque feras iocos.
Credis, quod populos cymbala mulceant?
Nemo iudicium tale animi gerit,
Pro te ut nota etiam gaudia deserat.

---

2 linces **S** || 3 Curra pabentes **S** | iunxit *Burm.* || 4 grabatas agminari **S**, *corr. Meyerus* || 5 domaret u. cetu garrulo (*prior* r *supra lin.*) **S** || 6 fama *Meyerus* || 7 seuiore **S**, *corr. Burm.* || 8 Qui praedam **S**, *corr. Burm.* 9 famen **S** || 10 capessent **S** || 11 qui *Klappius:* quod **S** quam *uel* quis *Meyerus* quot *Roenschius sententiam non perspiciens* | mortalium **S**, *correxi* || 13 Morsu repertis et cibis non audeant **S**, *corr. Burm.* (Morsum in r. ut c. n. audeant *Klappius*)

515 In spaltriam fedam **S** || 1 cattula *Duebnerus* (garrula *schedae*) || 2 libitum *Burm.*: libido **S** || 3 puto *Maehly* | spaltriam **S** || 4 faciem . que motibus ingrabas **S** || 5 displices **S** || 6 populo **S** (-lum *schedae*) || 7 talem **S** || 8 ut non etiam g. deserant **S**, *correxi* (deserat *iam Maehly post* 6 *intercidisse uersum statuens*)

516 **Item de ea quod ut amaretur praemia promittebat**

Quid facis, ut pretium promittens, Gattula, ameris?
Da pretium, ne te oderis ipsa simul!
Praemia cur perdis? cur spondes munera tantis?
Accipe tu pretium, ne mihi dona feras!
Non est tam petulans pariterque insanus amator,
Qui te non credat prodigiale malum.
Sed si forte aliquis moechus surrexit ab umbris,
Cui talis placeas, huic tua dona dato.

517 **In ebriosam et satis meientem**

Quod bibis *et* totum dimittis ab inguine Bacchum,
Pars tibi superior debuit esse femur.
Potabis recto (poteris, Follonia!) Baccho,
Si parte horridius inferiore bibas.

518 **In mulierem pulcram castitati studentem**

Pulcrior et niuei cum sit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiae iura tenere cupis.
Mirandum est, quali naturam laude gubernes,
Moribus ut Pallas, corpore Cypris eas.
Te neque coniugii iuuat excepisse leuamen:
Saepius exoptas nolle uidere mares.

516, 1 Cui *L. Muellerus* | prȩcium promittens (*ex* -mitts *corr.*) **S** | amens **S**, *corr. Salm.* || 2 uiderit ille *L. Muellerus* || 3 spondis **S** | tanta *Riesius* (tantis *accipe* '*tot uiris*') | 4 prȩcium **S** || 5 pedulans **S** | amat **S**, *corr. Salm.* || 6 prodigiale] gi *m. ant. supra lin.* **S** || 7 mecus **S**

517 *tit.* ebriosas **S** || 1 et *om.* **S**, *add. Salm.* | demittis *Burm.* || 2 supernor **S** || 3 Potaris **S**, *corr. Riesius* (Potare ast *Burm.* Potari *Meyerus*) | Fullonia *schedae*

518 (*B. etiam* III 222) *tit.* castitatis **S**; Item *inscribit qui hoc c. post* 106 *praebet* **W** || 3 lege *Patissonius* | gobernes **S** || 4 corpore Cypris eas **W** (*et* **S** *mgo m. rec.*): corporeseas (i *supra prior.* e) **S** || 5 iuuat *scripsi*: libet **SW** | excipisse **S** | *nonne* ligamen*?* || 6 exoptans **SW**, *corr. Burm.*

Haec tamen est animo quamuis exosa uoluptas:
Numquid non mulier conparis esse potes?

De eo qui cum Burdo diceretur filiae suae Passiphaae nomen inposuit 519

Disciplinarum esse hominem risusque capacem,
Quod nulli est pecudis, dixit Aristoteles.
Sed *si* Burdo homo sit, uersum est sophismate uerum;
Nam et ridere solet nec ratione uiget.
Surrexit duplex nostro sub tempore monstrum,
Quod pater est burdo Passiphaeque redit.

De laude rosae centumfoliae 520

Hanc puto de proprio tinxit Sol aureus ortu
Aut unum ex radiis maluit esse suis;
Vel, si etiam centum foliis rosa Cypridis extat,
Fluxit in hanc omni sanguine tota Venus.
Haec florum sidus, haec Lucifer almus in agris,
Huic odor et color est dignus honore poli.

De statua Hectoris in Ilio, quae uidet Achillem et sudat 521

Ilion in medium Pario de marmore facti
Stant contra Phrygius Hector uel Graius Achilles.
Priamidae statuam sed uerus sudor inundat

---

8 conparis **S**: cum paris **W**

519 *tit.* passife **S** ‖ 2 es pecodus **S**, *correxi*; est pecudi *Salm.* (nulli = *nullius*) ‖ 3 si *ego*: *om.* **S** cum *Salm.* | sofismate uerus **S** ‖ 4 nec *scripsi*: uel **S** ‖ 6 passifęq; **S**

520, 1 orto **S**, *corr. Salm.* ‖ 2 unam — malluit **S** ‖ 3 Vel *scripsi*: Sed **S** | centu **S** (centum etiam *schedae*) ‖ 4 hac **S**, *corr. Meyerus* | omnis **S**, *corr. Boissonadius* ‖ 5 almũ **S**

521 *tit.* illio **S** ‖ 2 frigius **S** ‖ 3 Priamites **S**, *corr. Petschenig* (-dis *Salm.*)

Et falsum fictus Hector formidat Achillem.
Nescio quid mirum gesserunt Tartara saeclo:
Credo quod aut superis animas post funera reddunt
Aut ars mira potest legem mutare barathri.
Sed si horum nihil est, certe stat marmore Hector
Testaturque suam uiua formidine mortem.

522 De muliere Marina uocabulo

Quidam concubitu futuit feruente Marinam:
Fluctibus in salsis fecit adulterium.
Non hic culpandus, potius sed laude ferendus,
Qui memor est Veneris, quod mare nata foret.

523 De horto domni Oageis, ubi omnes herbae medicinales plantatae sunt

Constructas inter moles parietibus altis
Hortus amoenus inest aptior et domino.
Hic uario frondis uitalis semine crescunt,
In quibus est genio praemedicante salus.
Hinc Phoebi Asclepique tenet doctrina parandum:
Omnibus hinc morbis cura secunda patet.
Iam puto, quod caeli locus est, ubi numina regnant,
Cum datur his herbis uincere mortis opus.

---

4 finctus (n *suppuncta m. 1*) **S** ‖ 5 saeclo *Salm.*: sello **S** (cesserunt — caelo *Klappius*) ‖ 6 aut statuis *puto*; animas superi *L. Muellerus* ‖ 7 potest *ex* posst *corr.* **S** | uaratri **S** ‖ 8 orum nichil **S** | certe *ego*: certus **S** certum *Riesius* | marmores lectos **S**, *correxi* (marmoris Hector *Salm.*)

522, 1 concubito — ferbente **S** ‖ 2 insulsis **S**, *corr. Salm.*

523 *tit.* orto — erbe **S** ‖ 2 ortus **S** ‖ 3 uarios fondis uitali **S**, *corr. Riesius* (uariae frondes uitali *uulgo*) ‖ 5 Hinc *scripsi*: Nil **S** | febi **S** ‖ 6 sequenda placet **S**, *corr. L. Muellerus* ‖ 7 cęlicolus (o *ex* u) **S**, *corr. Meyerus* | regnat **S** ‖ 8 erbis **S** | onus **S**, *correxi*

De pica, quae humanas uoces imitabatur 524

Pica hominum uoces cuncta ante animalia monstrat
Et docto tenerum perstrepit ore melos.
Nec nunc oblita est, quidnam prius esset in orbe:
Aut haec Picus erat aut homo rursus inest.

De rustica in disco facta, quae spinam tollit de planta Satyri 525

Cauta nimis spinam Satyri pede rustica tollit,
Luminibus certis uulneris alta notans.
Illam panduri solatur uoce Cupido,
Inridens, parili teste carere uirum.
Nil falsum credas artem lusisse figuris:
Viua minus speciem reddere membra solent.

De colocasia herba in tecto populante 526

Nilus quam riguis parit fluentis,
Extendens colocasia ampliores
Ramos, per spatium uirens amoenum,
Haec nostris laribus creata frondet.
Naturam famulans opaca uertit,
Plus tecto ut uigeat, solet quam horto.

---

524 *tit.* piga **S** ‖ 1 cunctaque animalia **S**, *corr. Klappius* ‖ 2 doctas **S**, *corr. Burm.* | tenerum *L. Muellerus*: ternum **S** ‖ 3 orbẽ **S**

525 *tit.* saturi **S** ‖ 1 spina saturi **S** ‖ 3 Illum pandorii soletur **S**, *corr. Burm.* ‖ 4 parili teste carere *Burm.:* pariete teste gemere **S** ‖ 5 figuras **S**, *corr. Burm.* ‖ 6 reddere] d *prior supra lin.* **S** | solet **S**

526 *tit.* erba **S** | *fort.* pullante (pullulante *Riesius*) ‖ 1 quam *Burm.*: quod **S** ‖ 2 colocasia ampliores *Burm.*: colocas eorum **S** ‖ 3 *num* speciem — amoenam*?* ‖ 4 frondit **S** ‖ 6 Pluc **S** | orto **S** (quam in horto *Burm.*)

527 **De eo qui podium amphitheatri saliebat**

Amphitheatralem podium transcendere saltu
Velocem audiui iuuenem, nec credere quiui
Hunc hominem, potius sed auem, si talia uera.
Et posui huic, fateor, me Dorica uina daturum,
Conspicere ut possem tanti noua facta laboris.
Aspexi uictusque dedi promissa petenti
Atque meo grauior leuis extitit ille periclo.
Iam non mirabar sumtis te, Daedale, pinnis
Isse per aetherios natura errante meatus:
Hunc magis obstipui, coram qui plebe uidenti
Corpore, ceu pinnis, fastigia summa uolauit.

528 **De Diogene picto, ubi lasciuienti menetrix barbam euellit et Cupido mingit in podice eius**

Diogenem meretrix derisum Laida monstrat
Barbatamque comam frangit amica Venus.
Nec uirtus animi nec castae semita uitae
Philosophum reuocat, turpiter esse uirum.
Hoc agit infelix, alios quo saepe notauit;
Quodque nimis miserum est, mingitur inter opus.

---

527 *tit.* Deeo (e *alt. supra lin.*) — potium amphiteatri **S** | trasiliebat *Klappius* ‖ 1 Amphiteatralem **S** (-le *Klappius*) 3 podiũ . sed abem **S** | uera *L. Muellerus*: geret **S** (-rat *schedae*) gessit *Riesius* certa *Klappius* ‖ 4 Et *Riesius*: Sed **S** ‖ 5 possim **S**, *corr. Meyerus* ‖ 6 Aspexit **S** ‖ 7 adq; **S** ‖ 8 Non iam **S**, *correxi* | mirabor **S** ‖ 9 Hise pęr eterios **S** ‖ 10 pleue **S** ‖ 11 ceu *scripsi*: cum **S** non *Salm.*

528 *tit.* ubi] cui *schedae* | lascibienti menetris **S**; meretrix *uulgo*, *restitui formam* menetrix; *licet enim Luxorius recta forma sit usus u.* 1, *grammaticum tamen, qui titulos addidit, forma a grammaticis commendata* (*cf. Nonius p.* 432) *usum esse par est* | uellit *uulgo* | mingenti in codice **S**, *corr. Salm.* ‖ 1 Diogene **S** | densũ **S** ‖ 4 Filosofũ **S** | fortiter *Klappius* turpe iter isse *L. Muellerus* ‖ 5 quod — uocauit **S**, *corr. Muellerus* ‖ 6 misera **S** | inter *scripsi*: artis **S** (pingitur a. o. *Muellerus* m. arte sophus *Klappius*)

De catto qui, cum soricem maiorem deuorasset, apoplexiam passus occubuit 529

Inmensi soricis cattus cum membra uorasset,
  Deliciis periit crudior ille suis.
Pertulit adsuetae damnum per uiscera praedae;
  Per uitam moriens concipit ore necem.

---

529 (*B.* V 163, *M.* 1094) *tit.* gatto — aplescia — occupuit **S** || 1 gattus **S** | cum *ego*: dum **S** || 3 Pertullit **S** || 4 nece **S**, *corr. Salm.*

530 FLORENTINI in laudem regis

Regia festa canam sollemnibus annua uotis.
Imperiale decus Thrasamundi gloria mundi,
Regnantis Libyae: toto sic clarior orbe
Sol radiante micans cunctis super enitet astris.
In quo concordant pietas prudentia mores
Virtus forma decus animus sensusque uirilis
Inuigilans animo: sollers super omnia sensus.
Sed quid plura moror? uel quo me ad deuia ducam?
Solus habet, toto quidquid praefertur in orbe:
Parthia quod radiat sublimibus ardua gemmis,
Lydia Pactoli rutilas quod sulcat arenas,
Vellera quod Seres tingunt uariata colore
Regnantum meritis pretioso praemia dantes
Stamine, quo fulgent admixto murice uestes,
Africa quod fundit fructus splendentis oliuae,
Et si quid tellus gignit laudata per orbem,
In regnis uenere tuis, cui maximus auctor
Contulit et soli tribuit haec cuncta potiri.
Te regnante diu fulgent Carthaginis arces,

---

530 (*B. ad. Lux.* 85, *M.* 290). Hi sunt uersus a florentino in laudẽ regis facto **S** (facti *Salm.*) ‖ 1 solemnibus **S** ‖ 3 libię **S** | sic *scripsi*: sed **S** ‖ 4 Sol *scripsi*: Sed **S** | supereminet *schedae* ‖ 6 formã **S** (norma *Salm.*) ‖ 7 solus *schedae* ‖ 8 miror **S**, *corr. Salm.* ‖ 10 Partia **S** | quot *pro* quod *ubique Petschenig* ‖ 11 Libia pactuli **S** | *num* rutila — arena*?* ‖ 12 quo *Cuperus* ‖ 13 prẹcioso (a *supra alt.* o) **S** ‖ 14 Stamine *scripsi*: Tecmine **S** Tegm. *uulgo*; *cf. Claud. in Eutr.* I 304 | quod **S**, *corr. Meyerus* | admisto murite **S** ‖ 15 fundi **S** | oliui **S**, *corr. Petschenig* ‖ 16 si quae *Meyerus* | telus **S** (*num* Delus*?*) ‖ 17 suis **S**

Filia quam sequitur Alianas inpare gressu,
Nec meritis nec honore minor, cui plurimus ardens
Regnantis increuit amor, quam surgere fecit,
Dilectisque locis clara et uitalibus auris
Quae meruit gressum meriti sufferre regentis:
Hinc freta marmoreo resonant sub gurgite ponti,
Hinc telluris opes uiridanti cespite surgunt,
Vt maris et terrae dominus splendore fruatur.
Nam Carthago suam retinet per culmina laudem:
Carthago in rege inuictrix, Carthago triumphat,
Carthago Asdingis genetrix, Carthago coruscat,
Carthago excellens Libycas Carthago per oras,
Carthago studiis, Carthago ornata magistris,
Carthago populis pollet, Carthago refulget,
Carthago in domibus, Carthago in moenibus ampla,
Carthago et dulcis, Carthago et nectare suauis,
Carthago flores, Thrasamundi nomine regnas!
Cuius ut imperium maneat per saecula felix,
Optamus, domino multos celebrante per annos
Annua, dum repetit fulgentia gaudia regni.

Versus balnearum 531

In paruo magnas fecit manus ardua Baias:
Culmina distendit niueis suspensa columnis,
Curuauit cameris uario pro schemate conchas;

---

20 inpari **S** ‖ 21 meriti **S**, *corr. Burm.* (merito *Salm.*) ‖ 23 clara et *scripsi*: claram **S** (et *add. Riesius*) ‖ 24 gressum *scripsi*: celsum **S** (*quo seruato* regentem *Riesius*) | meritis **S**, *correxi* ‖ 25 marmore . ore sonant sub iurgite **S** ‖ 26 cespite *scripsi*: cortice **S** ‖ 28 charthago **S** ‖ 29 in rege inuictrix *Is. Vossius*: in regem uitrix **S** in reges uictrix *ego olim* ‖ 31 libicas — ora **S** ‖ 32 cartago **S** ‖ 33 pollit **S** ‖ 34 moenib **S** ‖ 35 nectare] neptere **S** ‖ 36 *num* florens — regnans? | numine *Riesius* ‖ 37 ut *Cuperus*: et **S** | manet **S**, *corr. Salm.* | secula **S** ‖ 38 celebrare **S**, *correxi*

531 (*B.* III 41, *M.* 384) Versus uualnearum **S** (balneorum *uulgo*) ‖ 1 manus ardua *uix sanum*; *fortasse nomen proprium latet* ‖ 3 Curbauit **S** | pero cemate concas **S**, *corr. Salm.*

Marmora resplendent solida conpage decora:
Vnitum mentita decus sunt arte magistri;
Murmure raucisono fornacibus aestuat ardor,
In flammis dominantur aquae, furit ignis amoenus.
Stat tutus lautor multo circumdatus igne
Innocuas inter flammas (mirabile dictu),
Ignibus ut possit feruores uincere solis;
Inde petit latices glaciali fonte fluentis:
Decurrunt lymphae, piscinas flumina replent,
Vitrea crispatur labris refluentibus unda:
Hinc calor, inde niues reparant per membra salutem.
Haec artis monumenta tibi natisque manebunt
Et decora alta manent claros per saecla nepotes;
Tu tamen excelsus per tempora longa fruaris.

532 CALBVLI **Versus fontis**

A parte episcopi

Crede prius ueniens, Christi te fonte renasci:
Sic poteris mundus regna uidere dei.
Tinctus in hoc sacro mortem non sentiet umquam;
Semper enim uiuit, quem semel unda lauit.

---

4 ressplendent **S** | solita **S**, *corr. Salm.* ‖ 5 mentet **S**, *corr. Scriuerius* | sunt arte *scripsi*: sartur **S** sarsura *Scriuer.* (est *post* mag. *add. Riesius*) ‖ 6 extuat **S** ‖ 7 aq; **S** | igne caminus *Scriuer.* ignis ahenis *Burm.*; *totus uersus adhuc obscurus* ‖ 8 Statutus **S**, *corr. Burm.* ‖ 9 ducto **S** ‖ 11 latices *ex* -cis **S** (fluentes *uulgo*) ‖ *u. qui est* 12 *in* **S** *post* 14 *traieci* ‖ 13 Discurrunt **S**, *corr. Schraderus* | nimfe **S**, *correxi* | conplent *schedae* ‖ 14 unda *Schraderus*: umbra **S** ‖ 15 Hę tibis monumenti tibi **S**, *correxi* (Haec tibi sunt monumenta; tibi *uulgo*) ‖ 16 decora alta *ego* manent *Burm.*: decoratam a **S** (decorabit auus *Riesius*) ‖ 17 excelsus] *puto* ipse tuis

532 (*cf. B. uol.* II *p.* 623). Hic sunt uersus fontis facti a calbulo gramatico a parte episcopi **S** ‖ 1 χῷι **S** ‖ 4 lauat (i *supra alt.* a) **S**

Descensio fontis

Descende intrepidus: uitae fomenta perennis,
Aeternos homines ista lauacra creant.

Ascensio fontis

Ascende in caelos, animam qui in fonte lauisti,
Idque semel factum sit tibi perpetuum.

Econtra episcopum

Peccato ardentes hoc fonte extinguite culpas.
Currite! quid statis? tempus et hora fugit.

Et in circuitu fontis

Marmoris oblati speciem noua munera supplex
Calbulus exhibuit fontis memor, unde renatus,
Et formam cercli gremium perduxit aquarum.

Versus sanctae crucis 533

Hinc crux sancta potens caelo successit et astris:
Dum retinet corpus, misit in astra deum.
Qui fugis insidias mundi, crucis utere signis:
Hac armata fides protegit omne malum.
Crux domini mecum, crux est quam semper adoro,
Crux mihi refugium, crux mihi certa salus.

---

5 uitei omenta **S**, *corr. Burm.* (uitae in f. *L. Muellerus*; *an* putei *latet?*) ‖ 7 fontẽ labisti **S** ‖ 8 Idqui **S** ‖ 10 ora **S** ‖ 11 noba **S** ‖ 12 exibuit . fonti memor unda **S**, *corr. Burm.* ‖ 13 forma *Muellerus*; *malim* forma in | cercli *Muellerus*: cerui **S**; *cf. et Guil. Schmitzius, ‘Beiträge z. lat. Sprach- u. Litteraturkunde’ p.* 170 **533** (*B. ibid.*) Hic sunt uersus sc̄ę crucis **S** ‖ 1 sancta] sta **S** ista *Salm.* ‖ 6 salus] *alt.* s *supra lin.*

Virtutum genetrix, fons uitae, ianua caeli,
Crux Christi totum destruit hostis opus.

Pax Domini tecum, puro quam pectore quaeris.

---

8 χ̄ρ̄ι — distruit **S** || *ultimum uersum non ad c.* 533 *pertinere putauerim, sed syllogae nostrae clausulae loco adiectum esse* || *subscribit* **S**: Epigrāmaton . ex̄pli . feliciter . inc̄ip . calculus dionisi *ectr.*

DOMNI PETRI REFERENDARII

Versus in basilica palatii sanctae Mariae 534

Qualiter intacta processit uirgine partus
Vtque pati uoluit natus, perquirere noli:
Haec nulli tractare licet, sed credere tantum.

⟨Ad amicam⟩ 535

Felices illos qui te genuere parentes,
Felicem solem qui te uidet omnibus horis,
Felicem terram quam tu pede candida calcas,
Felices fascias cingentes corpus amatae,
Felicesque toros quis, Dulcis, nuda recumbis!
Vt uisco capiuntur aues, ut retibus apri,
Sic ego nunc Dulcis diro sum captus amore.
Vidi nec tetigi: uideo nec tangere possum;
Totus in igne fui: non sum consumptus et arsi.

⟨Ad eandem⟩ 536

Post mille amplexus, post dulcia sauia penem
Confiniis laterum detortum suscipe porro,
Viribus ut propriis mollem tu reddas ab aluo

Sub numeris 534—550 *collegi carmina ad collectionem nostram pertinentia, sed quae quam sedem olim optinuerint iam non constet. et cc.* 534—542 *ipse* **S** *in priore parte omissa in altera adiecit: praef. p.* 8

534—536 (*B. ad Lux.* 88, *M.* 555) ‖ **534** *tit.* uersus *ante* domni **S**, *qui uu.* 1—3 *rubris litt. scribit* ‖ **535** *sine interstitio et titulo adhaeret priori* ‖ 2 oris **S** ‖ 3 pedẽ candito ‖ 4 fasciae **S**, *corr. Meyerus* ‖ 5 Felices toros quibus **S**, *corr. Burm.* ‖ 6 uisquo **S** ‖ **536** *a priore separauit Muellerus* ‖ 1 suauia poenẽ **S** ‖ 2 retortum **S**, *corr. Burm.* | posco **S**, *corr. Burm.* ‖ 3 probris **S**, *corr. Burm.*

Intra aluum sumptum; iterum quem tempore certo
Ac, uis si superet, tertio supplere conabor.
Nec uolo plus cupias; nam me si cogis, iniquum est,
Vt tu uictorem superes. noctisque futurae
Incipiant tenebrae, numerum qua spondeo ternum!

CARMINA DE SINGVLIS CAVSIS

537 **De alcyonibus**

Stat domus exerrans (construxit limus et ulua);
Feruida mox lymphis liquescunt oua tepore.
Exposito partu natus non cernitur ullus:
Albus in albo manens rursus suffertur ab albo,
Miraturque nouos fetus consurgere ab undis
Alcyone, cuius pelagus sunt pabula nidis.

538 **De Iuuenale uenatore**

Excipit ingentem Iuuenalis fortior aprum.
Incumbens umero laeuo pede pronior instat
Et spumantis adhuc morsum de uulnere fraudat.

---

4 In album sumptura **S**, *correxi* (*hiatus in hoc poeta tolerandus*); In aluum sumptura iterum, quem *uulgo* ‖ 5 Aetas si sufferet tertio **S**, *correxi*; suffert *uulgo* ‖ 7 noctesq; **S** ‖ 8 Inquipiunt **S**, *corr. Burm.* | tenebrae *Muellerus*: demere **S** | numerũq; **S**, *corr. idem* (*uel* cui)

537—542 S *sic inscribit*: XVIII Incipit uersos de singulis causis sunt uẽr LXX; *id est septuaginta carmina, ex quibus pauca aetatem tulerunt* ‖ **537** (*B.* V 172, *M.* 1102) De altionibus **S** ‖ 1 constructa limfis et ulba **S**, *correxi* (ulua *iam Meyerus*) ‖ 2 Feruida mox *scripsi*: Ferbet amor **S** | limfis — oba **S** ‖ 5 fętus **S** ‖ 6 Altion **S**, *corr. Burm.* | cuius *scripsi*: cui totus **S** | pelacus **S** | pabula nidis (= *pullis*) *scripsi*: paruoli nidus **S**

538 *sq.* (*B.* V 177 *sq.*, *M.* 1107 *sq.*) *tit.* In iubenale uenatore **S** ‖ 1 Excępit **S** | iubenalis — abrũ **S**

Item de apro 539

Inuadunt post terga suem. stat toruus in ira:
Creticus excutitur lunato dente rebellis,
Quem socius morsu auxilians defendit ab hoste.

De Mandrite mimo 540

Mandris notus olim felix fur, cautus et audax,
Quattuor in medio dicit peccasse colonas.
'Siue ego siue lupus', dixit, 'tollatur et anser'.

CATONIS 541

Rex Hunerix, quem fama (fides manifesta) perennis
Inclitat ominibus, spargit memorabile factum,
Quod uerbo diuisit aquas; molesque profundi
Discedit iussis, semel *ut* nudata natantum
Iugera calcet homo. pelagus fodisse ligones
Expauit natura: maris subducitur unda,
Tortilis anfractu liquidus conprenditur imber
Oceanumque mouent manibus: mare coclea sorbet.

De Pegaso Bellerephonte et Chimaera 542

Vectum Pegaseo uolucri pendente caballo
Conpita senserunt Bellerephonta deum.
Cuius iter uacuos et calcans ungula uentos

* * *

---

539 *tit.* Item in apro **S** ‖ 1 posterga **S** | torbus **S** ‖ 2 lun. *ex* lut. **S** ‖ 3 ab *Burm.*: in **S** (in hostem *Riesius*)

540 (*om. B. M.*) *tit.* De] In **S** ‖ 2 Quatuor **S**

541 (*om. B. M.*) Carmen catonis **S** ‖ 1 hunc . rix **S** | manifesta fides quem fama **S**, *correxi* ‖ 2 Inclita **S**, *correxi* | ordinibus **S**, *correxi* ‖ 3 molemque **S**, *correxi* ‖ 4 Disceda **S**, *correxi* (Discidit *Riesius*) | ut *addidi* ‖ 5 pelacus **S** ‖ 7 conprenditur *scripsi*: conteritus **S** (contergitur *Riesius*) ‖ 8 molent **S**; *num* tenent*?* | cocla **S**

542 (*B.* I 124, *M.* 692) *tit.* De pegasu bellerefonte et cymera **S** ‖ 1 Bectum — pendenti **S** (pendere *Wakkerus*) ‖ 2 bellerefonta **S** ‖ 3 sungula **S**

543 In laudem solis

Cum mundum natura potens terramque secaret,
Sol dedit ipse diem. torpentia nubila caelo
Dispulit et faciem roseo diffudit in orbe:
Pulcrius aeterno fulserunt sidera motu.
Nam chaos est sine sole dies. hinc discere lucem
Coepimus et croceum caeli sentire teporem;
Hinc homines animata simul dant semina rerum,
Alitis hinc pecudisque et fit genus omne natantum,
Quod caelum, quod terra tenet, quod sustinet aequor;
Hinc calor infusus, totum qui continet orbem,
Dulcia mellifluae dum pandit munera uitae.
Gurgite cum roseo surgunt ex more iugales

---

543 (*B.* V 1, *M.* 1024 *sq.*) *extat in* **T** *et* **L** (*praef. p.* 9). Incipiunt uersos in laudem solis **T** Versus in laude solis **L** || 1 Cum *Hauptius opusc.* I *p.* 297: Dum **LT** | potest **L** | terramqui **T** | secaret *scripsi*: dicaret **T** digarit **L** ligaret *Hauptius* || 2 dedi≡ti (*erasa* s) psedieri (ie *in ras.*) **T** | torpentia *scripsi*: horrentia *codd.* || 3 et **L**: e **T** | diffundit *codd., corr. Pithoeus* || 4 Pulcrius aeterno *scripsi*: Pulchrius sereno **L** Pulchra serenigero **T** (*quo seruato* mundo *Hauptii amicus*) aethereo *L. Muellerus mus. Rhen.* XXV. *p.* 454 || 5 chaus **L** chahos **T** | hinc **L**: tum **T** || 6 roseum *Opitius* || *uu., qui sunt* 7—10 *et* 11—15 *in codd., locum inter se mutare iussi* || 11 Hinc *Pithoeus*: Haec *codd.* | animata s. dant *scripsi*: armenta s. et *codd.* || 12 Hinc auis *Heinsius* Alitĕs *Meyerus* | pecudisque (*uel* -dumque) et fit *scripsi*: pecudes uiuit *codd.* || 13 quot *ter maluit Hauptius* || 14 infususus **T** || 15 *et* 16 *om.* **T** || 15 pandit *scripsi*: claudit **L** fundit *Hauptius, qui et* uictus || 7 cum roseo **L**: croceo **T** de croceo *uulgo* | temone *G. Goetzius* (*Ritsch. acta soc. phil. Lips.* II 482)

Naribus elatis efflantes pectore lucem,
Sol rumpit tenebras; rutiloque ut fulget ab ortu,
Spargit in aethereos flammantia lumina campos.
Ast ubi iam Titan croceum conscendit in orbem,
Cuncta patent quaecumque tacens nox clauserat atra;
Mox siluae campique nitent et florea rura,
Tunc placidum iacet omne mare et uernantibus undis
Flumina: per tremulos currit lux aurea fluctus.
Mox tamen alipedum gemmantia lora rigescunt

* * *

Aureus axis inest, currus ardescit ab auro,
Dum pretio fulgens imitatur lumina Phoebi.
Hic regit imperium mundi, hic tempora sancit,
Fluctibus ut nitidum tollit caput aethera in altum;
Hic solus uiget orbe deus, quem cernere nobis
Fas uisu est ireque iuuat per florea rura.
O mirum uirtutis opus, quod flamma gubernat
Nec non igne suo praestat cum lumine sensus.
Hinc corpus, hinc uita redit, hinc cuncta reguntur.

---

8 efflantes *Heinsius*: efflant e *codd.* ‖ rutiloq; ut (ubi *Heinsius*) *scripsi*: rutiloqui *codd.* | fulgit *codd.* | ab Oeta *L. Muellerus, at cf. Ouid. met.* II 112 ‖ 17 quicumque **T** | tacens *Riesius*: tamen *codd.* ante *Heinsius* | clauserit **T** clausserat **L** ‖ 18 nitent *scripsi*: iurent **T** uirent **L** ‖ 19 et *om.* **L** ‖ 20 fluctus **L** ‖ *uu., qui sunt* 21 *et* 22 *in codd., post* 25 *traieci*; *interrumpunt enim solis currentis descriptionem* ‖ *post* 23 *lacunae signa posui*: *non perfecta Phoebi currentis imago* ‖ 24 axis *Burm.*: aequus **L** ęquis **T** | curru *Burm.* | euro *codd., corr. Hauptius* ‖ 25 Dum precio **L**: *in* **T** *uu.* 25—35 *initia atramento superfuso legi nequeunt* | emittitur (*sic*) lumine **T** | foebi *codd.* ‖ 22 ut *scripsi*: ac **L** hac **T** | aether *codd., corr. Pithoeus* ‖ 26 Hic s *obscura in* **T**, *qui deinde* ucit orbem ‖ 27 uisu *scripsi*: nimis **L** | ireque iubęt (a *supra* ę) **L**; mireque iuuat *Hauptius*; *sed* irēque *in saeculi quarti poeta tolerandum* | *usque ad* per *obscurus* **T** (28 *usque ad* opus, 29 *usque ad* praestat, 30 *ad* c uita, 31 *ad* docet, 32 *ad* a Phoebeo, 33 *ad* c uitam, 34 *ad* scitur, 35 *ad* a cadit) ‖ 29 igne *Hauptius*: in igne **L** ‖ 30 Hic **L**, *corr. Hauptius* | hinc **T**: hic **L** | hinc cuncta reguntur **T**: hic uita resurgunt **L**

Namque docet Phoenix ustis reparata fauillis
Omnia Phoebeo uiuescere corpora tactu.
Haec uitam de morte petit, post fata uigorem:
Nascitur ut pereat, perit ut nascatur ab igni.
Vna cadit totiens surgitque ac deficit una:
Rupe sedet, capitur radiis et lumine Phoebi
Suscipit inmissum recidiua morte calorem.
Sol qui purpureo diffundit lumine terras,
Sol cui uernanti tellus respirat odorem,
Sol cui picta uirent fecundo gramine prata,
Sol speculum caeli, diuini numinis instar,
Sol semper iuuenis, rapidum qui diuidit axem,
Sol facies mundi caelique uolubile centrum;
Sol Liber, Sol alma Ceres, Sol Iuppiter ipse,
Sol albor Triuiae, insunt cui numina mille,
Sol qui quadriiugo diffundit lumina curru,
Sol Hyperionio fulget matutinus in ortu,
Sol reddit cum luce diem, cum pingit Olympum;
Sol cui surgenti resonat lyra blanda canorem,

---

31 phenix **T** fenix **L** | ustis **L**: istis **T** busti *Heinsius* ‖ 32 foebeo **L** | uiuiscere **T** ‖ 33 post fata uigorem **T**: ut nascatur ab igni **L** ‖ 34 *hic omissum in fine paginae addit* **L** (Nascit) ‖ 35 surgiatq; defecit **T** surgit quae defecit **L**, *corr. Pithoeus* ‖ 36 sedit — foebi **L** ‖ 37 inmensum **T** ‖ *ab* 38 *nouum curmen incipit Burm.* ‖ 38 perfundit *Burm.* ‖ 39 uernanti **L**: uernantur **T** uernantem *Opitius* ‖ 40 *om.* **L** | grammę **T** ‖ 41 nominis **T** ‖ 42 diuidis *codd.* (s *in ras.* **L**), *corr. Burm.* (*uersus obscurus*; dirigit *Hauptius*) ‖ 43 caeli (*om.* que) **L** | centrum *scripsi*: templum *codd.* ‖ 44 Sol-liber et solarma **T** ‖ 45 albor Triuiae *scripsi*: laboret triuiae (u *ex* b) **L** labor et ribice **T** claror Triuiae *Hauptius* | insunit **T** | nomina *codd., corr. Hauptius* ‖ 46 lumine **L** | cursu **T** cursus **L**, *corr. Heinsius* ‖ 47 Soli et per horeo **T** Soliperboreo **L**, *corr. Burm.* (et Hyperboreo *Pithoeus*) | fulgit *codd.*; fit *Hauptii amicus* | hortu **T** ‖ 48 re≡dit (*erasa* d) **L** | conpingit **T**; sol pingit *Heinsius* ‖ *post* 48 *posui uersum, qui est in codd.* 59 ‖ 59 surgente **T** | lyra *Hauptius*: liba **T**, *et ita* **L**, *in quo* b *in* r *correcta uidetur*; tuba *Opitius*

50 Sol cui mergenti seruat maris unda teporem;
49 Sol aestas autumnus hiems, Sol uer quoque gratum,
51 Sol saeclum mensisque, dies Sol, annus et hora,
Sol globus aethereus, haec est lux aurea mundi;
Sol bonus agricolis, nautis quoque prosper in undis,
Sol repetit, quaecumque potest transcendere, semper;
55 Sol cui perpetuo pallescunt sidera motu,
Sol cui tranquillo resplendet lumine pontus,
Sol cui cuncta licet rapido lustrare calore:
58 Sol mundi caelique decus, Sol omnibus idem,
60 Sol noctis lucisque decus, Sol finis et ortus.

---

50 *ante* 49 *posuit Hauptius* | mergenti *Pithoeus*: merenti **L** (*sic*) merentis **T** | seruat *Burm.*: seruit **L** eruit **T** | undiq; **T** | leporem *codd., corr. Pithoeus* || 49 hiemps **T** | gratus *codd., corr. Pithoeus* || 51 mensisq; dies sol **T**: mensis sol dies **L** (*sic*) | annos errora **T** || 52 aethereis **T** | haec] Sol *Riesius* || 54 reficit *dubitanter Hauptius* | *num* solet? || 55 perpetuo *scripsi*: sereno *codd.* terreno *Heinsius* sera nouo *L. Muellerus*; *liberius Hauptius* || 56 tranquillos **T**; *fortasse* transquillus | resplendit **L** splendescit **T** || 57 lustra colore (o *prior in* a *corr.*) **T** || 58 caelique *Burm.*: lucisque *codd. e u. seq.* | idem **L**: unus **T** || 60 deċus **T** (= deus) || 58 *et* 60 *delet Hauptius* || Explicit **T**

544 INCERTI AUCTORIS

Baiarum dum forte capit sub mollibus umbris
Fessus Amor somnum murmure captus aquae,
Ipsa facem accurrens gelida celauit in unda,
Vt ueteres flammas uindicet, alma Venus.
Quam primum liquor ille aeternos concipit ignes,
Igne nouo (quisnam crederet?) arsit aqua.
Flammiuomis igitur fumant haec balnea lymphis,
Quod facula una omnes uincit Amoris aquas.

545 **Lucretia**

Dicite, cum melius cadere ante Lucretia posset,
Cur potius post uim maluit illa mori?
Crimine se absoluit manus illa habitura coactae
Vltorem et patriae depositura iugum.
Quam bene contempto lacerat sua pectora ferro,
Dum pariter famae consulit et patriae!

546 ⟨INCERTI⟩

'Rauca sonorem,
Languida uocem

---

544 *et* **545** *a me primo edita habentur in codice Riccardiano* 2939 *saec.* XV, *in quo inter plurima carmina nouicia* (*quorum auctores ubique nominantur*) *casu quodam inrepsit Anthologiae excerptum tum temporis forte repertum complexumque* 544, *tum itidem* 'Incerti auctoris. Ad Puellam de niue (= *c.* 107 *supra p.* 101), *unde excerpti illius cum* **W** *cognatio apparet, porro Martialis* XI 18, VIII 21, VIII 12 *una cum c.* 545 ‖ **544**, 3 accurres *et* 6 aquas *codex, correxi* ‖ **545**, 4 Vultorem *et* 5 contempto sacra sua *codex, correxi*

546 *sine titulo extat in* **Y** (*cf. praef. p.* 17), *unde primus edidit Quicheratius bibl. scolae cart.* IV, 3, *p.* 353 ‖ 1 Rauco **Y** | sonora **Y**, *correxi* ‖ 2 uoce **Y**, *correxi*

Tibia nostra
Est, pater', inquam;
'Sat gerit ora
Fusca colore,
Tristis abunde
Flens mela sueta.
Forte dirempta
Nam *rosa* mollis;
Fragmina laesa
Licia lana;
Singula quaeque
Quid memorem nunc
Nexa? remissa
Plurima sunt hinc.
Quo medicante
Viuida passim
Carmina fingam?
Larga potestas,
Perfice tute,
Vt queat illa
Psallere uoto'.
'Sed mihi' Bacchus
Inquit 'abest, heu,
Conficiatur
Vnde, phonascus

* * *

5 Sat *scripsi*: Ast **Y** Ac *Riesius* ‖ 6 *nonne* dolore*?* ‖ 7 habũde **Y** ‖ 8 mela sueta *scripsi*: modo scieta (*sic*) **Y** serta *Quich.* ‖ 10 rosa *ineptum* ‖ 11 Fracmina **Y**; *puto* Fractaque | l☰☰☰ **Y** *tribus litterulis euanidis*; leta *agnoscere mihi uidebar, unde* lesa *reposui*, lane *Quicheratius* lanae *reponens* ‖ 12 Lilia clana **Y**, *correxi* (c *olim supra alt.* l *posita*); Lilia clara *Quich. insolenter* ‖ 13 Pinguia queq: **Y**, *corr. Riesius* ‖ 15 Nectara mixta **Y**, *correxi* ‖ 16 hinc (*uel* huic) *ego*: hic **Y** ‖ 21—27 *huc traieci* (*solos* 24—26 *Riesius*) ‖ 21 medicata **Y**, *correxi* ‖ 22 *nonne* rursum*?* ‖ 24 tute *scripsi*: uelle **Y** bellae *Buechelerus* (belle *Riesius*) ‖ 26 illa *ego*: illud **Y**) ‖ 17 baccus **Y** ‖ 20 fonascus **Y** ‖ *nonnulla periere*

547 ⟨VARII VARIORVM VERSUS⟩

Possidonius

Hic specular renitens fert et crystallina mira.

Luxorius

Candacis Aethiopum ditant aeraria paruos.

Faustus in epilogo

De lauacro redeunt, numerantur et inde uidentes.

Quidam poeta

Et raucos timuit discernere damma molossos.

Luxorius

Prompserat obryzum, dum licida sterteret, aurum

Luxorius

Non peritum tendis, si uis audire peritum

Virgilius

Sole recens orto numerus ruit omnis in urbem
Pastorum, reboant saltus siluaeque cicadis.

---

547 *Hos u. ex glossario quodam, quod extat in codice Phillippico* 4626 *saec.* XII, *protraxit Ellisius in Anglorum diario philol.* [VIII *p.* 122] ‖ 1 *s. u.* Berillinus (crist.) ‖ 2 Candaces olim uocabantur regine ethiopum, unde lisorius (eth. *et* eraria) *Phill.* ‖ *sequitur* (duorum *dixisse poetas pro* duum) liuius (*corrige* Lucilius): aspice monstrorum praeeuntia signa duorum, *qui u. non ex Anthologia fluxit* ‖ 3 Lauacrum . . . . faustus quoque in epylogo: de *eqs.* ‖ 4 Molossi sunt rustici canes. unde quidam poeta ait: et *eqs.* ‖ 5 Obrizum dicitur aurum optimum rubrum uel ut alii dicunt rude. hoc obrizum i uel haec obriza e. lisorius *eqs.* (obrizum *codex, correxi*; Lycidas dum *Ellisius, sed uidetur aliud latere*) ‖ 6 Peritus a uerbo pereo ris corripit penultimam, peritus i doctus ab eo quod est perior iris producit, quod utrumque ostendit lisorius uno breui uersiculo dicens *eqs.* ‖ 7, 8 Recens aliquando ponitur pro recenter, nomen pro aduerbio: Virgilius *eqs.*; *potest hoc fragmentum fluxisse e capite Vergilianorum*; cicadis *fortasse corruptum*

Luxorius

Annuus it reditus, quo pascar uestiar ungar.

Quidam

– ∪ ∪ – terramque inpresso syrmate uerrat.

Luxorius

Nec fronditura pinus
Nec floritura ficus.

Luxorius

Pectus hysopo mundat cerebrumque sinapi.

Quidam

Basia coniugibus, sed et oscula dantur amicis,
Sauia lasciuis miscentur grata labellis.

---

9 Reditus, id est pensio; unde lisorius (it *ego*: ut *codex*) || 10 Sirma dicitur caudum mulierum praediuitum, unde quidam ait *eqs.* || *deinde s. u.* sorex *adfertur Anth.* 361, 3 *praemisso* unde Sofocles (*uide ibi appar.*) || 11 Supina . . . frondui, tum . . . florui, tum . lisorius *eqs.* (*de metro cf.* c. 463) || *sequitur s. u.* tribula *uersus ab Anthologia, nisi fallor, alienus*: Affranius. Exuitur peplis celerans agitatque tribulas || 13 Ysopus est herba pectori mundatiua, unde lisorius *eqs* (hysopo *uel* hyssopo mundat *scripsi, ut simul* Pectūs *explicetur*: ysopo mundatur *codex*) || 14 *et* 15 *dubium est, num ex Anthologia fluxerint; extant s. u.* Osculum fit inter amicos, basium inter coniuges, suauium autem inter eos, qui se turpiter amant . unde quidam ait *eqs.* (*u.* 2 Suauia *codex*); *habentur uu. illi in Isidori differentiis, in Papiae uocabulario, in Terentii scholiis uulgaribus ad Eun.* III 2, 3 (*cf. Herm.* II 359 *not.*), *et in glossariis multis*: *cf. L. Muellerus mus. Rhen.* XXII, *p.* 97; *Fleckeis. ann. a.* 1867 *p.* 497 (*dant plerique testes sic ut supra*: *pauci* 1 Coniugis interea basium *similiterue, eidemque u.* 2 miscemus). *deprehendi praeterea in codice Monacensi* 17210 *saec.* XIII *fol.* 123 *hunc uersum a manu saec.* XV *scriptum*: Basia iungit amor, pax oscula, suauia lectus.

548 MARO MAECENATI SALUTEM

Urbs, quae tantum alias inter caput extulit urbes,
Quantum lenta solent inter uiburna cupressi,
Mantua nostra aliis tantum concedit honoris,
Puniceis humilis quantum saliunca rosetis
Aut oleae spinus caris aut uitibus alnus,
Elleborus nardo, piperi faba, tofus et auro.
Qua nullus princeps, nullus quoque uerna moratur
Aequales, toti retinent sibi cuncta tyranni,
Pax abiit tristis, ciuilia bella geruntur,
Friget amoris honos, odiorum semina pollent,
Frumentum premitur, lolium sine nomine surgit;
Moerorum lapides et propugnacula uendunt,
Excubias qui sorte gerunt; cultura deorum
Virtutumque cadit; fingit sibi quisque colendum,
Mens uaga quod suadet. magnae uicina ruinae
Mantua (uae miserae), quam barbarus incola replet,
Quam sermone secant, uenter quos protulit unus,
Frater et ad fratrem uerbis non haeret eisdem!
Tityrus ammonuit ciues quam saepe cauere,
Ne lupus in stabulis ouium misceret aceruos!
Dissona sed cunctam uetuit discordia plebem,
Ne saltim excubiis ut saepe ambronibus obstet.
Stertit enim opilio. casus heu cerno propinquos
(Ei mihi) iamque nefas (heu, pro dolor!) et mihi tandem:
Si qua tuae nunc matris habet te cura, faueto!

---

548 *ex* **G** (*Sangallensi* 878 *saec.* X) *primus edidit Usenerus in mus. Rhen.* XXII *p.* 628 *sq., extat praeterea in* **T** (*Turicensi* 78 *saec.* IX: *uol.* III *p.* 105). *uix autem dubito quin carmen Vergilio adtributum* (*cf. Comparettius libri* ‘*Virgil im Mittelalter*’ *inscripti p.* 139) *et flosculos Vergilianos prae se ferens olim in nostrae syllogae capite Vergiliano locum habuerit* ‖ *titulum* (Mecenati) *sic habet* **G**: *om.* **T** ‖ 5 ole☰☰ **G** ‖ 7 Qua *ex* Quia *corr.* **T** ‖ 8 Aequales *ad priora traxi* | totum r. uel cuncta **GT**, *correxi* (totam r. uel uincla *Riesius*) ‖ 9 abiit mitis *idem* ‖ 22 ut *Usenerus*: uel *codd.* ‖ 24 et mihi *scripsi*: ei mihi *codd.* (*ex initio uersus*) ‖ 25 caueto *olim conieci*

549

⟨De Lucretia⟩

Cum foderet gladio castum Lucretia pectus,
  Sanguinis et torrens egrederetur, ait
'Procedant testes, me non fauisse tyranno,
  Sanguis apud manes, spiritus ante deos'.

550

Ad puellam

Candida iam nostris aptentur colla lacertis,
  Suspenso caleat poplite noster amor,
Lusibus optatis noctis luctemus in umbris,
  Peruigiles laudes, o rubicunda dies.
Fulgidus ardenti iungatur saphirus auro,
  Floribus in thalamos cincta cupressus eat;

---

549 (*B.* II 172, *M.* 833) *olim Anthologiae infuisse puto*; *extat apud Ottonem Frisingensem chron.* II 9, *in Conradi de Mure repertorio uocabulorum exquisitorum* (*a.* 1273 *confecto*), *in codicibus Valencenensi* 145 *saec.* XII *fol.* 12 *et Parisino* 8413 *saec.* XV (*cf. Riesius A. L.* 787), *Mediceo et libro Moroni ab Heinsio adhibitis, aliis denique recentibus* ‖ *titulo carent plerique* (Epitaphium Lucretae Romane *Par.* Romae in Lucretiam uirginem *codex Cyriaci* Ouidii Nasonis *Aldus*) ‖ 1 Dum *Par.* | gladio] ferro *Par.*, *Moroni liber* ‖ castum] tenerum *Mediceus* ‖ 2 Sanguis *Par.* | et] hinc *Med.*, *Mor.* ut *Scaliger* | egrederetur *Otto, Conradus, Mor.*: egredietur *Par.* egrediatur *Med.* egereretur *Valenc.* ‖ 3 Proc. testes *Otto, Conradus*: Testes proc. *codd.* (Accedant testes, *sed* A *in ras.*, *Par.*) | tirampno *Par.* ‖ 4 S. a. m. *Otto, Conradus, Valenc.*: Ante uirum sanguis *ceteri codd.* ‖ *post* 4 *Mor. paucique alii recc. addunt*: Quam bene producti pro me post fata loquentur Alter apud manes, alter apud superos (*nisi quod* mea *pro* pro me *Mor.*)

550 (*B.* III 272 *sq.*, *M.* 1009 *sq.*) *Anthologiae uindicandum puto*; *extat in codice Parisino* 8440 *saec.* X *fol.* 1 (*ante Symphosii et Aldhelmi aenigmata*) ‖ *tit.* Versus cuidam poetae ad quendã puellã *cod.* (Senis poetae ad puellam *inscribit Pithoeus*, *qui primus edidit, fortasse ex alio fonte*) ‖ 1 aptantur *cod.*; *recte Pithoeus* | colla *Wakkerus*: crura *cod.* ‖ 2 caleat *Wakkerus*: maneat *cod.* tumeat *Lachmannus ad Prop. p.* 59 ‖ 4 laudes] s *ex* b *corr. cod.* (laudet iam *Pithoeus*) ‖ 6 Florib; (t dus *supra* b;) *cod.* | thalamos *Pithoeus*: talamis *cod.*

Exultent nostro magnae certamine nymphae,
Tactibus exultes tuque, puella, meis.

Responsum puellae

Conspicua in primis specie quam fata bearunt,
Desine somnifero tu uiolare toro.
Absit ut albiplumem ualeat calcare columbam
Inter tot niueas rustica miluus auis,
Nec rubeis cardus succrescat rure rosetis,
Lilia nec campis uana cicuta premat,
Nec miser eximiae ceruae iungatur asellus,
Quem stimulis crebris sarcina saeua domat.

551 GEORGICON ARGUMENTA.

I Quid faciat laetas segetes, quae sidera seruet
Agricola, ut facilem terram proscindat aratris,
Semina quae iacienda, modos cultusque locorum,
Edocet et messes magno cum faenore reddi.

II Hactenus aruorum cultus et sidera caeli,
Pampineas canit inde comas collisque uirentis

---

7 nostro *supra lin. cod.* | nimphę *cod.* ‖ *ante* 8 Resp̄ puellae ad poetam *cod.* ‖ 9 Conspicuam primum speciem *cod.*, *correxi* (Conspicua pr. specie *iam Buechelerus* ‖ 10 sompnifero *scripsi*: pompifero *cod.* | thoro *cod.* (ioco *Buech.*) ‖ 12 auis *Pithoeus*: aiues *cod.* ‖ 13 card: (= dus, *ut uoluerat Burm.*) *cod.*: carduus *Pithoeus*| iure *cod., corr. Schraderus* ‖ 14 nec] n& *cod.* | *puto* cana ‖ 16 stimulis *ex*-las *corr. cod.*

551, *quamquam ad Anthologiam non pertinens, appendicis loco ad c.* 178, 9 (*ubi uide*) *adicere uisum est*; *extat in* **Z** (*praef. p.* 20), r (*p.* 21) *et* ς (*ibid.*) ‖ 1—4 *om.* r ‖ 1 quo sidere **Z**, ς *ex parte* | uerset ς *unus* ‖ 2 facile **Z**ς | aratro ς *pauci* ‖ 3 quo — modo ς *pauci* ‖ 4 Edocet et *scripsi*: Edocuit **Z**; *uel hoc uel* Et docuit ς | messes] ss *in ras.* **Z** | magno olim foedere ς *pauci* ‖ 5—8 *om.* **Z** ‖ 6 inde ς *pauci*: ille rς | collesque uirentes ς *pauci*

Discriptasque locis uites et dona Lyaei
Atque oleae ramos, pomorum ex ordine fetus.

Teque Pales et te, pastor uenerande per orbem, III
Et pecorum cultus et gramine pascua laeta,
Quis habitent armenta locis, stabulentur et agni,
Omnia diuino monstrauit carmine uates.

Protinus aerii mellis redolentia regna, IIII
Hyblaeas et apes, alueorum et cerea texta,
Quique almi flores, examina quaeque legenda,
Indicat humentisque fauos, caelestia dona.

---

7 Descriptasque **r**ς, *correxi* | locis ς *pauci*: loci **r**ς || 8 Adque **r** | ex ordine **r**ς: et condere ς *pauci* | fetus ς *pauci*: laetus **r**ς laetos *Oudendorpius* || 9 Te quoque **r** | pastorum *codd.* | uenerande ς *pauci*: memorande **Zr**ς || 10 gramine ς *pauci:* gramina (-ne *corr. m. 2*) **Z** gramina **r**ς *plerique* || 11 habitant **Zr**ς *plerique* | stipulantur **Z** | agni **Zr**ς *plerique*: agnae ς *pauci* || 13—16 *om.* **r** || 13 Primus aeristemellis (s *med. in ras.*, i *supra* te *m. 1*) **Z** || 14 Hibleas☰ **Z** | et **Z**ς *pauci*: *aut om. aut* q; (*uel* quoque) *habent* ς | aluorum **Z**ς *plerique* (fauorum ς *pauci*) | et *om.* ς *pauci* (que *pauci*) | cętera **Z** | texta ς *unus*: regna **Z**, *sic uel* tecta *uel* dona ς || 15 Quodque **Z** Quidque ς *plerique* | almi *scripsi*: alibi **Z**ς *plerique* (albi *et* apti ς *nonnulli*) | colenda ς *pauci* || 16 humentesque ς *pauci*

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Priore huius uoluminis parte dudum typis inpressa nobis transmissa sunt Ottonis Rossbachii 'disquisitionum de Senecae filii scriptis criticarum capita II' (Vratislaviae 1882). quarum in capite primo de Senecae epigrammatis ita agit scriptor ut idem quod nos praef. p. 36 sq. optinuimus adsecutus sit, nisi quod ea quae breuiter nos pro operis ratione adumbrauimus prolixius ille copiosiusque tractauit. et hanc quidem dissertationis partem ut comprobamus, ita reprobamus criticae specimina hic illic inspersa . ueluti parum perspecta codicis **V** natura indoleque Rossbachius egregii libri Reginensis 1414 lectiones spernit, scilicet quia 'Vossiano duobus saeculis recentior' sit (p. 20 not.). quasi uero hodie non constaret, posse saeculi XV libros mss. pretio longe superare alios multo uetustiores, nec adessent codices Anthologiae excerpta ex eodem quam **V** fonte profecta continentes (cf. praef. p. 12)! nec felicior ille in disceptandis codicum corruptelis. sic ex. gr. p. 10 falso defendit c. 22, 9 *motum caput* (plane quippe diuersum illud *mens mota*) et ibid. u. 2 *et sunt*, quo pacto *et* pro *et tamen* poni possit non perspectum habens, ibidemque u. 5 male conicit 'tutas — urbes', quod hinc alienissimum est. omnino neque alia, quae ille noua protulit, neque quae de textu c. 5 a nobis constituto disputauit amplecti possumus.

p. 65 ad c. 24, 3 et 4 potui addere, hos uu. adferri a Conrado de Mure s. u. 'Licinus' ita ut textus plane cum **W** congruat.

p. 104 appar. crit. lin. 2 pro **S** lege **W**.

p. 114 carmen 127 itidem adfert Conradus de Mure cum codd. deterioribus consentiens.

p. 147 appar. crit. lin. 3 lege 'stimphal. **V** stimpall. **Y**'.

p. 162 appar. crit. lin. 4 lege: 'feci legerent quos **E**ς felice gerent quos **P** (legerent *uel* legere ut feci quos ς *pauci*)'.

p. 175 appar. crit. lin. 1 lege 'regnumque latinis **E**'.

p. 197 in textu c. 199 u. 10 lege 'pendet'.

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA

RECOGNITA ET COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FR. JACOBS ET VAL. CHR. FR. ROST.

LIPSIAE IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

Bedeutend ermässigte Preise.

Erschienen sind bis jetzt:

	M.	₰
Aeschinis in Ctesiphontem oratio ed. *Weidner*	3.	60
Aeschyli Agamemno ed. *R. Enger*	3.	75
Aristophanis Nubes ed. *Teuffel.* Ed. II.	1.	20
Delectus epigramm. Graec. ed. *Jacobs*	1.	80
Demosthenis conciones ed. *H. Sauppe.* Sect. I. (cont. Philipp. I. et Olynthiacae I—III.) Ed. II.	1.	—
Euripidis tragoediae ed. *Pflugk* et *Klotz.* Vol. I, II et III. Sect. I—III.	14.	70
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Medea. Ed. III.	1.	50
„ I. „ 2. Hecuba. Ed. III. ed. *Wecklein*	1.	20
„ I. „ 3. Andromacha. Ed. II.	1.	20
„ I. „ 4. Heraclidae. Ed. II	1.	20
„ II. „ 1. Helena. Ed. II.	1.	20
„ II. „ 2. Alcestis. Ed. II.	1.	20
„ II. „ 3. Hercules furens Ed. II. cur. *Wecklein*	1.	80
„ II. „ 4. Phoenissae. Ed. II. cur. *Wecklein*	2.	25
„ III. „ 1. Orestes	1.	20
„ III. „ 2. Iphigenia Taurica	1.	20
„ III. „ 3. Iphigenia quae est Aulide	1.	20
Hesiodi carmina ed. *Goettling* et *Flach.* Ed. III.	6.	60
Homeri Ilias ed. *Spitzner.* Sect. I—IV	4.	50
Einzeln:		
Sect. I. lib. 1—6	—	90
Sect. II. lib. 7—12	—	90
Sect. III. lib. 13—18	1.	35
Sect. IV. lib. 19—24	1.	35
Lysiae et Aeschinis orationes selectae ed. *Bremi*	1.	50
Lysiae orationes selectae ed. *Bremi*	—	90
Pindari carmina cum deperditarum fragm., variet. lect. adi. et comment. illustr. *L. Dissen.* Ed. II. cur. *Schneidewin.* Vol. I.	3.	90
—— Vol. II. Sect. I. II. (Comment. in Olymp. et Pyth.) (à 1 M. 50 ₰.)	3.	—
Platonis opera omnia ed. *Stallbaum* X voll. (21 Sectiones.)		
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Apologia Socratis et Crito. Ed. *Wohlrab*	2.	40
Vol. I. Sect. 2. Phaedo. Ed. V. cur. *Wohlrab*	2.	70
Vol. I. Sect. 2. Symposium c. ind. Ed. III. Vergr.	2.	25
Vol. II. Sect. 1. Gorgias. Ed. III	2.	40
Vol. II. Sect. 2. Protagoras c. ind. Ed. IV. ed. *Kroschel*	2.	40
Vol. III. Politia sive de republica libri decem. 2 voll. Ed. II. [Vrgr.]	7.	50
Vol. III. Sect. 1. Politia lib. I—V	4.	20
Vol. III. Sect. 2. lib. VI—X	3.	30
Vol. IV. Sect. 1. Phaedrus. Ed. II	2.	40
Vol. IV. Sect. 2. Menexenus, Lysis, Hippias nterque, Io. Ed. II	2.	70
Vol. V. Sect. 1. Laches, Charmides, Alcibiades I. II. Ed. II	2.	70
Vol. V. Sect. 2. Cratylus cum. ind.	2.	70
Vol. VI. Sect. 1. Euthydemus	2.	10
Vol. VI. Sect. 2. Meno et Euthyphro itemque incerti scriptoris Theages, Erastae, Hypparchus. [Vergr.]	4.	20
Vol. VII. Timaeus et Critias. [Vergriffen.]	5.	40

	M.	₰
Platonis opera omnia ed. *Stallbaum.*		
Einzelnen:		
Vol. VIII. Sect. 1. Theaetetus. Ed. II. rec. *Wohlrab*	3.	—
Vol. VIII. Sect. 2. Sophista . .	2.	70
Vol. IX. Sect. 1. Politicus et incerti auctoris Minos	2.	70
Vol. IX. Sect. 2. Philebus . . .	2.	70
Vol. X. Sect. 1. Leges. Vol. I. lib. I—IV	3.	60
Vol. X. Sect. 2. lib. V—VIII . .	3.	60
Vol. X. Sect. 3. lib. IX—XII et Epinomis	3.	60
Sophoclis tragoediae ed. *Wunderus.* 2 voll.	9.	90
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Philoctetes. Ed. IV ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. I. Sect. 2. Oedipus Rex. Ed. V ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. I. Sect. 3. Oedipus Coloneus. Ed. III	1.	80
Vol. I. Sect. 4. Antigona. Ed. V ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. II. Sect. 1. Electra. Ed. III	1.	20
Vol. II. Sect. 2. Aiax. Ed. III .	1.	20
Vol. II. Sect. 3. Trachiniae. Ed. II	1.	20

	M.	₰
Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri VIII ed. *Poppo.*		
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Lib. I. Ed. II .	3.	—
Vol. I. Sect. 2. Lib. II. Ed. II .	2.	25
Vol. II. Sect. 1. Lib. III. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	40
Vol. II. Sect. 2. Lib. IV. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	70
Vol. III. Sect. 1. Lib. V. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	40
Vol. III. Sect. 2. Lib. VI. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	40
Vol. IV. Sect. 1. Lib. VII. Ed. II. ed. *J. M. Stahl*.	2.	70
Vol. IV. Sect. 2. Lib. VIII . .	1.	50
Xenophontis Cyropaedia ed. *Bornemann.* [Vergriffen.]	1.	50
—— **Memorabilia** ed. *Kühner.* Ed. II	2.	70
—— **Anabasis** ed. *Kühner* . . . . Einzeln à 1 *M.* 80 ₰. Sect. I. lib. I—IV. Sect. II. lib. V—VIII.	3.	60
—— **Oeconomicus** ed. *Breitenbach*	1.	50
—— **Agesilaus** ed. *Breitenbach* . .	1.	20
—— **Hiero** ed. *Breitenbach*	—	75
—— **Hellenica**, Sect. I. (lib. I. II.) ed. *Breitenbach.* Ed. II	1.	80
—— —— Sect. II. (lib. III—VII) ed. *Breitenbach*	4.	80

PA 6104 .P65 1879 3-4 IMSC
Poetae latini minores
47126905

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA